

Václav J. Rosa

Čečořečnost
seu grammatica linguae
Bohemicae

Verlag Otto Sagner München · Berlin · Washington D.C.

Digitalisiert im Rahmen der Kooperation mit dem DFG-Projekt „Digi20“ der Bayerischen Staatsbibliothek, München. OCR-Bearbeitung und Erstellung des eBooks durch den Verlag Otto Sagner:

<http://verlag.kubon-sagner.de>

© bei Verlag Otto Sagner. Eine Verwertung oder Weitergabe der Texte und Abbildungen, insbesondere durch Vervielfältigung, ist ohne vorherige schriftliche Genehmigung des Verlages unzulässig.

«Verlag Otto Sagner» ist ein Imprint der Kubon & Sagner GmbH

SPECIMINA PHILOLOGIAE SLAVICAE

Herausgegeben von
Olexa Horbatsch und Gerd Freidhof

Band 52

WENCESLAUS JOHANNIS ROSA

ČECHOŘEČNOST

seu

**GRAMMATICA
LINGVAE BOHEMICAE
Micro-Pragae 1672**

Edited with Introduction

by

JÍŘÍ MARVAN

With the Co-operation

of

GAVIN BETTS

**VERLAG OTTO SAGNER · MÜNCHEN
1983**

Z 74.772-52

The first part of this new edition of Rosa's Grammar contains an introduction, table of contents (conspectus), and photographic reproduction of the original text. It will be followed by a second part consisting of an English translation of the Latin text by Gavin Betts, indices, and other relevant material.

ISBN 3-87690-233-9

Copyright by Verlag Otto Sagner, München 1983.
Abteilung der Firma Kubon und Sagner, München.
Druck: Erich Mauersberger, 3550 Marburg/Lahn.



P83/11399

INTRODUCTION

In the history of Czech linguistic theory and thought there is hardly a book more controversial than the grammar of Václav J. Rosa (1620–1689), *Čechořečnost seu Grammatica Linguae Bohemicae*. It appeared in 1672, two years after Comenius's death, at the beginning of the dark age (*temno*) which came to symbolize for the revivalist tradition, haunted as it was by the past, the decadence of Czech literature, culture and national spirit. Given this, Rosa's grammar (henceforth RG) was inevitably destined to acquire the stigma of the same degenerate qualities which corrupted the nation's very soul, its language.¹

There is nothing easier than to find proof for preconceived ideas. In RG, to find such proof seemed particularly easy. From the perspective of modern literary Czech — especially when reinforced by the identical forms from the classical period of old Czech at the turn of 14th century — RG literally teems with “illiteracies”. To rationalise their reproach, Rosa's critics concentrated on his excessive neologistic experiments and his linguistic performance as presented in the Czech translation of Part IV (pp.395–487).

The reason for their criticism, however, is deeper. The Grammar did not respect the established canons which represented the borderline between the literary and non-literary features of Czech as established in the early 19th century — simply because this did not exist at the end of the 17th century. RG, for example, accepts in the adjectival paradigm *krásný* “beautiful” (pp.106–7), besides the canonical forms such as *krásný, krásného* (MaNo, MaGe), the substandard phonological alternatives *krásnej, krásnýho*, known neither in standard Czech nor in the classical language of the 14th century. This seemed to prove both the author's vacillation and his inclination towards the substandard element. By the same token, certain morphological features could be rejected, such as the sole ending *-í* in Ma PINo cf. *pán-í, král-í* “gentlemen, kings” (pp.78, 81), instead of standard and old *-i*, and Ma PI, In in such as *strom-ama, král-ema* “(with) trees, kings” (pp.76, 85) as opposed to standard and old endings in *-y* and *-i*.

What makes these forms “guilty of decadence” is not their lack of identity with the standard canon — as that happens even more often with old Czech — but their clear identity with non-canonic (substandard) levels, particularly with the norm of modern colloquial Czech (*obecná čeština*): this, on the surface, appears to be a source of contamination of Czech by vulgar elements, but in its essence it has been

¹ Cf. M. Součková: *Baroque in Bohemia*, Ann Arbor 1980: “Czechs were unable to approach this period without bias.” p.1. Cf. also her quote of Dobrovský, the first great grammarian of revived Czech, who wrote in 1792 (see *op.cit.*, pp.1–3): “The Czech language was deteriorating. The Battle of the White Mountain in 1620 paralyzed the whole Czech nation both materially and spiritually (*am Leib und Seel*)”.

for over 150 years one of the main factors underlying the dynamism of the Czech language.² Traditional opinion about the quality of Rosa's Grammar, based as it is on the neo-grammarians approach, lacks criteria for an adequate appreciation.³

The rehabilitation of RG is clearly in its initial stages. But even now we can say that RG not only represents the first description of the future colloquial Czech and its "historical grammar" but seems also to be, within the traditional limits of phonology and morphology, the first and still one of the most comprehensive contrastive presentations of the diasystem in which the colloquial "substandard" and standard Czech form polar opposites.

* * * * *

The initial stage of a future re-evaluation of RG appears to involve five basic areas:

1. RG provides very comprehensive and wide-ranging information concerning the state of Czech before the 19th century. In this respect RG represents the central link between the classical Czech of the 15th and 16th centuries and its modern revival as represented by Dobrovský and Jungmann.⁴ Only modest first attempts have been undertaken to appraise this from the standpoint of both modern and old Czech.⁵

2. The data provided and their value are enhanced by the descriptive qualities of RG. A comparison with previous grammars, specially that of Optát *et.al.*,⁶ clearly

² Cf. especially J. Vachek: *Dynamika fonologického systému současné spisovné češtiny*, Academia, Prague 1968, specially p.38, pp.257-260.

³ Cf. F.K. Kopečný: "K dobrým počátkům české gramatické tradice", *Wiener slavistischer Almanach*, Band 9 (1982), pp.257-287.

⁴ This concerns both Rosa's literary and linguistic contribution, cf. A. Novák's comments: "The Baroque phase represented by Rosa . . . stands on the significant boundary between two Czech literary eras, the pre-White Mountain tradition (i.e. before 1620 *ed.*) and that of Revival (i.e. turn of 18th century *ed.*) . . . Rosa belonged to that handful of post-White Mountain Catholic figures who maintained contact with Comenius and carried on his linguistic endeavours . . . As a grammarian he provided enlightenment as well as moral (! *ed.*) support for the philological 'awakeners' of the 18th century". See his *Czech Literature* (Engl. transl. by Peter Kussi), Ann Arbor 1976, pp.82-83. As Jungmann admits, Rosa's handwritten dictionary (linked with Comenius's lexicographic activities) provided an immediate impulse for his five-volume dictionary, recognized as the founding work of modern Czech lexicology (cf. *Slovník česko-německý*, vol. I, Prague 1835, p.V).

⁵ For modern Czech see Kopečný, *op.cit.*, who demonstrates the extensiveness of the information on the verb, often surpassing even the modern description from the 19th century. For the fresh insight and substantial modifications provided by Rosa's data in the present interpretation of old Czech cf. J. Marvan: "Změna a tradice", *Wiener slavistischer Almanach*, Band 5 (1980), p.271 and specially p.285.

⁶ Beneš Optát, Petr Gzel, Václav Philomates: *Grammatyka česká* (Die Ausgaben von 1533 und 1588). Herausgegeben und eingeleitet von Gerd Freidhof, *Specimina philologiae slavicae*, Band 7, Frankfurt a.M. 1974.

reveals the modern character of Rosa's work. The distinction between Graphics (Part I. Orthographia) and Phonology (Part IV. Prosodia) anticipates the modern division. The presentation of vacillations (as *krásného/krásnýho* pp.106–7, see above), misinterpreted by the critics as a symptom of linguistic disintegration, in fact displays the author's sound understanding of the dynamism of the language, as reflected and recognized in contemporary Czech as well.⁷

The syntax (Part III.) is presented, in modern terms, as a synthesis of both words and morphemes. Although this seems to disregard the basic linguistic unit, the word, and its hierarchy (morphemes = sub-units vs. syntactic structures = super-units), there are several useful aspects of the approach. Descriptively, it represents an attempt to separate inflection (Part II. "Etymologia") from word-formation; at the same time it treats prepositions and prefixes ("praepositiones inseparabiles", cf. p.319) as one unit, which appears sufficiently justified in view of examples like *nakládati na vůz* (= German *auf den Wagen aufladen*) "load (up) on the cart". A clear and almost consistent separation of inflection and word-formation, unknown even to many contemporary grammars, is descriptively useful and theoretically highly desirable. The treatment of word-formation within the framework of syntax is rather recent, but well-known, particularly in the Polish tradition.

The method of description provides an interesting insight into the language competence of Rosa's contemporaries, which does not seem to indicate the deterioration of Czech. He refers, for example, on p.6 to the ability of a "perfect" Czech (i.e. our "native speaker") to distinguish the phonemes *i* — *y* and the opposition hard/soft consonant (cf. pp.6 and 7 respectively). An interesting example of "native competence" treatment is Part IV. which is bilingual in Latin and Czech, but sometimes the Latin text has no Czech counterpart (e.g. pp.412–3 concerning pronunciation) as the author considered the information unnecessary for native speakers.

3. Rosa has a clear perspective of the past through a knowledge of older texts. This follows from his discussion of the origin of *l* from *ie* and of the alternation *o/ů* (see pp.420–1 and pp.422–3 respectively). Yet his theoretical approach cannot be called historical; in fact his historical remarks are often incorrect. For example, he wrongly claims that in the doublets *král-ů/-ův* "kings' GeP1" (cf. pp.85, 444–5) and *zub-ami/-y* "teeth InP1" (pp.99–100) the latter form is improperly introduced instead of the "correct" former one. But, thanks to his ignoring — or rather not knowing — the history of the forms, his claim has a synchronic justification which remarkably resembles the modern structuralist approach. RG accepts the former simply by pointing out that the latter forms perform other functions, cf. *král-ův*

⁷ Cf. e.g. Vachek *loc.cit.*

“king’s”, (adjective), *zub-y* “teeth No/AcP1”.

A thorough reading discovers a surprisingly modern inventory of methods used by Rosa: a sound understanding of morphonology (e.g. alternation *o//ů* pp.3, 408–9, 422–3, and general comment pp.428–9), distinctive features (one mora vs. two morae distinction in *a : á*, pp.404–5); an interesting demonstration of the minimal pairs and the concept of binary relations (cf. the opposition *y : i* in *byl, býti//bil, blíti* “be/beat”, [Past and Infin], p.6; hard : soft consonant, cf. *chod : chod’* “walk”, [noun and Imper.], p.372) as well as a skillful use of transformations (e.g. in treating three passive constructions: *tuž bývají dobytkové zajímání — tuž se dobytkové zajímají — tuž bývá dobytků zajímání* “here the cattle are stolen”).⁹

4. Rosa’s theoretical framework considerably affects the use and introduction of terminology, especially when dealing with new concepts. In many cases it may be possible to establish the primacy of RG in Czech, and Slavic linguistics generally.

Rosa belongs to the first grammarians who properly came to grips with the grammatical meaning of the opposition animate vs. inanimate, cf. the paradigm p.67, Ge *-a/u* 71f., Da *-ovi/-u* 72, Vo *-e/-u* 72f., Lo *-ovi/-ě* 73, P1No *-í/-y* 74; for a special warning about the last distinction see pp.78–79. His attempt to establish suitable terms for this opposition yields the words *dušný/bezdušný* (p.445, from *duše* “soul”, similar term in modern Russian), though the former concept is translated also as *živobytný, živojsoucný, živodušný* (pp.443, 445, 459, cf. modern Czech *životná/neživotná bytost* from *živý, život* “living, life” and *bytost* “being”).

Theoretically interesting are terms concerning verbal aspect,⁹ cf. *slovo dokonalé* “perfective verb” (p.471, cf. modern *sloveso dokonavé*), *čas neskonečlivý* “imperfective aspect” (p.473, modern *vid nedokonavý*), *slova počínatlivá* or *počátečlivá* “inchoative verbs” (p.475, modern *slovesa počínavá*), *et.al.* Among other theoretically important terms we should mention the term *ukřivenec* “oblique case” (see pp.423, 465, cf. *křivý* “crooked, bend, oblique”) suggesting the modern idea of the “text (performance) unit” in opposition to the “dictionary (competence) unit” represented by the nominative.

Rosa’s terminology in particular has been used to prove the decline of the contemporary language. Yet quite a few modern terms can be traced directly to RG, as is obvious from the following list (pages in brackets, modern term identical if not stated otherwise):¹⁰

⁹ Cf. also Kopečný, *op.cit.*, p.275.

⁹ Rosa’s contribution in this area is thoroughly discussed by Kopečný, *op.cit.*, pp.261–273.

¹⁰ Some of the terms, of course, go back to the older tradition as, e.g. *čárka* “quantity mark”, *čeština* “Czech language” recorded in Optát *et.al.* (fn.6).

IV

- (i) phonology: *výslovnost, přízvuk* (395) “pronunciation, accent”, *dvojhláska* (397) “diphthong”, *změkčený* (397) *měkký* (399), *změkčovati se* (403) “softened, soft, be softened”.
- (ii) graphics: *znamýnko* (409) “(diacritic) mark” (modern *znaménko*), *čárka* (399) “quantity mark” (as in *á, é*) or (411) “comma”.
- (iii) morphology: (*první, druhá, třetí*) *osoba* (469) “(1st, 2nd, 3rd) person”, *čas přítomný a budoucí* (471) “present, future tense”, *příslovce místa a času* (477) “adverbs of place and time”, *spojka* (475, 479) “conjunction”.
- (iv) others: *kněhotisk* (411) “printer” (modern *tisk* “print”), *krasořečník* (421) “orator” (modern *řečník*), *čeština* (431) “Czech language”, cf. also *jazyk český* (399), *řeč česká* (401).

In addition to this, RG uses terms which foreshadow modern equivalents. Thus Rosa's term *dvoj-hláska* (397) “diphthong” might underlie the modern term *hláska* “(speech) sound” and the same term, with its alternative *dvoj-zvučka* (397), the modern terms *samo-hláska, sou-hláska* “vowel, consonant” cf. the corresponding terms of Rosa's *samo-zvučka* (395), *sou-zvučka* (397). The modern term for “indicative” *způsob oznamovací*, is clearly related to Rosa's *způsob oznamovatlivý, oznamujičný, oznamující* (469, 471). The term *zájmeno* “pronoun” is translated by Rosa *místo-jméno, místo-jménce* and *zá-mence* (425, 467). The modern term *koncovka* corresponds to Rosa's terms *končina* or *koncovina* (445). And finally we have the modern terms *ohýbání* and *skloňování* meaning “inflection, declension” respectively, while in RG *ohybatelka* (447) and *sklonovatelka* (469) mean “declension, conjugation” respectively.

The attempts to create terms for cases by translating the Latin equivalents seem to belong to the curiosities which never became established in Czech terminology and are unknown today, e.g.

Nominative	<i>pád jmenovatlivý</i> or <i>jmenovatlivec</i> (443)
Vocative	<i>volatlivý</i> (445)
Genitive	<i>roditlivý</i> or <i>přivlastňující</i> (445)
Dative	<i>dávatlivý</i> or <i>dávatlivec</i> (447)
Accusative	<i>žalovatlivý</i> (461)
Instrumental	<i>nástrojový</i> or <i>nástrojovec</i> (447)
Prepositive	<i>předstávkový</i> (445) from <i>předstávka</i> (479) “preposition”

Quite a few such terms of Rosa's, though unknown in Czech, are used in other Slavic languages (for cases cf. Russian, Polish and Slovenian). In the context of Slavic languages and their linguistic terminology, the suggestion of Rosa's priority seems quite conceivable.

5. The theory of **metric versification** (*časomíra*, cf. Rosa's *času míra*, p.481) was another target of traditional criticism, simply because it was suppressed by later development. Rosa, however, not only develops here the older tradition (Comenius) but exerts his influence for another century. In this respect, he is one of the prominent theoreticians in the history of Czech poetics.

Rosa's analysis of feet not only provides a theoretically interesting insight into the syllabic structure of the word (pp.482-4) but raises the question of whether the relation of quantity and stress was different in the 17th century. His suggestion that Czech, unlike Latin and Greek, does not distinguish quantity from stress (pp.398-9 *passim*) might not be entirely wrong and might provide an indication of why in colloquial Czech the initial syllables tend to lengthen (cf. *dvéře, dólu* "door, down" cf. RG *můž* "man" p.422-3) while the final syllable can be shortened (*pán-um* "gentlemen DaP1", cf. RG p.75).

* * * * *

The controversy surrounding RG seems to be one of the clues pointing to its importance. Our introductory remarks are not intended to prove this importance. They are merely to suggest the basic elements of the strategy to be employed in deciphering the message of RG, which emerges from its former oblivion as one of the cornerstones in Czech linguistic teaching, a tradition not without international significance.

Another aspect of Rosa's contribution is his prominent role in linking two happier periods of Czech and Bohemian history at a time of intellectual and spiritual dark age (cf. fn. 4). Rosa, a Catholic, proudly and *cum pietate* — though in a minor key — avows the Protestant Comenius to be his predecessor and inspirer (p.487). No other name is mentioned in such a context. This is an indication of Rosa's bridging role, as Comenius is, after all, generally considered one of the most important figures in the tradition of the modern Czech nation. We might speculate on the meaning of Rosa's declaration in his own century. Is it a sign of his religious latitude or indifference, of his scholarly integrity and personal courage, or just an officially acceptable tribute to an adversary who had achieved great things?

The turn of the last century showed the first signs of thaw in the attitudes towards Baroque art and literature. Gradually it ceased to be a *tempus prohibitum* in which the search for positive values would be wasteful, even undesirable, and became almost fashionable.¹¹ Yet not in linguistics, at that stage.

The breakthrough in the recognition of Rosa's contribution is in itself historically symptomatic. It is the Prague School, marked by its great spirit and

¹¹ Cf. Součková, *op.cit.*, pp.5ff.

scholarly broadmindedness, which, in one of its first manifestoes, anticipated the recognition of his great linguistic mastery.¹² It is the linguistic contribution of this School which now, almost 50 years later, makes proper recognition, however sober and objective, possible.

The purpose of this edition, in which the original text will be followed by an English translation, is to establish a framework for such objective examination of RG and for the definition of its position in the Czech and Slavic linguistic tradition. Thanks are due to this series for providing the proper context for older Slavic grammars, and to its publishers, if this objective is achieved.

Melbourne, May 1983

Jiří Marvan

¹²Cf. Kopečný, *op.cit.*, p.279.

4. De motione gentilium et patriorum nominum	23
5. De motione nominum animalium	24
6. De diminutione nominum De diminutione nominum propriorum masculinorum	26
7. De diminutione nominum propriorum mulierum	28
8. De diminutione nominum appellativorum quae officium aut qualemcumque hominis conditionem adsignificant	29
9. De diminutione nominum muliebrum appellativorum	31
10. De diminutione animalium	32
11. Observatio generalis de diminutione	33
12. De diminutione nominum animalium faemellarum	35
13. De diminutione nominum appelativorum inanimatorum	36
14. De comparatione	42
15. De genere	46
De cognitione generis ex significatione	46
De cognitione generis ex terminatione	48
16. De numero, figura, et casu	56
17. De declinatione	59
Declinatio I (<i>brána, vládyka</i>)	60

CONSPECTUS

Dedicatio	page v
Praefatio de lingua Boëmica	xi
Ad lectorem de modo discendi	xxix
<i>Pars I De orthographia (Dobropisebnost)</i>	1
<i>Caput</i> 1. De divisione literarum	2
2. De diphthongis	2
3. De accentu vocalium	2
4. De accentu consonantium	4
5. De scriptione et positione vocalium	5
6. De scriptione diphthongorum	9
7. De scriptione consonantium	10
8. - De mutatione consonantium	13
9. De scriptione et divisione syllabarum (<i>slowka</i>)	13
10. De distinctione orationis	16
<i>Pars II De etymologia (Wlastnoslownost)</i>	17
De prima parte orationis (nomine)	17
<i>Caput</i> 1. De motione adjectivorum	18
2. De motione substantivorum	18
De motione nominum propriorum	19
3. De motione appellativorum	21
De motione nominum quae officium aut qualemcumque hominis conditionem significant	21

De nominativo plurali	85
De genitivo plurali	85
De instrumentali plurali	85
Declinatio IV (<i>slowo</i>)	86
Observatio de casibus	86
Declinatio V (<i>cnost, znamenj</i>)	88
Observatio I — de terminatione et inflexione	89
Observatio II	
De casibus	90
De dativo et praepositionali plurali	91
De instrumentali plurali	91
Declinatio VI (<i>růže, pachole</i>)	92
Observatio I — de terminatione et inflexione	93
Observatio II — de casibus	95
Observatio III — de casu instrumentali plurali omnium declinationum	97
De declinationibus anomalis	100
Declinationes civitatum et nationum	100
Declinatio nominum dualis numeri	102
De declinationibus adjectivorum	104
Declinatio adjectivorum I (<i>krásny</i>)	106
Observatio I — de casibus	107
Observatio II — de adjectivis	108
Declinatio adjectivorum II (<i>Dawiduw</i>)	110
Declinationes adjectivorum trium formarum anomalae (<i>geden</i>)	114

17. Observatio I — de terminatione et inflexione	61	
Observatio II — de casibus		
De dativo et praepositionali singulari	61	
De genitivo plurali	64	
De instrumentali plurali	65	
De praepositionali plurali	65	
Observatio III — de accentu	66	
Declinatio II (<i>strom, pán</i>)	67	
Observatio I — de terminatione et inflexione	68	
Observatio II — de casibus	69	
De genitivo singulari	71	
De dativo singulari	72	
De vocativo singulari	72	
De praepositionali singulari	73	
De nominativo plurali	74	
De dativo plurali	75	
De instrumentali plurali	76	18.
De praepositionali plurali	76	
Generales observationes et regulae	77	
Declinatio III (<i>měšýc, král</i>)	80	19.
Observatio I — de terminatione et inflexione	81	
Observatio II		
De casibus	82	
De dativo singulari	84	
De vocativo singulari	84	

De tempore (<i>Czas</i>)	136
De modis (<i>Způsob</i>)	138
De participijs (<i>Aučastonce</i>)	140
De significatione verbi	140
De conjugationibus	141
Conjugatio verbi substantivi (<i>gsem</i>)	142
Conjugatio I - <i>ám</i> (<i>trh-ám</i>)	145
Conjugatio II - <i>jm</i> vel - <i>ým</i> (<i>čin-jm</i>)	147
Conjugatio III - <i>i</i> vel - <i>y</i> (<i>milug-i</i>)	149
Conjugatio IV - <i>u</i> (<i>wed-u</i>)	150
De observatione generali ad omnes conjugationes	
Observatio I — de modo transgressivo	151
Observatio II — de imperativo	153
Observatio III — de praeterito indicativi modi	155
Observatio IV — de tempore infinitivo	164
Observatio V — de participio	165
Regula I (de participio passivo ex praeteritis - <i>al</i> , - <i>el</i> finitis)	165
Regula II (de p.p. ex praeteritis - <i>il</i> , - <i>yl</i> finitis)	166
Regula III (de p.p. ex praeteritis - <i>l</i> finitis)	167
Regula IV (de p.p. ex praeteritis - <i>ul</i> finitis)	168
Observatio VI	
De participialibus	175

19.	Declinatio nominis <i>wssechen omnis</i>	114	21.
	Declinatio adjectivorum III (<i>prwnj</i>)	116	
	Declinatio adjectivorum IV (<i>pěť</i>)	117	
	Declinationes numeralium anomalae (<i>dwa, třj, čtyřj</i>)	117	22.
20.	De pronomibus	118	
	De declinationibus interrogativorum		
	Pronomen <i>kdo quis et co quid</i>	119	
	Pronomen <i>který et ký</i>	122	
	Pronomen <i>čj cujus?</i>	122	
	De pronomibus demonstrativis <i>gá, ty,</i> <i>sebe, on, ten, onen</i>		23.
	Pronomen <i>on ille</i>	124	
	Pronomen <i>ten hic</i>	125	
	De pronomibus possessivis		
	Pronomen <i>náss noster</i>	127	
	Pronomen possessivum, <i>geho et</i> <i>gegich suus, suum, vel illius, illorum,</i> <i>generis masculini et neutrius</i>	128	
	Pronomen <i>gegj suus, -a, -um, vel illius</i>	129	
	De pronomibus relativis	129	
	Pronomen <i>genž/týž seu tenž</i>	130	
	Pronomen <i>an qui</i>	130	
21.	De verbo (<i>Slowo</i>)	131	
	De persona (<i>Osoba</i>)	132	
	De numero (<i>Počet</i>)	133	
	De genere (<i>Pokolenj</i>)	133	
	De modo transgressivo	134	

<i>kázi, padnu)</i>	205
Observatio II — de verbis frequentativis	206
Exceptiones	207
In conjugatione secunda	208
In conjugatione tertia	210
In conjugatione quarta	210
Observatio III — de verbis compositis perfectae significationis	213
Observatio IV — de verbis compositis imperfectae significationis	217
Exemplum conjugationis omnium verborum simplicium et compositorum	227
Observatio V — de significatione verbi inchoativi	229
Observatio VI — de significatione verborum duplicis generis, activi et passivi	230
Observatio VII — de verbo denominativo	231
De verbis passivis	232
Praesens indicativi	232
Praeteritum	232
Futurum	232
Transgressivus	233
Imperativus	233
De praepositione (<i>Předstávka</i>)	234
De adverbio (<i>Príslovce</i>)	235
Adverbia loci	238

23.	Gerundium in -o (ludendo <i>hránjm</i>)	176	25.
	Gerundium in -um (ad ludendum <i>k hránj</i>)	177	
	Supinum in -um (eo lusum <i>gdu hráti</i>)	178	
	Supinum in -u (eo a lusu <i>gdu od hránj</i>)	179	
	Observatio VII — de modo optativo, conjunctivo, potentiali, et permissivo	179	
	Modus optativus	179	
	Conjunctivus modus	180	
	Modus potentialis	184	
	Permissivus	184	
24.	De observatione speciali ad quamvis conjugationem		
	Observatio I — ad primam conjugationem (<i>trh-ám</i>)	185	
	Observatio II — ad conjugationem secundam (<i>čín-jm</i>)	186	
	Observatio III — ad conjugationem tertiam (<i>miluj-i</i>)	189	
	Observatio IV — ad conjugationem quartam (<i>wed-u</i>)	192	26.
25.	De diversa significatione et secundum hanc diversa conjugatione verborum Boëmicorum (<i>sedjm, sedám, sedáwám</i>)	196	
	Observatio I — de verbo singulari simplici	199	27.
	Tabula conjugationum verborum perfectae significationis (<i>dám, kaupjm,</i>		28.

4. Observatio I — de pronomine <i>sebe</i>	264
Observatio II — de pronomine <i>swûg</i> , <i>mûg</i> et <i>twûg</i>	267
Observatio III — de pronomine possessivo <i>geho</i> , <i>gegich</i> , <i>gegj</i> tertiae personae	268
Observatio IV — de pronomine <i>on</i> , <i>ten</i> , <i>onen</i>	269
Observatio V — de pronomine <i>onen</i> vel <i>onenno</i>	272
Observatio VI — de pronomine <i>ten</i> , <i>tento</i> <i>hic</i> , <i>iste</i> , <i>ille</i>	273
Observatio VII — de pronomibus relativis <i>který</i> , <i>která</i> , <i>které</i> etc.	275
Observatio VIII — de pronomibus interrogativis	277
De constructione adjectivorum ex <i>kdo</i> , <i>ký</i> et <i>který</i> compositorum et adjectivi <i>geden</i>	278
5. De constructione verborum personalium	
Nominativus cum verbo	281
Genitivus cum verbo	283
Dativus cum verbo	287
Accusativus cum verbo	288
Instrumentalis cum verbo	290
Praepositionalis cum verbo	291
6. De constructione verborum cum nominibus locorum	292

28.	Adverbia temporis	240
	Adverbia numeri	241
	Adverbia affirmandi <i>ano</i> , negandi et prohibendi <i>ne</i> , dubitandi <i>snad</i> , demonstrandi <i>hle</i> , optandi <i>Bůhdeg</i>	242
	Adverbia hortandi <i>medle</i> , <i>nu</i> , interrogandi <i>proc</i> , vocandi <i>heg</i> , <i>holla</i> , respondendi <i>co</i> , <i>há</i> , <i>gak</i> , congregandi <i>spolu</i> , separandi <i>zwlásstě</i>	243
	Adverbia eligendi et comparandi <i>raděgi</i> , similitudinis <i>gako</i> , <i>gakožto</i> , eventus <i>náhodau</i> , <i>manj</i> , <i>trefuňkem</i> , quantitatis <i>mnoho</i> , qualitatis seu modi <i>pěkně</i> , intendendi <i>hrubě</i> , <i>welmi</i> , remittendi <i>znenáhla</i>	244
29.	De interjectione (<i>Proházka</i>)	245
30.	De conjunctione (<i>Spogka</i> vel <i>Spogowka</i>)	246
	Pars III Grammaticae Boëmicæ de syntaxi (O dobromluwnosti)	249
Caput 1.	De syntaxi nominum substantivorum	251
2.	De syntaxi adjectivorum	253
3.	De adjectivis numeralibus	
	Observatio I — de cardinalibus	258
	Observatio II — de reliquis adjectivis numeralibus	261
4.	De syntaxi pronominum	

Observatio IV — de praepositionibus quae cum solis verbis construuntur	
I. <i>ob-</i>	338
II. <i>p̄re-</i>	339
III. <i>roz-</i>	339
IV. <i>wy-</i>	340
V. <i>wz-</i>	340
De syntaxi adverbiorum	340
De syntaxi interjectionum	342
De syntaxi conjunctionum	342
De syntaxi eleganti (<i>Krásnomluwnost</i>)	345
De specie, significatione, et formatione nominum (<i>O twárnosti gmen</i>)	356
De formatione nominum a nominibus	357
I. <i>-áč, -atý: nosáč, nosatý</i>	357
II. <i>-stw̄j: cýsařstw̄j</i>	357
III. <i>-stwo: bratrstwo</i>	359
IV. <i>-j: dubj, dubowj</i>	360
V. <i>-jsstě: dubjsstě</i>	361
VI. <i>-sko: Hradecsko</i>	362
VII. <i>-nice: piwnice</i>	362
VIII. <i>-inec: krawinec</i>	362
IX. <i>-nj̄k: pern̄jk</i>	363
X. <i>-ař, -jř, -jk: pern̄jkář, nožjř,</i> <i>klobaučnj̄k</i>	363
XI. <i>-árna, -jrna^h: pekárna, hrncjrna</i>	363
XII. <i>-telna: gjdatelna</i>	364
XIII. <i>-ina: čertowina</i>	364

6. Appendix (verba cum anomala constructione)	297	9.
7. De syntaxi impersonalium verborum	299	
8. De syntaxi modi transgressivi et participij	300	
9. De syntaxi significato praepositionum	304	
Observatio I — de casibus praepositionum	305	
Observatio II — de significato praepositionum quae cum solis nominibus construuntur	306	10. 11. 12.
Observatio III — de significato praepositionum quae cum nominibus et cum verbis construuntur		13. 14.
I. <i>do</i>	309	
II. <i>na</i>	311	
III. <i>nad</i>	314	
IV. <i>o</i>	315	
V. <i>od</i>	316	
VI. <i>po</i>	317	
VII. <i>pod</i>	321	
VIII. <i>pro</i>	321	
IX. <i>před</i>	322	
X. <i>při</i>	323	
XI. <i>s</i>	325	
XII. <i>v</i> “ <i>u</i> ”.....	330	
XIII. <i>w</i>	332	
XIV. <i>za</i>	333	
XV. <i>z</i>	337	

14.	XXIX. -ný: <i>owesný</i>	378
	XXX. -atý: <i>hlawatý</i>	379
	XXXI. -itý, -atý: <i>kamenitý, kamenatý</i> ...	379
	XXXII. -ský: <i>nebeský, světský</i>	379
	XXXIII. -u, -uw: <i>Dawidu, Dawiduw</i> ...	381
	XXXIV. -owý: <i>Dawidowý</i>	381
	XXXV. -owic: <i>Dawidowic</i>	381
	XXXVI. -in: <i>materin</i>	381
	XXXVII. -nj: <i>čelednj, stolnj</i>	383
	De formatione adnominum a verbis	
	XXXVIII. -icý, -ný, -tý: <i>milugicý,</i> <i>milowaný, zabity</i>	384
	XXXIX. -čný: <i>pospichagjčný,</i> <i>okolostogicný</i>	384
	XXXX. -cý: <i>spěwacý, hazecý, krycý</i>	384
	XXXXI. -tedlný: <i>činitelný, cý(tì)tedlný</i> ..	384
	XXXXII. -awý, -iwý: <i>zapjrawý, činliwý,</i> <i>lhawý, lžiwý</i>	385
	XXXXIII. -ný: <i>mluwný</i>	388
	XXXXIV. -telný: <i>spasytelný</i>	389
	XXXXV. -lý: <i>padlý</i>	390
15.	De nominibus compositis et contractis	391
	<i>Pars IV De prosodia (O dobrowegsłownosti)*</i>	393
	<i>Caput 1. De prosodia</i>	394
	<i>O dobrowegsłownosti</i>	395

*This part is bilingual: the even and odd pages are in Latin and Czech respectively.

14. De formatione nominum ab adnomine	
XIV. -ost: <i>pobožnost</i>	367
XV. -ec, -jk: <i>včenec, prchljk</i>	367
XVI. -och: <i>lenoch</i>	368
XVII. -átko: <i>chudiátko</i>	368
XVIII. -ota et -osta: <i>čistota, starosta</i>	368
De nominibus verbalibus seu a verbis formatis	
XIX. -nj, -tj: <i>poznánj, začetj</i>	370
XX. -el, -kyně, -ka: <i>činitel, činitelkyně, činitelka</i>	371
XXI. -tedlnjk, -ánek: <i>kázatedlnjk, včitedlnjk, učednj, poručnj, otrhánek</i>	371
XXII. In diversas consonantes.....	371
XXIII. De nominibus substantivis derivatis a praeteritis -al finitis -ač (<i>trhač</i>), -ák (<i>tulák</i>) -ař (<i>lhář</i>), -nj (<i>milownjk</i>), -l (<i>trhal</i>), -lek (<i>trhálek</i>)...	372
a praeteritis -il finitis -il (<i>krátíl</i>), -jlek (<i>krátjlek</i>), -ič (<i>trapič</i>), -ce (<i>rádce</i>).....	373
XXIV. -ot: <i>hřmot</i>	374
XXV. -dlo: <i>zawazowadlo</i>	375
De formatione nominum adjectivorum	
XXVI. -ený: <i>kamenný, sklený, nitěný, saukenný, železný</i>	376
XXVII. -j, -ecý: <i>psý, wlčj, knjžecý</i>	377
XXVIII. -owý: <i>dubowý</i>	378

Observatio I — de generali cognitione quantitatis syllabarum	432
<i>Pozorugjčnosť I — o wëregném poznánj gakotnosti slowek</i>	433
Observatio II — de speciali cognitione ultimarum syllabarum nominum substantivorum	442
<i>Pozorugjčnosť II — o twárném poznánj zadoslowek gmen samostatných</i>	443
Observatio III — de quantitate penultimarum syllabarum nominum substantivorum	452
<i>Pozorugjčnosť III — o jakotnosti předposlednjch slowek gmen samostatných</i>	453
Observatio IV — de cognitione syllabarum ultimarum et penultimarum nominum adjectivorum	460
<i>Pozorugjčnosť IV — o poznánj poslednjch a předposlednjch slowek přidáwanců, t. gmén přidáwanliwých</i>	461
Observatio V — de cognitione syllabarum ultimarum et penultimarum pronominum	466
<i>Pozorugjčnosť V — o poznánj slowek poslednjch a předposlednjch mjstogmen</i>	467
Observatio VI — de cognitione syllabarum	

2.	De divisione literarum ex quibus fiunt syllabae	394	9.
	<i>O rozdělenj známek, z nichžto slowky se působj</i>	395	
3.	De tempore, seu tono, et quantitate syllabarum	398	
	<i>O času neblizto přjzwuku a gakotnosti slowek</i>	399	
4.	De longitudine et breuitate vocalium et diphthongorum	400	
	<i>O prodlaužilosti a krátkosti zwuček a dwoghlásek</i>	401	
5.	De accentibus linguae Boëmicæ	408	
	<i>O znamencých gazýka českého</i>	409	
6.	De consonantibus accentuatis seu liquidis et harum aliarumque pronuntiatione	410	
	<i>O spoluzwučkách známekovaných aneb napárených a gich y ginssjch výslownosti</i>	411	
7.	De mutatione vocalium et diphthongorum	420	
	<i>O proměnitelnosti zwuček a dwoghlásek</i>	421	
8.	De consonantibus transformativis seu de mutatione consonantium	428	
	<i>O spoluzwučkách pretvárenliwých aneb o proměnitelnosti spoluzwuček</i>	429	
9.	De breuitate et longitudine syllabarum		
	<i>O krátkosti a prodlaužilosti slowek</i>		

Caput 1. Officia hominis erga Deum	488
<i>Powinnost člověka k Bohu</i>	489
2. Officia hominis erga se ipsum	488
<i>Powinnost člověka k sobě samému</i>	489
3. Officia hominis erga proximos	496
<i>Powinnost člověka k bliznjmu</i>	497
4. Officia erga familias	502
<i>Powinnost k czeledi</i>	503
5. De mortalitate	504
<i>O smrtedlnosti</i>	505
<i>Následugj rozdílný zpěwomluwy český</i>	506
<i>Pastýřské rozmlauvánj o narozenj Páně</i>	509
<i>Bágka o wku a gehňátku</i>	512
<i>Následugjcy zpěwomluwy gsau ex prima</i>	
<i>ecloga Virgilij wytažený</i>	512
<i>Následugj některá epigrammata neboli</i>	
<i>ssprymopisowe, aneb ssprymorádky</i>	516
<i>Následugj některý mrawopisy aneb</i>	
<i>mraworádky</i>	517

9.	ultimarum et penultimarum verborum	468
	<i>Pozorugjnosť VI — o poznánj poslednjch a předposlednjch slowek w časoslowech</i>	469
	Observatio VII — de quantitate syllabarum praepositionis, adverbij, interjectionis, et conjunctionis	474
	<i>Pozorugjnosť VII — o jakotnosti slowek předstávky, přjslowce, proházky, spogky</i>	475
	Observatio VIII — de syllaba communi	478
	<i>Pozorugjnosť VIII — o slowce obojetné</i>	479
10.	De pedibus	480
	<i>O nohách</i>	481
11.	De versibus seu carmine	484
	<i>O wazomluwách a mluwozpěwjch</i>	484
 Carmina		
	Catonis moralia	488
	<i>Maudrého Katóna mrawná povčowánj</i>	489

GRAMMATICA LINGUÆ BOHEMICÆ

Quatuor Partibus

Orthographiâ, Ethymologiâ, Syn-
taxi, & Profodiâ constans,

In qua, omnia ejus Linguae fundamenta,
novo, & facili ad eam discendam modo, per
Regulas certas, & universales, explicantur, &
omnimodæ, Grammaticis accuratis Disquisitioni-
bus, Analogiæ deteguntur.

*Omnibus, tam Docentibus, quàm Discen-
tibus, imò vel plurimùm etiam Historicis, Orato-
ribus, & Concionatoribus, qui copiam, & diversita-
tem verborum, ad sententias variandas, & pro-
loquendas, desiderant, perquàm
utilis.*

Authore

Wenceslao Johanne Rosâ.

*In fine apposita sunt diversa Idiomate Boëmico, non
rithmicè, sed metricè, more Græco, & La-
tino composita Carmina.*

MICRO-PRAGÆ,

Typis Joannis Arnolti à Dobroslawina.

Czechoslovēnia,

Seu

Grammatica

Linguae Bohemicae

Quatuor Partibus

Orthog: Ethymol: Synt: & Profodiā
constans.



REVERENDISSIMO, ET CELSISSIMO
PRINCIPI, AC DOMINO,
DOMINO

MATTHÆO FERDI-
NANDO à Bilenberg,

ArchiEpiscopo Pragensi, S.R.I. Prin-
cipi, Legato Nato, Regni Boëmiz
Prinati,

Sac: Cæs: Regiæq; Majestatis Con-
siliario, & Pragensis Carolo-Ferdinandæ
Universitatis, Amplissimo, Perpetuoq;
Cancellario,

Domino, Domino Gratosissimo.

Duo & primaria sunt, quibus
Humanam Naturam, supra
bruta exaltatam, condecoravit

A ;

Crea-

Proverb: 16. v. 20.

Eruditus in verbo, reperiet bona.
Dčený w řeči / nalezne dobré věci.

Et vers: 21.

Qui sapiens est corde: appellabitur prudens, Et qui dulcis eloquio, majora reperiet.

**Edož moudrého gest srdce / skauti
Bude opatrným/a Edo libé w egmlu-
wnosti/wětšji nalezne věci,**

dirigat gressus suos. (Jer: 10. v. 23.) admirandâ hîc mente experior. Enim verò spinosum hoc, & periculofum, innumerisq; acerrimorum judiciorum, censuris, obnoxium Grammaticale opus, jam multos antè annos conscriptum, inter privatos conservare parietes-feriò proponenti, nescio, quid Spiritûs impulsivi venerit, ut nunc, **T**e in Regno Boëmiæ Primatum tenente, in lucem publicam prodeat. Bonum omen ! & bonum ominor effectum, futurum, ut libellus hic Boëmo-Grammaticalis, & **T**ibi placeat, & Alijs, non displiceat.

Creator: *Ratio & Oratio*. De Oratione ego, per quam homo intelligentias suas, *Ratione Ductrice*, in mente conceptas, aliorum quoque intelligentijs explicat, acturus, & Grammaticam Orationis, seu Linguae Boëmicæ, Analogicam, publicis exposituras sermonibus, cùm Primatum Hominis concernat, jure merito, ad Te, Regni Boëmiæ Primatem, *mea convertitur oratio*: quâ opus hoc, Tibi, do, dico, dedico. Et sanè veritatem Prophetici dicti, *scio Domine non esse viam hominis ejus, nec viri esse, ut ambulet & diri-*

diri-

gendum se commendat scuto. Nihil quidem Splendori Tuo addere potest : Primum enim Primatûs splendorem in Regno obtines, & Linguam Boemam, absq; libello calles : At tamen ad verificandum illud : **Habenti dabitur, saltem id, Honori & splendori Tuo accedet, quòd, dum Mundo morieris, vivus in Mundo eris.** Nam Tuus hic libellus, *nostra enim facimus, quibus Auctoritatem impertimur, L. 1. C. de Vet: Jure Enucl:* in publicum, & ad Posteritatem, Auctoritate Tuâ, venturus, **Gloriosum Nomen Tuum, æternùm deprædicabit, & sic :**

ceat. Et planè felicem me existi-
 mo, qui Te, fato quodam DEI, &
 operante Divo Wenceslao,
 Principe, & Patrono Regni
 Boëmiæ Sanctissimo, ac
 Linguæ & Gentis suæ Bohe-
 mæ Protectore Potentissi-
 mo, Cujus Tu Nominis, Hono-
 ris, Aræ, & Templi, es observantif-
 simus, ad hanc causam consecutus
 sum, Sapientissimum, & hujus Lin-
 guæ Peritissimum Judicem. Li-
 bellum ergo, Princeps Celsif-
 sime, æquo suscipe, & judica, ani-
 mo, hic enim Tuam passus senten-
 tiam, Contra temerarios Suggilla-
 tores, Tuæ Autoritatis, prote-



PRÆFATIO DE LINGUA BOËMICA.

Ad Lectorem.

GRammatica Linguæ Slavonicæ, seu Boëmicæ, diu optata, & à multis desiderata, nescio quo fato, nunc publicam in lucem prodit. Quam tu, Lector Benevole, lecturus, videbis eam, contra erroneam multorum opinionem, regularem esse, & totam, Regulis Analogicis, & quàm plurimis universalibus, quod non omnibus Linguis accidit, contineri. Rationem editionis publicæ, si quæras, dicam, quod sentiam.

Exiverunt meo tempore, aliquot Grammatica Boëmica, Themata Declinationum, per numerum vocalium, & cognitionem earundem, per Genitivum docentes. Qui modus docendi, pro Boëmis quidem bonus, verùm pro Discipulis, quibus, hac in parte, vel maximè consulendum, per quàm difficilis veniebat, faciliorem quendam, more Latino, optantes, ut naturali ordine, priùs De-

clina-

X

Semper, Honos, Noménq, Tuum, Laudésq, manebunt.

Et videbit Posteritas, Te, in hac
causa fuisse Judicem Sapiéntissi-
mum, Linguæ Patriæ Promotorem,
& Protectorem Providéntissimum.
Quem eundem Protectorem, & ipse
Autor, devotè sperat, & orat, sibi
Gratiosissimum, Manétq;

Celsitudinis Tuæ

*Clientis, & Servus obse-
quentissimus,*

Wenceslaus Johannes Rosa
J. V. D. Sac: Cæs: Reg: Majest:
Consiliarius, & in ejusdem Ca-
mera Reg: Appell: Assessor.

autem solveret, quod & ipsemet vehementer optavi, & ab alio expectavi, non inventus erat. Hoc itaq; in mente sæpiùs revolvendo, humanitatis legem esse agnovi, ut si quis, laborantibus proximi rebus, auxilij aliquid novit, ferre non intermittat; præsertim ubi non unius hominis, sed multorum: nec Hominum, sed Urbium, Regni & Patria res agitur. Scio quidem Multos, ridigiores Censores, vel potiùs Calumniatores futuros, & multa in mea Grammatica inventum iri, quæ omnia non omnibus placebunt. Fors alius quadam, ut antiqua, vel inusitata, & inaudita, alius ut nova, accusaturus est, sicuti, hominis est, in proprio suo sensu, semper sibi complacere, suum laudare, alienum despiciere. Sed obsecro, noli judicare, donec priùs perlegeris, naturam, Et Analogiam Lingua, benè investigaveris: & ante iudicium, omnia Grammaticè discurseris, & contemplatus fueris. Fateor, multa adhuc imperfecta inveniri, quid enim ab homine perfectum? Nam nihil generi nostro communius, quàm hallucinari, errare, labi, per omnes vitæ partes, & quidquid usquam geritur.

Quodsi ergo quis emendandum aliquid ostendit, à communi via recedat, necesse est. Atq; adeò non quæras an recedat? sed an rectè? Et

clinationis Nominativus, quàm Genitivus doceatur. Et quemadmodum in Lingua Boëmica, Prapositiones, ad Verbum Prasentis temporis, significationis singularis, apposita, mutant illud verbum, tam in tempore, quàm in significatione; fit enim ex tempore prasenti, futurum, & ex Imperfecta significatione, Perfecta significatio. Et si velim in prasenti tempore loqui, tunc prapositiones, ad verba Iterativa, vel frequentativa, apponenda sunt, qua iterum ex Iterativa significatione, faciunt imperfectam, prasentis temporis, ut in Parte 2. Grammatices docetur, de quo in evulgatis Grammaticis nihil: sed quàm plurima tantùm exempla proponuntur, qua Discentes magis terrent, quàm docent, ac si per regulam non essent cognoscibilia. De Iterativis autem & Frequentativis, singularibus, Perfectis, & Imperfectis verbis, cùm tamen in his secretum, & potestas Lingua consistat, nihil prorsùs scriptum invenitur. Hinc plurimi Linguam Boëmicam Discentes, contra Imperfectionem Grammatica, & difficultates hinc inde obvientes, rationem, (cur unum & idem verbum, jam hoc, jam alio modo inflectatur, ita ut aliquando vix simile sibi maneat) nescientes, conquerebantur, solutionem harum difficultatum querentes, & desiderantes; qui

inveni occasione, invenire aliud, non est difficile. Imò si quis erratis nostris animadversus, ea detegere, vel confutare, volet, baud molestè feremus, imò laudabimus, dum modò veritati & Publico Bono consulatur. Nam qui subtiliter factum emendat, laudabilior est, eo, qui primus invenit. L. 1. C. d. tit: *Et non tantùm patimur, sed & cum Socrate profitemur*: Hoc unum nos scire, nos nihil scire. *Et cum Apostolo*: si quis existimat, se aliquid scire, is non dum scit, quomodo scire oportet. (1. Cor: 8. 2.) *Si cui autem in promovendo Bono publico, occupatum esse non libet, is temerarius, & odiosus esse, ne inducat animum: & quod corrigere non vult, aut non potest, suggillare desinat. Et si fors tibi in Grammatica hac inusitati, vel inauditi, vel novi aliquid, videatur, ne putes, omnibus alijs eadem esse. Nova enim res, nova postulant nomina: nec tamen sunt Grammaticis nova, quia ex Natura Lingua descendunt. Et quaeso, ut cum Comenio, in Apologia, pro Latinitate lingua Latina, loquar: quando res adsunt, de quibus loquamur, vocabula verò, quibus eas eloquamur, defunt, quid ergo faciendum? aut obmutescendum utiq;? 2. aut res monstranda digito? ut lingua officium manus facias: 3. aut mutuanda vox à pere-*

natura lex est, ut ad perfecta non veniatur, nisi per imperfecta. Divinae quidem res perfectissimae sunt, humani verò juris conditio, semper in infinitum decurrit, multas etenim formas edere natura, novas & novas deproperat, l. 2. C. de Vet: Jur: Enucl: Et ideò multa emergi possunt, quae adhuc in Grammatica mea, regularum laqueis non sunt innodata. Feci tamen, quae feci, & potui, & quae alius non fecit. Stat palma in medio, arripiat quisquis potest. Limari isthac & augeri, & ad perfectiorem adhuc poni, gradum, posse scio: proinde non illudbens gloria materiam, alicui relinquo, sive quis, novo constructo, & melius ordinato Grammatices opere, mecum certare velit, meam extinctum eat famam, patior; sive mea emendans, augere aliquando, aut minuire, aut immutare velit, in gloria partem recipio, si tamen laudis aliquid inde vel captare licet, vel sperare, ubi nihil solidum praestari potest. Repeto igitur, feci in hoc opere tantum, quantum pro tunc, & nunc facere licuit: at non tantum, quantum vel vellem, vel possem. Atque adeò vinci me ab alijs non reformido, sed & debementer opto: is quippe inter praecipuos scriptionis meae finis est, ut ad majora Patria praestanda, excitem alios. quia inventis addere, & unius inven-

inven-

na, & alyis linguis, fas sit, ergo id juris, Boëmæ, denegabis ? Dummodò res aptè & prudenter fiat, nempè ne quid temerè & citra necessitatem fiat. Item ut voces nova, ex antiquis deducantur radicibus, & ut nihil, nisi secundùm Analogiam fiat.

. Hæc Grammaticis, Historicis, & Oratoribus dico. Ego autem nil novi finxi : omnia nomina etiam figurarum, ex proprio lingvæ fonte, & à propria verbi significatione derivavi.

Sed ut meum redeam ad propositum : Deniq; finis bujus meæ Grammaticæ etiam præcipuus est, ut Majestatem & venustatem lingvæ nostræ ostendam : quid præ alijs, post Latinam & Græcam habeat, nobis notis Linguis. Et quidem 1. Venustas & nervositas Lingvæ in duobus, significatione, scilicet, & pronuntiatione consistit. Et hic revera Lingvæ Slavonica seu Boëmica, primatum obtinet. Sicut enim Intellectus in hoc laudatur, dum res, ut in se sunt, intelligit, & percipit, ita Lingvæ, dum res, ut naturaliter, & per se ipsas fiunt, proloquitur ; ut ipsa naturalis vox cujusvis rei, in auribus nostris resonare videatur, & inde substantia ejus, in mente pingatur. Lingvæ itaq; Boëmice fontes, & originationes, si inspiciamus, profectò reperiemus majori ex parte, nomina & verba, ex ipso

à Peregrinis linguis? 4. aut res circumloquenda? 5. aut deniq; vox nova fingenda? Aliud quod optioni proponatur, vix restabit. At verò ad rerum aspectum obmutescere, absurdum & turpe. 2. Digito omnia monstrare, impossibile. 3. Ad p̄c̄grina ablegari, molestum, & indecorum. 4. Res circumloqui, est lectorem circumducere, & pro rebus, rerum involucra ostentare. 5. Restat ergo, ut voces novas fingendi, plenamq; lingua supellectilem necessitatis, vel venustatis causâ fabricandi, sumatur animus. Aut vetustatis Immitatione, aut verborum & nominum novâ compositione, & derivatione. Cùm id humane industrie sit opus, jurisq; Divini, jam in Paradiso ingenus nostrum collati. Cur igitur eò nos exui patiamur? cur non quidquam intelligenter, ac distinctè cogitare, & etiam intelligenter ac distinctè proloqui conari, fas sit? Nautas videamus: qui si quando, in ignotas incidunt insulas, aut præternavigant promontoria, scopulos, Syrtes, & similia, mox illis induunt nomina. Audent idem, in excogitandis novis instrumentis, aut operibus suis, Opifices; cur non audeant in enavigando rerum Oceano, designandisque intellectûs Humani, limitibus, Grammatici, & Philosophi? Et si hac in Græca, Latina,

ecce vocales, denotans Filium, qui cum Patre ab æterno existens, finis & terminus est omnium rerum. Præterea est hic etiam Incarnatio Ejus expressa. quia U. in nomine (Bûh) non est simplex una litera, sed diphthongus ex UO composita, ut in P. 4. videre est. Sic in Christo duplex est natura: quod extrinsecè videtur Humanitas, quod non videtur Deitas, cujus æternitas per rotunditatem O designatur. Deniq; ultima & media in Alphabeto Litera H, denotat Spiritum Sanctum: qui est Spiritus Patris & Filij. H. enim non est propriè litera, sed aspiratio à Grammaticis appellatur.

Porro venustas & nervositas in significando etiam consistit, quòd non tantùm originales voces & soni nominum & verborum nostrorum pulchrè rebus conveniant, & accidant, sed quòd etiam eadem nomina, & verba convenienter ad res mutantur & inflectantur. In nominibus profectò & verbis supra alias Linguas clariores videmus casus, tempora, & modos. Et revera in Verborum modis (Singulari & Frequentativo, Perfecto & Imperfecto) tanta venustas, & tanta nervositas inest, ut eam nulla nobis Lingua nota, habeat similem. Et que nos per Frequentativa vel Perfecta composita, uno proloquimur verbo, ea Lingua alia per circumscriptionem

vero Nature fonte derivari. Nam non tantum nomina animalium, à proprijs naturalibus vocibus illorum (*qua Animalium propria dicuntur, & ea non Græci, non Latini, non Germani, &c. sed nos proprijs veris vocibus proloquimur*) & nomina arborum herbarumq; à naturalibus effectibus, vel saltem ab aliqua naturali proprietate formata sunt: sed etiam verba, quibus operationes nostras humanas quascunq; eloquimur, ab aliquo naturali sono, qui vel manibus, pedibus, ore, vel per aquam, ventum, ligna, lapides &c. fit, originaliter proveniunt. *Alia autem potissimum, à Lingua Hebraica, in qua primæva naturalis Lingua, qualis in Paradiso fuisse creditur, plurima cernuntur vestigia, derivantur. Quod quis quis Lexicon Boëmicum Comenij, ubi omnium Boëmicarum vocum originationes demonstrat, legerit, nullus in dubium vocare, vel negare poterit. Imò sicut in Varietate Linguarum Omnipotens suam admirandam ostendit potentiam: ita vel maximè in Lingua Boëmica Divinitatis suæ expressit figuram. nam nomen, Bůŕ/ DEUS, trium literarum, mysterium rei, quam significat, clarè demonstrat. B. enim est prima & initialis litera inter Consonantes, denotans Deum Patrem, U est ultima litera in-*

ter

concludendum, quasi lingua difficilis, aut *Barbara* foret. Cum enim *Lingua Boëmica*, ad naturam rerum, respectum habeat, & ex fontibus naturalibus, ut dixi, derivetur, res autem in natura, alia sunt homini suaves, jucunda, grata, accepta, alia verò dura, rigida, ingrata, & adversa, voces etiam animantium, & soni rerum naturales, à quibus nomina & verba *Boëmica*, ut plurimum originaliter fluunt, diversi sunt, & rebus nomina convenire oportet, ita etiam res dura, duriter veniunt pronuntianda. Aliàs habemus nomina & verba, dura, & lenia, blanda, & aspera, gratè & asperè sonantia, quibus pro occasione personæ & rei utendum. De cetero *Lingua* hac, nullam habet superfluum, vel scribit literam, quam in loquendo non pronuntiaret. Copia nominum & verborum tanta illi inest, ut nulli alia *Lingua*, ne *Græca* quidem cedere cogatur. nam nihil tam arduum est (ne in ipsa quidem *Transnaturali Scientia Metaphisica*) quod non intelligenter, & significanter efferre queamus, idiomate nostro. Habet quippe tam derivationem quàm compositionem, ut *Latina* & *Græca*, nominum, ac verborum: quæ duo *Linguam* divitem faciunt, & sine his *Lingua* pauper est. Præterea.

3. Habet præ alijs *lingua* nostra, banc ad huc prærogativam, & eminentiam, quòd omnia

proloqui coguntur. Quid dicam de innumeris elegantissimis Lingua proprietatibus, & Idiotismis, quos alijs, quàm per circumscriptionem eloqui, impossibile est? Quid de Modo Transgressivo, qui alijs linguis ignotus, locutiones brevissimas efficit, & elegantissimas. Tacco de tanta diminutivorum in quotidiano usu nominum varietate. Et quæ Lingua Exagerativa, vel media significationis nomina ostentat? 2. Quod autem pronuntiationem attinet, hic sermo noster singulariter nervosus & Magistralis est. Nam quascunque voces formare potest Lingua Hominis, & quæcunq; voces in alijs deprehenduntur Linguis, eas nos omnes in Lingua nostra habemus. Alijs enim Linguis tantum 24. litera nota sunt. Boëmi autem ex his præterea 24. literis, 18. liquefaciunt, quæ liquefacta, alium, & à naturali longè diversum faciunt sonum. Et hinc nobis ultra mediam partem plures accedunt soni, alijs Linguis, præterquam Gallica, & Italica, & ignoti. Et ideo Boëmus omnes, & quascunq; Linguas alienas facilè discere, easq; perfectè & propriè eloqui potest. Et licet ex hac diversarum vocum concurrentia, multa nomina, & verba aspera esse videantur, & alijs, quamdiu pronuntiationem liquidarum non perceperint, difficulter veniant pronuntianda, inde tamen non est

bem: Cap: 13. Baronius in Annal: Eccles: ad Ann: 880. D.ubrav: Episcop: Olomuc: in Hoist: Boh: lib: 3. Pessina à Czechorod, Decanus Eccl: Metrop: Prag: in Prodromo Moravogr: lib: 3. cap: 2. P. Balbinus Soc: JESU in Epitom: Rer: Bohem: lib: 1. cap: 3. Cromer: de Reb: Polonor: lib: 3. Et alij.

Desinant itaq; impostorum calumniatores, Linguam & Gentem Slavonicam, nomine Sclavonicam calumniari, que nunquam Sclava, Sed cum Alexandro Magno, totius Dominatrix mundi fuerat: quod si negas Alexandri Magni ex Chronico Hagecij fol: 319. Majestates legere placeat, que ita sonant:

**My Alexander/rč. (Titulus) Oswj-
cenému pokolenj Slawonskému a
Gazyku Sich/Milost/ y také pozdra-
wenj/ od Vás a Budaucých Vassich
Vláměstků / po Vás w spravování
Swěta. Proto že gste Vlám vždy-
čny přítomni byli / v wšě Prawdo-
mluwnej/ w oděnj Statečnj/ Vassj Pos-
mocnjcy/Bogownj/ a Vevstálj nalezes-
ni byli/dáwáme/a na Wás přenáššime/
Wám swobodně a na věčnost / wšes-
čnu kráginu Swěta / od půlnocy / až**

Carminum genera, quotquot Latina vel Græca novit, non Ritmicè, sed Metricè, Latino & Græco modo, cum summa gratia, & venustate formare & canere possit. Et cum id, quod est Majestatis Lingua Græca, & Latina, nulla Europæa Lingua præstare possit, quis ergo Bœmæ primas, post Græcam, & Latinam Linguam, partes negabit? nam quæ Lingua, transpositionem, & trajectionem nominum, non habet, vel meris spondeis aut nimis diphthongis abundat, apta non est, ad metra conficienda. E contra Lingua Bœma, omnia sua verba & nomina, quomodocumq; quis vult, sicut Latina, trajicere, & transponere potest. Et sententiam trium vocum, potest sexies: quatuor vocum, vicies quater: quinque vocum, centies & vicies &c. transponere, & variare. quod nec Græca præstare valet. Quid autem hic aliæ lingue queant, experiantur. Atq; adeò Jure etiam merito.

4 Lingua Slavonica gaudet nomine Gloriosa: nam Sláva/ unde nomen accepit, dicitur Gloria, & Slavi, dicuntur Gloriosi. Imò dicitur etiam Sancta, quia suâ linguâ, Sancta Sanctorum, id est Sanctissimum Missæ Sacramentum peragit: quod præter Latinam & Græcam vix ullæ aliæ habet Lingua. Videatur hic Aeneas Sylvius, postea Pius 2. Pontifex Max: in Hist: Bœm:

*Boëmus omnes Linguas etiam totius mundi benè
 & perfectè pronuntiare potest. Quod autem
 Gallicam attinet, & ipsa consonantes plurimas
 liquefacit. Qui ergo Gallicam discunt, quid
 liquefactio literarum apud Boemos sit, benè ad-
 vertant, hoc scientes, Gallicam, multò faciliùs,
 & celeriùs penetrabunt, & perdiscent. De hac
 liquefactione, & liquidarum pronuntiatione in
 4. Parte docetur. Solent quidem Aliqui dicere,
 ad quid mihi lingua Boëmica? ego non manebo
 in Boëmia. Si talis tantùm domi herere, neq;
 ad videndum Mundum, animum attollere velit:
 non habet quod suum fatiget ingeniolum. Si
 autem generositas mentis in eo resideat, & ad
 Aulam, ad officia publica, vel regimina rerum
 publicarum aspiret, Is Linguas Europeas discat,
 necesse habet. Nescis enim, quò hodie, vel cras
 venire, & utrum non aliquando, in partes illas,
 cum quibus lingua nostra communicat, aliquod
 munus vel commissionis, vel legationis age-
 re poteris. Nam Lingua Slavonica, per Slavo-
 niam, Bohemiam, Moraviam, Silesiam, Lusa-
 tiam, item Poloniam, Pomeraniam, Castu-
 biam, Masoviam, Lituaniam, Livoniam, Bo-
 rusiam, Samogitiam, Wolhiniam, Podol-
 liam, Podlasiam, Severiam, Novogradefiam,
 Wlodomisiam, Ukrainam, Plešcoviam, Czer-*

do Krágin Wlastých Poledních / aby
tu zc.

Datum w Městě Nowém / Vlasseho
założeni Alexandry / Léta 12. Králow-
stwí Vlaslich / zc.

Nos Alexander &c. (tit:) Perillustri
Slavonica Genti, & Linguae Illorum, Gra-
tiam & Salutem à Nobis, & futuris No-
stris Successoribus, post Nos in guber-
natione Mundi. Quoniam Nobis sem-
per praesentes adfuistis, in fide Veriloqua-
ces, in armis Generosi, Nostri Auxiliato-
res ; Bellatores, & Indefessi inventi estis,
Damus, & in Vos transferimus, Vobis
liberè & in perpetuum, totam regionem
Mundi, à septentrione, usq; ad provin-
cias Italicas Meridionales, ut hinc, &c.

*5. Lingua ergo Boëmica non tantum ob venus-
tatem, Nervositatem, & suam in significando
naturalitatem discenda est, sed etiam quia est
Universalis, & cum Linguis innumerarum pla-
nè provinciarum participat, & ad alias exoti-
cas linguas, potissimum Gallicam, discendas, &
eloquendas, vel plurimum adjuvat, nam ut dixi*

usq; , & supra Nominatos Circassos, ac Pieti-
horskios, seu quinq; montium Accolas, Col-
chidi proximos. Per totum deniq; Turcicum,
in Europa & Asia Minori Imperium, adeoq;
per tot centena miliaria, septentrionem, &
Orientem versus, longè latèq; diffusa existit.

*Imò Constantinopoli Magnates in Aula, Tur-
cica, Linguâ Slavonicâ utuntur, & loquuntur.
Et quantum in proxima Legatione Turcica, cui-
dam Præclaro Viro Lingua Boëmica, quam sat
parùm sibi perspectam habuit, profuerat, vita
ipsius per banc Linguam saluata, testatur, qui
postmodum Viennam reversus, ex templo filios
suos ad discendam Linguam Boëmicam, in partes
Boemicas misit, Instructores Boëmicos illis consti-
tuendo. Et quid? putasne, quòd semper Gens
Impia Turcica nostras possidebit terras? Et
quòd semper*

Impius hæc tam culta novalia miles habebit.

Bezbožný tať pětne sli. Bude miji Wogaiet?

Aliud Leoni, & LEOPOLDO nostro Di-
vus promittit Wenceslaus. *Elapsa sunt jam
tempora ducentorum annorum, quibus Boëmiam
à Divo Numine, ob execratas hereses, punitum
iri, prædixit. Meliora sperandum! In summa
Majestas & utilitas Linguae Slavonica, satis me
bercule probatur, ex Aurea Bulla Carolina, in*



nikoviam, Rafaniam, deniq; per Russiam utramq;, & Moscoviam, longè, latèq; patentes Terrarum septentrionalium tractus, ab una parte ad Novam Zemiam, seu Zemblamúsq;, & Jugriam, marèq; glatiæ: ab altera, ad Circassos, marèq; Caspium, & quidquid inter mare Balthicum, & magnam Scythiam, seu Tartariam, Parthosq; & Persas interiacet. Per Hungariam, item Croatiam, Dalmatiam, Istriam, Carinthiam, Carnioliam, Vindiam, Forum Julij, Serviam, Bosniam, Bulgariam, Epirum, Macedoniam, Rasciam, seu Thraciam, Transylvaniam, Moldaviam, Walachiam, Tartariam minorem, seu Chersonesum Tauricam, partèsq; illas mari Euxino, Mæotidi, atq; ostijs Tanais, & Borysthenis vicinas. Item per Asiam Minorem, quæ modò à Turcis Anatolia appellatur, nempe per Pontum, Bithyniam, Lyciam, Gallatiam, Pamphyliam, Cariam, Cappadociam, Paphlagoniam, veterem Henetorum & Mosychorum nostræ quoq; gentis hominum Patriam, (*Mosychi, ita à Mosoeb Japhethi filio Slavonica gens, ut ostendit Author Moravographici òssina lib: 1. cap: 1. Conditore primo, denominati; quorum posterii sunt moderni Moschi, potentissima ac populosissima in Septentrione Orienti viciniori, Slavonica natio*) Ciliciam, & Armeniam Minorem, &c. Regiones Amplissimas, ad Colchos

usq; ,

Ad Lectorem.

De Modo Discendi.

Lingua Boëmica operam daturum, non omnia, sed solum necessaria legere oportet. Et in primis, discenda est cognitio & pronuntiatio litterarum Boëmicarum, naturalium & liquidarum, quae viva voce monstrari debet. Et ad hunc finem leges in P. 1. initium usq; ad C. 4. inclusivè, Et in P. 4. Cap: 6. ubi latè de pronuntiatione Liquidarum tractatur, & modus pronuntiandi monstratur. Postmodum legat & discat in P. 2. caput 15. de Genere, fol: 46. solum Regulas, exceptionibus omissis. Dein Declinationes Nominum & Adjectivorum, Pronominum, & Conjugationes, verbi sum, Verborum Imperfeetorum, fol: 145. Et Perfeetorum fol: 205. item modum Comparandi P. 2. c. 14. fol: 42. Et quidem quoad Declinationes: in 1. Declinatione discatur benè Obser: 2. quia quae ibi de Dativo & Praepos: item de Genit: plur: docetur, sunt Generalia, & in alijs sapiùs occurrunt.

Ad 2. & 3. Declinationem discat tantum ea, quae in obser: 2. n. 1. de elisione (e.) dicuntur, Et exceptiones omnes relinquat, quia ipsa ratio pronuntiationis dicitur, ubi est elidendum, vel non: ubi enim ingrata vel impossibilis elisio esset, non eliditur, Et licet Discentes illud elidant, vel non, tamen intelligentur benè, & non multum peccabunt. In alijs omnia scholia omitat, quae sunt tantum pro perfectione. *Habitá itaq;*

qua Electorum Filys, inter Europæas Linguas, etiam Slavonica discenda demandatur. Et aliàs, Linguas plures scire, semper utile est: quia per diversa Linguarum genera, magis & magis intellectus excolitur, & in admirationem Omnipotentis Divinæ elevatur. Nam & hic Omnipotens, in varietate, Sermonum, & Linguarum, suam diffudit Sapientiam admirandam. Et ideò omnes Linguæ habent aliquid, quo in commune proliant. Qui autem Exterorum, vel Domesticorum, terram incolunt Boëmicam, sibi consulant, & Linguam Patriam, discant, aut saltem discere non contemnant, ut benedictione Terræ gaudeant, & in Posteritatem vivant. Contemptores enim Linguz & Gentis, Divi Wenceslai, semper propositis suis contrarium senserunt exitum, & tandem interitum. Deum ergo time, Sanctum Wenceslaum cole, Ejusq; in Regno Boëmiæ Hæreditario, Hæredem, Augustissimum & Inviçtissimum Dominum, Dominum LEOPOLDUM Romanorum Imperatorem, Regnorum multorum Regem, & Dominum, Suosq; Hæredes, venerare, sic semper vivens, vives semper benè: ergo semper Vive, & Vale.

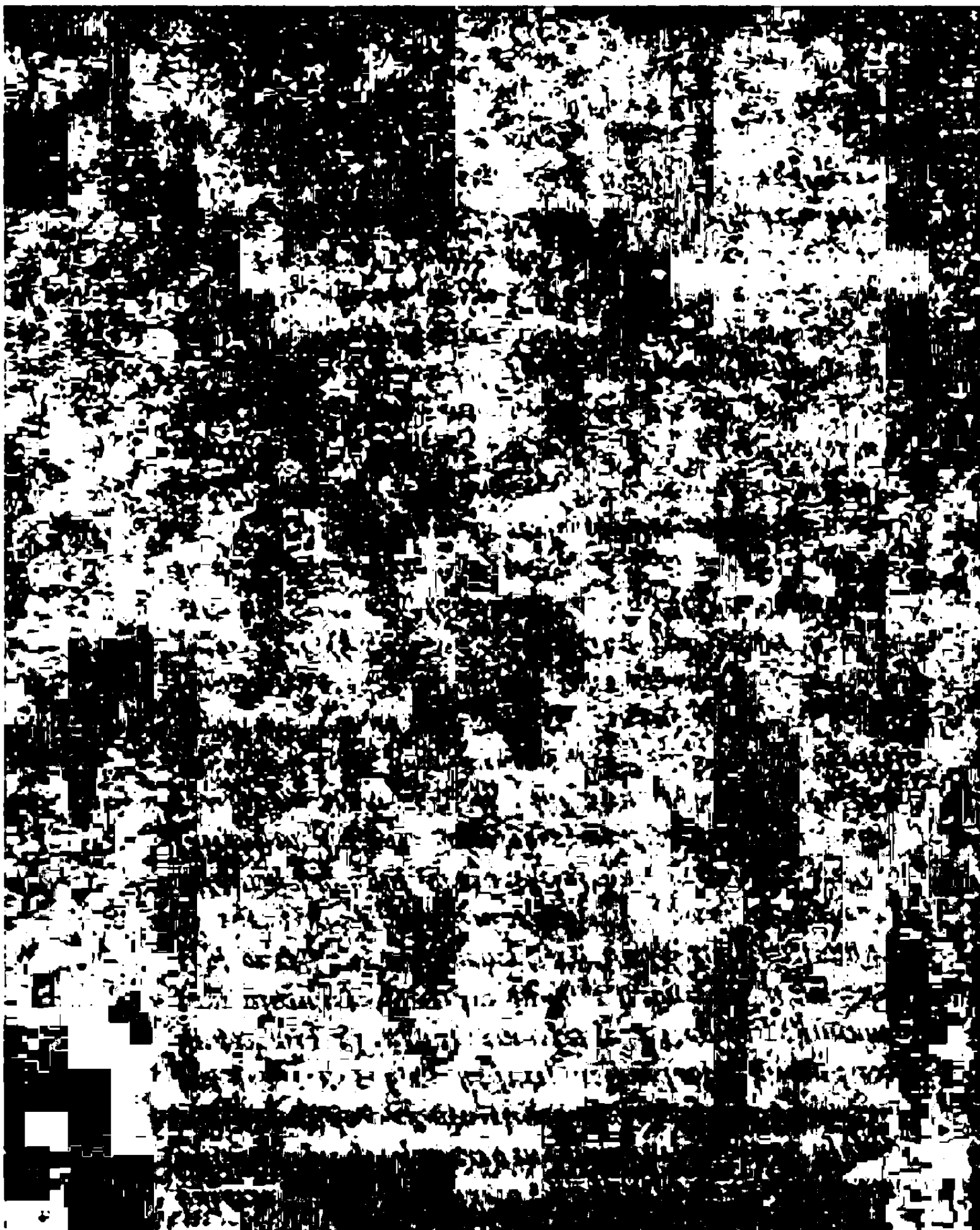
Deniq, attendat, ut regulas universales bene menti
 smdat. v. g. omnis Accusativus Masculinus, animatus
 est similis Genitivo, Inanimatus Nominativo. Et sic
 postea omnia Adjectiva, Pronomina, & Participia
 regulari & construi debent. Item omnis prepositio, ad
 verbum presentis temporis, verbi singularis, apposita,
 mutat tempus presens in futurum. sic omne verbum
 Activum, habens Accusativum, si ipsi addatur nega-
 tio, habet in sensu negativo Genitivum. Et in hac
 regula media consistit Syntaxis: tot sunt enim, nega-
 tiones, quot affirmaciones. Et ita alias regulas. Et
 postquam aliquis jam cognitionem Linguae, talem qua-
 lem habuerit, libros Boëmicos, & quidem clara voce,
 ubi potest, sepius legat, quia tantum facit clarè lege-
 re, quantum loqui. Item cum alijs Boëmicè loquatur
 & discurrit. sic brevi bonus evadet Boëmus. nam nulla
 Lingua non nisi gradatim discitur. Et sicut natura sal-
 sum non facit, sic nec ars, quæ naturam imitatur.
 Opto igitur, benevole Lector, ut fruaris votis tuis,
 audiq, vota, & imple, qui solus potes, Adorande
 Deus. A.

Author.

Declinationum cognitione, discat quotidie ex vocabulario, vel Dictionario, aliqua nomina & verba usitatorum, de us, que raro in communem veniunt usum, non currando. Postea legat in Syntaxi tantum Caput 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. Et Incipiat paulatim aliquid ex una in aliam Linguam transferre. Deinde postquam jam aliquam notitiam Lingue habuerit, legat Exceptiones C. 15. de genere, Scholia Declinationum & verborum, pro pleniore Intelligentia, & habeat aliquem bonum Librum Boëmicum, in quo quotidie, saltem mediâ horâ, alta voce, ad discendam pronuntiationem legat: Et si adsit aliquis Instructoris legentem, si malè pronuntiaret, corrigat, & ubi phrasis difficilior esset, illum explicet. E contra si legens sensum non intellegat, statim Instructorem adstantem, interroget, & eam, ad regulas Grammaticas resolvat. Ultimò leges de Motione & diminutione Nominum in P. 2. Et Cap: 8. 9. 10. 11. 12. in P. 3. Reliqua Capita Partis 3. spectant jam ad perfectos Boëmos, & ad partes Eloquentiæ, quæ tamen si Discentes legere velint, multum eos illuminare possunt. Pars 4. Discensibus non est necessaria: nam Carmina Metrico modo facere, non spectat ad Discentes: sed ad eos, qui jam Linguam benè cognitam habent, aut qui Poëtam agere vellent. Discensibus enim sufficit scire, non quantum perfectio totius Lingue, sed quantum necessitas exigat: si quis tamen perfectionem totius Lingue, habere voluerit, totam Grammaticam legat, & relegat, necesse est.

Denig,





GRAMMATICA

Linguae Boemicae.

Grammatica in omnibus linguis quatuor his partibus constat.

Orthographiâ, Ethymologiâ, Syntaxi, & Prosodia.

P A R S I.

DE ORTHOGRAPHIA.

(Dobropisebnost.)

Literas lingua Bohemica habet 25. Majusculæ sunt:

A. B. C. D. E. F. G. H. I. J. K. L. M. N.
O. P. Q. R. S. T. V. W. X. Y. Z.

Minusculæ.

a/ b/ c/ d/ e/ ff/ g/ h/ ch/ i/ t/ l/ m/ n/ o/ p/ q/
r/ s/ vel f/ t/ v/ vel u/ w/ x/ y/ z.

Proverb: 18. v. 13.

Kdo prve odpovídá/ nežli vyslyší/č.

Sauditi/ přičteš/ rozsaudeš napraviti/ vydati.
Pomlouvati/ vyslyšíš/ rozvážíš lépe učiní/ vlážati
Nechtěš/ leč dříve/ všlechno mužšlli/ na světo.

Saudj/ napraviti/ zgevíti/ že gest sauzen/
Pomlouvá/ vlážati/ včiti/ co gest pomlouván
Nebo kdo/ a nechce/ omění/ vlážge/ a bývá.

Umíse wíse newíse/ newíse/ nechceš/ nepoudeješ posauzen
Mluvíse umíse nedíse/ newíse/ nemůžeš/ nepobaníš. pobaněn
Čižty všlechnoti/ tobo; co sám/ a co/ ginébo nebudeš.

Lineatus, / punctuatus, : Circumflexus, ~

Lineato accentuantur vocales, á/é/ó/ý/circūflexo, ū

Nota 1. olim á/é/ý/ signabantur puncto, sed nunc non est ampliùs in usu.

Nota 2. quodocúnq; vocales accentuantur, tunc debent produci, non accentuatæ autem contripiuntur.

Nota 3. o/ alias est natura breve, longum est solum quando est interjectio : ut ó bamba/ ô pudor, ó žalostná radoſt/ ô triste gaudium, item longum est in peregrinis, ut Heródes &c. porro, o/ quando est præpositio, de, notatur supra tali signo ô, ut co sliffeti ô tom Pánu, quid auditur de illo Domino.

Nota 4. í/ semper punctuatur : sed illud punctum non est signum productionis, nam hoc í/ semper est breve, & illud punctum supraponitur ut distinguatur à Commate, quando autem, í/ producitur, tunc scribitur tale, j/ quod semper est longum, & alterum est breve.

Nota 5. e/ solet etiam notari circumflexo, ut é/ sed tunc ille accentus, non est signum productionis, sed diphthongi concretæ, ut pĕknĕt pulchrè, nam alias scribitur piĕknie/ sive etiam pĕkne.

Nota 6. Typographi solent supra ū longum, scribere circulum, ut Wŭl/ bos, bŭl/ baculus, &c. Et hoc ideo, quia olim indistinctè longum ū / mutabatur in o.

Literæ liquefactæ.

b/ ě/ ð/ f/ g/ l/ m/ n/ p/ r/ ō/ vel ſ/ ě/ w/ z.

CAP. 1.

De Divisione Literarum.

Literæ (*Šuamta*) dividuntur in Vocales, & consonantes. Et sunt Vocales (*Šwuĉta/ vel Samošwuĉta*)

a/ e/ i/ o/ u/ y.

Consonantes (*Spošwuĉta*) sunt reliquæ literæ, ex quibus peregrinæ sunt: *ĝ/* cum puncto, *q/ x/* ut in nominibus *Balleg/ Margareta/ Quartal/ Alexander.* Sed Boĉni solent scribere etiam per *t.* ut *Balileg/ Mactareta/ Šwartal/ Alesander.*

CAP. 2.

De Diphthongis.

Ex Vocalibus, fiunt diphthongi (*Dwošwuĉta*) & sunt triplices.

Firmæ: *ay/ au/ ey/ oy/ iy.*

Concretivæ: *ia/ ie/ ij/ io/ uo.*

Ocultæ: *á/ ě/ i/ ó/ ú/ ý.*

De his fusè agitur in Profodia.

CAP. 3.

De Accentu Vocalium.

Accentus (*Šnamýnĉto/ vel ĉárta*) est triplex.

Nota 4. Consonantes liquefcibiles, fi fequantur diphthongi concretivæ, ia/ie/ io/ in/ tunc liquefcunt. ut in *woniawý/ odorifer, promienie- ný/ transformatus, 3iold/ Stipendium, promie- niugi/ transformo &c.*

Et in hoc casu benè menti tradas, *quod (abje- cto i à diphthongo) possit loco illius, i/ poni pun- ctum super consonante antecedenti, & erit eadem pronuntiatio, ut woniawý/ promienieñý/ 3old/ pro- niugi.*

Item notandum amplius: *quod moderno tem- pore dum diphthongus, ici contrahitur, ponitur melius & pulchrius loco (i) accentus circumflexus super ipsum e, hoc modo è / & tunc antecedens, consonans non punctuatur, ut promenieñý/ wédel/ loco promienieñý/ wíediel.*

De his multa invenies in Profodia.

CAP. 5.

De descriptione & positione Vocalium.

Ubi Vocales, a/e/o/u/ debeant scribi, & collocari, *nulla est difficultas* & De u/ tamen hoc est ob- servandum, quod ab initio clausum, scilicet tale, u/ scribi debeat, ut *umély/ doctus, u3ite- ãný/ utilis, & in negativis, quando ab initio apponitur, ne/ ut neumély/ indoctus, ne3íte- ãný/ inutilis.* Nota supra u/ nunquam est ac-

De Accentu Consonantiũ.

Consonantes sunt duplices ; aliæ naturales , & sunt omnes consonantes tales, in Alphabeto positæ, & pronunciantur sicut Latinè. aliæ sunt liquidæ : & sunt *b/ċ/đ/ř/g/l/m/n/p/r/š/t/w/ž* quia suum naturalem sonum amittunt, & aliter pronunciantur, quàm naturales, Et de hac pronunciatione susè docetur, parte 4. de Profodia.

Nota 1. Omnes Consonantes in lingua Boëmica possunt liqueferi præter, *b/ l/ q/ ſ/* hæc enim nunquam liquefcunt.

Nota 2. *ċ/ ě/ š/ ž/* dum liquefcunt, retinent accentum suum, in omnibus dictionum Syllabis.

Nota 3. Cæteræ Consonantes, dum liquefcunt, & sequitur, *i/* vel *j.* nunquam punctuantur, sit quæcunq; syllaba, quia ipsum *i.* & *j.* est signum antecedentis consonantis liquefactæ, nam ante *y/* nunquam consonantes liquefcunt, sed illud semper poni debet post naturales consonantes, ut in *diwiti se/* mirari, *đ/ w/ t/ mti/* habere, *m/ t/* liquefcit. Sic è contra in *wydam/* extradam, *w/* non est liquidum, & ideo scribitur *y/* alias si illud *w/* liquefceret, scribendum esset *wydam/* quod est aspicio.

Si qua autem dictio finiatur in consonantem liquefcibilem, tunc retinetur punctum, ut sed/ sede, Žeň/ Messis.

ypſilon (ϑ/ τωρδϑ) eſt etiam duplex, unum bre-
ve, & ſcribitur abſq; accentu, ϑ/ alterum lon-
gum, & tunc ſcribitur ſupra accentus, hoc
modo ῑ.

Regula i. Generalis.

Quandocunq; conſonantes liqueſcunt, id eſt,
quando amittunt vim ſuam naturalem in
pronunciatione, quod quivis facillimè ag-
noſcere poteſt, tunc ſemper poſt illas conſo-
nantes liquefactas, ſcribendum eſt jota :
quando autem non liqueſcunt, tunc ſcri-
bendū eſt ſemper ypfilon, ſecundum utri-
uſq; pronunciationem, breve vel longum,
*verbi grati. i, ſi poſt conſonantes liquefactas eſt
pronunciatio brevis, tunc ſcribendum eſt jota bre-
ve, v/ ut διωιι ſc/ mirari, ubi omnes tres ſyllabæ
brevis pronunciantur, ſi autem poſt Conſonan-
tes liquefactas, ſit pronunciatio longa, tunc ſcri-
bendum eſt jota longum tale, v/ ut μνιιιμ/ cogito,
ῥῖῖνιμ/ ſicio, Πάνι/ Domini &c. Sic è contra de,
η/ dicendum: quando poſt conſonantes natura-
les, eſt brevis pronunciatio, tunc ponitur η/ abſq;
accentu, ut Πάνη/ Dominos, Δαρη/ Dona &c.
Si eſt autem longa pronunciatio, tunc, illud η/ de-
bet accentuari, ut τιάςη/ pulcher, ſτάρη/ ſenex,
ſμῆη/ audax &c. Et hæc eſt Regula pronun-
ciationis, quia ex ipſa pronunciatione, quivis
facilè advertet conſonantes naturales, & lique-
factas, & conſequenter ſecundum hanc Regu-*

centus faciendus, nisi quando u/ est longum, & hunc errorem scribæ emendent. Maxima difficultas de, i/ j/ y/ exurgit, & qui benè scripturam hujus vocalis observent, pauci reperiuntur. Imperiti scribæ, ubiq; unum pro altero scribunt, quorum scripturam, nullus benè legere potest, etiam si sit perfectus Boëmus: & debet sensum tantum divinare. multò minus poterit talem scripturam legere, & intelligere, unus discipulus, qui linguam discit. Et quicumque Scriba hoc non observat, non est pro Scriba habendus, cum sit contra principium artis scribendi, non scire scribere, nec intelligere artem scribendi, & est in scriptione illius jota vel ypsilon summè positum, ut aparet ex his exemplis: Byl/ suit, Býti/ esse, si ponas loco y/ jota ut bil/ bítí/ mutabitur, & significatio & pronuntiatio: & erit, tutudit, tundere: sic myly/ lavarunt, & mily/ est charus: milj/ chari: Byll/ fuerunt, & Bily/ albus: Wy/ nos, mi/ mihi, ty/ tu, ti/ tibi, wy/ vos, wj/ scit, wydatl/ extradere, wjdatl/ solere videre: wjll/ scitné, wylí/ ulularunt, wy ste/ vos estis, wiste/ pendete, si autem imperitus Scriba, & ignarus orthographiæ malè illa verba scribat, jota pro ypsilon, & ypsilon pro jota ponendo, quis ipsius scripturam intelligere poterit. Dabo ergo híc duas Regulas generales, & imprimis. Observa benè: jota (mèkké l) est duplex, unum tale i. & est semper breve, alterum tale j. & est semper longum.

gere, *ffiti/ fuere, žiti/ metere, & sic alia, absque ulla exceptione.*

2. Post consonantes *b/f/l/* quæ à Boëmis vocantur apertæ, semper ponendum est jota, breve vel longum, ut *bida/ miseria, žabltý/ occisus, žit/ ficus, Bráli/ Bazateli x̄. Regi, Concionatori &c.* ratio est, quia *b/f/l/* apertum est semper liquidum: clausum *B/ff/l/* semper naturalem sonum retinent, & sic post clausum *B/ff/l/* semper scribendum est *y*.
3. Post, *š/n/č/* quando desinunt dictiones in illas literas mutatas, semper in obliquis sequitur *i* vel *j/* ut *žed/ murus, Smei/ sordes, Šaň/ tributum &c.* habent in obliquis casibus *i/* vel *j.* *ždi/ždi/Smei/Smetj/Šani/Ša:ni x̄.* pronunciationem brevem vel longā, quod in declinationibus invenies.
4. Quoad, *đ/m/n/p/č/w/* cùm in medijs & primis non punctuentur, sequente vocali *i/* vel *j/* observanda est in hoc supra Regula Generalis 1. & 2. Post *g/* in Boëmicis semper sequitur *i/* vel, *j.*
5. Post, *c/h/č/q/r/s/r/z/ch/* semper sequitur *y* breve vel longum. Et sic in his nulla est difficultas.

CAP. 6.

Descriptione Diphthongorum.

lam, sciet ubi jota, vel ypsilon breve, vel longum scribendum erit.

Regula 2. Generalis.

Quandocunq; in libris invenitur consonans, ante, *i/* vel *j/* vel ante diphthongos concretivas, *ia/ie/io/* & *iu/* tunc illa consonans liquefcit, & liquidè est pronuncianda, quando autem invenitur ante *y/* naturali modo pronunciabitur, ut supra allata exempla demonstrant. Et hanc Regulam voco lectionis. nam ex hac Regula lectionis, sciam benè pronunciare, ex Regula autem pronunciationis, sciam benè scribere.

Hac omnia discipuli facillimo modo ex viva voce, Magistri addiscere poterunt, quod autem moderno tempore juventus tantum in scribendo errat, non est mirum, quia multi Ludomagistri, & Praeceptores, ipsimet hanc artem ignorant: cum tamen hac ars benè & correctè scribendi, sit facillima, modo juventuti, dum legere & scribere discunt, proponeretur, & monstraretur, & pro majori facilitate do adhuc hanc specialem Regulam.

Regula Specialis.

1. Post *ċ/ĕ/ĕ/* vel *ff/ġ/* semper scribendū est jota breve, vel longum, *i/* vel *j/* pro ut pronuntiatio postulat, ut *ċniti/* facere, *ġditi/* re-

□

ē / non debere unquam addi, ꝛ / rationem habent
 pro se hanc, quod illud ꝛ / additum faciat dubiam
 significationem, ut in dictionibus, ꝛatōrꝛenī / occlu-
 sio, trium syllabarum, & ꝛatōrꝛenī / 4. syllabarum,
 rejectio : si autem ab, r / deponatur ꝛ / quod omnis
 dubietas significationis tollatur. At Replicantes
 scribentes, & dicunt, quod hic nulla sit dubietas,
 quia ibi ad, ē / additur ꝛ / absq; puncto, hic autem
 in posteriori ponitur ꝛ / cum puncto, & r / antece-
 dens non punctuatur. In c / & c / autem quod
 nullam prorsus dubietatem pariat, cum accentus
 unum ab altero distinguat. Ego c / c̄ / ē / absque
 ꝛ / approbo : quia in impressis est superflu-
 um ꝛ / nec est apponendum. Morem tamen
 scribarum communem, qui etiam pro se ratio-
 nem habent, (nam antiquitū, ut libri Bartho-
 lomæi Netolicensis, ante centum annos im-
 pressi, demonstrant, cum addito ꝛ / imprimeba-
 tur) non condemno. Et discipulis non tan-
 tū ea, quæ fieri debent, sed etiam quæ in pra-
 xi, ab alijs observentur, dicere debeo.

3. b / f / l / semper ante i / j / vel ante diphthon-
 gos concretivas, ia / ie / io / iu / ponuntur,
 ut supra dixi.

4. de l. aperto & l. clauso, multū Gramma-
 tici, & Scriptores hætenus torquebant sua in-
 genia, unus istius, alter illius sententiæ, sibi-
 met ipsi contrarij : Sed ego teneo cum P. Dra-
 chovio, qui in sua Grammatica docet, supersti-
 tiosam observationem esse, multū super l.
 & l.

Diphthongi ita possunt ubiq; scribi, sicut possunt mutari, de hac mutatione vide in Profodia.

CAP. 7.

De Descriptione Consonantium.

1. Consonans *c/ ċ/ ĕ/* in impressis libris, moderno tempore scribitur absq; additione literæ *z/* sed Scribæ & Cancellistæ semper solent ad *c/ ċ/ ĕ/* addere, *z/* in scriptis, sic *cz/ cċ/ cĕ/* *Rationem aliqui dant hanc: quod illa litera z/ videtur cum altera benè consonare, nec non etiam pulchriorem scriptionem efficere, cum in scriptis non possunt accentus ita ordinatè poni, sicut in impressis. Et olim in distinctè etiam in impressis semper ad *c/ ċ/ ĕ/* illa litera *z/* addebatur, & ad huc defacto Impressores ad *ċ/ ĕ/* quando sunt versales illam literam *z/* addere solent.*
2. Quando autem *z/* additur ad *ċ/ & ĕ/* remanet accentus in illo *ĕ/ & ĕ/* ut *ĕz/ ĕz/* Et quidem *ĕz/* ideo, ut distinguatur a *cĕ: ĕz/* verò: quia si non scriberetur accentus, litera, *z/* cum *c/* non consonaret, sed cum sequente vocali, aut consonante, & *c/* cum precedente, & sic constituerent ex una syllaba duas, ut *inrjetti*, displicere, in quo verbo sunt tres syllaba, absq; accentu, cum accentu verò tantùm duæ essent. Alij autem illum scribendi morem absolutè improbant, & dicunt, ad *c/ ċ/*

13
 bam sequentem pertinet. qui autem niðssi / &
 vðssi / per ð / scribunt, malè scribunt, quia de-
 bet scribi niðssi / vðssi / demisior, angustior, ra-
 tionem hujus quæras Parte 2. de Comparativis.

CAP: 8.

**De Mutatione Consonan-
 tium.**

1. *þ / b / t / st /* solent in motionibus, formationi-
 bus, derivationibus, & certis casibus declina-
 tionum, mutari in alias literas. nempè *þ /* in
st / b / in *z / t /* in *c / st /* in *stt /* Et hanc mutationem,
 benè menti tradas, quia est frequentissima. Et hæc est mutatio ordinaria. Si quando con-
 tingeret, eas, in aliam literam mutari, ut solet
 aliquando, at rarò, *t /* in *é / b /* in *z /* illa mutatio
 est extraordinaria seu Irregularis. Et de hac
 mutatione semper suo loco in specie dicetur.
2. *c / t / z /* solent mutari, in *é / é / z /* sed hæc non di-
 citur apud me mutatio, verùm liquefactio : &
 ideo ubicunq; dicetur deliquefactione conso-
 nantium, & hæc consonantes liquefaciendæ
 sunt.

CAPUT 9.

**De Descriptione & Divisione
 Syllabarum, (*flawla*) in qua multum,
 à multis erratur.**

Ob.

& l. inquirere. Dico tamen brevibus l/ a-
 pertum tantum scribendum esse, ante i/ &
 j/ & Diphthongos ia/ ie/ io/ iu/ ut supra
 N^o 3. dixi. Ante alias vocales, a/ e/ o/ u/
 cum non faciant consonantes liquidas an-
 tecedentes, potest scribi sive l/ apertum,
 sive l/ clausum, pro ut unum aut alterum
 pulchrius collocari potest. In fine autem
 semper clausum scribatur, quia id pulchritudo
 exposcit, non obstante quod aliquando illud l/
 & l/ in quibusdam vocabulis mollius, & in alijs
 durius pronuncietur, quia id non ipsum l/ & l/
 sed concursus consonantium facit, cesset ergo
 imposterum illa inutilis superstitio super, l/
 & l/ inquirendi.

5. s/ sunt unius significationis, s/ s/ s/ s/ sunt
 etiam ejusdem significationis, s/ ponitur initio
 & medio, ut smysl/ sensus, in fine nunquam.
 s/ scribitur ab initio & in fine, ut stus/ expe-
 riaris. *Nota si s/ inveniat in medio ante s/*
tunc nullum ex illis liquescit, sed s/ spectat ad an-
tecedentem, & s/ ad sequentem syllabam, ut
Masso/ caro, sed paucissima sunt talia nomina.
 s/ ponitur initio & medio, ut siss/ Latior.
 s/ solum ab initio, ut sstedy/ liberalis &c.
 s/ & s/ in fine ponuntur, ut mas/ habes, Mys/
 Mus, wids/ vides &c.

s/ solet etiam in medio scribi, ante s/ ut wys-
 s/ z. altior, & tunc s/ ad priorem, s/ ad Sylla-
 bam

jungi, & simul consonare, & pronunciari possunt, in medio ne separentur: ut re-pta-ti/ obmurmurare, bu-bla-ti/ murmurare, bla-3ni-ti/ &c. quia pta-bla-3ni-/ possunt in alijs dictionibus, & ab initio per se stare, consonare, & pronunciari, ut ptám se/ interrogo, bláto/ lutum, 3ni3m/ sono &c. Scio non omnibus hæc sententia arridebit, præsertim dum in libris impæssis sæpiùs contrarium videbunt, At dicant vel in veniant in libris, in contrarium, quid quid velint, error orthographiæ, est non magnus, Ego teneo & doceo cum Grammaticis, & non Impressoribus. Nam hæc Regula à latinis approbata est, qui eodem modo latinas dictiones dividunt: ut no-ster, non nos-ter, ma-trem, non mat-rem, sic pa-trem insi-gnem &c.

Observa 7. Præpositiones separandæ sunt, à dictionibus, cum qua componuntur, ut ze-pta-ti se/ & non 3ep-tati se/ interrogare, wy-pta-ti se/ exquirere, roz-prá-wjm: roz-m3auwám/ colloquor, na-3bi-rati/ colligere, na-3bro-má3dit3 congregare &c. Po-33we-na/ macula, po-33we-ni-ti/ maculare. Idem dicendum est denegatione, (ne) quando additur verbis, vel nominibus, ut ne-pra-wjm/ non dico, ne-3be-dný/ importunus &c. Sic de cæteris &c. eademq; ratio in pronunciatione servanda erit. Et hæc Regula etiam latini utuntur.

CAP.

Observa 1. Quando consonantes geminantur, prior ad præcedentem Syllabam, posterior ad sequentem pertinet: ut *Kad·da/* Consilium, *Pan·na/* Virgo, *Onen·no/* ille.

Observa 2. Consonans inter duas vocales posita, ad posteriorem vocalem pertinet, ut, *pra·wi·ti/* dicere, *msu·wi·ti/* loqui.

Observa 3. Consonantes duæ inter vocales positz, prior ad præcedentem, posterior ad sequentem pertinebit Syllabam, ut *ssal·ba/* deceptio, *mtr·ný/* mediocris, *slad·lý/* Dulcis.

Observa 4. In nominibus Substantivis desinentibus in *stwi/* & *stwo/* & adjectivis in *stý: stwi/ stwo/ stý/* ad ultimam Syllabam spectant, ut *Pan·stwi/* Dominium: *Bráslow·stwi/* regnum. *Bomon·stwo/* comitatus aulæ, *Wogen·stý/* militaris, *Pan·stý/* dominicus.

Observa 5. Quando concurrunt multæ consonantes simul, & absq; vocali sunt pronuncian-dæ, quod fieri solet, in illis dictionibus, in quibus *r/* vel *l/* inter illas consonantes reperitur, tunc *r/* & *l/* vices vocalis sustinent, & dividitur Syllaba ad *r/* & *l/* ita ut *r/* & *l/* ad priorem, sequens autem consonans, vel consonantes, ad posteriorem Syllabam spectent, ut *posstwe·na/* macula, *opate·no/* providas, *me·zutý/* absurdus, *me·znanti/* frigescere, *me·wa/* sordes. *Učed·nik/* discipulus, *obmysl·ný/* dolosus &c.

Observa 6. Consonantes, quæ in principio con-
jungi,

D


PARS II.
DE ETYMOLOGIA.
Властнословност.

Etymologia, proprias significationes, & differentias vocum, & nominum, atq; verborum flexiones docet: sunt autem dictionum differentia, quae partes orationis appellantur, apud Boëmos, totidem, & eadem quae apud Latinos, quarum 4. sunt declinabiles, Nomen, Pronomen, Verbum, Participium, 4. Indeclinabiles, Adverbium, Conjunctio, Praepositio, Interjectio.

De prima parte Orationis
Nomine.

Nomen (**Смѣно**) est aliud proprium, aliud appellativum, aliud substantivum, aliud adjectivum. Accidunt nomini motio, diminutio, Comparatio, Genus, numerus, figura, Casus, declinatio, & species, de quibus singulis, mox ordine tractabo.

B

CAP.

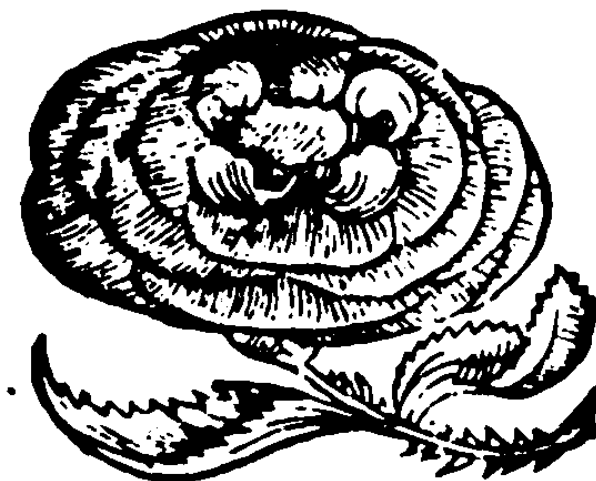
De Distinctione Orationis.

Distinctionum, sive incisorum signa, eadem nobis
& latinis sunt.

Comma, signatur unica virgula hoc modo	/
vel a medio circulo	⋈
Colon duobus punctis	:
punctum	.
Signum Interrogationis	?
Signum exclamationis	!
Parenthesis	()
Disiectio, una lineola - vel duabus	∴

Laus Deo,

Finis de Orthographia.



De Motione Nominum Propriorum.

Nomen proprium aliud est, quod quis trahit à Baptismo, ut Petr/ Jan/ aliud, quod à Parentibus, ut Zred/ Páw/ Strafa/ Helen &c. & hoc cognomen appellatur.

Nomina propria exeuntia in Consonantem, assumpta, vocali, o, & syllaba wa/ sive aliter, loco owa/ assumpta syllaba fa/ moventur, in foeminina, ut Zred/ Zredowa/ vel Zredka/ Páw/ Páwowa/ vel Páwfa/ &c.

Excuntia in vocalem: mutata vocali illa, in o/ & addita syllaba, wa/ fiunt foeminina, ut Strafa / Stratowa / Kratochwjle / Kratochwjlowa / Kamaru / Kamarowa / exeuntia in vocalem, o/ tantum, syllabam, wa/ assumunt, ut Leo/ Leowa/ &c.

Observatio.

- I. Finita in f/ & in vocalem: in fa non moventur. Neq; enim Palef/ movetur in Palefa/ aut Leo movetur, in Leofa/ sed tantum in owa/ &c. Verum.
- II. Loco dictae terminationis in fa/ moventur nomina propria, abjecta vocali in owna/ ut Stratowna/ à Strafa/ Bertowna/ à Berta/ &c.

CAP. I.
De Motione Adjectivo-
rum.

MOventur Adjectiva, per tria genera, sed vel per tres, vel per unam terminationem.

Tribus terminationibus, moventur adjectiva, quæ exeunt in Consonantem, & in ý: ut *geden/gedna/gedno/ unus, a, m, krásný/ á/ é/ pulcher, a, m, Excipe hinc finita in cý/ ý/ zý/ hac enim non moventur.* Una terminatione moventur, quæ in í longum exeunt, item in cý/ ý/ zý/ de quibus jam dictum fuit, ut *první/ primus, domácí/ domesticus, psý/ caninus, šovézý/ bovinus.* De his plura inferiùs: ubi de declinatione agitur.

CAP. II.
De Motione Substanti-
vorum.

NOmina Substantiva, moventur de genere masculino, in fœmininum, tam propria, quàm appellativa. In primis de proprijs, post de appellativis dicam.

De

CAP. III.

De Motione Appellati-
vorum.

Nomina appellativa, quæ moventur, sunt aut officiorum, aut nationum, aut animalium, de his singulis ordine dicetur.

De Motione Nominum, quæ officium, aut qualemcumq; hominis conditionem significant.

Nomina appellativa masculina, exeuntia in consonantem, addita syllaba *ta*/ moventur in fœminina, ut *Œkretár*/ *Œkretár. ta*/ *Pisár*/ *Pisár. ta*/ *Secretarius*, *Secretarissa*, *Scriba*, *Scribissa*.

Exeuntia in vocalem, abjiciunt vocalem, & assumunt *ta*/ ut *Postal*/ *Veredarius Postal* sed pauca sunt quæ in vocalem exeunt.

Observatio.

I. **N**omina quæ dignitatem ad significant, assumunt *owna*/ ut *Cýsar*/ *Cýsarowna*/ *Imperator*, *Imperatrix*. *Kráš*/ *Krášowna*/ *Rex*, *Regina*, *Wegwoda*/ *Wegwodowna*/ *Dux*, *Ducissa*, &c.

B 3

Item

Poëticè etiam possunt moveri in Consonantibus desinentia nomina. &c.

III. Nomina, quæ habent vocalem e in ultima syllaba, illam in movendo owá abjiciunt, ut Palet/Paltowál de qua abjectione vide observationem in decl. 2. & 3.

IV. Nomina in wá & ta' & owna/ semper significant personam fœmininam, uxorem, u.g. vel filiam, vel neptim, vel aliam personam muliebrem ex familia, ut Bredowá vel Bredta/ à nomine Bred/ significat uxorem vel filiam Bredj/ &c.

V. Fœminina in wá/ habent a longum, & declinantur, sicut adjectiva fœminina, primæ declinationis.

Nam nomina in wal absq; accentu, sunt adjectiva fœminina possessiva. ut Bredowal res aliqua Bredil & declinantur sicut adjectiva fœminina 2. declinationis, ut Ido gest ta fanil qua est ista Domina. B. gest Pani Bredowál est Domina Krediana, gest Kredowa Panil per a breve, significat est Credi Domina. Et banc differentiam benè menti tradas.

Nota, est & aliud adjectivum, à propriis nominibus derivatum, quod est possessivum, desinens in ý/ & declinatur, sicut Brájný. ut Bredowý/ de quo plura inferiùs in Declinatione adjectivorum 2.

23

rum. Nam si ω non accentuetur, tunc est adjectivum, declinationis 2.

VII. Hæc sequentia extra regulam moventur, $\text{Pán} / \text{Pant} / \text{Dominus, Domina, Hospodát} / \text{Hospodyně} / \text{hospes, hospita, Holynát} / \text{Holynátka} / \text{vel Holyně} / \text{Propols. vide sequentem motionem N. 4.}$

CAP: IV.

De Motione Gentilium & Patriorum Nominum.

Nomina masculina Nationum, iisdem regulis moventur, quibus nomina officiorum & conditionum, *ut S wáb / S wábka / S vevus , S veva , V her / V herka / Ungariu, Ungaru, K atuffan / K atuffanka / Austriacus, Austriaca, Pražan / Pražanka / Civis, Civissa Pragensis, K řjman / K řjmanka / Civis, Civissa Romana. &c.*

Observatio.

- I. Exeuntia nomina in ch / mutant ch / in ss / & addunt ka / *ut C zech / C zestka / Boëmus, Boëma, W lach / W laska / Italus, Itala.*
- II. Finita in k / vocalem ante k / ejiciunt, & ponunt a / post k . *ut Polát / Polka / Polonus, Polona, Pražát / Pražka / Civis, Civissa Pragensis.*
- III. Nomina Nationum præter ka / assumunt

B 4
etiam

Item quando per excellentiam nomine gentili appellatur, summus princeps, ut *Czech/ Czechovna/ Rex, Regina Boëmorum, Sfwegda/ Sfwegdowna/ Rex, Regina Svecorum, &c.*

II. *Knjze/ Zrabč/ moventur extra regulam, ut Bnězna/ Graběnta/ vel Graběnta/ Princeps, Principissa, Comes, Comitissa, & quæ ex his componuntur, ut Accylnjze/ Archidux, Martrabč/ Marchio, &c.*

III. Exeuntia in *č/* vocalem, quæ est ante *č* e-jiciunt, & ponunt post *č* (*a*)/ ut *čněšič / čněšiča / Civis, Civissa. Švořč / Švořča / Aulicus, Aulica, Běchopášč / Běchopášča / Běchopášča / Běchopášča / parisičus, parisiča, &c.*

IV. Finita in *č / č* mutant in *ce /* ut *čučedlnič / čučedlnice / Præfectus, Præfecta, Poručnīč / Poručnice / Tutor, Tutrix, Zamečnīč / Zamečnice / Faberferarius, Seraria, Služnīč / Služnice / debitor, & debitorix.*

V. Nomina in *ce* finita, non moventur, quia communia sunt ut *Špráwce / Regens, Soudce / Judex. &c.*

VI. Omnia nomina officiorum possunt, etiam moveri, sicut propria in *owa /* ut *Čýsařowá / Kráľowá / Sekretářowá / Zamečnīčowá / & declinantur, ut i. Declinatio adjectivorum*

rum

Observatio.

- I. **N**omina quæ habent *τ*/ ante ultimam Consonantem in movendo illud ejiciunt, ut *Λεω/ Λεωίε/ Leo, Leona.*
 - II. Nomina finita in *ϕ*/ mutant *ϕ*/ in literam cognatam, ut *Πλϕ/ Πλϕίε/ mus noricus, norica.*
 - III. Nomina exeuntia in *κ*/ mutant illas consonantes in *ί*/ ut *Βελαωεκ/ Βελαωίε/ Corvus, Corva, Wolf/ Wolfίε/ lupus, lupa, Drak/ Drakίε/ Draco, Dracana, dicitur etiam Drakίε/ furia infernalis.*
 - IV. Finita in *τ*/ in movendo assumunt punctum, ut *Γεσττεε/ Γεσττείε/ Lacertus, Lacerta, dicitur etiam Γεσττετα.*
 - V. Aliqua extra regulam moventur, ut *Βελε/ Βανέ Cervus, Cerva, Βενεε/ Βενα/ Capreolus, Caprea, seu Dama, Μεζετ/ Μεζτύνε/ mulus, mula, &c. Βυττί/ equus, Βοβυτα/ Βλυσνα/ equa, Βοζετ/ Βοζα/ capra.*
 - VI. Nomina Animalium plurima sunt Epicæni generis, cum articulo tantum fœminino, ut *Λίστα/ vulpes, pauca cum masculino ut Οστρωιδ/ Lynx.*
- Sæpè autem per genus masculinum, fœmininum, (licet possit moveri) significamus, ut *Ζαγιε/ lepus, nisi planè opus sit singulari distinctione.*

CAP.

etiam *lyně* / *ut Čech* / *Češšal* / *vel Čechlyně* /
Wluch / *Wlaška* / *Wlachlyně* / *Boëmus*, *Boëma*,
Italus, *Itala*. *Šwáb* / *Šwábllyně* / *vel Šwáb-*
ka *Svedius*, *Sveda*. &c.

Finita in l / *illud cum vocali abjiciunt* : *ut Polát* /
Pollyně / *Polonus*, *Polona*, *Turek* / *Turlyně* /
Turca.

IV. Item cætera Nomina appellativa animata,
 possunt omnia in hanc terminationem, move-
 ri : *ut Čhlap* / *Čtrok* / *servus*, *Čhlaplyně* / *Čtro-*
lyně / *Serva*. Sed videndum est, qua termi-
 natio sit magis in usu, aut melius sonans.

V. Possunt etiam nomina propria, & officiorum,
 in eandem terminationem poëticè moveri. *ut*
Zalub / *nomen proprium*, *potest Poëta movere*, *in*
lyně / *ut Zalublyně* / *sic etiam Pissatlyně* / *poë-*
ticè scribiſſa.

CAP. V.

De Motione Nominum Animalium.

NOMINA Animalium masculina, assum-
 pta vocali, *i* / & syllaba *ce* / moventur in
 foeminina, *ut Orel* / *Orlice* / *aquila*, *Osel* / *Ostice* /
asinus, *asina*, *Bolub* / *Bolubice* / *columbus*, *co-*
lumba, *Drč* / *Drčice* / *salpa*. &c.

Ob-

quæ diminutio sit usitatio, & pulchrior, nam in diminuto primo, si concurrat dura consonantia, aut aliqua vocalis multiplicetur, utimur libentiùs diminutivis secundis, & è contra: tamen diminutio secunda, frequentior est, quàm prima.

II. Nomina in vocalem exeuntia, illam vocalem abjiciunt & assumunt, *et/* vel *jčel/* *ut Wássa/ Baussa/ Wenceslaus, Bobuslaus, quibus nominibus porissimùm pueri nominantur, diminuunt in Wasset/ Wassetjčel/ Bausstel/ Bausstjčel.*

III. Vocalis *e/* in ultima syllaba eliditur, in diminutivis secundis. *ut Bawel/ Bawljčel/ Barcel/ Barljčel/ Pawel/ Pawljčel.* 2c. Si tamen vocalem *e/* alia vocalis immediatè antecedit, non eliditur. *ut Samuel/ Samueljčel/ Gabryel/ Gabryeljčel/ Raffael/ Raffaeljčel.* 2c.

Item non eliditur, si *e* illud sit punctuatum, vel antecedens consonans liquida, *ut Matég/ Matégjčel/ Blazeg/ Blazegjčel.*

IV. Nomina propria habentia in ultima syllaba vocalem *e/* in diminutis primis, non elidunt illam, *ut Marek/ Mareček/ Wawřinec/ Wawřineček.*

V. In utroq; diminutivo consonantes mutabiles mutantur, in cognatas suas, ut jam numero 4. apparet, ubi *ř.* in *č.* mutatur. *Sic Frydrych/ Woldřich/ Bindřich faciunt, Frydryššet/ Woldřiššet/ Bindřiššet/ Petr/ Petřjčel/ Kestoe/ Kestojčel/*

De Diminutione Nominum.

Diminutiva sunt duplicia: prima, & secunda, quæ magis rem diminuunt, de quibus eo ordine, quo demotione nominum tractabo.

De Diminutione Nominum Propriorum Masculinorum.

Nomina masculina propria, dupliciter diminuuntur. Diminuta prima fiunt, si addatur ad nomen proprium syllaba, *et/* ut *Miſchal/ Miſchaleſ/ Marauſ/ Marauſſet/ Antonin/ Antoninet/ Wylom/ Wylomet/ &c.* Et eſt penultima in plurisyllabis ſemper longa.

Diminuta ſecunda fiunt.

Si abjicias, á diminutis primis ſyllabam ultimam, *et/ &* addas, ſyllabas, *iet/* ſive adde ad nomen proprium *iet/* fit diminutum ſecundum; ut *Wacſlaw/ Wacſlawiet/ Zaluſ/ Zalubiet/ Jan/ Janiet/ ſive Jeniet/ Miſchal/ Miſchaliyet. &c.*

Obſervatio.

Licet nomina propria, utroq; ſupradicto modo, benè diminuantur, tamen advertendum eſt,

quæ

- II. Consonantes ultimæ mutabiles mutantur, ut *Bedwita/Bedwīta/ ubi t in ē mutatur, Esiecat/Esietīta/* &c.
- III. Aliqua nomina habent diversas, aliqua etiam plures diminutiones. ut sunt: *Anna/ dimin: Annla/Anīe/Anīēta/Anniēta/Anniētko. Salomēna/ dicitur etiam Sāla/ unde sunt diminutiva: Salla/ Sallīta/ ut supradictum est, Bařetina/ aliter crasře, Bařa: diminutivum usit: Bařenta. Lidmilla/ aliter Līda/ dim: Līdla/ usitate Līduřta/ Līdunla. Aljbeta/ aliter Bēta/ dim: Bēta/ Bētiēta/ Bētuljnta/ usitatus Bētussa. Suzanna/ aliter Žūza/ dimin: Žuzta/ Žuzyēta/ usitatus Žuzanta. Et si qua alia sint usæ recepta.*

Nota, si quis velit habere nomina fæminina simplicia, ex masculinis, ut moderno tempore multi faciunt, & nomina à masculinis, in baptismo filiatu tribuunt, poterit ex quolibet masculino nomine, fæmininum movere. ut supra de motione dictum.

CAP. VIII

De Diminutione Nominum Appellativorum, quæ officium, aut qualemcunq; hominis conditionem adsignificant.

Ma-

stojíček/ &c. de his cognatis, seu mutabilibus consonantibus, vide in Prosodia, & 1. Declinatione, & benè illam mutationem menti trade, quia in omnibus partibus orationis venit.

VI. Desinentia in *el* & *eg*/ non amant diminutionem primam, sed secundam. Aliqui diminutionem primam faciunt, ponendo *la*/ loco, *el*/ ut *Bawel*/ *Bawella*/ *Ulatég*/ *Ulatégla*/ &c. Sed non est in usu, nisi inter rusticos.

CAP: VII.

De Diminutione Nominum Propriorum Mulierum.

Fœminina propria, diminuuntur etiam dupliciter, sicut masculina: & desinunt omnia in *a*.

Diminuta prima, fiunt, addendo consonantem, *t*/ ante vocalem ultimam *a*. ut *Dorota*/ *Appolena*/ *Euffrozýna*/ *Bernardýna*/ *Brystýna*/ *Estera*/ *Weruna*/ faciunt diminutiva, *Dorotka*/ *Appolenta*/ *Euffrozýnta*/ *Bernardýnta*/ *Brystýnta*/ *Esterta*/ *Werunka*/ &c.

Diminutiva secunda, fiunt mutata ultima vocali, *a*/ in *ičta*/ ut *Anna*/ *Anničta*/ *Sála*/ *Saličta*/ *Salomena*/ *Dorota*/ *Dorotičta*/ &c.

Observatio.

I. **D**iminutio prima est usitator, ac frequentior, quàm secunda. II. Con-

Nota ex diminutivis secundis, possunt adhuc fieri tertia, etiam quarta diminutiva, tam in nominibus propriis, quàm appellativis. Si vis rem summoperè, diminuere. ut *Zalubičel / Zalubičičel / Pisaričel / Pisaričičel / et / mutato in ičel.*

CAP: IX.

De Diminutione Nominum Muliebrium Appellativorum.

MOveas masculina diminutiva appellativa, secundum regulas, supra demotione traditas, in foemina, & habebis diminutiva, ut à *Pisarič* habebis diminutivum, foemininum primum, *Pisaričowá / vel Pisaričce, ex secundo Pisaričičel / Pisaričičetowá / vel Pisaričičeta / ic*

Cætera nomina appellativa, quæ non derivantur à masculinis, nec referuntur ad masculina, sed per se sint talia, nempe muliebria, diminuuntur duplici modo.

Diminutiva prima, fiunt addendo ad finem *ice / secunda addunt ičeta / ut Bába / Vetula, Babičce / Babičeta / Burwa / meretrix, Burwičce / Burwičeta / dicitur etiam Burwiššiče / & Burwiššičilo / & est generis neutri, Šiwice / puella, Šiwice / Šiwičeta. Dicitur etiam Šiwičastlo / Pani Domina, Paničeta.*

Nota

Masculina Appellativa nomina diminuuntur, æquè dupliciter, ac propria.

Diminutio prima fit, addendo ad nomen appellativum syllabam *jt*.

Diminutio secunda fit, si addantur loco, *jt*/ syllabæ, *jtet*/ & hæc majorem diminutionem, significant, quàm prima. *ut* *Brál*/ *Brájt*/ *Brájtjt*/ *Brájtjtet*. *zc.*

Observatio.

I. **N**omina in vocalem exeuntia, abjiciunt illam vocalem, & addunt *jt*/ vel *jtet*.

II. *Bnjze* & *Grabě*/ diminuunt, *Bnjjátko*/ *Grabátko*/ item *Bnjjátjtet*/ *Grabátjtet*/ & inde cõposita, *Pachole* sequitur regulam: præterea diminit etiam *Pacholátko*.

Et omnia nomina neutra animata, exeuntia in *e*/ & habentia incrementum in Genitivo, *te*/ de quibus infra cap: 15. in fine dicitur, diminutivum in *átko* faciunt, sic *Šjté*/ infans, *Šjtátko*/ *Páně*/ *Pañátko*/ Dominulus &c.

III. Exeuntia in *t*. & *n*. faciunt primam diminutionem, in *et*/ mutata consonante mutabili. *ut* *Měšťál* / *Měšťáčet* / *Měšťtan* / *Měšťtánet* / *Šwořál* / *Šwořáčet* / *zc* *Syn* / *Filius*, *Synáčet* / vel *Synet* / *Čjłowěť* / *homo, facit*, *Čjłowjčet*.

Secunda diminutio regulam sequitur, servata mutatione literarum mutabilium.

Nota

Secunda diminutio terminantur in *jčēt/ us*
Bošaubjčēt/ Bětjčēt/ zc.

Observatio.

1. Diminutiva 2. non sunt in magno usu.
2. Diminutiva prima, quæ non exeunt in *čēt/ &* quæ consonantem in diminutione non mutant, possunt adhuc altera vice, in illam syllabam *čēt/* diminui. *ut* *Bošauβēt/ Bošauβēčēt/ Břetēt/ Břetēčēt/ Běljetēt/ Běljetēčēt/ zc.*
3. Desinentia in *eg/ et/ ſ/ w/* amant diminutionem primam *jč/* observata elisione vocalis *e/* secundam in *jčēt/* utrumq; usitato modo, *ut* *Ůšěl, Ůšěljčēt/ BŮřjčēt/ equus, BŮřjčēt/ BŮřjčētjčēt/ zc.*

CAP. XI.

Observatio Generalis de Diminutione.

- I. **O**Mnia nomina masculina Animalium, præter jam dictam Diminutionem, possunt adhuc, alio modo usitatissimè diminui, in *e/* punctuatum, liquecente antecedenti consonante, si est liquefcibilis, aut mutatá, si est mutabilis, quam liquefactionem, & mutabilitatem, ex profodia, & prima declinatione nominum, ut jam supra insinuavi, addiscere potes.

C

Dimi-

Nota, Hæc nomina secundam diminutionem, ad modum nominum muliebrum priorum, in *ta* non respiciunt, ut *Babta* à *Baba* / *Zenta* / vel *Zinta* / à *Zena* / *Siwôta* / à *Séwôce* / *Swadli* & *Pradli* *netrix* & *loerix*, sequuntur regulam. Dicitur etiam *Swadlena* / & *Pradlena* diminutiva eorum, *Siwadlenta* / *Pradlenta* / *Panna* / *Virgo*, facit *Dannenta* / & *Pante*.

Nota 2. Omnia neutra fœminina, habentia incrementum, te, diminuntur, ut masculina, de quibus supra dictum.

CAP: X.

De Diminutione Animalium.

Diminuuntur etiam dupliciter, tam masculina, quàm fœminina.

Nomina masculina animalium, minuuntur iisdem regulis, sicut nomina masculina propria.

Terminatio primæ diminutionis est, *et* / *ut*, *Boluð* / *Boluðel* / *columbus*, *Bre* / *Bretel* / *talpa*, *Senec* / *Senecet* / *dama*, *Wit* / *Wiel* / *lupus*, *Beta* / *wec* / *Betawecet* / *Corpus*, *Walach* / *equus castrensis*, *Walitset* / (*servatâ mutatione litterarum*) *Wül* / *bos*, *Wolez* / vel *Woliz* &c. Ubi Nota, quòd *û* / in obliquis, & derivativis, solet mutari in *o* / de quo in Declinationibus.

Secun-

Nota, in átto/ diminutivis, penultima (á) est longum, & antepenultima, quæ ante fuit penultima, fit brevis. *ut á Badátto/ Turciátto/ Jaku-
Bátto/íc. Bádé/ Turcie/ Jakúbé/ sic Woslátto/ Wos-
cátto / Boslátto/ á Búžle/ Wúžle/ Wúžie/ ic.*

Nota 2. Talia diminutiva possunt formari, etiam à nominibus animatis masculinis, tam proprijs, quàm appellativis, *ut Turcet/ Turca, Turcie/ Wlachy/ Italus, Wlássé/ Jakub/ Jakúbé/íc* servata mutatione literarú mutabilium, & liquidarum. Item, elisione, vocalis e/ de qua in declinatione 7. Regulam habebis, & habent duplicē diminutionem, ut jam de animalibus dictum est.

CAP. XII.

De Diminutione Nominū Animalium Fæmellarum.

HÆc diminutionem primam formant, in *ta/* abjecta ultima vocali. Et si præcedit, *t/ c/* mutatur, *ut Ostice/ Asina, Osticeta/ Boby-
ta/ Equa, Bobyta : Blyfna/ equa facit Blyfental/* si enim abjecta vocali, remaneant plures consonantes, interponitur *e.* ut infra de Genit. plur: i. Declin: regula dicitur.

Secunda diminutio terminatur in *iceta/ ut
Bobyliceta/ Blyfniceta/ Liffa/ vulpes, facit Li-
fficeta.*

Diminutio prima, exit in *ě*/ & fit, addendo, *ě*/ ad finem cuiusvis animalis: ut *čáp*/ *Ciconia*, diminutivum est *čápě*/ sic *Bestřáb*/ *Accipiter*, *Bestřábě*/ *Had*/ *serpens*, *Hadě*/ *Holub*/ *columbus*, *Holaubě*/ *Woseľ*/ *asinus*, *Wüfle*/ *Wraβec*/ *passer*, *Wraβě*/ *Soβytel*/ *pecus*, *Soβytě*/ *Wüľ*/ *bos*, facit *Wüľě*/ *ic*.

Et hæc sunt omnia generis neutri, habentia in obliquis Incrementum, ut *čápě*/ in Genitivo, *čápěte*/ *Bestřáběte*/ *Haděte*/ Et sic in reliquis obliquis, cum incremento declinantur.

Nota, consonans vocalem *ě* præcedens, liquefcit, mutabilis mutatur, ut jam insinuatum est, & his diminutivis, solemus etiam uti, aliquando pro ipsis primitivis, unde diminuuntur, &c.

Nota 2. hæc nomina diminuta in *ě*/ habent penultimam syllabam longam, ut exempla allata demonstrant. etiam si in primitivis ultima, vel penultima in nominibus, sit brevis, Et ideo vocales mutantur in cognatas longas: ut *a*/ *y*/ accentuantur, *u*/ mutatur in *au*/ *ü*/ *o*/ in *ü*. Et *e*/ ex ultima syllaba eliditur, ut *čurče*/ *Wüfle*/ *á čureľ*/ *Woseľ*/ *ic*. ut *Had*/ est a brevis, in *Hadě*/ longum. Sic *čureľ*/ *Woseľ*/ *u* *o*/ est brevis, in diminutivo, *čurče*/ *Wüfle*/ est longum cum elisione *e*.

Diminutio secunda exit in *átko*/ abjicitur *e*/ & apponitur, *átko*/ ut *Holaubě*/ *Holaubatko*/ *Hadě*/ *Hadatko*/ *ic*.

II. Desinentia in *el*/ plurisyllaba, assumunt *it*/ ut *Borbel*/ *poculum*, *Borbelit*/ *Bostel*/ *templum*, *Bostelit*/ *ic* *Sül*/ *præter Sület*/ *habet etiam*, *Solit*/ *sic Bül*/ *Bület*/ *vel Bolet*/ *Bolit*. *ic*.

Regula 2.

NOMINA masculina desinentia, 'in liquidas *ci*/ (*el*/ plurisyllaba) *ii*/ *it*/ *öt*/ *it*/ *iz*/ diminuntur in *it*/ ut *Biç*/ *flagellum*, *Bicit*/ *Oben*/ *ignis*, *Obnit*/ *elisa vocali* (nam in hac diminutione eliditur) *Vzel*/ *nodus*, *Vzlit*/ *Botel*/ *lebes*, *Botlit*/ *Beç*/ *frutex*, *Bçit*/ *Boss*/ *canistrum*, *Bossit*/ *Sessç*/ *pluvia*, *Sessçit*/ *Plässit*/ *pallium*, *Plässit*/ *Güç*/ *culter*, *Göçit*/ *excipe Bçiz*/ *crux*, quod facit *Bçizet*/ *ic*.

Regula 3.

DIMINUTIVA secunda, fiunt ex diminutivis, primis, de quibus jam regula 1. & 2. dixi, hoc modo: mutant, *et*/ vel, *it*/ in *icet*/ ut *Wessçet*/ *Wessçicet*/ *Bostelit*/ *Bostelicet*/ *Obnit*/ *Obnicet*/ & cetera.

Nota, Diminutiva prima, quæ non terminantur in *çet*/ possunt adhuc semel in *çet* diminui, ut *Saubet*/ *Saubççet*/ *Sület*/ *Süleççet*/ *Strümet*/ *Strümeççet*/ *ic*.

C 3

Regu-

Nota, nomina in ce desinentia, non amant diminutionem secundam.

CAP: XIII.

De Diminutione Nominum Appellativorum Inanimatorum.

Regula I.

NOMINA masculina desinentia, in *b/ c/ d/ ff/ g/ h/ t/ (l/ monosyllaba) m/ n/ p/ r/ s/ t/ w/ z/* diminuantur in syllabam *et/* quæ in fine apponitur, servatâ consonantis antecedentis mutatione, & penultima est longa: Ideoq; vocales breves mutantur, in suas cognatas: *u/ in au/ o/ in û/ a/ y/ in ä/ ý/ e/ in ý/* vel etiam *ê/ ë/* in *j. zc.* & monosyllaba producuntur, ideo vocalis brevis, in diphthongum transmutatur. *ut* *Sub/ quercus, Saubel/ Sul/ nodus arboris, Sauçel/ Bus pars, Baufel/ Strom/ arbor, Strümel; Zlab/ Canalis, Zlabel/ Wech/ mons, Wessel/ Süß/ fossa, Süßel/ Bloßaut/ pileus, Bloßau: et. zc.*

Observatio.

- I. **C**ONSONANS *t/* mutatur in hac diminutione in *c* vide de mutatione consonantium in Parte 4. *Et hinc prima Declinatione.*

II. De-

Regula 5.

Nomina foemina in *a* desinentia, dimi-
nuunt, mutando, *a* in *ta*/ vel adendo *t*/
ante *a*/ ut *petina pulvinar*, *petinta*/ *plena*/
linceum, *plinta*/ vel *plynta*/ *rc.*

Observatio.

- I. **C**onsonantes syllabam diminuentem,
ta/ praecedentes mutabiles, mutan-
tur, *ch*/ in *ö*/ ut *Cycha*, *codix*, *Cyssa*/ *h*/ in *z*/
ut *Bnha*/ *Bnzta*/ sic *Podaha*/ *Strauha*/ *rc.*
t/ in *c*/ ut *Lauka*/ *pratium*, *Lauka*/ *rc.* *r*/ hic
non mutatur, ut *Sira foramen*, *Sirta*/ *rc.*
sic diminiuntur *Pila*/ *sera*, *Zila*/ *scutica*, *Ec.*
- II. Si diminuentem syllabam *ta*/ praecedunt
duae consonantes, interponitur *e*/ ut *lyta*/
lyteika/ vel *lytiika*/ *servia*, *Gehla*/ *acus*, *Gehel-*
ta/ *Cyha*/ *later*, *Cyhelka*.
- III. Desinentia in *ta*/ diminiunt etiam in *ice*/
ut *Gehlice*/ *Cyblice*/ *Bapla*/ *oratorium*, *Baplice*.
Et inde postea sunt diminuta secunda usitata,
Baplika/ *Gehlika*/ *Cyblika*/ *rc.* excipiuntur
Pila/ *Zila*.

Regula 6.

Desinentia in *e* punctuatum, & syllabam *ce*/
diminuuntur, in *icka*: in his, *e*/ mutatur

Regula 4.

Nomina fœminina, in Consonantem desinentia, terminant diminutionem in syllabam *ta*/ quæ in fine additur. *ut* *Hest/manus*, *Hestta/Hül*, *baculus*, *Hüllta/Pec*, *fornax*, *Pýcta/Wes*, *pagus*, *Wýsta/Wěz*, *turris*, *Wizta/Smei*, *sordes*, *Smýtta/Wec*, *res*, *Wicla/Bost*, *os*, *Bústta/Enost*, *virtus*, *Enústta/Lázeň*, *balneum*, *Lázeňta/Š* *Lázněta*. *Ťyč*, *pertica*, *Ťyčta/tonew*, *Cantharus*, *Bonéwta*, *vel* *Bonywta*, *ic. čelěd'* *familia facit čelědta*, *ic.* Et nota hæc diminutiva habent in penultima longam. Ideo vocales breves, mutantur in cognatas longas, aut diphthongos, ut in Exemplis allatis apparet, & supra regula prima dixi.

Observatio.

- I. **F**inita in *w*/ diminuuntur etiam, & magis usitatiùs, in *wice*/ *ut* *Bonew/Bonwice/Pánew/lebes*, *Pánwice/Botew/anchom*, *Borwice*, *ic.* & inde postea secundam diminutionem faciunt, *ut* *Bonwěta/Pánwěta*, *ic.*
- II. Hæc nomina habent secundam diminutionem in, *těta*/ sed non est multùm usitata.

Regu-

Bieblo/ tutabulum, Biebyllo/ Gádrol/ nucleus, Gadyrlo/ Humno/ Area, Humynto/ Sisso/ opus, Sisso/ &c.

Diminutiva alia facies, si abjecto o / addas *ičto/ ut Břidličto/ Olo/ Očičto/ &c.* Sed non sunt multum secunda diminutionis in usu, prater *Slowo/* verbum, quod usitato modo facit, *Slowičto/* nihilominus, ex diminutivis in *lo/* exeuntibus, de quibus in regula 7. & 8. modò dixi, possunt adhuc alia diminutiva fieri (sed ex illis tantum in quibus non antecedit syllabam *lo/ é/ (ř) ž/*) scilicet interponendo syllabam *ě/* inter, *lo/ &* consonantem, immediate illud *lo/* antecedentem, ut *Gadyrlo/ Gadyrečto, Humynto/ Humýnečto/ Pastwíssilo/ Pastwíssičto/ &c.*

Observe 1. Possunt hæc diminutiva, etiam bis, ter, quater, diminui, si quis rem summè diminuere, & quasi per jocum loqui velit, ut *Muz/ vir, Muzil/ Muzičel/ Muzičičel/ Kúž/ culter, Kóžil/ Kóžičel/ Kóžičičel/ vel Kóžičičičel/ Stolica/ sella, Stolička/ Stoličička/ Stoličičička/ &c.*

Observe 2. Habent Boëmi, adhuc, alia diminutiva, exeuntia in *řto/* quibus utuntur, quando mediocritatem rei, hoc est, nec magnam nec parvam, rem dicere, & significare volunt: Et fiunt ab omnibus nomi-

in *ka*/ ut *Lawice*/ *scamnum*, *Lawička*/ sic *Lžice*/ *coclear*, *Samice*/ *femella*, *Stlenice*/ *vitrum*, &c. In illis *e*/ mutatur in *ička*/ ut *Brměl*/ *ferculum*, *Brmička*/ sic *Wüně*/ *Sutně*/ *Kuce*/ &c.

Observ: Desinentia in *e*/ & *le*/ pluralis numeri, diminuuntur, hæc in *ičty*/ illa in *ty*/ servata mutatione literarum. ut *Gesse*/ *præsepe*, *Gestičty*/ *Widle*/ *evidens*, *Widličty*/ *Swoče fores*, *Swýčty*/ *ty*/ vel *Swýčta*/ *Plice*/ *Pličty*/ *pulmones*, *Sáně*/ *Sánity*/ *Bausle*/ *fides*, *Bausličty*/ &c.

Regula 7.

NOMINA desinentia in *e*/ neutra, absq; incremento, diminuuntur, mutando *e*/ in *to*/ servata literarum mutatione, ut *Plece*/ *armis*, *Pličto*/ *Lice*/ *genu*, *Ličto*/ *Srdce*/ *cor*, *Srdčičto*/ vel *Srdýčto*/ ubi interponitur vocalis inter duas consonantes, *Pastwištcé*/ *Pastwištitó*/ *pascuum*, *Lože*/ *Lůžto*.

Secundam diminutionem non amant, præter quædam, ut sequenti regula dicetur, & penultima est longa.

Regula 8.

FINITA *o*/diminuuntur in *to*/ mutato *o*/ in *to*/ servata mutatione literarum, ut *Oto*/ *oculus*, *Očto*/ *Vcho*/ *auris*, *Zušto*/ & servata interpositione vocalis, *ě*/ vel *ý*/ *čřidto*/ *ala*, *čřidyčto*/ *hic*

Positivus est, ipsa terminatio Adjectivi, masculina, foemina, neutra, aut communis, demonstrans simpliciter, qualis res sit, *ut krásná/ pulchra, &c.*

Comparativus, qui rem unam, prae altera extollit, formatur à positivo, mutato, *ý/* vel *ý/* vel *ij/* in *egssij/* *ut krásný/ krásněgssij/ pulcher, or, Míleg/ Mílegssij/ charus, or, prwnij/ prwněgssij/ primus, prior, &c.*

Superlativus, qui rem super omnes extollit, formatur à Comparativo, addendo ad initium syllabam *ney.* *ut Nejkrásněgssij/ pulcherrimus, Nejmílegssij/ charissimus, &c.*

Observatio.

1. **L**iterae antecedentes syllabam *egssij/* liquefcunt & mutantur, *ut krásněgssij/ vel krásněgssij/* *re.* Literae autem mutantur: *k/* in *č/* *h/* in *ž/* *r/* in *ř/* *ch/* in *ř/* *st/* in *st/* *ut suchý/ suchegssij/ siccus, or, drabý/ drabegssij/ carus, or, Vizlý/ Vizčegssij/ humilior, Sladký/ Sladčegssij/ dulcis, ior, Bluboký/ Blubočegssij/ profundus, or, Bedinstý/ Bedinštěgssij/ heroicus, Věstý/ Věštěgssij/ egregior, alij, tantum *k/* mutant, *ut Vesčegssij/* *re.* *Wysoký/ Wysočegssij/ altus, or, Starý/ Stařegssij/ senex, or, &c.**

2. **Adjectiva** quae patiuntur literarum mutationem,

nomnibus, addendo ad nomen in consonantem desinens, syllabam *isto*: si autem in vocalem desinat, illa abjicitur. *ut* *Muzisto* / à *Muz* / *vir*, *Chlapisto* / à *Chlap* / *servus*, *Bnězysto* / à *Bněz* / *Sacerdos*, *Babisto* / à *Ba-
Ba* / *vetula*, *turwisto* / à *turwa* / *meretrix*, *trawis-
sto* / à *trawa* / *vaca*, &c.

Nota 1. In formatione horum, observatur mutatio literarum: *ut* *Sedláciisto* / à *Sedlák* / *ic.* *item* eliditur vocalis *e*: *ut* *Psysto* / à *peo* / *canis*.

Nota 2. Fœminina exeuntia in *a* / possunt etiam illud *i* ex syllaba *isto* / abjicere: *ut* *žensto* / à *žena* / *mulier*, *babsto* / à *baba* / *vetula*, &c.

Nota 3. Antiqui per hæc nomina, rem non diminuebant, sed exaggerabant, dum rem aliquam magnam & crassam, quasi per contemptum significare volebant.

CAP: XIV.

De Comparatione.

Comparantur tantùm nomina Adjectiva: quia demonstrant qualitatem rei, & ideo habent gradus, quibus demonstratur, qualis res sit, & plùs, vel minùs talis, isti autem gradus sunt tres, Positivus, Comparativus, Superlativus.

Posi-

hodie non solemus mutare: nihilominus utroque modo bene loqueris, Et hæc Poëtæ inscribunt.

6. Finita in *cý/ sý/ ssi/ & zý/* non comparantur, ut *domácý cyzy/ lsiý/ zdcgssi/ domesticus, alienus, calvus, bujas, &c.*

7. Sequentia adjectiva, extra regulam formantur, quod etiam in alijs linguis contingit, ut *dobrý/ lepssi/ neglepssi/ bonus, melior, optimus.*

zlý/ borssi/ negborssi/ malus, pejor, pessimus,

Welitý/ vel welitý/ wetsi/ negwetsi/ magnus, major, maximus,

Malý/ menssi/ negmenssi/ parvus, minor, minimus.

Mnohý/ non comparantur, nisi in genere neutro constructè: ut *mnoho/ multum, wic/ plus, negwic/ plurimum*, *Wysoký/ altus, habet etiam wyssi/ bluboty/ profundus, blubssi: sed hæc non sunt anomala, formantur enim secundum observ: 2. nam in his, cum syllaba *ę*g/ etiam antecedens vocalis omittitur: vel proveniunt ab alijs possessivis, *wysý/ blubý/ altus, profundus, quibus modò non solemus uti: nam hæc possessiva, nobis derivata, wysost/ altitudo, blubina/ profunditas, blubé/ profundius, denotant.**

8. Superlativus etiam à contracto comparativo formatur, ut *Wegwyssi.*

Nota illud *ney/* in superlativis, potest etiam per *neg/* scribi, ut *Wegwyssi.*

Com-

nem, contrahunt comparativum, auferendo *ey* /
ne *suffegssi* / *iuessi* / *drajegssi* / *drajssi* / *sta-*
regssi / *statssi* / vel propter meliorem pronun-
 tiationem, *starssi* / *dalety* / *longingvus*, facit
contractum, *dalssi*.

At finita in *ty* / abjiciunt in comparativis contra-
 hendis *cey* / *ne* *stadcegssi* / *stadssi* / *nizcegssi* /
nizssi / *prudcegssi* / *prudssi* / *celerior*, *tencegssi* /
tenssi / *tenerior*. &c.

3. In comparativis contractis, non debet ubiq; an-
 te *ss* / scribi *z* / vel *š* / quod pleriq; faciunt: sed
 absq; illo, *ne* *stadssi* / &c. si autem in positivis
 exeuntibus in *ty* / in penultima syllaba inve-
 niatur *s* / *ne* *wysoły* / tunc debet scribi, in com-
 parativo *š* / ante *ss* / *ne* *wyšssi* / si verò inveniatur,
z / debet scribi, *z* / *ne* *nizty* / *nizssi* / &c. Item quan-
 do *b* / mutatur in *z* / *ne* *draby* / *drajssi* / & *č* in *ss* /
ne *sušssi*.

4. Contractionem comparativi, in aliquibus Ad-
 jectivis, quæ non patiuntur mutationem lite-
 rarum, usus introduxit. Sed ferè tantùm in
 illis, quæ in *ty* / in positivo finiuntur, *ne* *bohaty* /
bohatégssi / *bohatssi* / *dives*, *ditior*, *gistý* / *gi-*
stégssi / *gistssi* / *certus*, &c.

5. Olim Comparativus, primas suas longas sylla-
 bas, mutabat in breves: *ne* *šlaupý* / *stupidus*,
šlupégssi / *stupidior*, *maudry* / *sapiens*, *mudcegssi* /
čjdy / *rarus*, *čedssi* / *nizty* / *humilis*, *nizssi* / &c. sed
 hodie

crementum, sunt generis Neutrius, ut *Bniže/ Princeps*, *Brabě/ Comes*, item *Pačose/ puer*, *Štvoce/ puella*, ut *Bniže paš gedno přistauplšoa padšo: Math: 9: & 18. sed dicimus etiam, ea secundam regulam: ut P. Brabě přigel. D. Comes advenit, Bniže potučilš Princeps mandavit.*

Exceptio 2.

Šabel albis dicitur etiam in genere neutro, Item excipiuntur quadam terminationis masculine peregrina, ut Jordan/ Regn: &c.

Regula 2.

Nomina Urbium, Oppidorum, Pagorum, sunt ferè generis masculini.

Exceptio 1.

Exeuntia in vocales, sunt generis fœminini, ut *Praba/ Praga*, *Litoměrice/ Litomericium*.

Item in consonantes punctuatas, ut *Przeň/ Pilsna*, *Paříž/ Parisij*, *Budyň/ Buda*, Item in syllabam *aw/ ut Wratislaw/ Wratislavia*, item in consonantem, *c/ ut Olomauc/ Olomucium*, *Zatec/ Ziatecium*, quidam *Olomauc/ Zatec/ etiam in genere masculino efferunt.*

Exceptio 2.

Finita in vocalem *o/* sunt generis neutrius, ut *Lipšto/ Lipsia*, *Dánšto/ Gedanum*.

Ob-

9. Comparativa, & Superlativa, sunt generis omnis, & declinantur, ut Adjectivum *Præni*.
10. Adjectiva interrogativa, relativa, infinita, reditiva, possessiva, partitiva, numeralia, patria, gentilia, & quæ materiam adsignificant, neq; comparativa, neq; superlativa pariunt.

CAP. XV.

De Genere.

Genus cognoscitur, vel ex significatione, vel ex terminatione. Ex significatione per tres generales regulas, ex terminatione, per quatuor deprehenditur.

De Cognitione Generis ex significatione:

Regula prima.

Nomina, viroꝝ, officioꝝ virilium, mensium, monetæ, sunt generis masculini: Mulierum, officioꝝ muliebrium, fluvioꝝ, item virtutum, & vitioꝝ, nec non accidentium, sunt generis fœminini.

Exceptio I

Nomina officioꝝ, tam virilium, quàm muliebrium, exeuntia in *e*/habentia in-
cre-

Wes' pagus, tei' sermo, Mesi' es, &c. Sed his regulis, tibi non satisfacerem, & multum obscuritatis adhuc relinquerem: Itaq; specialiores, & faciliores regulas, tibi monstrabo, & sunt sequentes.

Regula 1.

Finita *ſ/ſ/ff/h/t/ll/p/r/s/* sunt omnia generis masculini, prater *Wotepi' manipulus*, & *Ehalup/ pro Ehalipa/ tugurium*, *Et.:; / ager*, *Bolomazi' axungia*, *Rezi' erugo*, quæ sunt femina, *Mosazi' es*, est generis communis.

Regula 2.

Finita *c/ c̄/ g/ l/ m/ i/ s/ ſ/ t/ w/* sunt generis masculini, hæc tamen Regula sequentes patitur exceptiones:

Exceptio 1. à c.

Obeci' Respublica, *llec' cavea*, *weci' res*, *Deci' fornax*, *Moci' vis*. cum compositis, *tiemoc' morbus*, *fiemoc' auxilium*, *tioci' nox*, sunt generis femini, *ſpic' vel ſpic' cuspis*, communis generis.

Exceptio 2. à c̄.

Pawlaç' tabulara, *illei' lactucella*, *Pomei' rese*, *tei' sermo*, *leei' burris*, *teei' captura*. vel *rete*, *Beei' spasmus*, *lawi' sada*, *Sei' ceduum quid*, *Zluè' fel*, *Eluè' contritum frumentum*, profagi-
D nandis

Observatio.

Finita in ce/ quàm plurima Boëmis finiuntur. *ut* Strañonice/ *Straconitium*, *item in y breve*, *ut* Benátŷy/ *Vencis*, Koŷycany/ *Kokyczana*, & *sunt omnia pluralis numeri.*

Regula 3.

Nomina literarum sunt generis neutri, *ut* a/ b/ c/ d, e/ *Item notarum*, *ut* ŷa' ŷa' re. *ic.* nomina insignificativa, *sive materialiter sumpta*, *ut* to Peter muž/ *ic.*

De Cognitione Generis ex terminatione.

Nomina in qualemcùnq; consonantem desinentia, si præcedat illam consonantem vocalis, a/ i/ o/ u/ sunt generis masc: *ut* obŷat/ *nubes*, Bič/ *scutica*, Bog/ *pugna*, ne duŷ: *ic.* Excipe, Šul'ŷal, Šul' *baculus*, Strázl' *excubie*, Šyč/ *pertica*, ŷlaŷt' *unguentum*, ŷoŷt' *os*, *Et alia virtutum, vitiorum, & accidentium nomina, de quibus supra*, *ut* Enoŷt' *Kadoŷt'* *Mic' noŷt'* *ic.* *virtus, gaudium, mediocritas, &c.*

Ubi autem consonantem præcedit e/ sunt partim masculina, partim foeminina: *ut* ŷeo/ *Mic'* *Mled'* *sylva, ensis, mel, &c. foemin:*
Weo'

51

nis, fers, Zbět/ collectio, Twát/ facies, sunt generis feminini, Pegt. lanugo, communis.

Exceptio 7. ab s.

Zus/ anser, Wes/ pagus, Wos/ axis, sunt generis feminini.

Exceptio 8. ab ſ.

Saleſſ/ falſitas, Weſ/ pediculus, Peleſſ/ stratum vile, seu lustrum. Alyſ/ mus, Wyſ/ seu Veyſ. alſitudo, Koſtoſ/ voluptas, sunt generis feminini, dicitur etiam Saſſe/ Peleſſe/ Koſtoſſe.

Exceptio 9. à t.

Geſt/ villus, Pamét/ memoria, Pečit/ sigillum, Geſt/ manus, seu manipulus, Keſt/ fraus, Boł:it/ dolor, Smet/ mors, tit/ nates, Vit/ filum, Žawist/ invidia, Cellſt/ maxilla, Obět/ sacrificium, Kułowét/ manubrium. Item omnia finita in oſt/ ut Boſt/ os, oſis, Cnoſt/ virtus, Mloſt/ amor, &c. sunt generis feminini. Et haec oſt finita, sunt quàm plurima.

Exceptio 10. à w.

Nomina in ew/ cum e/ absq; puncto, ut Cyteew/ Ecclesia, Bonew/ carnis, Pánew/ harago, Bčestew vel Broſteew/ malum persicam, Brew/ sanguis, Botew/ anchora, Skateew/ filum sutorium, Mlauteew/ pistillum, Wéteew/ frons, dis,

nandis pecoribus, species polenta, tyč| pertica, sunt generis feminini.

Nota, Pec| Spic| Blec| Pawlac| Lec| Tyč| Žluč| Kluč| etiam in e| in nominativo finiuntur.

Exceptio 3. à g.

Boleg| Colleglum, Wog| remo, Žbrog| arma, Stágl| stabulum, sunt generis feminini, Boleg| orbita, Sunag| danubius, & Prodag| venditio, communis. Et hæc etiam in e| in genere fem: finiuntur, ut Wogel| Žbrogel| Stágel| &c.

Exceptio 4. ab l.

Marštal| stabulum, Pořel| lectus, Běl| similago, Pádel| fructus caduus, Ocel| chalybs, Pádel| podex, Petržel| petroselinum, Šwizel| apparine, Šil| Sal, Buč| baculus, sunt generis feminini, His adde Šyl| longitudo, Půč| medium, Kratoč|wyl| jocus, Nyl| mens, quæ etiam in e finiuntur. ut Šyle| Půle| Kratoč|wyle| Nylle.

Exceptio 5. ab m.

Žem| terra, quod etiam in e finitur, est generis feminini, exeuntia peregrina in um, sunt generis neutrius, ut Liliun| Ewangelium| &c. Et per omnes casus sic manent.

Exceptio 6. ab ě.

Ždět| circulus ferreus rota, Žwět| nomen multitudinis

II. Nomina cujuscunq; conditionis, quæ habent incrementum in obliquis, sunt generis Neutrius, ut *Pachole* puer, *Stwoice* / puella, & talia sunt omnia diminutiva in *e* / exeuntia, de quibus diximus supra cap: 11.

Sitè / infans, & *Wegce* / ovum, in singulari habent incrementum, & sunt generis neutri, ut *Sitète* / *Wegcete* / in plurali incremento carent, ut *Sitli* / *Wegce* / ova.

III. Finita in *stè* / ut *Pastwojstè* / pascua, *Obnjstè* / focus, *Trzjstè* / vel *Stanowjstè* / emporium, sunt generis Neutri.

Quidam illud *ij* ante *stè* : breve faciunt, ut *Pastwojstè* : sed utroq; modo benè :

IV. Neutra sunt etiam hæc : *Srdce* / cor, *Plece* / armus, *Wotce* / mare, *Lyce* / gena, *Owoyce* / fructus, *Labe* / albis, *Skunce* / Sol, *Loze* / lectus, *Pole* / campus, *Poledne* / meridies, *Wédýrce* / urna, *Sicwoce* / sarissa, *Boce* / dolor, *Btjmè* / onus, *Rámè* / humerus, *Plemè* / semen, *Wýmè* / uber, *Éymè* / sinciput, *Wole* / struma, *Saupèl* / lustrum, *Stowce* / verbum, *oge ugl woge* / temo, solet etiam in genere neutro efferi.

V. Nomina in *e* / pluralis numeri, sunt generis foeminini : ut *Plice* / pulmo, *Owoce* / foeres, *Besse* / prasepe, *Bisce* / capulus, *Sausle* / fides, *Sánè* / trabs, *Sáze* / fuligo, *Wjdle* / tridens, *Stle*

Boraubew / vexillum, **Melew** / sifer, **Wylew** / nicia, sunt generis fæminini, his adde **Woblaw** / capistrum, **OBUw** / calciamentum.

Excipe hinc nomina animalium, maribus convenientia, ut **Lew** / leo.

Nota, hæc nomina plurisyllaba, fæminina, in **ew** exeuntia, finiuntur, etiam in **e** / quod in ultima syllaba elidunt, ut **Bonwe** / **Pánwe** / **Dracwe** / &c.

Regula 3.

Finita in **a** / **c** / **č** / **i** / **ŷ** / **š** / **ñ** / **ě** / **ž** / sunt generis fœminini.

Exceptio 1. ab a.

Nomina propria virorum, vel appellativa, officium virile significantia, sunt generis masculini. ut **Wegwoda** / dux, **Erđina** / be-ros, **Šružba** / Paranympus, **Pastucha** / Pastor, &c.

Nota, **Šluša** / vel **Šlauša** est generis communis, significat enim famulum & famulam.

Exceptio 2. ab e.

I. Excipiuntur nomina significationis masculinæ, ut **Saudce** / Judex, **Šradce** / proditor, &c.

Nota, quidam volunt, etiam nomina, ce finita, esse communia duorum generum, ita ut in genere fæminino, fæminas significant, quibus haud repugno.

II. No-

55

præter exeuntia in ō / que in ultima syllaba e habent) & vocalis ei eliditur, in ultima syllaba, ut Lođē / Bādē / Sýtē / Zbranē / Rāznē / Pŕižnē / Straže / Wěze / navis, trulla, rete, arma, balneum, favor, vigilia, turris, &c. aliter in nominativo habent, Lođ / Bād / Sýt / Zbraň / Rāzeň / Pŕižeň / Straž / Wěz / Et adverte hic, quòd in Parte 1. & 4. de mutatione diphthongi ie / docetur.

Regula 4.

NOMINA *j / o /* finita, neutra sunt, ut *Zname ni /* signum: *Slowo /* verbum, &c. Excipe ab *j /* Regulam significationis, ut *Pradlj /* lotrix, *Zdt /* September, &c.

Ab o / nulla excipiuntur, cujuscung, conditionis sunt, præter nomina propria, que ferè nulla, nisi aliqua cognomina in *o* terminantur.

Observatio.

I. **N**OMINA exeuntia in *e /* vel *ě /* significantia animalitatē, sive sunt simplicia, sive diminutiva, habent incrementum in *te /* & sunt omnia generis neutri, ut jam dictum est. ut *Bniže /* *Beabě /* Princeps, Comes, in Gen: *Bnižete /* *Beaběte /* sic *Wizle /* canis venaticus, *Gebně /* agnellus, &c. Vide supm observationem generalem de diminutione, cap: 11.

Excipe nomina, in *ce* exeuntia, ut *Saudce /* hac e-

● *Slé helcium, Sráběl Rastrum, prater qua, vix plura invenies.*

Exceptio 3. ab ý.

Nomina officiorum virilium, sunt generis Masculini, ut *Wrátný; janitor, celný; publicanus, Et hac habent ý/ accentuatum, Et ideo declinantur, ut adjectivum, Brásný.*

Exceptio 4. â Ÿ.

● *Stemegžď/ cochlea, est generis masculini.*

Exceptio 5. ab ň.

● *Beň/ ignis, Buň/ equus, Stržeň/ mndulla, Stuo paň/ gradus, sunt generis masculini.*

Exceptio 6. â ě.

Zeě/ gener, Sešě/ pluvia, ělášě/ pallium, Blýšě/ ricinus, ěhoě/ est generis com: significans, sponsum, Et sponsam. Et in feminina significatione dicitur etiam ěhotě.

Exceptio 7. â ž.

Nomina virilia, ut *Pápež/ Papa, Muž/ vir, item Btž/ crux, Plž/ limax, Smež/ tuber, Žž/ senio, sunt generis masculini, ěnož/ pes mensa, Et Báž/ globulus generis communis.*

Nota, Exeuncia feminina in *ď/ ě/ ň/ ž/* sicut alia feminina, possunt etiam in *rožo, in e terminari,*

Observa I. Quædam nomina sunt singularis numeri, sed multitudinem & pluralitatem in se continent: *ut* Обец *communitas, Wog- sto exercitus, Canstwo multi Domini, seu colle- ctio Dominorum, Bamenj' copia lapidum, Sico- mow' copia arborum, &c. Et dicuntur Colle- ctiva.*

II. Olim in lingua Slavonica, erat adhuc ter- tius numerus, sicut apud Græcos, nempe Dualis: aliter enim de pluribus, & aliter de duobus loquebantur. Dicebant enim de plu- ribus; *my gime byli/ nos fuimus: de duobus, ma- gisma byla/ nos duo fuimus, wa gsta byla/ vos duo fuistis, ona dwa byla/ illi duo fuerunt.* Sed moderno tempore apud nos Bočmos, ille dua- lis exolevit: nam dicimus æquè de duobus, sicut de pluribus: Præter in nominibus duas res significantibus, quæ à natura sunt duæ: in his adhuc ille dualis numerus remanet. *ut* *dwé Oči/ Dssi' Ruce/ Noze/ &c. duo oculi, aures, manus, pedes, &c. Nam alias Nominativus plu- ralis ordinarius est: Ota/ Dwa/ Buly/ Goby/ ab Oto/ Dwo/ Bula/ Goba.* Etiam in quibus- dam alijs nominibus adhuc illa antiquitas, & dualis numerus durat. *Dicimus enim, ge- dno Létol/ unus annus, trí Leta/ tres anni, & dua- liter, dwé Litél/ duo anni, sic dwé sté' bis centum,*

8

*nim incrementum non habent, item ABatysse/ A-
batissa.*

2. *Bané Lané/ Swiné/ vultur, cerva, sus, sunt sim-
plicia: & tunc sunt generis feminini: sed sunt
etiam diminutiva, & tunc habent primam longam
& incrementum, ut Bánece Lanéce/ Swínéce/ &c.*
3. *Incrementum etiam habent hac nomina, ut Wole/
Saupé Wezce sed alij negant illis incrementum,
& melius esset, ne se misceant inter animata.*
4. *Finita in :tè, utroq; modo declinantur, cum in-
cremento & sine illo, ut Dossistéc vel Chwossstj-
stéc scope, Gen: Chwossstéc/ & Chwossstéc.
&c. sed etiam his quidam negant incremen-
tum, & melius, ut supra dictum.*
5. *Nomina in me exeuntia, habent incrementum ne/
& vocales prima usitatus mutantur, in cognatas,
ut Tymé/ Témene. Wymé/ Wémene/ Býmé/
Bémene/ Kámé/ Kamene/ Plýmé/ Plemene/
sed in recto usitatus dicimus, Témene/ Wémene/
Bémene/ Kamene/ Plemene/ &c. & hac decli-
nantur ut Slovo.*

CAP: XVI.

De Numero, Figura, & Casu.

Numerus est duplex, singularis & pluralis,
ut apud Latinos. ut Radda/ Consilium, vel
Consiliarius, Raddy/ Consilia, vel Consiliarij.

Ob-

vi, unde Boëmi veniunt, vicini erant, & ideo Lingva Boëmica, exceptis articulis, magis ad Græcam, quàm ad Latinam accedit, præsertim quoad tempora verborum, quæ Lingva Boëmica, plura, quàm Latina habet. Item habet verba perfectâ, imperfectâ, iterativa, frequentativa, in diversa significatione à Latinis, quorum usum & naturam discentes, benè discere oportet, quia si hæc verba confunderentur, & unum pro alio poneretur, hiulca esset oratio, de quibus suo loco pluribus dicam.

CAP. XVII.

De Declinatione.

DEclinationes (*Obyvatelka*) Boëmi habent sex, I. continet omnia fœminina, pauca masculina. II. & III. omnia masculina. IV. omnia neutra. V. fœminina & neutra, paucissima masculina. VI. omnia tria genera.

Olim dua erant tantùm Slavis declinationes Nominum, generis fœminini una, & alteri generis masculini & neutrius. Nam masculina & neutra, unâ formâ declinabant, ut ten Pán/ten Bráto Serdce; Dominus, Rex, cor, &c. G. toBo Pána/Bráta/ Serdca; D. tomu Pánu/ Brálu/ Serdu/

Et tēi sta/ ter centum. Sed moderno tempore poteris etiam dicere, dvě léta/ 2c. dvě sta/ Et tēi sta 2c. sic per dualem, dva Čjestá/ per pluralem autem, dva Čjestý/ 2c. duo Boëmici, &c.

Declinationes duales, horum nominum, post alias apponam, quas ibi videbis, Nam hæc nomina pulchrius per dualem, quàm pluralem efferuntur. Sic pulchrè dixit Comenius in Labirintho: proč pať vlastnjma rukama/ nožama/ ůcima/ ůssima/ a Čazytkami nečinj nechodj/ newldj/ neslissi/ a nemluxj: *b. e. cur ergo propriis manibus, pedibus, oculis, auribus, & linguis, non faciunt, non ambulant, non aspi-ciunt, non audiunt, & non loquuntur?*

Figura nominum est duplex, simplex: ut Sprawedita y/ iustus, &c. **Composita: Nespra-weditwý/ iniustus.**

Casus Nominum, (Pádowe Čmen) sunt se- ptem. Nominativus, Genitivus, Dativus, Accusativus, Vocativus, Instrumentalis, & Præpositionalis, quem alij Localem, seu Lo-cativum vocant. Ego illum Præpositionalem ideo voco, quia nunquam potest absq; præpositione stare in Oratione.

Obserua, Ablativum Bohemi non habent, & esset planè superfluum, nam loco Ablativi, utimur Genitivo, sicut Græci, cum quibus Sla-

Observatio. I.

De Terminatione & Inflexione.

Nomina finita in a; generis foeminini, declinantur sicut *Brána*.

Excipe *motz* ex nominibus masculinis, quæ habent à longum, de quibus supra de motione substantivorum fol. 20. n. 5. dictum est. Nam hæc declinantur ut *Adjectiva I. Declin: foeminina*.

II. Nomina, in quibus vocalem a/ præcedit altera vocalis, quæ ferè sunt semper latina, & peregrina, ut *Marya/ Œhesálya;* ꝛc. licet illis Boëmi, in Nominativo utantur, tamen in obliquis hujus declinationis non: sed quando volunt uti obliquis, faciunt ex illis, mutato a/ in e/ vel ge/ nomina Boëmica, quæ fiunt 6. declinationis: ut *Marye/ vel Maryge/ Œhesálye/ vel Œhesályge/* ꝛc.

III. Nomina Masculina, declinantur etiam sicut foeminina, per omnes casus.

At usitatiùs, præsertim nomina propria, masculinâ declinatione declinantur.

Observatio. II. de Casibus.

De Dativo & Præpositionali singulari.

Dativus & Præpositionalis singularis, patitur in ultima syllaba, liquefactionem & mutationem.

*sic fœminina omnia serè ejusdem forma: ut taže-
na/ Dussa/ Owoal Swiña/ ic. mulier, anima,
ovis, sus. Nos autem dicimus, Dusse/ Owoel
Swinë/ ic.*

In Moravia inter Rusticos defacto tales antiquæ
pronunciationes inveniuntur.

Declinatio I.

Continet hæc declinatio, nomina generis fœmi-
nini, & masculini, cujus terminatio est voca-
lis a.

Declin: Fœminina.

Declin: Masculina.

Singulariter.

Singulariter.

N. Brána Porta
G. Brány Portæ
D. Bráně Portæ
A. Bránu Portam
V. Bráno Porta
I. Branau Portâ
P. Bráně Porta

N. Władyla Nobilis.
G. Władyla Nobilis
D. Władylowi Nobili
A. Władylu Nobilem
V. Władyla Nobilis
I. Władylau Nobili
P. Władylowi Nobili.

Pluraliter.

Pluraliter.

N. Brány Portæ
G. Bran Portarum
D. Branám Portis
A. Brány Portas
V. Brány Portæ
I. Branami Portis
P. Branách Portis.

N. Władylowe Nobiles
G. Władylů Nobilium
D. Władylum Nobilibus
A. Władyla Nobiles
V. Władylowe Nobiles
I. Władyla Nobilibus
P. Władycých Nobilibus.

Ob-

guitatem casuum, quos habent mutabiles. ut *Brá-
ja'* pulchritudo, *Bráse/ 3láza* peractio, *3láze* &c.

**Mutabiles literæ sunt istæ: *h/ ch/ t/* inter-
quas alij pōnunt etiam *r*. sed apud me *r*, est liqui-
da consonans. Nihilominus sive inter liquidas,
sive mutabiles ponatur, semper mutatur in *i*:
h/ autem mutatur, in *z*: ut *Praba/ Praga*,
Práze/ Bnšá liber, *Bniže*: *ch/* mutatur in *ff/*
ut *Maucha' musca*, *Mausse*: *Elea*, a pulex, *Blisse*:
t/ mutatur in *c/* ut *Matta/ mater*, *Matce/*
Strata/ pica, *Strace'* &c.**

Has Observationes, de liquefactione, & mu-
tatione literarum, discentes optimè men-
ti tradant, quia læpius de hac re sermo re-
dibit. Et dicitur Regula liquefactionis &
Mutationis, seu Transformationis.

Nota I. *In sensu generico, mutatio comprehendit e-
tiam liquidas, respectu naturalium: mutabiles au-
tem iterum divido, in liquidas, & mutabiles in spe-
cie, seu transformativas. Et ideo si alicubi de mu-
tatione simpliciter loquar, intelliges simul etiam
de liquefactione.*

Nota II. *t/ solet aliquando, in certis partibus ora-
tionis, mutari etiam in *ç/* & *h/* in *z*: *tt* in *ff*: sed
de hac speciali mutatione, semper suo loco dicitur:
Et ideo ubi dicitur de mutatione literarum, intelli-
gitur*

tationem consonantium. Nam mutabiles, mutantur in suas symbolicas, seu cognatas: liquidæ autem liquefcunt.

Liquidæ seu liquefcibiles literæ, sunt istæ: **b/ c/ d/ ff/ l/ m/ n/ p/ r/ s/ t/ w/ z**: ut in prima Parte diximus. Hæ omnes liquefcunt, præter o/ z. ut **kyba/** piscis, **kybè/ bida/** miseria, **bide/** itessa/ tactio, **tefe/ Syla/** fortitudo, **Sylc/ Slama/** stramen, **Slamè/ Panna/** virgo, **Pannè/ Bura/** cortex, **Bure/ Bolota/** plebs, **Bofoie/ Slawa** gloria, **Slawè**:

Nota I. sic consonantes liquefcunt, & olim semper super liquefactis ponebatur accentus, ut jam vides, præter supra b/ f/ l/ n. nam hæ consonantes, quas apertas dicimus, sunt per se liquidæ, & nunquam scribuntur, nec scribendæ sunt, nisi dum liquefcunt, quando autem non liquefcunt, scribuntur hoc modo, b/ ff/ l/ & dicuntur clausæ. Et sic non est opus, at punctuantur, ut alia liquidæ.

*Nota II. Moderno tempore, consonantes liquidæ, non accentuantur, seu punctuantur, sed illud punctum, scribitur, propter elegantiores scripturam, super e, ut **kybè bide/ Slamè Pannè Bolotè/ Slawè** præter e hoc semper retinet suum accentum. Plura de hoc habebis in Prosodia.*

Nota III. s/ z. ut dictum, hic non liquefcunt, sed retinent naturalem suum sonum, propter ambiguita-

Nota quod hic de Genitivo hujus declinationis diximus, in aliis sæpius dicendum recidit, & ideo hæc benè menti tradendum est.

III. Genitivus Masculinus, desinit in declinatione masculina in *ii/* cum accentu, sicut omnium aliorum masculinorum. Si tamen masculina declinantur per declinationem fœmininam, ut supra dixi, habebit etiam ordinarium, declinationis fœmininæ, *Władyt/*, &c.

De Instrumentali plurali.

Instrumentalis habet primariam terminationem in syllabam *mi/* ut *Branami/* masculinus in *y/* ut *Władyt/*.

Nota I. Instrumentalis Pluralis, solet etiam. efferi per *ma/* tam fœmininus, quàm masculinus. *Branama/*, *Władytama* &c. Et hac terminatione potissimùm utimur, in numero vel oratione duali, Et in Rithmjs. Vulgus indistinctè.

Nota II. in penultima syllaba potest etiam illud *a* abjici: prout facilitas pronunciationis concedit: ut *Branmi/* vel *Branma/*, *Władytmi/* vel *Władytma* &c. quod maxime Poëta faciunt vide *Observ: 3. in declin: 6.*

De Præposit: Plur:

Præpositionalis masculinus in *ich/* patitur mutationem & liquefactionem literarum, secundum regulam supra dictam.

E

Ob.

gitur mutatio ordinaria, de qua hinc supra dictum est.

Nota III. *Masculina in formando Dativo & Preposi: wi/ non admittunt mutationem litterarum.*

Nota IV. *Scera/ filia, habet in Dativo Sceti/, sed non video, cur non posset secundum regulam dici. Baia/ nomen servarum, Catharina habet Baci.*

De Genitivo plurali.

I. Genitivus formatur à Nominativo, ablata ultima vocali. ut *bran' ryB* &c.

II. Si post ablationem vocalis remaneant duæ consonantes, interponitur e. inter illas consonantes, propter pronunciationem: ut *Bawo/ Pawo/ Pann/ &c.* a *Bawa* color, *Bawia/ monedula*, *Panna/ uirgo*: interposito e: dicimus, *Baweo/ Baweo/ Panno* &c.

Excipe *ch/ dd/ st/* vel *ije/ wd/ zd/* quæ interpositionem illius vocalis e/ non admittunt. ut *Blecha pullex*, *Badda/ consilium*, *Cesta/ uia*, &c. *benè dicimus*, *Blechi/ radd/ cest.* &c. Sic *Kiewija/ sponsa*, *Bilwoda/ injuria*, *Posta/ posta*, *Wozda/ stella*, *Wzda/ frenum*. Et alia. *Sily/ tabula*, facit *Sest.*

Item, Si plures consonantes remaneant, quàm duæ, & in penultima sit litera s: tunc etiam non interponitur. ut *inwa/ simus*, *Sen. Dama*, *Postwana/ labes* &c. faciunt *Wiewo/ Sen/ Postwani.*

Nota

*Bniβa liber, scribitur per j & per i. ut Bniβa : & idē
utroq; modo declinantur, Bnēβau/ Bnēβ/ Bnēβa-
m/ &c. & Bniβau/ Bniβ/ &c.*

Declinatio II.

Continet hæc Declinatio, nomina generis masculini tantūm, cujus terminatio sunt consonantes.

b/ c/ d/ ff/ h/ k/ l/ m/ n/ p/ r/ s/ t/ w/ x/ z/

*Declin: Inanima-
torum.*

*Declin: Anima-
torum.*

Singulariter.

Singulariter.

N. Strom	Arbor	N. Pán	Dominus
G. Stromu	Arboris	G. Pána	Domini
D. Stromu	Arbori	D. Pán-u-ow	Domino
A. Strom	Arborem	A. Pána	Dominum
V. Strome	Arbor	V. Pane	Domine
I. Stromem	Arbore	I. Pánem	Domino
P. Strom-u-é	Arbore	P. Pán-u-ow	Domino

Pluraliter.

Pluraliter.

N. Strom-y-owe	Arbores	N. Pán-j-owe	Domini
G. Stromü	Arborum	G. Pániü	Dominorü .
D. Stromum	Arboribz	D. Pánum	Dominis
A. Stromy	Arbores	A. Pány	Dominos
V. Stró-y-owe	Arbores	V. Pan-j-owe	Domini
I. Stromy	Arboribus	I. Pány	Dominis
P. Stromjch	Arboribus.	P. Pánjch.	Dominis

Observatio III.

De Accentu.

I. IN quocunq; casu, ultima syllaba nominum fœmininorum longa est, siue ratione diphthongi, siue accentús, (quem ad modum in Instrumentali singulari, Dativo & Præpositionali Plurali) tunc penultima syllaba fit brevis. Et ideò accentus abjicitur ex illa syllaba, & diphthongus, seu longa vocalis mutatur in vocalem brevem. *ut Brána/ Branau/ Branám/ Branách* &c. *Et hæc scire tibi multùm proderit, nam scies, quare, mĭra/ mensura, habet in dictis casibus, mĕrau/ mĕrám/ mĕrách/ itenL wĭsa/ fides wĕrau/ wĕrám/ wĕrách/ &c. teuba/ teubau/ teubám/ teubách* &c. *Et alia. Eodem modo.*

II. Genitivus pluralis brevis est: sicut etiam Instrumentalis pluralis, & ideo eadem regula hic servanda, nempe ut ex longis fiant breves, sic in Gen: Bran/ mĕr/ wĕr/ teub/ much/ á maucha/ musca, &c. Inst: Branami/ mĕrami/ teubami/ muchami &c.

Nota, aliqui non abjiciunt accentum, sed metiùs abjicitur: nisi fors abjecto accentu concurreret in significatione, cum alio nomine, & faceret ambiguitatem.

Внѣш

Nota, Suchl quando significat spiritum sanctum, declinatur sicut Pan; quando halitum, sicut Etrom.

III. Hujus declinationis Nomina, ferè omnia sunt imparisyllaba. Parisyllaba tantum sunt, quæ abjiciunt syllabam us, & vocalem e/ in obliquis. ut mox apparebit.

Observatio II. De Casibus.

I. Nomina, quorum Rectus, in ultima syllaba vocalem e absq; puncto, habet, illam elidunt in obliquis. ut Sládel, Sládelá/ braxator Osel/ Osela/ asinus, Pes/ Pesa/ canis, &c. Non tamen omnia, nam si esset difficilis, & ingrata, vel impossibilis pronuntiatio, tunc illud e retinetur, quod ipsa pronuntiatio monstrabit. ut Les; Lesu/ sylvá, Plech; Plechu/ lamina Kostel Kostela/ templum, Ket; Keta/ heros, Bez; Bezú/ sambucus, &c. nam alias difficulter, & ingrátè pronunciarés, Lesu/ Plehu/ Kostla/ Ktu/ Bzu/ &c.

Uc tamen tibi etiam hanc difficultatem deniam, observabis de hac elisione sequentes regulas.

I. Monosyllaba, ob difficilem prononciationem non elidunt. ut Ket; Bez/ &c.

Excipe, eni ex/ finita (modo non precedant due consonantes) que elidunt: ut Sen/ dies, Sen/ somnus, vel somnium, Len/ linum, Lex/ leo, Sxew/

Observatio I.

De Terminatione & Inflexione.

Nomina masculina, quæ terminantur in consonantes, *B / C / D / F / G / H / I / M / N / P / R / S / T / X / Y / Z* sunt 2. Declinationis.

Excipe I. Nomina effinita, quæ à verbis derivantur, & sunt animata, item *ic / & ec* finita, sunt 3. Declinationis, *ut Obýwatel / incola, Spasytel / Salvator, Pýtjel / Nepýtjel / Amicus, Inimicus, &c. à verbis obýwati / inhabitare, spasytis / salvare, pýtiti / nepýtiti / favere invidere, &c. Žagjel / lepus, Žwonec / campana, &c. quibus adde Bněz. Sacerdos, Peniz / nummus, Brál / Rex, Sanyel. de his verbalibus effinitis, vide de specie nominum, ubi de formatione illorum docetur.*

II. Nomina effinita inanimata, declinantur duabus declinationibus 2. & 3. *ut Botel / lebes Botlu vel Botle / &c.*

III. Finita *men / ten* sunt communia 2. & 3. Declinationis, *ut Bámén / lapis, Bmén / stirps, Plámen / flamma, Bořén / radix, čerén / torcular, Štřemen / scrupulus, řemen / lorum &c. quibus adde Štěben / pecten, Sen / dies, Žolet / ulna, Woplen / Etsi quæ usus alia adduxerit.*

II. **N**omina quæ significant animal, vel rem animatam, aut spiritum, declinantur sicut *pán*: Cætera inanimata declinantur sicut *Strom*.

Nota,

II. Nomina us finita, quæ proveniunt à Latinis, ut *Krystus*/ in obliquis abjiciunt us. ut *Krysta*/ *Krystu*.

Nota, quæ finiuntur in syllabam ius/ possunt illud us abjicere vel retinere. ut *Julius*/ *Julia*/ vel *Juliusa*/ &c.

Boëmica autem propria us finita, nunquam abjiciunt illud us/ sed retinent, ut *Pardus*/ *virge*, *Pardusu*/ *Lumpus*/ *Lumpusa*/ &c.

II. Nomina quæ habent in ultima syllaba ū/ longum, mutant illud in vocalem cognatam o/ in obliquis. ut *Wül*/ *Wola*/ *bos*, *Wüz*/ *Wozu*/ *currus*, &c. *Sniß*/ *nix*, *Wit*/ *ventus*, mutant i/ in é/ ut *Snëu*/ *Wëtru*/ &c.

De Genitivo Singulari.

I. **N**OMINA Civitatum, & Mensium, habent Genitivum sicut Nomina animata per a. ut *Rzim*/ *Roma*, *Beraun*/ *Berona*, &c. *Leden*/ *Unos*/ *Brezen*/ *Januarius*, *Februarius*, *Martius*, &c.

II. *Chlib*/ vel *Chlyb*/ *panis*, *Obéd*/ *prandium*, *Balich*/ *calix*, *Bozich*/ *pellicium*, *Potot*/ *fluvius*, *Bostel*/ *templum*, *Bestel*/ *tempellum*, *Botel*/ *lebes*, *Bomjn*/ *caminus*, *Allegni*/ *mola*, *Kojen*/ *veru*, *Sen*/ *somnus*, *Chlyw*/ vel *Chléw*/ *stabulum* *Chomaut*/ *thomax*, *Blöbant*/ *pileus*, *Wotech*/ *nix* *Bautol*/ *Zizania*, *Zálon*/ *canon*, *Záhon*/ *porca*, *Weg*/ *canis cubile*, *Blástet*/ *monasterium*,
 4 Dwü

fibula, quibus adde Des| canis, Brest| babilisimus, quod facit Bestu vel Bitu. quia EBrest| strepitus non elidit, Et sic esset ambigua horum significatio.

2. *Si vocalem illam sequantur, aut precedant due consonantes, non eliditur: ut Bostel| templum, Blässere| monasterium, Presten| annulus, Preiged transitus, &c. iesnel| allium, facit in obliquis iesnetu| & iesentiu| interponendo ei inter consonantes.*

Nota, si praecedit r| unam ante ei| consonantem eliditur. ut Serpen| Ezeren| Augustus, Junius, Strzel, apostata, praeter Berbel, capedo. Item elidunt Elesten| praefurnium, Osten| stimulus.

3. *Si vocalem precedat l| ei| non eliditur, ut Belen| cervus, Vialez| sententia, Falez| truncus, Boten| radix, Ezeren, torcular, &c.*

4. *Nomina sed| men| et, finita non elidunt. ut Bamen| lapis, Gaused| vicinus, Posed| bryonia, Baier anas, Beser excipulus.*

5. *Nomina cum è punctuato, non elidunt. ut Rzetéz| cistena, Obied: prandium, Eslowet| humo, Kiedwied| ursus, &c.*

6. *Deniq; non elidunt Getel seu Setel| trifolium, Gltrocel| plantago, Popel| cinis, Hridel| axis, Buzel| pensum, Hejen| fraxinus, Wieben| pecten, Woplen|c. Et quae alia usus docueris.*

ger, Kenosse! Bliß' Deus, Boje. Ešlowét; homo,
Ešlowéce Bratt/ frater Bratie: &c.

II. Nomina quæ patiuntur mutationem literarum,
præter e: habent etiam u. sed informando u/
illam mutationem respuunt: ut Such. Susse/
vel Suchu/ spiritus: Pachoset, famulus Pa-
chosée! vel Pachosku/ quibus adde Syni filius,
Synu vel Syne/ &c.

Nota, Inanimata, quæ exeunt in consonantes
mutabiles, in Vocativo magis u' amant. ut
Potol; fluvius Potolu/ Prach; pulvis Prachu/ &c.
Nomina & finita rarissimè per u esseruntur, præser-
tim animata.

De Prepositionali singulari.

PRæpositionalis Inanimatorum habet u & e.
Animatorum u; & owi.

Obserua Præpositionalis inanimatorum e finito-
rum, patitur mutationem & liquefactionem li-
terarum, ut na Stromé! vel na Stromu! in ar-
bore: w Potolu! vel Potocel in fluvio, &c. Ob-
servatur hic regula liquefactionis & mutatio-
nis, in omnibus, sicut dictum est in Declinatione
prima, Obser: 2. j

Nota, Olim etiam animata formabant in e: bujus
vestigia sunt de facto in quibusdam Nominibus:
ut ô Swatém Susse! circa S. Spiritum, vel de
S. Spiritu, ô Swatém Jané! circa S. Johan-
nem,

Swiur/ pradium, Segre/ cascus, Les/ Sylva, Bus/ pars, Bausel/ particula, Zwoot/ vita, Ocet/ acetum, Baut/ angulus, Swet/ mundus, Ostrow/ insula, Okow/ haustrum, &c. Et alia si que usus approbat, habent a & u; in Genitivo, sed a frequentius.

Nota, diminutiva et finita, ferè omnia sint hujus conditionia. Sed hæc frequentius u habent, ut Bamynet/ lapillus, Bamyntu/ vel Bamynka/ &c.

De Dativo Singulari.

- I. **A**Nimata præter u/ terminant etiam Dativum in syllabam owi: ut Zimanu/ Zemanowi/ Nobili, &c. Inanimata solo u/ contenta sunt, ut Stromu/ &c. Poëta tamen etiam in owi terminare solet.
- II. Nomina propria frequentius & usitatius habent Dativum owi/ quàm u. ut Janowi/ Petrowi/ &c.

De Vocativo Singulari.

- I. **V**Ocativus ordinarius, tam animatorum, quàm inanimatorum, habet terminationem e/ qui uterq; patitur mutationem litterarum extraordinariam: *ch/ mutatur in ss: B mutatur in z; t mutatur in é: Consonantes hic non liquefcunt, propter præpositionalem, præter solum s/ quod mutatur in é; ut Lenoch/ piger;*

Pragenses, Zemane/ Nobiles, &c. Manzele/ conjuges, Andele/ Angeli, quibus adde Židi/ Judaeus, Židei/ Hosti/ hospes, Hostei/ &c. Et haec frequentius illo e utuntur, quàm aliis terminationibus.

IV. *Čslověť rarò usurpatur in plurali ab Oratoribus, nisi quando cum numeralibus construitur: sed alio nomine utuntur, nempe Žide vel Židi/ homines, quod pluraliter declinatur ut 5. declinatio feminina. Sic etiam Hosti/ hospes Den/ dies, possunt declinari, sicut 5. declinatio pluraliter, ut Hosti/ &c.*

V. *Bratr/ frater, Bněz/ Sacerdos, possunt etiam pluraliter declinari, sicut Žnamen/ quintae Declinationis, ut Bratrě/ Bnězě/ Bratrěm/ Bněžěm/ &c.*

De Dativo Plurali.

Olim Dativus Pluralis masculinorum exhibat etiam in om/ vel oma: ut Žiádny nemůž dvěma Panoma slaužit/ nemo duobus Dominis servire: Sed moderno tempore ille duae terminationes ex usu abierunt. oma/ cum Duali: om/ quia modo Dativum in um/ brevem facimus: & ideo frustra super um/ accentus scribitur; ut Panim/ quia nunquam solet mutari in ol/ nec solemus dicere Panom/ sicut olim promiscuè ū permutare, & pronunciari poterat per o. plura in Profodia de hac materia leges.

Voca-

*nem, &c. sed non amplius: & dicimus modò ô
S. Duchu/ ô S. Janu zc.*

De Nominativo Plurali.

Hic duplicem habet terminationem, tam Ani-
matorum, quàm Inanimatorum :

I. Inanimatus habet *y/ & owe/ ut Stromy/ Stro-
mowe/ Pototy/ Potofowe/ fluvij, Et non Potocýs
quia inanimatus non liquefcit, nec mutatur.*

II. Animatus habet vel *j/ vel y/ secundum regulam
positionis : ut Pány/ Domini, Kzejnjcy/ latio-
nes, &c. Patitur hic Nominativus animatus
mutationem literatum & liquefactionem. ut
Lenoch/ piger, Lenofsi/ Beate/ frater, Beati/ zc.*

In formando *owe* non fit mutatio, ut *Kzejnko-
we/ Lenochowe zc.*

Nota I. *Nominativus moderno tempore e finitus,
apud Roëmos semper corripitur, & sic frustra ac-
centuatur. Poëta tamen de factò producere
potest.*

Nota 2. *Olim omnes Nominativi Masculini in jota,
vel ypsilon finiti, erant breves, sed hodie illos sem-
per producimus : si tamen illos corripias non pec-
cabis.*

III. Nomina animata an & eß finita, habent etiam
Nominativum in *e/* mutato *j* in *e*: ut *Kyjmani/
Kjymane/ Romani, sic Mëssiane/ Cives, Prajane/*

Pra-

tationem literarum, præter $\text{ĩ}\phi$ / habent etiam terminationem in $\text{æ}\phi$, ut α $\text{Potocyc}\phi$ / & $\text{Potolac}\phi$ / &c. Et terminationem illam $\text{æ}\phi$ / potissimum admittunt, quæ in t / & n / finiuntur, quibus adde Sen / *somnium*.

Sequuntur quædam Generales Observationes & Regulæ.

- I. **O**Mnis Accusativus masculinus animatus, (sub quo termino, (animatus) comprehenduntur, omnia nomina spirituum, rationalium, & irrationalium animalium, & omnium semoventium) singularis numeri, tam substantivorum, quàm adjectivorum nominum, sicut & pronominum, Participiorum, omnium declinationum (præter Accusativum masculinum substantivorum nominum a finitorum, primæ declinationis, & adjectivorum numeralium) est semper similis Genitivo, ut vides in declinationibus, &c. & contra.
- II. Omnis Accusativus masculinus inanimatus, omnium nominum substantivorum, & Adjectivorum, etiam pronominum & participiorum, semper est similis Nominativo, ut ex declinationibus apparet. Et ideo discentes in his plurimum errant in loquendo, vel scribendo, non distinguentes nomina animata, & inanimata. Quapropter accipe adhuc hanc Regulam.

III.

Vocativus Pluralis semper est similis Nominativo.

De Instrumentali Plurali.

Habet hic casus præter terminationem ordinariam y/ etiam in ami/ ama/ ut Stromy/ Stromami/ Stromama/ sic Várod/ natio, Várody, Várodami/ Várodama/ &c. in quibus posterioribus duabus terminationibus, tam inanimatorum, quàm animatorum ex penultima syllaba potest a/ elidi. ut Pánmi/ Pánma/ Váredmi/ Váredma/ &c. vide de hoc casu observationem tertiam in Declin: 6.

De Prepositionali Plurali.

Casus hic uterq; patitur mutationem & liquefactionem literarum, ut Stromich/ Pánich/ Kzecznych/ á Kzeczni/ Běstich/ á Běst/ peccatum, Potocy/ á Potol/ fluvius, &c.

Observa I. Nomina quæ punctuant præpositionalem singularem, præter ich/ etiam ech/ terminationem admittunt. ut w Babátich/ Babátech/ in thoracibus.

II. Item habent terminationem in ech/ & quidem usitatiorē, quàm ich/ Nomina animata, quæ Nominativum pluralem in e habent, ut Kzjmanech/ Pražanech/ Židech/ &c.

III. Nomina quæ mutantur, id est admittunt mu-
tatio-

strat. Et notabis adhuc quod in his Nominativis masculinis animatis, post liquidas consonantes, sequitur semper i/ & post naturales ut est c.3. semper y. Nominativum tamen substantivorum nominum 2. declinationis, antiqui corripiebant, quos si de facto corripis, quod Poëta indistinctè faciunt non peccabis, ut etiam supra dixi. Sed adjectivorum masculinorum 1. declinationis, multò minus 3. Nominativi, nunquam possunt corripì.

V. Omnes Nominativi masculini inanimati, numeri pluralis 2. declinationis, exeunt in y/absq; mutatione & liquefactione. ut Babáty/ eboraces, Swory/ pradia, &c. Et ideo in constructione, cum adjectivis, pronomibus, & participiis, debent illis Nominativis dari, Nominativi adjectivorum, pronominum, participiorum passivorum inanimati, qui exeunt in ypsilon, longum vel breve: prout declinatio demonstrat, præter adjectiva, pronomina, & participia, quæ sunt unius tantùm formæ, ut videbis specialiter, in quavis declinatione. *Dices itaq; Sedlstý Swory/ rusticales ville, dobrý Rybníky/ bone piscina, chybný Winohrady/ fallaces vinea, &c. pessimè autem diceres, Sedlstíj Swotí/ dobríj Rybnícy/ chybní Winohradi/ nam isti sunt Nominativi animatorum, quam distinctionem benè observare oportet.*

VI.

III. Omnia Adjectiva, Participia, & pronomina, habent duplicem Accusativum masculinum: unum similem Nominativo, qui competit nominibus masculinis inanimatis: alterum similem Genitivo, qui competit animatis, ut in declinationibus videre est, Et ideo, quando substantiva construenda sunt, cum adjectivis & pronomibus, vel Participijs in Accusativo casu, tunc debent inanimatis dari Accusativus inanimatus, qui est similis Nominativo. Et animatis, animatus, qui est similis Genitivo. *ut náš Pán má pěkný žameľ, pěknýho psa zc. noster dominus habet pulchram arcem, pulchrum canem, &c.*

IV. Omnes Nominativi masculini animati, pluralis numeri, exeuntes in jota, vel ypsilon, omnium declinationum, Substantivorum & Adjectivorum primæ declinationis, habent jota & ypsilon longum: Et consonantes antecedentes liquefcunt, & mutantur secundum regulam liquefactionis, & mutationis. *ut Pánj/ Domini, Sedlácy/ rustici, Bratj. fratres, Bnéhařj/ librarij, Ťhowarjssj/ socij, &c. sic dobřj/ boni, krásnj/ pulchri, Nebessj/ caelestes, &c. à dobrý/ krásný/ Nebestý zc. Sentiant aliij quid quid velint, nam alias Nominativus pluralis 3. declinationis, non distingveretur, à Dativo singulari. Et ipsa naturalis pronuntiatio hoc demonstrat.*

Declin: Inanimatorů. Declin: Animatorů.

Singulariter.

N. Měsyc	Mensis
G. Měsycce	Mensis
D. Měsycy	Mensi
A. Měsyc	Meniem
V. Měsycy	Mensis
I. Měsycem	Mense
P. Měsycy	Mense.

Singulariter.

N. Král	Rex
G. Krále	Regis
D. Králi/owí	Regi
A. Krále	Regem
V. Králí	Rex
I. Králem	Rege
P. Král-i-owí	Rege

Pluraliter.

N. Měsyc-e-owé	Menses
G. Měsyců	Mensium
D. Měsycum	Mensibus
A. Měsycé	Menses
V. Měsyc-e-owé	Menses
I. Měsycy	Mensibus
P. Měsycých	Mensibus.

Pluraliter.

N. Král-j-owé	Reges
G. Králů	Regum
D. Králům	Regibus
A. Krále	Reges
V. Král-j-owé	Reges
I. Krály	Regibus
P. Králjch/	Regibus.

Observatio I.

De Terminatione & Inflexione.

I. **N**omina Masculina in Consonantes, ě/ ň/ ě/ ň/ ě/ ň/ ě/ ň/ & syllabas ce/ ec/ ic/ el/ eg/ seu cy/ finita, sunt 3. Declinationis.

Nota 1. finita el' spectant ad hanc declinationem, illa, quemadmodum & cetera, de quibus in declin:
2. Observ: 1. Except: 1. 2. 3. dictum est.

F

Nota

VI. Pronomina (*exceptis possessivis, Interrogativis & aliis, quæ declinantur, per unam formam, sicut adjectivum Prwm*) & participia passiva, constructè posita, in Nominativo plurali masculino animato, habent jota breve, inanimato ypsylon breve, *ut ti Páni; illi domini, ty Swory; hęc pradia, &c. si autem Participia construuntur absolutè cum substantivis, observatur regula 4.*

VII. Omnes casus præpositionales, pluralis numeri, tam animatorum, quàm inanimatorum substantivorum nominum, cœcutes in syllabam *th*. vel *ych*/ liquefaciunt, & mutant Consonantes antecedentes, secundum regulam liquefactionis & mutationis: *ut ó Sworith; Sedlacych; Babáritch; Pánitich* Et quæ híc in illis 7. Regulis dixi, videbis omnia specialiter in declinationibus.

Declinatio III.

Continet hæc Declinatio, nomina generis masculini tantùm, cujus terminatio, sunt consonantes & syllabæ.

Consonantes, *č/ đ/ g/ ě/ ě/ ž/* Syllabæ *ce/ ef/ egf/ cc/ ic.*

Decl-

83

Excipe 4. quando vocalem *e*/ sequitur *ř*/ aut præcedit.

Nota, *ec*/ finita licet præcedat *ř*/ non obediunt, ut *Ďotec. gentiana*.

Excipe 5. quando plures Consonantes sequuntur, aut præcedunt, ut *Ďotegl' vespertilia, &c.*

Nota 1. *ec* finita quando plures consonantes præcedunt, faciunt interpositionem, ut *Pastwec/ Pastwoce/ pastor. Šwec/ Šewoce, sutor, Bezwoec/ Bezwoce/ taxus, Žnec' Žence/ messor.*

Nota 2. Nomina *ec*/ finita, præcedentibus *č*/ *ř*/ *w*/ *š*/ *đ*/ *đ*/ non parent exceptioni, ut *Ďistec/ debitor, Bezdec/ eques, Ďadřec/ rector, &c. neq;* interponunt, ut *Ďistce/ Bezđce/ Ďadřce/ &c. quibus adde Ďudřec/ Philosophus, quod mutat in obliquis, ut Ďudřce.*

Nota 3. Nomina communia 2. & 3. Declinationis, si non elidunt in 2. neq; elidunt in 3. declinatione, quæ autem sunt, 2. Consule declinationem, *Bněž/ non elidit, quia illud ē eř dipthongus.*

II. Nomina, quæ in ultima syllaba recti, ū longum habent, illud in obliquis in *o*/ mutant, ut *Lüg/ Łoge/ seruum, Būñ/ Boné/ Boni/ &c.*

Nota, *Muž/ vir, quidam ū faciunt longum, sed male, eř enim breve, & ideo in obliquis non mutat. à contra verbum Mújeđ/ Múje/ &c. habet ū longum,*

F 2

gam,

Nota 2. *Nomina eg finita, à nominibus Adjectivis derivata, ut Wrátnegl/ janitor, declinantur sicut Adjectiva Masculina primæ declinationis, cùm illud eg/ etiam in y/ mutari possit, ut Wrátný ꝛc.*

Nota 3. *Nomina ce finita, declinantur etiam, sicut 6. Declinatio fœminina, ut Saudce/ Judex, &c. sed non-nulli volunt hæc, quando declinantur etiam sicut 6. declinatio, esse generis fœminini, cùm sint communia duorum generum.*

II. *Nomina animata, declinantur sicut Brál/ cætera sicut Měsýc.*

III. *Hujus declinationis nomina, quæ exeunt in ce: Item quæ elidunt in obliquis, e/ sunt parisyllaba, cætera imparisyllaba.*

Observatio II. De Casibus.

I. **N**OMINA, quorum Rectus, in ultima syllaba vocalem e habet, illam in obliquis elidunt, ut Němec/ Germanus, in Genitivo Němce/ Otce/ parens, Otce, ré.

Excipe 1. *Monosyllaba, ut Měč/ ensis, &c.*

Nota, en/ eč/ finita, non parent Exceptioni, ut Den/ dies, Beč/ frutex, &c.

Excipe 2. *eg/ finita, ut Woleg/ oleum, Boleg/ orbita, &c.*

Excipe 3. *el/ finita derivata à verbis, ut Stládařel/ compositor, Věitel/ Doctor, Bazatel/ concionator, &c.*

Exci-

De Nominativo Plurali.

Nominativus Inanimatorum desinit in *e/ & owe/* Animatorum *i/ & owe.*

Nota, *el/* finita animata terminant etiam Nominativum in *e/* ut *Skádatele/Včitele/* quibus adde *Bůň equus, Koně/ equi, &c.*

Nota, *Bůň/poteſt etiam declinari sicut Znamenij/s.*
Declin: in plur: solum. In Gen: *Bonj/ & Bonjm/*
In: *Bonjmi, P. Bonjſ.*

De Genitivo Plurali.

Hic desinit in *ũ/ Penjz/* tamen pecunia, habet in Gen. *Peněz/ Přitel/ Prátel/ Vepřitel, Vepřátel/* ut supra dictum est. Et

Nota, malè aliqui formant Genitivum in *ũw/* nam *ũw* est Adjectivum. ut si dicam *Brátũw/* iste casus non est Genitivus, sed est Adjectivum possessivum. ut infra de Adjectivis dicetur. Itaq; omnia masculina in Gen: Plur: debent per *ũ* scribi.

De Instrumentali Plurali.

Hic uterq; habet triplicem terminationem, *yl/* vel *i/* Et hæc est primaria, *cmi: ema/* ut *Učěšcy/ Učěšcemí/ Učěšcema/* :c. *Bráty/ Brátěmí/ Brátěma/* :c.

Nota, Vocalis *e/* ex penultima syllaba potest elidi, ut *Učěšcmí/ Učěšcema/* etiam in animatis, vide Observ: 3. in Decl: 6.

gum, à verbo моѳу/ possum, alij etiam мүжу/ dicunt. Et sic invenies in scripturis.

III. Прїтел/ Вепрїтел/ Amicus, inimicus, mutant ѳ/ in а/ in obliquis pluralibus tantum, ut Прáтеле/ Вепрáтеле; Бнѣз verò patitur mutationem literæ, ut Бнѣзѳ/ Пенѣзѳ/ mutat vocalem in ѳ/ ѳ/ ꝛ/ ѳ/ р. in ě/ ut Пенѣз/ Пенѣzum/ Пенѣзѳ/ Пенѣзѳѳ; ѳ in Genit: plur: ù abjicit: quod etiam faciunt Прáтелеѳ/ ѳ Вепрáтелеѳ: nam benè dicimus Прáтелеѳ/ Вепрáтелеѳ possunt tamen etiam cum ù construi.

De Dativo Singulari.

Dativus duplex, solùm est animalium, ut Цýсаѳї/ Цýсаѳоwѳ/ ubi in prima terminatione, de ѳ/ vel ꝛ/ regula positionis observanda est: Inanimata solo, ѳ/ vel ꝛ/ contenta sunt. ut Пологѳ/ á Пологѳ/ pax vel hypocauftum, ѳ consonans si sit liquefcibilis, ante ѳ/ liquefcit, ut Днѳ. á Ден dies, ѳ hic casus est similis Prapositionali singulari.

De Vocativo Singulari.

I. **N**omina ee/ finita faciunt similem Nominativo, ut Рáдце/ Consiliarius, Саудце/ Judex.

II. ee/ finita, quibus adde Бнѣз/ terminant Vocativum in e/ cum liquefactione literarum, ut Отец/ Отец/ pater, sic Бнѣзе/ &c.

De

etiam per Dualem Numerum, ut supra cap: 16.
Obs: 2. dictum est.

III. Genitivus Pluralis, vocalem Nominativi abjicit, secundum observationem, quam in Declinatione prima de Genitivo Plurali tradidimus.

IV. Dativus Pluralis, habet duplicem terminationem, ut *Semenum/ Semenám/ á Semenol/ semen, Městeckum/ Městeckám/ á Městecko/ oppidum, &c.* ex quibus potes eligere, quod melius sonabit. Nomina *to/ no/ finita magis ám/ reliqua um/ amant.*

V. Instrumentalis, præter terminationem *y/* habet etiam *inám/ & amá/* ut *Slowy/ Slowamí/ Slowama/* sed pulchrius ejicitur, ex syllaba penultima: ut *Slowmí/ Slowma/ &c.* præter verba, *sto/ finita*, propter duram pronuntiationem. vide Observ: 3. in Decl: 6.

VI. Præpositionalis pluralis, habet triplicem terminationem: ut *Žených/ Ženech/ Ženách/ á Ženo/ granum, &c.* potes uti, prout pulchrius in loquela, vel scribendo sonabit, & quadrabit.

Nota, Nomina in quibus Consonantes transformativa mutantur, quibus etiam adde liquidam *el* non amant mediam terminationem *ech/* sed reliquas duas. ut *Břičých/ Břičách/ á Břicho/ venter, Blubčých/ Blubčách/ á Blubčo/ glomus, &c.*

Declinatio IV.

Continet hæc declinatio, tantùm nomina Neutra,
cujus terminatio est vocalis o.

<i>Singulariter.</i>		<i>Pluraliter.</i>
N. Sowo	Verbum--Sowa	Verba
G. Sowa	Verbi -- Sowo	Verborum
D. Sowan	Verbo -- Sowan·am	Verbis
A. Sowo	Verbum--Sowa	Verba
V. Sowo	Verbum--Sowa	Verba
I. Sowanem	Verbo -- Sowan.	Verbis
P. Sowan·e	Verbo -- Sowan·ich·ech·ách	Verbis.

Observatio, de Casibus.

I. PRæpositionalis singularis, habet duplicem
terminationem, u/ & e. In formando e/ fit
mutatio, & liquefactio consonantium antecede-
ntium, secundum regulas.

Nota, Nomina exeuntia in sto/ mutant illam syl-
labam in formando e/ in sté: ut wLibste:/ Pol-
ste/ Wogiste/ &c. à Libsto/ Lipsia, Polsto/ Polo-
nia, Wogsto/ exercitus, &c. sic etiam Adjectiva
in sty/ finita, mutant in Nominativo masculino plu-
rali, illud sty/ in ste: ut Liebesty/ Liebeste/ caele-
stes, &c.

II. Nominativus Pluralis desinit in a. Vcho/ au-
tis, Ofo/ oculus, Sto/ centum, declinantur
etiam

*Pluraliter.**Pluraliter.*

N. Enostj	Virtutes	N. 3namenj	Signa
G. Enostj	Virtutum	G. 3namenj	Signorum
D. Enost-em-jm	Virtutib9	D. 3namenjm	Signis
A. Enosti	Virtutes	A. 3namenj	Signa
V. Enosti	Virtutes	V. 3namenj	Signa
I. Enost-mi-emi	Virtutib9	I. 3namenjmi	Signis
P. Enost-ed-9d	Virtutib9	P. 3namenj9d	Signis.

Observatio I.

De Terminatione & Inflexione.

I. **N**omina foemina in Consonantes c / ċ / ȡ / ě /
 0 / t / sunt hujus Declinationis : ut *Wċ / res,*
Āzeċ / sermo, *Łoȡ / navis,* *3woċě / nomen collecti-*
vum, *ſera,* *Gu0 / anser,* *Pamět / memoria,* &c.

Nota, sub t / continetur syllaba ost / in quam prorsus
 in numembilia nomina terminantur.

Nota 2. finita in n̄ / p / ě / 3 / possunt, vel sicut hac decli-
 natio, vel sicut 6. declinari.

Nota 3. ȡ finita exceptis nominibus verbalibus, pos-
 sunt etiam per 6. Declinationem formari, Ali-
 qui etiam finita in ě / per 6. Declinationem infle-
 ctunt.

II. Nomina quae exeunt in syllabas ěc / ěġ / ut *Wċ /*
Běġ / similago, sunt hujus declinationis. Qui-
 bus adde finita, in ūġ / cum accentu : ut *Guġ /*
ſab9

Nota 2. finita in lo / no / potissimum illam certam terminationem àq̄ amant, reliqua primas aias.

Nota 3. quod prima terminatio, àq̄ finita, abseruet liquefactionem & mutationem literarum.

Nota 4. B̄remeno / onus Rameno / brachium, Plemeno & Semeno / semen, Wemeno / ubi, Temeno / synciput, prater ordinariam hanc declinationem, habent etiam obliquos Declinationis 6. ut B̄remene / Ramene / Plemene: Semene / Wemene, Temene / ic. sed isti obliqui 6. Declinationis proveniunt à B̄r̄m̄é / R̄ám̄é / Pl̄ym: vel Pl̄m̄é / S̄ym̄é / W̄ym̄é / T̄ym̄é / qua idem significant.

Declinatio V.

Continet Nomina fœminina & neutra: paucissima masculina, quæ in i desinunt. *Neutrorum* est terminatio j: *fœmininorum* sunt consonantes propriæ c / ċ / ō / ē / o / : syllabæ ě / ě / Communes cum 6. Declinatione, ñ / p / i / j.

Declin: Fœmin:

Declin: Neut.

Singulariter.

Singulariter.

N. Enost	Virtus	N. 3namenj	Signum
G. Enost	Virtutis	G. 3namenj	Signi
D. Enost	Virtuti	D. 3namenj	Signo
A. Enost	Virtutem	A. 3namenj	Signum
V. Enost	Virtus	V. 3namenj	Signum
I. Enost	Virtute	I. 3namenjm	Signo
P. Enost	Virtute	P. 3namenj	Signo.

Plu-

II. Nomina in ultima syllaba recti ū longum, mutant in obliquis, in o : ut *Būl/ Sūl/ Boli/ So-
li/ ic.*

De Dativo & Præpositionali plurali.

III. Finita in ost frequentius & usitatius, utuntur prima terminatione Dativi, & Præpositionalis. *ut Milosiem/ Milosted/ à Milost/ amor. Quibus adde Lidil vel Lide/ homines. Hostil vel Hostel hospites, Sital infantes, à Cslowét/ homo, Host. hospes, Sité/ infans.*

Finita in vocalem, tantum secundam petunt. *ut Panl/ Domina, Panjm/ Panjch/ ic. Et est ratio, quia olim per longum jota, Panjl efferebatur, Et sic retinet in his, casus Znamenj.*

Nota, finita in ō/i/ in terminatione prima, sumunt vim suam naturalem, *ut Zed/ marus, Smei/ sordes, faciunt Zdem/ Zdech/ Smetem/ Smetech/ ic. Id est, accentum ex illo ō & i/ abjiciunt.*

De Instrum: Plurali.

IV. Hic foemininus, habet duplicem, *ut Enosteml/ Enostema/ sed pulchrè ex penultima abjicitur vocalis ei ut Enostmi/ Enostma. Et utimur frequentius contracto, nisi esset dura pronuntiatio concurrentium literarum. vide Observ: 3. in declin: 6. Neuter habet Znamenjmi/ Znamenjma/*

njma/

sal, Bůl/ baculus, ut Soli/ Boli/ ꝛ. Bůl tamen, sępc b. sequitur, ut Bole. Item animata in 3 finita, ut Ulyš/ mus, Weš/ pediculus, Ulyšš/ Wšš/ ꝛ.

III. Nomina finita in vocalem *i/* cujuscunq; sint generis declinantur sicut *Žnamenj*. Neutra hujus terminationis sunt innumera. *ut Bame- ni/ Stromowj/ ꝛ.*

Fœminina in hanc terminationem *i/* desinentia, sunt paucissima, *ut Pradj/ lotrix, Swadj/ nerix, &c.* Et hac fœminina possunt etiam declinari sicut *Adjectivum fœmininum tertia Declinationis.*

Masculina sunt etiam paucissima, *ut Sudj/ Judex, Bregč/ sartor, Bočj/ auriga, &c.* Et hac melius declinantur, sicut *Adjectiva masculina tertia Declinationis, ut Sudjho/ Sudjmu/ ꝛ. Pani/ Domina declinatur sicut Enost. Antiqui scribebant Pani/ per longum jota, sed bodie semper corripitur.*

Observatio II. De Casibus.

I. Nomina desinentia in *eñ/* elidunt *e/* in obliquis. *ut Lázene/ balneum, Lázni/ vel Lázne/ ꝛ. quibus adde Žeš/ murus, Weš/ pagus, Weš/ pediculus, Žest/ fraus, Čžest/ honor, quod in obliquo abjicit accentum, & literam o/ ut cti.*

V. Růže	Rosæ	V. Pachořata	Pueri
I. Růžemi	Rosis	I. Pachořaty	Pueris
P. Růžím	Rosis.	P. Pachořatech	Pueris.

Observatio I.

De Terminatione & Inflexione.

I. **N**OMINA fœminina e finita, item masculina in ce/ hæc tamen pauca sunt, & declinantur etiam sicut 3. Declinatio) Item neutra parisyllaba, declinantur sicut Růže. Neutra imparisyllaba, sicut Pachoře. Et ut clariùs dicam: Masculina ce finita, dum sicut hæc declinatio inflectitur, pro fœminino habentur, sunt enim generis Communis, ut supra in Declinatione 3. dixi.

Neutra autem parisyllaba ab imparisyllabis facile dignosces: quia omnia animata sunt imparisyllaba, & inanimata parisyllaba, præter aliqua pauca Nomina, quæ declinantur sicut Pachoře/ quæ posui supra de cognitione generis, cap: 15. f. 56.

Nota 1. *Вебе/ Cælum, præter terminationes fœminine declinationis, etiam pluralis neutrius cum incremento capit, interponendo o/ ut Веба, cali: Вебеo/ &c.*

Nota 2. *Ситѣ/ infans, Мегце/ ovum, pluraliter incremento carent: Et hoc pluraliter declinatũr si-
ent*

nijmal Et licet etiam contumbi possit, tamen frequentius non contracto utimur. Quemadmodum etiam femininus nominum, qua in vocalem finiuntur. ut Pant, Panijst/ Panijma/ &c.

Declinatio VI.

DEclinatio hæc continet tria genera, nempe masculinum, fœmininum & neutrum.

Cujus terminatio est *ε*/ consonantes propriæ *g' l' m' s' w' z'* syllabæ *ec/ ic/* communes cum Declinatione quinta *ñ/ p/ t/ z'.*

*Declin: Parisyllaba Declin: Imparisyll:
Fœmin: Neut: Neutorum.*

<i>Singulariter.</i>		<i>Singulariter.</i>	
N. Kūje	Rosa	N. Pafole	Puer
G. Kūje	Rosæ	G. Pafolete	Pueri
D. Kūji	Rosæ	D. Pafoleti	Puero
A. Kūji	Rosam	A. Pafole	Puerum
V. Kūje	Rosa	V. Pafole	Puer
I. Kūji	Rosâ	I. Pafoletem	Puero
P. Kūji	Rosa.	P. Pafoleti	Puero.
<i>Pluraliter.</i>		<i>Pluraliter.</i>	
N. Kūjē	Rosæ	N. Pafoata	Pueri
G. Kūji	Rosarum	G. Pafoat	Puerorum
D. Kūjim/em	Rosis	D. Pafoatum	Pueris
A. Kūje	Rosas	A. Pafoata	Pueros
			A. Kūjē

Observatio II. De Casibus.

I. **F**inita in vocalem, formant suos casus, ponendo terminationes obliquorum pro vocali Nominativi.

Finita in consonantem, addunt Nominativo terminationes obliquorum, quæ si desinant in *eñ/* & *ew'* elidunt *e/* in obliquis. *quibus adde* *Obec/* *Respublica, Saleff/ falsitas.*

Nota, *Neutra in mē finita, in terminationibus obliquorum, loco t/ ponunt n/ ut Plēmē/ Plemenē/ Plemeni/ &c. de quibus vide supra in declinatione 4. n. 4.*

Neutorum sunt tres casus similes, N. A. V tam in Singulari, quàm in plurali numero.

Fœminina verò, quæ terminantur in consonantem, habent semper Accusativum similem Nominativo. *ut Postel lectus, Accusativo etiam Postel/ &c.*

III. Dativus singularis. ante *t* fit in consonantibus liquidus.

IV. Instrumentalis singularis terminat Neutra in *em/* ut *Moře/ Mořem* mare. Masculina in *ým/* ut *Saudcým/* sed alij hæc pro fœmininis habent, ut jam dixi. Fœminina in *j/* ut *Kůžj/ &c.*

V. Nominativus Pluralis, fœmininæ decl: terminatur in *e/* neutrius in *a/* nempè quæ habent incrementum: Nam Neutra absq; incremento, declinantur ut *Kůže/ &c.*

VI.

cut *Rūze* / ut *Wegce* / illud sicut *Enost* / ut *Še-
ti* / ꝛc.

Nota 3. *Nomina c finita, quæ non habent singularem
numerum, declinantur sicut Rūze / pluraliter. ut
Brábĕ / rastrum, Šauje / fides, Wjĕ / tridens, &c.*

Nota 4. *finita in Consonantem, etiam non nunquam,
in e terminant rectum, sing: ut, anew, i anwe ꝛc.
de quibus supra de genere cap: 15. dictum, & in eo
formando faciunt elisionem.*

II. *Nomina foeminina, finita in consonantes, g / ħ /
m / ō / w / ʒ / (quæ dicuntur propriae) & ñ / p / t / ʒ /
(quæ ideò communes appellantur, quia etiam
quintam declinationem sequuntur) & in syllab-
as ec / ic / sunt hujus declinationis, & decli-
nantur sicut Rūze.*

Nota 1. *ĕl / & ūl / finita, ut Bĕl / Šŭl / Šŭl / non sunt
hujus declinationis sed 5. ut declin: 5. obs: 1. n. 2.
dictum est. Šŭl / tamen etiam hanc declinatio-
nem non rarò sequitur, ū; in obliquis in o / muta-
to. Reʒ / arugo, 5. declinationem sequitur Re-
ʒ / ꝛc.*

Nota 2. *Nomina finita in ō animata item ĕc / cum ě
punctuato non sunt hujus declinationis, sed 5.*

Nota 3. *Nomina finita in aw, aliquando etiam quin-
tam declinationem sequuntur, quibus adde ꝑec /
furnus, Blec / cavea.*

Ob-

Observatio III. Generalis

De Casu Instrumentali Plurali omnium Declinationum.

Diximus supra, de hoc casu Instrumentali, in quavis declinatione specialiter. Sciendum est porrò.

I. Quòd in omnibus Declinationibus, Dativus Pluralis finiatur in m: Instrumentivus, in *ii/* vel *ma*: Præpositionalis in *o*. Sic etiam Instrumenti singularis (exceptis fœmininis) in *m/* ita ut hæc literæ, sint illorum casuum, propria signa & literæ characteristicæ: Et ideo Nomina substantiva, in *(j)* finita, licet alios casus non habeant, tamen has characteristicas literas nihilominùs admittunt, ut videre est Decl: 5. in *Знаменї/а*. Et hoc benè menti oportet tradere.

II. Nomina Masculina & Neutra, moderno tempore, in casu Instrumentali, terminationem *mi/* & *ma/* abjiciunt, & apponunt *y*. ut *o Pány/ a Běaly: cum Dominis & Regibus, sic o Soudcy/ cum Judicibus, o Slovy/ cum verbis, o Pachtary/ cum pueris, &c.*

Et hæc terminatio, in tantum, moderno tempore, usum, devenit, ut nonnulli ausint, alteram terminationem *mi/* & *ma/* prorsùs à nominibus

G

bus

VI. Genitivus Pluralis fœmininus, habet duas terminaciones, unam in *j*. vel *ý*/ regularem, ut in Themate. Alteram quæ remanet post ablationem *j* ut *Bossilj*, *Bossil' à Bossile*; *indusium*, *Ławic*; *a Ławice* scamnum.

Nota 1. Quod si post ablationem *j*/ vel *ý*/ remaneant duæ consonantes, fit interpositio vocalis *e*. ut *Ḫwcył* *Ḫwecł* ab *Ḫwce*. ovis. de qua interpositione observationem in Declinatione prima, obser: 2. de Genitivo accipe.

Nota 2. Si post abjectionem vocalis remaneat Genitivus monosyllabus, ut *Łaufet* globus, *Bau* *ij* *Baul*; *Kü:e* *Kü:ij* *Kü:ij* utimur melius dissyllabo & ordinario.

Nota 3. *Wegce* ovum, præter interpositionem, etiam mutationem *e*. in *a* admittit, ut *Wegcył* *Wagec* quia *Wegec* esset ingrata pronuntiatio. Et aliàs olim *Wagce* dicebant.

Nota 4. Nomina in Consonantem, & Masculina in *e* finita, non admittunt ablationem, sed contenta sunt ordinario, ut *Blec* *Blecýł* *cavea*, *Sau:idec* *Sau:idecył* &c.

VII. Instrumentalis fœmininæ declinationis habet duas terminaciones, ut *Kü:zmi* *Kü:zema* Neutrius tres, ut *Dacholataył* *Dacholatami* *Dacholatama* &c. Hic pulchrius ejicit *a* ex penultima syllaba, ut *Dacholatmi*, *a*: ille *e* præsertim in plurisyllabis, ut *Bossilmi* *ma* &c.

Ob-

ri ratio. 4. Si hæc terminatio removenda esset, deberet consequenter removeri ab omnibus nominibus: quod non potest esse. Dicimus enim defacto Lidmi/Boñmi/Wolmi/Hostmi/ &c. item (Gall: 4.) pod Ochráncemi/ a Šprávcemi gest. Sic Boñmi Š: neglati/ *equis raptare*. Zubami trbati *dentibus lacerare*, Čiožmi trájeti/ *cultris scindere*. 4. Si abjiciatur hæc terminatio, fiet per primam in plurimis sensus amphibologicus. *ut si dicas, Zuby trbati: nesciam utrum velis dicere, dentes evellere, vel dentibus lacerare*. Sic Pšy vel Čbrty Boniti: *nescio num sit canes pellerere, vel canibus pellerere*. Et quid significat? Zuby kaušati/ Wlašy wytirati/ Pšty zmjati/ Pšty šístati/ *Et cas: Nescio num sit hic Accusativus, vel Instrumentivus*. Sed si velim intelligibiliter loqui, semper debeo aliquod adjectivum addere: *ut Zuby šwymy kaušati/ Wlašy šwymy wytirati/ wššemi Pšty šístati/ &c.* Itaq; si quis hanc terminationem à nominibus Masculinis & Neutris, ut barbaram proscripserat, intercedo, & rogo, ut eam revocet, & in antiquam possessionem sui juris mittat, nec enim quidquam aures offendit. Sed sicuti omnes linguas usus regit, sic usus usum facile corrigit. Et hoc modo clariùs loquemur: *ut Šlowmi polognýmí mšuwiet/ Vššmi gisti/ Zubami kaušati/ Wlašami/ vel Wlašmi wytirati/ (Luc. 7.)*

bus Masculinis, & Neutris, quasi barbaram, proscribere. De quo, inter egregios viros, non pridem satis disputatum fuit. Quæritur ergo, an terminatio Instrumentiva mi & ma/ Nominum Masculinorum & Neutorum sit Boëmica? aut barbara?

Respondeo, qui terminationem Instrumentivam, mi/ & ma/ à Nominibus Masculinis, & Neutris, ut barbaram proscribunt: Secreta lingvæ Boëmicæ non penetrarunt: Est enim terminatio horum Nominum propria Boëmica, & non barbara. Et absq; hac terminatione hæc nomina esse non possunt, universaliter loquendo: quia sunt multa Nomina Masculina & Neutra, quæ per primam terminationem y/ non possunt benè eloqui, aut si eloquantur, fiet oratio hiulca aut amphiabologica. Itaq; hanc terminationem non esse ab his Nominibus proscribendam certum est: Nam 1. Lingva Boëmica provenit, à Slavonica: Slavones autem, & communem lingvam habentes, ut Poloni, Croatæ, Dalmatæ, Moscovitæ, Russi, & aliæ Nationes Orientales, &c. hac terminatione utuntur. 2. Quia mi & ma/ est terminatio characteristica omnium Nominum Boëmicorum, tam Substantivorum, quàm Adjectivorum. 3. Cur hæc terminatio à Nominibus Masculinis & Neutris removenda esset, nulla potest assignari

A. Kolycany	A. Litoměřice
V. Kolycany	V. Litoměřice
I. Kolycany	I. Litoměřicy
P. Kolycanech.	P. Litoměřicých.

Obſerva I. Nomina Civitatum, quæ exeunt in *ty*/ habent terminationem in Dativo *lám*/ & in Præpoſitionali *lách* *ut* *Benácty*/ *Benáctlám*/ *Benáctách*/ Et recipiunt obſervationem, quam habet Declinatio fœminina prima præſertim quoad Genitivum, *ut* *Benáctě*/ nam etiam ea Declinatione pluraliter declinari poſſunt.

II. Genitivus abjicit vocalem Nominativi, etſi remaneant duæ conſonantes, interponitur *e*. *ut* *Čince*/ *Gen: Činec*/ *zc.*

III. Si conſonantes, ante *y* finale, ſint transformativæ, quibus adnumeratur ſemper *r*/ in Præpoſitionali, transformantur ſecundum regulam in terminationem *ſch*/ vel *ých*. *ut* *Symolury*/ *Symolurſch*/ *zc.*

IV. Instrumentalis caſus more alienorum, habet etiam adhuc alias duas terminationes, in *mi*/ & *ma*: *ut* *Kolycanam*. *i*. *a*/ *Et illud a* ex penultima poteſt elidi. *Sic* *Litoměřicemi*/ *ma*/ *ubi etiam e* ex penultima elidi poteſt.

V. Nomina Nationum pluralis numeri ſicut ſunt, *Čechy*/ *Boëmia*, *Uhry*/ *Ungaria*, *Balauſy*/ *Austria*, *Wlaſchy*/ *Italia*, *Spaniely*/ *Hispania*, *Francauzy*/ *Gallia*, *Turky*/ *Turecia*, *Šwegdy*/ *Svecia*, *Pruiſy*/ *Pruiſia*,

*Pystami zmítati, Kamenami podpirati, Plecemi
stítati/ Stehnamí tšácti/ Pstami vel Pstími
stítati/ Věchtami/ Věchtmi drápati/ Et cetera.*

Nota, illud *mi/* in omnibus potest mutari in *ma*:
sed *mi/* est usitatius: *ma* potissimum utimur,
dum nobis de duabus rebus sermo est, ob anti-
quitatem dualis numeri. Sed discentes non sint
in hoc multum scrupulosi, nam sive per *mi/* sive
per *ma* loquantur, benè loquentur, quia Dua-
lis Numerus, ut supra dixi, jam exolevit. Præ-
ter in rebus rem duplicem à natura significan-
tibus. De quibus mox agemus.

CAP: XVIII.

De Declinationibus Anomalis.

Sequuntur Declinationes Anomalæ, & sunt tan-
tùm Nominum Dualis & Pluralis Numeri, quæ
Nomina tantùm Civitates, & Nationes, & res
duas à natura simul existentes significant.

Declinationes Civitatum, & Nationum.

y finitorum,

ce finitorum,

Plural:

Plural:

N. Kolycany

N. Litoméřice

G. Kolycan

G. Litoméřic

D. Kolycanum

D. Litoméřicum

A.

103

Declinatio Nominum Dualis Numeri.

Fœminina.

N. Ruce	Manus	Roze	Pedes
G. Ruc̄au	Manuum	Rōbau	Pedum
D. Ruc̄aum	Manibus	Rōbaum	Pedibus
A. Ruce	Manus	Roze	Pedes
V. Ruce	Manus	Roze	Pedes
I. Ruc̄ama	Manibus	Rōhama	Pedibus
P. Ruc̄au	Manibus.	Rōbau	Pedibus.

Neutra.

N. Ōci	Oculi	Ūſſi	Aures
G. Ōc̄j	Oculorum	Ūſſj	Aurium
D. Ōc̄jm	Oculis	Ūſſjm	Auribus
A. Ōc̄l	Oculos	Ūſſi	Aures
V. Ōc̄l	Oculi	Ūſſi	Aures
I. Ōc̄ima	Oculis	Ūſſima	Auribus
P. Ōc̄jϕ	Oculis.	Ūſſjϕ	Auribus.

Et hæc eſt eorū ſcientia Declinationum nominum ſubſtantivorum, ubi nil omiſi, quod ad ſciendum neceſſarium vel notatu dignum foret. Secundum hæc declinationes, quilibet quodcunq; Nomen declinare ſcie, & facilè omnium nominum propriam declinationem ex terminatione inveniet. Et Nota adhuc hæc obſervationem: ſi vis ſcire cujus declinationis ſit aliquod nomen, ante omnia vi-

*Prussi.i, Bawory| Bavaria, Szwegcary| Suevi.e,
Boritány| Coritania, Pumej| Pomerania, &c. de-
clinantur sicut Polycany; sed in Prapositionali,
habent terminationem ich| cum mutatione & li-
quefactione literarum, ut w Turcých| Wlassich|
Bawořich| Szwegdich| Prusých &c.*

*Nota, melius dicimus, w Czechách| quam Czessi:ch:
Et Němce| Germania, declinatur sicut Litoměřice.
Do Němec| in Germaniam, w Němcých| in
Germania, &c.*

Nota 2. Hęc nomina Nationum, non debent
confundi cum Nationalibus, quę significant
hominem, vel homines ejusdem nationis: ut
Czessi| vel Czechowe| à Czech| Boëmus. Uhři|
Ubrowe| ab. Uher| Ungarus, Wlassi| Wlachowe|
à Wlach| Italus, Spanieli| Spaniele| vel Spa-
nielowe| à Spaniel| Hispanus, Francauzý| Fran-
cauzowe| à Francauzi| Gallus, Turcý| Turkowe|
à Turci| Turci, Szwedj| Szwedowe| à
Szweda| Suecus, Szwegcaři| Szwegcarowe|
à Szwegcar| Suevus. *Sequentia in Nominati-
vo libentius e amant. ut Rakussane| Rakussano-
we| à Rakussan| Austriacus, Prussane| Prussano-
we| à Prussian| Prussiacus, Bawořane| Bawořa-
nowe| à Bawořan| Bavarus, Borytáne| Borytá-
nowe| à Borytán| Coritanus. &c. rationem vi-
debis ex secunda Declinatione.*

en autem que non sunt possessiva, & habent mutabile, & sunt primæ declinationis. ut тѣпѣ / тѣпѣ / 2c.

II. Item, tres formas habent, Adjectiva finita in *и* / vel *иѡ* / & in. Illa quidem derivata à nominibus propriis, vel appellativis virorum: ut *Давиду / Давидѡ / Davidis, hac mulierum: ut Барбоѣн / Barbara, & sunt secundæ declinationis.*

Nota, in formatione *и* / antecedentes consonantes, liquefcunt, & mutabiles mutantur *ѣ* in *ѣ* / *ѡ* in *ѡѣ* / 2c.

II. Sunt & alia Adjectiva, in Consonantes finita, trium formarum, sed anomalam habent declinationem de quibus infra.

IV. Omnia nomina, trium formarum primæ declinationis, formant ex se genus fœmininum, in vocalẽm *ѣ*. & neutrum in *ѣ*. ut *краснѣ / красна / краснѣ / pulcher, a, um, &c.* 2. Per tria genera inflectuntur, ut infra. 3. Comparantur, ut supra cap: 14. de comparatione Nominum dictum est. Diminuuntur, mutato *ѣ* in *ѣѣ* / ut *малѣ / малиѣѣ / parvus, parvulus.*

Excipe, *ѣ* finita, que *иѣ* / ante *ѣ* preponunt, sive *ѣ* mutant in *ѣѣ* / ut *Блудѣ / Блудиѣѣ*.

Nota, *Бѣ / рѣ* finita, admittunt mutationem, ut *набѣ / nudus, назыѣѣ / старѣ / senex, стариѣѣ*.

Nota 2. *ѡѣ* finita meliùs placet, ut non admittant mutationem, ut *тиѡѣ / тиѡѣѣ / mitis.*

Nota

dear cuius sit generis, habito genere, quod apud Boëmos facillimum est scire, secundum à me d. & a regulis, tunc deprehendes illud esse aut generis masculini, aut feminini, aut neutrius. Si est generis masculini, erit ipsius vel secunda aut tertia declinatio: quod tibi iterum terminatio illarum declinationum monstrabit, masculinum autem in a desinens, est prima declinationis, quod nullam difficultatem habet. Si est generis feminini desinentia in a: sunt primæ: in e: sunt sextæ declinationis: desinentia autem in consonantem, erunt vel quintæ vel sextæ declinationis, quod terminatio demonstrabit. Si est generis neutri, tunc est quarta declinationis, vel quinta, et sexta: Et hoc modo cuiusvis nominis absq; ulla difficultate declinationem invenies.

CAP: XIX.

De Declinationibus Adjectivorum.

I. **T**rium generum, sive, formarum adjectiva, sunt, quorum masculina, desinunt in ý / mutabile in ey, seu eg: ut milý / milcy / el mileg' &c. & sunt primæ declinationis. Hæc finita in cý / sí / zý / quia ý mutabile non habet, sunt unius tantum formæ, & sunt tertiæ declinationis.

Nota, Adjectiva in sí finita, ea tantum ý immutabile habent, quæ sunt possessiva, ut ps / Busý / &c. Cete-

ra

I.	{ m. Brás-ným-negm	ro,
	{ f. Brásnau	ra,
	{ n. Brás-ným-negm	ro.
P.	{ m. Brás-ným-ném	ro,
	{ f. Brás-ný-né-neg	ra,
	{ u. Brás-ným-ném.	ro.

Pluraliter.

N.	{ m. Brás-nj-ný	Pulchri
	{ f. Brás-ný-né	ra,
	{ n. Brás-ná-ný	ri.
G.	{ om: g. Brás-ných-negch.	rorum,
		rarum, rorum.
D.	{ o. Brás-ným-negm	Pulchris.
A.	{ m. Brás-ný-né	ros,
	{ f. Brás-ný-né	ras,
	{ n. Brás-ná-ný	ra.

V. *Similis Nominativo.*

I.	{ o. Brás-nými-negmí-a.	ris.
P.	{ o. Brás-ných-negch.	ris.

Observatio I. De Casibus.

Hæc Adjectiva possunt sive per ýl sive è: sive per
 egí in illis Casibus, ut jam posui in Declina-
 tione, efferi.

II.

Nota 3. Usus hodiernus, frequenter etiam diminuit adjectiva, mutato ý/ in aučty: ut mašy/mašaučty/ krátky/ krátaučty/ šladty/ šladaučty/ zc.

Subnota 1. *Diminuta in aučty/ haud admittunt mutationem litterarum.*

Subnota 2. *Consonans immediatè syllabam aučty/ precedens, post liquidas punctuatur, secundum regulam liquidationis. ut šladaučty/ zc.*

Nota 4. Adjectiva finita in u/ uu/ in: item unius formæ: & quæ comparari non possunt, non diminuantur.

Declinatio Adjectivorum I.

Continet hæc Declinatio, Adjectiva trium formarum, quorum Masculina, desinunt in ý/ mutabile.

Singulariter.

N.	{ m. Brás. ný. neg	Pulcher,
	{ f. Brásná	ra,
	{ n. Brás. né. ný	rum.
G.	{ m. Brás. nýšo. něšo	si,
	{ f. Brás. ný: ně	ra,
	{ n. Brás. nýšo. něšo	si.
D.	{ m. Brásn. ýmu. němu.	ro,
	{ f. Brás. ný: ně. ney	ra,
	{ n. Brásn. ýmu. němu	ro.
A.	{ m. Brás. nýšo. něšo: ný. neg	rum,
	{ f. Brásnau-	ram,
	{ n. Brásné/ Brásný	rum.

V. Similis Nominativo.

I. m.

cum verbo *gsem/* vel *Býti*: & hic in masculino abjicitur, *ý/* in fœminino accentus, in neutro loco *é/* vel *ý/* datur *o/ur, on gest wesel/ ille est latus, ona gest wesela/ illa est lata, ono gesti weselol illud est latum, &c.* Sic *žiw, vivus, živca/ žiwol žist/ mundus, žista/ žisto/ Boden, dignus, Bodna/ Bodno/ rád/ a/ o/ lubens, spravedliw/ a/ o/ justus, zdráw/ a/ o/ sanus, žáden/ indigens, žadna/ žadno/ powinen/ obligatus, powinna, powinno. Mocen/ mocna/ mocno/ potens, prážen, prázna/ prážno/ inanis, vel *vacuus, &c.**

Nota, si post abjectionem *ý/* remaneant in masculino duæ consonantes, tunc interponitur *e/* ut *smutený/ tristis, smuten/ težlý/ gravis, težel/ Et cetera.*

Nota 2. Alia Adjectiva, non habent hoc privilegij, nec etiam adjectiva significantia aliquod vitium propositionis, ut *Blawatý/ zubatý/ Břichatý/ qui habet magnum caput, dentes, ventrem, &c.*

Nota 3. Adjectiva hæc constructa & ligata non declinantur nisi in Nominativo, Dativo & Accusativo more substantivorum, hoc modo.

Singulariter.

Pluraliter.

N. *Wesel/ sa/ so.*

II/ sy/ sa.

D. *Weselu/*

A. *Wesela/ su/ so.*

by/ sy/ sa.

De

- II. *Terminatio egi in Dat: & Prep: feminina, est antiqua, & durat adhuc inter Rusticos.*
- III. *Accusativus Masculinus singularis, habet duplicem terminationem, unam similem Genitivo, & alteram similem Nominativo. Hac datur nominibus inanimatis. ut máme stáły Polog: illa datur nominibus animatis. ut máme dobrešo Pána. &c. Et hoc benè menti tradas, observatur enim hoc in omnibus Declinationibus Adjectivorum & Pronominum. ut supra de hoc in Declinatione Nominum 2. dixi. f. 77. n. 1. 2.*
- IV. *Nominativus Pluralis Masculinus, exit in i/ vel ý: hic datur inanimatis, ille animatis. Et Nota animatus patitur, mutationem & liquefactionem secundum regulas: Et observatur etiam regula orthographia in mutabilibus, de scriptione ý/ ut krásný/ dobří. welicý/ nebesný &c. pulchri, boni, magni, caelestes, &c. vide ea, qua dixi in 2. declinatione Nominum. f. 88. n. 4.*

Observatio II. De Adjectivis.

NOs Boëmi, dupliciter nostra adjectiva formamus, absolute & constructè: Absolute, quando illa addimus substantivis, & tunc construuntur sicut Declinatio hęc prima posita est. ut weselý Pán/ weselá Pani/ weselé Pačost. &c. Constructè formamus illa, dum illa construimus

CUM

widowow/ zc. Pro meliori intellectu horum, addam ad illa, 'per omnes casus, etiam nomina substantiva.

Declinatio Masculina.

Singulariter.

Pluraliter.

N. Syn	David- u	Synowe	David- owj
G. Syna	- owa	Synii	- owých
D. Synu	- owu	Synum	- owým
A. Syna	- owa	Syny	- owy
V. Synu	u-uw	Similis Nominativo.	
I. Synem	- owem	Syny	- owými
P. Synu	- owu	Synech	- owých

Declinatio Fœminina.

N. Scera	David- owa	Scery	David- owy
G. Scery	- owy	Scer	- owých
D. Scere	- owe	Scerám	- owým
A. Sceru	- owu	Scery	- owý
V. Scero	- owa	Similis Nominativo	
I. Scerau	- owau	Scerami	- owými
P. Scere	- owe	Scerách	- owých

Declinatio Neutra.

N. Slowo	David- owo	Slova	David- owas
G. Slowa	- owa	Slow	- owých
A. Slowu	- owu	Slowum	- owým
			V. Slo.

De his invenies etiam infra in Observatione 5. de participio, n. 4.

Nota 4. Aliqua Adjectiva per omnes casus, declinantur, *ut molro/ humidum, vel humiditas, molra/ molru/ molrem/ w molre: Et pluraliter molra/ moler/ molrum/ molry/ w molrach/ sic borro/ calidum, borra/ panno/ astuosum, parna/ chladno/ studeno/ frigidum, chladna/ studena/ málo/ parum, tantum singulariter declinatur, mála/ málu/ málem/ na male/ &c. Sed hac adjectiva, sunt mutata in substantiva, & declinantur, sicut 4. Declinatio substantivorum.*

Nota 5. Adjectiva numeralia, exeuntia in *erý/* pulchrè ponuntur substantivè in genere neutro, per *o/* Et tunc regunt Genitivum, *ut, čtvero/ patero/ sestero/ pacholat/ quatuor, quing, sex pueri, &c.*

Declinatio Adjectivorum II.

Continet hæc Declinatio, nomina Adjectiva trium formarum, & sunt Possessiva. Nam quod in alijs Lingvis per Genitivum efferunt, ut filius, filia, verbum, Davidis, hoc nos per specialia Adjectiva possessiva exprimimus, *ut Syn Dawidow/ Decera Dawidowa/ Slovo Dawidowido.*

III. Accusativus singularis, est duplex : similis Genitivo datur Animatis : similis Nominativo, datur inanimatis, ut in omnibus alijs Declinationibus.

IV. Ex Possessivis Masculinis, fiunt adhuc alia Possessiva, in *stý/* quæ præcedentem Possessorem, cujus res fuerat, significant, *ut Sým Sawidowstý/ Kóse Sawidowstá/ domus, ager, qui provenit à Davide. &c.*

V. Sunt adhuc alia Adjectiva Possessiva, desinentia in *owic/* omnis generis, & formantur, tam à nominibus proprijs, quàm appellativis, addendo ad illa syllabam *owic :* *ut Bredowic/ Petrowic/ Sawidowic/ Kredi, Petri, Davidis, &c.* Et si in ultima syllaba Nominum *sic'* eliditur, *ut Sawłowic/ Pawłowic/ Galli, Pauli, ab Sawel/ Pawel/ &c.* Apponuntur omnibus Casibus. *ut Pawłowic Sým/ Pawłowic Domu/ &c.*

VI. Inveniuntur adhuc, alia Adjectiva Possessiva, quæ Antiqui à Nominibus proprijs in *é/* formabant, Et sunt omnis generis. *ut Sawidowé/ Jüsdowé/ &c. sic etiam dicimus Páné/ Glas Páné/ vox Domini, Slowo Páné/ verbum Domini. Et sunt omnis generis, dicimus enim, Slowu/ Slowem Páné/ &c.*

H

De-

A. Slovo	=owo	Slova	=owa
V. Slovo	=owo	Similis Nominativo.	
I. Slovem	=owým	Slovi	=owými
P. Slovu	=owu	Slověch	=owých

Obſerva I. Hæc Nomina Adjectiva, derivantur à Nominibus propriis, & appellativis, ut *Петръ / à Petr / Bráslav, regis à Brát / Otcew / Parentis ab Otec / ꝛc.*

Nota, ſunt & alia Adjectiva, derivativa ab hujus modi nominibus, ſed quia masculina deſinunt in ý mutabile, ut *Савидовы / Petrowý / ꝛc.* Sic etiam à femininis, *Барбоřинý / Ewiný / Barbara, Eva, &c.* declinantur per omnes caſus, ſicut
1. Declinatio Adjectivorum.

II. A Nominibus fœmininis, formantur Adjectiva poſſeſſiva, in terminationem masculinam, in / fœm: ina / neut: ino. ut *Барбоřин / Ewin Музъ / Vir Barbara Eva, &c. Барбоřина / Ewina Матѣра / mater Barbara, Eva &c. Барбоřино / Ewino Дитѣ / infans Barbara, Eva, &c.*

Nota hæc Adjectiva, in obliquis habent omnes caſus, ab Adjectivis primæ Declinationis, quod in ý / exit, ut *Барбоřинѣво / Ewineѣво Музе / Барбоřинему / Ewinему Музѣ / ꝛc.*

Nota 2. Formantur etiam hæc ab appellativis, ut *Матѣрин / vel Матѣин / matris à Матѣр / Матѣра / ꝛc.*

Singulariter.

	<i>mas:</i>	<i>fem:</i>	<i>neut:</i>
N.	Wſſech= en/	•ſyna/	=chno/
	Wſſec=ken/	•dna/	=dno/
	Wſſe=cel/	=da/	=do/
	Wſſereen/		Wſſe.
G.	Wſſeſo/	Wſſi/	Wſſeſo/
D.	Wſſemu/	Wſſi/	Wſſemu/

Accuſatiuis ſingularis eſt duplex, unus ſimilis Genitiuo, alter Nominatiuo, praterquam, quod ſæminina loco Nominatiui aſſumunt u. ut, Wſſechnu/ Wſſednu/ Wſſedu.

Vocatiuus ſimilis eſt Nominatiuo.

I.	Wſſim/	Wſſi/	Wſſim/
P.	Wſſem/	Wſſi/	Wſſem.

Plurilater.

	<i>mas:</i>	<i>fem:</i>	<i>neut:</i>
N.	Wſſ ichni=chny/	Wſſechny/	Wſſechna/
	Wſſidni/	Wſſedny/	Wſſedna/
	Wſſecy/	Wſſedy/	Wſſeda.
G.	Wſſechnéch/ vel		Wſſech. g.o.
D.	Wſſechném/ vel		Wſſem/ g.o.
A.	Wſſechny/	=chny/	•chna/
	Wſſedny/	=dny/	•dna/
	Wſſedy/	=dy/	=da.

Vocatiuus ſimilis eſt Nominatiuo.

I.	Wſſechnémi/ vel	Wſſemi/
P.	Wſſechnéch/ vel	Wſſech.
	H :	Ob.

Declinationes Adjectivorum, trium formarum, Anomalæ

	<i>Singulariter.</i>	<i>Pluraliter.</i>
N.	{ Beden Unus { Bedna Una { Bedno Unum,	{ Bedni/ y/ { Bedny { Bedna/ y/
G.	{ Bednoſo/ { Bedné/ ý/ { Bednoſo/	{ Bedněſ/ {
D.	{ Bednomu/ { Bedné/ ý/ neg/ { Bednomu/	{ Bedněm! {
A.	{ Bednoſo/ Beden/ { Bednu/ { Bedno/	{ Bedny / { Bedny/ { Bedna/ y/
I.	{ Bednim/ { Bednau/ { Bednim/	{ Bedněmi/ a. {
P.	{ Bednom/ { Bedné/ ý/ neg/ { Bednom.	{ Bedněſ. {

Obſerva, Accuſativus Singularis, & Nominativus Pluralis maſculinus eſt duplex, unus Animatorum, alter inanimatorum, ut in aliis Declinationibus.

Declinatio Nominis **Wſſechen/** Omnis.

Sin-

P. { Pwoni/

P. { Pwoniþ.

Obſerva 1. *Adjectiva unius formæ, in i finita, & talia ſunt omnia Comparativa, & Superlativa, ut milægſſi/ negmilægſſi/ item finita in cýi |y| 3y/ Poſſeſſiva, ut domácýi/ domesticus, piy/ caninus, Þowézýi/ boninus, cyzýi/ alienus &c. ſunt huius declinationis;*

2. *Dwoġi/ troġi/ oboġi/ duplex, triplex, uterq; habent etiam terminationem neutralem, in ſingulari, item in N. & A. plurali, præter i, in e, ut dwoġel/ troġel/ oboġe/ &c.*

Declinatio Adjectivorum IV.

Continet hæc Declinatio, Numeralia Cardinis, à Þét/ uſq; ad Sto/ centum, excluſivè.

Numerus Singularis.

N. Þét/ D. Þéti/ V. Þét.
G. Þéti/ A. Þét/ I. Þét-i-mi/ P. Þéti.

Declinatio Numeralium Anomalæ.

Numerus Pluralis.

N. { Dwa/ duo.	{ Dwa
N. & Dwe/ duz,	A. & Dwe/
{ Dwe/ duo.	{ Dwe/ Voc ſim: Nom;
G. Dwauch/ Dwaui/	I. Dwauma/ Dweſma/
D. Dwaumi/ Dweſma/	P. Dwauch/ Dwaui.
	H 3
	Ob-

Obſerva 1. *Wſſedýl* / *omnis*, *idem* ſignificat, & declinatſur per omnes caſus, ſicut prima Declinatio Adjeſtivorum, Alij etiam faciunt *Weiſtery*, *a* / *Wſſe* / *chny* / *Wſſedchny* / declinando ea, ſicut *Beáſny* 'z.

Obſerva 2. *Nominativus Pluralis Inanimatus Maſculinus*, non habet jota, ſed *y*, Et ſicut in aliis Declinationibus Adjeſtivorum, & Pronominum Inanimatus, ſemper eſt ſimilis *Feminino*, ſic etiam híc eſt: *Neuter* loco *a* / etiam *y* / *assumere* poteſt, ut in aliis.

Declinatio Adjeſtivorum III.

Continet hæc Declinatio, Adjeſtiva tantùm unius formæ.

Singulariter.

Pluraliter.

N. *Pronij* / *Primus, a, um*, N. *Pronij* / *Primi, z, a*,

G. { *Pronijſo* /
Proni /
Pronijſo /

G. { *Pronijſ* /

D. { *Pronijmu* /
Pronij

D. { *Pronijm.*

A. { *Pronijſo* / *Pronij* /
Pronij /
Pronij /

A. { *Pronij.*

Vocativus ſimilis Nominativo.

I. { *Pronijm* /
Pronij /
Pronijm.

I. { *Pronij . m* / *. ma.*

ty/ tu, on/ ille, onen/ ille, ten/ iste, sebe/ mei, tui, sui, illius, gegi/ illius, náso/ noster, wáso/ vester, swüg/ meus, tuus, suus, item an/ qui.

Ex his *tdo/ co/ gá/ ty/ sebe/* sunt substantiva omnis generis, reliqua sunt Adjectiva triplicis generis, secundum significationem suam, alia vocantur demonstrativa, ut *gá/ ty/ on/ ten/ onen;* alia Possessiva, ut *müg/ twüg/ swüg/ náso/ wáso/ &c.*

De Declinationibus Interrogativorum Pronomen *tdo* ? quis, & *co* ? quid ? sic declinatur.

N.	{ <i>tdo</i> ? quis ? <i>co</i> ? quid ? }	{ D. { <i>tomu</i> ? cui ? <i>iemu</i> ? cui ? }	I. { <i>lym</i> ? quo ? <i>éim</i> ? quo ? }
G.	{ <i>toho</i> ? cuius ? <i>ieho</i> ? cuius ? }	{ A. { <i>toho</i> ? quē ? <i>co</i> ? quid ? }	P. { <i>tom</i> ? quo ? <i>iem</i> ? quo ? }

Obs: 1. *Hac numerum pluralem non habent: Instrumentalis à tdo/ habet etiam tegm/ quia y est mutabile.*

Reperitur quidem tdo/ etiam in plurali, sed relative, & tunc melius additur ž/ ut tdož. Sed de relativiis infra.

It. *ad tdo/ solet etiam apponi ž/ vel žto/ & ad omnes obliquos, propter emphasim, ut tdožžto smél odélat : quis auderet hoc facere ? tdožto/ quis ille ? tdožto gde/ qui venit ? aliàs sine signo interrogationis, quando ad tdo/ apponitur ž/ est relativum.*

118

Obfer: I. Sic declinantur oBa/ oBadwal utérq.

II. Dualis Numerus est proprius, in G. & P. Swauf in D. & F. Swima. Sed cum Dualis Numerus ex usu hodierno abiverit, Neoterici more aliorum Adjectivorum, faciunt in G. & P. etiam Swauch/ D. Swaum/ I. Swauma/ & Swaumi.

Numerus Pluralis.

N.	{ m. tŕi/ tŕi/ tres, f. tŕi tres n. tŕi tria	N.	{ m. čtyř/čtyř } f. čtyř } qua- n. čtyř } tuor
G.	tŕi/ tŕiŕ/ tŕeŕ/ gen: om:	G.	čtyř
D.	tŕim/ tŕem/	D.	čtyřem
A.	tŕi	A.	čtyř
V.	ſim: Nominativo	V.	ſim: Nominativo.
I.	tŕem/ tŕim/ a/	I.	čtyřm/ a.
P.	tŕeŕ/ tŕiŕ.	P.	čtyřeŕ.

Nota Benè: Locus eſſet hic tractare de ſpecie Nominum, quod etiam facere intendeſſam: ſed quia in Parte tertia, tractabo de formatum Nominum, ideò, ne multiplicem entia ſine neceſſitate, benevolum Lectorem illuc remitto.

CAP: XX.

De Pronominibus.

PRonomina apud Boëmos ſunt 18. quinq; interrogativa: ut ſdo/ quis? co/ quid? který/ quis? ký: quis? čj/ cujus? 13. Reſponſoria, ut ga/ ego,

он зѡј : in quid ipsi hoc vertetur, seu quid ipsi fiet ille resciet. Weč Budeme Brati : quid ludemus ?

Sic etiam solet contrahi Accusativus masculinus, něho| proveniens à Pronomine on| cum Prapositionibus na|pro| za| solo ñ punctuato ad prapositiones addito, ut nañ loco na něho| proñ| zañ| loco pro něho| za něho| zc.

VI. Sic declinantur Composita, ut něco| aliquid : item nič| nihil, nequidquam : ut ničeho| ničmu| zc. Et solet addi ad obliquos з| ut ničemuž| ničimž| zc.

Nota, Aliqui volunt, quod co| něco| habeant Instrumentivum casum longum, ut něčim| čim : Sed ego non assentio illis, nam isti casus, sunt instrumentales à pronomine č| & nič| & est čim, & čim| něčim| & něčim| unum ab altero distinctum. v.g. narrat mihi Jacobus, Petr vdečil Pawla : Petrus percussit Paulum : Interrogo, čim ho vdečil : qua re ipsum percussit. R. Ramenem. item přišel tam cyzým gmenem| venit illuc alieno nomine : Interrogo čim : cujus nomine ? R. Pawlowým. Nomine Pauli. Gest mu gestic něčim. powinien| debet ipsi adhuc aliquid. něčim kordem ho vdečil| alicujus gladio ipsum percussit. ubi inter hac duo est summa disparitas. Ad quid ergo vellemus obscuritatem horum pronominum sine uecessitate facere ?

III. Pronomine *Ědŏ*: utimur, dum de personis loquimur: *co*: dum de rebus sermo est. Sic etiam intellige, de relativis *Ědŏž* | *což*.

Sic etiam declinantur ejus composim, ut *něĚdŏ* | aliquis, *nětoŏ* | *nětomu* | *ic*. *Ědŏsy* | vel *Ědŏo* | quidam, illud *iy* & *o* | ausem, omnibus obliquis indeclinabiliter additur, ut *toŏsy* | *tomusy* | *toŏo* | *tomu* | *ic*. *ĚĚdŏo* | quicumq, *ĚĚtoŏ* | *ĚĚtomu* | *ic*.

IV. *Ad co* | solet etiam addi *ž* | ut *což ějĚá Dán*: quid dicit dominus? item *žto*: ut *cožto*: quid hic? sed *hic*, *to*, videtur esse potius pronomen *á ten*.

V. *co* | cum sequentibus prapositionibus, in Accusativo contrahitur, in solum *ě* punctuatum, nempe cum prapositione *na* | *pro* | *o* | *wi* ut *naě* | ad quid? *proě* | propter quid? seu quare? *oeě* | ubi ad prapositionem *o* | additur ei de qua additione infra dicitur. Illud *oeě* Latine circumscriptivè debet interpretari, & significat quantum, vel in quantum, vel quod: & nunquam ponitur in oratione, nisi cum verbo, *moŏu Byti* | possum, affirmativè vel negativè, ut *oeě moŏu Byti*, *věinym* | *oeě nemoŏu*, *něčám*: quantum, vel quod facere possum, faciam, quod non possum, relinquam, aliàs *o* semper in aliis habet casum *Inst*: prater *oeě*: item *o to* | *o což*: ut *müže o to Byti* | potest hoc facere. *o což müže Byti* | quod potest facere, & negativè, & c. *weě* | in quid: *weě mü to obráceno Bude* |

Singulariter.

N. Já/ ego,	{ sy/ tu,	{ seBe/
G. mne/	{ teBe/	{ soBé/ sy/
D. mně/ mi/	{ toBé/ ti/	{ seBe/ se/
A. mne/ mč/	{ teBe/ tč/	{ o
V. o	{ sy/	{ seBau/
I. mnau/	{ teBau/	{ soBé.
P. mně/	{ toBě/	

Pluraliter.

N. My/ nos,	{ wy/ vos,	{ seBe/
G. nás/	{ wás/	{ soBé/ sy/
D. nám/	{ wám/	{ seBe/ se/
A. nás/	{ wás/	{ o/
V. o	{ wy/	{ seBau/
I. námi/	{ wámi/	{ soBé.
P. nás/	{ wás/	

Obser: I. *In Dat: & Accus: omnium trium personarum sit contractio, ut dat mně/ dedit mihi, vel dat mi/ dat toBé/ vel dat ti/ (Et hic aliquando & illud ipsum i omittitur, dati) wzał soBé/ accipit sibi, vel wzał sy. Sic in Accusativo, vBodil mne/ vel mč/ percussit me, teBe vel tč/ seBe/ vel se: nisi esset emphasis in Pronomine tunc melius integro utimur. ut toBo vdeil: quem percussit? mne/ teBe, seBe. Si autem emphasis sit in verbo melius contmēto, ut vBodil mč/ vBodil tč/ vBodil se.*

II. *SeBe non habet Nominativum nec Vocativum, & eodem casus habet in Plurali, sicut in Singula-*

ti.

Pronomen **ĕterý/ & ěý?**

ĕterý/ quis declinatur sicut Adjectivum **ĕrásný:** Cujus Contractum est **ěý/** quis, ut **ěý ěřič/ ěěmu nešťěstij/ &c.** declinatur etiam sicut **ĕrásný/** sed non libenter **ý** mutat, licet possit.

Hinc veniunt Composita ex **ěý:** ut **ňáěý/** négatý/ .. aliquis: item **gáěýs/** vel **gáěýo/** **ňáěýs/** vel **ňáěýo,** quidam vel aliquis, **řegáěýs/** vel **řegáěýo/** quicumq;. Et declinantur etiam sicut **ĕrásný.** Particula tamen **s/ & o/** indeclinabiliter ad obliquos additur. **ĕýž/** non est pronomen, sed est particula optativa, utinam. **ĕýž sem přigdel** utinam hic veniat, **&** est omnis generis.

Pronomen **ěj? cujus?**

ěj declinatur sicut Adjectivum **ἑωθεν/** per omnes casus. Sic etiam ejus compositum **něěj/** alicujus. **ěj** gest to **ĕůň:** cujus est iste equus? **ěj ělyšna:** cujus equa? **ěj Pačole:** cujus puer?

Sic **ějbo Pačolete:** **ějmu Pačoleti:** cujus pueri? cujus puero? Sic **něěj Pačole/** **něějbo Pačolete/** **něějmu Pačoleti/** alicujus puer, alicujus pueri, alicujus puero, &c. Sic in omnibus generibus. Latini hoc pronomen non habent.

De Pronominibus Demonstrativis **gá/ ty/ sebe/ on/ ten/ oney.**

G.	{ gegich }	2.	{ gich }	3.	{ nich }
D.	{ gim }	-	{ gim }	-	{ nima }
A.	{ ge }	-	{ ge }	-	{ nē }
I.	{ gimī/a }	--	{ gimī/a }	-	{ nimī/a }
P.	{ nijch }	--	{ gich }	-	{ nijch }

Obfer: 1. *Obliqui in prima Columna, ponuntur demonstrativè, in 2. relativè & reciprocè, in 3. demonstrativè, relativè & reciprocè, de quo in Syntaxi dicetur.*

2. *Obliqua in tertia Columna, seu ordine positi, tantum cum prepositionibus construuntur, ubi vides, quod accedente prepositione, solum gi in 1. columna mutatur in n̄.*

Pronomen ten/ hic, sic declinatur.

Singulariter.

Pluraliter.

N. ten/hic, ta/hac, to/hoc, N. tī/ty/bi, ty/hz, ta/ty/hac,
G. toβo/ tel toβo/ G. tēch/ om: gen:

D.

ri. Et omnium personarum vicem sustinet. ut in Syntaxi videbimus.

Pronomen on/ille, 3. personæ sic declinatur.

Singulariter.

N.	{ On/ Ona/ Ono/	Ille masc: illa fœm: illud neut:			
G.	{ geþo gegi geþo	2.	{ þo gi þo	3.	{ nēþo ni nēþo
D.	{ gemu gi gemu	-	{ mu gi mu	-	{ nēmu ni nēmu
A.	{ geþo/ geg/ gi ge	-	{ þo/ geg gi ge	-	{ nēþo/nég ni né
I.	{ gim gi gim	-	{ gim gi gim	-	{ nim ni nim
P.	{ nēm ni nēm	-	{ nēm ni nēm	-	{ nēm ni nēm.

Pluraliter.

N.	{ Oni/ ony Ona.	9/	illi masc: illæ fœm. illa. neut.
----	-----------------------	----	--

*solus unicus, declinantur sicut Beásný/ Et sám ge-
diný, vel sámý gedlný, utrumq, declinatur.*

De Pronominibus Possessivis.

Pronomen **Ůáse/** noster, sic
declinatur.

Singulariter.

N. Ůáse/ noster, nasse/ nostra, nasse/ nostrum,

G. nassebo/ nassi/ nassebo/

D. nassemu/ nassi/ nassemu/

A. nassebo/náse/nassi/ nasse/

Vocativus similis Nominativo.

I. nassim/ nassi/ nassim/

P. nassem/ nassi/ nassem/

Pluraliter.

N. nassi/ nasse/ nasse/ nasse/

G. nassich/ om: gen:

D. nassim/ o. g.

A. nasse/ o. g.

Vocativus similis Nominativo.

I. nassemi/ nassimi/ ma/ o. g.

P. nassich/ o. g.

Observe I. *Sic declinantur, wáse/ věšter, wasseš
wasse/ wassebo/ wassi. Item, mûg/ twûg/ swûg.
ut mûg/ moge/ moge/ mogebo/ mogemu/ In
Plurali mogi/ moge/ moge/ &c.*

II. *Sunt prater hac adhuc alia pronomina, idem si-
gnificancia, ut mý/ twý/ swý/ sed hac declinantur
sicut*

D. tomu/ te/	to:nu/	D. tēm/ ʹom: gen:
A. toʃo/ten/tu/	to/	A. tŷ/ tŷ/ ta/tŷ/
I. tīm/ tau/	tīm/	I. tēmi/a/ o. g.
P. tom/ te/	tom/	P. tēh o. g.

Obs: I. *Accusativus Singularis et Nominativus Pluralis masculinus, est duplex, animatus et inanimatus.*

II. *Sic declinatur tento/ iste vel huius, tato/ totus/ Item onen/ onna/ onno/ ille, a, d, ut toʃoto/ tomuto/ zc. onoʃo/ onomu/ zc. Et illud to/ et no/ additur indeclinabiliter, ad omnes casus.*

Item solet ad onen addi adhuc no/ ut onenno/ onnanno/ onnono/ declinatur eodem modo, ut onoʃo- no/ onomuno/ zc. onnanno/ onneno; zc.

III. *Alij faciunt etiam hac pronomina in ý/ mutabile, ut tŷ' tá/ zc, onŷ/ á/ c/ onenny/ á/ é/ Et declinant ea sicut Бѣснŷ/ per omnes casus, hinc venit tŷs/ idem, &c.*

IV. *Šám etiam solet poni pro Pronomine, sed in eo sensu, semper adjungitur alteri pronomini: ut gá šam/ ego ipse, tŷ šam/ tu ipse, on šam/ ille ipse. Et declinatur sicut ten. ut šamoʃo/ šamomu/ šamoʃo/ šame/ šamu/ zc.*

Nota, šamv, šamá /, šamé / solus, sola, solum, declinatur sicut Бѣснŷ/ cum quo in obliquis, aliqui pronomem Šám confundunt.

Nota 2. Šamozny/ a' u idem significat quod šamŷ/ geđiny/ unicus, šám gediny/ vel šamogediny/ solus

Pronomen gegi/ suus, a, um, vel illius.

Declinatur per omnes casus, sicut Adjectivum.
Prōnj. Et

Nota, Hoc Pronomen possessivum licet omnibus generibus inserviat per suos casus, est tamen solū personæ fœmininæ. Nam quæcunq; res spectat ad fœmininam, vel intelligitur alijus fœmininæ esse per Gegi efferri debet. *ut,*
to gest gegi Pán gegi Děvečka / gegi Páholet /
iste est illius (scilicet fœmina vel Domina, de qua praecepit sermo) Dominus, ancilla, puer. Geg to gegimu Pánu / gegi Děvecce. gegimu Páholet. /
tradas hoc illius vel ipsius (scilicet fœmina) Domino, ancilla, puero, &c. Poručila Páni / a byč to dal gegimu Pánu / mandavit Domina, ut hoc darem suo Domino, &c. Simile prorsus pronomen possessivum fœmineum habent Germani Ihr: quod declinatur per casus, & genera, sicut gegi.

De Pronominibus Relativis.

Relativa fiunt ex Interrogativis, addendo litteram ž. ut kdož / kterýž / qui, což / quod, & declinantur sicut sua Primitiva. Sic etiam ex Interrogativis gať : quomodo, tudy : qua ? fiunt relativa gaťž / tudyž / ad který / gať / solet etiam addi žto / ut kterýžto / gaťžto / &c.

I

Pro-

sicut Adjectivum Brásnýl ut mýBo/ mēBo/ mýmú/ mēmú/ 2c. Sic twéBo/ swéBo/ twémú/ swémú/ 2c. Nota, Šwüŕg: sicut seBe/ est omnis persone de usu illius in Syntaxi videbimus.

Nota 2. Šiáffinec/ Wáffinec/ nostras, vestras, declinantur sicut decl: 3. substant:

Pronomen Possessivum, geBo & gegich/ suus, suum, vel illius, illorum, generis Masculini & Neutrius.

Singulariter.

Pluraliter.

GeBo/ per omnes
casus.

Gegich/ per omnes
casus.

Nota, Aliqui confundunt gegich/ & gich/ unum pro altero indistinctè ponendo: sed errant: nam gich/ est Genitivus pluralis à pronomine on/ & quidem relativus & reciprocativus: Gegich/ est pronomen possessivum pluralis numeri, per omnes casus. ut v. g. Byto gich tu mnoho/ erant illorum hic multi, (gich/ scilicet de quibus precessit sermo) híc malè diceret, Byto gegich tu mnoho/ & esset diversus sensus, nempe erat hic multùm suarum rerum, sicut è contra, to gšau gegich wěcy/ hac res sunt illorum, malè diceret, to gšau gich wěcy. Itaq; gegich/ nunquam relativè ponitur, sed possessivè, item demonstrativè, ut gegich wěc se šu-ge/ illorum res agitur.

Pro-

An tamen, solemus etiam loco ꝛc/ quòd, uti, sed non in omni oratione.

Et huc usq; de nominibus: jam de verbis agemus.

CAP: XXI.

De Verbo. (Slovo)

Verbum est dictio, significans quandam actionem, ut *widěti/ sliffeti/mli.witi/ Bězeti/lezeti/* videre, audire, loqui, currere, jacere, &c. (Passiva enim non habemus, sed illa tantum circumscribimus) Quæ actio, quoniam diverso modo rebus adscribitur, verba etiam, hoc & alio modo, conjuganda & formanda sunt. Nempè secundum differentiam personarum, numeri, generis, temporis, participij, &c.

Pro cujus pleniore intellectu, non nihil latius, & specialius scribere volumus, siquidem conjugationem, & significationem verborum Boëmicorum scire, tota & summa vis Lingua in hoc consistit, & hic labor hic opus est.

Lingua enim Boëma, singularem Modum, & etiam singularia tempora in loquendo habet, quibus alia Lingua carent.

Et tamen si multi, Grammaticas Lingua Boëmice scripserint, & ediderint, verum tamen bujus difficultatis lapidem nullus movit, & si movit, nihilominus rem imperfectam reliquit, & Naturam Verborum

Pronomen Genz/ tyz/ seu tenz.

I. Pronomen genz/ qui, fit ex pronomine on/ Et ideò omnes casus obliquos illius pronominis on/ habet addendo literam z. ut geβozto/ gemuzto/ ꝛ. Et si construatur cum præpositione : g mutatur in n̄/ ut in tertia columna stat. ut od néβozto/ t̄ n̄muzto ꝛ. sic per omnes casus.

In Nominativo tam Singulari, quàm Plurali, genz/ est omnis generis, ut ten genz/ ta genz/ to genz/ ille qui, illa quæ, illud quod, Plur: tí/ ty/ ta/ genz/ ꝛ. illi, illæ, illa, qui, quæ, quæ, &c.

II. tenz declinatur sicut ten/ additur tantùm ad obliquos z/ ut toβoz/ tomuz/ ꝛ.

Tyz/ idem quod tenz/ idem, declinatur sicut t̄rásny/ ut réβoz/ rémuz/ ꝛ.

Nota, solet aliquando duplicari, ut tentyz/ tetéβoz/ tetémuz/ ꝛ. Plur: titíz/ tytyφz/ tytýmz/ ꝛ. Sic in genere feminino. ut ta-taíz/ tetéz/ tutauz/ ꝛ. Pl: tytyz/ tytyφz/ tytýmz/ ꝛ. Item in Nentro, totéz/ totéβoz/ totémuz/ ꝛ.

Pronomen an/ qui.

Hoc tantùm in Nominativo singulari, ut an/ qui ana/ quæ, ano/ quod, Plurali, aní/ qui, any/ quæ ana quæ, usurpatur, ut nasezβo/ an spj/ nasezβe/ aní spj/ invenit eum dormientem, dormientes.

An

8/ significat emphasim quandam, ut dělami/ dělai/ facio, facit: gesti/ est. ubi ob pronunciationem i apponitur, aliàs nullibi.

De Numero (Počet).

Numerus est duplex: Singularis, quando actus uni tantù adscribitur, ut mšuwjm : Pluralis, quando pluribus: ut mšuwjme/ 2c.

De Genere (Počlenj).

Genus est triplex: Masculinum, Fœmininum & Neutrum. Videlicet in modo Indicativo temporis præteriti: š/ est masculinum, addendo a/ est fœmininū; o/ neutrum: in numero Plurali, li/ est mas: šy/ fœm: ša/ neut: sed moderno tempore, perionam neutram pluralem, etiam per i/ vel y/ efferunt. ut Sing: šráš/ a/ o/ Plur: šráliš/ y/ ša/ i.

Nota 1. Particula auxiliares, seu completiva sunt, verbum, gjem/ gsy/ gest/ 2c. ut infra videbitur, sed tertia persona utriusq, numeri, pulchrius absq, illis stat, ut Pačole šrálo/ puer lusit, Pačolata šraša/ vel šrali/ pueri lusierunt, &c.

Nota 2. Persona Masculina pluralis numeri, si sit animata, terminatur in li: ut přišli sem páni/ venerunt hic Domini, si autem sit inanimata, in šy: ut Šlaupowe padšy/ 2c.

Item intellige de persona neutra: qua si sit viventium,

rum Boëmicorum, non investigavit, nec penetravit. Et sic, quotquot Boëmica Grammatica extant, omnes hanc difficultatem, cum tamen hic cardo rei, potestas, claritas & nervositas Lingua, versecur, silentio praterierunt.

Nos igitur hujus Lingua studiosa Juventuti, in hac nodositate succurrere volentes, & à multis annis, quomodo hic difficultatis nodus solvi posset, speculantes, viam facilem, levem & rectam invenimus, quam hic demonstraturi sumus. Quicumq; ergò hanc Linguam addiscere intendis, attende, & menti trade, qua hic de verbis proponentur.

De Persona (Osoba).

Persona est triplex: Prima, dum persona loquens, ipsamet sibi laborem, seu actionem adscribit, ut mšuwjm/ Bězjm/ loquor, curro, secunda, quando Personæ illi, quam quis alloquitur, ut mšuwjše/ ic. Tertia, quando alicui tertio, operatio seu actus adscribitur. ut mšuwj/ ic. loquitur, &c.

Nota, Omnibus personis, omnis temporis, addi potest (li/ vel r/) li/ significat questionem, quam Latini per (ne) exprimunt, ut, dělámli: dělássli: děláll: facióne, facisne, facitne?

Aliqui ex secunda persona singulari, Temporis Presentis & Futuri, l. omittunt, & dicunt, mássli/ dělássli: babesne, faciesne. Sed elegantius per li/ exprimatur.

r/ si.

Nota 2. Genus femininum quarta Conjugationis, potest vel per *ui* vel per *au* efferri. ut *weducy* vel *weraucyl* rationem hujus, in Prosodia videbis. Et in hoc sensu *y* est breve, exempla habes in Jure Municipi: E. 3. F. 46. Et hac terminatio ultima videtur mihi usitatio.

Nota 3. Sunt quidam, qui præter hoc triplex genus, adhuc genus commune docent, & formant illud per terminationes, quas habet Genus Neutrum, præterquam, quod in quarta Conjugatione in *auc* finiatur. ut *wolagicy* *cinicy* *milugicy* *wedauc*: ubi ultima syllaba *i* breve & non longum habere debet. Unde formatur participium, addendo *y* accentuato, ut supra monstratum. hinc,

Nota 4. hoc participium in penultima habet *i* breve, Et licet in Impressis semper longum *i* inveniatur, tamen Modernus Usus illud breviter pronunciat. Si tamen illud etiam per longum *i* efferas vel scribas, quod maxime Poëta facit, non peccabis.

Nota 5. Genere Communi, absq; necessitate, utendum non est, præsertim pro genere Masculino, quod potissimum facimus, si personæ incertitudo interveniret. ut *nilugel* est etiam persona tertia, tertia Conjugationis Indicativi Modi, in hoc casu melius utar communi *milugic*.

Quoad personam femininam vide exemplum in Jure Municipali. 59. F. 49.

ut Pacholata Sráli' in li: si inanimata, ut flowa pronikly' verba penetrarunt, in ly terminari debet. De quo infra plura leges.

De Modo Transgressivo.

Modus Transgressivus, vel Gerundivus, (Přestupugicy, vel přestupliwý/ vel přestupugičný Зприсоб) habet pariter tria genera: nempe, in tempore praesenti, e / a / ut wolage / činč / mišuge / weda' sunt generis masculini, ecy / & ucy / vel aucy / fœm: ut wolagicy / činěcy / mišugecy / weducy / vel wedaucy / quod y ultimum, potest etiam abjici, ut wolasec / zc. ic / uc / est Neutri ut wolagic / cinic / mišugic / weduc / zc. Pluralis persona finitur in jce / auce / vel jc / & auc: & est omnis generis, ut wolagjce / činjce / mišugjce / wedauce / abjecto e / manet wolagic / cinjc / mišugjc / wedauc / zc.

Nota 1. wolagicý / činicý / mišugicý / wedaucý / sunt participia, & habent y longum. Et ideo errant illi, qui tale participium, personis fœmininis modi Transgressivi, praesentis temporis adscribunt. Nam hoc participium est omnis generis, & declinatur sicut Adjectivum, additurq; Nominibus substantivis, juxta illorum genus, & normam aliorum adjectivorum, ut wolagicy Pán·Pani·Pachole / vocans Dominus, Domina, puer, wolagicýho Pána·Pacholete / wolagicy Pani / vocantis Domini, pueri, Domine, &c.

Præfens est, quo actio nunc agi significatur, ut
ϕυτάμ/ capio. Præteritum, est quadruplex.

Imperfectum, quo priùs quidem agi significatur, non tamen absolutam, & perfectam actionem esse, vel quo diuturnitas actionis, vel res per plures actus gesta significatur, ut ϕυτάλ/ capiebat.

Plusquam Imperfectum, actionem imperfectam jam olim præterijisse significat, ϕυτάλ βυλ/ cæperat.

Perfectum, præteritam absolutamq; actionem significat. ut ϕυτίλ/ cæpit.

Plusquamperfectum, actionem perfectam jam ante præterijisse significat, ut ϕυτίλ βυλ/ cæperat.

Tempus futurum est duplex, Imperfectum & Perfectum.

Imperfectum est, quod rem in futurum imperfectum, per plures actus, vel per unum diuturniorem gerendam significat. ut βυδου ϕυτάτι/ capiam. Seu ut clariùs dicam, significat rem, quæ quidem in futurum geretur, sed non perficietur, sive ad actum non perducetur: Seu utrum ad actum perducetur, scire non possum. Verbo, significat futurum imperfectum opus.

Perfectum, rem in futurum perfectum gerendam significat, vel aliter, significat rem, quæ certò vel perfectè fiet. id est, Significat futurum perfectum opus. ut ϕυτίμ/ capiam.

In-

Nota 6. *Genus Masculinum temporis presentis. non debet poni loco neutri, ut quidam putabant, moré Sacm Scriptura Job: 12. v. 24. ubi stat, Sano padna w žem dobrau/ 2c nam híc masculinum pro neutro erroneè positum est, debet enim dici: Semeno padnauc w žem dobrau/ 2c. quia, padna/ est generis masc: semeno autem, est generis neutri, Et sic simul benè stare non possunt.*

Tempus Præteritum Modi Transgressivi, pariter sua genera habet, w/ est masc: ssi, foemininum, & neutrum, ut wolaw/ činiw/ milowaw/ omni: & neut: wolawssi/ činawssi/ milowawssi/ wedawssi/ 2c. In Numero plurali est unica terminatio in sse/ omnis generis, ut wolawsse/ činawsse/ milowawsse/ wedawsse/ 2c.

Tempus ante Perfectum, habet terminationem in ssi/ pluraliter sse/ omnis generis, ut wolawssi/ wolawsse/ 2c.

Antiqui solebant addere, Byl/ Byla/ Bylo/ c. ut wolawssi Byl/ Byla/ 2c. Sed jam ex usu ista additio abiit.

Tempus Futurum Transgressivum, (perfectorum tantùm verborum) habet easdem terminationes, quas Tempus præsens. ut dge/ čyté/ 2cžna/ 2c.

De Tempore (Čas:

In Boëmicis verbis habemus quadruplex tempus: Præsens, Præteritum, Futurum, & Infinitum.

Præ-

tatem significat, melius illum inter tempora adnumerabimus.

Modum autem Transgressivum nos propriè habemus. Germani eo prorsus carent: nam ubicumq; duo verba concurrunt, semper ea per conjunctionem, vñd| ligare debent. et aber antwortet vñd sprach/ on pat odpowédet; a tēll. Nam Bœmicè, pulchrius per Modum Transgressivum dicam, on pat odpowídage| tēll. Latini cum similiter non habent, sed loco illius participii utuntur. Ille autem respondens dixit, id est, on pat odpowídagi- cý| tēll. Item Gerundis, ut respondendo dixit. Et ideò hic modus Latinè Gerundivus vocari potest.

Transgressivus ideo vocatur, quod ex una actione, in aliam transgressum significet, ut napsaw list, postulat geg: scriptis literis, misit c.us. porauiege prosyl mandando rogavit, stogewolat, stando vocavit &c.

Est autem triplex talis transgressio, presens, quæ duplicis operis actionem simul significat, ut porauiege prosyl. Præterita, quæ peracta unius operis actione, initium alterius significat, ut poruicw prosyl.

Futura, quæ post absolutionem unius, alterius initium de notat. ut poruicw|ged domu. Et quævis habet distinctionem personarum, ut supra de genere diximus.

Infinitum tempus est, in quo nullum tempus, nec ulla persona definitur. ut dělati/ facere.

Nota, quòd nullum verbum hac omnia tempora habeat. Sed quemadmodum inter verba Boëmica est differentia, quod aliud sit imperfectum, aliud perfectum, aliud iterativum, & frequentativum, sic verba Imperfecta, Iterativa, frequentativa, habent tempora Imperfecta: Perfecta autem habent tempora perfecta. Et hac de causa verba perfecta, apud Boëmos non habent singulare tempus praesens, quia omnis praesens actio imperfecta est. Et hîc tibi aliquid singulare, quod Nota, diximus, & plura infra de significatione verborum dicemus.

De Modis (Ἐπίφοβ).

Modi loquendi Boëmis sunt tres: Indicativus, ut dělâm/ Imperativus, ut délég/ Transgressivus; seu Gerundivus, ut délage.

Nota, Græci & Latini insuper Coniunctivum & Optativum habent: Sed nos tot formas, & terminationes verbi non habemus, nec indigemus. Infinitum autem Modum, inter tempora ponimus: quia illi, alium praesens, alium praeteritum, alium futurum Infinitivum habent. Et sic cum inter Modos adnumerare debent, Nos autem tantum unicum habentes, qui nobis non Modi, sed temporis indefini-

cto, seu ab agente emanantem, ut *sladjm/ dulcesfacio, studjm/ frigesfacio, bregi/ calefacio, kladu/ pono, stawjm/ zedifico, tazym/ destruo, &c.* aut immanentem & harentem in ipso subjecto, seu in agente, ut *sladnu/ dulcesco, stydnu/ frigesco, bregi se/calesco, sezzm:/ jaceo, stogjm/ sto, bynu/ pereco, &c.* illa activa, hac neutra dicuntur.

2. aut significat unam actionem, ut *sladjm/ kladu/ &c.* aut frequentem, ut *sladjwám/ kladáwám/* soleo dulcesfacere, ponere, &c. illud singulare, hoc frequentativum verbum appellatur.
3. aut significat actionem rei, in fieri tantum, ut *oslawal/ polkadal/* dulcesfaciebat, ponebat, aut in facto esse, ut *osladil/ polozil/* dulcesfecit, posuit, illud dicitur Imperfectum, hoc perfectum, ut infra c.25. pluribus demonstrabitur.

CAP: XXII.

De Conjugationibus.

Conjugationes (*Slkonowatesta*) sunt quatuor, prima exit in *ám/* ut *tebam/* lacero. Secunda in *jm/* vel *ym/* ut *widim /* video, *slissjm/* audio, *prosym/* rogo. Tertia in *i* vel *y/* ut *mi fugi/* amo, *pissi/* scribo, *trescy/* punio. Quarta in *u/* ut *nesu/* fero, *wedu/* duco.

Et

De Participijs. (Zúčastňování.)

Participium est triplex, Præsens, Præteritum, Futurum.

Præsens & Futurum est, quando actio una cum agente intelligitur, ut, tržagicý/ lacerans, tržnaučy/laceraturus. Et hoc dicitur participium activum, significans personam vel rem quæ agit, & operatur.

Præteritum autem, significat (passivè) personam vel rem, penes quam illa actio seu operatio facta est. Et finitur ordinariè in ný/á/ě/aliquando in tertia & quarta Conjugatione in, tý/tá/ té/ut tržbaný/ tržnutý.

Nota verba Neutra, (qua actionem in ipso subiecto, seu in operante & agente harentem significant) habent etiam triplex, Et est quodvis activum, ut přícházegicý/ adveniens, přigdaucý/ adventurus. Præteritum, finiunt in tý/ á/ ě/ ut stálý/ Byly/ bývalý/ přišly/ zashly/ zc. Et hæc sunt Boëmis in summo usu. Latini non habent hoc participium. Differentiam Activorum verborum Boëmicorum à Latinis, potes videre infra cap: 24. Observ: secunda.

De Significatione Verbi.

Significatio verbi est in triplici differentia, 1. aut enim significat actionem foras à subiecto,

Infinitum. *Být/* vel *Být/* esse.

Imperativus Modus.

Sing: num:

Plur: num:

Buď/ esto,
Buď/ sit.

Buďme/ simus,
Buďte/ sitis,
Buďte/ sint.

Modus Transgressivus seu Gerundivus.

Præsens.

Sing: num:

Plur: num.

Gen: mas: *gsa:*
Gen: fœm: *gsaucy/ gsucy/* } — { *gsauce/ vel gsauc/*
Gen: neut: *gsauc/ gsuc.* } — { *omnis generis.*

Præteritum.

Sing: num:

Plur: num:

Gen: mas: *Byw*
Gen: fœm: *Bywŝŝi/*
Gen: neut: *Bywŝŝi.* } *Bywŝŝe/ generis omnis.*

Plusquam Præteritum.

Sing: *Bywŝŝi/ omnis gen:* Plur: *Bywŝŝe/ omnis gen:*

Futurum.

Sing: num:

Plur: num:

Gen. mas: *Buda/*
Gen: fœm: *Budaucy/ Buducy* } *Budauce/ vel Budauc gen:*
Gen: neut: *Budauc/ Buduc/* } *omnis.*

Par-

Et cum verbum substantivum, *gsem/* sit completivum aliorum verborum, ideò primo loco ejus inflexionem apponere placuit.

Conjugatio Verbi Substantivi.

Modus Indicativus.

Præsens.

<i>Sing: num:</i>		<i>Plur: num:</i>	
1. <i>Gsem/</i>	Sum,	1. <i>Gsine/</i>	fumus,
2. <i>gsy/</i>	es,	2. <i>gste/</i>	estis,
3. <i>gest/</i>	est.	3. <i>gsau/</i>	sunt.

Præteritum.

<i>Sing: num:</i>		<i>Plur: num:</i>	
gen:maf.	{ <i>Byl gsem</i> fui,	— {	<i>Byll gsme</i> — fuimus
	{ <i>Byl gsy</i> fuisti		<i>Byli gste</i> — fuistis
	{ <i>Byl gest</i> fuit.		<i>Byli gsau</i> — fuerunt
g: fœm:	{ <i>Byla gsem</i> fui	— {	<i>Byly gsme</i> — fuimus
	{ <i>Byla gsy</i> fuisti		<i>Byly gste</i> — fuistis
	{ <i>Byla gest</i> fuit.		<i>Byly gsau</i> — fuerunt
g. neut:	{ <i>Bylo gsem</i> fui	— {	<i>Byla gsme</i> — fuimus
	{ <i>Bylo gsy</i> fuisti		<i>Byla gste</i> — fuistis
	{ <i>Bylo gest.</i> fuit.		<i>Byla gsau</i> — fuerunt.

Futurum.

<i>Sing: num:</i>		<i>Plur: num:</i>	
<i>Budu</i>	— ero	<i>Budeme</i>	— erimus
<i>Budeso</i>	— eris	<i>Budete</i>	— eritis
<i>Bude</i>	— erit.	<i>Budau</i>	— erunt.

In-

Conjugatio I. am/

Præsens Modi Indicativi.

Num: Sing:

Num: Plur:

trham lacero
trhaso laceras
trha lacerat.

trhame laceramus
trhate laceratis
trhagi lacerant.

Præteritum.

Sing:

Plur:

mas: trhal	} gsem/ gsy/ gest/ lacera-	trhali	} gsme/ gste/ gsau/ lacerabamus, tis, bant.
fœm: trhala		trhaty	
neut: trhalo		trhala	

Plusquam Præteritum.

Singulariter.

mas: Byl	} gsem/ gsy/ gest/ lace-	{ trhal		
fœm: Byla			raveram, as, at.	trhala
neut: Bylo				trhalo

Pluraliter.

mas: Byli	} gsme/ gste/ gsau/ laceraveramus	{ trhall	
fœm: Byly			trhaty
neut: Byla			trhala.

Futurum.

Sing:

Plur:

Budu	} trhati/ lacerabo, bis, bit.	Budeme	} trhati/ lacerabi-
Budeso		Budete	
Bude		Budau	

Infinitum. Trhati vel trhat/ lacerare.

K

Mo-

Participium.

Temp: Praesentis: Prateriti: Futuri.
 gsaucý. Byly. Budaucý.

Nota 1. Tertia persona singularis etiam, ge/ gestil/ vel gestil/ dicitur: nec admittit negationem v. g. ne gest: sed negativa fit, nenj vel neni/ negni/ non est.

Nota 2. gestil/ est emphaticum, quia i ad omnes personas & partes orationis, propter emphasim addi solet: ut gsemi/ gsemi/ etc. Sic illud i, est apostitum ad gest: quia autem duplex et/ non potest pronuciari, interpositum est i/ inter illa duo et/ & dicitur gestil/.

Nota 3. In tertia persona prateriti, solet melius illa particula auxiliativa, gest/ & giau, abjici. Sicut in omnibus aliis verbis, ut Byl/ fuit, Bvli/ fuerunt. Item in secunda persona singularis numeri solet g/ & y/ abjici, ut Byllis tam: fuistine ibi? loco Bylli gsy tam: Aliqui etiam in tertia persona singulari g/ abjiciunt, & dicunt, onie tam neByl: loco onige tam neByl.

Nota 4. tertiam personam Imperativi, singularis & pluralis numeri, solemus etiam exprimere politice, per particulam nech/, vel nech/ at. ut nech gest/ nech gest/ at gest/ fit: nech giau/ nech gsauc/ ač gsauc/ sint. Item per Infinitivum. Et hoc in omnibus aliis verbis.

Con-

Præteriti temporis.

Trbaný/ laceratus, declinatur per genera sicut Adjectivum **Brásný**. Sed de hoc vide observationem notabilem infra Cap: 23. Obs: 5.

Participiale.

Trbanij/ est generis Neutri: Et per hoc participiale exponuntur Latina Gerundia & Supina. Et declinatur sicut declinatio quinta, ut infra Cap. 23. Obs: 6. videre est.

Conjugatio II. *im/ vel ým.*

Indicativus.

Præsens.

Sing: činj- m/• jso/- j: facio, cis, cit.

Plur: činj- me/• te/• j/ vel •egj: facimus, tis, unt.

Præteritum.

[činil] gsem/ gsy/	[činili] gsmel gstel .
<i>Sing:</i> činila hgest/ facie-Pl: činily hgsau/ facie-	
[činiso] bam, s, t.	[činila] bamus, &c.

Plusquam Præteritum: fit addendo ad personas Præteriti, **Byl/ Byla/ Bylo/ Byli/ Byty/ Byla/ &c.** ut **Byl gsem činil/** ut in prima Conjugatione vides.

Futurum.

Sing:

Plur:

Budu } Budeso } Bude }	[činili/ faciá, &c.]	[Budeme] [Budete] [Budau]	[činili/ facie- mus, &c.]	.
		K 2		Ino

Modus Transgressivus.

Præsens.

<i>Sing: num:</i>		<i>Plur: num:</i>
mas: trβage/	} laceran- do	{ trβagice/ vel trβa- gic/ generis omnis, lacerando.
fœm: trβagecy/l. trβagicy		
neur: trβagic/		

Præteritum.

<i>Sing: num:</i>		<i>Plur: num:</i>
mas: trβaw	} dum lacerarē	{ trβawisse/gen: omnis. dum laceraremus.
fœm: trβawissi		
neur: trβawissi/		

Plusquam Præteritum.

Sing: trβawissi/omnis gen: dum lacerassem.
Plur: trβawisse/ omnis gen: dum lacerassemus.

Modus Imperativus.

Trβeg/ Sing: num: est secundæ & tertiz personæ: lacera & laceret.
 Pluraliter: trβegme/ laceremus, trβegte/ est secundæ & tertiz personæ, lacerent.

Participium.

Participium Præsentis temporis.

Trβagicy/ generis omnis, declinatur sicut Adjectivum Præni.

Præ-

Participiale: činěnj/ zc.

Conjugatio III. i/ vel y.

Indicativus.

Præsens.

Sing: miŭug: i/ :eſo/ :e/ amo, s, t.

Plur: miŭug: emě/ :ete/ :j. amamus, is, nt.

Præteritum.

Sing: miŭowa/a/o/gsem/gſy/geſt/amabam, amavi.

Plur: miŭowa/ i/ :y/ :a/ gſme/gſte/gſau/amabamus.

Plusquam Præteritum, fit addendo ad Præteritum byſ/ a/ o/ byli/ ſy/ ſa/ ut in alijs Conjugationibus.

Futurum, budu/ buděſo/ bude/ budeme/ te/ au/ miŭowati/ amabo, bis, it, amabimus, &c.

Infinitum, miŭowati/ amare.

Transgressivus.

Præsens.

Præteritum.

m. miŭuge

}

m. miŭowaw } dum

f. miŭugecy/miŭugjcy

} amā-

f. miŭowawſſi } amā-

n. miŭugic

} do.

n. miŭowawſſi } bam.

Plur:

Plur:

Miŭugice/jc/ om: gen:

Miŭowawſſe/ om: gen:

K 3

Plus-

Infinitum, činīti/ vel činīt/facere.

Transgressivus.

Præsens.

m. čině	} faciēdo, vel dum facerem, res, et:
f. činěcy/ činīcy.	
n. činīc	

Pluraliter.

činīce/ vel činīc/ om: gen: faciēdo, vel dum face-
remus, &c.

Præteritum.

m. činīw	} dum faciebam, bas, at, &c.
f. činīwssi	
n. činīwssi	

Pluraliter.

činīwsse/ om: gen: dum faciebamus, batis, ant, &c.

Plusquam Præteritum: Sing: činīwssi/

*Plur: činīwsse/ gen: om: dum fecissem, es, et, dum
fecissemus, &c.*

Imperativus.

Sing: činī/ fac, činī/ faciat.

Plur: činīme/ faciamus, činīte/ faciatis, & faciant.

Participium.

Præsens: činīcy/ faciens.

Præteritum, činěný/ factus.

Par-

Transgressivus.

*Præsens.**Præteritum.*

m. <i>wede</i>]	m. <i>wedw]</i>
f. <i>wedaucy/weducv/</i>	hducen-	f. <i>wedssi hdu ducen-</i>
n. <i>wedanc/ weduc</i>] do	n. <i>wedssi] bam &c.</i>

*Plur:**Plur:**Wedauce/ gen: om:**Wedsse/ gen: om:**Plusquara Præteritum: Sing: wedssi/ gen: omnis:**Plur: wedsse/ gen: om:*

Imperativus.

*Sing: Weð/ ducas, weð/ ducat.**Plur: weðme/ -te/ -te/ ducamus, tis, ant.*

Participium.

*Præsens, wedaucý/ ducens,**Præteritum wedený/ ductus,**Participiale, wedenj.**CAP: XXIII.*

De Observatione Generali, ad omnes Conjugationes.

Observatio I.

De Modo Transgressivo.

K 4

L

Plusquam Præt: fit, ut in alijs Conjugationibus: *Sing:* *Milowawssli:* *Plur:* *Milowawssse/ &c.*

Imperativus.

Sing: *milug/ ama, milug/ amet.*

Plur: *milugme/ amemus, milugte/ ametis vel ament.*

Participium

Præsens: *milugicý/ amans.*

Præter: *milowaný/ amatus.*

Participiale: *milowanj.*

Conjugatio IV. u.

Indicativus

Præsens.

Sing: *wed·u/ ·eso/ ·e/ duco, cis, it.*

Plur: *wed·eme/ ·ete/ au/ ducimus, is, unt.*

Præter:

Sing: *wed/ a/ o/ gsem/ gsy/ gest/ ducebam vel duxi.*

Plur: *wedli/ sy/ sa/ gsme/ gste/ gsau/ ducebamus, &c.*

Plusquam Præt:

fiat addendo, Byt/ a/ o/ Byli/ y/ a/ &c.

Futurum.

Budu/ eso/ e/ Budeme/ te/ au/ wésti/ ducam, &c.

Infinitum, wésti/ ducere.

scilicet, *dēgi/ wēdi/ gedj/* secundum regulam. *Wēdi/* autem & *gedj/* faciunt etiam *wēda/ & geda/* sic etiam fit *wida,* à *widim/* video.

9. Transgressivus præteriti temporis, qualiumcunq; verborum, formatur à præteritis & mutato in *w*: ut *trhaw/ ċiniw/ miłowaw/* à *trhal/ ċinił/ miłowal/* &c.

Ad hæc adde *ſſi/* sunt fœminina, & neutra. Et in Plusquam Præterito sunt generis omnis, ut in Conjugationibus videre est.

Excipe verbum gdu/ eo. quod habet in præterito oſel/ & transgressivo, ojed: licet aliſj etiam oſew/ regulariter dicunt.

Nota Modus Transgressivus Roëmis est frequentissimus, & fit per eum oratio brevissima, & ornatissima, Et ideò illum benè scire oportet.

Observatio II.

De Imperativo.

Imperativus Modus, formatur à prima persona transgressivi modi, temporis præsentis & futuri, cum quadruplici conditione.

1. Ut *e* vel *a* abjiciat: & fit, ex *trhage/ trhag/ ex vċe/ vċ/ ex miſuge/ miſug/ ex weda/ wed.*

Nota tamen, olim dicebant trhag/ wolag/ sed moderno tempore dicimus, trheg/ woleg/ &c.

2. Ut

- I. T**ransgressivus modus, formatur à tertiaper-
sona pluralis numeri, indicativi modi,
temporis præsentis: mutato *y* in *e*; au, in *a*/
seu abjiciendo *u*: ut *trþage/* à *trþagi*; *ċiné* à
ċinj; *miþuge/* à *miþugi*; *weda/* à *wedau*
2. Ex Masculinis formantur fœminina hoc mo-
do: adde ad Masculina, *e/* finita, syllibam *cy/*
vel *icy*: & *a* mutato in *aucy/* vel *ucy*: fiunt fœ-
minina: ut *trþagecy/* *ċinécy/* *miþugecy/* *wedau-*
cy/. sive *trþagicy/* *miþugicy/* *ċinjcy/* *weducy/* &c.
 3. Neutra fiunt mutando *e/* in *ic*; & *a* in *auc/* vel
uc: ut *trþagic/* *ċinic/* *miþugic/* *wedauc/* vel *w-*
duc/ &c.
 4. Generis omnis fiunt eo modo, sicut neutra.
 5. Fœminina transgressivi modi, habent *y* finale
breve: Participium autem longum.
 6. In persona Masculina in *e* finita, consonans li-
quescibilis, illud *e* antecedens, liquefcit: ut
ċiné/ *miþuæ/* *sedð/* à *ċinj/* *miþuwi/* *sedj/* &c. nam
etiam in illa persona plurali Indicativi modi fit
liquida.
 7. Fœminina solent aliquando illud *y/* ex fine ab-
jicere, ut *trþagec/* *miþugec/* *weduc/* &c.
 8. A persona Monosyllaba, ut *ðj/* *wj/* *gj/* à verbo
ðjm/ *wim/* *gim/* aio, scio, comedo, & si quod
aliud præter hæc inveniatur, non formatur
transgressiva persona, sed quia habent personã
'duplicem pluralem, formant eam à secunda
sci-

gdau / vel nechī gde / gdau / vel ai gdet
gdau / ic.

*Item more Græcorum per Infinitivum: ut sedēt / se-
deat, cum Vocativo. Sedēt Pane: sedeat Domi-
ne: nechī / ai / cum Nominativo. ut ai Pān sedī /
sedeat Dominus.*

7. Potest ad omnes personas Imperativi in voca-
lem finitas addi *z*. ut *gdīz / eas, gdēmez / camus,*
& cæt: item ad finitas in consonantem *g* ut *degz /
da.* In alias consonantes finitas additur *iz*. ut
sedīz / sede, propter majorem vim imperandi,
aut deprecandi.

Observatio III.

De Præterito Indicativi Modi.

- I. **P**RÆTERITA formantur, sicut in Conjugationi-
bus vides, sed plurima à regula, sicut etiam
in Latina Lingva recedunt: Et quæ sunt illa,
de illis inferiùs, in specie cujuslibet Conjugationis
dicetur.
- II. Persona pluralis præteritorum masculina, exit
in *ll /* foeminina in *ly /* neutra in *a.* Sed cùm
moderno tempore neutra construuntur, etiam
cum præterito *li /* finito, sicut masculina, est
quæstio, debet ne scribi in persona neutrius ge-
neris, in fine semper *i /* vel *y.* Ego dico & re-
solvo hoc modo: neutris animatis dandum

esse

2. Ut fiat ille Imperativus brevis. Et ideò vocales longæ vel diphthongi debent mutari in breves suas cognatas. ut *wajz/ Brañ/ fluz/ mér/ stoñ/* ꝛc. à verbo *wájym/* pondero, *Bránym/* defendo, *flauzým/* inservio, *mjřym/* compono altercantes, *řtūni/* ægroto, &c.
3. Ultima litera debet liquefieri: ut *wed/ méi/ Bted/ Brñ/* ꝛc. à *weda/ meta/ Bteda/ Bena/* (præter *o/ & z/*) ut *neo/ sez/* à *nesa/ seza/* ꝛc. *t/* autem mutatur in *ě/* ut *peě/ seě/ teě/ tluě/* à *peřa/ seřa/ teřa/ tluřa/* ꝛc. à verbis, *peřu/* pinso, *seřu/* seco, *teřu/* fluo, *tluřu/* tundo, &c. à *wěda/ wida/ gedá/* fit Imperat: *wěz/ wız/ gez/* scias, videas, comedas.
4. Si post abjectionem *e/* vel *a/* remaneant duæ vel plures consonantes, tunc addi debet *i/* vel *y/* ut *trescy/ Bledni/ Bdi/ myřti/* à verbo *trescy/* punio, *Blednu/* palleſco, *Bdym/* vigilo, *myřtim/* cogito. Et consonantes ante *i/* liqueſcunt. ut *řzi/ dri/ řti/* à *řřa/* mentiando, *dra/* excoriansdo, *tra/* terendo, &c. Excipe ſi eſſet *r/* vel *ř/* ut *drř/ trř/* à *drbi/* frico, *trřym/* patior, &c.
5. Imperativus habet personas in ſingulari ſolùm duas, (prima enim non indiget, cùm nemo ſibi, ſciens voluntatem ſuam, mandet,) 2. ſimilis eſt, 3. tam in ſingulari, quàm in plurali.

Nota tertiam perſonam ſolemus etiam exprimere cum particulis neřy/ vel neřti/ ai. ut neřy gde/ gđau/

sculinam in iota, & ypsilon, in nominativo plurali. Jota datur masculinis substantivis Animatis, ypsilon datur substantivis inanimatis. Scilicet adjectiva trium formarum primæ declinationis, habent nominativum masculinum pluralis numeri in *i/* finitum, ut *krásni/* & iste datur solis animatis.

Item habent alium masculinum nominativum pluralem in *y/*: & hic datur masculinis inanimatis. Excepto solo nominativo, qui provenit ab adjectivis *ty/* finitis, in quibus illud *ty/* mutatur in nominativo plurali, masculino Animato, in *cý/* in masculino autem inanimato non mutatur, sed retinetur illud *ty/* sicut in alijs adjectivis masculinis inanimatis fieri solet. ut In Exemplo: *Wysocý Páni/* alti Domini, & *wysotý/* altus. *Gsau tam Brozné wysotý Wrchy:* sunt ibi terribiliter alti montes: ubi montes, est substantivum inanimatum; & ideò pessimè diceres: *gsau tam Brozné wysocý Wrchy/* quia *wysocý/* est nominativus masculinus animatorum. •

Nam ut alibi docui, nominativi masculini Animatorum, pluralis numeri, in ultima syllaba liquefcunt. Per hanc liquefcientiam hoc intelligitur, quòd antecedentes vocalem *i* consonantes, non tantùm liquefcunt liquefcibiles, sed etiam mutantur, seu transformantur mutabiles.

esse *i*/ sicut masculinis, ut *Pačovata Bráli*/pueri luserunt. Inanimatis autem *y*. ut *Bamna padly*/fornax cecidit. Sed

III. Major est quæstio: an semper masculina habeant præteritum *li*/ (hoc est per *i*.) finitum? hæc quæstio apud alios est indubitata. Quia hoc absq; ullo scrupulo dubij affirmant, & docent: & ego ipsemet fateor, quod hætenus semper in libris impressis, rarò aliter, masculinum præteritum per *i*/ reperi: nihilominus tamen, illa authoritas antiquitatis, quæ alias in dubio amplectenda, & veneranda est, me non terret contrarium affirmare, scilicet, quòd præteritum masculinum, non tantum per *jota*, sed etiam per *ypsilon*/ construi soleat, & construendum sit. Et in hac causa sic me explico, & dico:

Præteritum masculinum Animatorum in plurali numero, habet terminationem præteritorum *li*/per *jota*. ut *Páni ptišli*/Domini venerunt, &c.

Præteritum autem masculinum, inanimatorum, habet terminationem præteritorum *ly*, per *ypsilon*. ut *Winošradowe pomrzly*/vineæ damnata gelu passæ. *Padly Šlaupowe*/ cecidere columnæ, &c.

Ratio me movet hæc, quòd omnia adjectiva, Pronomina, Participia, seu præterita passiva, & neutra, habeant duplicem terminationem masculin-

præterita passiva & neutra, habent duplicem nominativum, masculinum pluralem, in *i/* & *y/* finiturum: iota datur, substantivis animatis, & *y/* inanimatis. ut Prajane po obsejenj Staré-Bo a NovéBo Měst Pražstých/ Byli/ a gsau mno-Bymi Cýsařstými Milostmi/ obdarováni. Pragenses post obsidionem Vetero- & Neo-Pragæ erant, & sunt multis Cæsareis gratijs remunerati, ubi obdarováni/ & Byli/ refertur ad Prajane. A tobo času/ Byly Winohradowe doce-řa zřazeny/ Et illo tempore erant vineæ totaliter destructæ. ubi zřazeny/ & Byly refertur, ad Winořrady/ quod nomen est inanimatum, id est significans rem inanimatam.

Sic dicimus tito/ a onino gsau dobrj Pánj/ isti & illi sunt boni Domini: tyto/ a onyno gsau do-Brj meřauny/ isti & illi sunt boni pepones, &c. ubi apertissima distinctio aparet, & si unum pro altero comisceatur, est falsa constructio. Dicimus quidem etiam, tyto/ dobrj/ řarj/ zemřj/ Pány/ sed est alius casus pluralis, & significat hos, bonos, senes, Provinciales Dominos. &c.

His præmissis, cum præteritum activum pari modo, sicut præteritum passivum, per tres formas, declinetur, ergo debet eodem modo, construi, sicut alia adjectiva, pronomina, & præterita passiva, scilicet cum animatis per *li/* & inanimatis per *řy*.

Ego

biles. Et è contra, ubi dicitur, fieri mutationem literarum: per mutationem literarum intelligenda est, tam mutatio, seu transformatio, quàm liquefactio literarum. Liquefcunt autem & mutantur consonantes ante solum jota breve, vel longum, ut de hoc diximus in prima declinatione substantivorum, & plura in Profodia dicemus.

Et ut ad materiam revertar, accipe horum quædam exempla: ut *pělnij/ doβrij/ stařij/ Zem.řřij* *Páni/* pulchri, boni, senes, Provinciales Domini, &c. ubi *Páni* est substantivum animatum, Et ideò habet adjectiva masculina animatorum, cum liquefactione & mutatione literarum, provenientia à *pělný/ doβrý/ starý/ zemřřý*. E contra dicimus, *pělný/ doβrý/ starý/ zemřřý* *Penize/* pulchræ, bonæ, antiquæ, provinciales pecuniæ. ubi *Penize/* est inanimatum, Et ideò habet nominativos, per ypsilon illiquidos, & immutatos.

Si autem diceres, *pělnij/ doβrij/ stařij/ zemřřti/ Penize* eslet absurdissima & falsissima constructio & pronunciatio. Et hanc diversitatem, quilibet etiam simplicissimus distinguere poterit, & potest.

Sic Pronomina, (Exceptis possessivis, quæ declinantur sicut *proni/* nam in illa declinatione, ubiq; est longum jota) Et omnia participia, seu

præ.

junctivarum, *Bych/ Byo/ vel bysy/ By/ Byhme/ Byste/By/ubi g/in Bysy/Byste*. non admittitur, quia conjunctivæ illæ particulæ sunt speciales, & non veniunt à verbo *gsem*.

Et ideò meliùs scribes in præteritis illas particulas cum *g*. Sed cùm antiquitas illud *g/* abjiciebat in præteritis, secundum illam antiquitatem potest ille mos ab errore salvari, & etiam absq; errore continuari, nisi quis, quòd meliùs est, eligere velit.

V. Nota in tempore præterito perfecto, vel imperfecto, nunquam debet negatio. (*ne, non*) apponi ad illas particulas auxiliares, *gsem/ gsy/ gest/ gsmc/ gste/ gsau/* nam malè diceres, *gá negsem to vdelal/* ego hoc non feci, *gá negsem tam Byl/* ego non fui ibi. In quo maximè Germani errant, sed illa negatio debet poni semper ad ipsum præteritum verbi: ut *gá gsem to ho nevdéfal/ gá gsem tam neByl/* ꝛ. quod & Germani observant.

VI. Diximus supra N°. I. quod multa verba in præteritis recedant, à regula, de quibus etiam suo loco agetur: sed cùm formatio præteriti, apud Boëmos, sit unum tempus Cardinale. Nunc te docebimus, quomodo præterita formentur ab Infinitivo, qui est modus facillimus. Videlicet: Omnia verba composita, sicut etiam simplicia, quæ terminant Infinitivum in *ati/*

L

eti/

Ego enim non video rationem, cur illa præterita, ab illa generali regula, excipienda essent, præsertim cùm ipsimet contrariæ sententiæ auctores affirmant, l. apertum ante iota, & s. clausum ante ypsilon scribendum esse, & est verissimum: quia l. ante iota liquefcit, & molliùs, quàm s. clausum pronunciatur.

IV. Est adhuc alia quæstio, de particulis præteritorum, gsem/ gsy: gest/ gsme: gste/ gsaui: an sint scribendæ cum g, vel absq; illo, nempe, sem/ sy/ sme/ ste/ saui.

Est quidem verum, quòd Antiqui has particulas præteritorum auxiliares, absq; g/ scribere solebant, & absq; g/ scribendas esse docebant, sed ego non video rationem, Et sum contrariæ opinionis, scribendas esse, cum g: ratio est, quia istæ particulæ sunt, verbi Sum, gsem præsentis temporis, verbum gsem/ autem illud g/ non abjicit, sed retinet illud per totam Conjugationem. Sic etiam transgressivum & participium, gsa/ gsauc/ gsaucý/ scribimus, & pronunciamus cum g/ & non, sa/ sauc/ saucý.

Item est adhuc alia ratio, quia per abjectionem literæ g/ fieret ambigua dictio, nam sem/ significat huc, sy/ significat, mihi, tibi, sibi, &c. ste/ est particula conjunctiva, & cur persona tertia singularis, etiam g/ non abjicit?

Errant fortè aliqui ratione particularum, con-
jun-

Hinc excipies sequentia, giti/ ire, facit in praterico, vsel/ giti/ capere, gal/ titi. secare, tial/ 3sn, ti/ deponere, 3snal/ sniti se/ contrahere matrimonium, jnal/ spiti/ conjungere, spial/ 3stiti/ decolare, 3stia/ 3iti/ metere, 3al/ wzyti/ accipere, w3al/ lyti/ fundere, lyti/ wyti/ ululare, wyl/ piti/ bibere pit/ 2c.

Et ex his composita, eodem modo formant praterita, sicut dicta simplicia, ut 3assei/ 3agal/ 2c.

Sub Nota, pocti/ incipere, habet prateritum poial. Et omnia alia composita, qua ex illo verbo antiquo, cti/ seu ex obsoleto, cnu/ derivantur. ut 3a- enu/ incipiam, 3aicti/ incipere, 3aial/ incepit.

Nota 3°. Verba infinitiva in sti, terminata, mutant sti/ in dl; ut trasti/ furari, tradl/ wisti, ducere, wedl/ klasti/ ponere, kladl/ sed alij scribunt infinitivum, tradsti/ wedsti/ kladsti/ & tunc sti solum mutatur in l/ sic metsti/ purgare scopis, murato sti/ in l/ sic metl.

Excipe cisti/ legere, gisti/ comedere, tjcsti/ dicere qua faciunt, cetl/ gedl/ icl.

Et eo modo etiam formant prateritum ex his composita, ut potradl/ furatus est, pteictl/ perlegit.

Nota 4. Verba qua finiunt Infinitivum in cy/ ut te- cy wlecy/ fluere, trahere, tlaucy. tundere, &c. mutant cy/ in ll. ut tell/ wlell/ tlaull/ 2c.

Et hoc modo etiam formant ex illis composita. ut vrell/ aufugit, 3awlell/ 3atlaull/ 2c.

eti/ iti/ auti/ faciunt præteritum, murato ti/ in t/ ut ex žamiłowati/ roztrháwati/ popadati/ adamare, dillacerare, prensare, mutato in finali syllaba, ti/ in consonantem t/ fiunt præterita žamiłowat/ roztrháw/ popada/. Sic ex žamščeti/ posedéti/ pozdrawiti/ vderiti/ reticere, parúmfedere, salutare, percutere, facies præterita, žamščet/ poseděl/ pozdrawil/ vderil/. Et cætera.

Nota 1^o. composita finita in auti/ ut vpadnauti/ žamlnauti/ odebnauti/ cadere, reticere, amovere, in præterito diphlongus au/ mutatur in vocalem commutativam & cognatam u, ut vpadnuš/ žamlnuš/ odebnuš. &c.

Nota 2^o. Quando verbum infinitivi modi, abjecta ultima syllaba, manet monosyllabum, ut pšit/ negare, vel repugnare, mit/ habere šmit/ audere, dšit/ morari, &c. tunc illud it/ vel iti/ mutabis in et/ ac pšet/ mēš/ šmēš/ dšet. &c.

Et sic omnia alia verba, ex talibus monosyllabis composita, quæ habent in penultima Infinitivi, longum iota, (vel si abicias vocalem i finalem ex infinitivo, & fuerit iota longum in ultima syllaba) mutabunt illud it/ vel it/ in et/. Et fiunt præterita, ut ex žapšiti/ negare, prodšiti/ prolongare, fiunt præterita, žapšet/ prodšet/ &c.

Subnota, in his præteritis e' punctuatur, si consonans liquida præcesserit. ut ex allatis exemplis patet.

Hinc

Observatio V. de Participio.

I. **P**articipium præsens, vel futuri temporis, formatur à persona Transgressivi modi generis neutri, addendo solùm ý cum accentu, ut *teĥagicý/ věicý/ mišugicý/ wedaucý; teĥnaucý/ pŕigdaucý/ poznagicý/ ꝛ.*

Nota futuris etiam pro præsenti perfecto uti solemus.

Nota 2. penultima in participiis, *icý/ finitis*, moderno tempore per breve í effertur: si tamen eam producas, more antiquo, non peccabis. hoc Poëta notabis.

II. Participia præteriti temporis, formantur à præteritis, Imperfectis, Iterativis, & frequentativis, in eadem significatione, sicut est NB. præteritum, à quo fit formatio, hoc modò.

Regula L

Ex præteritis *al/ el/ finitis*, mutato *l/* in (*ný*) fit participium passivum: *teĥal/ teĥaný/ šliffel/ šliffený/ laceratus, auditus, &c.*

Excipe ab al/ sequentia, à monosyllabis præteritis provenientia: wzał/ gal/ žal/ ial/ šal/ ubi l/ mutatur in, tý/ wzatý/ gatý/ žatý/ itatý/ šatý/ acceptus, captus, seissus, seĥtus, semínatus, Et ex illis omnia composita. ut pŕewzatý/ interceptus, zága- tý/ captivatus, zsežatý/ demessus, zštatý/ decola-

L 3

tus,

Subnota: *Moderno tempore plerumq, Infinitivum terminant, talium verborum, in csti/ ut tectsti/ wsecti/ zactaucsti/ &c. Et in hoc casu, debes mutare illud csti/ in tti/ ut tectt, wlectt, &c.*

Observatio IV.

De Tempore Infinitivo.

Infinitivum in omnibus conjugationibus, in ti definit: formatur à præterito Indicativo t/ mutato in ti/ unde tot erunt infinitivi, quot sunt præterita, & tale infinitivum, quale ipsum præteritum, nempe in sensu perfecto vel imperfecto. ut tcthati/ tcthnauti/ wctiti/ miflowati. &c.

Nota I. *illud l ex Infinitivo potest pro lubitu abjici, ut tcthat/ tcthnaut/ &c.*

2. *Ex Præteritis monosyllabis Infinitivum formatum, assumit in penultima accentum, seu fit longum, Et ideò vocales breves, mutantur in longas, ut u/ in diphthongum au/ ut Byti/ esse, à Byt/ piti/ bibere, à pit/ miti, habere, à mêt/ piti/ negare à pteft Bnauti/ movere, à Bnuft/ &c. Et sic eorum composita, sed de hoc in speciali observatione cujusvis conjugationis plura dicentur.*

3. *Dixi supra observ: 3. N°. 6. quomodo formetur præteritum ex Infinitivo: habito præterito potes eisdem regulis iterum formare Infinitivum.*

Item verba in sým finita secunde Conjug: quæ in tertia persona plurali præsentii, solent etiam s/ mutare in ss. idem faciunt in participijs, ut zBassený/ vel zBasený: extinctus, à zBassyl/ smyslený/ vel smyslený/ excogitatus, a smyslil/ &c.

Regula III.

Præterita in duas, vel plures consonantes finita, ut tchĚl' moĚl' bodĚl' řeĚl' &c. traxit, potuit, pupugit, dixit. Et alia quàm plurima, mutant s/ in ený. Et consonantes h/ k/ t/ ante s/ mutantur: Ĥ/ in ž: možený/ à moĚl'. k/ in č: ut řeĚený/ à řeĚl' dicitur etiam řĚený: dotĚený/ à dotĚl' attingit. t/ in č. ut zBoĤacený à zBoĤatl' dives factus, aliqui illud t/ solent relinquere, ut oBoĤaceny/ &c.

Nota, à, ěĚl' sit participium ětený/ lectus, à sedĚl' sedit, sezený, à tĚautĚl' tucudit, tĚuěený/ à pĚĤl' pupugit, non formatur in ený/ sed solum in tý/ ut pĚĤnutý/ secundum sequentem observationem.

Nota 2. Omnia illa Præterita, quæ exeunt in duas consonantes, vel plures, habent aliud præteritum in nul' ut Bodnul' tĚĤnul' sednul' řeĤnul'. Et cetera, præter moĚl' ěĚl' tĚautĚl' Et formantur in nul': ut exempla monstrant.

Et hec omnia formant etiam participium in tý/ secundum Regulam quartam, ut Bodnutý/ tĚĤnutý/ řeĤnutý/ poĤnutý/ &c.

Regu-

eius, vel abscissus, nascatýl seminatus, Et præter hæc vix plura invenies. Sal, dedit sequitur regulam.

Regula II.

Præterita *il/* vel *yl/* finita mutant illud *il/* vel *yl/* in (*eny*) ut *včil/* *včeny/* *spasył/* *spaseny/* *salvatus. &c.*

Excipe hinc : Monosyllaba, quæ mutant *ł/* in *tý* : ut à *Był/* fuit, *sýł/* seminavit, *bil/* tutudic, *pił/* bibit, Et cætera, fit participium passivum, *Bytý/* *stytý/* *bitý/* *pitý* &c. Et horum composita,

Nota, apud Roëmos ab omnibus verbis possunt formari participia passiva, etiam neutris, ut nabytý statel/ substantia acquisita, ochozený plássl/ pallium acritum, gezděny Buňi equitatus equus, à verbis gsem/ sum, ochodim/ ambulo, gezdim/ &c.

Nota 1. Si præcedit syllabam il/ consonans, d/ mutatur in z/ ut splodil/ splozený/ genitus. c/ mutatur in ci/ ut chytıl/ chyceny/ captus. Aliqui nihilominus solent illud c/ ante ci/ relinquere, ut chyceny/ &c. z/ mutatur in z/ ut rozrazyl/ rozrazený/ disfractus. ñ/ punctuatur, ut oločenił/ oločeňeny/ aromatizans, &c.

Quodsi o præcedat & in præsentis fuit ss/ illud o mutatur in ss/ ut stausım/ tento, stusyl/ stusený/ tentatus, vel expertus. Paussım/ dimitto, pustıl/ pussčeny/ sed aliqui etiam dicunt stusený/ pussčeny/

Item

eur in ý/ á/ é. ut wesełý Múz/ wesełá Žena/ wesele Dítě. latus vir, fœmina, infans.

Nota, intelligo hic solum adjectiva prima Declinationis, in ýl finita, Participia passiva, non autem neutra in ýy finita, quia hæc, abjecto ýl resolverentur in sua præterita, unde proveniunt, & ideò hæc semper absolutè cum substantivo ponuntur.

Constructè autem adjectivum, vel participium formamus, dum ea cum verbo gsem/ sum, vel Být/ esse, conjungimus. Et in isto casu masculinum rejicit y/ fœmininum accentum, neutrum e/ & loco ejus assumit o. ut on gest weseł/ ona gest wesełá/ ono gest weseło/ ille, illa, illud est latus, a, um. Sic žiw/ žiwa/ žiwo; vivo, čist/ čista/ čisto/ purus: šoden/ šodna/ šodno/ dignus: sprawedliw/ sprawedliwa/ sprawedliwo/ justus, čerstew/ čerstwa/ čerstwo/ agilis, zdráw/ zdeawa/ zdrawo/ sanus: tčzet/ tčžta/ tčžto/ ubi secundùm regulam in masculinis e interjicitur, rád/ rada/ rádo/ lubens. Sic deniq; žaden/ žádoštw/ cupidus, hotow/ paratus, čtew/ volens, Et alia.

Hoc modo etiam Participia cum sum, gsem/ constructa, abjiciunt in Masculino ý/ in fœm: accentum, & in neutro é/ loco illius, o assumendo: & construuntur hoc modo:

Num:

Regula IV.

A präteritis ul' finitis, formantur participia in tý/ l' mutato in tŷ/ ut zBohatnutý/ dives factus, à zBohatnul, tčhnutý/ à tčhnul/ zc.

III. Observa benè: Participia präteriti temporis neutra, terminantur in tŷ/ & formantur ab omnibus präteritis, ý/ addeno ad präterinum, bytŷ/ à byl/ fuit, býwalý/ à býwal/ solebat esse, padŷ/ à padl/ cecidit, zassŷ/ à zassel/ abiit za- Běhŷ/ à zaběhl, zlezeŷ/ oslaŷŷ/ à zlezel/ oslaŷl/ zemřelŷ/ à zemřel/ mortuus est, wysŷŷ/ vel wysŷelŷ/ à wysel/ vel wysel/ exaruit, předeŷŷ/ à předeŷel/ anteivit, Et sic alia. Possunt quandoq; etiam à verbis Activis formari: ut odtčhŷ/ odtčhnalŷ/ zc.

Hæc participia viva voce Magistri explicanda sunt. Quorum apud Boëmos est usus frequentissimus, & faciunt Linguam copiosam & elegantem, qui ijs, scit benè uti.

IV. Omnia hæc participia in ný/ tŷ/ tŷ/ declinantur sicut Adjectivum krásný. Sed quicumq; linguam Boëmicam benè callere, & eleganter loqui vult, attende quod jam tibi dicam.

Nos Boëmi duplici modo nostra Adjectiva, & participia, formare & pronunciare solemus, absolute & constructè: absolute, quando ea simpliciter substantivis addimus: & hoc casu fini-

tur,

Hic dixi multum, & multi non dubito scrupulis, quibus torquebantur, liberabuntur.

IV. Ex omnibus participijs, *ný/ tý/ lý/ hñitis* formantur nomina substantiva (ec) finita, *ý/* mutato in syllabam *ec/* ut *Wybñanec/* à *wybñaný/* expulsus, *Pñanec/* à *pñaný/* inscriptus. *Šchowaneec/* a *Šchowany/* alimentatus, *spasenec/* à *spaseny/* Salvatus, *předzřizenec/* à *předzřizený/* prędestinatus, *čelaneec/* à *čelany/* expectatus, *zatraceneec/* à *zatraceny/* damnatus. *žabitec/* à *žabity/* occisus, *zagatec/* à *zagaty/* captus, *zlořečeneec/* à *zlořečeny/* maledictus, *proklatec/* à *proklaty/* maledictus, vel anathemathizatus. *Opěřatec/* *opiseec/* ab *opěřaty/* *opisy/* potus, *zběžteec/* *požběžteec/* à *zběžl/* *požběžl/* aufugit, *omreec/* ab *omrelý/* mortuus.

Nota 1. Hęc substantiva à Passivis formata, sunt animatorum generis masculini, Et habent significationem temporis pręteriti, Et significant, pręteritum passivum. ut gest wybñanec/ est pręscriptus, vel expulsus. Pñanec/ inscriptus seu notus infamia.

Item habent etiam tempus futurum, significationis latinorum, in dus, da, dum, finitorum, ut wybñanec expellendus, oběššeneec/ suspendendus, spasenec/ salvandus, seu prędestinatus, čelaneec/ expectandus, seu qui expectatur, woleneec/ eligendus, &c.

vel

Numero Singulari.

N.	{	m: dān	{	slissen/	{	terpin	{	bnut
		f. dāna		sliffena		terpina		Buuta
		n. dāno		sliffeno		terpino		Buuto
		dat9, a, m,		audit9, a, m.		pass9, a, m		mot9, a, m,

Numero Plurali.

N.	{	m. dānī/ y/	{	sliffenī/ y/	{	terpinī/ y/	{	Bnutī/ y/
		f. dāny		sliffeny		terpiny		Bnauty
		n dānāy		sliffena/ y/		terpina/ y/		Bnuua/ y/

Nota 1. *Omnes vocales finales tam participiorum, quàm adjectivorum, dum construuntur cum gsem sunt breves. Et masculinus Nominativus est duplex animatorum & inanimatorum.*

Nota 2. *Participium masculinum, in aný/ finitum habet a/ in penultima breve: quando autem illud y/ abjicit, ut jam dixi, tunc illud a est longum, tam in singulari, quàm plurali, ut dāny/ est breve, dān & dānī/ longum. In atý/ est semper breve.*

Nota 3. *Participia finita in ený/ solent etiam illud e/ permutare in longum i/ vel y: cum distinctione, si ante ený/ est liquida, vel est ē punctuatum, tunc datur i/ si non, datur y. ut, wīdēny/ wīdīn/ visus, sliffený/ sliffīn/ audiens, terpēny/ terpin/ passus Et sic alia. Hac autem mutatio, solūm valet, in casu dum participia construuntur cum gsem; r. aliàs non.*

formatis, sunt etiam feminina in ta: mutando ec/ in ta. ut wyβnanta/ ſchowanta/ četanta/ zc

Alij etiam feminina formant mutando ec/ in tce: ut wyβnanice/ ſchowanice/ četanice/ zc.

Item aliter formant, addendo ad masculina, syllabam nice: ut wyβnanečnice/ četanečnice zc. Et illud c debet punctuari.

Nota 5. Hac nomina, diminuantur, mutata syllaba ec/ in če: ut wyβnaneč/ in Genit: wyβnanečete/ Nom: plur: wyβnanečata/ zc. Et penultima eſt longa. Ideoq; uocales breues mutanda veniunt ſecundum regulam.

Nota 6. Ex his derivantur iterum adjectiva participialia ný/ finita, addendo ad hanc ſyllabam ný/ ad masculinum in ec finitum, & č. punctuando, qua declinantur ſicut tráſný/ ſignificationem habentia, quam habent apud Latinos futura paſſiva in dus, da, dum, finita: ut wyβnanečný/ expellendus, opaſenečný/ ſalvandus, zatecenečný/ damnandus, proſtatečný/ maledicendus. Sed non ſunt multum in uſu, fors quia pauci naturam horum participialium ſciunt, nolui tamen ea omittere.

Ex his adjectivis ſunt iterum alia ſubſtantiva in jſ/ finita, mutato ý/ in jſ. ut wyβnanečnjſ/ expellendus, zatecenečnjſ/ damnandus. &c.

*Nota 7. Nomina á neutro paſſivo formatz, ut ožbra-
'lec/ vel opilec/ poſtáblec./ ab ožbraſý/ vel opiſý/
po-*

vel expectatus, vel electus, sic etiam expulsus, suspensus, salvatus. ut jam demonstrabitur.

Nota 2. *Hac nomina possunt construi, cum verbo sum, per omne tempus: ut gest/ byl/ Bude/ wy-
Bnancem, vel pulchrius per casum Instrumentalem.
WyBnancem/ielancem: Et possunt explicari hęc
nomina, formata à prateritis activo-passivis, per
verba passiva, ut gest wyBnancem/ gest wybnán/
expellitur, byl wybnancem/ byl wybnán/ fuit
expulsus, &c. formata à neutro-passivis, per verba
neutra. ut gest ielancem tobo autadu/ ielá to-
bo autadu expectat hoc officium, byl ielancem/
ielal/ expectavit. &c.*

Sed Nota 3. *per tempus presens verbi, gsem/ gsy/
gest/ 2c constructi, cum nominibus à prateritis a-
ctivo-passivis provenientes, intelligitur, etiam
tempus prateritum & futurum. ut gest wybna-
nec/ ipasenec/ 2c. Si enim actio verbi, à quo
nomen provenit, in effectum est reducta, tunc in-
telligitur tempus prateritum, si autem sit primo in
effectum reducenda, intelligitur futurum. Et in
primo casu erit sensus, est expulsus, salvatus: in
secundo expellendus, salvandus est. &c.*

*Si autem ea nomina apponas ad tempus prateritum,
ut byl wybnancem/ 2c. erit sensus privativus:
hoc est fuit talis, sed non amplius est talis.*

Nota 4. *Ex his omnibus à prateritis activo passivis
for-*

â přehý / *praeceps*, Bezbožnjt. â Bezbožný / *sceleratus*. &c. *Et hoc in aliis, vix invenies Linguis.*

Observatio VI. de Participialibus.

I. **S**icut supra demonstravimus, quod omnia participia passiva exeant, vel in ny: vel ty/ sic omnia participialia exeunt, in nj; & ti. Et formantur â participiis passivis, ý; mutato in j. ut â čtený / slissený / zabity; lectus, auditus, occisus, sic čtenj / slissenj / zabitj / κ. Quae participialia transeunt etiam in nomina verbalia, ut posllapánj / conculcatio, čtenj / lectio, slissenj / auditio, zabitj / occisio. &c.

Nota, Participia Irregularia, de quibus supra Obs: 5. sub Reg: 1. dixi, ut sunt wzatý / gatý / zatý / jatý / satý / mutant a, in e. ut wzetj / getj / zetj / jetj / setj / Et illorum composita.

Notaz. Qualia sunt participia in suo significato, talia etiam erunt participialia, perfecta vel imperfecta, vel frequentativa, &c.

II. Gerundia & Supina non sunt Boëmis, in propria & speciali terminatione sicut Latinis, sed exponimus illa per modum Transgressivũ, qui etiam Gerundivus appellatur, & per Participialia, sicut etiam per infinitivum: ut Gerundium in di: est tempus ludendi, gest čas beáti: vel gest čas hránj: vel cum praepositione t/ gest čas t hránj.

potus, **poβéβlý** / vagabundus, sumitur pro ipsa persona significationem, vel qualitatem verbi, à quo formatur habente. ut **oźβeatec** / **opítec** / est persona, qua solet tantum haurire & potare, seu potationibus indulgere: **poβéβlec** / que solet vagari. Solemus etiam his nominibus aliquando pro ipsis prateritis uti, ut **gest vimelec** / est mortuus, vel est homo mortuus, cadaver, &c.

Ex his formantur feminina **ec** / mutato in **ice** / ut **woźβealice** / **źβéβlice** / **poβéβlice** / &c.

Item Adjectiva **ny** finita mutando **ec** / in **ny** / & ì punctuando. ut **woźβeatečny** / **poβéβlečny** / **vimelečny** / Et habent significationem latinorum, in bundus, a, um, finitorum, potabundus, vagabundus, moribundus.

Non sunt etiam multum in usu. Et declinantur, sicut **icařny**.

Ex his adjectivis possunt etiam formari alia substantiva in **it** / ut **źβeatečnit** / **poβéβlečnit** / **vimelečnit** / &c. qua habent significationem adjectivorum, à quibus derivantur. Et hoc scire, ut plurimum tibi Poëta proderit.

Nota 8. talia nomina **ec** finita, derivare solemus ab adjectivis, ut **liatec** / **Speditwec** / a **řatý** / **Šfeditwý** / senex, canus, & habent eandem significationem.

Item solemus etiam à talibus adjectivis formare nomina **ic** / finita: potissimum si adjectivum in ultima syllaba habeat duplicem consonantem. ut **ředřit** /
à **ře**

2. Hoc Gerundium do, exponimus pulchrè per modum Transgressivum, ut *Brage čas matise/ ludendo tempus perdis, mlie to vdelati müjese:* Cum casu, quem ipsa verba regunt, ut *tebrage pwti/ carpendo flores, spisugic dniby scribendo libros, žádage auradu petendo officium, &c.* prout oratio & sensus postulat.

Gerundium in dum.

1. Quemadmodum hoc Gerundium, Latini exponunt cum præpositionibus, ad, ob, inter, ante: sic & nos exprimimus illud per præpositiones, cum participialibus. ut locus ad ludendum amplissimus, *misto t hráni to negwéssi*: ob absolvendum acceperat, *za ošwobozeni přigaš.* inter prandendum hæc dixit, *mezy obédwánim to mluwil/* ante pugnandum non est canenda victoria, *před poteglánim nemá se zpřiwati wj-těstwi.* Et si construuntur cum nominibus, tunc apud nos participiale cum Genitivo est construendum. ut ad cognoscendum veritatem, *t poznáni prawdy*: ad ædificandum domum, *na/ vel t staweni domu/ &c.*
2. Gerundium, quod Latini in Nominativo cum verbo sum efferunt, nos efferimus per auxiliare verbum, *mám/ máše/ má/ &c.* & Infinitivum, ut est mihi ludendum, *vigilandum, gaudendum, mám hráti/ bditi/ se weseliti/ &c.* *serviendum*

M

dum

ni. Sic habeo causam loquendi: mám přiči-
nu mlúwiti, vel mlúwenci, vel ě mlúwenci.

Nota, *Si Gerundium construatür cum aliquo nomi-
ne, tunc illud nomen apud Boëmos construitur in
Genitivo cum participiali: seu participiale regit
Genitivum, & assumit præpositionem ě. ut non
habeo tempus visitandi meos amicos: nemám
času ě nauššitiwenci (vel ě nauššičiwowáni) mych
Přátel. vel etiam per Infinitivum, cum casu,
quem verbum regit, ut nemám času nauššitiwiti
(vel freq: nauššitiwowati) my Přátel.*

Gerundium in do.

I. Exprimimus per idem participiale, ponendo il-
lud in casu Instrumentali, ut ludendo tempus
perdis, Bránim čas mařisø; tacendo hoc face-
re potes mlčeniym to včinti mižesø.

Et quemadmodum apud Latinos Gerundium hoc
etiam cum præpositionibus in, de, è, ex, cum,
pro, construitur, sic etiam apud Boëmos per eas-
dem præpositiones cum participialibus, quæ
semper Genitivum regunt, si accedat præposi-
tio, effertur. ut in conscribendis libris, w spř-
šowáni kniž. in administranda justitia, w
odčłowáni Spravedlnosti. Pro vapulando gra-
tias ágam? za opráni dělłowati budu? Et ca-
:tera.

z. Hoc

Bylo Bogowáno/ vel Bogowalo se/ spalo se/
přestalo se/ sic actum est, stalo se/ zc.

Supinum in u.

1. Exprimitur per participiale, od ut eo á lusu, gdu od hráni. zc.
2. Supina in u, quæ. Latini construunt cum Adjectivis, ut mirabile visu, auditu, difficile creditu, miserabile visu, &c. exprimimus per participialia cum præpositione ꞑ. ut diwno ꞑ wi-
dénij/ ꞑ slyssenij/ zc. tézko ꞑ wérenij/ litostwo pa-
rrenij/ zc. vel per Infinitivum cum casu verbi, ut
diwno widéti/ slysseti/ tézko wériti/ litostwo pa-
títiti. zc.

Observatio VII.

De Modo Optativo Conjunctivo Potentia- li & Permissivo.

HOs modos, ut supra dixi, non habemus, in
specifica terminatione, sed particulæ opta-
tivæ, & conjunctivæ, potentiales, permissivæ
appositæ modo Indicativo, efficiunt Optati-
vum, Conjunctivum, Potentialem & Permis-
sivum.

Modus Optativus

Est duplex. Primus non habet nisi tempus præte-
ritum, sive illud sit Imperfectum, perfectum,

M 2

plus-

dum est mihi amicis, mám flaužitl přáte-
sum.

Obserua: *Grammatici Latini Neoterici, adhuc aliud genus gerundij fecerunt, quod gerundivum nomen appellant, & illud per omnes casus, genera, in utroq; numero inflectunt.*

Sed illa gerundia nominalia eodem modo, sicut gerundia propria, per participia & participialia exprimimus. ut molestia educandorum liberorum, colendorum agrorum, est idem ac si dicas, molestia in educando liberos, arando agros, vel in educandis liberis, arandis agris. Dices ergo Roëmicè, sicut suprà de Gerundio in do, dictum est. obtižnost w odchowánj ditel/ w oránj toli/ zc. Ad cognoscendam veritatem t poznánj pravdy zc. Et sic alia exprimes, eo modo, ut gerundia propria, in qua gerundia nominalia omnia resolvere potes.

Supinum in um.

1. Supina exprimuntur apud Boëmos per participiale cum præpositione t/ vel per Infinitivum, ut eo lusum, dormitum gdu Bráti/spáti; vel gdu t Bránj/ spánj.
2. Supina quæ construuntur cum verbo sum, exprimimus per participium passivum in genere neutro, vel per præteritum neutro-passivum. ut pugnatum est, dormitum est, cessatum est.

Bylo

Bydom/ secundæ Byſte/ tertix By. ut miſował/
Bych/ miſował Byſ/ miſował By/ ic. amarem, a-
mares, amaret.

*Nota 1. Quando verbum eſt ſolum, & nulla aliqua
orationis pars accedit, tunc ille particule, poſt-
ponuntur verbo in omni præterito, ut ſupra vides.
Quod ſi verò aliqua dictio verbo accedit, particu-
le cum illa dictione conſtruntur. ut*

ByłBych miſował; ByłByſ miſował/ ByłBy miſo-
wał/ ic. amaſſem, amaſſes, amaſſet. &c.

*Nota 2. Si adſint plures dictiones, ſeu partes ora-
tionis, tunc cum qualibet poſſunt conſtrui.*

*ut ga Bych Był ıchwał: vel ga Był Bych ıchwał, ego lace-
raſſem, & aliud exemplum ſit hoc: v. g. ſi veſter
dominus hoc facere vellet: poſſum ſic dicere: geſt-
liżeby wáſo Pán to vćiniti chćel. vel ſic: geſtliże
wáſo Pán Byto vćiniti chćel, vel geſtliże wáſo
Pán toby vćiniti chćel, vel, geſtliże wáſo Pán to
vćiniti By chćel, vel geſtliże wáſo By Pán to vć-
niti chćel.*

*Sic omnibus aliis, poteſt illa particula conjunctivi
modi, tam ſingularis, quam pluralis numeri, ad
quamcunq; dictionem in oratione addi, prout ora-
tio meliùs vel pulabriùs, ſonare vel pronunciarı
poſſet. Optimè tamen & frequentius, & pulabriùs
adduntur, ille particula, ad primam dictionem,
ut geſtliżeby/ ic. ſi tamen oratio eſſet longa, vel
parentheſes haberet, ita ut verbum ad Bych/ Byſ/*

plusquam perfectum, sive Iterativum, frequentativum, &c. Et hæc optativa præterita sunt eadem, cum præteritis Modi Indicativi: Nam addendo particulas ad primam personam singulariter *obyϕ/* secundam *obyϑ/* tertiam *oby/* Pluraliter, ad primam *obyϕme/* vel *obyϕom/* secundam *obyϑte/* tertiam *oby/* loco particula- rum Indicativi, *gsem/ gsr/ gest/ gsmē/ gste/ gsaū/* &c. fit modus Optativus: ut *ebyϕ moyl to dostati/* utinam pollem hoc assequi. *obyϕ Byl moyl to dostati/* utinam potuissem hoc assequi, &c. sic *obyϑ/ eby moyl/* &c.

Secundus Optativus modus, habet omnia tempora Indicativi, & addit ad illa tantum particulam *lyz/* & idem significat, quod *obyϕ/ obyϑ/ oby/* &c. ut *lyz. gde/ lyz gest prissel/ lyz gest Byl prissel/ lyz prigde/* &c. utinam eat, veniret, venisset, venturus sit, Solet etiam ad illud *lyz/* addi *o/* ut *olyz prigde/* &c. Habet hoc *lyz* etiam significationem optativam, si: ut *lyz gsy Byl dri- we prissel/* si vel utinam citius venisses.

Conjunctivus Modus.

Conjunctivus habet idem tempus cum Optativo primo. Nisi quod ex particulis optativis, primam vocalem *o/* abjicit, & sunt particulae conjunctivæ, personæ primæ: *byϕ/* secundæ: *byϑ/ l. bysy/* tertiæ *by/* pluraliter primæ *byϕme/* vel *by.*

tunc est Interrogatio? ex qua Interrogatione cognoscitur significatio eius, nempe, quando, & non si: ut *kd̄ybȳs̄ čtěl to m̄iti*: quando hoc velles habere? Si autem interrogatio non esset: & illud signum interrogationis tollatur, tunc erit iste sensus: si velles hoc habere, &c.

Nota 4. Particula *abyčl* ut ego, *abȳi* vel *abȳsy* ut u, *abȳi* ut ille, illa, illud. Pluraliter: *abyčme* vel *byčom*, ut nos, *abȳste* ut vos, *abȳi* ut illi, ille illa, conjunctivum modum regunt, sicut particulae *byčl* *bȳs̄* *bȳi* &c. sed cum hac distinctione, ut haec particulae *byčl* *bȳs̄* *bȳi* *byčme* *bȳste* *bȳi* possint cum quacunque dictione construi, & compni in oratione, sed *abyčl* *abȳi* *abȳi* *abyčme* *abȳste* *abȳi* non possunt. Sed ponuntur haec particulae conjunctivae, *abyčl* *abȳi* *abȳi* &c. semper in principio orationis, quae incipit, & sequitur post antecedentem mandativam, vel optativam, vel precativam, rogativam, vel certiorativam, vel iurativam vel denique post aliquam narrativam orationem, cuius sensus, & intellectus, a sequenti oratione habetur, eodem prorsus modo, sicut apud Latinos, (ut) poni solet. v. g. *Čan poručil ate domu ošel*. Dominus mandavit ut ires domui. *Winššowač byčl aby přišel*. optarem ut veniret. *on prošy a žáda aby to učinil*. ille petit & rogat, ut hoc facias. *Žalub wšlazužel* vel *owa ti wěděl* vel *napomináče* aby na sebe

sebe

By ꝛ. relativum, orationem claudens, facere vellet sensum ambiguum, tunc melius particula conjunctiva, cum dictione illud verbum antecedente, si sit talis dicitio, apponitur. ut in libris sapiens leges.

Nota 3. Bdy Bych ꝛ. si ego, tdy Byo ꝛ. vel tdy By sy ꝛ. si tu, tdy By ꝛ. si ille, illa, illud. Bdy Bych me ꝛ. vel tdy Bych oim ꝛ. si nos, tdy By ste ꝛ. si vos, tdy By ꝛ. si illi, illa, illa, nunquam illa particula, Bych ꝛ. Byo ꝛ. By ꝛ. Separantur, sed semper conjunctim, & indivisibiliter ponuntur. ut tdy by wásþ Pán to včiniti čtěl. malè autem diceret, si divideret illam particulam By. ut tdy wásþ Pán By to včiniti čtěl. Nam hac oratio, non haberet sensum prioris orationis, tdy by wásþ Pán ꝛ. id est, si vester dominus hoc facere vellet, sed haberet jam alium sensum, scilicet hunc: quando vester dominus hoc facere vellet? Nam tdy, separatum, á Bych ꝛ. Byo ꝛ. significat, quando, interrogationem? nam tdy ꝛ. semper interrogativè ponitur. ut tdy pŕigdeso: quando venies? tdy čcese: quando vis? è contra, tdyz ꝛ. quando, dum, cum, nunquam interrogativè ponitur, ut tdyz gdu ꝛ. dum eo, tdyz pŕisset ꝛ. quando venis, tdyz By pŕisset ꝛ. dum vel quando venerat, tdyz pŕigde ꝛ. quando veniet, &c.

Subnota: Potest ad illud, tdy ꝛ. quando, quidem etiam apponi ipsa particula Bych ꝛ. Byo ꝛ. By ꝛ. secundum ea, qua supra sub Nota primo dicta sunt, &

tunc

CAP: XXIV.

De Observatione Speciali,
ad quamvis Conjugationem.

Observatio I.

Ad primam Conjugationem.

HÆc conjugatio est regularis: nam omnia verba conjugantur regulariter, præter mām/ habeo, quod in Præterito facit mēt/ Inf: mjtī. Item dām/ do, tertiam personam pluralem format dupliciter, dagī/ & dadi: unde Transgressivus dage/ dagice/ dada/ dadauce/ &c.

Nota 1. *a* verbis in dām/ dām/ Bām/ tām/ mām/ pām/ tām/ wām/ zām/ gignuntur perfectæ verba nul finita, ut rebām/ rebnu/ de quibus vide infra cap: 25. Observ: I. n. 3. in quarta conjugatione. Et ideo præteritum, rebnu/ vel reb/, provenit ab illo perfectō rebnu. Sic

Nota 2. Gignuntur perfectæ verba, *a* dxtām/ capio, dxtim; præ: dxtī/ *a* gimam; capio, gmu/ composita zagmu/ præ: gal/ zagal/ zaijram/ nego, zapru/ præ: zapriel/ nadýmām sei surgeo, nadmu se, præ: nadmu/ vel nadul se: počnām, incipio, počnu/ præ: počnu/ vel počal/ prospjwām/ proficio, pr-spēgl/ præ: prospēl/ zsnimām/ depono, zsegmu/ præ: zsnial/ spinam/ con-

sebe daš pozor. *Jacobus significat, vel certior me facit, vel monet te, ut tibi attendas. Psalmi wycho to věniš! scripsit mihi, ut hoc faciam. postea mi tu xéc/ abych gi dodal Petrowi: nisi mihi hanc rem, ut eam tradam Petro. & cetera.*

Nota 5. Solet etiam sepius ex illis particulis, bych/ abyš/ aby x. abjici illud a/ ita ut sit, bych/ byš/ by / x. quo abjecto eadem significatio, & observatio manet, ut Nota 3. jam dictum. Hinc

Nota 6. Quod omnes alias conjunctiones, quæ quot sunt, præter jam dictas, cum temporibus Indicativi modi, conjungantur & construuntur Et si quid cum aliis conjunctionibus per modum conjunctivum esseendum sit, tunc ille conjunctiones assumunt ad se particulas bych/ byš/ by x. divisibiliter, secundum Notatum primum supra. ut ačkoliv bycho prowesti moš! licet iaprobare possem, &c. vel ačkoliv to prowesti bych toš!, x.

Modus Potentialis

Est similis Indicativo, nisi quod in Potatiali signum Interrogationis addatur.

Permissivus

Est æquè similis Indicativo, præterquam, uod ad omnes personas utriusq; numeri, addit particulam neš! vel ai. ut neš! mišuge/ anišuge/ amet.

CAP:

dijm/ inquam, dĕgi/ dĕl/ diti ; znijm/ sono, znĕgi/ znĕl/ zniti/ bdijm/ vigilo, bdĕgi/ bdĕl/ bdiiti/ &c.

2. Item Frequentativa, praterquam, quod hæc Infinitivum in eti forment, ut Bázým/ projicio, Bázegi/ Bázel/ Bázeti: mijgm/ praterlabor, mijegi/ mijgel/ migeti. &c.
3. Item verba Neutra, ut Bĕžým/ curro, præt: bĕžel/ bĕzeti/ ležým/ jaceo, ležel/ lezeti/ mlĕým/ taceo, mlĕel/ mlĕeti/ sic Břým/ frangorem edo, Bučým/ boo, Kwičým/ ejulo, Bečým/ balo, mĕlijm/ debilitor, mĕžým/ displiceo, wĕžým/ hæreo, zaBálijm/ otior, Kšaným se/ adoro, swĕbjm/ prurio, tĕpjm/ patior, vĕmjm/ scio, rozumým/ intelligo, woným/ olfacio, smĕdjm/ fæteo. &c.

Et in hac re, ratione prateriti, accipe hanc generalem regulam, verba activa habent prateritum in il/ ut vĕdrawil/ pozdrawil/ sanavit, bĕlil/ al-bavit, pačil/ comburebat, oĕrwawil/ sanguine maculavit, smĕadil/ factorem fecit, obĕerſtwil/ refrigefecit, objiſwil/ restituit sanitati.

Neutra in el/ ut oĕdrawĕl/ sanitati restitutus est, Bĕlel/ albescebat, Borel/ ardebat, oĕrwawĕl/ sanguinolentus factus est, smĕdĕl/ fætebat, obĕerſtwĕl/ refrige-factus, objiſwĕl/ sanitati restitutus, est adhuc aliud verbum idem significans, objiſwnu/ hinc objiſwnuſ/ ꝑ. objiſwſ/ ꝑ. objiſw/ &c.

Et hoc benè observa, in verbis duplicis generis, &

In-

jungo, sepnu/ prae: sepnuſ/ vel ſpial/ 3ſtinám/ decollo, 3ſetnu/ prae: 3ſetnuſ vel 3ſtiaſ/ ſapám/ capio, ſapim/ prae: ſapil/ ſtaſám/ ſtočim/ prae: ſtočil/ 3egBám/ 3egbnu/ vel 3nu/ prae: 3egbnuſ/ vel 3nuſ/ 3ápám/ prebendo, 3opim/ prae: 3o: piſ/ počytám ſe/ congregior, počtám ſe/ prae: počtaſ ſe/ li3ám/ poli3nu/ poli3il/ vel poli3nuſ/ dáwám/ dáwám/ prae: dáſ.

Et haec perfectæ verba declinantur, per Conjugationes perfectas, & proprias, quas vide infra cap: 25. Obs: 1.

Et ideò ſecundum diverſitatem conjugationum, diverſa habent præterita & Infinitivos.

Qua autem verba, alia gignerent ex ſe perfectæ irregulariter, præter haec, ſupra Notato 2. poſita: vix ullum ultra invenies; & ideò pro declaratione omnia huic appoſui. Et difficultatem hanc declarabit tibi ſequens Caput, de diverſa ſignificatione verborum.

Obſervatio II.

Ad Conjugationem ſecundam.

HÆc Conjugatio maximam partem verborum capit, in qua hæc notanda veniunt.

1. Monosyllaba personam tertiam pluralem in *egi/* præteritum in *el/* Infinitivum in *iti/* formant, ut *mi3im/* puto, *mi3é3i/* *mi3él/* *mi3iti/* *3im/*

Nota 1. quod supra dictum est, Monosyllaba & frequentativa, habere tertiam personam pluralem in egi| hoc intelligendum est, quoad elegantiam, nam etiam regulariter primo modo formare possunt, ut di| zii|; bdi| hazy| migi| &c.

Sic è contra neutra verba, magis amant primam terminationem, quàm secundam in egi|.

Et pulchrius dico, Eëji| leji| mēji| quàm Bēzegi| lezegi| mēcegi| &c. licet utroq; modo bene loqueris.

Nota 2. Neutra blauidim| erro, twilim| plango, hēssim| pecco, cýtım| sentio, per il| hæc autem activa hanim| vitupero, kásim| maculo, mácim| madesfacio, per el efferuntur. kásim| prima brevi, significat turbidum facio, regulam sequitur. Musym| debeo, per yl| & per el solet pronunciari.

Nota 3. Irregulariter formant præteritum, Bogim| se| timeo, & stogim| sto, Bál| se| stál| Inf: Bálti| státi| item spim| dormio, spał| spáti| gim| comedo, gedł| gisti| wim| scio, wéděl| wédéti| Et hæc duo, in tertia persona plurali secunda forme d admittunt, ut gim| gił| gi| gimel| gite| gedi| sic wim| wime| wédi. Transgressivus wéda| gedá| &c. ostim| mingo, facit scal| scáti.

Observatio III.

Ad Conjugationem Tertiam.

Observabis in primis, quòd in hac & sequenti Conjugatione, persona prima pluralis Indicis

Inchoativis, de quibus capite sequenti Obser-
 5. 6. 7. tractatur, Nam inchoativa, cum sint
 neutra, omnia habent in præterito *el*/ ut *ꝑꝛo-*
ꝑꝛoꝛatēl. Et si activè illa efferte velis, tunc in
 præterito habent *il*/ ut *ꝑꝛoꝛatēl ꝑꝛoꝛc*. sic
ꝑꝛoꝛatēl: dives factus, *ꝑꝛoꝛatēl*, divitem fecit.
 Et hoc scire multum tibi prodeſt. Sed Tu
 Latine Grammatista bene observa: Activa no-
 ſtra, non perinde ut Latina ex Accusativi re-
 ctione dignoſci (multa enim noſtra activa ali-
 um, quàm Accusativum caſum regunt: ac è
 converſo non Activa quædam, Accusativo ſe
 ſociant) ſed ſolùm attendi oportere ſignifica-
 tionem: ut nempè, ſi actio à ſubjecto, id eſt,
 ab agente, ſeu operante, foras emanans ſit, di-
 catur verbum activum: ſin actio immanens,
 aut aliunde in ſubjectum immanans, Neutrum:
 ex gr: *ꝑꝛoꝛc*/ doleo, *ꝑꝛoꝛc*/ prurio, *ꝑꝛoꝛc*/ vi-
 deo, *ꝑꝛoꝛc*/ audio, &c. Accusativum regunt,
 & actionem ſignificant, ſed non emanantem,
 à ſubjecto, ſeu ab agente, ſed immanantem,
 ideòq; neutra ſunt & per *el* formantur. E con-
 tra, *ꝑꝛoꝛc*/ teſtor, *ꝑꝛoꝛc*/ ſervio, *ꝑꝛoꝛc*/
 deſidero, *ꝑꝛoꝛc*/ Latinis neutra dicerentur,
 nobis autem, quia quendam à ſubjecto foras
 reſpectum inferunt, pro Activis habentur,
 ideòq; per *il* formantur.

cum suis compositis : ut *oštegi!* convalescam, *o-
pra!* vel *ošte!* &c.

*Nota, Alij adhuc per unam terminationem hac ver-
ba formare solent in praterito, scilicet per el/ ut
hiet/ unde hietý/ à hiegi/ &c. smégt se video, con-
tentum est prima terminatione, ut smál se' legi
fundo, habet ly! : rationem videbis in Profodia,
quia legi provenit à lygi, ý enim solet in é/ vel egi
permutari.*

**IV. agi finita, ut sagi/ increpo, tagi/ liquefco,
tagi se/ ktagi/ item finita in i/ simpliciter, cum
quacunq; antecedente liquida consonante, ut
hybi/ moveo, pláci/ fleo, osepti/ balbutio, lámí/
frango, stúni/ zgroto, táti/ reprehendo, páti/
dissolvo, píssi/ scribo, plessi/ gestio, wázi/ li-
go, &c. item trescy/ osepicy/ punio, susurro, &c.
formant prateritum in al/ ut hybal/ platal/
oseptal/ lámal/ stonal/ plesal/ písal/ (sed hoc
meliùs contractè pronunciat, psal) wázal/
trestal/ oseptal/ &c. Infinit: in ati/ secundum
regulam, &c.**

**Excipe meli/ molo, msel/ mšeti/ vel mšyti: hcy/
volo, personam pluralem tertiam facit htj/ vel
htégt: præt: htél/ Inf: htjti.**

*Nota 1. Hec verba ultima, qua exeunt in i/ vel y/
mutant consonantes, in cognatas suas : sunt autem
cognate seu transformativa litera in hac conju-
gatione ista :*

c &

dicativi modi, possit e finale abjicere, ut *mišugem/ přegem/ ěrnem/* loco *mišugeme přegeme/ ěrneme/* ꝛ. quòd in primis duabus Conjugationibus non fit. Item observabis, quòd hæc Conjugatio habeat quadruplicem distinctam terminationem, *ugi/ igi/ egi & agi.*

I. ugi finita, conjugantur sicut *mišugi*: Excipies hinc *dugi/ afflo žsugi/ žugi/ exugam, quæ in præterito habent *duš/ žsuš/ žuš/* Et Participia passiva, in *uty/* ut *duť/ žsuť/ žuť/* (Et non secundum regulam *dowal/ žsowal/ žowal/ dowany/ žsowany/ žowany*) Infinitivum, *dauti/ nam dmauti/ venie á dmuš) žiauti/ žaui.* Item *plugi/ vocor, vel nominor, facit *šlauš/ šlaui/ plugi/ naro, plauš/ plauti.***

II. igi finita, formant suum præteritum in *iš/* Infinitivum *iti/* Part: præteritum in *ty*: ut *bišigi/ tundo, bišil/ bišiti/ bišity/* ꝛ. sic *pišigi/ bibo, šligi/ evomo, čišigi/ sentio, šyšigi/ fundo, šryšigi/ tego, myšigi/ lavo, plišigi/ expuo, ryšigi/ sculpo, syšigi/ semino, øšigi/ suo, tyšigi/ pingvesco, wyšigi/ ululo, žišigi/ vivo, Et si quæ alia sūt.*

III. egi finita, formant præteritum in *ál/* vel *iš/* Infinitivum in *átš/* vel *jšti/* cum antecedenti liquida, Participium præteritum in *ty*: ut *šřegi/ calefacio, præť: šřál/* vel *šřišš/* Infin: *šřati/* vel *šřitišš/* Part: *šřatyš/* vel *šřitištyš.* Sic *přegi/ faveo, šřegi/ šřegi/ šřegi/ wěgi/ šwěgi/ šwěgi/ děgi/ cum*

Conjugatio hæc habet sex ordines :

I. finita **du/ su/ tu/ zu/** habent Infinitivum in **sti/** (at **zu/** in **zti**) cum antecedente longa, ut **wedu/** duco, **wedſ/ wēsti/** **nesu/** fero, **neſt/ neſti/** metu/ purgo scopis, **metſ/ mésti/** **wezu/** veho, **węzſ wēzti**: sic **ptadu/** vel **předu/** **třasu/** vel **třesu/** **řladu/** **Bředu/** **paſu/** **maſu/** **pletu/** **lezu/** **tc.** **Bodu/** pungo, facit **Büſti/** **Budu/** **Bauſti/** ubi **o/ & u/** in longas mutantur :

Nota, qua in penultima habent e/ possunt illud mutare in ý/ ut wēsti/ wýsti/ neſti/ nýsti/ tc.

Nota 2°. moderno tempore, consonans illa l finale præteriti antecedens, non abjicitur, in Infinitivo, sed relinquitur pro majori claritate. ut wēdſti/ węzſti/ á wēdu/ węzu/ Būdſti/ Baudſti/ á Bodu/ Budu/ tc.

Nota 3°. gedu/ pergo, habet præteritum geſt/ Infin: geti/ quia sibi cum verbo gſm, comedo, quod gedu/ geſti/ vel gysti/ habet, præterita & Infin: permutarunt. gdu/ eo facit geſt/ giti.

II. finita **hu & hu/** formant Infinitivum in **cy**: ut **moſu/** possum, **moſſ/ mocy**: **telu/** fluo, **telſ/ técy**: **tluku/** tundo, **tlaucy/** ubi **u/** in **au** mutatur: **ſhu** autem mentior, habet in præter: **ſhaſ/** Infinit: **ſháti.**

Nota, ſ/ in reliquis personis mutatur in ž/ ut ſhu/ lžeſo/ lže/ lžeme/ tel/ præter tertiam, ſhau/ sic mo-

N **Buſ**

c & t/	trescy/	punio,	trestal/
c & t/	pláci/	fico,	plaiál/
t & r/	woti/	arno,	woras/
ff & o/	cessi/	feco,	cejai/
z & d/	klozy/	rudo,	kłodai/
z & h/	strazi/	ra do,	strauhál/
z & z/	mazi/	ungo,	mazał.

*Nota 2. Hac verba veniunt à primæ conjugationis verbis, & idcò possunt iterum ex illis formari iisdem regulis verba primæ Conjugationis. ut Bý-
Bám/ ojeplám/ kaniám, káram/ iausám; worám/
mazám/ &c. vide de hac mutatione caput sequens
Obs: 4. n°. 4. Not: 2.*

*Nota 3. Moravi & Rustici omnia hæc verba i/ fi-
nita, pronunciant etiam per u. ut hragu/ lagu/
melu/ wotu/ &c. loco hragi/ lagi meli/ woti/ &c.*

*Nota 4. Sequentia gignunt ex se perfecta verba: ut
chybugi/ erro, chybim/ spajugi salvo, spajým/
trefugi/ tango, trefým/ wozlazugi/ significo, wozla-
zi/ stupugi/ staupim/ gradior, sic & stupugi/
ingredior, wystupugi/ egredior, tupugi/ emo,
kaupim/ zgewugi/ manifesto, zgewým/ ozdobugl
orno, ozdobim/ wracugi/ vel wracým/ restituo,
wracim/ stáci falso, stočim. Et ex perfectis sunt
postmodum præterita perfecta secundum regulas.*

Observatio IV. Ad Conjugationem Quartam.

Con.

Nota, *hæc verba nu finita plurisyllaba, habentia in præterito ante syllabam nui. adhuc unam consonantem, possunt abjicere ex illo præterito nu ut kletk/ lehl pad. loco kletnui, lehnui/ padnui/ Et sunt ferè omnia perfecta verba. Hænu non abjicit, quia r est loco vocalis. Sic etiam minui/ obfero, inui/ tango, dõnu/ spiro, & knu: incipio mori, dicitur de piscibus, cum suis compositis, ut zamll/ dotll/ wydcyl/ zekll. &c. loco zamlnui/ dotlnui/ wydcynui/ zeklnui/ &c. potest etiam e interponi, ut zomell/ dotell/ wydechil/ &c. Zenu/ pello facit hnal/ hnatl.*

VI. *Sequentia 6. verba, gmu/ capio, pnu/ intendo, tnu/ secabo, lnu/ adhaeresco, žnu/ meto, žhnu/ præteritum habent in al/ Infin: jti/ Part: atý/ cum suis Compositis: ut pogmu/ accipiam, pogal/ pogiti/ pogatý/ zapnu/ occludam nodis, zopial/ zapiti/ zapiatý: sic p̄retnu/ dissecabo, rozžhnu/ rozžal/ rozžiti/ rozžatý.*

Nota, *vocalis ante al/ liquescit.*

Nota 2^a. *hæc verba habent etiam ordinarium præteritum, & Infinitivum, ut zapnu/ zapnauti/ &c. Item Composita ex gmu/ habent etiam præ: za- gmu/ Infin: zagmanti: dmu/ influo, cum compositis, Et que alia in mu finiuntur, facit dmu/ dmanti sic nadmu/ nadmu/ nadmanti.*

Observa ultimò, *quòd verba monosyllaba, in Imperativo, adjiciant i/ ut hni/ tni/ t̄i/ ždi/ &c. Item*

N 2

omnia

Bu/ mozesø/ moze/ ꝛ. *Aliter dicimus etiam, mo-*
Bu/ müzesø/ müze/ müzeme/ müzete/ mobau.

Nota 2. *Moderno tempore hac verba in Infinitivo*
etiam per ti efferuntur, ut mocti/ tecti/ tlaucti/
pécti/ wécti/ ꝛ. Et é/ potest etiam in ýi mutari,
ut pýcti/ wóýcti/ týcti/ ꝛ. alij adhuc { addunt, ut
pýctsi/ wóýctsi/ týctsi/ ꝛ.

III. wu finita, habent præteritum in **aw/** Infinit:
áti: ut **rwu/ røwu/ beo, zuwu/** aliter **zuwi/** invi-
 to, **zuwu/** inutilia loquor, &c.

Hæc sequuntur finita in **eru/** ut **beru/** accipio,
brat/ bráti/ ubi semper illud **e** eliditur. Sic
peru/ tundo, **zeru/** voro, **deu/** ꝛ.

Nota, *hac in Prasenti non mutant e:* ut **beru/ be-**
zesø/ bere/ ꝛ. *licet hoc non ab omnibus observe-*
tur, nam aliqui etiam, beru/ berzesø/ bere/ bere-
me/ te/ berau/ loquuntur.

IV: ru finita monosyllaba, Præteritum habent
tes/ Infinit: **tjeti:** & in prasenti mutant **e/** in **é**
meu/ morior, **mtesø/ mte/ mreme/ te/ meau.**
 præ: **mtes/** Inf: **mjeti.** sic **deu/** excorio, **teu/** ter-
 go, **sten/ wru/ prru/ zru/** ꝛ.

V. nu finita, præteritum habent in **nus/** Infinit:
nauti: Partic: præteritum utý: ut **minu/** præter-
 labor, **minus/ minauti/ minutý.** Sic **Bynu/** pe-
 reo, **Benu/ Bnu/ Benu/ Bynu/ Banu/ Blynu/** ꝛ.
 monosyllaba **ntu/** Et perfecta **Bnu/** **odpočinu/**
móvebo, requiescam.

rum illis explicare oportet. Nam significatum, & transitum verborum per Conjugationes scire, summa rei in hoc versatur, quod quicúq; capiet summum Lingua Boëmica lumen & secretum habiturus est.

Itaq; Deo, t. o. m. Adjuvante :

Scias I. quòd omne verbum Boëmicum, aliud est simplex, aliud Compositum. Simplex dicitur absq; præpositione, ut *sedjm / sedeo, ležjm / jaceo, gdu / eo, nesu / fero.* Compositum est, quod habet aliquam præpositionem, ut *pose-
djm / parùm sedebo, poležjm / parùm jacebo, ode-
gdu / abibo, odnesu auferam, &c.*

II. Omne verbum Boëmicum five sit simplex, five compositum, est vel singulare, vel frequentativum.

Singulare (*gednotlivé / I. samotlivé slovo*) est, per quod unica actio significatur, ut *sedjm / ležjm / gdu / nesu / sic odnesu / odegdu / odlehnu / odse-
dnu!* *hæc duo ultima Latini non possunt exprime-
re, nisi circumscriptivè, nempe movebo me ex illo
loco, ubi jacui, sedi, &c.*

Frequentativum (*častotlivé slovo*) est, per quod u-
nius & ejusdem actûs, seu actionis iteratio &
frequentia significatur. ut *sedám / ležám / vel
syžám / modjm / nosým / &c.* *nam hæc verba, qua
proveniunt, à sedjm / ležjm / gdu / nesu / Latinè
non possunt uno verbo pronunciari, multò minùs*

*omnia, quæ ante nullam consonantem habent, ut
Pletni/ ic. quia absq; illo non possent benè pronun-
tiari.*

CAP: XXV.

De diversa Significatione, & secundum hanc, diversa Conjugatio- ne Verborum Boëmicorum.

Modum conjugandi jam vidimus, & vix est,
quod non dixissemus; Restat nunc, ut adhuc
quadam, de significato verborum Boëmicorum at-
tingamus. Et ante omnia sciendum est, quod no-
stra verba Boëmica, singularem quandam virtu-
tem, & nervositatem admirabilem, ad significan-
das & explicandas humanas actiones habeant,
præter alias Linguas, qua singularitas & nervosi-
tas, singularem etiam Discipulis facit difficulta-
tem, & confusionem. Imò etiam ipsis Boëmis,
nescientibus, cur unum verbum, jam hoc, jam ite-
rum alio modo inflectatur. Nam sæpè unum &
idem verbum, ita diversimodè formatur, ut nec
sibi simile maneat. Et hoc inde provenit, quòd fe-
rè omne verbum Boëmicum, omnes Conjugatio-
nes, ex ratione significationis, transire debeat. Ut
itaq; hoc Discipulis scire possint, & illis in discendo,
omnis difficultas tollatur, significationem, verbo-

RUM

bat, Bázel/ projiciebat, sic composita, wydkwał/
 wdnással / olupował / ꝛc. Idem cum aliis ver-
 bis. &c.

*Quilibet ergo, qui Linguam Boëmicam addiscere,
 aut benè Boëmicè loqui vult, omne verbum Boë-
 nicum debet scire in hac quadruplici significatio-
 ni, nempe, Singulari, Frequentativa, Perfecta, &
 Imperfecta, formare & conjugare. Hoc sciens,
 scie omnia.*

*Et Non, Apud Boëmos esse tria tempora Cardinalia :
 Præsens, Præteritum, Frequentativum; ex qui-
 bus omnia alia fluunt. Nam ex Præsenti & Pra-
 terito, procedit integra Conjugatio, verbi singu-
 laris. Ex Frequentativo autem, sunt omnia ver-
 ba imperfecta significationis. Ut jam videbimus.*

Observatio I.

De Verbo singulari simplici.

I. **O**Mne tempus Præsens est imperfectum, nam
 quod fit, factum, vel perfectum non est,
 & idè tempus præsens, semper imperfectum
 opus significat, ut supra Conjugationum posita
 themata demonstrant, tržam/ činjm/ mihigi/
 wedu/ ꝛc. Et cum reliqua tempora à præsenti
 formentur, erunt omnia imperfectæ signifi-
 canis. *Et Nota: omne Futurum, quod construitur
 cum auxiliaribus, Budu/ Budešo/ Bude/ ꝛc. est im-*

*hec: sedawám / siβawám / φodjwám / nosýwám /
 qua veniunt ab iisdem verbis. Et ex his fiunt adhuc
 alia frequentativa, ut sedawáwám / siβawáwám /
 φod wáwám / nosýwawáwám / c. sed Latinè per cir-
 cumscriptionem ea pronunciamus, & explicamus
 hoc modo. soleo sedere, soleo jacere, soleo ire, so-
 leo ferre, Et sequentia, soleo sepè, vel sapissimè se-
 dere, jacere, ire, ferre. Et idem intelligendum
 est de aliis verbis. Talia autem verba Latina
 Lingva, aut Germanica non habet.*

*Sic etiam de Compositis sentiendum, ut od sedá-
 wám / od seβawám / od φazywám; od nássiwám /
 Ex quibus adhuc altera frequentativa possunt
 fieri. Et habent sensum, soleo sapè, à sedendo,
 jacendo, memovere, soleo sepè abire, auferre. Et
 cetera.*

III. Porro omne verbum simplex & compositum,
 est vel Perfectæ vel Imperfectæ significationis.

Perfectæ significationis verbum dicitur, quod per-
 fectū opus seu actum significat. ut dáti / dedit, nesi /
 tulit, taupiti / emit, βoditi / projecit, &c. Sic wy dáti /
 exposuit, od nesi / abstulit, o taupiti / coëmit, o βoditi /
 projecit, seu percussit. &c.

Imperfectæ significationis verbum est, quod qui-
 dem actionem rei nobis significat, sed adhuc
 imperfectam, & opus non factum. (t. wyzname-
 náwá / wécy toliko lonáni / ale ne / do lonáni)
 ut dáwáti / dabas, nosýti / ferebat, turowáti / eme-
 bat,

bo, &c. Et inde reliqua tempora omnia perfectæ significationis, formantur iisdem regulis, sicut verborum imperfectorum, præter futurum, cum Budu/bude, si bude, &c. quia omne futurum, cum his particulis, est imperfectum, ut jam dixi. Et etiam ideo, quia ipsa themata horum verborum, sunt futuri temporis. Hinc errant Discipuli, in his verbis perfectis, quando illa cum his particulis Budu/Bude, & pronunciant. Nam mali dicitur, Budu dáti / Budu laupiti / Budu sednauti, s. debes dicere, dáti laupim / sednu / &c. Si autem in intentione habes actum imperfectum, & indeterminatum, hoc est nesciens, num sis revera & certissimò daturus, vel utrum certò sis empturus, vel utrum sedebis (loquor enim de jam datis exemplis) tunc debes tuam intentionem, non per verba perfecta, (qua semper perfectum actum præsupponunt & indicant, & ideo Audientes, auditis verbi perfectis, perfectum etiam actum intelligerent) declarare vel pronunciare, sed per verba imperfecta: debes ergo dicere, Budu dáwati / Budu lupowati &c. Alias se invicem non benè intelligerent. Quia unus de actu imperfecto, & alter de perfecto intelligeret.

Hæc verba Boëmica, cum per Latina non possint benè explicari, quia Latina non sunt talis significationis, optimè Discipuli per vivam vocem Instructorum suorum, super his informari poterunt. Quia

DIUS

perfectæ significationis. Itaq; sciendum est, quòd suprapositæ quatuor Conjugationes verborum simplicium, sunt imperfectæ significationis. Sic etiam omnia composita, quæ habent tempus præsens, conjugantur sicut illæ conjugationes, & omnia tempora, quæ inde formantur, sunt imperfectæ significationis. *ut p̄inašim / adfero, p̄inášsel / adferebat, Budu p̄inášseti / adferam, sic p̄inaššiwam / p̄ináššiwat / Budu p̄ináššiwatt /* &c.

II. Hinc sequitur, cùm tempus præsens sit imperfectæ significationis, quòd verba Boëmica, significationis perfectæ, tempus præsens non habeant, nec futurum cum particulis *šudu / Bu- desø / Bude /* &c.

Sed habent tantùm tempus futurum. & præteritum, Et quæ inde formantur. *ut dam / dabo, dáš / dedit, šaupim / šaupit, emam, emit. &c.*

Hæc nomina perfectæ significationis, tam simplicia, quàm composita, conjugantur sicut Conjugationes supra positæ sunt, iisdem quidem regulis, quoad formationem, sed horum perfectorum verborum themata, licet sint futuri temporis, conjugantur tamen per easdem formas, quas habent supra positæ Conjugationes in præfenti. *ut dam : daš / dá : dame / date. dašš / Præt. : dáš : Infin. : dáti / Transgress. : dašce daw / Et cæt. Sic šaupim / padnuš / adam, šednuš / sedu- bo.*

Etiones sunt in natura, quibus perfectio prorsus adaptari non potest, & ideo, cum verba rebus & humanis actionibus aptentur, etiam perfecta tempora habere non possunt. Itaq;

In prima Conjugatione Verba perfecta sunt, d : m / dabo, nequam / relinquam.

In secunda Conjugatione sunt, Bodim / caupim / projiciam, emam, tročim / passum faciam, tročim, scindam, sapim / capiam, somim / frangam, supim / percutiam, pugčim / mutuabo, pustim / dimittam, razým / decutiam, stočim / saltabo, staučim / descendam, žsnim / comedam, (sed hoc est compositum, à gim / nam g / solet mutari in n) střeljm / jaculabor, střčim / detrudam, šlapim / calcabo, oštipim / plantabo, sadim / ponam, wrátim / restituum, čopim & čyrim / capiam, čwatim / properabo, čybim / errabo.

Nota, ráčim / dignor & dignabor, est presentis & futurae significationis: dum in presenti tempore & significatione loquimur, semper illi additur verbum infinitivum imperfectum: infutura significatione autem addendum est illi infinitivum perfectum. ut ráčime poraučeti / significat dignamur mandare, ráčime poručiti / significat dignabimur mandare, si cum aliis verbis. dim / aio, est etiam pres: & futurae significationis. tropim / aspergo, aliqui faciunt perfectum verbum, sed apud me est imperfectum singulare, dicimus enim budu tropiti / cujus frequentativum est trápim.

In

viva voce non tantum per circumscriptionem, sed etiam per ipsum actum significatio verbi declarari potest. Dico tamen hic omnia, ut quisq; intelligere possit. Et quod dixi jam de futuro, hoc procedit in omnibus temporibus, nam inter perfecta & imperfecta verba, est magna differentia, Et si quis uratur perfecto pro imperfecto, & vice versa, oratio insapida erit. ut *Ḥān poraueel abys* *Ḥet Somu: Dominus mandavit, ut eas domum.* Si dicas, *Ḥān poraueel abys Ḥodil Somu* ista oratio jam est a priori valde distincta, prima enim est perfecta significationis, altera imperfecta: nam per verbum *poraueel*; non possum intelligere actum perfectum mandati, sed imperfectum: & ideo nescio, utrum mandaverit absolute, vel mandatum revocaverit. Sic etiam verbum *Ḥodil* quia est a verbo frequentativo, non quadrat pro perfecta oratione. Nam per hoc verbum *Ḥodil* hoc intelligo, ut ille cui mandatur, domum veniat, iterum abeat, iterum redeat, rursus abeat, Et eat: quia ut dixi verbum frequentativum, denotat frequentiam actionis, vel actus.

Ut tamen, & hac difficultas cognoscendi verba perfecta & imperfecta, tollatur, scias,

III. Non esse inulta verba simplicia perfectæ significationis, è contra composita innumera, de quibus infra, Et in *Gratiam Discipulorum* placuit ea hic enumerare, & viam, quomodo reliqua cognoscenda sint, monstrare. Nam multæ res & a-

Etio-

žim/ stáči vel stálám/ staupám/ zsnjdám/ (snj-
dám/ snjdati; *est ientare*) stělim/ stelám/ ssa-
pám/ sázým/ wacym/ wápám/ wwatám/ wy-
tám/ hæc autem quatuor præsens imperfecti
operis, in ugi formant, ut lupugi/ piugugi/ stě-
pugi/ wybugi.

Tabula Conjugationum Verborum perfectæ signifi- cationis.

Præsens & Futurum.

Indicativi Modi.

1. dám/ ·dáso/ ·dá/ ·me/ ·te/ ·gi/
2. taupim/ ·iſo/ i/ ·me/ ·te/ ·égi/ vel ·ſ
3. táži/ ·eſo/ ·e/ ·me/ ·te/ ·j/
4. padnu/ ·eſo/ e/ ·me/ ·te/ ·nau.

Transgressivi Modi.

1. dage/ ·gecy/ i. ·gicy/ ·gic/ ·gice/
2. tau-pé/ ·pécy/ ·picy/ ·pic/ ·pice.
3. ta-že/ ·žecy/ ·žicy/ ·žic/ ·žice.
4. pad-na/ ·naucy/ ·nucy/ ·nau/ ·nauce.

Adde ad Transgressivum generis neutri ý/ sit Participium, ut daglicý/ taupicý/ tážicý/ padnauký.

DE frequentativis duo oportet scire, quomodo fiant, & quomodo augeantur.

I. frequentativa regulariter fiunt à præterito singulari, & mutato in wám/ ut

trbám/	trbaſ/	trbáwám.
čínim	čínif/	čín,wám.
miſugi/	miſowaſ/	miſowáwam.
beru.	braſ/	bráwam.

Nota, Penultima frequentativa (excepta vocali o) & é/ qua semper natura est brevis, item e) semper producitur.

Nota 2°. Aliqui frequentativum tertia Conjugationis, quod à verbis ugi, provenit, solent contrahere, ut miſuwám/ loco miſowáwam.

Nota 3°. à Verbis Passivis nu finitis, non fiunt frequentativa: qualia sunt, ſtycnu/ ſiadnu/ ic. Et ſtydám ſe/ incipio congelari, non venit à ſtydnu/ sed est simplex verbum per se. Composita tamen, faciunt ex illis præſens in ugi/ ut infra dicetur.

Nota 4°. solemus etiam quadam verba appellare Iterativa, (ſlowo opécliwé) nempe ea, qua non tantam frequentiam actûs denotant, quam frequentativa. Et erunt ea, qua in frequentativo syllabam wám/ non habent, continentur tamen sub nomine frequentativi.

Exceptiones.

In prima Conjugatione nulla inveniuntur irregularia.

la

Imperativus.

1. 2, 3. 4	Personz primæ non sunt.	deg/	deg:	degme/	=egte/	=egte.
		fup/	fup:	fupme/	=pte/	=pte.
		řaz/	řaz:	řazme/	=te/	=te.
		padni/	ni:	padněme/	=te/	=te.

Præteritum Indicativi Modi.

1. dal/	a/o/	} gsem/gsy/gest/	dali/	řya/	} gsmel/	
2. řaupil/	a'o		řaupili/	řya/		
3. řázal/	a/o/		řázali/	řya/		} gste/
4. padnuř/a/o/			padnuli/	řya/		

Præteritum Transgressivum: Participium

1. daw/	} wřři/wřři/wřře. hinc fit	} daný/	} á/é/		
2. řaupiw/				řaupený/	á/é/
3. řázaw/				řázaný/	á/é/
4. padnuw				padnutý/	á/é/

Infinitum. dáti/ řaupiti/ řázati/ padnauti.

Nota, Verba perfecta, conjugantur in omnibus & per easdem form.is, & regulas, sicut Imperfecta, tantum hoc singulare habent, quod illorum thema presentis, sic futurae significationis, Et ideò futurum cum budu/budeřo. budeř non habent.

Observatio II.

De Verbis Frequentativis.

De

ωim/ loquor, myslim/ cogito, slissim/ audio,
 spořim/ topim/ submergo, žwonim/ pulso cam-
 panam, φodim/ ambulo, pogram/ ad bibendum
 do, dylubim se jacto me, pudim/ pello, tratim/
 perdo, pomnim/ recordor, Běžim/ curro, prae-
 ter ordinarium frequentativum, Bonjwam/
 mlauwám/ ic. habent etiam alterum, ut Bā-
 nim/ mlauwám/ mýslim/ vel megsslim/ slau-
 čám/ spátim/ tápim/ žwánim/ čázým/ págim/
 čflaubám/ pauzým/ trácým/ pomínám/ Bihám/
 quæ in simplici locutione non habent locum,
 nec sunt ampliùs in usu, sed tantùm in verbis
 compositis: ut wyBánim/ expello, rozmlau-
 wám/ discurro, wymegsslim/ excogito, poslau-
 čám/ ausculto, přěspátim/ wytápim/ wyžwá-
 nim/ wyčázým/ exeo, napágim/ do ad biben-
 dum, wyčflaubám se/ jacto me, popauzým/ in-
 cito, otrácým/ perdo, spomínám/ recordor, na-
 & v: pomínám/ admoneo, wybihám/ excurro,
 & czt: sic etiam cum alijs præpositionibus com-
 ponuntur.

*Nota hac frequentativa, formant postea ex se, alia
 secundum regulam, ut wyBánjwam/ poslaučá-
 wám/ wytápjwám/ ic.*

*Nota 2. hac sequentia frequentativa, & sua perfe-
 cta, kládám & ložim/ laussim/ & luyým/ činám
 & inu/ pono, tento, incipio, in bello Grammati-
 cali ceciderunt. Composita tamen eorum diuunt.*

O

ut

In Coniugatione 2.

I. Perfecta verba supra posita, formant sua frequentativa extra regulam. ut *Ĥodjm/ Ĥazyġm/ Ĥeoġm/ Ĥracyġm/ Ĥeogġm/ Ĥragġm Ĥapġm. Ĥapám/ Ĥomġm/ Ĥámám/ Ĥupġm/ Ĥupám/ Ĥustġm/ Ĥauſſġm/ Ĥazyġm/ Ĥázyġm/ ſtoġm/ ſtáġm/ ſtaupġm/ ſtaupám/ ſtrelġm/ ſtrilġm/ ſtreġm/ ſtelám. ſlapġm/ ſlapám/ ſadġm/ jázym/ 3ſuġm 3ſnġdám ſed ſnjdám/ jentaculum sumo, est singulare) wratġm/ wratcym/ ĥopġm/ ĥapám/ ĥwátġm/ ĥwátám/ ĥytġm/ ĥytám/ Et hæc quatuor, Ĥaupġm/ Ĥupuġi/ pugġm/ pugġugt/ ſſupġm/ ſtġpugġi/ ĥybġm/ ĥybugi.*

Nota, hæc frequentativa à verbis perfectis, iterum formant alia frequentativa secundum regulam. ut ĥodjwám/ Ĥazywám/ pugġowáwám/ Ĥupowáwám/ ꝛc.

II. *Bġzym/ curro, habet BġĤám/ ſedġm/ ſedám/ ſedeo, ſeġm/ jaceo, ſġĤám/ ġġm comedo, ġġdám/ Ĥropġm/ aspergo, Ĥrápġm, Bġedġm/ aspicio, Bġedám/ vel Bġydám/ ſliſſġm/ audio, ſlýĥám/ vel ſlegĥám/ ſetġm/ volo, ſétám/ vel ſýtám/ wġdġm/ video, wġdám/ pġdġm/ pġdo, pġdám.*

Nota, hæc omnia habent etiam ordinarium frequentativum, ut Ĥropjwám/ Bġedjwám/ ꝛc.

Nota 2°. Irregularia illa frequentativa, formant ex se alia regularia, secundum regulas, ut BġĤáwám/ ſedáwám/ ꝛc.

III. Hæc verba, *Bonġm/ pello, vel insequor, mſu-
wġm/*

21

accipio, Bras/ Bráwám/ kladu/ pono, kladf/ kladáwám/ dmu/ inflo, dmuš/ dýmawám/ dchnu/ spiro, dýcháwám ꝛ. nam unisyllaba interponunt ý/ vel j/ ꝛ.

Alteram propriam, & est hæc, quòd usitatissimè, u/ in ám/ mutant, penultimam producendo: ut kladu/ kladám/ Bryzu/ brýzám/ ꝛ. Et quæ sunt monosyllaba, illa inter consonantes assumunt y/ vel j/ secundum regulam positionis, ut dmu/ dýmám/ dchnu/ dychám/ ꝛ. Sic etu/ lego, čítám/ flu/ aio, řířám/ dru/ excorio, djeám/ meu/ morior mjeám/ gmu/ capio, gjmám/ pnu/ pínám/ intendo, žnu/ meto, žnám/ tru/ tero, tjeám/ pru/ pjeam/ resisto, řiru/ řjeám/ ꝛ. Quæ autem habent n/ cum consonante, abjiciunt illud, ut táhnu/ traho, tářám/ páhnu/ řteo, pářám/ (Nota pářám/ significat etiam patro) řnu/ tango, tyřám/ ꝛ. řudu/ cano fidibus, facit řaudám/ řlu/ tundo, řaulám/ ubi u/ in dyphthongum mutatur propter penultimam longam, počtu/ numerabo, počtám/ numero.

Nota 1. *sequentia penultimam non producunt. ut řwetu/ floresco, řwetám/ řetnu se/ terrebor, řetám se/ metu/ purgo, metám/ padnu/ cadam, padám/ řářnu/ prendam, řařám/ řetu/ fluo, řetám/ řetu/ pinso, řetám.*

Nota 2. *hæc propria frequentativa, iterum ex se a-*
a
lia

ut nascādām / potlādām / *superpono, suppono, perfectum, nascō* / podlōžim / *sc. potlōžim / vel potlōžim / tento vel experior, perfectum potlōžim / stulōžim / sc. začínám / počínám incipio, perfect: začnu / počnu / infinit: začínati / perf: začínati / vel etiam začti. sc.*

In Conjugatione tertia.

Bigi / tundo vel cudo, pīgi / bibo, wīgi / frumentum purgo, meli / molo, mecy / projicio à metám / prater ordinarium frequentativum, biwám / piwám / wiwám / miwám / metawám / habent etiam bigim / pigim / wigim / mýlám / mýtám. Hinc composita, pobigim / pīpigim / dowigim / domýlám / wymýtám / Alij etiam wymýtám / & wymétám dicunt, &c. sli / mitto, slal / habet sýlám / cum compositis, posýlám / wysýlám / mitto, chy / volo, chtwám / sed hoc est regulare, à chtel / nam cum penultima debeat esse longa, è debet in cognatam mutari, idem de aliis intelligendum.

Nota, žigi / & žiwám / dēgi / & diwám / *perierunt, sed Composita durant, ut vžiwám / uxor, perfectum vžigi / odžiwám / perfect: odēgi / infn: vžiwati / vžiti / odžiwati oditi / sc.*

In Conjugatione quarta.

Hæc Conjugatio habet duplicem formationem frequentativorum, unam regularem: ut **beru / acci-**

Et hæc omnia possunt adhuc alia frequentativa ordinaria formare.

II. Quemadmodum apud Boëmos possunt Nomina diminui, etiam bis, ter, quater, ut de diminutione nominum dictum est, Ita etiam frequentativa, semel, bis, ter formari & augeri possunt, quæ semper majorem & majorem frequentiam actûs, & laboris significabunt.

Et hæc de frequentativis & Iterativis omnia habes, nil tibi deerit ad ea cognoscenda.

Observatio III.

De Verbis Compositis perfecta significationis.

Verbum perfectæ significationis, fit ex verbo singulari, & præpositione qualicunq; : ut *wesam/* voco, *zawesam/* vocabo, *wywesam/* evocabo, *swesam/* convocabo, &c. Et sicut supra diximus, quòd omne opus præsens, & quod de præsentis fit, adhuc imperfectum est, verba autem perfecta, apud nos, laborem perfectum & executum, vel certissimè & revera perficiendum & exequendum significant, ideò tempus præsens, & significationem præsentem, Consequenter etiam futurum cum *Budu/* *Budeso,* *Bude/* non habent. In quo iterum di-

O 3

scen-

*lia frequentativa ordinaria gignunt. ut tářám/
tářawám/ dýchám/ dýcháwám/ ic.*

Nota 3. *irregulariter formant, gdu/ eo, řodim/ gedu/ p̄ci go eques vel curru, gezd̄im/ neřu/ fero, neřym/ wezu. veho, wozyim/ wedu/ ducō, wo-
d̄im/ řnu/ movebo, řybám/ vel řegřbam/ řynu/ nuto, řywám/ vel řegřwám/ minu/ transibo, miř-
gim/ wřbu/ projicio, miřám/ etiam wřřawám/ mořu/ possum, mářám/ wleřu/ wleřám/ vel
wřylám/ vel wřácim/ řenu/ pello, řonim/ řeř-
řu ře/ tramo, řřřám ře.*

Nota 4. *řázym/ à gdu/ giřd̄im/ à gedu/ niřám/ à gmu/ řánim/ à řenu/ wázym/ vel wád̄im/ à
wedu/ non sunt in usu, sed tantum composita eo-
rum, ut woryřázym/ exeo, perfectum worygd̄u exi-
bo, ořgiřd̄im/ circumpergo, perf: ořgedu/ ořniř-
mám/ (dicimus etiam benè ořgimám/ nam g so-
let mutari in n) separo, perf: ořegmu/ woryřán, mi
expello, perf: woryřenu. worywad̄im vel worywázym/
educō, perf: worywedu/ ic.*

Nota 5. *sequentia, řřřym cum řřřd̄nu/ vel řřé-
d̄nu/ wřřám cum wřřnu/ biřym cum biřd̄nu/ po-
miřám cum pomiřenu/ nulla sunt in usu, ut sim-
plicia, sed eorum composita vivunt. ut nařřřym/
inspicio, perf: nařřřd̄nu/ vel nařřřd̄nu/ řwřřám/
asuesco, perf: řwřřnu/ po biřym/ instigo, perf:
po biřonu/ na pomiřám/ admoneo perf: na pomiř-
nu. Huc adde řřřwám/ soleo esse, à řřřem/ sum.*

Et

Et sic possunt conjugari, vel per Conjugationes simplicium Imperfectorum, rejeſto futuro, cum Budu/Budeſo/ſc. quod eſt ſemper imperfectum, vel per Conjugationes verborum simplicium perfectorum, quia eſt eadem formatio, tantum quod perfecta abjiciant futurum ex Budu/Budeſo/ſc. com-
poſitum.

Nota 3. licet verba perfecta in ſuo primo themate ſint futura, & futura ſignificationis omnia, tamen aliquando futuro perfecto, etiam pro presenti in ſenſu. Patetico pulchre utimur, quod paſſim apud Hiſtoricos leges.

Nota 4. Cum prepoſitiones, faciant verba ſimplicia ſingularia, omnia perfecta: Obſervabis iterum, differentiam inter verba perfecta, qua ſunt ex perfectis, & qua ſunt ex Imperfectis. ut roztebam/ & roztebnu/ & ex his praterita, roztebal/ roztebnul/ ſic rozſſapam/ & rozſſapim/ rozſſapal/ & rozſſapil. roztragim/ & roztrogim/ roztragel/ & roztrogil/ ſc. v. g. inter roztebam/ & roztebnu/ eſt hac differentia, quod roztebam/ dillacerabo, roztebal/ dillaceravit, ſit perfecte per plures actus, vel unum diuturnum, roztebnu/ dillacerabo, roztebnul/ dillaceravit, ſit per unicum actum. Sic rozſſapam/ diſcalcabo, rozſſapal/ diſcalcavit, per plures actus, rozſſapim/ rozſſapil/ per unum actum. Eandem differentiam habent roztragim/ & roztrogim/ diſcindam, & a-

scientes errant, quando dicunt, *Budu zawola-
ti/ B.udu p̄tinesli*: nam hæc locutio non est bo-
na, sed debes dicere, *zawolám/ vocabo, p̄tine-
su/ adferam.*

Regula Generalis.

Quandocúnq; præpositiones adduntur ad
verba simplicia, & singularia, temporis præ-
sentis, Indicativi modi, tunc fiunt: futura,
perfectæ significationis, quod in aliis Lin-
gvis non fit. ut *roztrbám/ dilacerabo, à trbám/*
lacero, &c.

*Nota 1. quòd præpositiones mutant, non tantùm Præ-
sens tempus, in Futurum, sed & ipsum verbum, fit
enim ex Imperfecto, Perfectum per omnia tem-
pora.*

*Nota 2. quod verba composita, ex singularibus &
simplicibus, licet sint futura & futura significatio-
nis in suo primario themate, ut roztrbám/ roztr-
bnu/ dilacembo, p̄tinesu/ odnesu/ adferam, au-
feram, napissi/ p̄cepissi/ scribam, describam, za-
platim/ persolvam &c. Et sic omnia alia. Tamen
debent conjugari per Conjugationes, sicut alia
verba, qua præsens in primo themate habent.
Quia ab ijs formantur postea alia tempora, ut
roztrbat/ roztrbnu/ dilaceravit, roztrbatu/ roz-
trbnuu/ roztrbati/ roztrbanti/ &c. perfecta.*

Observatio IV.

De Verbis Compositis Imperfecta significationis.

Verba imperfecta significationis, non mutantur quoad tempus, sed tantum quoad formationem, & conjugationem. Et de his observandum est.

I. Diximus supra, quod præpositiones ad verba simplicia, & NB. singularia præsentis temporis additæ, faciant ex præsentis, tempus futurum, & ex imperfecto, verbum perfectum. Quid ergo faciendum, si velim per verbum compositum in tempore præsentis loqui? & sit mihi necesse tempus præsens exprimere? R°. de-
beo addere præpositiones ad verbum iterati-
vum, quod minorem frequentiam habet, quam
frequentativum, Et sunt ea, quæ non habent
wám/ item omnia illa, quæ extra regulam sua
frequentativa formant. de quibus hoc cap: su-
pra Observ: 2. egi. Nam

*Nota, Frequentativum, continet sub se verbum ite-
rativum, & semifrequentativum, quæ non tantam
frequentiam laboris, vel actûs significat. Quæ
sunt semifrequentativa, infra in specie n°. 3. Not: 1.
enumerantur. Et*

*Nota 2. quando illa præpositiones adduntur ad Ite-
rati-*

lia similia verba. Et talia verba Latina & Germanica Lingua non habet.

Hec tamen differentia, locum habet NR. in verbis, qua duplex futurum perfectum habent, unum ex imperfecto, & alterum ex perfecto: & possimium fiunt talia verba, à verbis singularibus simplicibus prima Conjugationis.

Verba autem, qua tantum unum Futurum habent, & consequenter unum Præteritum, ut p̄tinesi/ p̄tineſi/ differentia hac cessat, sed sub uno continentur tota perfectio, sive per unum, sive per plures actus fiat. Sicut etiam continetur in perfecto simplici, si per simplex verbum fiat sermo.

Nota 5. Præpositio po/ si addatur verbis simplicibus presentis temporis, qua significant motum, & transitum de loco ad locum, faciunt quidem futurum perfectum, at NR. non mutant illa in sensu & significatu, sed retinent significationem simplicium, ac si illa præpositio adjecta non esset. ut p̄gedu/ pergam, p̄wezu/ vibam, p̄wleku/ erabam, p̄stēbugi se/ migrabo, à gedu/ wedu/ wezu/ wleku/ stēbuglſe. Atque quando præpositiones ad verba adduntur, qualificant illa secundum significationem suam, quam quavis præpositio habet.

Ob-

*ut zaneſám/ que ſecundam formam amant, ut
přídávám/ ganechávám.*

**Secunda fiunt, addendo prapositiones ad frequen-
tativum verborum ſimplicium : ut rozteřawám
wyſtrauřawám/ otařawám/ wyſtřřawám. zc.**

*Nota, frequentativa, fiunt addendo prapositiones
ad frequentativum ſecundum : ut ab ugi fiunt,
rozteřowávám/ wyſtřřowávám/ zc. à wám
fiunt, rozteřávávám/ ſed meliora ſunt ab ugi
provenientia, propter concurrentiam vocalis a.*

*Nota 2. počám expeřabo, non habet ugi/ ſed ſe-
cundam formam : ut počávám/ očeřávám/ ex-
peřo. Sileſita ſolent dicere etiam počelugi/ zc.
more Polonico.*

**III. Verba Compoſita ſecundę Conjugationis,
fiunt preſentis temporis ſignificationis ſingu-
laris imperfectę, etiam duplici modo : Pri-
mo modo in ugi/ Et formantur à futuris per-
fectis, im mutato, in ugi/ ut rřodjm/ percu-
tiam, rřozugi/ percutio, wyſřapjm/ wyſřapu-
gi/ cořtaupjm/ rozřtupugi/ wyprořým/ wypro-
řřugi/ řtařjm/ řtařugi/ wypugějm/ wypugěu-
gi/ pořaupjm/ pořupugi/ zc.**

**Frequentativa Compoſita inde fiunt, wyſřapo-
wávám/ wypugěowávám/ zc.**

**Secundo modo formantur, addendo prapofitio-
nes ad frequentativa extraordinaria, que non
habent wám/ ut wyřapjm/ wyřwánjm/ wyřá-
njm/**

rativa, mutant illa ex significatione iterativa, ad significationem imperfectam: nam sicut ex simplicibus singularibus, faciunt perfecta, sic ex frequentativis, seu Iterativis faciunt imperfecta. Et

Nota 3. *licet omnia frequentativa, Iterativa, semifrequentativa, sint semper imperfecta significationis, tamen inter imperfectam, est adhuc hac differentia, quòd illa sit frequentativa, hac autem singularis, ut à roztebám/ roztebnu/ sit praesens imperfectum singulare, roztebugi. Si autem volo habere praesens tempus frequentativum, tunc addo praepositiones ad verbum frequentativum secundum, seu regulare, & tunc fit compositum frequentativum, ut roztebáwám/ vel roztebowáwám/ &c. Sed hac parùm clariùs & specialius explicabo.*

H. Verba composita primæ Conjugationis, sunt praesentis temporis, imperfectæ singularis significationis, dupliciter. Prima fiunt à futuris perfectis, ám/ mutato in ugi. ut roztebám/ roztebugi. wystaubám/ wystaubugi/ přisau- lám/ přisulugi/ wystařám/ wystařugi/ wydrá- páám/ wydrapugi/ ořasám/ ořasugi/ wylausaám/ wylusugi/ obližám/ obližugi/ zamazám: zama- zugi/ odpáráám/ odpáreugi/ opařám/ opařugi/ nařezám/ nařezugi/ ořřlubaám/ ořřlubaugi/ v- wázám / vwazugi/ &c. *Excipe hinc composita, ex dáám/ ut přědáám/ zadám/ & ex nečám/*

additur prepositio ad regulare: ut wyśpim/ wyśpawam/ ꝛc.

Nota 3. In formando ugi/ fit mutatio litterarum, nempe,

d t o st	} mutantur in	{	3/ rozplodim/ rozplozugi ꝛc.
			c/ pīnutim/ pīnucugi ꝛc.
			ff/ wybrausym/ wybrussugi ꝛc.
			ff. ocistim/ ocissugi ꝛc.

Alij etiam per o solent dicere, ut wybrusugi/ wyprosfugi/ ꝛc.

i/ solet etiam in t mutari, ut postrejm/ parum trudam, postelugi/ ꝛc.

Nota 4. Omnia verba in ugi finita, qualiacumq, sint, & undecumq, veniant, penultimam & antepenultimã habent breuem, & ideò in formando ugi syllaba longa mutantur in breues; in suas symbolicas, secundum regulas.

IV. Verba Composita tertie Conjugationis presentis temporis, imperfecte singularis significationis, fiunt, addendo prepositiones ad frequentativum regulare. ut odęgi/ odjwám/ vjigi/ vjwám/ sic pomisugi/ pomilowám/ poBragi/ poBráwám/ ꝛc. Wypissi/ describam, prater wypśawám/ habet etiam wypisugi.

Nota, verba, qua habent irregulare frequentativum, addunt ad illud prepositiones, ut posylim/ wysylám/ pobigim/ pīprijim/ ꝛc.

Et ex his postea faciunt frequentativa Composita, ut wyśy

nijm / wypauſſijm / wygidám / počínám / poſlau-
chám / ꝛc.

Et ſunt illa, de quibus ſupra Obſer: 2. in Exceptio-
nibus n°. 1. 2. 3. Conjugat: 2. dictum eſt.

Frequentativa ex his fiunt, ſecundum regulam, ut
wytápſwám / wyzwánjwám / ꝛc.

Nota 1. Diximus, ſi prapositiones apponantur ad
verba Iterativa, quod faciant illa imperfecta ſin-
gularia preſentis temporis: quod etiam jam ex-
emplis demonſtratum eſt. Sed excipiuntur hinc
ſemifrequentativa hæc: Bázým / à hódým / tra-
gým / à trogým / ſapám / à ſapým / lámám / à lo-
mým / lupám / à lupým / ſtácým / à ſtočým / ſtélým /
à ſtélým / ſteſám / à ſtečým / ſhápám / à ſhopým /
ſſapám / à ſſapým / ſhwátám / à ſhwátým / ſhýtám /
à ſhýtým / ſázým / à ſadým / ſnjdám / jentaculum
ſumo: qua cum prapositionibus ſunt futum per-
fecta, ut wyházým / roztrágým / ꝛc. Et hæc ſemi-
frequentativa appello, ut habeant diſtinctionem
ab alijs. Prater hęc nominata autem, vix plura in-
venientur. Et Notabis inter ea, qua duplicem fu-
turum, & conſequenter præteritum habent, ean-
dem differentiam, quam notavimus ſupra Obſer: 3.
ſub Regula Generali Notato, 4. nam wyházým /
ſit per plures ætus, & wyhódým per unicum, ſic
de alijs, &c.

Nota 2. Si verba bujus Conjugationis ſecunda, non
habeant aliud, niſi regulare frequentativum, tunc
ad-

Conjugatio, habent presens in ugi/ ut wystrauzi/ wytrahugi/ poseci/ poseluati/ wyteffi. wytesu- gi/ &c. Et sunt talia supra Obser: 4. n°. 2. enume- rata, & litera iterum mutantur in priores, ut his superius Not: 2 posita sunt.

V. Verba Composita quartæ Conjugationis, præ- sentis temporis, significationis singularis im- perfectæ, fiunt, addendo præpositiones ad fre- quentativum, quod dicitur proprium, & ex- traordinarium, ut nadýmám/ inflo, vmjéám/ morior, nařtám/ conqueror, obgijđim/ cir- cumpergo, wyřánim/ expello, &c. de quibus dictum supra Oser: 2. In Conjugatione quarta.

Ex his fiunt postea frequentativa composita, se- cundum regulam ordinariam, ut nadegmá- wám/ vmjéawám/ nařtawám/ obgijđiwám/ &c.

In ugi formant præsens sequentia, zablestugi/ à blesťnu/ fulguresco, oddechugi/ respiro, ab odde- chnu/ zahrnugi/ involvo, à zahrnu/ wystriřugi/ excindo, à wystriřnu/ wyzdwiřugi/ à wyzdwiř- nu/ elevo, wyřryzugi/ à wyřryzu/ mordeo, wyži- nugi/ à wyžnu/ demeto. Item à verbis perfectis futuris nu finitis, si nu non præcedat litera ř/ il- lam syllabam nu abjiciendo, ut wytářnu/ wytá- řugi extraho, wytrěnu/ wytrěugi/ evello, &c.

Nota, řodim/ geđim/ nosým/ wozým/ wodim/ řonim/ de quibus Obser: 2. In Conjug. 4. not: 5. sunt semifrequentativa, & ideò cum præpositioni-

bnc

wysyláwám/ 1c. que autem illa verba sint, que irregulari frequentativo habent, sunt paucissima, & supra Observ: 2. in Conjug: tertia enumerata.

Nota 2. Verba simplicia singularia prima Conjugationis ám finit. 1. solent etiam illud ám mutare in i/ servata mutatione litterarum, consonantis precedentis, Et tunc transeunt in jura secunda Conjugationis. Mutatio autem est hac :

d r ch f r f t z	} mutantur in	{	3/ Blodám/ Blozy/ rodo, &c.
			3/ straubám/ strauzi/ rado, &c.
			/ dyháam/ dyssi/ spiro, &c.
			č/ selám/ seči/ scindo, &c.
			ř/ worám/ wori/ arn, &c.
			/ tesám/ tessi/ seco, &c.
			c/ trestám/ trestcy/ punio, &c.
3i/ mazám/ mazi/ ungo, &c.			

Sic řezám/ řezi/ scindo, stonám/ stoni/ vel stüni/ a-groto, Et sunt ejusdem significationis.

Monosyllaba in rani solent ámi in gi mutare, ut hrani hrangi ludo, zrámi zragi/ muturesco.

Quaedam etiam, in u/ mutant, ut klámi: fallo, lá-mám lámui/ frango, & sunt ferè illa, quando alterum m/ precedit, sed possunt aequè per i/ ef-ferri, ut klámi/ lámui/ 1c. Sicut è contra, Monovi Rustici, omnia hac verba in i/ finita, per u/ effe-runt, ut pissui hrangui tressui/ ieiui/ vel selui/ 1c. quod etiam aliquando Boëmi faciunt in ritmicis carminibus. Itaq; hac omnia verba (prater Mo-nosyllaba à rami) quando conjugantur sicut tertia Con-

ratio est, quam semel pro semper nota, quia finita in wám/ nunquam habent hanc terminationem.

Nota 2. *Verba composita, quorum infinitivus exit in áwati/ nati/ rati/ ut roztebáwati, dillacerare, obáwati se/ timere, zústáwati/ manere, počínati/ incipere, umírati mori, &c. non amant hanc terminationem ugi/ sed suá ordinaria contenta sunt, ut roztebáwám, obáwám se/ zústáwám/ počínám/ umírám. &c. Dicimus quidem etiam zústa- wugi/ sed est diversa significatio, scilicet relinquo & venit ab alio verbo, zústawiti/ relinquare.*

Regul 2. *Verba composita, quæ Infinitivum terminant, in owati/ ut roztebowati/ dořabowati/ dillacerare, apprehendere, &c. mutant illud, owati in ugi/ ut roztebugi/ dořabugi/ quibus adde přitřeffowati/ & reliqua composita, ex třeffugi/ tango. Excipe tamen hinc verba simplicia tertia Conjugationis, ut supra Obs: 4. w. 4. dictum.*

Regula 3. *Verba composita, quæ Infinitivum terminant in nauti/ itti/ etti/ mutant, nauti/ itti/ etti/ in ugi/ ut utřbnauti/ avellere, utřbugi/ počopiti/ capere vel percipere, počopugi/ zamtřeti/ reticere, zamtřugi/ &c.*

Nota 1. *Si ante (itti/ vel etti.) precedit consonans ě/ solet etiam illud ě mutare in t/ ut postřěiti/ parám trudere, postřěiti/ parám faleare, zamtřěti/ reti°*

P

bus faciunt futurum. ut doxodim/ doxedu/ donoyim donoyuz. Et in hoc duplici futuro observabis differentiam, de qua supra Observ: 3. Notato 4. dictum est.

VI. Cùm terminatio ugi/ verborum Compositorum sit frequentissima, volo te docere, hanc terminationem compositorum, formare facili modo ab Infinitivo; quia in Dictionariis Boëmicis, verba in tempore Infinitivo poni solent. Notabis itaq; :

Regula prima, Verba quæ exeunt in Infinitivo in ati/ abjicias illud ati/ & addas syllabam ugi/ sic habebis verbum compositum præsentis temporis, significationis singularis imperfectæ, ut roztebati / dosabati/ mutato ati in ugi/ habes roztebugi / dillacero, dosabugi/ apprehendo, & czt:

Nota 1. *Verba finita in ati/ composita ex monosyllabu simplicibus verbis, Infinitivi temporis, hoc est, si maneant monosyllaba, abjecto i/ ultimo: ut sunt, brati/ prati/ lati/ abjecto i/ sunt infinitivi monosyllabici, brát/ práť/ lát/ ludere, tundere, increpare. Composita ex illis probrati/ vel probrat/ perdere, poprati/ poprát/ contundere, vláťi/ vel vláť/ increpare, &c. non accipiunt hanc terminationem ugi/ sed manent tantùm penes propriam, ne probráwám/ popráwám/ vláwám/*
ratio

Si autem inveniatur i/ in dicta syllaba ante penultima, mutatur in ie/ ut ošwiti clarificare, jen lucem dare, ošwécugi/ ꝛc. Et hoc fit ideo, quia illa ante penultima semper fit brevis. ut supra Obs: 4. n. 3. not: 4. dictum est.

Nota 6. Quod dictum est supra Regula prima notato, i. de compositis verbis ex Monosyllabis, abjecto i/ Infinitivi: Idem hinc observabis, nam ex monosyllabis composita, non habent hanc terminationem ugi. ut dočisti/ legendo absolvere, odbyti/ quod verbum diversas pulchras significationes habet, sed per ordinarium frequentativum in presenti conferuntur, ut dočítám/ odbywám/ ꝛc.

Exemplum Conjugationis, omnium verborum simplicium, & Compositorum.

Verba prima Conjugationis.

Singulare,	trbám/	} ut trbám/per totum.
Frequent:	trbávám/	
Comp: Perfèct:	roztrbám/	sicut dám.
Imperfèct:	roztrbugi/	sicut tertia Conjugatio.

Verba secunda Conjugationis.

Singulare,	včjm/ išo/ j/	sicut secunda Conjugat:
Frequent:	včjwám/	sicut prima Conjugat:
Comp: Perf:	wyvčjm/	sicut secunda Conjug: perfect:
Imperfèct:	wyvčugi/	sicut tertia Conjug: Imperf:

P 2 • Ver-

reticere, faciunt, postelugi/ postolugi/ zamllugi/ zc. sive postreugi/ postocugi/ zamleugi/ zc. dicimus etiam, postalugi/ falso vel gestio, sed venit ab alio verbo, nempe postalati/ & postatowati.

Nota 2. *Si ante lti/ vel eti/ precedat consonans d/ mutatur in z/ ut w3buditi/ stimulare, w3buzugi/ zc. prater verba composita ex taditi/ thurificare, in quibus d/ punctuatur, item excipe illa, qua faciunt Infinitivum in dnauti.*

Nota 3. *t/ autem mutatur in c/ ut vchytiti/ capere, vchycugi. Alij etiam t/ relinquunt, & scribunt hoc modo vchycugi. Sic vtraciti/ consumere, vtracugi/ vel vtracugi/ zc.*

Quod si tamen illud t/ precedat c/ vel ċ/ tunc non mutabitur, sed solum punctuabitur, ut procyciti/ expergefieri, procycugi/ osspicaciti/ cuspidare, osspicacugi/ licet alij illud t/ absq; puncto etiam faciant, ut procycugi/ zc.

Nota 4. *n/ ante lti/ vel eti/ solum punctuatur, ut zmeniti/ mutare, zmeñugi.*

Nota 5. *z/ mutatur in 3/ ut zaslauziti/ promerere, zaslubugi. Sed*

Sub Nota, *Si in syllaba ante penultima sit diphebonus, aut/ in presenti mutatur in u/ ut zaslubugi. Sic 3blauditi/ deviare, vel errare, 3bluzugi/ & wylauditi/ dolose aliquid expracticare, wyluzugi/ wylautiti/ fumare, wylucugi/ zc.*

Si

cessarium sit. Conati erant quidem aliqui hoc per exempla explicare, sed plus Discipulis confusionis, quàm Informationis reliquerunt. Deniq; labor meus iste, est primarius, ut Discipulis Linguam nostram, subveniam, & viam discendi facilem, & brevem reddam: & licet hîc omnia dixerim, & demonstraverim verborum significationem, nihilominus fors brevi, Auxiliante DEO, Novum Lexicon Boëmico-Latinum & Germanicum, prodibit, ubi omnibus nominibus, Genus, & omnibus verbis specifica significatio, & quale sit verbum? num singulare, l. frequentativum, iterativum, semi freq: perfectum, vel imperfectum? item tempus prateritum, infinitum, & participium adjungetur. Quo habito, tunc facili, & quasi publicâ viâ ad scientiam Lingua, non tam iturus, quàm volaturus es.

Observatio V.

De significatione Verbi Incboativi.

Incboativa vim incipiendi & augendi significant, siunt vel à Substantivis, vel Adjectivis.

A substantivis derivantur, addendo ad nomen atim ut *volasatim/ zubatim/* incipio habere magnos crines, dentes, &c.

Quod si nomen in vocalem exeat, abijcitur vocalis, *culatim/ nobatim/ Stlifatim/* incipio habere magnas manus, pedes, magnum ventrem.

Verba tertiæ Conjugationis.

Singulare:	pissi/	sicut milugi.
Frequent:	psám/	sicut prima Conjugatio.
Perfect:	wypissi/	sicut tertia Perfectorum.
Imperfect:	wypisugi/	sicut milugi/

Verba quartæ Conjugationis.

Singulare:	táßnu/	sicut quarta Conjug: Imperf:
Frequent:	táßám/	sicut prima Conjug:
Perfect:	wytáßnu/	sicut quarta Conjug: Perf:
Imperfect:	wytáßugi/	sicut tertia Imperfectorum.

Frequentativa Compositorum semper exeunt in *wám/* Et sunt omnia primæ Conjugationis Imperfectorum, Et sic nulla est prorsus de illis difficultas.

Et híc habes omnem & plenariam informationem Conjugationis omnium verborum, & vides, quòd omne verbum quadruplici modo conjugari debeat, Singulari, Frequentativo, Perfecto, & Imperfecto, præter Frequentativum Compositorum, quod semper est, ut dixi prima Conjugationis, Et sicut prima persona in am/ im/ i/ vel u/ finitur, sic in ea significatione per totam conjugationem formatur. Quod certè nullam difficultatem parit. Nam omnia pro necessitate sciendi, sat clarè dixi, & clariùs, quàm omnes alij, imò nullus hætenùs de hoc quidquam dixit, cùm tamen fundamentum Lingua in hoc consistat, & Discensibus prorsùs ne-

cessa-

Servatur hic mutatio literarum. ut *sussim/ â su-
chý/ siccus, molčim/ â molčý/ madidus, mēčim/
â mēčý/ mollis, &c.*

*Nota, hac verba activè & passivè possunt construi:
passivè ut krvavim/ sanguinesco, sic krvavěl/
factus est sanguinolentus. Activè krvavil ho/
cum Accusativo, fecit illum sanguinolentum, sic de
alijs. Et*

*Nota 2. Hec verba, in Activa significatione habent in
Praterito & Infinitivo, || ut ošpicatil/ ošpicatiti/
cuspidavit, cuspidare. In Passiva significatione
habent ěi ut ošpicatěl/ ošpicatěti/ factus cuspidat-
us, & cuspidatum fieri. &c. vide c. 24. Ob: 2. n. 3.*

*Nota 3. Activa verba, alia sunt apud Boëmos, quàm
apud Latinos,*

*Activa enim apud nos sunt illa, quando actio â subje-
cto, seu ab operante & agente foras emanans sit, si
autem sit actio in operante immanens, vel aliunde
irmanens, Neutra vel Passiva dicuntur. ut supra
diximus. fol: 188.*

Observatio VII.

De Verbo Denominativo.

Sunt etiam verba â nominibus deducta, gene-
rali nomine denominativa vocentur, ut: *Žla-
to/ aurum, žlatim/ in auro, Strjbro/ argentum
strjbrim/ Bodináf/ horologiarius, Bodinařim/
artem horologiarum exerceo, tarmarčim/ â
čarmarč/ promerciale exerceo.*

Servatur hic mutatio literarum, ut *uřřatjm* ab *uřřo*/ auris.

Sic componuntur ab aliis nominibus, ut *řamena-*
tjm/ lapidesco, à *řámen*/ *wodnatjm*/ aquesco à
woda/ &c.

Etiam solent ab Adjectivis formari, ý mutato in
atjm/ ut *wosłowatjm*. *asinesco*, à *wosłowý*/ &c.

Inchoativa nu finita, derivantur ab Adjectivis, ý
mutato in nu: ut *Blednu*/ palleſco à *Bledý*/ *Bo-*
řatnu/ dicesco, à *Bořatý*/ *řladnu*/ algesco, à
řladny, *řtydnu*/ vel *řtudnu*/ frigesco à *řtudeny*
měřnu/ mollesco, à *měřý*; *wřřnu*/ humesco, à
wřřlý/ *řwrdnu*/ duresco, à *řwrdý*/ *řuřnu*/ à
řuřy/ *řladnu*/ dulcesco, à *řladý*/ *mřladnu*/ juve-
nesco, à *mřladý*/ *řuchnu* l. *řchnu*/ areſco, à *řuchý*/ &c.

Et hæc verba dicuntur etiam passiva, & ideò finita
in *atjm*/ habent præteritum in *ěř*/ & non *il*/
quod benè nota, de quo supra cap: 24. Obser: 2.
n. 3. insinuavimus.

Observatio VI.

De significatione Verborum duplicis gene- ris, Activi & Passivi.

HÆc verba formantur ab Adjectivis ý finitis,
mutato ý in jm vel ým. ut *mdljm*/ debileſ-
co, & debilefacio, à *mdlý*/ debilis, *řučljm*/ vel
řučliwjm/ à *řučlý* vel *řučliwý*/ mœstus,
řwawjm/ à *řwawý*/ sanguinolentus, *Bořatjm*/
à *Bořatý*/ dives, &c.

Ser-

Transgressivus.

Præsens, wolán gsa/wolána gsaucy/woláno gsauc/
Plur: woláni-y/wolány/wolána-y/gsaucē/

Præterit: wolán Byw! wolána: / woláno: Bywssi/
Plur: wolán-t-y: y: a-y / Bywssē.

Fut: wolán Buda/ wolána Budaucy/ woláno Bui-
Plur: woláni y: y: a-y / Budaucē, (dauc.
Eodem modo cum verbo Bywám fac:

Imperativus.

Eodem modo formatur: ut wolán/ a/ o/ Buið/
Plur: woláni-y: y: a-y / Buiðē/ sic Byweg/ Byweg-
te/ 2c.

Nota 1. Possunt talia Passiva fieri, ex omnibus præteritis participijs, sed attendenda erit significatio, num singularis, vel frequentativa, num perfecta vel imperfecta esse debeat. Nam ex imperfecto partic: præterito, fit imperfectum, frequentativo, frequentativum passivum: Et Bywám facit semper frequentativum.

Nota 2. Si addas particulam se/ ad verba Activa, fit Passivum: ut wolám/ voco, wolám se/ vocor, gmenugi/ nomino, gmenugi se/ nominor, & talia passiva cum se/ usitatissima sunt in tertia persona: ut wolá se/ gmenuge se/ vocatur, nominatur &c.

CAP:

Formantur iisdem observationibus, quibus inchoativa, nisi quod illa a(i)m/ bac im apponunt.

CAP: XXVI.

De Verbis Passivis.

Verba Passiva, nos non habemus talia, quae aliquam singularem conjugationem constituerent, sed circumscribimus ea, per verbum *gsem!* vel *Bywam, sum*, addendo participium praeteritum, secundum genus, numerum, & personam.

Præsens Indicativi.

Sing: *Wolán/ a/ o/ gsem/ gsy/ gest/ vel Bywám/ áso/ á/*
 Plur: *woláni y/ a/ y/ gsme/ gste/ gsau/ vel, Bywáme/ zc.*
 à verbo *wolám/ voco &c.*

Præteritum

Sing: *wolán/ a/ o/ gsem/ gsy/ gest/ Bywal gsem/ zc.*
 Plur: *wolán -l/ y- / y/ a -y/ gsme/ zc. Bywali gsme/ zc.*

Futurum.

Sing: *wolán/ a/ o/ Budu/ Budeso/ Bude/ Budu Bywáti zc.*
 Plur: *woláni/ y/ a/ y/ Budeme zc. Budeme Bywat.*

Infinit: *wolánu Býti/ vel Býwati/ omnis gen: Potest etiam per genus formari, ut wolán/ á/ o/ i/ y/ a/ Býti/ zc.*

Trans-

ivit, fama, wzesel oBeñ/ exsurrexit ignis, 3složiti/ deponere, Reliqua praponuntur tam verbis, quàm nominibus.

De Constructione & Significatione harum prapositionum, vide Syntaxim. Cap: 9.

CAP: XXVIII.

De Adverbio, (Příslovce).

Adverbium, est pars orationis, qua non declinatur nec conjugatur, sed additur verbo, & declarat ejus sensum, quomodo quid fiat: ut Bězi prudce/ currit celeriter, pišše pětně / pulchrè scribit, &c.

Adverbia formantur: 1. ex adjectivis sty finitis, abjiciendo accentum, ex finali ý. ut přatešty/ amicè, Čěšty/ Boëmicè, Wlašty/ Italicè, Polšty/ Polonicè, Němešty/ Germanicè, Bešty/ egregiè, &c.

2. Alia omnia formantur, mutando ý/ vel j adjectivorum in e/ liquefcente consonante antecedenti, mutabiles autem mutantur: Et ideò loco puncti consonantis liquidæ, punctuatur illud é/ ut Brušé/ valdè à Brušy; magnus, pětně/ pulchrè, à pětný / předně/ primò, à přednij/ primus, &c. dobře/ benè, à dobrý/ hladce/ leniter, à hladký/ tiše/ intensè, à tušý/ dlouze/ longè, à dloušý/ tiše/ paccatè, à tišý.

CAP: XXVII.
De Præpositione.
 (Předstávka).

P*raepositiones dicuntur, quòd nominibus & verbis, ad demonstrandum, aliquam circumstantiam rem, vel actionem praponantur. Et sunt apud Boëmos, Bez/ sine, absq;, Blizko/ propè, do/ in, a d, dle/ secundum, juxta, l/ ad, krom/ kromé, præter, excepto, mezy/ inter, mimo/ (alij dicunt etiam mimo vel mýmo) præter, juxta, na/ ad, in, supra, super, nad/ supra, ô, de, ob/ est verbalis, od/ â, ab, okolo/ vel wokolo/ circum, po/ in, per, post, pod/ sub, podle/ (dicitur etiam wedle/); penes, juxta, secundum, pře/ verbalis, před/ ante, přeš/ trans, ultra, per, při/ apud, penes, pro/ propter, pro, proti/ contra, naproti· è regione, roz/ verbalis, s/ cum, šrz/ šrže/ per, Germ: durch/ v/ apud, in, w/ in, wúkol/ circumcirea, wy/ w3/ verbales, z/ ex, de, z3/ verbalis, za/ post, pro, ultra, tempore, intra.*

Nota, Bez/ Blizko/ dle/ podle/ l/ kromé/ mezy/ mimo/ okolo/ wokolo/ wúkol/ přeš/ proti / šrže / cum solis nominibus, ob/ pře/ roz/wy/ w3/ z3/ cum solis verbis construuntur : ut obgiti/ circumire, přegiti/ transire, rozgiti sel/ discedere ab invicem, wygiti/ exire, w3giti/ exurgere, v.g. w3essla/ powěst/ ex-
 igit,

5. Et quemadmodum Adjectiva comparantur, ita etiam inde provenientia adverbia comparabuntur, addendo ad simplicia adverbia gi/ ut *sylně/ fortiter, sylněgi/ pělně/ pulchrè, pělněgi/* &c.

Nota illud i/ potest etiam abjici, ut *sylněg/ pělněg/* &c.

Superlativus addit ad initium, neg: ut *negsylněgi/ negpělněgi/ fortissimè, pulcherrimè, &c. vel negsylněg/ negpělněg/* &c.

Nota c/ z/ mutantur in ě/ ž/ ut *sladce/ sladěgi/ dulcius, draze/ drážegi/ charius, sty/ mutatur in sstregi/ ut Břdinsty/ Břesty/ Břdinsstěgi/ Břestěgi/* &c. alij tantum t/ in ě solent mutare, ut *Břdinsěcgi/ Břěcegi/* &c.

Nota 2. Anomala in Comparatione, sunt etiam hic anomala: ut *dobře/ benè, lépegi/ melius, zle/ male; Bůtegi/ pejus, welice/ valde, wicegi/ plus, mále (vel málo) parùm, meněgi/ minus, dalece/ procul, dálegi/* Et hac possunt etiam illud finale gi, abjicere, imò etiam & e: ut *lépegi/ lépe/ lép/ Bůtegi/ Bůte/ Bůř/ wicegi/ wice/ wje/ méněgi/ méně/ méně/ dálegi/ dále/ dál/* &c.

Et notabis ad huc, quòd ea, quae è longum habent, possunt illud mutare in ý: ut *lýpegi/ lýpe/ lýp/ myněgi/ myně/ myň/* &c.

Sic etiam dicimus sequentia, *Bližegi/ Bliže/ Bliž/ propius, ošitegi/ ošite/ ošit/ latius, vžegi/ vel aužegi/ auže/ auž/ angustius, dřiwegi/ dřiwce/ dřiw citius, dele-*

3. Hæc utraq; possunt etiam formari, præponendo *po/ & y/* vel *e/* mutando in *u.* ut *počestu/ poně-
mestu/ popřátěstu/ pošťadtu/ &c.* Sed non sunt omnia in usu. Et hæc præpositio *po/* etiam modum significat, ut *чоді/ po Polstu/ po Špa-
nělstu/* incedit more Polonico, Hispanico &c.
4. Fiunt etiam Adverbia ex præpositione *z/* præponendo eam, & *y/* adjectivi mutando in *a.* ut *zdalečz/ longè, ztřřa/ paccatè, zřřdřa/ rarò,
zblizřa/ &c.*

Adjectiva *řřy/ & j* finita, non admittunt hanc præpositionem.

*Nota 1. Antiqui etiam adverbia formabant in o/ ut
dobro/ štadřo/ zeleno/ řrubo/ řusto/ zřo/ řad-
řo/ mnořo/ mářo/ blizřo/ daleřo/ řřdřo/ &c.*

*Et ex his de factò quibusdam utimur, ut mnořo/
multum, mářo/ parum, blizřo/ propè, řřdřo/ ra-
rò, &c. Poëta indistinctè utitur illis.*

*Nota 2. Item formabant Antiqui alia adverbia in
mo: à presenti Indicativi, ut řodmo/ řodmol
pungendo, projitiendo, hinc proverbium: řodmol
řodmo wřře bige: hoc est, sive projicit, sive pun-
git, percutit & tundit. Sic řecřmo/ řetřmo/ řřogřmo/
à řetřm/ řetřm/ řřogřm: seco, volo, řřo, &c.*

*Et his solemus adhuc de factò non nunquam uti. Fiunt
etiam ab adjectivis: ut řřwřřmo řezř/ pedibus &
manibus serpit, řřřřmo/ řřřřmo gde/ rectà it, &c.*

Et

procul, doma/ domi, ginde/ alibi, wnjtr/ wnj-
 rtku/ intus, zewnjtr/ zewnjrtku/ extrinsecus,
 wne/ foris, wssudy/ ubiq; a;dotud/ a;dotad/ vel
 dotud/ dotad/ hucusq;, wedle/ podle; vel wedly/
 podly/ penes, naproti/ è regione, blizto/ propè,
 wokolo/ circum, wufol/ vel wufol a wu. ol/
 circumcirca, fdekol/ ubicunq;, napred/ vel po-
 pcedu// popredku/ wpredku/ à fronte, wprostred/
 wprostredku/ in medio &c.

II. Ad Locum, significant, quæ respondent In-
 terrogativo tam/ tamto/ tamzto/ quò, vel quor-
 sum?

Sem; huc, tam/ tamto/ istuc, illuc, onam/ enam-
 no/ illuc, gnam/ aliò, nctam/ aliquò, tam:oll/
 quocunq;, nctam/ nullò, naboru/ sursum, do-
 lu/ deorsum, naprawo/ dextrorsum, nalewo/
 sinistrorsum, dale/ dalegi/ daleg/ dal/ ulterius,
 domu/ domum, wen/ foras, downjtr/ intrò,
 zpátkem/ retrò.

III. De Loco, significant, quæ respondent In-
 terrogativo, odkud/ unde? odtad/ odtud/ hinc,
 odnctud/ odnctad/ aliunde, ex aliquo loco, od-
 nistud/ odnistudz; nullicunde, odonad/ odwonad/
 vel odonud/ vel odwonud/ illinc, odewssad/ o-
 dewssud/ ex omnibus locis, odginud/ odginad/
 aliunde, zdaleka/ longinquè, zdiily/ zbitry/ in-
 fernè, desuper, aliqui etiam zsejhora/ zezdola
 dicunt, zdomu/ vel zdomowa/ è domo, &c.

IV.

dělegi/ děle/ dět/ *vel* dýlegi/ dýle/ dýl/ *longius*,
 Snadněgi/ *vel* ižnězegi/ snáže/ snáž/ *facilius*, tí-
 žegi/ tíže/ tíž/ *gravius*, *vel difficilius*, &c. *Sed*
 Meo iudicio *facilius* hęc adverbia formabis á
 Comparativis, & Superlativis, mutando tan-
 tùm ſſi/ in í/ ut pětněgſſi/ pětněgi/ ſladěgſſi/
 ſladěgi/ &c.

Si autem est Comparativus, vel Superlativus con-
 tractus, tunc ſſi/ mutabitur, in egi/ ut drážſſi/
 drážegi/ *carius*, bohatſſi/ bohatěgi/ *ditius*, níž-
 ſſi/ nížegi/ *demissius*, &c.

Nota 3. *Adverbia comparativa habentia ante egi/*
unam Consonantem, solent potissimum eam ante-
cedentem vocalem producere, ut dráže/ drážegi/
dráže/ dráž/ carius, mile/ mílegi/ túže/ fortiter,
taužegi/ tauže/ tauž/ fortius, ubi au loco u/ po-
nitur, propter productionem, &c.

Ad Adverbia spectant omnes dictiones, quibus demon-
stratur, locus, tempus, numerus, affirmatio, ne-
gatio, dubitatio, &c.

Adverbia Loci.

I. In LOCO, significant ea, quę respondent ad In-
 terrogationem, kde/ ubi?

tu/ tuto/ zde/ híc, tam/ tamto/ ibi, aliqui, Býn/
 lýntý/ illic dicunt, sed est rusticanum, něde/
 alicubi, nídež/ nullibi, našore/ supra, dole/ in-
 fra, zespod/ subtus, zadu/ pozadu/ retro, daleto/
 pro

od paměti lidsté / post hominum memoriam, předtim/ předessle/ antea, ažposawád/ haectenus, vel aždosawád/ nildá/ nunquam, něldy/ quondam, za žiwobyti/ vivente, construitur cum Genitivo, ut za žiwobyti pána/ vivente Domino, cum Pronominibus dicimus, za žiwobyti/ měšo/ twěšo/ gešo/ swěšo/ vivente, me, te, illo, &c. od mladošti/ à juventute, &c.

III. Pro futuro tempore, zegtra vel zýtra/ cras, pozegttí/ vel pozegttíu/ perendie, budaucně/ in futurum, potom / potomně/ deinde, postea, wždy/ tandem, wždyněldy/ tandem aliquando, aspoňwždy něldy/ saltem aliquando, nildá/ nunquam, &c. wždy/ etiam sine accentu solet pronunciari.

IV. In definiti temporis sunt, často/ frequenter, wždy/ wždydy/ semper, až/ donec, aždosawád/ haectenus, pořad/ pořawádž, quatenus, došud/ došudž/ quousq;? zatím/ interim, časně/ maturè, pozdě/ serò, časem/ temporè, něldy/ aliquando, semytam/ semotam / huc, illuc, vel semtam/ &c.

Adverbia Numeri, gednau/ gedentrát/ semel, dwačrát/ třikrát/ bis, ter, &c. Et sic ulterius, tantum particulam krát vel kráté/ ad adjectiva numeralia cardinalia addendo, ut čtyrykrát/ quater, desetkrát/ decies, padesátkrát/ quinquagesies, stokrát/ centies, tisíckrát/ millies, &c.

Q

vide

IV. Per Locum, significant ea, quæ respondent Interrogationi, tudy : quâ? tudy/ hac, tudyto/ istac, onudy/ illac, ginudy/ per alium locum, neltudy/ per aliquem locum, nltudy/ per nullum locum, tudytol/ per quemcunq; locum, westrz/ vel westrze/ durch vnd durch/ ꝛc.

Adverbia Temporis.

Ad Interrogativum kdy : quando? respondemus ut sequitur.

I. Pro Præsenti Tempore, dnes/ hodiè, nyní/ alij etiam nyníčo/ negněčo/ nunc, gŕj/ alij guž/ jam, hned/ hnedly/ diminut: hneděčky/ statim, teď nunc, modò, vždydny/ vel vždydy; semper, stále/ vstawičnè/ continuò, natenkrát/ natenkrát/ hac vice, dnes opolednách/ hodiè de meridie, dnes vvečer/ hodiè vesperi, dnes/ hodiè, před poslednem/ ante prandium, poposedni/ post prandium, dicimus enim, posedne/ vel posedni/ meridies, utrumq; gen: neut:

II. Pro Præterito Tempore, včera/ heri, předvčerejštem/ předvčirem. vel předvčirem/ nudius tertius, gŕj/ guž/ jam, dávno/ dudum, diu, onědy, oněda/ ondy/ onda/ nuper, nedávno/ non pridem, tebdá/ tebdy/ illo tempore, sed tebdy/ moderno tempore utuntur loco, tedy/ ergo. odstarodávna/ antiquitus, před léty/ před čas/ olim, seu præteritis annis, temporibus,



Hortandi, medse/ quæso, nu/ age, nuje/ agendum, mehodet/ euge, Idypat/ quando tandem, Bug/ Bopomozy/ age, wesele/ Iztè, w3Búru/ sursum, &c.

Interrogandi, proč/ cur, kdy? quando, kde? ubi? kam/ quo? kady vel kudy/ quà? jak/ kterak/ quomodo, odkud/ odkad/ unde? nač/ k čemu/ ad quid, zač/ quanti? kolikrát/ quoties? kdo? quis? kdotu/ quis híc? koho/ čí/ cujus? pro koho/ pro quo? wyd/ nonně? wyd je ge prawda/ nonne est verum? nač wice/ ecquid ultra?

Vocandi, Beg/ Bolla/ Bola/ Běla/ hem, heus, Bollaßeg: idem, slise/ posloucheg/ audi, slug/ sta, slissi/ audisne? &c.

Respondendi, co/ quid, Bá/ rusticanum, gať/ kterak/ quomodo, co ráčíte? quid? datur honoratioribus & magnatibus. proto/ ideò, protozle/ quia, &c.

Congregandi, spolu/ pospolu/ una, simul, společně/ invicem, rovně/ æquè, aubentem/ summam, zárowně/ æqualiter, wesméd/ vel wemés/ confusim, weteigné/ universim, obecně/ communiter, spolkem/ wespolet/ simul, pariter, wssichnj zagedno/ vel zagednoBo/ omnes pro uno, Bustě/ densè. &c.

Separandi, zwláště/ obzwláště/ zwláste/ præsertim, zwláštěně/ obzwláštěně/ separatim, seorsim, ptedně/ inprimis, wsaukromj/ tagmo/ secretò,

vide de his plura in Syntaxi, *častokrát/ mnoho-
krát/ sæpè numero, Et hæc omnia in krát fini-
ta, possunt etiam per e efferi, ut častokráte/dwa-
kráte/ ic.*

*kolikrát/ quoties, tolikrát/ toties, několikrát/ a-
liquoties, zase / zas / iterum, zřídka/ rarò, vel
řídka.*

*Affirmandi, ano/ ita, tak/ ita, taky/ itale/ etiam,
ovšem/ equidem, omninò, jisté/ certè, nato-
nec/ nejináč/ non aliter, opravdu/ wprawdè/
revera, nepochybnè/ procul dubio, tak jest/ ita
est, wèru/ acy/ revera, doľonce/ prorsùs, wšse-
ligal/ omnimodè, &c.*

*Negandi & Prohibendi, ne/ non, nikoliw/ niko-
li/ minimè, nequaquam, nigalž/ nikteralž/ nul-
lo modò, nic/ nihil, ani/ neq;.*

*Dubitandi, snad/ forsan, zdali/ zdalž/ zda/ zdaž/
num, an, gedwa/ ledwa/ sotwa/ šturo/ vel storo/
vix, témèť/ ferè, asy/ fortè, aspoň/ saltem, ště-
žem/ difficulter, tuším/ puto.*

*Demonstrandi, šte/ey/eg/ egšte/ tož/ tožť/ ecce,
sed tož/ tožť/ significat etiam postmodum. totiž/
totižto/ scilicet, galožto/ tanquam, šleď/ aspi-
ce, wiž/ vide, šleďse/ cave, &c.*

*Optandi, Bůšdeg vel Boshdeg/ Deus det, obyč/
obyč/ oby/ ó řdybyč/ ic. utinam. &c. řdyby Bůš-
dal/ řyž Bůš dá/ si Deus daret, &c.*

Hor-

adverbia ab adjectivis derivata, de quibus hic ab initio dictum est.

Intendendi, *βρυβέ/ welmi/ valdè, welice/ vehementer, náramně/ magnoperè, přiliso/ přilissně/ přeapřiliso/ nimis, nimiùm, ošwárné/ excellenter, tu podiwu/ o podiwenim/ mirùm in modum, vprtem / tšapně/ præcipitanter, nadmiru/ ne: miené/ supra modum, dalešo vel mnošem sepšši/ longè, vel multò melior, &c.*

Remitendi, *znenášla/ poznenášlu/ sešly/ sešaučly/ z sešla/ zlešaučla/ polešaučtu/ polešaučtu/ paulatim, pomalu/ paulisper, štúro/ štoro/ ferè, šotwa/ vix, težce/ štěži/ štěžlem/ difficulter, šnad/ fortè, ašpoň/ faltem, dašmo/ frustra, gratis, dašemně/ frustra, &c.*

CAP: XXIX.

De Interjectione, (Proházka)

Dolendi & cominandi, *auwe/ ach/ achauwe / achach / ach nastogte / nastogte; ah ah, cheu, proh dolor, Bieda/ vř, Běda wám/ vř vobis. Solent etiam dicere, ach bieda/ ach auwe/ item přeběda/ &c.*

Exclamandi, *ó, šeg/ šolla/ co to? cožto? quid huc?*

Admirandi, *á/ ág/ ále/ áleále/ agágag. Papř, vah.*

Q

Abo-

ſamotně/ ſingulatim, porůznu/ ſejunctim, různo/ narůzno/ in diverſas partes, gináči/ gináče/ aliter, rozdišně/ diſtinctè, toliko/ gen/ gednom/ tantùm, gentoliko/ tantummodò, ſlowo od ſlowa/ de verbo ad verbum, poſtaustu / ſtruktatim, poſtraně/ ſeceſſim, &c.

Eligendi & Comparandi, raděgi/ raděg/ vel raděti/ alij, raděſſi/ libentiùs, potiùs, wice/ wic/ magis, množem wice/ multòmagis, dřiwě/ ſpiſſe/ priùs, citiùs, conegdřiwě/ conegſpiſſe/ quamprimùm, čím wice/ tím ſěpe/ quò plùs, èò meliùs, &c.

Similitudinis, gaſo/ gaſožto/ velut, quemadmodum, rowně/ gaſo/ vel gaſ/ perinde ut, taſ gaſo/ ita ut, taſ ita, tež item, podobně/ ſimiliter, gaſobyč/ gaſobyč/ gaſoby; zc. acſi, quaſi, tanquam, &c. po Woganſtu/ po Polſku/ po Wlaſtu/ Militari, Polonico, Italico modo, &c. na nýněgſſi ſpúſob / ad modernum modum.

Eventùs, náſodau/ manj/ treſſuňtem/ caſu, ne nadáſe/ improviſò, na to ſſěſti/ forte fortuná, mýmo naděgi prater ſpem, poſudž/ geſtiže, quodſi, &c.

Quantitatis, množo/ multùm máſo/ parùm, toliſ: quot? toliſ/ tot? několik/ aliquot, doſti/ ſatis, na mnoze/ multùm, na máſe/ parùm, &c.

Qualitatis ſeu modi, pěkně/ pulchrè, talia ſunt
ad-

Byčime / ꝛ. vel **Byči třeBaš / Byi sy třeBaš /** ꝛ. etiam si, licet, &c. sequente, **wššat / wššatwzdy /** vel **wzdy wššat / wzdy / aše /** ꝛ. tamen, **šyc / šyce /** aliàs, quidem, **ginát / gináce / gináci /** aliàs, alioquin.

Conditionales, **ači / gestliže / gestli / ačgestliže /** si, **pašli /** si autem, **wššat /** si autem, **šeči / šečby /** nisi, **pošudž /** quod si, si, **šdybyč / šdybyš / šdyby /** **šdybyčme** ꝛ. quod si, &c. **ačbyč / ačbyš / ačby /** ꝛ. si tamen. **li /** quod si. Et hoc semper ad finem verbi ponitur, & est frequens in usu, ut **vděšal to /** quod si hoc fecerit, **dámli mu to /** si ipsi hoc dedero, &c. **šeda /** aliquando significat nisi, aliquando, qualitercunq; ut **vděšal to / šeda dyl to /** fecit hoc qualitercunq;.

Causales, **nešo nám zağısté /** quippe, **počez /** **wadž /** quoniam, **že /** quòd, **prože /** quia, **šdyž /** **cùm, quando, gašož paš /** quemadmodum, **jašož /** **cùm in initio solet poni, ašyč / ašyš / ašy /** ut, **aš /** ut, &c.

Rationativæ, **protož / a protož / pročez /** igitur, quapropter, **proto /** ideò, **z te přičiny /** hac de causa, **a taš / atq; adeò, a taš tedy /** sic itaq;, **šeda / tedy / tedyi /** ergo. Moderno tempore etiam **těšdy /** pro ergo dicunt, **a taš těšdy /** sic ergò, aliàs **těšdy** significat tunc &c.

246

Abominandi, pffüg/ pffý/ vah, taßni/ taßni pryç/
apage, ßanßa/pudor!

Indignandi, oç/ oç noßamaßyç ßo oßlapál/ 'pe-
dibus illum calcarem, &c.

Irridendi, ßaßá.

Ridendi, φάφάφά.

Gaudendi, ßeg/ ßegßá/ ßegßaßá/ ßoßá//ßoßßoßá &c.

CAP. XXX.

De Conjunctione. (Spogta/ vel Spogowta.)

Conjunctio connectit cæteras partes oratio-
nis, cujus Grammatici ponunt septem spe-
cies.

1. Copulativæ sunt, a/ y/ &, etiam, taße/ taßy/
etiam, teß/ item, etiam, ßeß/ nyßeß/ anoßeß/ ßa/
imò, quin imò, Et negativè ani/ antß/ neç;
2. Disjunctivæ, neß/ neßo/ aneß/ aneßo/ ßuð/
ßuðto/ vel, aut, neßoßiße/ sive, çil/ cill/ vel, neß/
neßli/ quàm, paßli/ quodli, &c.
3. Adversativæ, neß/ at, ale/ sed, paß/ autem,
açtoli/ aç/ açtollw/ açtollwèß/ licet, quamvis,
wßßaß/ tamen, awßßaß/ attamen, ßyçti/ ßyißy/ ßyi/

In Nomine

Domini nostri

JESU CHRISTI

incipit

P A R S III.

Grammaticæ Boêmicæ,

DE SYNTAXI.



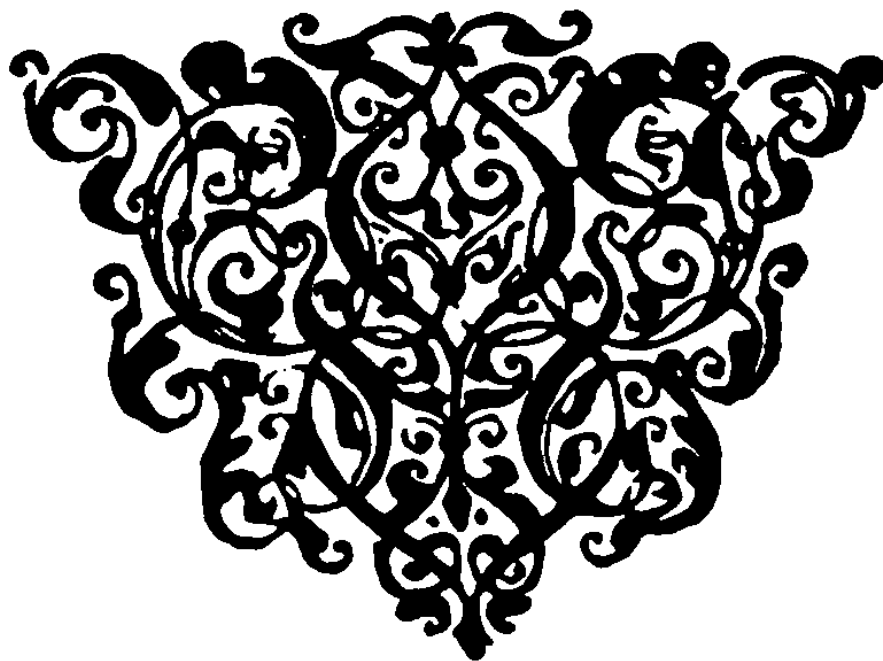
Dobromyslownosti.

R

7. Ordinativæ, předně/negprw/ inprimis, za-
 druží/secundò, zatřetí/ tertiò, & cætera, potom
 poštěà, zatím/ interea, nadto/ přeto/ insuper,
 k tomu/ ad hoc, dále/ porrò, ještě/ adhuc, y to
 také/ & hoc etiam, nadto výše/ super hoc, k zá-
 věre/ naposledy/ ultimò, deniq;, zprosta/ de-
 niq;, slovem/ verbo. &c.

LAUS DEO

Finis Ethymologiæ.





CAP: I.

De Syntaxi Nominum
Substantivorum.

I. **D**uo Substantiva rerum diversarum, in oratione posita, alterum erit Genitivi casus, ut Stworitel Wiebe y Zemé / Creator Cœli & terræ, Spasytel Swêta / Salvator mundi, &c.

II. Substantiva, quæ Patriam, Gentem, Officium, Professionem, speciem, formam, aut proprietatem significant, cum Genitivo construuntur: sive Substantivorum Nominativi, apertè ponantur, sive tantùm intelligantur. ut gest Pokoleni Židowstêho. Est Nationis Judaicz: gest Bartholicstêho Vladoženstwy. Est Religionis Catholicæ: Vtárodu Němecstêho de Gente Germana: Stawu Panstêho. De statu Baronatûs. gest Muž welikêho Rozumu / ostrêho Wripu. Est Vir magni Judicij, acuti Ingenij. Mladenec krásné Postawy / Juvenis pulchræ Staturæ, gest swêho temesla Sswec / seu: gest temesla Sjewcowstêho / Est sui opificij tutor, &c.

Obserwa 1. Nomina Patria, Gentis, Officij, Professionis, admittunt etiam Prepositionem *z* ut gest *z* Pokoleni Židowstêho / *ze* Stawu Panstêho.

Obserwa 2. Nomina formæ, proprietatis, aut qualitatis, possunt etiam construi cum Prepositione *na* vel *w* / Adjectivum informativum, vel qualificati-

Proverb: 18. v. 13.

Z dož prwe odpowjda/ neži wy/syŋi/ zc.

Sauditi wy/syŋiŋe/ roz/saudiŋe/ saudi/ nečerŋ/ newi/ syŋi/ saud/ nečce.
 Medyrig seč dŋrwe wŋŋečyno/ fdo/ čeho/ co/ často/ ten/ gebož

du/ we Czwrtel/ w Pátel/ w Soboru/ Die Solis, Luna, Martis, Mercurij, Jovis, Veneris, Sabbathi, Vide de tempore infra cap: 2. n. 12.

Item in Syntaxi verborum de Accusativo, & Præpositionali.

CAP: II.

De Syntaxi Adjectivorum.

I. **A**djectiva construuntur cum Substantivis eodem genere, numero & casu, ut apud Latinos.

II. Adjectiva substantivè posita, per genus neutrum, & per terminationem neutram efferuntur. ut nemožné gest to věiniti/ impossibile est hoc factu, Chválibežné gest/ dobře činiti/ &c.

Nota, Hic Adjectivum, licet cum verbo *gsem* construatur, non tamen efferitur per terminationem *o/* quia hic substantivè ponitur. Sunt quidem tales constructiones, cum verbo *gsem/* per terminationem *o/* innumeræ: sed tunc adjectivum ponitur vel adverbialiter, ut snadno rozuměti/ facile intelligere, de quibus Adverbiis dixi p. 2. c. 28. vel constructè & adjectivè. ut Podivno/ wššal mišo nám to přicházý/ mirum, attamen charum nobis hoc venit. &c.

III. Efferuntur etiam per genus femininum, ut není možná/ est impossibile, již ge má Probraná/ jam perdidit. Et hæc locutio per omnes obliquos, est usitatissima: subintelligi autem semper videtur *wěc.* ut již mám wyžranau/ jam habeo lucratum, daš mi na sproptenau/ dedit ipsi bibale, &c.

IV. Verùm cum particula *wěc/* usitatissimè construuntur, ut dobrá wěc gest/ bonum est, wydává 3 Pořadu

R 3

swěc

vum in Nominativo casu ponendo. ut *Muž veliký na Rozumu/ vel w Rozumu.* *Via Wtip/ vel Wtipu: Uhládenec krásný na Postawu.* vel *w Postawě ic.*

Obserua 3. Genitivus Substantivus Possessivus, mutatur in Adjectivum, ut *Brál židovský/ Rex Judaeorum.* Non *Brál Židů.* *Syn Boží/ Filius Dei,* non *Syn Boha:* *Esset enim per Genitivum insapida locutio.*

Obserua 4. Quando Genitivus substantivus habet adjunctum adjectivum, vel Pronomen, non debet mutari, ut *Syn Boha živeho/ Filius Dei vivi.*

Obserua 5. Genitivus Substantivus, significans Emphasis, etiam in Instrumentalem cum Praepositione nad mutatur. ut *Brál nad Bráry/ a Pán nad Pány/ Rex Regum, & Dominus Dominorum, Marnost nad Marností/ vanitas vanitatum, &c.*

Obserua 6. Loco Genitivi Numeri Pluralis, utitur Poëta Genitivo singulari, nominis Collectivi. ut *Brál Brálstwa/ Rex Regum, Pán Panstwa/ Dominus Dominorum, Bnize Bnizestwa/ Princeps Principum, Rytjč Rytjčstwa/ Eques Equitum, &c.* Sic *Orlice Brálowna Ptáčstwa/ Aquila Regina avium: &c.* Vide de his nominibus collectivis infra, Cap: 14.

III. Nomen Instrumenti vel causa, per casum instrumentivum efferendum est, ut *Mletami mrlán/ Virgis caesus, vstawičným Pracowaním onawen/ continuo labore fessus. opilý Wjnem/ Ebrius vino &c.*

IV. Tempus efferitur casu praepositionali cum praepositione w/ ut w Zymě/ w Létě/ in hyeme, & state.

Dies tamen, cum hac Praepositione efferuntur, per Accusativum. *w Hledě/ w Pondělí/ w Auterý/ w Středu*

bis contrarium, significant, Genitivo construuntur,
 ueplný wjna/plenus vini, Powědom gsem toho/ con-
 sciens sum hujus, Bodem gest Smrti/ est reus mortis,
 seu dignus morte, negsy toho Bodem/ non es dignus
 hoc, Včasten Štody/ particeps damni, Žádostiwý
 Sláwy/ cupidus glorię, Bedštwý swěho Hospodářst-
 wj/ Studiosus suę Oeconomiz, poslussen Otce/ obe-
 diens Patri, sed potest etiam in Dativo efferri. Wzdále-
 ný/ Blizký Města/ remotus, proximus ab Urbe, &c.

Nota, quę studium, sive diligentiam significant, etiam cum
 Præpositione *na* construuntur, ut *Bedštw na swě Ho-
 spodářštwj.* Winen/ reus Instrumen: habet, Winen
 gest Břichem/ Smrti geho/ est reus peccati, vel mor-
 tis ejus.

Testliwý petit nad/ cum Instrum: ut *testliw gsem nad tím.*
 tzedet me hæc res.

VII. Numeralia à čtyry/ quatuor, exclusivè, Genitivum
requirunt. Præter Casum Dativum & Instrumenti-
vum, ut *pět let/* quinque Anni, *sto Mužů/* Osob/
 centum viri, personę.

Nominativus autem petit genus Neutrum verbi singu-
laris numeri. ut *deset Pachoat sem přišlo/* decem
 pueri huc venerunt. Et

Nota, Dixi præter Dativum & Instrumentivum, nam in
 his duobus casibus adjectivè ponitur. ut *pěti Mužum/*
 quinq; viris, & *desýti Mužmi/* cum decem viris, &c.

VIII. Adjectiva čtwerý/ paterý/ ošesterý/ sedmerý/
osmerý/ & sic ulterius, quadruplex, quinduplex, 6. 7. 8.
duplex, &c. construuntur cum Substantivis eodem gene-
re, numero, & casu. ut *mám čtwerý Šaty/* habeo qua-
 druplices vestes.

swěbo/ nowé y staré wěcy/ profere de thesauro suo nova & vetera.

V. Adjectiva in genere neutro, pro Substantivis usurpata, substantivorum more, construuntur: ut mnoho/ málo dobrébo/ multum, parum boni.

Nota, Genitivus singularis, pulchrius solus in genere neutro ponitur. ut mnoho dobrébo/ multum boni, loco mnoho dobrých wěcý.

Nota 2. Adjectivum wšsedo/ semper singulariter ponitur, & quidem in genere neutro, sed non habet Genitivum, ut wšsedo sobě wem/ omnia tibi accipe, dáám wám wšsedo dobré/ dabo vobis omnia bona.

Nota, Много/ multum, více/ plus, negvíce/ plurimum, ponuntur loco adjectivorum, multus, a, um, plus, plurimum, & construuntur substantivè, cum Genitivo, item cum verbo singularis numeri, & genere neutro: ut fuerunt híc multi homines, Bylo tu mnoho lidj/ habeo multos boves, mám mnoho wostí/ fuerunt híc plures homines, quàm centum, Bylo tu více lidj/ nežli sto. Habeo in meo horto plurimas Pyrus, mám w mý záhradě/ negvíce Brussel. Vel per nomen collectivum Brusslowi.

Nota. Poëta omnia adjectiva absolutè absq; wěc/ tam singulariter, quàm pluraliter potest ponere.

*Čať gšem psy štrénatum podobný, tať rozlata rozlím
Znáwál/ tať s welitými mašý scownáwati zwoynul.*

*Sic Canibus Catulos similes, sic Matribus hadas
Norám, sic parvis componere magna solebam.*

VI. Adjectiva, qua copiam, notitiam, participationem, officium, obedientiam, remotionem, & proximitatem, dignitatem, desiderium, studium, &

bis

míle/ vel dwa mil dšaušá cesta/ duobus milliaribus
via longa, tři léta/ vel třich let starý/ trium annorum
senex, &c.

Nota, Admittunt etiam Præpositionem *na/* cum Accusati-
vo, ut *na dvě míle dšaušý/* ad duo millaria longus.
na tři lokte wysoký/ ad tres ulnas altus, &c.

XII. *Adjectiva cum Nominibus temporis, si tempus
continuum significent, in Accusativo construuntur,*
ut *cešau šodnu psal/* integrâ horâ scripsit, *tři dni se
postil/* tribus diebus jejunavit. &c. Si autem tempus
non continuum: In Genitivo, vel Accusativo construi
possunt, ut *třetj den/* vel *třetjho dne z mrtwých wštal/*
tertia die à mortuis surrexit. &c.

XIII. *Quæ materiam significant, præpositionem z.* ut
vdělany z dřewa/ factum ex ligno. *Partem: na/*
cum Accusativo, ut *Bulšawý na nošu/* claudus pede,
šlepý na wošo/ cæcus oculo. *Precium: za: cum*
Accusativo petunt. ut *za dwa dukáty/* duobus du-
catis. &c.

XIV. *Adjectiva voluntatem, aut facultatem signifi-
cantia, requirunt præpositionem k/ cum suo casu,*
ut *negni spušobný k tomu/* non est idoneus ad hoc.
šhopný k věcnj/ aptus ad studia. *Juncta cum ver-
bis infinitivum desiderant.* ut *šotow gšem to vděla-
ti/* vel *k vdělání tobo/* paratus sum ad hoc faciendum.

XV. *Formula laudandi, vel vituperandi, efferuntur
bifariam: vel per Genitivum adjectivi & sub-
stantivi geminum: ut Žena welni krásné Twáte/*
Fœmina valdè speciosi vultûs. Muž welkého rozumu/
welké věnosti/ Vir magni judicij, magnæ doctrinæ. Vel
per præpositiones *na/ po/ w/* quæ cum nomine substan-
tivo

Sed quando substantivè ponuntur, construuntur cum Genitivo, sicut Numeralia, in eadem significatione. ut má čtvero Djetel/ habet quatuor liberos, & manent indeclinabiliter per omnes casus, in terminatione neutrali. ut vintělo gedno ztěch čtvero dětj/ Mortuus unus ex illis quatuor liberis. &c. Præter Casum Dat: & Instr: ut s čtvero Pacholatmi sem přjssel/ cum quatuor pueris huc venit. & in hoc conveniunt, cum Numeralibus n. 7°.

Nota. Qua partitionem significant, aut collectionem, requirunt prepositionem z/ mezy. ut geden/ dva/ třj/ čtyřj/ z wáso/ ve! mezy wámi/ ic. unus, duo, tres, quatuor vestrum, &c. Někteřj z wáso/ aliqui vestrum, Všinozý z lidu/ complures ex populo.

IX. Comparativo subjicitur particula, nežli/ než! cum nomine ejus rei, cujus sit comparatio, ut: Zlato gest lepššj/ nežli stříbro/ aurum est melius argento. Aliquando etiam cum Genitivo construitur, ut gest sylněgššj/ mocněgššj mne. est fortior, potentior me.

Nota, Adduntur Comparativo Particulæ čim/ tim/ ut čim starššj/ tim horššj. quò senior, eò peior.

X. Adjectiva, favorem, utilitatem, facilitatem, similitudinem, equalitatem, possibilitatem, fidelitatem, vicinitatem, cognationem, vel contra, significanti, adsciscunt Dativum Casum, ut: gest mi milý wďě čný/ přjbusný/ wěrný/ est mihi charus, gratus, affinis, fidelis, &c.

XI. Adjectiva quantitatis, mensura, spacij, distantia, temporis, ponderis, ætatis, construuntur vel cum Genitivo, vel Accusativo. ut tři lokte/ vel třjch loket/ dlouhý/ osiroký/ tres ulnas longus, latus. Dvě míle/

desát 50. ošedesát 60. sedmdesát 70. ošmdesát 80.
dewadesát 90. declinantur sicut declin: Adjeĉt: 4.

II. *In supra dictis Adjeĉtivis numeralibus, à gedenáĉe undecim, usq; dewadesát/ potest etiam addi, e/per omnes casus, & omnia genem, ut gedenáĉe/dwacnáĉe/ 1c. Excipe dwacet/ viginti, třicet/ triginta, ětyrcet/ quadraginta, in quibus i apponitur. ut dwaceti/ třiceti/ ětyrceti/ 1c.*

III. *A dwacet; usq; ad třicet/ potest etiam hoc modo numerari, gedenmecýma 21. dwamecýma 22. třimecýma 23. ětyrimecýma 24. pětmečýma 25. ošest= 26. sedm= 27. ošm= 28. dewětmecýma 29. per omnes casus & omnia genera.*

Aliter sic numerantur, dwacet geden/ 21. in Masc: dwacet gedna/ fœm: dwacet gedno/ neut: dwacet dwa 22. Masc: dwacet dwě fœm: & neut. Sequentia sunt omnis generis, dwacet tři 23. dwacet ětyry 24. dwacet pět 25. dwacet ošest 26. dwacet sedm 27. dwacet ošum 28. dwacet dewět 29. Vel hoc modo: geden/ dwace tdwa/dwacet tři/ dwacet ětyry/ dwacet pět= ošest= sedm= ošm= dewět dwacet: potest etiam interponi a/ ut geden a dwacet/ dwa a dwacet/ tři a dwacet/ & sic reliqua.

In obliquis autem declinantur, ut delinatio pět monstrat.

IV. *A třicet usq; ad Sto/ centum exclusivè, sic numerantur: postponuntur, vel anteponuntur cardinalia, geden/ dwa/ usq; ad dewět/ potest etiam interponi, a, ut proximè dictum v. g. třidceti geden/ třidceti dwa/ třidceti tři/ třiceti ětyry/ třiceti pět/ 1c. Vel geden třicet/ dwa třicet/ tři třicet/ & cetera. Et cum*

tivo conjunguntur. ut **Žena krásná na tváři/** cum Accus: item, **po, vel w:tváři/** mulier pulchra facie, **pošálený na, vel po, vel w:tváři/** maculatus facie, **černý na vel po čele/** niger fronte, &c.

Nota, Præpositio na/ potest vel cum Accus: vel præpositionali efferi, in laudibus: ut **Muž velký na rozum/ & na rozumu/** at in vituperando, tantum cum præpositionali. vide etiam cap: 1. n. 2. obs: 2.

XVI. Adjectiva significantia potentiam, abundantiam, & his contraria, & fertilitatem, construuntur cum Præpositione na/ in Accus: ut **Bohatý na Boně/ na Dobyte/ na Obilí/ na Peníze/** &c. Abundat equis, pecoribus. frumento, pecunijs, &c. **mocný na Lid/** potens in populo, seu abundat populo, **sylný vel mdlý na Hlavu/ na Ruce/ na Nohy/** Fortis vel debilis capite, manibus, pedibus. **Zem vrodná/ dobrá na Obilí/ na Wino/** terra fertilis, bona quo ad frumentum, vinum, seu abundans frumento, viuo, **Bohatá a Bogná na Zlato/** dives auri, &c.

CAP: III.

De Adjectivis Numeralibus.

Observatio I. de Cardinalibus.

I. Omnia numeralia Cardinalis in t/ exeuntia, sicut sunt à pět/ quinque, usq; ad dwadesát/ ut osesť/ 6. (item sedm 7. osm 8.) dwět 9. deset 10. gedenáct 11. dwanáct 12. třináct 13. čtrnáct 14. patnáct 15. šestnáct 16. sedmnáct 17. osmnáct 18. dwatenáct 19. dwacet 20. třicet 30. čtyřcet 40. padesat

*řyc/ tertia Declinationis, debet illis addi Sto/ vel
Třřyc/ in Genitivo casu. ut pět řet/ ořest řet/
ředm řet/ & cetera. Sic pět třřyců/ ořest třřyců/
ředm třřyců/ & cetera. Sto třřyc/ třřyců řc.*

*Nota quando numerantur centena millia, cum Sto/
tunc solet ex Genitivo Třřyců/ illud ů pulchrè abjici
ut Sto: dvě- tři- čtyř- Sta Třřyc/ pět- ořest- ředm
řet Třřyc/ & cetera. Sic etiam cum cardinalibus,
à pět/ usq; Sto/ illud ů potest pulchrè abjicere,
ut pět ořest- řc. Třřyc/ 5. 6. millia, & dwacet- třicet-
Sto Třřyc/ 20. 30. 100. millia.*

Observatio II.

De reliquis Adjectivis Numeralibus.

I. **O**rdinalia sunt, První/ primus, druhé/ se-
cundus, třetj tertius, čtvrtý quartus, pátý
quintus, ořestý sextus, ředmý 7. ořmý 8. devátý/
9. desátý 10. gedenáctý 11. dvanáctý 12. třiná-
ctý 13. čtenáctý 14. patnáctý 15. ořestnáctý 16.
ředmnáctý 17. ořumnáctý 18. devatenáctý 19.
dwacátý vigesimus, padesátý 50. oředesátý 60.
ředmdesátý 70. ořmdesátý 80. dewadesátý/
90. Stý/ centesimus, Třřycý/ millesimus.

Nota I. Quando volumus, ultra vigesimum ordine nume-
rare, tunc ad vigesimum, trigesimum, quadragesimum,
& cxt: apponuntur Numeralia Prima, usq; ad devátý/
sicut apud Latinos, ut dwacátý první/ dwacátý dru-
hý řc. třicátý první/ druhé/ třetj/čtvrtý/pátý/řc.

Nota

cum interpositione (a) sic: geden a třicet/ dva a třicet/ tři a třicet/ & sic reliqua.

V. Omnia Adjectiva Numeralia (præter geden/ dva/ tři/ čtyry/ unus, duo, tres, quatuor, qua adjectivè cum Substantivis construuntur) regunt Genitivum casum, seu ponuntur more Substantivorum, & quidem in numero singulari, tanquam Substantivum multitudinis, sicut Lid/ populus, item in genere neutro. ut Bylo pět Pacholat ve Školě/ erant quinque pueri in schola. Šest Regimentů tudy tablo/ Sex Regimina hæc perexerunt, &c.

Et sic omnia cum genere neutro construuntur, ut etiam supra c. 2. n. 7. dixi. Quod si tamen sequeretur Accusativus, tunc præter neutrum, potest verbum etiam construi in masculino genere pluraliter. ut deset našich Mužů potlaukli (vel potlauklo) Sto Nepřátelů/ decem nostri viri ceciderunt, centum hostiles. Sedm Kzeňů zabil/ (vel zabilo) padesátě Volů/ septem laniones occiderunt quinquaginta boves, &c. Unde observa.

VI. Numeralia à Sto/ centum, sic numerantur: dvě Ště/ omnis generis, ducenti, a, a, tři Šta/ trecen- ti, a, a, čtyry Šta/ quadringenti, a, a. ubi dvě/ tři/ čtyry/ apponitur ad Sto/ adjectivè, in genere neutro, ut supra dictum n. 5. Reliqua Numeralia, ut in eodem n. 5. dictum, cum ponantur substantivè, & Genitivum regant, Sto/ quod declinatur, sicut Substantivum Štowa/ quarta Declinationis: Tisíc/ mille, quod declinatur sicut Mě-

šyc/

queretur alter Accusativus, possunt etiam in genere Masculino numeri pluralis construi, sicut de Cardinalibus dixi supra hoc cap: obs: 1. n. 5.

Hæc adjectiva de quibus n. 2. dixi, item mnoho/ multum, & málo parum, substantivè in genere neutro, cum Genitivo, & per omnes casus, construuntur, præter Dat: & Præpos: ut mnoho Lidj/ neb málo Lidj tu bylo: multi vel pauci homines hic erant, přišel sem s patero Páholaty/ přigel s mnoho Lidem. s málo Lidem/ pokazyl mnoho Lidu/ cum paucis hominibus cecidit magnum populum. Sic in aliis, ut jam supra cap: 2. n. 8. etiam dictum. at

Mного/ málo/ ut diximus in declinatione Adject: melius declinatur, ut Substantivum. ut s mnohem/ neb málem Lidu &c. cum magno vel paucio populo. &c.

III. Sunt adhuc alia, multiplicativa Adjectiva, ut gednoduchý/ dwogeduchý/ vel dwogduchý/ trogeduchý/ trogduchý/ čtveroduchý/ čtverduchý/ pateroduchý/ osčteroduchý/ &c. simplex, duplex, triplex, quadruplex, quinduplex, sexduplex, &c. & sic ulterius derivantur à multiplicativis, in terý/ exeantibus, de quibus supra, mutato ý/ finali in o/ & addito duchý/ ut sedmero-duchý/ osmero-duchý/ dewatero. desatero. gednáčteroduchý &c. Et hæc omnia declinantur sicut Adjectivum krásný.

IV. Sunt adhuc alia multiplicativa, ut gedno-násobnj/ dwognásobnj/ trognásobnj / čtvernásobnj/ vel čtveronásobnj/ pateronásobnj/ &c. simplex, duplex, triplex, quadruplex, quinduplex, & sic reliqua. Derivantur eo modo, ut proxima, à multiplicativis in terý/ exeantibus, mutato ý/ in o/ (quod o potest etiam omit- ti,) & addito násobnj/ & declinantur sicut prwnj.

Nota 2. Hæc omnia ordinalia Adjectiva, declinantur sicut Adjectivum krásný primæ Declinationis, præter prwnij/ & třetij/ quæ duo habentia longum j/ declinantur sicut tertia Declinatio Adjectivorum.

Nota 3. Distributiva non habemus, sed utimur loco illorum cardinalibus, ut ite bini & bini, gděte dwa a dwa/ terni & terni, tři a tři/ ic. Každý/quilibet, gedenkaždý/ unusquisque, declinatur sicut krásný/ & in ultimo geden etiam declinatur sicut latine unusquisq;.

II. Multiplicativa sunt, dwogij/ duplex, trogij/ triplex, čtwerýj/ quadruplex & sic sequentia. šestesýj/ sedmerýj/ osmerýj/ dewaterýj/ desaterýj/ gedenácterýj/ patnácterýj/ šestnácterýj/ sedmnácterýj/ osmnácterýj/ dewatenácterýj. Dvacácterýj/ viginti duplex, třicácterýj/ triginta duplex, čtyřicácterýj/ quadraginta duplex, padesácterýj/ 50. duplex, šedesácterýj/ 60- duplex, sedmdesácterýj/ 70- duplex, osmdesácterýj/ 80- duplex, dewadesácterýj/ 90- duplex, stoterýj/ centuplex, tisícetýj/ mille duplex.

Nota 1. Omnia ista multiplicativa declinantur sicut krásný/ præter dwogij/ trogij/ quæ declinantur sicut prwnij/ sicut & obogij/ urerq;. Antiqui dicebant etiam in Masculino nomin: dwúg/ obúg/ trúg/ vel dwog/ obog/ trog/ ut in antiquis libris passim invenitur.

2°. Omnia supradicta multiplicativa, præter dwogij/ obogij/ trogij/ solent construi in terminatione neutra, o/ substantivè, & tunc substantivè posita, regunt Genitivum, & tempus verbi neutrum : sicut Cardinalia, de quibus dictum est, ut patero Pachołat Bylu we škole/ quinque pueri erant in schola. šestero Pachołat sem přišlo/ sex pueri huc venerunt. Si de aliis. Si tamen se-

quantur, sicut Latini: nisi ubi demonstratione opus sit. Nec Personæ apud Boëmos explicantur, sicut apud Germanos. Itaq; in hoc secundum modum, & regulam Latinorum procedes.

Pronomen Sebe/ est omnis Persona. Cognoscitur autem illius persona, ex verbo: nam cuius personæ est verbum, illius est Pronomen Sebe. Respicit enim verbi personam & numerum. ut gá pamatugi na sebe/ ego sum memor mei, nezapomijneg na sebe/ non obliviscaris tui, zapomenul' na sebe/ oblitus est sui. Sed hoc est scire personam ex constructione, dicas ergo constructionem, quomodo illud Pronomen pro persona 1, 2, 3. ponendum sit: benè est, dicam: attende.

Regula Generalis: Quando verbum & pronomen, sunt ejusdem personæ, & ejusdem numeri, utendum est Pronomine sebe: Quando autem Verbum & Pronomen, sunt persona diversa, vel saltem numeri, tunc Pronomina ga/ tý/ on/ pro ratione orationis locum habent. v g. Včijnjm sy/ l. sobě pokoj: faciam mihi pacem, ubi verbum faciam, & Pronomen mihi, sunt ejusdem personæ, nempe primæ, & ejusdem numeri, sc: singularis. E contra včijnjm nám (& non sobě) pokoj/ faciam nobis pacem, quia nám/ est numeri pluralis, & včijnjm/ singularis. Sed benè dices; včijnjme sobě pokoj/ faciemus nobis pacem, quia faciemus, & nobis, jam in persona, & numero plurali conveniunt. Sic deg sy/ vel sobě pokoj/ da sibi pacem, napsal sy/ l. sobě knihu/ descripsit sibi librum: napsal mu (nempe Petro) knihu/ descripsit ipsi librum: sám od sebe toho nemluwjm/ à me ipso hoc non loquor. wem sobě coxces/ accipe tibi quod vis, & sic cætera.

Nota benè. Persona verbi, trahit ad se semper Pro-

S

nomen

V. *Sunt adhuc alia multiplicativa in ernj / ut čtwer-
nj / quadruplex, paterij / quinduplex, ssesternj / sex-
duplex, sedmerij / 7-duplex, & sic ulterius, formantur
ex Adjectivis in terý finitis, ý finali mutato in nj.*

VI. *Sunt adhuc alia multiplicativa, que derivantur
ab Adverbiis: gedenkrát / dwakrát / třikrát / čtyř-
krát / ic. semel, bis, ter, quater. &c. addendo
ad illa adverbia omnia usq; ad tisýkrát. Syllabam
erý / ut gedenkrátery / simplex, dwakrátery / duplex,
čtyřkrátery / quadruplex, sic reliqua. ut desetkrátery /
decemduplex, dwacetkrátery / 20. třicetkrátery / 30.
čtyřcetkrátery / 40. padesátkrátery / 50. ic. sto kráte-
ry / centuplex, tisýkrát / milleduplex, & declinantur
sicut krásný.*

Nota, kolikterý / quotduplex, tolikterý / totduplex: kolik-
dichý / vel kolikodichý / quotduplex, tolikodichý / tot-
duplex, koliknásobnj / vel kolikonásobnj / quotduplex,
toliknásobnj / totduplex, kolikrátery / quotduplex, toli-
krátery / totduplex &c. correspondent sibi invicem. Sic
dum interrogatur kolikterý / responderi debet, paterý /
ssestery / kolikodichý / gednodichý / paterodichý / ic.
koliknásobnj / R. dwognásobnj / trognásobnj / ic.
kolikrátery / R. dwacetkrátery / ic.

CAP: IV.

De Syntaxi Pronominum.

Observatio I. de Pronomine Sebe.

Ante omnia sciendum est, quòd Boëmi articulis non
utantur, sicut Græci & Germani: sed absq; illis lo-
quan-

Observatio II.

De Pronomine *swûg/ mûg & twûg.*

PRonomen *swûg* derivativum à *sebe* est possessivum omnis persona, & iisdem regulis, quibus *sebe* regitur. Et sciendum est, quod *sicus sebe*, est omnis persona, & indefinita significationis, sic etiam *swûg*: Et significat *Boëmis*, meus, tuus, suus, noster, vester: Significationem autem ejus, determinat persona verbi, Observabis itaq̄.

I. Si Pronomen possessivum, est ejusdem Persona, & numeri: sive si Pronomen spectet ad Personam verbi, tunc semper utendum est Pronomine *swûg*: Si sit diversa persona, & numeri, utendum est speciali pronomine, *mûg/ twûg/ náso/ wáso!* secundum mentem loquentis.

II. Persona verbi trahit ad se semper pronomen *swûg/* sicut primitivum *sebe*: & definit ejus significationem. e. g. *lavi pedes meos*, dices *Boëmicè*, *vmyl gsem noby swé/* dimidium Bonorum meorum do pauperibus, *polowicy statku swého dáwám Chudým.* Statku *swého neprodám/* bona mea non vendam &c. ubi *swûg* ad personam verbi, quæ est *ga/* trahitur. Et sic melius has locutiones per *swûg/* quàm *mûg* pronunciabis. Sic, *oni gest přítel mûg* (& non *swûg*) ipse est amicus meus nam aliàs esset, ipse est amicus suus. *podvrátili mé* (& non *swé*) *noby/* subverterunt pedes meos, aliàs esset, subverterunt pedes suos. & cætera.

nomen seBe. Et cum illud Pronomen, sit omnis persona, & habeat casus eosdem in numero plurali, quos in singulari, & sic absq; verbo, est indeterminata significationis, ideò cuius persona est verbum, ejusdem erit persona pronomen seBe/ & tunc persona verbi, significationem illius indefiniti, & indeterminati Pronominis, definit & determinat. ut supra allata exempla demonstrant. Itaq; si vis Boëmicè dicere: Curavi tibi pulchras vestes fieri: dices, *dal gsem ti/* (& non *sy* vel *soBè*) *pětný osaty dělati*: si enim loco *ti/* poneres *sy/* l. *soBè/* tunc erit iste sensus, curavi mihi pulchras vestes fieri. Quia ut dixi, persona verbi trahit pronomen seBe ad suam personam. Eodem modo: cura mihi vestes fieri, dices: *deg mi* (& non *sy/* l. *soBè*) *osaty dělati*: aliàs esset, cura tibi vestes fieri, & sic cætera omnia.

Nota 2°. *SeBe/* in tertia persona, semper est Pronomen reciprocum, sicut apud Latinos *sui*: ut curavit ipsi (nempe Petro) vestes fieri, dices, *dal mu/* (& non *soBè*) *osaty dělati*: quia *dal soBè osaty dělati/* esset, curavit sibi vestes fieri.

Nota 3° *Inter Dativum & Accusat: pronominum, gá/ ty/seBe/contractum, & integrum, observa, qua dixi fol: 123. observu: 1.* si enim est emphasis in verbo, melius contracto, si in Pronomine (vel si demonstrativè loqui volumus) integro utimur. hinc *dám ti/* & *dám toBè/* dabo tibi, *wezmi soBè/* & *wezmi sy/* accipe tibi, *mužeteli mi/* vel *mně/* *ořazati/* potestis ne mihi monstrare &c. Utraq; est constructio bona, sed pulchriorem alterà reddit, vel emphasis, vel demonstratio. ut jam dixi, quod ipsa oratio monstrat.

Muze/ non vidi ipsius maritum, Ich hab ihren Mann nit gesehen. Osel o gegim Pänem/ iuit cum ipsius Domino, Er ist mit ihrem Herrn gangen.

Et Nota. Hoc Pronomen gegj semper cum substantivo con- struitur.

Itaq; de constructione horum Pronominum observabis can- dem regulam, quam de sebe/ & swüg dixi. nempè

Si Pronomen tertiæ Personæ spectet & referatur, ad Personam verbi, & sunt ejusdem numeri, uten- dum est Pronomine swüg. Si autem non spectet ad verbum, utendum est Pronomine gebo/ gegich/ ge- gi/ secundum mentem loquentis. Nam ut sæpiùs di- xi, Persona verbi trahit, semper ad se pronomen sebe/ swüg/ & significationem ejus determinat, v. g. dedit hoc ipsius Domino: si (ipsius) referatur ad virum, dices, dal to gegim (& non swému) Pänu/ et hat es gegeben ihrem Herrn. aliàs dal to swému Pänu (si swému es- set reciprocum) & mutaret priorem sensum in hunc: dedit hoc suo Domino. Sic è contra, det hoc suo Domi- no, dices, ai to dá swému Pänu &c.

Nota, Reciprocum Latinum tertiæ personæ, non semper cum Boëmica persona convenit, sed debet attendi Regu- la Boëmica. v.g. Domina mandavit, ut cum suo Domino domum eas. Dices, Páni poručila/ aby gsy o gegim (& non swým) Pänem domu osel. quia si esset oswým tunc illud Pronomen traheretur, ad personam verbi osel. Vide quæ dixi supra supra fol: 128. & seq:

Observatio IV.

De Pronomine on/ ten/ onen.

Eodem modo degte swěttu Pánu/ date vestro Domino,
 Ebleß swiig gisti Budeme: panem nostrum comme-
 demus. &c. in quo meo iudicio nulla prorsus est diffi-
 cultas.

Nota, Has locutiones possumus etiam per specialia prono-
 mina dicere, ut degte wasseniu Pánu/Ebleß nása gisti
 Budeme/ rnyš gšem nohy mé/ polowicy statku mého
 dáwám chudým. statku mého neprodám/ :c. Sed pul-
 chrior est oratio per Pronomen swiig.

Observatio III.

De Pronomine Possessivo **Geßo/ gegich/** **gegi/** tertia Persona.

Geßo/ illius, sing: gegich illorum, pluralis numeri :
 sunt generis masculini & neutri. **Gegi/** est pos-
 sessivum, tantum persona feminina, & declinatur,
 sicut Declinat: Adject: tertia, per omnes casus, &
 per omnia genera. Sed quid quid dicitur de ge-
 nere Masculino, & Neutro, cum illo pronomine
gegi/ ad feminam id spectabit. Latini tale pos-
 sessivum pronomem non habent, sed explicant illud
 per illius, illorum, & suus, a, um. Germani au-
 tem, habent tale Pronomen etiam proprium, **ihr/**
ihre/ ihreß.

Et sicut Germani suo hoc pronomine **ihr** utuntur, ita
 Boëmi suo **gegi/** iisdem prorsus observationibus,
 ut **gegi Pán/ gegi Šewěta/ gegi Pachose/** illius vel
 ipsius Dominus, ancilla, puer, **něwiděl gšem gegißo**
Aluzes/

dal' miu/ (scilicet Jesu, nam de illo S. Paulus fecit mentionem) **Oméno/** genz gest nad každé **Oméno**. Rogavit me Pater tuus, ut sibi darem hunc librum: **prosyf mne twiig Otec/** abych mu dal' tu knihu.

Ťešo/ nj/ němu/ zc.

Pronomen in tertio ordine, ponitur demonstrativè, relativè, & reciprocè. Sed semper cum Praepositionibus, absq; illis enim nunquam poni debet. ut

V tošo gsy wiera byl? apud quem heri fuisti? **Rz.** & demonstro Joannem, **v něšo/** apud illum, **gdí k němu zegtra/** eas ad illum cras, v.g. Petrum, si de illo processit mentio. Rogavit me Pater tuus, ut ad se veniam, **prosyf mne Otec twiig/** abych k němu přišel.

Hoc tamen semper Nota, ut etiam in obliquis illa Pronomina, purè absq; substantivis (ut supra jam dictum est) ponas.

Nota 1°. Pronomen **on/** cum obliquis primæ columnæ, **gešo/ gemu/ zc.** solet quidem etiam cum Substantivis constructui, sed tunc habet sensum adjectivorum, **dotčený/ gmenovaný/ pravený/ řečený/ zc.** prredictus, prafatus, nominatus, &c. ut **ač koliv gešo Pana Pawla nic se to nedozýče.** quanvis prafatum Dominum Paulum, hoc nihil attingat.

Sed meo Judicio illud Pronomen in prima columna, manet semper in sua significatione demonstrativa, & licet ipsi addatur Substantivum, fit hoc solùm declarationis causâ seu repetitur antecedens.

Nota 2°. **geg/** loco **gešo/ & šo: nĕg/** loco **něšo/** passim usurpant, tam in locutione, quam in oratione, sed errant. nam **gešo & šo/ & něšo** sunt Accusativi masculini animatorum, **geg & nĕg** autem, sunt Accusativi in-

Pronomen **on/** obliquè in triplici specie, & ordine constituitur, nam in Genitivo habet in 1°. **geho/** 2°. **ho/** 3°. **neho.** ut in Declinatione fol: 124. de reliquis etiam casibus, est videre.

On/ significat, ille, vel ipse, & ponitur in omnibus obliquis purè, absq; additione nominis Substantivi: ut **deg mu piti/** da illi bibere. Quod si Substantivum sit addendum, tunc Pronomen **ten/** adhiberi debet. ut **gá widel toho Pána w Rzymé/** ego vidi illum Dominum Romæ. Sed quoniam obliquos in triplici specie habet, de qualibet singulariter est dicendum.

Geho/ gemu/ &c.

Pronomen in primo ordine vel specie, semper ponitur demonstrativè, cum declaratione quadam. ut si quis interrogaret. **Bomu daso dieru swau?** monstrares Joannem, & diceres, **gemu.** Item si dicerem, **da Petro hunc librum,** tu dare velles Jacobo, ego videns clamarem iterum, **nedáweg gemu/** scilicet Jacobo, **ale tomuto/** nempè Petro, & hoc, si Petrus esset mihi prior Jacobo: nam si Jacobus esset mihi prior, quam Petrus, dicerem **nedáweg tomu/** scilicet Jacobo, **ale gemu/** nempè Petro, qui distat à me. Item quando ille s. ipse cum aliqua emphasi, seu admiratione, pronuncian- dum esset, tunc utimur hoc pronomine: **gá/abych se geho prosyl?** ego ut illum rogem? **gemu?** ipsi (cum admiratione) **mám gá se foriti!** debeo ego me submittere?

Ho/ gi/ mu/ &c.

Pronomen in secundo ordine, ponitur relativè & reciprocè. ut **dedit illi nomen, quod est super omne nomen.**
das

ex arce, & equum in prato, vel campo aliquo videns, dico: frater illum equum tibi dono, *Bratře onošo Boně tobě darugi.* Sed si præsentia illius rei non distat, utar *ten/ tento/* ut si Dominus esset mecum, qui mihi equum donavit, in eodem conclavi: dicam, *tento Pán mi darowal Boně/* & malè dicerem, *onen Pán/* quia (*onen*) semper rem præteritam, aut præsentem quidem, sed distantem à nobis respicit.

Onenno/ ille, sicut tento/ iste, magis demonstrant, quàm onen/ ten/ & cum quadam quasi electione. v. g. habeat tres equos, nigrum, album, fulvum, & dico Petro. *Petře onošo Boně tobě darugi.* Petre illum equum tibi dono. (suppono autem eos omnes tres simul in aliquo loco distanti) ostendens manu, non tamen exprimens voce, v. g. album. Petrus autem ignorans, quem ipsi monstrem: interrogat, quis est ille? tunc *R. onenno Bjšeg/ ille albus.*

Observatio VI.

De Pronomine, ten/ tento/ hic, iste, ille.

PRonomen *ten/ tento/ hic, iste, ille,* ponitur demonstrativè, & relativè. Quando relativè ponitur significat ferè semper ille; & construitur cum adjectione Substantivi, vel cum loco Substantivi, tota constructio ponitur, ut supra de (*on*) dictum est. Scilicet quando facio mentionem rei & illam reduco in memoriam, de qua jam antè loquebar: & res illa non sit præsens. ut *gá tošo člověka (v. g. Petrum de quo fuit sermo) dawno gšem newiděl/* ego illum hominem jam pridem non vidi.

De

animatorum. Et cum in omnibus Declinationibus hæc differentia, quoad Accusativum Animatum, & Inanimatum observetur, qua ergo auctoritate, aut ratione, Inanimatum Accus: Animatis, contra proprietatem Lingvæ adjungis? Venit itaq; hic error ab illis, qui fortè distinctionem horum Accusativorum, in Lingva hætenus non observarunt.

Nota 3°. Accusativus masculinus *něšo/* solet cum præpositionibus *na/ pro/ za/* contrahi, ut *wysožil nan wěstau prácy/* imposuit ipsi magnum laborem. vide fol: 121.

Observatio V.

De Pronomine onen/ vel onenno/

P*Ronomen onen vel onenno/ ille, ponitur demonstrativè, & cum additione Substantivi, scilicet, quando res, de qua loqui volo, non est præsens, neq; ulla illius mentio præcessit, sed tamen fuit aliquando, & ego illius mentionem facere incipio, & illam quasi presentem demonstro. v. g. audite illud admirandum, illius fortissimi Regis, Alexandri Magni exemplum, &c. (šyšte onen přediwojy/ onobo negšylněgššybo Brále Alexandra Wel těšo Příklad. ic.*

Dixi (quasi presentem) nam si revera esset præsens, aut aliquam mentionem illius antea fecissem, deberem uti pronomine tento vel ten/ ut, audivistis facta illius fortissimi Herois, &c. (šyššeli gšte šúšky tošo negodatiněgššybo Kefa. ic.

Nota, Utimur etiam *onen/* quando res quidem est præsens, sed præsentia illa distat à nobis. ut cum prospiciens

ex

Latini per sua superlativa facere solent, tunc Boemi addunt ad superlativum pronomem ten/ta/to/ quod illud qualificat. v. g. habet pulcherrimum bonum, dices, má ten negpělnějši stateš/ hoc est, habet nimium, l. excellenter pulchrum bonum, aliàs absq; illo ten/ esset sensus, quod illo bono, nullus pulchrius haberet. Sic cetera.

Observatio VII.

De Pronominibus Relativis Který/ Která/ Které. 2c.

Pronomen Který/ á/ él/ qui, quæ, quod, ponitur relativè, sicut apud Latinos, qui, quæ, quod. ut ego scio hominem, qui potest hoc efficere, gá wjm Cšlowě. Pa/ Který mŕže to včinití/ quomodo interrogativè ponatur, infra dicetur,

genž/ genžto/ gessito/ 2c.

Sunt etiam Pronomina relativa, quæ in Nominativo sunt generis omnis utriusq; numeri: In obliquis declinantur. sicut (on) sed tantum in prima & tertia columna, præter gessito/ quod tantum est casus nominativi utriusq; numeri. ut narodil se Žejšol genž slowe Brystus/ natus est Jesus, qui vocatur Christus. Kterj gšau tito/ gessito galo oblatowe řita- gij; qui sunt isti, qui ut nubes volant? onĭ gest/ gešoj šwĕt nemŕže obřábnauti/ ille est, quem mundus non potest capere.

an/ ana/ ano/ 2c.

Pre-

*Demonstrativè ponitur, quando res est præsens quam demonstrare volumus. ut warug/ gá toſo ptála za-
střeljm/ abi, ego hanc avim jaculabor.*

*Quod si res illa, sit valdè præsens nobis, sive approxi-
mata, quam v.g. manibus tenemus, vel illam alteri
tradimus, vel ab altero accipimus, tunc pronomine
tento utimur. ut tento dar pŕigmi wděčnĕ / hoc
donum accipe gratè, tuto knjſu toſĕ darugi/ hunc li-
brum tibi dono.*

*Sive quando res ejusdem speciei sunt præsentis, & u-
nam ex illis volo, seu monstrò: ut darug mi toſoto
wola/ dona mihi hunc bovem, demonstrando illum.
Quia addita particula to/ ad pronomem ten/ per omnes
obliquos majorem præsentiam connotat, sive magis de-
monstrat, ut supra de omnino dictum est.*

Nota, Pronomen (to) hic, hæc, hoc, est omnis generis, id
est additur nominibus omnis generis, sed id solum quan-
do nomina Substantiva sunt in Recto, & ubi verbum
gsem dominatur. ut zač ge to knjſa? quanti est iste
liber? ěj ge to wĕc? cujus est hæc res? to ge ſwárneg
Bŕiŕ/ iste est excellens equus, to ge kŕáſna Panna/ ista
est pulchra virgo.

Solet etiam addi i/ propter emphasim, ut toĭ gest národ
ſlĕdagicýſ Boſa/ Pfal: 13. toĭ gſau Bláznj/ isti sunt
ſtulti: toĭ ge dŕw/ hoc est mirum.

Nota 2^o. Pronomen ten/ ta/ to/ solet addi ad superlati-
va, per omnes obliquos, & tunc qualificat superlativum
in significatione: nam superlativus simpliciter positus,
extollit rem super omnes alias, si tamen per superlati-
vum tantum excellentiam rei, eam laudando, non tamen
super omnes alias extollendo, significare volumus, ut

recedens specificam negat, vel affirmat, ut nelajdě tělo/ gest gednostegně tělo/ non omnis caro, est eadem caro.

Tengistý! ille idem, ille: ponitur relativè, tengistý to vdělal. Ille idem hoc fecit. Quando ipsi adjungitur nomen, plerūq; significat (ille) sicut etiam de (týž) dictum est. &c.

Nota, Differentiam inter Pronomina relativa, který/genž/ & extera, ut sunt tenž/ týž/ tengistý/ &c.

Quòd který/ genž/ genžto/ gessro/ semper immediatè, post commata, medias notas, & puncta sequantur. ut w Praze gest Most kamený/ kterému negní rovněho/ Prage est Pons lapideus, cui non est par. Cætera verò ponuntur mediatè, id est, mediantibus, & præcedentibus aliis membris orationis. ut nechtěl jsem toho včinití/ aš bych tomu gistému Pánu/ který mnoho dobreho mi profázal/ měl se tak odměnowati. &c.

Pronomen sám/ ipse, semper ad alia pronomina, sive illa sint apertè, sive occultè, apponitur. ut já sám/ ty sám/ on sám/ ego, tu, ille ipsemet.

Observatio VIII.

De Pronominibus Interrogativis.

Ědo: quis, ponitur interrogativè, & solùm in masculino: nec non absq; ullo addito, id est absq; substantivo. ut ědo to včinití? & cum ědo quærimus tantùm de Personis, & non de rebus, nam de rebus, per pronomem co/ quærimus? ut ědo gest te? quis est iste? co gest so? quid est hoc.

Et.

Pronomen an/ qui, ana/ qua, ano/ quod, usurpatur solum in Rectis relativè, sicut Iterý: pluraliter ani/ any/ ana: ut widjm Muze/ an gde naproti mně/ video virum, qui it obviam mihi. Widjm osobu/ ana stogj. ic. ponuntur etiam pro conjunctione, quòd. ut widjm osobu/ ana stogj. ic.

Nota, Solet addi etiam litera (j) vel syllaba (jto) ad Iterý/ propter majorem vim, & affirmationem, sicut etiam genjto/ plus dicit, quàm genj. ut gemujto/ sive Iteré- mujto žádný nemuje odolati/ cui nemo potest resistere. Quod maximè fieri solet, quando per illa pronomina relativa, reducitur in memoriam antecedens, & adjungitur, illis ipsum nomen antecedentis. ut si locutus fuero, v. g. de Rege Alexandro Magno: quem postea reduco per pronomen in memoriam sic: Iterýjto tať slawný Pán/ ic. Vel quando reducitur antecedens mediatum, nomen tamen pronomini non adjungitur: sive etiam mediatum, de quo aliquid magni affirmamus.

Tenz/ týj/ gednostegný/ tengistý.

Pronomina Tenz/ týj/ idem, usurpantur more Latino relativè. ut, to wšse činj geden/ a tenj duch. Hæc omnia operatur unus & idem spiritus. Podle téhoj Duchy/ secundum eundem spiritum, w tomj Duchu/ in eodem spiritu.

Frequenter adjungitur his Pronominibus, nomen Antecedentis, pro quo ponuntur. Sicut Relativis, Iterý/ genj. ut tať zle/ týj Petr/ nemořa vtecti ic. ita ut ille Petrus (de quo præcessit sermo) cùm non posset fugere, &c. Et in simili constructione sæpè týj/ quod Nota, ponitur pro ille.

Gednostegný significat idem, sed relationem ad an-

ignorabatur. Ibi verò *něřdo*/ licet quidem aliquis venisse sciebatur, quoad statum tamen ignorabatur, neq; videbatur.

Nota tamen differentiam, inter *řdos*/ & *galyš*/ vel *něřty*/ quòd *řdos* ponatur absq; addito substantivo. *galyš* verò & alia ex *řy* composita, cum Substantivo, licet etiam aliquando absq; illo, subintellectivè tamen, ponantur.

Něřterý ponitur partitivè, ut si essent decem in conclavi, & vellem, ut aliqui exirent, dicerem: *gděte něřterij ven. eatis aliqui foràs, něřterý řřlowěl nic nedbá na řřau čest*/ aliquis homo nihil curat suum honorem, *něřterij Pražane přigeli do Plzně*/ aliqui Pragenses venerunt Plisnam.

Geden/ quidam, ponitur cognoscivè. ut *gá znám gednořo řřlowěla*/ *řterý* ic. *Byl geden řřlij. ic.*

ředřos/ & *řecgalyš*/ vel *řecgalyř*/ quicumq;, dum ad Interrogationem responderetur, ut *řdo pugde*? quis ibit? *ředřos*/ quicumq; *galyřo dčest řřužebniřta*? quem nam vis servum? *řecgalyřos*/ quemcunq;. &c.

Nota, Primum ponitur absq; substantivo: alterum cum substantivo ubi nulla est Responsio. Si autem non responderetur ad interrogationem, tunc non habent sensum huius Latini pronominis, quicumq;, sed quisquis, cum quodam contemptu & vilitate. ut *ředřos přigde a Braulá*/ quisquis (etiam miserimus) venit & insolescit. *řecgalyš Traup řobě řřaulá*/ a Braulá,

řo? quid? Ponitur solùm neutraliter, & absq; ullo addito Substantivo, ut *čřo ře mu nedostává*? quid ipsi deest? *čřim řo žabil*? qua re illum occidit? *očřino řřřivřř*? de qua re loquebaris? *řo řobřěřo ře řeřo*/ quid bene fers. &c.

Nota

Bterý? *quis?* Dum ponitur interrogativè, significat partitionem. ut infra de nĕkterý dicetur, construitur cum adjuncto, vel sine substantivo, ut který Pán tam Byl? quis Dominus ibi fuit? který to vdĕlal/ quis illorum hoc fecit?

Bý? *quis?* ponitur interrogativè, & semper cum Substantivo addito: item in genere masculino, & cum admiratione plerúmque, quadam. ut týžo Blázna sem wedešo? quem stultum huc ducis?

De Constructione Adjectivorum ex **Ědo/** **tý/ & který/** Compositorum, & Adjectivi *geben*.

Composita sunt illa, nĕĚdo/ Ědosy/ vel Ědos/ niátý/ negatý/ niátýsy/ niátýo/ negatýsy/ negatýo/ gatýsy/ gatego/ nĕkterý/ &c. quidam aliquis.

ĚĚdo ponitur *ignorativè* & *invisivè* ut přišel sem nĕĚdo? venit huc aliquis? stoji wné nĕĚdo? stat foris aliquis?

Nota, post conjunctiones, solet abjici sępĕ nĕ/ ut apud Latinos, ali, ex aliquis, ut gestli sem Ědo přigde/ si quis huc venerit, pař li který ž wáo/ si quis vestrum. &c.

Ědos/niátý/ gatýo/ negatýo/ ponuntur *ignorativè*, & *visivè*. ut gatýo w zálonĕ dospĕlý wstal/ potauisse gešo. Quidam Legisperitus surrexit, tentans cum přišel Ědos k wrchnjmu Štolnřtu/ venit quidam ad Principem Syi agogę. Nam hĕc (Ědos) & in aliis, á loquente videbatur, quodad conditionem tamen, & statum

CAP: V.

De Constructione Verborum Personalium.

Nominativus cum Verbo.

I. **N**ominativus, vel precedit, vel sequitur, Verbum Personale finitum, simili tamen numero, & Persona, ut *gá dcy/ ego volo. Pšal mi müg Bratr/ scripsit mihi meus frater.*

II. *Verbum Substantivum gsem/ Nominativum Prædicati, seu eum, qui ad dignitates, officia refertur, solet pulchrè mutari in casum Instrumentalem.* ut *gá gsem Pánem/ Pšatém/ loco gá gsem Pán/ Pšat / ego sum Dominus, scriba.*

Item tertia Persona singularis negativa, verbi sum, solet pulchrè mutare Nominativum in Genitivum, ut *negni tu žádnýho člověta/ non est hic ullus homo. negni Pána doma. Dominus non est domi. loco. negni tu žádný člověk/ negni Pán doma.*

III. *Duo Nominativi singulares, postulant, more Latino, verbum plurale; & si Nominativi sint diversarum Personarum, respondet verbum persona digniori.* ut *Petr / a Ján vstupovali do Chrámu. Petrus & Joannes, ascendeant ad templum. Dtec tvüg/a gá/ sledali gšme sebe/ Pater tuus, & ego, quærebamus te.*

T

Nota

Nota, eo adjuncta Praepositione za cum Accusativo, significat, quis, qua, quid, vel qualis. ut co ge to za Bnjšiu/ qualis est iste liber? co ge to za Pána/ quis est iste Dominus, & eandem constructionem habent etiam Germani.

Nota Bdo/ co/ si ad ea addas ž/ fiunt ex interrogativis relativa. ut Bdož qui, singular: & pluralis numeri, & reducit in memoriam personam: což/ quod, reducit rem, vel eorum factum. ut zašanbeni b. idte/ Bdož štedagi pádu Duisse me/ confundamini, qui quærunt lapsum animæ mez, což (nempè de qua re sermo processit) Bdyž se stane/ pugde na to/ co za práwo. quo facto, sive quod dum factum fuerit, ibis defuper, quod juris est.

Uéco/ eodem modo usurpatur ut apud Latinos aliquid, ex quo etiam post conjunctiones potest (né) pulchrè abjici.

Čj: quis, vel cujus? ponitur interrogativè, possessivè, & semper cum adjuncto Substantivo. ut čj ge to Padoše: cujus est iste puer? čj gest to Služebnjt: cujus est iste famulus? čj ge to knjha: cujus est iste liber? čjšo Padošete ge ta knjha: cuius pueri est iste liber? sčjm služebnjtem gfy mluwil: cum cujus famulo loquebaris? Responderur: Pána Štraty/ Domini Stracæ, quod si dicarem o šterým gfy služebnjtem mluwil/ deberem respondere, o Janem/ vel Pawlem/ quia šterý ponitur partitivè, čj possessivè, id est, cum quo famulo loquebaris? cum Joanne vel Paulo. Vide plura p. 2. c. 20. fol. 118.

cetera. Et hæc est locutio Idiotica, quam maximè observabis, quia est Boëmis frequens. & alià malè Latino more loquereris, & malè diceres *prigelì sem pèt Polátù* / sed *prigelò sem* &c.

IV. Infinitivus, aut tota oratio infinitiva, pro nominativo ponitur. ut *sauiditi se/ potrebuge peněz.* *li- sigaus indiget pecunia, množo domu stawěti/ chce pe- nize.* ad multas Domos extruendas, requiruntur sump- tus. *zpjwati / gest se dwałrăt modłiti :* Cantare, est bis orare.

V. Omnia Verba Bœmica, regunt Infinitivum : ut *chcy gisti / volo comedere,* *gdii widěti / eo visum,* *žadám slyseti / desidero audire ; slyssim zpjwati / audio canere,* *musym prawdu mluwiti / debeo veritatem loqui,* *ne- možu giti / nequeo ire* &c.

Nota verbum *ráčim/ jě/ j/ ráčime* &c. dignor, ut in P. 1. dixi, est presentis, & futuri temporis, & regit infinitivum, cum hac distinctione ; si volo per dictum verbum *ráčim* in presenti loqui, tunc debeo ipsi addere, verbum infiniti temporis imperfectum. si autem de Futuro loqui velim, addendum est ipsi, verbum infinitum perfectum, seu perfectæ significationis, ut *ráčime poraučeti/ ustanowowati/ Mandamus & constituimus.* Et *ráčime poručiti/ ustanowiti/ Mandabimus, constituemus.*

Genitivus cum Verbo.

I. Omne Verbum negativum, siue sit per se nega- tivum, siue dum ipsi additur negativum (ne) semper regit Genitivum, absq; ulla exceptio- ne. sit verbum aliàs absq; negatione quaecundq; sit Hac est Generalis Regula, quam bene menti tra-

Nota. Nomen multitudinis, potest etiam pulchrè
construi cum verbo pluralis numeri. ut *oſyſſiez do-*
me Dawiduw / audite Domus Davidis.

Nota 2. Verbum *gsem* inter duo nomina, unum singu-
laris, & alterum pluralis numeri positum, in nu-
mero plurali construendum est. ut *ſſediny / gſau o-*
zdoba Siarcii: Canities est decor senum.

Nota 3. Inter duo nomina singularis numeri, sed di-
versi generis positum, cum alterutro genere eo-
rum, construi potest. ut *a to Slowo / Byl Bůh / a ži-*
wot / Byl Swěto lidj.

Nota 4. Præterita verborum, sicut etiam adjectiva,
• cum viciniore substantivo in genere, numero, &
casu, convenire debent, ut *aby se rchost / a mlčeni*
zachowalo / ut pacificatio & silentium servetur. *aby se*
slowo a Prawda naplnila / ut verbum & veritas im-
pleatur &c.

Nota 5. Nominativus multitudinis, ex *málo / mnoho /*
mně / wice negmně / neywice / lollit / & ex Nu-
meralibus, de quibus supra, cap: 2. n: 7. dixi, con-
struuntur in genere neutro, & numero singulari.
ut *Přitáhlo sem mnoho wogsta* / advenit huc multus
exercitus. *Bollit wás Bylo* ? quot vestrum fuerunt?
málo nás tam Bylo. Pauci nostrum ibi fuere. *mnoho*
gich na mistě zustalo / multi illorum in loco manse-
runt, *Bylo wice Poláků nez Němců* / plures Poloni,
quàm Germani fuerunt. *negwice Turků zabynulo* /
plurimi Turcz perierunt. *přišlo sem sto Poláků*. Ad-
venerunt huc centum Poloni. *deset našich postauko*
sto Turků / decem nostri ceciderunt centum Turcas, &

et cetera.

Si autem significat rem, vel relationem, declinandum est. ut nicehož nemá/nihil habet. nicehož neztratl/nihil amisit, nicehož tobo mu nedal/nihil horum ipsi dedit, nicemuž nerozumj/nihil intelligit &c. sic nice wjce nedélegte/illud nice/afficit negatione wjce/ Si autem de rebus loqui velis, dicendum erit, nicehož wjce nedélegte. &c.

II. Quodcumq; ex illis rebus, quae mensurari, ponderari, numerari, dividi, seu una pars ab altera separari potest, tantum certam partem, portionem, vel mensuram habere intendo, & indefinite intelligo: tunc verbum semper cum Genitivo construendum est. Quam generalem regulam, denudò benè menti tradas, nam per illam à magna confusione liberaberis. v. g. deg sem chlèba / da huc panem, pñnes wody/ adfer aquam, naleg wjna / infunde vinum, deg mu pñwa/ wjna / da ipsi cervisiam, vinum, Pugčl mu peněz / concessit ipsi pecuniam.

Econtra si totam quantitatem rei, seu totam, quod est, habere intendo, vel rem definite intelligo, tunc verbum cum Accusativo construendum est. ut si velim integrum libonem panis, qui est in mensa habere, non debeo dicere, deg sem chlèba/ sed deg sem chlèb: Sic si dicam, deg sem wjno / pñwo/ intelliget alter, te velle habere vinum, vel cervisiam cum cantharo, vel vasculo quod adest. Et inter has locutiones est magna differentia, quam benè observare, pro modo loquendi oportet. Genitivus enim dat tantum partem rei, Accusativus totum, quod adest. ubi semper intentio loquentis, quid velit attenditur, & loquens sciens, quid velit, vel intendat, sciet voluntatem suam dirigere, & sermonem aptè construere. Et hinc rationem scies, quare unum

T 3

& idem

de, nam in ea media Syntaxis consistit. Tot sunt enim negationes, quot affirmationes. Et per hanc, & sequentem Regulam, Discentes Linguam Boemicam, à magna confusione liberabuntur.
 v. g. affirmativè dico, mám peníže/ habeo pecuniam, mám chl'ěb / mám pivo / mám wíno / habeo panem, cervisiam, vinum. Negativè autem debeo dicere : nemám peněz/ non habeo pecuniam, nemám chl'ěba/ nemám piva/nemám wina/ non habeo panem, cervisiam, vinum &c. Aliàs nemám pivo / nemám wíno/ esset Latinismus, & hiulca locutio : quã Poëta in carmine nonnunquam uti solet. sic, on má dobrý Přátele / Ille habet bonos amicos. negativè dices, on nemá dobrých Přátel.

Imò & ipsum verbum sum, jsem/ in negativa, pulchrius cum Genitivo construitur, ut negní Pána doma. Dominus non est domi. loco negní Pán doma. ani Břístta/ vel chřístta tam nebylo. loco ani tam Břístel nebyl/ nullus mortalium ibi fuit.

Idem dicendum de verbis neutris, ut žádnýho tam člo-wěta nezůstalo/ nullus hominum ibi mansit, žádných lidí tam nepřišlo. nulli homines illuc venerunt. Et observabis benè hanc locutionem, per genus verbi neutrum, quia est frequens Boëmis.

Nota aníž/ neg, si non sequatur altera negatio, & si nulla sit relatio ad priora, solet cum Accusativo construi: ut, nesmyslný jsem byl/ aníž jsem co znal Psal: 72. ubi co/ non habet relationem. aníž jsem čeho widěl/ nec quidquam horum vidi, ubi čeho relationem habet.

Nota 2°. nic/ nihil, quando est tantùm purè negatio, in declinabiliter ponitur, ut on nic newj / nihil scit.

Si au-

wjna/ nagedl se mansa &c. · vide de his verbis, infra
:ap: 9. obf: 3. n. II. s. composita cum verbis &c.

Nota, Verba, ex alijs Præpositionibus composita, potiffimum Accusativum regunt, nisi incurrant in Generalem Regulam primam & secundam, hic positam. vide de his in specie, infra cap. 9.

V. Genitivo construuntur, verba fruendi, utendi, petendi, egendi, abstinendi, privandi, obsequendi, Interrogandi, metuendi, dolendi, Item verba attentionis, observationis, estimationis, et experientia.
ut: *vzjwa :ofo dwozu / utitur illo prædio. Prosył gsem myšo Pana / rogavi meum Dominum. Potřebu gi ty knižy / Indigeo illo libro. Zanečeg medle tošo. quæso abstinere hoc. Zbawil šo wšsešo statku / privavit illum dmnibus bonis suis, pošlaucheg Pana šwěšo. obedias Domino tuo. prašsem se Pana / interrogaui Dominum. Brožym se / Bogim se tošo / terreor, timeo, litowati / želeti něčešo / dolere de aliqua re. Wá žim sobě Přátel. ætimo amicos, štusyl tošo / expertus est hanc rem. &c.*

VI. Verbum gsem / sum, possessionem, opinionem, & voluntatem denotans, Genitivum regit. ut *terš dūm gest méšo Bratra / hæc domus est mei Fratris. gsem te náděge / sum hujus spei, gsem tošo aumysl / sum hujus mentis.*

Dativus cum Verbo.

Verba dandi, promittendi, adimendi, attribuen-
ai, remittendi, resistendi, auxiliandi, optandi,
imperan-

& idem verbum, modò Genitivum, modò Accusativum habeat. Huc spectant verba *Olafým bdy/* experior miseriam. id est non totam miseriam, sed partem: *Potěfugi Zarmaucených/* consolor mxtos. *Přičinugi/* l. přidávám estědroty / addo liberalitatem, *vděfugi* milosti. impertior gratiam, *hledám lástý /* quæro gratiam, *zdočýwal městexpugnavit* urbes. &c.

III. Verba composita ex Præpositione do/ &, od/ Activa, habent Accusativum. ut: *dopsál/ dočítel tu knj-* *hu.* descripsit, perlegit, hunc librum. *odewřeli bránu.* aperuerunt portam, *odpečetil / odbednil sud/* reseravit vas.

Neutra autem habent Genitivum: ut *dosšel počtowo-* *sti/ sláwy / autadu /* pervenit ad honorem, officium, *doběšnul ho /* currendo assecutus est illum. *hat jhn* *ereplet.* *doběhl cyle /* cuccurrit usq; ad metam: Sic *odesšel; odběhl.* l. *odběšnul wšteho/* abivit, aufugit, reliquens. omnia.

His adde *dostati/ dosahnaviti /* assequi vel consequi. ut *dosáhl statku* &c.

Nota solet ad hæc verba addi particula se: & tunc verba cum Præpositione, significant commodum, vel incommodum, Actionis vel laboris: od autem, significat commodum privativum, & regunt omnia Genitivum. ut *doležel se toho/ & odležel se toho.* Vide de his verbis, plura infra, Cap. 9. ob. 3. n. I. & V. s composita cum verbis &.

IV. Verba composita ex Præpositione na/ significantia copiam, & abundantiam laboris; Item significantia facietatem laboris, (& his, semper additur se) habent omnia Genitivum: ut *našaupil doby-* *ta/ našapal ryb / našezal/ naššipal dřwj / našil se* *wjnas*

quibus supra Fol. 109. dixi. ut činim. se wesela / loco wesel čho / facio me lætum. sic de alijs personis & generibus. Wejesu/weselosti přidati / læto lætitiã addere. Spráwedliwu / y nespráwedliwu / spráwedliwosti wdělowati / Justo & injusto justitiã impertiri, nečinim Pána tegna / Dominum non ezlo, &c. Quidam a faciunt omnis generis, & in utròq; numero, at ego dubito.

II. Nomina mensura, spacij, & temporis continui, in Accusativo casu, subjiciuntur verbis. ut gá gsem gel tři hodiny / perrexi tribus horis. Beraun od Praby leži tři míle / Berona distat Pragã tribus miliaribus. tent sud drži čtyry konwe / Dolium hoc capit quatuor amphoras.

III. Verba emendi, & vendendi, prater Accusativum rei, construuntur cum Accusativo precij, intercedente Prapositione, za / ut Prodat gsem to / kaupš gsem to / za tři žlatý / vendidi, emi hoc, tribus florenis. *Verbum státi / constare, seu valere, eandem prapositionem petit.* ut stogi to za geden žlatý. constat hoc, uno florenio &c.

Platiti tamen, hujus significationis verbum, non admittit hanc prapositionem, sed Accusativum precij. ut platj geden stych žita / geden tolar / valet unus modius Siliginis uno Imporiali. ten troso platj / tři žlatý / hic grossus valet tres florenos &c.

Nota tamen, státi cum Accusativo persona, alterum etiam Accusativum precij petit, tanquam verbum Latinum, constare. ut co tē stogi lolet sušna ; stogi mne dva žlatý. quid te constat una ulna panni : constat me, duos florenos, &c.

Platiti verò, solvere, post Accusativum rei, prapositionem

imperandi, admirandi, cedendi, serviendi, narrandi, assimilandi, Dativum regunt. Item haec verba pleráq, praeter Dativum, Accusativum petunt, ut deg mi to/ da mihi hoc. připověděl mi loně / promisit mihi equum. odpuště mi to / remitte mihi hoc, pravím tobě / dico tibi hoc, & cetera.

Verba tamen auxiliandi, & cedendi, loco Accusativi, Genitivum petunt. ut postaupil mu místa / cessit ipsi locum. napomábal mu toho / juvit ipsam ad hoc: Sed verba auxiliandi, melius etiam Propositionem & admittunt. ut pomábal mu k tomu / juvit ipsam ad hoc, pomohl mu k službě / juvit ipsam ad officium.

Item Verba assimilandi, pulchrè praeter Dativum, propositionem eandem admittunt, ut přitovnal / val připodobnil ho k wopky / assimilavit illum sinit, & cetera.

Accusativus cum Verbo.

I. **V**erba Activa, omnia Accusativum habent: ut *čywalte Pana / laudate Dominum. čtu knihu / lego librum.* nisi in supra duas generales regulas de Genitivo incurrerent, tunc enim cum Genitivo construi debent, ut ibi dictum est.

*Verbum vějm / doceo, praeter Accusativum, etiam Dativum, vel alterum Accusativum, vel infinitivum petit. ut *čdotě naučil tomu kunstu ?* quis te docuit hanc artem, vel *ten kunst. věj malau školu / docet parvam Scholam, věj ho čísti / docet illum legere, &c.**

Nota, Verbum činjm / věinjm, & similia activa, construuntur pulchrè cum Adjectivis constructis, de quibus

Slowem/ Pán Pánem. non poteris in alia Lingua exprimere, nisi per duplicem Nominativum, Vir est Vir, mulier mulier, verbum verbum, Dominus Dominus. at Boënicè est pulchra phrasis. Sic gménugi / nazýwám / voco vel appello, habent Instrumentalem. ut gmenowal. l. nazwal Bo Petrem / nominavit illum Petrum. Huc adde, Pohrdám / contemno cum suis derivatis, quod habet Inst: ut Pohrdám / Pohrzým něčím / contemno aliquid.

Nota 2^a. Verba percutiendi, proyiciendi, & similia, mutant Accusativum, pulchrè in Instrumentalem, ut Bodil Bo na Zem / na kámen / projecit illum ad terram, lapidem. Meliùs Bodil njin na Zem / na kámen. Et hac Verba etiam prepositionem o / loco na pulchrè admittunt, cum Accus: ut Bodil njm o Zem / o kámen. Bodil kámen z wětna. meliùs: Bodil kámenem z ořna. projecit lapidem ex fenestra. &

Verbum ležim / quando refertur ad valetudinem, petit Prepositionem na / cum Accusativo. ut leži na žymnicy / na dnu / laborat febrì, podagrà &c.

Præpositionalis cum Verbo.

DE Præpositionali Casu, quoniam nunquam ponatur absq; præpositione, nulla est difficultas, sed additur verbis, maximè tamen neutris, pro congruentia & Patione. ut chodjm po žemi / gedu po moři. ambulo in terra, pergo per mare &c.

Nota. Nomina temporis non continui, efferuntur cum Præpositione, přišel w nocy / o půl nocy / venit noctu, de media nocte. Přigdu w hodině / veniam intra horam,

*tionem po desiderat. ut Platil lolet sulna po třech
Zlatých. Solut ulnam panni tribu florenis.*

*Verba Activa, habentia duplicem Accusativum, unum
Accusativum, scilicet Pradicati, pulchrè mutant
in Instrumentalem. ut věnitiš ho Pánem/ loco Pána:
fecit ipsum Dominum, nazwał. l. gmenował ho Zlo-
dégem/ appellavit illum furem: quod etiam in negativa
Constructione locum habet ut děla se Bohatým, facit
se divitem: nedéleg se Bohatým / ani chudým. loco
Bohatyho/ani chudýho. non simules te divitem neq;
pauperem. nedéleg se Swatým/ non facias te sanctum
& cetera.*

*Nota. nadávám/ dum ad injuriam trahitur, habet
Genitivum pluralis numeri. ut nadał mu Zlodégů/
Zkurwysynů/ Zrádců/ Šklem &c. hoc est. appellavit
illum furem, spurium, proditorem, inhonestum &c.*

*Vocativus, Persona secunda Imperativi additur.
Smilug se nad námi Bože. misere nostri Deus &c.*

Instrumentalis cum Verbo.

I*nstrumentali casu, verbis subijciuntur: quae cau-
sam, instrumentum, vel modum actionis significant.*

*Strachem se třesti/ metu tremo. Borem ho vderil/
gladio illum percussit. Fortelem to způsobil / dolo id
effecit. Vonj wjnem/ olet vino. Smedj strachem/
fzetet terrore. &c.*

*Nota. Haec locutio per Instrumentalem, est Boëmis fre-
quens, & Idiotica: ut a Slovořilem věněno gest.
Et verbum caro factum est. Et has Locutiones Instru-
mentales, ut Muž Mužem / Žena Ženau / Slovo
Slovem*

III. Cùm nomen est Persona, utimur P. ut gdu P mímú Bratru. eo ad meum Fratrem. & Petrowi/ ad Petrum, & cætera.

Nota tamen meliorem, & Generalem regulam de constructione ad Locum.

I. Quandocúmque, significatur motus ad intro, sive ad locum, in quo, id est recipientem, & includentem, Præpositio (do) usurpatur. ut in exemplo numero primo superius. Vnde quando eo ad Pontem, ad Petrum, cùm no faciam motum ad intro, debeo dicere: gdu na Most/ P Petrowi. Benè autem do Bostela / do Města. ad templum. ad Urbem. &c.

II. Quandocúmque, fit motus ad locum patulum, seu apertum, super quo actum agere possum, v. g. super quo possum sedere, ambulare, pergere, & similes actus exercere, utimur Præpositione (na) cum Accusativo. ut gdu na Most/ na Pole / eo ad Pontem, ad Campum. Unde quando eo ad Petrum, ad Civitatem; quia non fit motus ad locum, super quo: debeo dicere: gdu P Petrowi/ do Města.

**Benè quidem nominibus ad intro, vel penes, potest ad-
jungi hac præpositio. sed tunc significat supra.** ut gdu na Petra/ na Bostel / id est supra Petrum, supra templum. Nam in hoc casu revera fit motus super quo.

Præpositio (na) adjuncta Persona, significat etiam contra, ut gdu na Petra/ na Kęptjtele / eo contra Petrum, contra hostem. nam etiam híc cogito motum super quo.

III. Quando fit motus ad locum, juxta, vel penes quem,

ram, we třech dnech/ intra tres dies. We dne se to sta-
 so/ de die hoc contigit, w Ťeděli/ w Ponděli/ w Ťute-
 rý/ &c. die Solis, Lunæ, Martis &c. na noc/ na Ťeděli
 přigde. ad noctem, ad diem Dominicum veniet. Solet
 etiam addi particula až. ut. až we dne/až w noci/ až
 we Čtyřtěl ti dám. Interdiu, noctu, die Iovis tibi
 dabo. &c.

*Verum. Nomina temporis non continui, si habeant
 adjunctum Adjectivum, vel Pronomen, Geniti-
 vum, vel Accusativum petunt ut. tuto noc/vel. tyto
 noci/ hac nocte. toho roku/ vel tento rok. hoc Anno.
 Ťěťterýho léta/ něťterý léto/ aliquo anno &c. ut su-
 pra etiam c. 2. n. 12. diximus.*

*Ubi autem apud Latinos habet, locum præpositio in-
 tra, apud Boëmos habet za/vel w. ut intra tres dies,
 za dva dni. we dwauch dnech/ intra tres horas, za tři
 hodiny/we třech hodinách &c.*

CAP: VI.

De Constructione Verbo- rum, cum Nominibus Locorum.

AD Locum: utimur Præpositionibus na/ k/ do/
 cum suis casibus.

*I. Cum Nomen est Proprium Urbis, Oppidi, Arcis, aut
 Pagi, utimur do cum Genitivo, ut gdu do Prahy.
 do Berauna. eo Pragam, Beronam.*

*II. Cum nomen est appellativum, utimur na/ vel do/
 ut gdu na Pole/ do Bostěza/ eo ad campum, ad Tem-
 plum. &c.*

sitione. *w.* ut *w* Kosteletic. *Ua* / usurpatur hic sicut superius in locum : cum hac tamen differentia : quod quando quies in loco, super quo, significatur, ponatur in Casu Locali, sive Prepositionali. quando motus significatur ad locum super quo, ponatur in Accusativo. *v.* in Loco, privilegys gaudet, sicut *l.* in Locum. ut *v* Petra / *v* Wobeda / apud Petrum, apud prandium.

De loco significantes, utimur prepositionibus *z* / vel *od*. Quando significatur motus de loco recipiente, vel super quo, utimur *z* / ut *z* Města. *z* Prahy / *z* Bynku / *ze* Zamku / Ex Vrbe, Praga, foro, arce.

Quando fit motus de loco juxta quem : *od*. ut *od* Prahy / *od* Bratra / *od* tamen à Praga, fratre, fornace.

Per locum significantes, utimur *stz* / vel *přes*. hoc modo : Quando significatur motus per locum recipientem, sive quando fit motus per intrinsecum rei, per quam fit actus, utimur *stz* / ut *stz* Město. *stz* Prahu / *stz* Dům / *stz* Rjcku / per Urbem, Pragam, domum, fluvium, &c.

Přes utimur quando fit motus per locum, super quo : ut *přes* Bynk / *přes* Mlost. *přes* Sutechu / *přes* Rjcku. Per forum, pontem, rectum, fluvium.

Vnde si dicam *přes* Město / *přes* Dům / non significatur motus per locum in quo, sed per locum, super quo : id est fit actus, seu motus, per locum supra Urbem, supra domum.

Nota. Boëmi habent ad huc, unum modum singularem loquendi, cum prepositione. *v* / *od* / *l*. Construendo

quem, utimur præpositione (k) ut supra n. 3. dictum est.

Vnde quando eo Pragam, ad templum, quia non fit motus ad locum juxta quem, non debeo uti hac præpositione: aliàs si dicerem gdu k Praze / k Boste-
lu / intelligerer non intraturus Pragam, aut templum, sed solùm penes Pragam, aut templum mansurus, aut aliquid acturus.

Hac Præpositio adjuncta Nominibus Urbium, significat etiam, versus. gdu k Plzni / lu Praze / versus Plnam, Pragam.

Hinc itaq; scire oportet, quod hæc Præpositio Temper debeat adungi nominibus Personæ, cùm tunc fiat motus ad locum penes quem. Item datur nominibus rerum inanimatarum: ut k wobedu ad prandium. k weceti / ad cznam. at nominibus ad locum in quo, aut super quo, nunquam datur. ut percussit in illum gladium, hic quoniam revera fit motus gladij ad intro hominis, seu ad locum in quo, dicendum est wrazyl do něho lord / ic.

In Loco significantes, utimur præpositionibus, cum suis casibus.

I. Nominibus Urbium, & Pagorum, additur Præpositio (w) ut w Praze / Pragæ. 2°. Ceteris appellativis adduntur w / vel na / ut w Boste / na Kynlu / in templo, in foro. 3°. Nominibus Persona, additur v. ut v Bratra něho. apud meum Fratrem.

Nota hic Generalem Observationem, ut supra de Constructione in Locum. Nam w! eandem observationem recipit, quam (do) in locum. Id est, si fuis quies in loco in quo, sive recipienti, utimur præpositione.

Nota 3. Sunt quidem isti casus in numero Plurali, in dicta Declinatione 2. Fol: 3. positi, etiam boni, sed non proveniunt ab Adjectivo Sawidiu/ sed ab alio Adjectivo, ejusdem significationis, scilicet Sawidowý/ quod habet ý accentuatum, & declinatur sicut Decl: prima adjectivorum, de qua differentia horum adjectivorum etiam ibi fol: 112. in obs: 1. insinuavi.

Et has locutiones cum dictis prapositionibus v/ od/ l/ benè observa, quia sunt in quotidiano usu. Plura de Prapositionibus leges infra cap: 9.

Appendix.

Verba sequentia, Anomalam habent constructionem, cum suis compositis.

I. Bubenugi/ petit, na. **Bubenugi na Buben/na stíl/pulfo** super timpanum, inensam.

Blijjm se/ petit l/ ut. **blijjm se l' Městu/** appropinquo Vrbi. **Bublám. na.** ut **Bublál na něšo.** murmuravit contra eum.

Beru/bazjm/ xstimo, curo, na : ut **prwe Brubé Brali na ten frog.** Antecedenter multum xstimabant hunc vestitum : aliàs **Beru/** accipio, habet **Acc: mášo na to bazjm/** parum hoc curo : **níc na to nebazj/** nil curat hanc rem &c.

Češám/ Accusativum, vel prapositionem, na/ amat, ut **češám Pána méšo /** vel **na Pána méšo/** exspecto Dominum meum.

Čslubim se/ **honosým se/** jacto, vel glorior, admittit Instr: rei, cum prapositione s. & Dativum Personæ, vel prapositionem před. ut **čslubíl se mi/** vel **před njm/** **stau l'nj. Bau.** Ostentabat illum librum coram ipso. Sic composita **wychlaubám/** **pochlaubám se.**

struendo v/ od/ cum nominibus proprijs, vel appellativis, & potissimum cognominibus Personarum vel domuum, in Genitivo casu plurali. & autem in Dativo plurali. v. g. Byl v Stromii/ v Betesii : Fuit in domo ad Arborem, Trifolium. Sic gdu od Stromii/ od Betesii / eo ex domo ad Arborem, Trifolium dicta. gdu f Stromowum/ f Betesowum/ eo ad domum dictam ad Arborem, Trifolium. Byl gsem v Straki/ v Natanyesii/ v Bocaurii / v Sfediwych/ v Sladych : Significat fui apud Dominum Straka / Nataniel/ Bocaur/ Sfediwý/ Sladý / vel fui in domo Domini Straka, Natanielis, &c. Et ssel gsem od Straki/ od Natanyesii / od Bocaurii/ od Sfediwych/ od Sladych. Ivi a Domino Straka, vel ex domo ejus &c. Item, ssel gsem f Strakowum / Natanyelowum / Bocaurowum/ f Sfediwým / f Sladým ic. Ivi ad Dominum Straka, vel in domum ejus. & sic de alijs.

Subnota Prapositio f Dativum format ab Adjectivo secunda Declinationis Fol: III. ut f Stromowum/ f Strakowum. Sfediwý autem, Sladý / ic. & alia similia nomina, cum sint ipsa adjectiva, non mutantur in alia: ut f Sfediwým/ f Sladým. sed.

Nota 2. Quod in declinatione Adjectivorum 2. Fol: III. in numero plurali factus sit error in Typographia, debet enim in Genere Masculino & neutro hoc modo stare; N. mas: Dawidowi/ Dawidowy : In reliquis casibus utriusq; generis G. Dawidowii. D. Dawidowum. A. Dawidowy. & in Neu: Dawidowa. V. similis Nom: Inf: Dawidowymi/ a. P. Dawidowach. Quem errorem ita corriges, & in Declinatione Feminina ex Accusativo accentum tolles, nam debet esse Dawidowy. Et in P. Sing: Mas: & N. addes adhuc unam terminationem, & ut Dawidowě.

sitione p̄ed/ cum Instr: construi. ut stydjm se p̄ed tim
P̄anem. crubescō coram illo Domino.

Kozumjm tomu/ intelligo hoc.

Slussi/ n̄slussi/ na/ cum Accusat: n̄ n̄slussi to na n̄šo/
non decet hoc illum. Sed cum Dativo alium sensum ha-
bet, ut n̄slussi mu to/ non quadrat hoc, ipsi.

VIII. woliti/ eligere, p̄ter Accus: za cum Aceus: petit.
ut woliti šo za Kr̄ale. Elegerunt illum in Regem. Item
cetera verba eligendi. ut wybrati/ zwoliti/ wywoliti/
wstanowiti. Wstanowili šo za P̄ana. constituerunt il-
lum in Dominum.

W̄riti/ credere, postulat modò Dativ: ut w̄rijm tob̄e. mo-
dò p̄positionem w/ cum Accus: in distincto tamen sen-
su. ut w̄rijm w Bož̄a/ credo in Deum &c.

CAP: VII.

De Syntaxi Impersonalium verborum.

Impersonalibus quibusdam additur parsicula se:
ut stawa se / p̄iřazý se/ accidit, evenit. stegsta se / pi-
get. Blegsta se. fulgurat. datj se/ succedit. zda se mi/ ti/
mu/ somnio. as. at. Item videtur mihi, tibi, illi &c.

Quibusdam non additur: ut řijm̄a/ tonat. n̄leřj/ slu-
ssi/ decet. p̄atj/ licet. Et p̄ter h̄ac, pauca alia repe-
ries.

Fiunt quidem alia Impersonalia, tam activa, quàm
passiva vocis. sed propriè impersonalia vocanda
non sunt. cum sint solùm tertia Persona verborum
personalium. ut co mi to pomář̄a: quid me hoc ju-

III. **Dělugi/** præter Dativum admittit Genitivum rei, cum præpositione **z/** si res, scilicet sit incorporalis. ut **dělugi ti z toho dobrodini/ z té látky/** gratias tibi ago, pro illo beneficio, pro illa gratia. Sed si res sit materialis, seu corporalis, Accusativum cum præpositione **za.** ut **dělugit za toho koně/** habeo gratias pro illo equo &c.

Dotýlám se/ Genitivum petit: **dotýlám se stolu/** attingo mensam. Sic etiam impersonale. **ta wěc se inne dotýlá/** hæc res me concernit. **co se meho bratra dotýlá** vel **dotýče/** quod attinet meum fratrem. **divám se/** **Bledjin na to/** intueor hanc rem. **divím se tomu.** inror hoc &c.

IV. **Bněwám se/** perit na. ut **Bněwám se na tebe/** irascor tibi. Item **horším se.** stomachor.

Bram/ w. cum Acci. s: ut **Bram w laktý/ w lujestý/** ludo folijs, pyramidibus.

Horším cum pronomine **sobě/** admittit præpositionem, **pro/** ut **horší sobě pro swého bratra/** contristatur propter suum fratrem.

Item **po.** sed in alio sensu, & tunc etiam **absq; sobě:** ut **horší po swém bratru/** desiderio tenetur, vel affligitur fratris sui.

Idem petit verbum ejusdem significationis **taužiti/** ut **tauží po swém bratru.**

V. **Pomníjm na.** ut **pomníjm vel pamatugi na tebe/** recordor tui. Item **zapomenauti.** oblivisci.

Polauffím se o něho/ tento illum: o cum Accusativo.

Přilauditi se/ přikradsti se/ clam advenire. petunt s.

Pobrdati/ pobrdnanti/ pobrdeti/ petunt Instrum: absolute, vel cum s. ut **pobrdnuš nim/ vel onjm/** spremit illum.

VI. **Keptati proti někomu/** murmurare contra aliquem.

Stydím se/ petit **za/** cum Accusat: ut **stydím se za něho/** pudet me illius. **stydím se za to/** pudet me hujus. sed.

Stydi. n se/ vereor, petit Genitivum. ut **stydím se toho pána.** vereor istum Dominum. Solet etiam cum præpo-

habet. Sic *wšedna na loně pagedu / loco wšednu na loně / a pagedu.* conscendens equum pergam. &c.

II. Locutiones, quae construuntur, cum particulis, cum dum, quando, postquam, posteaquam, quandoquidem, quoniam. possunt pulchrè & breviter (abjectis dictis particulis) construi, per Modum Transgressivum. v. g. Bdyž gsem se prochazel w Zabradě / přišel pošel / a oznamil / žeby ic. dices aliter. **gá prochazege se w zabradě / přišel pošel / oznamiw / žeby ic.** Latini sic exponere possunt : obambulante me in horto, advenir tabellarius, significans, quod &c. sic **Y poněwadž toho nigalž včiniti nemožn / vel nemůžeme / abyč ic.** Cum itaq; (y est loco itaq;) id nullo modo facere possim, vel possimus, ut &c. dices : **Y nemoža gá / vel pluraliter, y nemožance my toho nigalž včiniti / abyč / l. abyčme. ic.** Sic **nečn se nesyse : loco galobys nesyssel.** non simuleste, quod non audias. **mage málo peněz / nemožn weystáti. loco poněwadž málo peněz mám ic.** siquidem parum pecuniae habeam &c. Et

Nota, si sequatur verbum ejusdem personae, sicut est persona Transgressivi, non apponuntur personae expressè, **gá / ty / on / my ic.** ut in hoc proximo exemplo vides.

In Praeterito : A ldyž nepřitele porazyl / obrátil se ic. Et postquam hostem cecidit, convertit se &c. Dices. **A porazym nepřitele / obrátil se ic.** Alij etiam dicunt in Plusquam perfecto. **A porazymssi nepřitele. ic.** In plurali dices, **a porazymsse nepřitele / obrátili se ic.** Latini exponunt per duos Ablativos. **Cāsis hostibus &c.** Sic **a vstyssew to / zradowal se welmi / loco ldyžto vstysšel / dum hoc audiret, l. audivisset, gavisus est. A přišed do vlasti své / včil. loco a ldyž přišel. veniens in Patriam suam docuit. A wzaw své věcy / odesšel. acceptis suis rebus, abiit. Et sic reliqua.**

vat? ta věc nepatří ke mně. Hæc res me non concernit.
 ta věc slauží k dobrému. hæc res in bonum tendit.
 Passivæ vocis sunt hæc; & fiunt addito se ad tertiam personam Activi. ut dobře se pige/gi/brage/benè bibitur, comeditur, luditur. to wno se dobře nalývá / pige/hos vinum benè infunditur, bibitur &c.

CAP: VIII.

De Syntaxi Modi Transgressivi, & Participij.

I. **Q**uando inter duo verba est conjunctio, (&) potest pulchrè illa conjunctio (&) abijci, & unum verbum ex illis quodcumq;, efferi per Modum Transgressivum. v. g. chodil po zahrade / a trhal kwitky : ambulabat in horto, & decerpebat flores. Variabis hanc locutionem per Transgressivum, hoc modo. chode po zahrade / trhal kwitky : vel chodil po zahrade / trhage kwitky. Latini ommissa conjunctione, possunt dicere per Gerundium, decerpendo flores. On pat odpowédil / a řekl. Dices, on pat odpowédage řekl. ille autem respondens dixit.

Sic in Præterito Transgressivo : on pat wystal / a mluvil k lidu : ille autem surrexit, & locutus est ad populum. dices : on pat wystaw / mluvil k lidu. vel on pat wystal / mluwio k lidu &c.

In futuro : wegdeso do mesta / a mluwiti budeso k lidu : pulchrius dices, wegda do mesta / mluwiti budeso &c. *Nota* mluwiti hic non potest verti transgressivè, quia est imperfectum, & ideo futurum Transgressivum non habet

přigda/ wstann/ wstana/ sehnú/ sehna/ dogdu/ dogda, přinešú/ přineša. Et Cetera. ita ut in his, nulla sit difficultas. Verum quidem est &.

Nota 3. quòd Boëmi sæpè & pulchre, aliquando uno tempore pro altero Transgressivi Modi, utantur, præsertim Futuro, pro præsentis vel præterito, in sensu Emphatico. sed hoc fit per figuram, & in certis tantum Casibus. ut *Sedná zastúš gedš s njmi* &c. Exempla apud Historicos passim invenies.

III. Participium Boëmicum, Præsentis & Futuri temporis, *construitur ita. sicut Latinum, absq; substantivo, vel cum Substantivo.* ut *Přicházející Pán / Pant / Pachole / loco Pán / který přichází / veniens l. qui venit. Přicházejícího / pozdraw / pozdrawil / gšem pozdrawim* &c. advenientem saluta, salutavi, &c. sic *Přigdaujícího pozdraw / gšem pozdrawil / pozdrawim. t. který přigde.* Venturum saluta, salutavi, &c. & cetera.

Nota, Participium hoc, non debet confundi cum Modo Transgressivo, ut *Quidam* hæctenus fecerunt, naturam Transgressivi, & Participij non distinguentes. v. g. *Ego Dominus formans lucem, & creans tenebras.* malè hæc sententia in Biblijs est translata per Transgressivum. *Gá Pán čině světko / a stwoře tmy.* Nam hoc significat (dum formo lucem, & creo tenebras) debet ergo per Participiū præsentis temporis transferri, hoc modo: *Gá Pán činící světko / a stwořící tmy: l. gá Pán Spůsobující světko / a vstwořující tmy.* id est, *který činím / stvořím.* Participium enim explicatur per relativum, qui, quæ, quod. e. g. *faciens, qui facit, činící / který činí / Stwořící / genž stvoří.* &c.

Participium Passivum Præteriti temporis *etiam construitur sicut apud Latinos: Ubitý odesšel / loco*

In Futuro : přigda k tobě podruhé / oznanimi : loco
 řdy; podruhé přigdu. venturus ad te secunda vice, tibi
 dicam &c. To vřlyše Syon rozřefeli se / loco řdy; vřlyřli / hoc auditurus Sion, gaudebit. Bůř rozpome-
 na se na nás / požebná nám. loco řdy; se rozpomene.
 Deus recordaturus nostri, benedicet nobis. řehna /
 řned vřnu. quam primũm me posuero, statim dormi-
 am. řřna wřřechno zapomenũ. obdormiturus, om-
 nium obliviscar. řestliže padna / řaněti se mi řudeso.
 Math. 4. v. 9. è contra malè dicitur řeno přřeničé pa-
 dna w řem ic. debet enim in neutro dici, padnauc /
 & cetera.

Nota 1. quod hĩc dixi de genere Masculino, idem facies in
 genere fœminino, & neutro, secundum regulam Modi
 řransgressivi.

Nota 2. Et benè, semel atq; iterum benè Nota, ne confundas
 genera & tempora, vel etiam Numeros personarum hujus
 Modi řransgressivi. Aliàs erit hiulca oratio. Qui-
 dam Imperiti scribũ & Concipistũ, omnia hęc, susq; de-
 que confundunt, non intelligentes Modum řransgres-
 sivum. Futurũ pro řřřenti, vei řřřerito, Pluralem
 Numerum pro singulari, & è contra ponentes. v. g.
 řuda / loco řřa / image / loco magice / & magice / loco
 mēwřře : ředna loco ředage / obęřřlauce / loco obęřřlaw /
 vel obřřla ge ic. taceo quòd insuper non distinguant
 genera, nec numerum. Et sic quadrata Řetundis contra
 leges Gramatices, miscent. cũm tamen facilè sit distin-
 guere tempora hujus Modi.

Et quidem de řřřenti, & řřřerito, non est difficultas ulla.
 Quod autem futurum attinet, omnia perfectũ, & omnia
 verba composita, quando řřřositiones adduntur ad
 řřřens verbi simplicis, singularis, & Imperfecti, tantũm
 Futurum habent, ut dixi, P. 2. A futuris autem Indica-
 tivi, fiunt futura temporis řransgressivi. ut à přigdu /

Hic tractatus discentibus est summè necessarius , quia apud Boëmos præpositiones , non tantùm tempus , sed etiam significationem verborum immutant , ut diximus Parte 2. cap: 25. obs: 3. Et ideò si quis significatum præpositionum ignoret , cognitionem verborum perfectam assequi non potest. Dicam ergo in primis in genere de casibus præpositionum. Postea de significato earum. 1. quæ cum solis nominibus. 2. quæ cum nominibus & verbis : 3. quæ cum folis verbis construuntur.

Observatio I.

De Casibus Præpositionum.

Genitivum postulant: Bez / Bliž l. Blízko / do / kromi l. kromé / od / okolo / vůkol / podle / u / v / z.

Dativum k / proti / naproti /

Accus: přes / pro / přes / přes.

Instrumentalem , s.

Nota, s / habet in certo significato etiam aliquando **Accusativum**, de quo infra.

Præpos: po / při (v / dum ponitur loco w / in de quo infra.)

Casus varios petunt.

G. & A. mimo. **A. & I.** mezi / nad / pod / před / za /

Nota, za / dum tempus significat, **Genitivum** habet. **A. & P.** na / o / w.

Nota.

tdyž ho vbił: contusus abiit. teprw otrhaný všel
loco tdyž se otrhal/ jam laceratus discessit &c.

*Seã pulchrius additur ad hæc Participia Passiva ,
Participium verbi gsem: secundum genus & nu-
merum. Et tunc illa Participia ligatè construc-
da sunt. ut vbit gsa/ vel gsa vbit/odesse loco vbitý :
gla otrhan/ loco otrhaný / Et sic per omnes personas.*

*IV. De Participialibus, jam in Parte 2. cap. 23. obs: 6.
diximus. Illud tamen hic insinuare adhuc volui :
quòd Participialia possint pulchrè, cum verbo bý-
wám & gsem construi, loco verborum, vel Partici-
piorum Passivorum. e. g. hæc Latina Constructio de
bello : Abiguntur armenta, proteruntur villæ, rucidan-
tur agricolæ, rot seculis extructæ florentissimæ civitates
una procella subvertuntur. potest Boëmicè tripliciter
efferi. tui býwagi dobytkowe zagimáni / rose & ose-
niji posslapány/ Wesnice páleny/ Sedlačkove mor-
dowáni/ a tolik wětú stawená nekrásněgšši Města/
gedinkau Bauřkau wywráceny. 2. Tui se dobytko-
we zagimagi / posslapáwagi rose/zapalugi wesnice/
mordugi Sedlačkove/a tolik wětú stawená nekrás-
něgšši Města gedinau Bauřkau wywracýwagi. 3.
per Participiale : tui býwá dobytkú zagimáni/osenin
posslapáni/ wesnic páleni/ Sedlačtú mordowáni/a
tolik wětú stawených nekrásněgššich Měst / gedinau
Bauřkau / wywráceni. Et hoc modo quascunq; alias
Constructiones variare poteris, prout ratio & pulchritu-
do exposcit.*

CAP: IX.

De Syntaxi & significato Præpositionum.

2. **Locum extra** : ut *gdi f mēstu/f domu/ f kostel:* i. c. eas ad urbem, domum, templum usq; : & hoc sensu urbem, domum, templum intrare non debes, sed extramanebis : si enim intrare deberes, tunc debeat uti prae-positione, quae est huic contraria, *do* : ut *gdi do Ellēsta/ do domu/ do kostela* i. c. Germani in hoc sensu praepositionem *f.* efferunt per *zu.* ut *gehe zu der Stadt/ zu dem Hauß/ zu der Kirchen* i. c.

3. **Accidens bonum vel malum.** (*Připadnost*) ut *f wěcy promluwil/ ad rem dixit, to nic negnt f wěcy/ hoc non est ad rem. nenj mu to f myslj / vel nemá f tomu chutj/ non arridet hoc ejus animo &c.*

4. **erga & versus** : ut *gest f němu náhyřný/ est ipsi, vel erga eum propensus, &c. f Wegyodu/versus Orientem, f Západu / versus Occidentem. fu Praze/ versus Pragam, f Wladyřm versus Italiam &c.*

III. mezy/ inter, vnter: ztwiřben/ significando locum, habet *Accusativum & Instrum:* Accusativum habet cum motu, ut *gjtj mezy lidi / ire inter homines. Instrumentivum cum quiete, ut býti mezy lidmi/ inter homines esse. Hodil mezy ně / projecit inter illos, chodil mezy njmi/ ambulabat inter illos.*

Præterea cum Instrumentali denotat. I. *mediationē.* ut *gednal mezy njmi pořog/tractabat inter illos pacē. &c.* 2. *differentiam* : ut *mezy řłowětem/ a howa: dem toto gest/ inter hominem & brutum hoc interest. & cetera.*

3. *comparationem* : ut *neglepřj mezy wřsemj/ optimus inter omnes &c.*

IV. Mimo/ alij etiam mimo vel mýmo scribunt, æ-
notat. i. *locum, id est penes* : ut *řřel mjmo mne ;*
mjmo

Nota. ad præpositionem *Bez/od/ŕ/nad/pod/před/ø/w/z/* solet aliquid addi, *e/* si sequantur plures consonantes. ut *Beze mne/absq; me, ode mne/à me se mné/ad me, na- de mnau/supra me, pode mnau sub me, přede mnau/ ante me, se mnau/ mecum, ze mne/ex me &c.* Solet etiam illud *e.* aliquando apponi, licet non sequantur plures consonantes, modò sequatur pronuntiatio longa. ut *se Pánem/cum Domino, ode Pána à Domino &c.* vel si sequatur eadem litera, ut *ze země ex terra, we Wlasti/in patria &c.* quia aliàs absq; illo *e.* non possent ita benè illæ præpositiones, præsertim unius literæ, pronuntiari. Et idè, ubi absq; illo *e.* pronuntiari potest, non est apponendum. ad *ŕ/* solet etiam *u/* addi. ut *ŕu Pánu/ ad Dominum, ŕu Bráŕ: Sŕám Zemŕým ad Reg: Tabulas Regni. ŕu Právu.* Et hoc potissimùm, si sequatur *p.* & *ŕ.* ut in allatis exemplis.

Observatio II.

De significato Præpositionum, quæ cum solis nominibus construuntur.

- I. *Bez / sine, absq; Bliŕto / vel Bliŕ/ dle/podŕe/vel we, dle penes, juxta, secundùm, ŕom/vel ŕomè: præter, nullam habent specialem observationem in significato, sed semper in eodem sensu construuntur.*
- II. *ŕ. denotat in primis Terminum, ad quem quid collimat. ut ŕ nebi wŕblednauti / aspicere versus cælum, ŕ zemi padnauti/ ad terram cadere, ŕ gidŕu saŕnauti/ cibum apprehendere, ŕ domu Bězeti/ versus, domum currere, ŕ cýli giti/ ad metam ire &c.*

2. Versus, ut proti Wegchodu / západu / versus Orientem, Occidentem &c.
3. Obviam : giti proti něsomu / obviam alicui ire.
4. Inimicitiam, seu contra, vel adversus : ut Bogowati / psáti / strogiti se / proti něsomu &c. bellare, scribere, parare se, adversus aliquem &c.
- VIII. strz / strze / significat .i. penetrationem, cum motu, & intrinsicum transitum, per, durch. ut ssel strze řeku / strz dům / strz bránu / iuit per aquam, domum, portam, et ist durch das wasser / haup / thor / gangen. strelis ho strz rukú / et hat ihn durch die hand geschossen.*
2. Medium. ut strz gednoho dobrého přitele / toho došwedu / per quendam bonum Amicum, seu mediante quodam bono amico hoc efficiam, strze něho to nagewo wysslo / per illum res in lucem prodijt &c.
3. Propter : ut strze Brysta Pána / a Matku Boží / y wssedny Swaty tě prosým / propter Christum, Matrem Dei, & omnes Sanctos, te oro &c.

Observatio III.

De significato Prepositionum, quae cum nominibus, & cum verbis constructur.

- I. do / Significat, i. locum ad intrò cum motu : in ; in / hinetn : ut do města / do domu / do trubu / do knižy / do kostela &c. in urbem, domum, cistam, librum, templum, Et hoc dissentes benè notent, nam in his plurimum errare solent, loco do / prapositione, na / (quae locum Extra significat) utentes.*

mimo dñm / ivit penes me, penes domum &c. Germani: et ist neben mir / neben dem .Hauß verher ganz gen. . 2. numerum, **frómé / præter**, aufferhalb. ut **wssidni / mimo tebe / præter te**, omnes. Sic **mimo toho newjin / nil præterea scio**. 3. **præter**, ut **mimo naděgi / præter spem**, **mimo obyčeg / præter opinionem** &c. *Et in hoc sensu etiam Genitivum regit.* ut **myno naděge / obyčege** ic.

V. ořolo denotat 1. locum: ut **ořolo města / domu / circa urbem** &c. 2. tempus: **ořolo zegřka / ořolo ponděřka / Wánoc / circa cras, diem lunæ, Nativitatem Domini** &c. 3. mensuram & numerum: ut **ořolo piny / wedra** ic. circiter pintam, urnam &c. **ořolo pěti / desyti** ic. circiter quinq; decem &c.

Wůkol significat, Circumcirca. ut **wůkol města** / ic.

VI. Přeš significat 1. locum *in motu, trans*, hin über: ut **letěl přeš dñm / volavit trans domum**, **ist über das Hauß gezogen / Bředl přeš řeku / vadavit trans fluvium**, über das wasser hinüber. **šsel přeš pole** ivit per agrum, et ist übers feld gangen.

2. tempus: **Byl tam přeš den / přeš noc / přeš roř /** fuit ibi per diem, noctem, annum &c.

3. Transgressionem, termini, modi, mensuræ &c. *ultra*. ut **přeš roř tam byl**: ultra annum ibi fuit. **přeš dwacet gich byřo / erant illorum ultra viginti**: **přeš přisř / plus ninium**.

4. *Significat etiam*, v. g. **přeš den / přeš noc / přeš zřbon** ic. *alternis diebus, noctibus* &c.

VII. Protř naprotř (olim dicebant **protř / Et Poloni, Silesita** &c. dicunt **protřwa**) significat 1. locum, ut **protř domn / ex opposito, eregione domus**, gegen über, **protř řostřku** eregione templi.

do perveni. *dogdu tam* / perveniam illuc usq; : *dopit* / totum ebibit, seu actionem suam bibendi absolvit. *dogedl* / totum comedit, vel finem fecit comedendi. *došťrálí* / finem lusu fecerunt. *došťořela lampa* / lampas usq; ad finem ardeudo extinata est. Et tales millenar & quotidianar locutiones sunt apud Boëmos.

2. *Si addatur ad hæc verba se; significat Commodum, vel damnum actionis & laboris.* ut *dodělal* / aborem perfecit, Et *dodělal se statku* / per laborem pervenit ad divitias. *dogedl se ždrawí* / per commestionem pervenit ad valetudinem, seu comedendo assecutus valetudinem. *dopit se nemocy* / bibendo infirmitatem sibi procuravit. *dočelal se let dobrých* / expectando ad bonos annos pervenit, *doležel se štěstí* : jacendo fortunam assecutus est. *domluvil se lapioly* / loquacitate sua capitulum sibi causavit. *Et hæc locutiones, sunt pulcherrima, & nervosa brevitatis : item, idiotica, & propria Boëmica, non possunt enim alia lingua nisi circumscriptivè explicari. Et hoc Oratores scire oportet, nam omne verbum hanc præpositionem admittit.*

Et Notabis, quod hæc verba cum se / habent omnia Genitivum.

Notabis 2. quod verba došťnauti / & došťati / assequi vel consequi, non admittant illud se/ quia sunt per se talia. ut došťabl / došťal vobáštwj / assecutus est divitias. & cetera.

II. Via. in, super, anst / an / cum nominibus constructum, significat I. locum : Et tunc cum motu habet accusativum, ut nabo to položil : super quid rem posuisti. R. per Accusativum: na stůl / ad mensam,

2. Si do preponatur nominibus tempus significantibus, denotat ad, vel usq; ad, biß an: ut sibiß miß icatati do pēti set: promisit ipsi expectare ad 5. annos, do dne a do rosa / usq; ad annum & diem, do Viedele / do Pondělka / usq; ad diem solis, Lunæ. &c.
3. Significat Objectum seu rem de qua agitur: ut co tobě do toßo / quid hoc ad te? do niceßoß mi negni: ad nihil sum aptus, negni mi / do jmicu / do muzyty / do tance / do žertu / do bý / do g. dla &c.

Hæc sunt idiotica, & propria pulebra locutiones Boëmica; nec possunt ita Latinè explicari: sensus autem est iste: non est mihi animus, nec causa ad risum, musicam, saltum, jocum, lusum, comestionem &c.

4. Terminum: ut doßonce / ad finem, do poslednißo penjze / usq; ad ultimum nummum, aß do dna / usq; ad fundum. do čista / penitus omnia, ut nil remanserit, nisi vacuum & mundum. do tytißa / idem. aß do poslednißo / drußißo / třetißo &c. ad ultimum, primum, 1. 3. & cætera.

Composita cum verbis, significat. i. terminum, seu metam & finem actionis & laboris: ut doßě. ßnauti / doßtočiti / dopřati / currendo, saltando, scribendo, venire ad finem.

Omnia verba Boëmica cum hac præpositione sunt idiotica, & propria Boëmica, nec possunt alia lingua explicari, nisi circumscriptivè.

Et Notabis, quòd verba cum hac præpositione composita sint brevis, & pulcherrima locutionis. ex: g. dočetiß gsem tu knjbu / absolvi legendo hunc librum: aliàs dicimus per aliam præpositionem, přečetiß gsem tu knjbu / perlegi hunc librum, sed est diversa phrasis. gá gsem tam doßěßnuß / ego illuc usq; ad finem currendo

9. *Quando preponitur Adjectivo, diminuit sensum, & assumit accentum: ut nábludý surdaster, nácerný subniger, náblawý/ subalbus &c. Et hæc sunt pulchra & usitatissima nomina.*

Composita, cum verbis, significat, na něco / ad, vel super aliquid: ut nasednauti/ naložiti/ &c. Et per hanc præpositionem eloquimur omnia, quæ eloquuntur Latini per præpositionem, in, super, & Germani auff/ an. ut nasedli na wúz / naložil na wúz/ et hat aufgeladen/ superimposuit currui, naběhnauci/ anlauffen &c. Et Nota, hîc temper sequitur præpositio (na) verbum, ut nalkadati na wúz/ auff den wagen aufladen &c.

2. *Copiam & abundantiam laboris: & sunt iterum idiotica locutiones, quæ circumscriptivè explicari debent: ut nadělal/ natezal/ nasetal/ nastripal dřiwj &c. hîc sunt quatuor sententiæ, quæ debent circumscribi, v. g. sufficientiam, seu abundantiam lignorum, suo labore effecit, secuit, scidit, fudit, &c. Sic nalaupil dobyta / potraw &c. coemit abundantiam pecorum, victualium, nalapal ryb / abundantiam piscium cepit. naxbro mázdit wšešo dobryšo / congregavit abundantiam omnium bonarum rerum &c.*

*Et Nota, hæc verba omnia habent Genitivum: Et apparet, ac si tacitè hîc subintelligeretur Substantivum alterum, (Bognost/ copia,) ut nalapal ryb Bognost. Sed non est opus illud nomen Bognost / nec aliud quidquam addere: Si tamen vis addere, hoc nomen Bognost / vel aliud, ut množstwo / sytu &c. potes, sed illa addita nomina debent, per Accusativum efferri. ut nalapal Bognost ryb/ sytu ryb / do-
 X statel*

na kámen / ad scammum, na zemi / ad terram, na kámen / ad lapidem, na koně / ad equum &c.

Cum quiete habet Prapositivum. ut *Ude leží?* ubi jacet? *R.* na stole in mensa, na zemi / in terra, na kámeni / vel kámeně / *ii*, in lapide, na koni / in equo &c.

2. *Tempus:* *gať dluho?* quam diu? *na hodinu /* ad horam, *na den /* ad diem, *na roť /* ad annum &c. *na gedné šťastné hodině to záleží /* in una fortunata hora id consistit.

3. *Modum:* *gať / quomodo?* *R.* *na prawnj spůsob /* ad priorem modum, *na starý zvyť /* priori more, *na černo /* *na modro /* *barvíť /* colorare colore nigro, caeruleo &c.

4. *Potentiam:* *ut na tom to gest?* *in quo res consistit?* *R.* *na něm záleží* in ipso consistit, *každý co na něm gest /* *pomáheme sobě /* quilibet, quantum in eo positum, *auxiliemur nobis.*

5. *Copiam & inopiam, scilicet cum Adjectivis Copia & inopia.* ut *bohatý na dobyteť /* dives pecorum, *chudý na přátely /* inops amicorum, *urodný na obli /* fertilis quoad frumentum, *opatřený na zdrawj munitus* quoad valetudinem, *sylný na ruce /* *na hlavu /* *na gyzdu* &c. *potens in manibus, capite, equitatu &c.*

7. *Terminum,* *ut na čem gest ta věc.* in quo hęc res consistit? *R.* *na tom / a na tom.* in hoc & hoc. *na tom gsem byl /* *abych* &c. in hoc fui, ut &c.

8. *Inter duo similia, & eadem nomina, significat, totum, vel omne:* ut *musyl mu peniz na peniz wyciřti /* debuit ipsi totum ad nummum usq; solvere, *był /* *gonáť* *na gonáťa /* *reť na reťa* &c. hoc est omnes erant generosi viri, & heroes &c.

9. *QUAN-*

315

nad perly : virtus praevalet gemmis, Bowado nad Bowado / stupidum dicimus &c.

3. Causam : ut nad čím wzdychá ? super quo suspirat. Re nad hřichy swými / super peccatis suis. plesa nad doobrymi nowinami : gaudet de bonis novis. Anděle se radugi nad hřissn;tem Luc: 15.

4. Cum verbis componitur, *quamotum significans*, ad demonstrandum quandam superlacionem, ut nadgiti supraire, nadběhnauti supra currere, nadnesti superferre, nadwegssiti superexaltare &c.

IV. *Q. de, non, habet Accus. & Praposit. i. dum de aliqua re narramus, loquimur, scribimus, utimur Prapositionali* : ut očem mluwil? de qua re est locutus? R. o konich / o wožu / o cestě &c. de equis, de curru, de via &c. *quando autem tractamus de aliqua re, utimur Accusativo*, ut oč otebau mluwil? de qua re tecum est locutus? R. o koně / o wůz / o cestu &c.

Latini hunc Accusativum melius per prapositionem super, & Germani vmb, efferunt, ut mluwil o koně / locutus est super equis, hat vmb die Pferd geredet.

2. *Accusativum habet, quando aliquis tactus intenditur* : ut zawadil o strom / offendit ad arborem, otrel se o zed / allisit ad parietem. optrel se o staup &c. prastitil vdeitil nim o zem / projecit illum ad terram.

3. *Quando controversia aliqua intenditur*, ut o prawdu sezafazuge / pro veritate laborat, badagi se o slowa / disputant de verbis losugi o penize / &c.

Cum verbis composita, *convenit cum verbo simplici in significato*, ut o slazugi / dulcefacio, ochlazugi / frige-facio &c. praterquam, quod ex verbo imperfecto, faciat perfectum, ut alie prapositiones. Exceptis verbis, quae

statet ryb / množství ryb / sunt omnia synonyma. Et Nota *ryba fortitudo, pulchrè pro copia & abundantia uti solemus.* ut má rybu lidu / habet copiam hominum, ryba Polákú &c.

3. Si ad haec verba addatur se / tunc significant *facietatem actionis & laboris.* ut napjal se / ad facietatem scripsit, nadělal / napravoval se / nimium & sat laboravit, napil se / nagedl se / sufficienter bibit, commedit, nachodil se / sufficienter ambulavit. Solet ad haec addi adhuc particula dosti / satis, vel na zbyl / přespřelise nimium. ut dosti gšem se nagedl / sat commedi &c.

Nota, haec omnia verba habent Genitivum, ut, napil se wjna / ad facietatem bibit vinum, nagedl se owotce / commedit nimium fructus &c.

Hae locutiones iterum sunt idioticae. Et ideo circumscriptivè debent explicari. Et cum haec locutiones sint in quotidiano usu, ideo Discipuli benè haec memoria tradant. quod optimè capient & addiscant, si Docentes, illis viva voce, semper exempla & constructiones tales idioticas proposuerint, & benè explicaverint.

III. Nad super, supra, über / oberhalb / constructum cum Nominibus, significat 1. locum, cum motu & quiete. cum Motu habent Accusativum, ut kams to dal? quo posuisti hoc? & nad stul gšem to zawěsyt / supra mensam hoc suspendi. Cum quiete habet Instrumentalem: nad stolem / nad hlavau wifý / supra mensam, caput, pendet &c.

2. Comparisonem: ut gest nad giné včený / vel včeněg. III / pře alijs doctus, alijs doctior &c. cmošt gest daletō

od samene/ꝛc. (& non pro) medicamentum contra febrim, calculum &c. od čehož gij? ad quid utilis es? &c.

5. Abstractionem : deg šobě chwilku od práce/od čtení/ od psání ꝛc. quiescas parum, à labore, à legendo, à scribendo &c. nemá odechnutí od práce/ non habet suspirium à laboribus &c.

Composita cum verbis, eandem vim habet, nempe separativam & ablativam : ut odgji:úabire, odwezti/ avehere. odražyti/ decutere, odichnautí/ avellere, odstrassiti/ absterrere &c.

2. Quando res est occlusa, cooperta, & involuta, tunc(od)aperit illam, ut zawřiti/occludere, odewřiti/aperire, sic zašedniti/ odšedniti/ zapečetiti/ odpečetiti ꝛc. Et Nota quòd za/ & od / sint sibi contrarij.

3 Diximus supra observ: 3. n. 2. de prepositione do/ quod composita cum verbis, & addito se significet commodum vel incommodum : eandem constructionem faciunt Boëmi, cum od/ addito se sed NB. in sensu Contrario. Et sic do: & od/ sunt sibi in hac parte contraria : Et od/ significat híc commodum privativum, seu damnum aversum, Et regit Genitivum, sicut do. ut dolezet se tošo/ jacendo, assecutus est illud, quod volebat, odlezet se tošo/ jacendo liberavit se ab eo, quod non volebat. domřiwil se tošo/ loquendo assecutus, quod intendebat, odmřiwil se tošo/ loquendo avertit rem à se, quam habere nolebat. sic, dostonal se tošo/ odstonal se tošo/ Et cetera. Es sunt locutiones idioticæ, seu propriæ Boëmicæ.

VI. Po/ post, nach/ cum nominibus juncta significat
1. tempus : ut po chwilk/ po šodíně/ po roce / po žní/ po smrti / post moram, horam, annum, messim, mortem, & cetera.

incipiunt ab *w*/ ut *wrátim*/ *obrátim*/ *verram*, *wsefu*/ *obsefu*/ *induam*, *wčijm*/ *občijm*/ *suspendam*, *waljm*/ *obaljm* *involuam* &c. ubi *Notabis*, quod illud *w* / mutatur in *B*.

Porrò de hac prepositione hoc notabis, quod composita cum nominibus Juvenum animalium, producat verbum generationis ejusdem animalis. ut à te se/vitulus, hčijč/hinulus, praje/porcellus, fočč'catulus &c. fit verbum oteleti se/ občebiti se/ oprasyti se/ ołotiziti se &c. Sic dicimus otełisa se krawa/občebisa se plynna/ oprasyisa se swině / ołotisa se ločča &c. hoc est, peperit vacca, equa, sus, catus, &c.

V. od á, ib, non, significat 1. locum patulum, ut od lud gdejs? unde vadis? od města/od stáda/ od domu &c. ab urbe, á grege, á domo &c. Dixi patulum: nam si intenderem locum occlusum, vel ad intro, v. g. ex urbe, ex domo &c. tunc deberem uti 3. ut 3 města/ 3 domu/ auß det kade/ auß dem hauß &c.

Et Notabis quòd hac prepositio sit contraria prepositioni: quoad locum: nam k, habet motum ad, od/ habet motum ab.

2. Inicialem temporis terminum: ut odlud se začalo? unde incepit, odlud se počítá/unde numeratur? R. od dětinstwí/ á juventute, od mnoha let / á multis annis, od dražněho času/ á longo tempore, od porodu/ až do hrobu/ á nativitate, usq; ad mortem &c.

3. Causam: od čeho má tu nemoc? unde habet hanc infirmitatem, R. od píťi/ od nespání/ od práce/ á bibendo, á non dormiendo, á labore &c. od něho to posslo/ ab ipso id provenit. umřel od otráwení/ mortuus veneno. zabynul od zvěří/ perijt per feram &c.

4. Utilitatem & terminum: ut sekařstwí od zymnice/ od

mihī significavit. *nemluwj a ldomi sám / než po trubach* : non loquitur ipsemet cum hominibus, sed per tubos. sic dicimus *wěsti wodu po trubach* / id est *stře trau:by* / ducere aquam per tubos &c.

10. Hereditationem : ut *zdědil po Otcy / po Stregcy* / hereditavit post patrem, patrum. *má to po rodu* / habet hoc à stemmate, *po tom se / vel sobě stregcugj* ? secundum quid se Patruales vocant?

II. *Inter duo similia & eadem nomina, significat continuationem* : ut *den po dni / Bodinu po Bodině / rof po rofu*. est locutio idiotica, qualibet die, hora, quovis anno &c. sic *Bauff po Bauffě / tropa po tropě / stádo po stádě / wogsto po wogstu* / est pulchra, & idiotica locutio *Latini exprimunt per adverbium, ut agminatim, turmatim, gregatim &c.* hoc est quando *precedit agmen, & mox sequitur alterum, 2. 3. 4.* *Et consequenter*, Sic exercitus ibat *agminatim, táhlo wogsto / Bauff po Bauffě* &c. *In hoc sensu utimur etiam altera prapositione, za / ut Bauff za Bauffem / stádo za stadem* &c.

12. Finem & exitum rei : ut *giž ge po něm / jam est actum cum ipso, es ist nun auß mtt ihm. giž gest po wšsem* : es ist schon alles weg, jam nil amplius est. *giž gest po Bodech / jam convivium cessavit. giž gest po gidle / po stole / jam est finis mensę, giž gest po hie / jam est lusus finitus, est etiam phrasis idiotica.*

13. Hostilitatem : *on gde po něm / ille ipsum insequitur, táhnau po štepiřeti / insequuntur hostem* &c.

14. Desiderium : ut *tauži po Božu / po wlasti* / anhelat ad Deum, ad Patriam &c.

Composita cum verbis, significat 1. Confirmationem : ut *poswiděl mu / assensit ipsi, potwrdil mu /*

2. Locum : *lde/vel ludy chodj* : quà ? vel ubi ambulat? *Rz.*
po domu/ po městě/ po vlícy / po poli / po cestě/ per
domum, urbem, plateam, campum, viam, &c.
3. Ordinem : *ut po předu/ antè, pozadu/ retrò, po bo-*
ku/ à latere, po ruce/ ad manum, po spodu / infernè,
po vrchu/ supernè, &c. Sic *má ho po své straně/ ha-*
bet illum pro sua parte, ať on gde po něm/ po Janovi/
po Pawłowi / eat ille post ipsum, post Iohannem, Pau-
lum &c. gest druhy po Bráti/ est alter, post Regem &c.
4. Numerum ; *ut po gednom/ po dwauch/ po třech/ po*
čtyrech/ po pěti &c. *unus & unus, trini, terni, quaterni,*
quinqveni &c.
5. Multitudinem , & simultaneitatem : *ut po Bau-*
ffich/ po stádech / agminatim, gregatim &c.
6. Mensuram : *ut woda po kolena / po pás/ po krt/*
aqua usq; ad gnum, cingulum, collum &c. Sic *po rssi*
w hríssich wězý / usq; ad aures in peccatis hæret. Sed
nota in hoc sensu habet Accusativum, ut in exemplis vi-
des. Dicimus etiam per aliam prapositionem, pod/
ut pod kolena/ pod pás/ pod krt/ pod rssi/ ubi de pro-
funditate est sermo : aliàs non. ut celá vlice / ať po
(& non pod) mung diim wybořela/ tota platea, exulta
est, usq; ad meam domum.
7. Accidens : *ptála po perj/ a wltá po scsti (nempè sezitá*
wagi) a člowěta po powabách &c. *avini per plumas,*
& lupuni per pilum : hominem per mores &c.
8. Regulam, seu juxta : *ut po radě gežo dělá/ secundum*
iplius consilium facit. chodj/ a dělá po své hlavě/ am-
bulat, & facit juxta suum caput. má ho po své wůli/
regit illum, ut vult &c.
9. Medium : *ut po postu gsem to dostal/ per tabellarium*
hoc accepi, po služebnjču mi wylazal/ per famulum
mih

positionis in a. ut paβērky/patěstý/ patoky/pamřjty/
p.řez:c.

VIII. Pod / sub , infra , vnter: est contraria nad :

Cum nominibus significat 1. Locum : cum motu
habet Accusativum, ut pod střechu wjiti / sub tec-
tum intrare, pod strom vstaupiti / sub arborem secedere:

Cum quiete habet Instr: ut ležeti pod střechau / pod
stromem / jacere sub tecto, sub arbore &c. raděgi Bydy se
pod dnem / pod zemj widěť / mallet sub terra me vi-
dere &c.

2. Industriam ad utilitatem tendentem , ro:staf-

nost k vžitku patřicy : cum eadem distinctione casus.

ut supra. gest mu swěřeno pod počet / pod mřtu /
concreditum est ipsi sub rationibus, mensura & cetera.

dal penize pod auroť / dedit peccuniam ad Interesse
&c. *Sic cum Instr:* má wřechno pod počtem / pod

měřem / pod vřořem / pod žamřem / habet omnia sub
rationibus, mensura, sub interesse, sub sera &c.

3. Constitutam pœnam pro excessu : ut pod hřdřem /

pod řatřem / pod nemřřostj / pod pardusem / pod po-
lutau &c. sub pœna capitis, bonorum, disgraciz, vir-
garum, sub pœna &c. pod žrácj / pod řřelmau.

Composita cum verbis , habet significationem Lati-

nam, sub : ut podřoziti supponere, podwřřnauti /
subjicere, podgiti subintrare, pōdlezti / subrepere, pod-
manřti / subjugare, podwřřsti / subducere, met: decipere,
& cetera.

Nota podwřřeliti se / podrauffiti se / podřřřnauti se /

significat, parũm se exhilarare , parũm inebriare , erra-
re in dicto &c.

IX. Pro / cum nominibus significat 1. Causam & fi-

nem, seu terminum : *causa, von wegen / ut proč :*

quare?

confirmavit ipsi, pochwałił Bō / laudavit ipsum, pošyłił Bō / animavit ipsum &c.

2. Continuationem, *id est consequenter in labore progressum*: ut poštauidam / obedio, pošpifigi / conscribo, pošstugi / poštrugi / consequenter & modicè trudo, pošihani consequenter & modicè curro &c.
3. Significat modici temporis laborem, ut pošedł tu trochu / postat / pošpał / modicum hic sedit, stetit, scripsit

Et Nota po' ad verbum simplex appositum, in isto sensu, assumit potissimum dictionem, trochu / trostu / drobet / chwilkę / *id est modicum*. ut pošpał chwilkę / &c.

Nota 2. solet etiam po' apponi ad verba composita, & tunc idem significat, *id est modici temporis laborem*. ut pošozpráwci / modicum loqui, pošodegdu / parum abibo, pošodložim / parum seponam, pošychladim se / parum me frigefaciam, pošychladnu parum frigefiam, poštauidim / parum inferviam, pošodsadil parum ad partem se recepit, pošoběhnu / parum ad partem curram, pošozprawime s sebdę / parum invicem colloquemur. Et sic cetera. Et Notabis phrasim esse idiomatam.

Nota 3. po' addita verbis simplicibus, motum, & translationem de loco ad locum significantibus, non mutat ea in significatione, sed solum in tempore, hoc est facit Futurum. ut wedu / pošwedu / ducam, gedu / pošgedu / pergam, nesu / pošnesu / feram &c. ut etiam in Conjugationibus .ol: 216. insinuavi.

Nota 4. Nominalia inde formata, significantia rem, qua post laborem mansit, mutant illud o' dictę prę-

posi-

innoha lěty / ante horam, septimanam, annum, ante multos annos &c.

2. Locum : *cum quiete habet* Inst: ut fde gest: R₂ před domem / před městem / ante domum, ante urbem : *Cum motu Accusativum*, ut kam strogj : quò vult ? před dům / před město / ante domum, urbem &c.
3. Præsentem incommoditatem, aut periculum. ut nemobu mji před nim polože / non possum habere ab illo pacem, před horkem se skrývati / před hro- přitelem vřlati / calorem, hostem fugere, před padem se opatřiti / prævare insultum &c.

Cum verbis composita, significat precedentiam unius, ante alterum, ut představit / anteponere, vorstellen / předběhnati / antecurrere vorlaufen / předložiti / anteponere, vorlegen / předstociti / vorspringen : c.

X. Při' *significat cum nominibus quod apud Latinos penes, Et aliquando apud* : ut gtau při stole / sunt apud mensam, stogj při stole / stat penes mensam, při barffě / při laueně zpřvati / penes Harpham, testudinem canere &c.

2. Adjunctionem & adhesionem : *cum, in it* / ut při tom on stogj vel drzj : cum quo ille tenet mit wehm helt er ? R₂ při něm / cum ipso, při Janowic.

Composita cum verbis significat 1. Adjunctionem, & terminum ad quem. ad, u / : ut přiběhnati / accurrere, přistociti / allilire, zuspringen / přivolati / ad- vocare, zuruffen / přisaditi / apponere, zusehen / c.

Nota hæc verba construuntur cum præpositionibus, k / na / do / sed diversimodè. nam si sit motus ad intro, utendum est oo : ut přisfel do kolyeta / advenit ad templum.

Si est

quare? **pro** to: **pro** Boža/ **pro** Bážeň/ **pro** strach/ **pro** mifojt/ **pro** S.iri / **pro** lidi / causa Dei, timoris, erroris amoris, mortis, hominum &c. **pro** Budauicý a wćinau památku/ in futuram & perpetuam memoriam, **pro** Boží hody **pro** festis Dei.

2. **Commodum**: **ut** **pro** toho to bude? **pro** quo hoc erit? **pro** mne to g.št/ **pro** me hoc est, **pro** tebe je to Boží: **pro** te res apta erit. **nic** to negni **pro** tebe/ nihil est hoc **pro** te. **Bude** to **pro** wšedý dobre &c.

3. **Impedimentum**: *per*, *on wegen* / **ut** **nemůže** **pro** **nemoc**/ non potest propter infirmitatem, **pro** wogaty/ propter milites, **pro** zlan cestu / propter malam viam, **pro** wodu/ **pro** lenost/ propter aquam, pigritiem &c. **pro** mne **on** může býti/ **čim** chce/ propter me potest esse, quod vult. **ad** g: **gabycy** **pro** to wšedna newstař/ manum non verterim.

Composita cum verbis, significat 1. *per, trans, durch*: *id est penetrationem, seu actum penetrativum*: *Et Germani propriè illam exprimunt per durch.* **ut** **pro** giti město / transire urbem, **durc** die Stadt gehen / **pro** štěliti/traicere, **durc** ščüssen/ **pro** kazyti/ **pro** klaucy / **durc** ščlagen / **pro** ščelati / **durc** ščhaven / **pro** ščamati/ **durc** ščbrcen / **Et** sic **Cztera**, **Et** sunt verba ea, quæ motum habent.

2. **Commodum vel damnum, seu jacturam.** **ut** **wšedno** **pro** pěř / **pro** geděř / **pro** zbrař / **pro** ščodowal/ **pro** ščěř / **pro** hegrěř / **pro** měbař. omnia perpotavit, consumit, dilapidavit &c. **pro** děřař na objěj / na lo- něř / na pěřně &c.

IX. Před / *ante, præ, vor* / *Cum Nominibus denotat*

1. **Tempus**: **řdy** se to stařo? quando hoc contigit. **ř** **před** ščodinau/ **před** tyřšodněm / **před** rořem / **před** mneřa

Notabis, quod haec Dativum habeant.

5. *Neutra cum hac praepositione, significant incrementum*: ut *přibýlo mu statku* / accrevit ipsi de bonis. *přiskočilo objí* / valor frumenti accrevit, idest, est carius frumentum: *přicočilo studiu* accrevit de polenta, & cetera.

Nota si sit locutio neutra impersonalis, incrementum rei, semper in Genitivo, Et cui illud incrementum cedit, in Dativo esse debet. ut in exemplo dato patet, přibýlo mu statku.

XI. *Ů cum casu Instrumentali, significat 1. Conjunctionem, cum, mit*: ut *Petr o Pawlem ůbředali se* / Petrus cum Paulo convenerunt.

Semnavi/ o tešau/ o njm/ mecum, tecum, cum ipso &c.

2. *Modum*: ut *o pilně/Bedlivostj/ ochotnostj/závěstj* / id est *pilně/Bedlivě/ ochotně/závěstivě* / cum diligentia. fedulitate, agilitate, invidia &c.

Item *o šířj*, cum latitudine, *o dýl* cum longitudine, *o hloubi* / cum profunditate, *o wyšj* / vel *wegšj* / cum altitudine, v g *o wau/ pěti/ deseti lošet* / 2. 5. 10. ulnarum. Aliqui solent *z* / scribere, sed malè, quia *z* / nunquam construitur cum Instrumentali. isti autem sunt casus Instrumentivi. Sic etiam *o tjjj dwauidy zrn* / cum pondere duorum granorum, &c.

3. *Admirationem aliquando*: ut *Alle o tebau!* aut *o twau cestau/gjzdu.* *gái newjm o tim člowěkem co čintí!* &c.

4. *Mensuram significans, habet Accusativum*: ut *ge tam sotwa o pintu wina/pšwa* / vix est ibi una mensura vini, cervisiae &c. est phrasis idiotica. aliàs possumus dicere aliter, *gest tam sotwa gedna pinta* &c.
Sic

Si est motus ad locum patulum, qui est sub dio, & in quo ambulari, vel alius exerceri potest, na ut přijel na pole / na Svň / na Vlasy / venit ad agrum, atrium, plateam, přiletel p. ai na kostel / advolavit avis super templum &c.

Si est motus ad terminum, / quam proprie Germani exponunt per zu : ut přijel te mně k stołu / k Braně / ist homine : zu mir / zum tisch / zum thor &c. sicut supra de his prapositionibus diximus.

2. *Auxilium activè & passivè cum prapositione k / ut přitáhl mu ku pomocy / venit ipsi ad auxilium, připogil / přivinul se k němu / adjunxit se ipsi &c.*

3. *Ad hac verba solent pulchrè addi se / & tunc est phrasid idiotica. ut přiskočiti se / přibráti se / v. g. k luželiám / per saltum, per lulum appropinquare, v. g. ad pyramides. přiskaudili se k městu / occultè appropinquarunt ad urbem, sic přiblížiti se / appropinquare, přiskořizovati se / přibhati se / připochlebiti se / přimluviti se / přichlapholiti se / přiblazniti se k někomu &c. hoc significat venire in gratiam alicujus, blandiendo, mentiendo, adulando, loquendo, placando, stultifando &c. Et cetera. přimluviti se / est etiam intercedere.*

Nota, připowídati / připowěditi / est promittere : připowěditi / se / & připowídati se / cum prapositione na / v. g. na statek / est condicere bonum, seu facere arrestum ad bonum. přikázati / est mandare, přikázati se na statek / idem quod připowěditi se. hinc nářky / a přikazy / dicuntur onera realia, Ansprúche &c.

4. *Modicitatem actus, trochu : ut přimluvil mu / parum ipsum increpavit, přiskautl mu / přitvedil mu / přituzil mu / parum ipsi tundendo, durefaciendo, ad stringendo addidit &c. sunt phrasid idioticæ, non possunt benè explicari : opus est hic viva voce. Et*

Nota-

Nota 2. *o* solet sepè addi ad praterita & futura. simplicium verborum, & tunc non significat simultaneitatem, vel aliquam congregationem, sed solùm perfectionat verbum, hoc est facit ex imperfecta significatione perfectam. ut pùs: bil/ faciebat, Perf: op. i/obil/ opusobim/ confecit, conficiam, patit/ opatit/ conspexit, conspiciam.

7. *S.* conjuncta cum nomine juvenis animalis, significat, gravidam vel imprægnatam femellam: ut oħčebna flisna / oħčelna trawa / oprasna swině / oħorna owce / hoc est, oħřjbetem / teletem / prajetem / totitem / totij; gebnē. em: c pergnans equa, vacca, sus, ovis &c. Et sic de alijs animalibus. Et Nota esse phrasim idioticam.

8. Est & adhuc alia prepositio, sau/ con, qua solet solis nominibus addi ut Saušed / cor cohabitator, sic Saušede gednoħo Města / Cives in eadem urbe, Saušoznjš / confocius thoti, Saušup / coëmptor, &c. Saušup dicitur etiam Author alicujus rei &c.

9. Quidam *o* confundunt cum *z*, hoc est utuntur *o* cum Genitivo, loco *z*. ut *o* nibe, *o* ħūry, *o* ħrudu / *o* e stěcy: *o* l'awice, *o* tonē &c. dum fit motus deorsum. malène, vel benè? questionis est controversa.

Scio quidem, quòd in antiquis libris *o* loco *z* sepiùs inveniatur, in quo se fundant Authores sententia affirmativa: at ego considerando rationes Grammaticales, sententia affirmativa subscribere nullo modo possum. nam,

i. *Autri-*

Sic mám awsa asy o osm forciú/ habeo de avena fors octo modios &c. Buide dobre na te bromadě se sto forciú : benè in illo cumulo , erunt centum modij , &c.

5. Potentiam significans, habet etiam Accusativum: ut negni ho o tu prácy / o ten autád/ o to generalštwij/ non est sufficiens huic labori, huic officio , Generalatui &c. dosti ho o to / est sufficiens ad hoc : dosti ho o ten autád/est sufficiens pro hoc officio, ani ho o to negni/ nec valet pro hac re, Seč on býti může? quid ille esse posset, seu quid posset przstare? může begt o Biskupa/ o Měštinostu vel o Durgmistra/ o muže/ o Aučedníka/ o Pisáře/ potest esse Episcopus, Consul, vir, administrator, scriba &c. on ani se sto/ Ba ani o padesát zlatých býti nemůže / ille nec centum, imò nec quinquaginta florenos est solvendo. Doby moht o to býti? si quis in tantum posset? Et cetera.

Nota benè has pbrases, sunt enim pulcherrima, & idiotica.

6. Composita cum verbis, significat, Pospolitošt/ a Společnost id est simultaneitatem, congregationem, coacervationem, cumulationem, concursum, confluxum &c. Latini exprimunt eam per con, Germani, per usammen. ut obšledati se / ogiti se/ convenire, oššli se/ ogeli se / seyen zjasammen tomšmen / o wolať ge o gedno/convocavit illos invicem, obšchagi se odewššad / concurrunt undiq;, tamí se ošterj y oriice/illuc convolabunt & aquilz &c. Sic obšromážditi/ onášteti, obšledáwati/ ošišowati / obšladati/ &c. congregare, conferre, conquirere, Et cetera.

Et Nota quod semper hic scribendum sit tale o / & non tale \ quia est litera : o autem est prapostitio : Et si scriberetur \, loco o faceret legentem, & sensum dubium.

(*que duo verba sunt ejusdem significationis, & enim solet mutari in n ut alibi diximus*) non est tollere, sed simul convenire. hinc dicimus, *onlati se / junxerunt se matrimonio, sic in futuro, idy3 se iposu segmau quando nuptias contrahent &c.* hinc *Onlatel / nupte &c.* tollere autem, est *3snjct* ex prepositione *3* hinc dices, *tercy 3inmaso Bci3y Sweta: qui tollit peccata mundi &c.* *w3nial / vel w3gal se obeñ.* Excitatus est ignis, prepositione *w3:* Sic dicimus *w3ywati / w3w3yati, invocare, suspirare, w3buditi / excitare, w3blednauti / suspicere, w3stati, surgere, w3pomjnati, recordari, w3b3ru sursum &c.*

Et sic super posita verba, n. 3. hoc modo scribes, & pronuntiabis: 3sw3bnauti / 3spustiti / 3sgiti / 3staupiti / 3smazati / 3snjcti &c. 3slo3iti: ut 3sw3b3l bo 3pow3. nosti / 3se3tel dolu / 3staupit 3 wozu / 3spad3 / vel w3pad3 3lon3 / 3lawice / dejecit illum ex officio, ivit deorsum, descendit decurru, cecidit de equo, scamno &c. Sic *3stir3m / 3stazugi. concero, 3stir3m / 3stazugi detero: sic, w3staupiti (est enim simplex stupugit / staupiti) ascendere, 3staupiti se concurrere, Ger: zusammen treten / ut 3stupuge se sulno / concurrir pannus, ca3te se 3staupiti / sic wollen zusammen treten / 3staupiti se 3 potazu / zusammen treten ad vocandum, solet enim supremus Judex, vocare judices de sedilibus, ad tabulam, ubi ipse met cum supremis officialibus sedet, ad danda vo-*

Y

publi-

1. *Attribuere Genitivum prepositioni & cum, con, aut supradictis est contra naturam sensus ipsius, cum eo sensu.*
2. *Est facere confusionem inter prepositiones, per quod summa causaretur in Lingua ambiguitas. maximè in verbis compositis: nam obliadati/ obloziti non scirem, an sit componere, vel deponere: quia adversarij ponunt & pro con, & pro de: dicunt enim, obobnauti/ obpultiti/ obgiti/ obstaupliti/ obmazati/ obniti &c. deicere, demittere, deorsumire, descendere, delere, tollere &c. Et sic etiam dicere debent oboziti deponere.*
3. *Quia nulla necessitas, nec ratio suadet, ut & pro 3i ponatur. itaq, judico, nunquam &: loco, 3i. ponendum esse. quo factò, locutio, erit lucidior, & res discantibus facilior. dices ergo supra dicta nomina, n. 9. 3Bury/ 3nebel/ 3Bradul/ 3estrichy/ 3Kawice/ 3Koné &c.*

Non obstant quedam verba, à Grammaticis contraria sententiae allata. ut obnial brichy / a 3nial je oben obmazal. a 3mazal/ et: ram/ a 3tirám &c. nam

- II. Sciendum est, esse Boëmis duas prepositiones inseparabiles, w3: & 3i: quæ cum solis verbis componuntur, w3 significat actum sursum vel supra nitentem: 3i. significat actum deorsum: Et sunt hæc prepositiones in sensu sibi contrariæ. itaq, ad supra dicta verba dico: obnial brichy, regulariter loquendo, non est benè dictum: quia obnija obniti (quæ*

tém počtu/ in magno numero, hic illa præpositio *w*/ ob sequentem initialem literam *w*/non potest benè pronuciari, dicimus ergo meliùs, *v* *w*elilém počtu/est idem sensus, Et tunc *v*/ habet Casum Præpositionalem.

Composita cum verbis, significat i. actum perfectum, *boc est solùm ex verbo imperfecto, facit perfectum*, ut *v*bil *ho*/vdeřil/ *v*piřl/ *v*tial/ *t*urudie ipsum, percussit, pupugit. secuit sic *v*řezal/ *v*hljdařl/ *v*dělal/ scidit, vidit, fecit, Et habent Accusativum. sic cetera.

Nota *v*giti/ *á* *g*mu/ *activè* significat suscipere. v. g. *v*gal statel/ *d*ědictwi/ *p*o *o*gy/ suscepit bonum, hereditatem &c. Cum se etiam significat *v*dire, ut *v*giti se *d*ědictwi/ *p*anstwi/ *k*nížetřwi/ *k*rálovřwi *o*ce *s*urřwi/ adire hereditatem, dominatum, Principatum, regnum Patris sui &c.

2. *S*il *n*ělebo *p*ryčl/ *id est* frustum alicujus rei, *quæ* demitur, *et* separatur *á* corpore, *cum* Genitivo. ut *v*řogit/ *v*řřyřl *č*leba/ abscindere, abrodere frustum panis: *v*piř *w*ina/ ebibit parùm de vino, *v*řel/ *v*běřl *t*ři *m*řle/ subintelligitur *Q*on: *c*esty/ confecit tria milliaria eundo, currendo. *Est* phrasis idiotica.

Nota, *si* non partem alicujus rei, *sed* integram rem intendo, *et* intelligo, tunc Accusativum regit: *Et* sic incurrit in *Generalem*, *syntaxeos* regulam, *supra* c. 5. *nam* dicimus, *v*řez/ *v*řni *m*ařsa/ abscindat, vel seces partem carnis: *è* contra, *v*řogil/ *v*řezal/ *v*tial/ *n*obu/ *š*lavu/ *k*řjdo/ &c. abscidit, absecuit, pedem, caput, alam, &c. Sic *v*tial *m*ařsę/ absecuit frondem &c.

Quando non auferitur pars *á* corpore, *sed* leditur vel offenditur eandem pars in corpore, tunc præ-

publicè referuntur & judicantur. Et utitur his verbis, caute se ostendit. hinc clarè patet, quòd ostenditi est con, & non de. ac ostenditi (ubi non est opus duplicare) est descendere. sic wozházetí / osházeti & zsházeti etc. v.g. obilj wyházy / frumentum exurgit: osházy se porádet / congregatur tribus: ten strom zsházy / hae arbor decrevit. Sic wozložil naň autád / imposuit ipsi officium, oložil psanj composuit literas, zložil zněbo autád / deposuit de ipso officium, Et cetera, ubi clarè differentiam harum prapositionum o / woz / z / s / vides, quam benè menti tradas, Et hoc modo omnis confusio & ambiguitas tollitur.

Nota, ex prapositione woz / solet in loquela aliquando illud w /

Et ex prapositione z / illud z / omitti, si nullam ambiguitatem pariat, nec cum alio verbo in significatione concurrat. ut zylal / locò wyial / opadl locò zspadl / snizugi humilio, locò zsnizugi / zrost / locò wozrost etc.

Et hinc illa confusio orta, multi hanc differentiam non advertentes. Itaq; Impressores nunquam, ex his prapositionibus illud w / vel z / omittant, vel abijciant. Plura vide infra de z.

XII. V / significat blizkost / id est proximitatem, Lat: apud, ad, pro, penes, in, Ger: bey. ut v nělobo / v stolu / v dmetj / státi / apud aliquem, penes mensam, ad portam stare: v nobě sejeti ad pedes jacere, &

*Nota hac prapositione solemus aliquando uti locò w / Et hoc in illo casu, quando nomen ab w / incipit, ob pulchriorem prononciationem: v. g. w well-
rém*

hora 2. 5. 10. w Neděli / Ponděli / Zuterý / Středu /
Čtvrtek / Pátek / Sobotu / die Dominica, Lunz,
Martis &c.

Quando autem indeterminatum tempus signifi-
cat, habet Præpos: ut w hodině / we dwauch / třech /
pěti hodinách přigdu / intra horam, duas, tres, quinq;
horas veniam: we třech dnech / se vrátím / intra tres
dies redibo &c.

3. Mensuram: ut nádoba w šest / osm pinet / vas 6.
7. 8. pintarum, strom / slaup w šestero / sedmero ob-
geti / ic. arbor, columna, sex, septem amplexus &c.

Cum Præpositionali, *significat quietem, rei in loco
intrinseco Clauso, tectō, concavo*: ut w Městě / w
Bomoře / w Posteli / in urbe, camera, lěto &c.

Composita cum verbis, *significat 1. actum cum mo-
tu ad intro, seu ad locum intrinsecum, vel occlu-
sum, cum præpositione do*: Lat: in, Ger: ein: ut
wlezi / irrcpere eingrichen / wgeiti / eingehen /
wtaßnauti / atrabere, einzihen: Sic wštel do
kostela / intravit in templum, ist in die Kirchen
eingangen. Wšlaupil do šwětnice / ingressus est
in hypocaustum, ist in die stuben eingetreten ic.

2. *Si est actus & motus ad locum Extrinsecum, patu-
lum & apertum, assumunt præpositionem na / ad,
auff / an / ut wšypat / wšodil / wlozil / penize na
štil evoluit, iniecit, imposuit pecuniam ad men-
sam, hat Geld außgeschietelt / geworffen / geleeget
auffn Tisch. wlezi na stiechu / ascendit ad te-
ctum, hat auff das dach aestiegen.*

XIV. 3a: prap: Accus: Et Instrumentivi, post, hinter:

I 3

I. Cum

*ter Accusativum corporis vel subjecti, adsciscunt
hac verba prepositionem w. ut vdeřil/vřial/vpiděl/
vřezal / vřcipnul/ ěo w nořii/w ruku/ w hlavu :c.
percussit, pupugit, scidit, strinxit illum in pede, manu
capite, &c.*

*Si addas se sit passivum, ut vdeřil se/ vřial se w nořii/w
ruku :c. percussit se, secuit se &c.*

*Nota vvesti vřázati/ inducere, immittere, item
vvesti se. & vřázati se, inducere, immittere
se, construuntur etiam cum prepositione w: nam
hac etiam maximum vulnus debitori vel reo infe-
runt. ut vředěi vel vřázal ěo / do statku / & vředěi
vel vřázal se do statku / inmisit eum, (v. g. Judex)
& inmisit se in bonum &c.*

*4. Dum commodum, vel incommodum significat,
construitur cum Dat: vel Gen: ut vřezel mnohým
břdám/ Sic vřde toěo / vřde tomu/ nevřde tomu /
nevřde toěo/:c. est phrasis idiotica.*

*Nota in compositione cum nominibus; hac prepo-
sicio v/ solet mutari in au: Et utroq; modo bene
pronunciatur. ut auřad/officium, auřata impensa;
auřet/ computus, auřolj vallis, auřol/ auřlavice/ auř-
řol/ :c. locò Vřad/ vřata/ vřet / vřolj / vřol / vřla-
vice/:c.*

*XIII. w, in, prepositio Accus: & Prepositivi :i. cum
motu habet Accusativum : ut ěrati w řuzelky /
ludere pyramidibus, vdeřil ěo w řol / percussit illum ad
latus, řanil ěo w hlavu / læsit illum in capite, to
vřřehno w nic přřřlo/ hac omnia in nihilam redacta
sunt &c.*

*2. Dum significat certum, & determinatum tempus,
habet Accus: ut w dřubau/přřtau/ dřřřtau řodinu/
hora*

se za ruce : ducunt se per iuanum, führen ein andern
 bey der hand ic.

8. Significat, pro, locò, vice : ut zaplati za něho/ sol-
 vas pro ipso, gá za něho pugdu/ loco ipsius ibo, za ně-
 ho psáti budu/ loco ipsius scribam, za něho řidj au-
 řad/ gerit vice ipsius officium &c.
9. Quid rei cum Interrogatione : ut ce ge to za člo-
 věka/ za muže/ za pachole/ za žwře / quid est homi-
 nis, vel quis est iste homo, vir, puer, fera ? &c. Germa-
 ni propriè expriment has dictiones per præpositionem,
 für : was ist das für ein menschen/ für ein man/ bu-
 ben ic.
10. Conditionem : ut gá ho mám za Pána/ za Brabě/
 za Bnize/ za Biskupa/ za Bněze ic. puto illum esse Do-
 minum, Comitem, Principem, Episcopum, Sacerdotem
 &c. Ger: ich halt ihn für ein Herren/ Craffen / Für-
 sten/ ic. sic gá tē mám za Šelmu / za Zradce/ ich
 halt dich vor ein Schelmen / Verräther/ ic. slauzi v
 mně za Pachole / seruit apud me pro famulo, puero. &c.
 Item.
11. Susceptionem in conditionem : ut wzał / přigal
 ho za Pacholla/ za Nádworkníka / suscepit ipsum pro
 famulo, villico, wzał sobě za Manželtu / a ona za
 Manžela / accepit sibi pro uxore, & illa pro marito &c.
 wdala se za něho/ nupsit ipse, wdala se za Pána Bude-
 ni/ nupsit Domino Kudrnez &c.
12. Concessionem & permissionem : quasi pro dere-
 licto. ut dáwám/ nechkwám/ daušřim/ za wyhranau/
 za prohranau/ za prawdu/ do, relinquo, dimitto rem,
 pro lucrata, perdita, pro veritate, mám gi za stracenu/
 habeo rem, pro perdita &c.
13. *Inter duo similia & eadem nomina, significat con-
 tinuationem, & concomitantiam, ut hauff
 za*

1. Cum motu habet Accusativum; ut *gdi za mite / za lamna / za Jed/ eas post me, post fornacem, post murum, gehe hinter mich / hinter die Ofen/ die Mauer: Bodl' nim za stit / projecit illum post mensam, hat ihn hinter den Tisch geworffen / ic.*
2. Cum quiete habet Instrumentivum: ut *leji za stolem / za lamny / za mnau / jacet post mensam, post fornacem, post me, lieget hinder dem Tisch/ Ofen/ hinter mir ic.*
3. Ordinem & sequelam: ut *gdi za nim/ a tento za rebau: eas post ipsum, & iste post te. chodj zanjm / gako tele za krawau. sequitur ipsum, sicut vitulus vaccam, gde za mnau / za stadem / sequitur me, gregem &c.*
4. Tempus cum Accusativo, intra, *inner / innerhalb / ut za hodinu/ za tri hodiny/ za pet nedel/ za oset me- fycii/ za rok / za dve leti / za deset let / intra horam, tres horas, quinq; septimanas, 6. menses, intra annum, duos, decem &c.*
5. Significat praeterea, tempore, & tunc habet Genitivum; ut *za Cysare Augusta/ tempore, Ca: Augusti, za Panowani Augusta/ Dominante Augusto, za onoho casu/ in illo tempore &c. solet etiam ipsi addi casu: ut za casu Cysare Augusta / temporibus Augusti. & cetera.*
6. Precium cum Accusativo: ut *za to? quanti hos? za peniz/ za zlateg/ za pet Cjestyh/ za deset dukatu ic. nummo, floreno, quinq; Boemiacis, decem aureis. Gor: vimb ein Pfentig/ Gulden / funff groschen / gehen Ducaten ic.*
7. Factum & prensationem: ut *popadl ho / za ruku/ za nosu/ za bradu/ za krt ic. apprehendit ipsum, per manum, pedem, barbam, collum, hat ihn bey der hand/ bey dem fuß/ bart / haß genommen ic. weden se za*

3. Exitum & finem rei, quam verbum denotat. ut *zabiti/ zamordovati/ zabubiti/ zabluffit/ occidere, necare.*
4. Actum verbi in locum aliquem ignotum, & abstrusum: ut *zassel/ zaběhl nětam/ ivit, cucurrit, aliquò, de quo nullus scit. zatáhl/ zawlil/ zabodil/ zabrahal/ zandalto nětam/ rem aliquo traxit, projecit, humavit, posuit, ut nemo hominum sciat: est pbrasis idiotica. Sic zaxedl ho nětam: duxit illum aliquò, Metaph: dicimus zaxestl nětaho seducere, zablauditi/ aberrare, &c.*
5. Item significat actum verbi in aliquem locum ab initio ignotum, ex post facto quidem notum, sed dissitum. ut *zassel/ zaběhnul do Ryma/ usq; Romam devenit, decurrit. zabnal ho az do N. pepullit ipsum usq; ad N. zabrali se do hospody/ òe-venerunt in popinam, zabodil se ke mně/ casu ad me venit &c.*

XV. zi de, è, ex; habet semper Genitivum: ut z hřny exsupremitate, z dily ex inferiore loco, z wody/ ex aqua, z kostela/ ex templo, z pole ex agro, ze Zámku ex arce. z oči mu hředi sama vprymnost/ pobožnost &c. ex oculis ipsamet videtur ejus sinceritas, pietas, Et è contra, nic mu dobrěho z oči nehředi/ nil boni ex oculis ipsius micat &c. NB. sine distinctione loci patuli, vel intrinci, quia, hac, verba distinguunt. ut vpad z koně/ cecidit de equo, hřivě vpadlo z hřny / hinulus excidit de aqua. vpadl ze střechy / a vpadl ze střechy / cecidit de tecto, & ex tecto &c. vide infra de hac præpositione wy. Sic dicimus etiam, radugi se/ těssim se / wěselim se z nětěho/ z dobrěho zdrawi/ z dobrěch novín/ gaudeo, lztot, ex aliquare, bona vale-
rudi-

za hauffem/ stádo/ zastádem/ agminatim, gregatim, vide supra n. 6. de przp: po.

14. Hostilitatem, ut táhnau za nepřitelem / insequuntur hostem, žene se za njm / insectatur ipsum, běžj za njm/ currit post ipsum &c. gde za žwěrij / insequitur feram &c.

15. Missionem aliquam ad alterum : ut poštal psanj za njm do Kijma/ misit literas ad ipsum Komam : poštalj za njm do Praby sto wol ũ/ miserunt ipsi Pragam centum boves. sed híc numerus incurrit fere, in n. 3. ue přigelo za njm deset wogalŭ / venerunt post ipsum decem milites &c.

16. Intercessionem, pro : ut přimlawati se / prosyti / modliti se za někožo / intercedere, rogare, orare pro aliquo &c.

Composita cum verbis, significat 1. Actionem inchoatam & brevem : gaš gen zatraubil/zabuňnowal/ hned se ogeli/ oběhli : quam primùm tuba, timpano, signum dedit, concurrerunt. Sic zasmáti se/ zazpřiwati/ zatřauicy/ parùm židere, canere, pulsare. Sic za braukati / zabrauknauti sobě / zatrechtati / zawegstnauti/ zawolati/ &c.

2. *Etiám ačtionem completam, dum significamus, clausuram, & coperturam, alicujus rei, deniq; munimentum, & Impedimentum* : ut zabeđniš sud/ occluserit vas, zatřauicy/ zaraubati / zaseřati cestu / viam lignis, v. g. in sylva; obstruere, den weg verhawen / zacpati dŕu/ loch verstopfen / foramen occludere. za řeř mu cestu / pas / hat ihm den weg / pas / verlesget / zamřuwil/ zapřil/ zagedř tož hoc est, loquendo, bibendo, comedendo rem occultavit, vel suppressit, & cetera.

3. Exi-

diocritatem reducit. ý/ ultimo mutato in ný/ Et penultima producta. ut obhraubný parùm erasus, vel magnus, obhraubný/ obdálný (dicitur etiam opodálný) obwýššný/ obššerý/ obššauššný / obššžný ꝛ. aliquatenus profundus, oblongus, fufus, crassus, gravis, est phrasis idiomatica, &c.

Nota 2. solet etiam aliquando addi, ad temporis nomina : ut obden / obnoc / significat alternis diebus, noctibus : hoc est semper una dies & nox omittitur.

II. Pře prepositio inseparabilis, significat 1. Uadsa-zení negatí / superlacionem quandam : ut přewýššiti / superferre, přemluwiti / přemudrowati / nimium loqui, sapere, &c.

2. Přesazení/ neb přenesení přes něco : Transpositionem & translationem : ut přehoditi / přegiziti / přeběhnauti / přestěžiti / přes potol / přes řádni / Latini hanc phrasim non possunt bene eloqui : at bene Germani : ut überwerffen / übergeben / überlassen / überspringen : ꝛ. přemluwiti / über reden ꝛ.

Nota soles hęc prepositio etiam cum adjectivis construi, Et tunc auget significationem. ut přemilý / přepětný / přelrášný / přepulcher, přewelilý přemagnus, přemrzutý / valdè deformis &c.

III. Roz! prapositio inseparabilis, idem significat, quod apud Latinos dis, & apud Germanos zer : quası rúžnost / id est dissipationem : ut roztrhati / discerpere, zerreissen / rozlamati disfrangere, zerbrechen / rozstancy / zerschlagen / rozmetati disjicere, zerwerffen / Et sic alia.

2. Cum adjecto se. significat opravditwost / quandam realitatem & activitatem agentis. ut rozběhl se /

rozje

tudine, bonis novis. *ob*lubiti se *z* Bohatstwi/ iactare se cum divitis &c.

Composita cum verbis, significat 1. Perfectam actionem, & absolutum opus: Ut *z*lámal/ *z*lá-
mám/ fregit, frangam, *z*áseš/ maculavit, Et hoc po-
tissimum in neutris vel passivis. ut *z*šlupěl/ *z*metwěl/
& cetera.

2. *Verbo cum z' solemus uti*, quando de multis dicere
volumus, ut *z*bil/ *z*topil: v. g. *z*bilsto woli/ occidit
centum boves, *z*topilo se gich ptes dwa tšyce/ sub-
mersi sunt ultra duo milia, *giz* to *z*dělal/ jam omnia
laborando absolvit, *z*šaukl to na bromadu/ omnia
contudit. *z*šaupal kostely/ spoliavit templa, &c. vide
supra N. XI. quæ de præpositione *o*. dixi.

Observatio IV.

De Præpositionibus, quæ cum solis ver- bis construuntur.

I. *Ob*. Significat circum, vmb: ut *ob*giti/ cir-
cum ire, *vmbgehen* / *ob*essel` celé město / circum
ivit totam urbem. *ob*gimati/ *ob*giti/ amplecti, à ver-
bo *gmu*: hinc *ob*gal/ amplexus est. *ob*šraditi cir-
cum mugire, *ob*šnati *z*dj město/ circum vallare muro
urbem, *ob*štaupiti/ dare aliquem in circulum, *otočiti*
circum rotare, Et sic Cetera.

*Nota hæc præpositio solet etiam construi cum adjecti-
vis, magnitudinem significantibus, Et tunc illam
magnitudinem minuit, & quasi ad aliquam me-
diocri-*

neyméně/ kolik/ kolik několik/ dosti / Bogně / přilise / přespřilise / drobet / nazbyt / nic zc. *construuntur cum Genitivo, sicut adjectiva numeralia.* ut málo máte peněz/ parùm habetis pecuniaz, & cum verbo in genere neutro, & persona singulari: ut mnoholi sem lidj přišlo? multine homines huc ad venerunt? kolik pacholat tu bylo? quot fuerunt hic pueri?

Quod si nullum sit substantivum, additur particula gich: ut kolik gich zabili? quot occiderunt? kolik gich bylo? quot fuerunt? mnoho gich bylo. multi fuerunt. *Et illud (gich) de omni genere intelligitur. Certeum ex antecedente deprehenditur.* Vide quòd dictum est supra, de constructione Adjectivorum Numeralium c. 2. n. 7. & cap: 5. n. 5.

III. Hac Adverbia mutuò, se consequuntur in oratione: zač? quanti. & za/ cum Accus: ut za třižlatý. Počem/ vel počom/ quanti? & po ut počem solet sužna / po třech žlatých/ čím/ tím/ ut čím starší / tím boží/ quo fenior, oð pejor. tak/ gať/ ita, sicut.

Nota. Particula co/ pulchrè in loquela, ad omnes interrogationes ab initio ponitur. ut co gsy byl w kostele? fuisti in templo? co pugdeso pryé? abibis? co budeso psáti? scribes? co mi dáse piti? dabis mihi potum? &c.

Excipe si essent particula aliqua interrogativa: ut kolik hodin bilo/ quotam boram sonuit, gať mnoho? quàm multum?

Nota 2. Duz negationes apud Božmos non faciunt affirmativam, sed plis negant, sicut apud Germanos, ut nemám žádných peněz/ nullam habeo pecuniam.

CAP:

raužil se/ rozhněval se/ rozepsal se/ rozpásal se &c. est phrasis idiotica, debet viva voce explicari.

Nota solet etiam construi cum Adjectivis, Et tunc auget significationem, ut rozmilý/ rozlošný/ rozstokrásný/ valdè charus, vel valdè amabilis :

Imò ad hac solet ad huc altera prepositio addi, pře/ & tunc ad huc magis auget significationem, ut pře-rozmilý/ přerozlošný &c. nimiùm charus, amabilis & cetera.

IV. Wy/ ex, e, auß/ significat motum, ex loco intrinseco, occluso, coperto, munito &c. ut wygiti/wytabnauti/ wyletět/ exire, extrahere, evolare, &c.

2. Verba, qua non habent motum significant consummationem? & finem: ut wyschnauti / exarescere, wyšubenětí/emarcescere, wypiti/wygisti/ totum ebibere, comedere, wyčísti/ enumerare, wyprábnauti/ außspannen/ wyprázdňiti/evacuare &c.

V. w3/3s/ sunt prepositiones sibi contraria, illa sursum, hac deorsum, tendit: vide supra N. XI. de prepositione s. cum verbis. nam significatio harum prepositionum ibi explicata est.

CAP: X.

De Syntaxi Adverbiorum.

I. Adverbium, verbo, vel ejus participio coheret. ut dobře wjm/ widjm/ benè scio, video, & cetera.

II. Adverbia, mnoho/ málo/ více/ méně/ nevíce/ ne:

I. *Quaecūq; Conjunctiones habent annexas particulas, bych: bys / by / bydyme ꝛc. ut idybych / aē bych: vel illa eadem, conjunctiones si fiant: nō byi to nebylo / licet id non esset. Bydyi gā tam ne: ssel. etiamsi illuc ego non irem &c. semper cum Præterito: Aechi / & cū autem, semper cum Præsenti, & Futuro perfecto, Indicativi Modi construuntur. exempla vide in P. 2.c. 23. ob: 7. Cetera pro ratione & occasione cum omni tempore. Aechi invenitur quidem cum Præterito, sed in alio sensu: ut nechi ge p̄tissel / nechi by p̄tissel licet venerit, veniret &c.*

II. *Pat / Syce / Syce alijs dictionibus subjiciuntur. Syce / Syce quando significant, aliàs, alioquin, anteponuntur. li quando conditionem significat, si, quodsi, annectitur omnibus orationis partibus, ad ultimam Syllabam. ut dāli dobie / patli neda / ꝛc. Si dederit, bene, si verò non &c. Quando (ne) significat, tantùm solis verbis annectitur & semper cum interrogatione. ut dāli: dabit ne? &c.*

Leda / significat aliquando, qualitercūq;, & semper in hoc sensu habet Indicativum, & Tempus præteritum perfectum: v̄thi to / leda bylo / fac hoc qualitercūq; hoc sit. v̄t̄l̄l̄ to / leda bylo / fecit hoc qualiter qualiter. on n̄c neda / leda d̄l̄l̄ / ille nihil curat, qualitercūq; faciat.

Aliquando (solum ut) ut oni d̄l̄l̄agi / leda se gim d̄w̄j se l̄r̄t̄l̄l̄a / illi laborant, solum ut illis brevis mora fiat, on ēte / leda se obw̄f̄el̄il̄ / ille legit, solum ut qualitercūq; se recreet, &c.

CAP: XI.

De Syntaxi Interjectionū.

Interjectionibus Boëmi utuntur sicut Latini: Inter-
jectionis exclamandi *Ěeg!* *Ěolla* Vocativum habet.
Ěeg *Ěaso*.

Ěach / *ach* / cum omni casu stare potest, accomodat
se enim sermoni loquentis. ut *ach* *Pán* *gde* domus.
ah Dominus in domum. *ach* *Pane!* *Sjtě* *gfem* / *cheu*
Domine! infans sum.

Ěěda / *preĚěda* / addita nomini, Dativum habet. ut
Ěěda *vám* / *vz* vobis: potest ad illum Dativum ad-
huc Genitivus addi. *Ěěda* *mně* / *ššed* in otce *měho*.

Ěch / *auwe* / cum Genitivo pulchrè construuntur,
ut *ach* *vtu* *něgšš* *Šmrti!* *auwe* *tobo* *trápeni!*
Nastogte / cum prapositione *na* construitur, *nastog*
te *na* *něho* / *nastogte* *na* *ten* *hřich* / *ic*.

CAP: XII.

De Syntaxi Conjunctionum.

Conjunctiones, aut orationem ordiuntur, aut novam su-
periori annectunt, aut similia conjungunt. Illarum
usus ex Latino facilè apparet. De paucis singulariter
notandum.

I. Qua-

tio in hoc sermone debet negare actum habendi, & non efficiendi. & hoc idem observant Germani, dicunt enim *ich bin nit gewesen / Er non, ich nit bin gewesen. sic ich hab es nit gehabt / Er non, ich nit hab ec.* Et in his Discennes multum errant.

VII. Particula se/ que solet adungi, verbis Passivis, vel Neutris, si sequantur plura verba similia, tantum in primo verbo vel ultimo addi solet, alijs non. nam tunc in alijs facile per figuram subintelligitur. ut Budau se weseleti a radowati Narodowe / vel Budau weseleti a radowati se. Sed pulchrius primo verbo additur. Si tamen primum verbum non admittat se/ & sequantur postea verba cum se/ tunc pulchrius ultimo verbo jungitur ut Budau plesati/ weseleti/ a radowati se Narodowe.

VIII. Litera (i) ut alibi dictum est, solet ad finem omnium partium orationis apponi, propter emphasim. ut priqdei Pan Bish nuig / veniet Dominus Deus meus. Jani gest gmeno geso / Joannes est nomen ejus, &c.

Hujus litera apposita in fine verborum sonus, includit pronomen tobè vel ti/ ut posslii kozlatko z stada/ mittam tibi hzdum de grege. dani napog dobry / dabo tibi potam bonum &c.

C A P: XIII.

De Syntaxi Eleganti. (Krasomluvnost)

III. *Post verba sperandi, sciendi, arbitrandi, sequitur* (že) *ut* mām tu nādēgi / že se to stane / spero id futurum &c.

IV. *Post verba metuenāi, sequitur* že / *vel,* aby *ne :* *ut* Bogjm se / že nepřigde / *vel* Bogjm se / aby nepřisšel / *ic.* timeo ne veniat.

V. *Post verba rogandi, sequitur* abyč / abyš / aby / *ic.* *ut* prošyl mne / abyč mu to daš. *rogavit me ut illi hoc darem.*

Verum in ipso actu rogandi, pulchrius sequitur že / *ut* gá tē prošým / že mi to odpustiš / *ego te rogo, ut mihi parcas.* W. M. ponjženě prošým / že račte mi tu milost prošázati *ic.*

Dixi in ipso actu rogandi, id est dum facio sermonem actualis rogationis, ad alterum, Nam si sermonem facerem de rogatione praterita, aut futura, abyč sequi debet. *ut* chřěl sem tē prošyti / abyš mi tu knjhu darowaš. *volui te rogare, ut mihi donares hunc librum.*

VI. *Particule* gsem / gsy / gest *ic.* *qua adduntur prateritis, &* byč / byš / byl *adduntur conjunctivis, nunquam ab initio dictionis, aut post mediam notam, comma, punctum poni debent. Sicut* neq; *in fine : nisi solum unicum verbum poneretur, ut* byl gsem / byl byč. *Item negatio (ne): quod semper ad ipsum verbum poni debet &c. Et Nota ad illas particulas* gsem / gsy / gest *ic.* *dum adji-ciuntur prateritis Verborum, nunquam adjungi, debet. Malè enim diceret, gá tam negsem byl. sed gá gsem tam nebyl. Sic gá gsem tobo neměl / ego hoc non habui ; non, gá negsem tobo měl ; quia nega-*
do

3. Transpositione, (Překládatelka I. Přesazovatelka / [teja:ugiči:ost) *Boëmi enim partes orationis ita transponere possunt, sicut Latini, v. g. sententia hæc: Přestaň narůstati do brých, gazýlem wšsetečným / desine crescere bonos lingua petulanti, potest à quolibet nomine 24. & sic centies & vices transponi. quod aliz Linguæ præfertim Germanica, Hungarica, &c. haud facere possunt. si fidem negant, tentent, quid hic valeant, videbunt. Et dicat quis Germanicè hoc Boëmicum Carmen,*

Wopie íasem vdeži pes welik:ho málý.

A Cane non parvo sapè tenetur aper.

cum eadem transpositione verborum, videbit, quàm pulchrè loquetur, in Lingua tamen Boëmica, pulcherimè & Carminicè locutum est. Et ideò quæ Lingua trajectionem & transpositionem verborum non habet, versificationem ad regulas Latinas & Græcas facere haud potest. itaq; supra dictam sententiam pulchrè pertranspositionem dices: přestaň dobrych wšsetečným narůstati gazýlem.

Nota de ordine verborum: quòd, quando relata connectuntur, pulchriùs id, quod dignius est, vel naturè à prius, præmittatur. ut Illuzja ženy / den a noc / Wegchod a žápad / Item quòd Oratio debeat in amplificando crescere, Et in extenuando decrescere. xeni / gest / kteryž ho žagal / žtrýžnil / žbičoval / y žamordoval: è contra negando: oni gest ho nezamor-doval / nezblčoval / neztrýžnil / ani nezagal.

4. Transmutatione: (Droménitelka, Přeménugičinošt) *quæ nomen vel verbum, aliud pro alio, vel*

DE Syntaxi Eleganti, non cogito scribere, cum finis meus sit, solum ad docendum, vel discendum Linguz fundamenta tradere: sed insinuare tantum modo hic volui, quod Lingua Boemica, omnia in Oratione sive prosa, sive soluta possit, quidquid potest Latina, per omnes tropos & figuras, praeter Idiotismos, quos quavis Lingua singulares habet. Itaque Oratores vel Concionatores Boemici, figuras orationis ex Latina Grammatica & Rhetorica quaerent. Et erit forte aliquis, qui de hac re in Lingua Boemica ex professo scripturus est. Elegancia enim sermonis consistit in novem partibus:

1. Perspicuitate, (*Šřetědnost*) *Et est ad rem intelligendam facilitas.*
2. Idiotismo, (*Wlastenka* / *aliter Wlastenečnost* / *qui apud Boemos maxime fit per Modum Transgressivum.* Et

Idioticas locutiones, vel plurimas invenies, supra cap: 7. 8. & 9. in Parte 2. de Diminutivis. Et hinc inde in hac Grammatica. Est autem Idiotismus, Linguz alicujus peculiaris, & propria loquendi consuetudo emphatica. Et Idiotismi tanta Emphasis est (*gádnost* l. *wygádrítešnost*) quam aliarum Linguz, ne periphrasi quidem assequi queant. ut sunt inulta Graecorum, Latinorum, Boemorum, Germanorum &c. aliorum, pari nervositate inimitabilia.

Idiotismus etiam est Boemis pulcherrimus, quod ex omni Adjectivo, virtutem, vel vitium significante, Et ex omni participio passivo, vel neutro, possint formare substantivum, in ec / vel št / : ut Šjediwec: Štatec / á šjediwý / canus, starý senex, Přešlš / á přešlý praeceps, Včenec / ab včený doctus. ut dixi supra, P. 2. fol: 171. & adhuc sequenti Cap: plura dicam.

Bortý/ towati. *Et dicitur Adagium, přislowí. Vel in periodo :* ut dixit ad Græcos Philippus Maced: Rex: *widim wywstáwagicy we Wlassich miračno / Brozné/a trwawé wogny/ křmĕgicý a křomohigicý od západu/ Bauřku/ kteraž do kterého foliw Swĕta dĕlu/ powĕtrnost zwičezytelnosti wncse, wšsechno welkým trwe přiwalem/ zohyzdicy.* hæc est translatio Latina, ubi zohyzdicy/ est participium futurum, à zohyzdim. *video consurgentem in Italia nubem, crucis & cruenti belli, tonantemq; & fulminantem ab occasu procellam,quam,in quascunq; terrarum partes, victorie tempestas detulerit, magno cruoris imbre fœdaturam.* Aliter potes mutare: *Bauřku / wšsechno/ do kteréhož gi foliw ic. zohyzdicy : vel, kteraž wšsechno/ do kteréhož gi foliw ic. zohyzdi.*

Et hæc dicitur Allegoria. (Přeginowatelka/ Binowka/ l. Ginotagitelia).

Vel in tota Oratione : Et dicitur parabola, (Podobennojt' podobenstwí).

Nota Tropus subse continet. Metaphoram (Přetwářitelka) ut zapálený křněwem / locò rozkřněwaný. odšřěláwati/ locò bušlati/ l. nemšeti. Et patet metaphora tam latè, quam rerum similitudo.

Synecdochen (Přerozumitelka) dum totum per partem, Et genus per speciem, vel è contra exprimitur.

Metonymiam (Sownipřilka) cujus sunt 6. species. Causa, effecti, subjecti, adjuncti, antecedentis, Consequentis. ut čisti Bagla/ t. knižu Baglowu. ustanowiti přiklad. t. polutu pro přiklad. Hubiti železem/ t. mečem / rdečiti ostrosti meče : t. ostrým mečem. Smrt we džbáně. t. Smrteďlný nápoj. laule onadno se točj / to gest kulowatost / aneb olraš.

eiusdem in alia forma usurpat. v. g. locò Země dici potest, Svět/črťstřel Zeměsty. dobrý/nezlý; Pražan/Pražak; Snadno/Snadně. aní kausťu/ aní kausťvěťu/ nefruktulum quidem.

Nota Diminutivis utimur, 1. veritatis causā, si res ipsa minuta est. ut domeček/ domuncula: 2. modestie, ubi nostra extenuamus: můj stateček/ meum bonulum. 3. adulando. můj hořeček/ můj Bratrjček/ mi charissime, mi fratercole. 4. contemnendo. ten člowjček! iste homuncio? ten muzjček! vel to muzjčko! iste masculus! &c.

Adjectivum potest mutari in substantivum. ut ten dobrý Pán/ k tomu mne přivedi: dobrota toho Pána/ k tomu mne přivedi/ sladké wjno / sladkost wjna; hořké pivo/ hořkost piva: vel per Adjectivum: dobrota Panská/ sladkost wjnná/ hořkost pivná /ic. quod maximè Poëta scire debet.

Et possunt voces singula, phrases singula, demum etiam sententia transmutari, per synonymiam (Gednotěsta/ Gednotěsta / hinc gednotětný/ gednostěgný Synonymus, gednotětnost ic.) antithesin (Protistogla/ hinc protistogný/ protistognost) Enallagen (Šrubotilka).

5. *Transnominacione (Přegmenowatěsta/ per quam aliud dicitur, aliud intelligitur, & est vel in verbis singulis: ut to gest listka / locò chytrý / Wošel / locò kšaupý/ starý Vědwěd / locò Bublawý/ Braukawý ic. Et dicitur tropus, Binowec/ vel Čropitelka á verbo tropim. Vel in Phrasi & sententia. ut si dicam Defensorem patrie, Šlaup wlasti: dokud železo Bortý /*

*litera, vel syllaba, aut defectum, aut redundan-
tiam, aut aliam aliquam mutationem.*

*Defectum habent, Apheresis (Predobrasťa) ut Zrost/
locò w;rost/ z;huru / loco w;huru/ snjmám / loco
z;snjmám/ z;bán/ locò d;zbán/ Cera/locò dcera/ o gál/
ogna/ m. wogál/wogna/ ic.*

*Synope (Wyhodilka / l. Prostředobrasťa) Viednij/
m. Viednij/ obšlám/ m. obwšlám/ česneť m. če-
senet/ Bostwj/ m. Bozstwij/ trhl/ m. trhnul/padl/
m. padnul/ ic.*

*Apocope, (Vtrogilka / l. Zadobrasťa) kratohwj/
m. kratohwjle/ Zem / m. země. pad / vrch/ m. padl/ l.
padnul/vrchl/ l. vrchnul/ Budem/ m. Budeme / či-
nit/ m. činiti/dámi/ m. damti/dalo/ m. dal gsy. nan/
m. na něho / ic.*

*Redundantiam habent. Prothesis, (Předodasťa)
ut apud Bēmos, solet ad Initiale o| addi w| Et ad
v| a quod maximè Poētam scire oportet, ut wo-
Bēd/ m. obēd/ wołausám/ m. ołausám / wopice / m.
Opice/ wo;hratý / m. o;zhratý ic. Sic augezd/ m.
vgezď/ auřad/ m. vřad / autol/ m. uol / auřol/ m.
uřol/ & illud v remanet longum &c.*

*Epenthesis (Prostředokladka) tu Pánu/ m. l Pánu/
ode Pána m. od Pána / prázdny / m. prázný/ och-
šebný/ m. ochšebný/ něco/ m. něco/ ic.*

*Paragoge, (Zádodasťa) myste/ nesnáze/ piše/ pawlače/
z;braně/ m. mysl/ nesnáz/ pišl/pawlač/z;braň. Item so-
let addi ě/ & ž. ut gál/tyl/onl / m. gál/ ty/ on/ šlediz/
šediz/ degz/ m. šledl/ šedl/ degl/ ic.*

*Dieresis (Rozdělilka) ut in carmine, diábel/ erium
Syllabarum, loco šábel/ niátý/ m. niátý/ est solum figu-
ra Poëtica, &c.*

okrauslost. wypil tritlenice / diBány / ForBeles /
t. wino neb piwo w stlenice :c. Biz Ondrahoj :
t. diim Ondrium / diim praelstý / t. Lid Israelský /
dneo se italo spaserij comuto domu Luc: 19.

Antonomasiam (:N:stog nenta)

Onomatopaiam (Šlownotelka) *qua* Boëmis, *ut* Gra-
cis frequens est.

Catachresin, (Pietropilka)

Memepsin, (Pteozalka)

Allegoriam (Ginotagilka) *qua* aliud *verbis*, aliud
sensu ostendit.

Ironiam (Vsmiwka / Vsmiwalka / Vsmiwatella)

Periphrasin (Šlostugienost / Šlostowatella).

Hyperbaton (Piestaupilka / Piestauptelka.)

Hyperboien (Šwegšowatella / Šeubnatilka.)

Miosin (Štenowatella / Šmenšowatella.)

6. *Dilatione*, (Rozšitugienost / Rozšitowatella) *ut*
cnošt šrijdmošt / loco šrijdmošti ozdoba cnešti / lo-
cò cnošt / wyšlost hory / loco hora :c. geden kazdy od
přicozenj sebe sameho mluge / aliter per participium,
kazde přicozenj gest mlugicy sebe.

7. *Contractione*, (Šozugienost / Šzowatella) *ut*
Bůš / loco Wšsemobaucý wšech wěcy Šworitel.
Šlissim / loco ga šlissim / :c.

8. *Figuratione* seu *figura* : (Šzodobilka / Šzodobla)
qua est. *sermonis simplicis in affectuosum commu-*
tatio. Et versatur in sensu & verbis. In verbis
figura dicitur specialiter Metaplasmus, (Wlenitel-
nec, *vel* pterwätitelnec) *quando* *verbum* *patitur*
litera,

Item vide Emanuelem de figuris, ut sunt Enallage, (Šrubotilla/l. Šrubotucella) per quam una pars orationis, pro altera ponitur. ut mizj mne io/ co mý řěichy: ubi co/ m. galo stat. co se na mne nu, tkášo/co/m. proč. řdv; gsy směl se oto pokusiti/ m. jeřo ic. m. poněwadž. odsrupie odemne činnelo neprawost/ m. řteř činnite neprawost. Et Nota bene hanc phrasin, sic alias constructiones per similia verbalia nomina facere potes.

Sic numerus singularis, loco pluralis pulchrè in nominibus, ponitur, ut Dobry; pěkný řes; dobra ryba; ic. Casus pro Casu: ut chvála Buř tobě Bohu. m. Tobě Bože. pro milý Bůh/ m. pro milyho Boha ic.

Tempus praesens, vel futurum pro praeterito: ut di mu Jěžiřo. m. řekl. swolagi k němu wředeu zběr/ m. swočali ic. Et Infinitum locò presentis: nic ne řiřet/ řde se poděl/ m. nic se řiřiti ic.

Modus pro Modo: ut nezabigeřo/ nepotradeře/ m. nezabigeři neřad ic.

Secunda persona, locò tertiæ, zapýřte se/ řteři řledagi duře me ic.

Tertia locò secunda: ut nech ai mřuwj Pán mřug / m. mřuw Pane mřug / item locò tertiæ: geřili řei naležř řřu:ebniř twřug/ mřlořt před tebau / m. geřili gřem naležř/ ic.

Nota: jař/ sepius solet poni, locò relativorum, qui, qua, quod. ut, řpiwa galo řřawřet / gal owce dawoř; canit sicut alanda, qua solce oves devorare. to ge řuň/ gal na se nedá ředati / iste est equus, qui non patitur se conscendi. to geř řuňba/ gal gřem gi w řřjmě měl / ic.

Sic

Mutationem habent: Antistechon, (ŽnámPomeňŕa)
 ut Wogál / Wogna / locò Bogál / Bogna / proce-
 niunt enim à Bog/Bogugi/fit hoc, ne incurrant in verna,
 à Bogjm se/ venientia. dělŕna/ m. dělŕna / weduc/ m.
 wedauc/ chleb/ m. chlyb/ kaménel / m. kamýn:ř /
 Anděl/ m. Angel/ loze/ m. liže ic. g. solet mutari in
 n. odnato/ m. odgato ic. Sed de his vide in Profodia.

Notz, Paběrky/ Pačepky/ Pamlsky/ Et his similia, non
 sunt dicitur. ut quidam putant, sed sunt propria locu-
 tiones Boëmicz, ut supra Cap: 9. n. 6. infine dixi.

Metathesis (Přestawilka) ut česenu / m. čejnelu /
 Bedwaby / m. Bedbáwj / poznenáhlá / zponenáhlá /
 pinwice/ m. pinwice/ toblant/ m. tobauf :c.

Systole (SřauBořá ilka) quæ Syllabam longam cor-
 ripit, apud Boëmos rarissimè habet locum. nisi
 esset aliqua summa necessitas, & ratio. & potissi-
 mùm è longum potest aliquando corripit: ut: Sta-
 reho/ Staremu! Stare locò Stareho/ Staremu/
 Stare: chleb/ chleba / locu chleb/ chleba :c.

Dyastole (BratKodlauzilka) quæ brevem producit,
 est frequens Boëmis, quia omnia brevia mono-
 syllaba possunt produci, de alijs vide in Profodia.

Trimesis: (Kozřzilka.) gal se kolw stane/ m. gattolw
 se stane/ kolit gich kolw/ m. kolitkolw :c.

Porrò figura in verbis, dum integra verborum mutatio
 vel repetitio fit, describitur à Soario tribus modis,
 per Adjectionem, (Přidáwatelka) Detractionem,
 (Odřádatelka) similitudinem (Podobitelka).

Et hæc suas speciales figuras habent, quem videre
 potes.

Item

Reticentia, (Zamščitelka) ut nedxy řícy / galých se podvodú dopustil: aniž o gebo laupěžich a krádežich es oznámim, mlčim také o gebo vráždách / a mordich: c. Což gá gini: než ic.

Revocatio, (Odvolávatelka) que jam dictum revocat, & aliud exprimit. Popatř na tobo člořelá g:iti je wšut člořelkem nazwán byti má / který wšle hno člořelčenswiž sebe žpověl.

Concessio (Dowolitelka)

Permissio (Zanechávatelka)

Apostrophe (Obrátitelka).

Prosopopeia, (Eyzogmenowka).

Deliberatio seu Addubitatio (Rozmegštelka).

Communicatio (Spolorozmegštelka.) ut wy sami sudce / zdaliž slusné gest / spšlegi wás / nežli Boha vpořlechnavti.

Praoccupatio seu Prolepsis, (Předcházytelka) quâ, quid obijci possit, ipsi monemus & respondemus.

Repetitio (Upáčetelka) qua iterum suas species habet. ut sunt.

Paronomasia (Wmenowánatelka) ut Ido ge komu nuš, aby e njm do Smrti nehyš / wežly wšll. W tom mém hoři / wždy předce sedce hoři: ic.

Polyptoton (Čádoměnta) žlý za žlé žlym se odpřácý.

Epizeuxis (Doořáčitelka) repetit verba, vel sententias continuò. ut Absolone můg Synu / můg Synu Absolone / potest etiam modicum quid interyci. ut Bůh můg / wždydy Bůh můg / neopuštj mne.

Epanalepsis, (Předozadowka) est ejusdem verbi, vel sententia in principio & sine repetitio.

Epa-

Sic tempora Modi Transgressivi sepè permutantur, ut apud P. Constantium in hac figura videre est.

Ecclipsis (Zatmijta/ Zatmitelta) dum id, quod in oratione deest, foris omninò petendum est. ut to- mu Pán Bůb/ tomu wssichyj Swatj : scilic: přege/ & přegj. I. pomáha/ & pomáhagj. tam wirt/ tam plásti. sc: se obracy ic. maxime viget in adagijs.

Zengma (Wázata) Prozengma (Předowázata) Mezozengma (Prostředowázata) Hypozengma, (Šadowázata.)

Syllepsis (Šrátista/ Šrátitelta) cum duabus sententijs & rebus, unum datur verbum, minime utriusq, conveniens.

Prolepsis, (Předcházytelta/ Předcházytelta) Velike ly- tagj/ tato od wegchodu/onano od západu ic. species apud Latinos Authores videre est.

Parenthesis (Mezostadta/ Mezostogta)

Hysteron proteron, (Šalmatista)

Anacoluthus, (Kienasledowatelta). Et casem.

Figuræ sententiarum sunt sequentes :

Interrogatio (Šotazowatelta) est, dum quod nobis dicendum esset, quid sentiamus, dicendum offerimus alijs. ut zdalij gest nás nestwoitil geden Bůb/ ic.

Exclamatio (Wylitowatelta) continens sub se, Ad- mirationem, Indignationem, optationem, Despera- tionem, abjurationem, irrisionem, Imprecatio- nem.

Parresia (Šsmelitelta) ut Nathan ad Davidem, Tygfy Uuz Šmeti.

& de his nobis non erit sermo. Alia sunt derivativa.
Et de his híc ugemus.

Derivata autem Nomina veniunt aut à Nominibus primitivis, aut ab Adnominibus, id est Adjectivis, aut à Verbis.

De Formatione Nominum à Nominibus.

De Nomine Diminutivo, quo res parvula exprimitur, ut *núš* / *culter*, *nožič* / *nožiček* / *cutellus* &c. satis fusè diximus, supra de Motione Nominum P. 2. c. 6. 7. & sequentibus.

I. *ač* / *atý* /

A Nomine membri in corpore, formatur nomen in *áč* vel *atý* significans eum, qui tale membrum grande habet. ut *člošáč* / *člošatý* / *naso*, *blawáč* / *blawatý* / *Capito*, sic *wołáč* / *wołatý* / *bricháč* / *brichatý* / *noháč* / *nohatý* / *rušáč* / *rušatý* / *ic.* qui habet grandes oculos, ventrem, pedes, manus &c.

Formantur addendo ad nomen *áč* / vel *atý* / & si nomen in vocalem definit, abijcitur, vocalis. Et in formatione *atý* / fit mutatio litterarum, ut *ušatý* / ab *ušo* auris.

Nota, hæc Nomina in *atý* finita, adjectivè constructur, & declinantur, sicut *trápný* *ic.* sic in genere feminino dicimus, *ušatá* / *nohatá* / *brichatá* / *blawatá* *ic.*

II. *stoj* /

Epianodos (*Зпѣтопаѣіста*) ut negsem žiw / abych gedn
ale gim / abych žiw byl. Blaboslawený gest / ne ktery
má / co žádá / ale ktery nežádá / čeho nemá.

Anaphora (*Предопáѣіста*).

Epistrophe (*Задопáѣіста*).

Symploce (*Обопáѣіста*) to gest obogi / *Anaphora* ,
y: *Epistrophe*, opatuge) ut ldo gfau / gessro tolitrás
polog žusslí : Barthagenstij. ldo gfau / gessro
rtutnau we Wlassch wedlí wástu : Barthagenstij.
ldo gfau / gessro Wlastau žemi tal žobyzdili : Bartha-
genstij. ldo gfau / gessro mlstsi žádagi : Bartha-
genstij zc.

9. *Verfificatione, de qua in 4. Parte agemus.*

Et hæc de Syntaxi eleganti sufficiat attigisse. Alijs de ea, ut su-
pra dixi, scribendum relinquo. Sed cum ad Syntaxim
elegantem, opus sit copia, ac diversitate verborum, ideò
sequentem tractatum de significatione, & derivatione
Nominum judicavi, hic adnectendum, spero fore, ut
omnibus, tam Discipulis, quàm Docentibus, & vel
maximè Historicis, & Poëtis, nec non Concionatoribus,
perquam utilis sit.

CAP: XIV.

De specie, significatione, & formatione, Nominum.

О Тварности Имен.

NOMINA, alia sunt Substantiva, alia adjectiva: alia primi-
/Deus, Hebe/ cælum, quæ sunt innumera.

& de

Nota Ex his omnibus, sunt adjectiva in sty! finita, mutata ultima Syllaba styj/ in sty/ ut Cyjarský/ Cæsareus, Bráslowský Regius &c.

IV. Fiunt etiam nomina talia, in styj/ vitiorum, ut ožbralský/opilský/ obžerstvý/ ab adject: ožbraly/ opilý/ potus, obžerný vorax, zloděgský/ žhářský & Zloděg fur, žhář incendiarius &c.

III. stywo/

Est Nomen Collectivum, fit a Nominibus Consociatarum personarum, ipsam conjunctionem, seu conjunctos significans. ut Bratrstvo / fraternitas, Břestianstvo / christianitas, židovstvo / communitas Judzorum, Bacyřstvo / hæresis, Pansstvo / societas seu congregatio Dominorum, Bomonsstvo Comitatus Aulz, Manželstvo/ matrimonium, Bmotrovstvo / Prátelstvo/ Příbuzenstvo &c.

Nota Ea, qua desinunt in owo/ possunt etiam efferi, per owoina/ ut Kottowina / Kutowina / wořlowina/ de quibus plura infra.

Nota 2. hæc sunt etiam ab omnibus nominibus in styj/ finita.

Nota 3. magnam esse differentiam inter illa nomina, styj/ & stywo/ finita, quam hætenus non multi adverterunt, unum pro altero ponentes, nam finita stywo/ sunt semper collectiva, ut mnoho Pansstwa / multi Domini, mnoho Pansstwy / multa dominia, sic byl w Pohanstwy / židovstwy / Aryanstwy / Lutheránstwy/ fuit in Eucharismo, Judaismo, Arianismo, Lutheranismu &c. Et iterum, byl w Pohanstwu/ židovstwu/ Aryanstwu/ Lutheránstwu &c. significat fuit

inter

Nomina in stwoj sunt abstracta, formam vel substantiam illius rei significantia. fiunt.

I. A nominibus statuum & officiorum, fit nomen, in stwoj significans ipsam dignitatem status, aut territorium ejus status. ut Cysarstwo / dignitas Imperialis, vel Imperium, Kniżectwo / Principatus, Grabstwo / comitatus, Państwo / dominium, Rycerstwo / equitatus, Poselstwo / legatio, Begmanstwo / Capitaneatus &c.

Nota ad Monosyllaba raro solet addi stwoj, ut Bóstwoj / sed potius formatis ab Adjectivo utimur. ut Bóstwoj / dignitas Regia, Regnum &c. Et tunc derivatur ab adjectivo, Bóstwoj illud uwoj mutato, in ostwoj. Sic żydostwoj / Judaismus, &c. Excipe Państwo / obywatelstwoj / &c.

II. a Nominibus sectarum fiunt abstracta, ut Chrestianstwoj Christianismus, żydostwoj / Judaismus, Bacyństwoj / haeresis, Pohanstwoj / Ethnicismus, Aryanstwoj / Arianismus, Turcestwoj / Turcismus, servata mutatione literarum &c.

III. fiunt alia nomina abstracta, etiam ab alijs quibuscunq; nominibus, quae non significant, statum, officium, sectam &c. Et tunc significant qualitatem vel formam rei, quam designat nomen. ut Panenstwoj / ubi secundum regulam interponitur e / inter duas consonantes. virginitas, sic Bnecstwoj / meretricatio, a Danna / Burwa / virgo, meretrix, &c. Hrdinstwoj / setostwoj / a Hrdi : a / vel heros. mužstwoj / virilitas, a muž vir. oselstwoj a finitas, Bowodstwoj / bestialitas, ab osel / a finus, Bowod / brutum &c.

Solent etiam ab adjectivis derivari in uwoj finitis, ut błaznostwoj / stultitia, ut supra dictum.

addendo ad nomen owi/ Et si in vocalem desinit, abicitur : ut dubowi/ gedlowi/ wofjowj / wrbewi/ Březowi ic.

Et in his non observatur mutatio litterarum, ut Bukowi/ sinterowi/ Błobowi/ Babrowi ic.

Et hac formatio est ferè usitator, quàm altera, praesertim à nominibus monosyllabis.

Et si quae formatio faceret dubium sensum, concurrendo in significationem alterius nominis, vel verbi, quod maximè posset contingere in 1. formatione, vel esset dura, vel hinc prononciationis, utendum erit formatione 2. in owi.

Nota III. ad formam horum solent formari talia nomina per 1. formationem etiam ab alijs nominibus, ut łámenj / copia lapidum, à łámen / lapis, Břudj / à Břauda/ vel Břuda/ gleba, poli/ poli/ à pole / pole/ ager, sic Pěrij/nádobj/ lořenj/ hořj & cetera.

V. iště/

à nominibus arborum formantur adhuc alia nomina in iště finita, significantia locum, ubi abundè proveniant. ut dubiště / wrbiště / teniště / quercetum, salicetum, vepretum &c.

Nota sunt talia nomina, etiam ab alijs nominibus significantia locum, ut Pastwiště / à pastwa pascuum, Bogiště/ locus przlij, à Bog/ przlium, Břogiště/ hincetum, Błniště / à Błina / lima, sic Łowiště ic. Et possunt haec nomina etiam per i/ breve efferri, ut lo, wiště.

Nota 2. possunt etiam in sto/ formari, ut Smeksto / Pastwišto/ ic.

inter Ethnicos , Iudæos , Arianos , Lutheranos & cætera.

Nota 4. à Nominibus Cognationis, sunt pulchra verba amicitiam cognationem & significantia, ut ošmorríti se/ ošpřátelíti se/ ošpřizniti se/ ošrgělti se/ ošbratiti se/ ošpřibuzniti se (à Přibuzny/ Přibuznec l. Přibuznyš Affinis) item perturbatam & distinetam cognationem cum præpositione roz/ ut rozšmorríti se/ rozpřátelíti se/ rozšbratiti se &c. simplicia verba sunt šbratowati šobě/ ošgcowati/ přibuznowati/ šmorrěwati &c.

IV. j.

A nominibus arborum formatur nomen Collectivum, significans copiam, & abundantiam illarum arborum, quas nomen designat. ut dubj / gedli/ woššj / wrbj / copia quercuum, abjetum, alnum, salicum, à nomine, dušb/ gedle / wošše / wrba c.

Fitur autem addendo ad nomen j. Et si in vocalem desinit, mutatur vocalis in j. Et antecedens consonans liquefcit, si est liquefcibilis ; šřizaj/ betulia, facit šřizaj/ quia penultima est brevis. excipitur, dřiwj/ copia lignorum, à dřivo/ lignum, sed dicitur etiam regulariter.

Nota I. In formatione j. fit mutatio literarum. š/ mutatur, in č/ ut šučj/ à šuč/ fagus, šmeč / šmeči à picea &c. š/ in ž. ut šlošj/ ab šloš / paliurus, š/ in č/ ut šabčj / ab šabč oppus, &c.

Nota II. formantur adhuc ex nominibus arborum, alia nomina, in ošwj/ finita ejusdem significationis, adden-

IX. njt/

À nominibus rerum commestibiliu, fiunt nomina njt finita, significancia ipsam rem commestibilem, ut zeli/zelnjt/lebeda/lebednjt. Sic Wagecijnjt/Ala-
kownjt/Pernjt/gablecijnjt/trnecijnjt &c.

X. at/ jt/ jt/

hac nomina fiunt, à nominibus utensilium, ad signifi-
ficandam opificem, qui talia efficit. ut Pernjtāt/
pistor dulciarius, Sedlāt/Ephipiarius, Sklenāt/vitri-
arius, Mydlāt/smigmator, & talia sunt innumera &c.
Nozjt/ cultrarius, Brncjt/figulus, Pasýt/cingularius
& cetera.

Blobaucijnjt/pileo, Prowaznjt/funarius, Swicnjt/
lychnopæus &c.

XI. arnā/ jrnā/

Ex his nominibus at/ & jt/ finitis, fiunt nomina
substantiva in arna/ & jrna/ addendo illis na/
& ex t, abijciendo accentum, & significant lo-
cum, in quò opifex exercet suum opificium. ut
Petarna/ ubi pistor pñsit, trublarna/ ubi arcularius
exercet suum opificium: rybarna/ ubi piscatores, Wo-
darna/ turris ex qua aqua in urbem ducitur, nozjna/
Brncjna/ pasýjna/ ubi cultrarius, figulus, cingula-
rius exercet opificium, & alia. sic Brnibarna/ Bečwár-
na/ řezjna/ Písarna/ à knjhař/ Bečwát/ řezát/ vel
řezát/ Písar/ Bolarna/ Barwjna/ Brusýjna/ Breg-
čjna/ Mydlarna/ Sircubarna/ &c.

Nota, aliqua etiam fiunt in nice. ut Sandnice/ Rado-
nice/ locus Judiciaritus, Senatorius, &c.

*Nota 3. solent etiam à verbis formari talia, ut stano-
wistè/ drzisstè/ à stanowym / colloco, drzim/ teneo,
& cetera.*

VI. sto/

*A nominibus Civitatum formantur nomina in sto/ si-
gnificantia adjacentem Districtum, seu circulum
(okolnj kraj) ut Bradecsto/ Ebrudimsto / Plzensto
&c Etiam integras quasdam provincias: Polsto/ Po-
lonia, Slezsto/ Silesia, Baworsto/ Bavaria, Styrc-
sto/ Stiria &c.*

VII. nice/

*A nominibus significantibus Repòsitòrium, in quo res
conservatur, fit substantivum in nice. ut Plwnice/
Ehlebnice / Solnice / Badidlnice / Mauénice / Po-
ladnice / (winice znamená tde roste) Bosrénice /
Kwjtnice / mljénice / lednice / zBrognice / Latine in
arium. ut granarium, Objilnice/ Pomarium, Stép-
nice &c.*

*Nota. In hanc terminationem desinunt etiam Nomi-
na, significantia habitaculum, l. adificium, & for-
mantur à nomine materia. ut diewenice / Pamení-
ce/ lepenice/ Blinénice &c.*

VIII. nec.

*Fiunt a Nominibus Animalium, significantia illorum
excrementa (zbytky l. trus) ut Brawinec / Boby-
linec/ Bozynec/ Bosubinec/ Kurynecc &c.*

IX.

Formantur autem tam à nominibus Substantivis quam adjectivis, & à nominibus, tam proprijs, quam appellativis hoc modo: Si nomen desinit in Consonantem additur, ad illud, omnia si in vocalem, abijcitur vocalis, & additur, omnia ut Petrovina / à Petr / Zagjcovina / à Zagic / Sedlákovina / à Sedlal / rusticus, Eselmovina / à Eselma / nequam, Holcovina / à Holota / plebs, &c.

Item possunt etiam talia Substantiva in (ina) formari, idem significantia, ab adjectivis: Facto ex nomine adjectivo, & ultima vocali abjecta, illiusq, locò Syllaba (.na) appositá, ut Zagecina / & Zageci / leporinus, Petrovina / à Petrový ic.

Item formantur talia Substantiva à nominibus, aliter hoc modo, & idem Significantia: additur ad nomen, si exit in consonantem, Syllaba ina! si in vocalem, abijcitur vocalis. servata mutatione litterarum, & elisione vocalis e. de qua in declinationibus dictum, ut Pettina / Zagjčina / Sedláčina / Čizlovčina / Holovina / Turčina &c. Et hæc triplex derivatio in Animatis, observatur.

Nota. His substantivis solemus uti pro ipso subjecto, vel pro eo, quod ex illo animali est. v. g. caro, i. pellis. ut gedl gsem Zvěřinu / zagečinu / hovézynu / vepřovinu / teleťinu / geleninu / Busynu &c. comedi ferinam, leporinam, bubulam, suinam, vitulinam, cervinam, anserinam &c.

Nota 2. aliquando etiam per talia nomina, pellem ex illo animali significant, ut jam insinuavi, quod ex

Nota 2. possunt talia nomina etiam formari, & derivari à verbis, secundum aptitudinem rei. ut
Ġidárna / locus, ubi ordinariè comedere solent, **niú-
 ċrna** / ubi malefici torquentur, **Lybárna** / dormito-
 rium, **odpočiwárna** / locus requiescendi, **Vċrna** / ubi
 studetur, **diwárna** / locus spectaculorum, **počjárna** /
 locus ubi labor rationum exercetur, **kněhochowárna** /
 repositorium librorum, **Буѣхлѣтѣй** ic.

XII. telna /

*Sunt adhuc alia substantiva in telna / finita, signifi-
 cantia locum, tam à verbis quàm nominibus
 provenientia. ut*
Ġidatelna / locus ubi comedi
 solet. **Pisatelna** / ubi scribitur & expeditur, **Cancel-
 laria**. **Spisotelna** / vel **Bněhotelna** / vel **Bnihárna** /
 locus, ubi scripta vel libri deponuntur & observantur.
Ortelna vel **Sauditelna** / aliter **Saudnice** / locus ju-
 dicij. **Včitelna** / locus, ubi docetur, **Posluchatelna**
 vel **Posluchárna** / auditorium, **Pitelna** / alij etiam **Pi-
 terna** dicunt, locus ubi bibitur, &c.

*Nota possunt adhuc alia Nomina fieri, in otona / à
 verbis, que prateritum in owa / habent, ut, mane
 dlowna / ssegdowna / spisowna / ssentowna ic.*

XIII. ina /

*I. Substantiva (ina) finita, significant proprietatem,
 & essentiam, ejus rei, quam principale & primi-
 tivum nomen significat. ut*
Petrowina / Petreitas,
 à **Petr** / **Bozlowina** / Capreitas, à **Bozel** / **Capet**, **čertowina** /
 demoneitas, à **čert** / **dæmon** &c.

For-

*Nota 2. Ex his possunt adhuc formari substantiva in
ost/ ut modřeninnost/ čerweninnost / studynnost / sela-
ninnost &c.*

De Formatione Nominum ab Adnomine.

XIV. ost /

*Ab adnomine, seu Adjectivo formatur nomen abstra-
ctum, ost/ finitum, quod formam separatam signi-
ficat. ut pobožnost / devotio à pobožný / devotus,
milost / charitas, vel amor, à milý / charus, dilectus.
Et sic cetera. sunt enim ab omnibus Adjectivis, & om-
nibus prateritis ý finitis, Excipe tantum Adjectiva
possessiva, à quibus hæc substantiva non forman-
tur. Et aliquot nomina, qua in ota/ & oBa/ fini-
untur, ut dobrota bonitas, estědrota/ liberalitas,
čudoba/ paupertas &c.*

XV. ec / jě /

*Boëmi, à quolibet adnomine, ubi etiam Praterita
Passiva & Neutrum comprehendendo, laudem, vitium,
aut passionem significante, formant nomen concre-
tum in ec/ vel jě/ ejus, qui tale aliquid patitur,
quod alijs est inimitabile. ut Včenec/ ab Včeny/ do-
ctus, Spasēnec / à spaseny / salverus, Pomazānec/
à pomazany / unctus, Nevmělec/ à nevměly/ ignarus,
starec/ à starý/ senex, šedivēc/ à šedivý canus, mlā:
Aa 4 dec/*

sermone loquentis colligitur. Brawina / Wolowina ꝛc.

Nota 3. Nomina in owinal provenientia à nominibus owtwo; de quibus supra n. 4. in fine dixi, significant etiam copiam talium, ut Hamowina / Kowowina ꝛc.

II. Talia nomina in inal formantur etiam à nominibus inanimatis, & formantur iisdem regulis, sed frequentius in terminationem, ina' quàm owinal, ut Bopciwina / à Bopciwa / dubina / dubowina / sudowina ꝛc.

III. Ab Adjectivis significantibus qualitatem, vel aliquid accidens, formantur etiam talia Adjectiva in inal & significant formam vel substantiam rei, ut modrina / cerwenina / zelena / ꝛc. à modry / czruleus, cerweny / ruber, zeleny / viridis. &c. Czestina & Wlascina / Boemismus, Italismus, à Czesty / Wlasty / ubi st / mutatur secundum regulam in sst / fit enim in hac formatione Mutatio literarum.

IV. Talia nomina in inal sunt pulchrè à verbis, seu à participijs, tam passivis, quàm ventris, & significant rem substantivè: seu significant aliquid, quod post laborem, vel actum remansit: presertim si actus malus fuerit. (gest gméno něčo po prácy, neb stuctu pozustalebo) ut obnilina / stuchlina / à obnily / stuchly / wyrostlina / à wyrostly. à Passivis participijs: selanina / kopanina / opálenina / obnětenina / ꝛc.

Nota dicimus etiam ea in plurali, ut zboteniny / zřiceniny / motaniny / blhaniny ꝛc.

Nota

sunt significationis virilis (exceptis paucissimis quibusdam nominibus, virtutem, vel qualitatem significantibus, ut *čistota*; *dobřota*; *miratota*; *šlepotá*; *castitas*, *bonitas*, *obscuritas*, *cæcitas*, sed sunt inusitata, vel potius Plebi & simplicioribus ignota, quæ vel ab adjectivis & participiis, vel etiam substantivis formari solent. nihilominus hanc terminationem, licet antiquam nolui prætermittere; judicent de his, etiam alij.

Es formantur hoc modo, additur nomini Substantivo vel adjectivo, ota vel osta: Si substantivum & adjectivum exit in vocalem, abijcitur. ut mladozta/egregius juvenis, vel Adolescens. Hořota/ est Præfectus plebi extremæ, dicitur etiam ipsa plebs vel sex postrema. Včenota summè doctus, hoc est Včenec/ Doctor. Pšimonota/ versatus in scripturis, vel scriptor librorum. Raddota/Consiliarius, à Radda/consilium. Starosta/ Senior in aliquo officio, cui subsunt Juniores. Měšťianosta, qui præest Civibus, consul, & hoc est verum nomen Boëmicum, Purgmistr autem est nomen Boëmisatum & extraneum, unde dicebatur antiquitus. My Měšťianosta / a Raddotowe Města N. nos consul & Senatus civitatis &c. Et hæc terminatio solùm ad viros, & viriles actus spectat.

Nom ab Adjectivis formantur etiam verba, tam Activa, quàm Passiva. Activa, mladjm / sladjm / Buřtim / ředjm / prudjm / studjm / suřřim / prazjm / smařjm / drařjm / Passiva, mladnu / sladnu / Buřtnu / řednu / řydnũ / m. řudnu / ořnu (m. řuřnu) prabnu / řmařnu &c.

De

dec à mladý / juvenis, Opilec / ožbralec ab opilý / ožbra-
ly potus, Sic Šlepec / Chromec / Kulhavec / wšetelec /
štupec / prašiwec / Bučiwec / žobiwec / Vien. raxec /
Vestýdatec / Latomec ic. Si remaneant abjecto ýl
due consonantes, solent in it' formari, ut prašiwec / à
prchly / præceptus ad iram, Bezbožník / à Bezbožný / sco-
leratus &c. licet etiam Bezbožnec / Prchlec dici possit
&c. de his jam in aliquot locis diximus. Et Nota hæc
Nomina, valent enim ad multa.

XVI. och /

Solent etiam talia nomina vitiorum, i. laudis for-
mari in och / ut lenoch / ranoch / wroch / pĕdoch /
Bždoch ic.

XVII. átko /

Sunt quadam substantiva desinentia in átko / ab Ad-
nomine formata, per que erga alterum aliqua
condolentia significatur, & sunt diminutiv. i.
ut chudiátko / pauperculus, à chudy / pauper, vbožátko /
vel nebožátko / miserculus, ab vbožý / nebožý / miser,
&c Item à participijs. ut Stracenátko / qui est quasi
perditus, à stracený / perditus vel amissus &c. Sic ne-
mluwniátko / infantulus, neřtĕnátko / infans non
baptisatus, à nemluwný / nonloquax, neřtĕný / non
baptisatus.

Formantur ý mutato in átko / ut in exemplis, & con-
sonans antecedens liquefcit.

XVIII. ota / & osta /

Sunt quadam substantiva in ota / & osta / finita, que

sunt

XX. el/ tyně / ta/

Nomen actoris, definit in el/ & actricis tyně/ vel ta/ ut činitel/ factor, činitel tyně/ činitelka/ factrix. Formatur masculinum ab Infinitivis, i: ultimo mutato in el: ut âřázati/ concionari, řázatel/ concionator, vřázati/ monstrare, vřázatel/ monstrator, včiti/ docere, včitel/ docens, spasýti/ salvare, Spasýtel/ Salvator &c. Feminina formantur â masculino, ut vides, & supra vidisti de Motione Nominum.

XXI. edlnjě/ ânetě/

Sunt verba & Passiva. Et sunt similiter ab Infinitivis (i) mutato in edlnjě: sive ab adjectivis in edlný/ finitis (ý) mutato in jě/ ut řázatedlnjě/ qui audit concionem, vřázatedlnjě/ qui accipit demonstrationem, včitedlnjě/ vel včedlnjě/ qui discit.

Alij faciunt hæc Substantiva passiva, â preteritis verborum, & cum vocali sibi annexa abijciendo, & njě/ addendo, ut Poručil/ Poručenjě/ mandatarius, odlázał/ odláznjě/ legatarius, Břastřowal/ Břastřownjě/ testamentarius &c. ut in jure municipali Pragensi reperitur.

Nomina in ânetě/ formantur â Participijs præteritæ temporis, tantum in aný/ finitis. ut očechaný/ očechánetě &c.

XXII. In diversas consonantes.

Fiunt Boëmis innumera nomina ab Imperativis, liqui

De Nominibus Verbalibus, seu à Verbis formatis.

XIX. nj / tj /

Nomen actionis, seu laboris, verbi, à quo provenit, definit in ni / vel ti / ut poznání cognitio, činění / factio, věni doctrina, zageť / captivitas, zabití occisio &c. Et sunt omnia Participialia vel Gerundia, de quibus vide P. 2. c. 25. obser: 6. de Participialibus.

Nota, fiunt etiam nomina actionis in tnost / à persona Masculina presentis vel futuri temporis, Modi transgressivi, sed sunt nobis parùm ignota, licet in Oratione, qui illis scit uti, pulchra. formantur addendo ad personam masculinam, sine / vel é / exis, tnost: ne magetnost / habitio, tzbagetnost / laceratio, wolagetnost / vocatio, činětnost / actio, vel factio, mílúgetnost amatio &c. Si in a / exis mutatur illud e, in utnost / pobnutnost / commotio, wedutnost / ductio, &c. Si autem in se / ſe / vel ze / exis, t / in tnost / solet melius mutari in ſ / ut prosebnost / rogatio, písebnost / scriptio, ubi etiam ſſ / in ſ / mutatur, služebnost / servitio, primá brevi, ideo aſſ / in u / mutatur, à verbis, prose / píse / služe &c.

Et Nota, ex omnibus his nominibus fiunt etiam adjectiva ný / finita, mut. sto ost / in ý / ut magetný / wolagetný / činětný / pobnutný / prosebny / písebny / &c. Et significant actionem sui nominis adjectivè.

XX.

brevi. & ex his veniunt, diminutiva, ut *Trháček / Bráček / Šráček* &c. & illud, á in áček producitur.

II. á finita, l, mutato in k. & penultima est brevis, ideoq, longá mutantur in cognatas. ultima autem est longa. *tulák / žebrač* &c. *feminina sunt addendo yně. tulákyň / žebračyň* &c.

III. á finita ut *lháč / inendax*, á *lbač / řesač / faberlig-narius*, á *řesal* &c. *feminina, in řa. lháča / řesača* & cetera.

IV. *njč / finita* : ut *milovníč / dělnič / řezníč* &c. *ama-tor, laborator, lanio. feminina sunt in ice / ut Mil-ovnice / dělnice / řeznice.*

V. A Præteritis plurisyllabis, ut *trbač / smeglač / sunt substantiva, nihil immutando, vel addendo. ut Trbač / Smeglač* &c. exceptis præteritis iterativis, & frequentativis.

VI. Ex his sunt adhuc alia Substantiva, *čel / finita, mutato l / in čel / & antecedens vocalis a / produ-citur. ut Trháčel / vrbháčel / smeglačel* &c. A mono-syllabis non solent formari.

A Præteritis *ič / finitis. řč / řel / řč / ce.*

I. Præterita plurisyllaba, possunt fieri substantiva per se, absq, ullo additamento, sicut supra n. 5. de præse-ritis á. finitis dictum est. ut *řáčil / abbreviator* & *Bráčil / abbreviator. Feminina sunt in řa. ut řáčilka* &c. vel in *řyně / ut řáčilřyně* &c.

II. Proveniunt alia substantiva, in *řel / finita, si ad-das ad præteritum syllabam el / & l / in ultima syl-laba*

*quidam & transformantur, mutando in natura-
lem. ut чод / крол / крол, блуд / бруто / чин / плат / бѣх /
кал / крил / блед / odpowѣd / omrad :c. ab Imperativis,
чод / кроѣ / кроѣ / чин / плат / бѣз / кал / криѣ / блед / wod.
powѣz. а трѣ / слышѣ / плаѣ / sic тол / fluxus, sluch / auditus,
sud / saud / iudicium. плаѣ / fectus.*

*Nota si Imperativus in ni / egi / desinit, abijcitur ni / &
egi ut пад / ic. Sic etiam composita : in quibus
prepositio producitur. ut вѣалеz / напіо / запіо /
wѣrah / l. wegrah / прѣtah / прѣtop / заtop / налпад /
насыр ic.*

*Nota 2. quedam ad Imperativum, addunt Ba / ut
банба / проѣба / плаѣба / ѡсалѣа / ѡзаѣба / орба / слуз-
ба / стризба / чизба / ic. hęc modlitѣба / zenitѣба (Ecĉ
quę pręterea sũnt) addunt itѣба / ic.*

XXIII.

Plurima alia Substantiva nomina derivantur, а verbis, & po-
tissimum а pręteritis : ut

**A Pręteritis, аѣ / finitis аѣ / аѣ / аѣ / нѣ /
еѣ / сеѣ.**

**I. Proveniunt & formantur, Substantiva аѣ / finita,
l / mutato in ѣ / ut тѣаѣ / captor, а тѣаѣ / utro-
баѣ / detractor, ab utѣаѣ / sic вѣмыѣаѣ / розсыѣаѣ /
posluchаѣ / sublato ubiq, ex antepenultima accentu,
Monosyllabis autem superimposito. ut зѣаѣ vorax,
а зѣаѣ / бѣаѣ / lusor, а бѣаѣ / sic дѣаѣ / зѣаѣ / зѣаѣ :c.
feminina sũnt addendo ѣа : зѣаѣа ic. penultima
brevis**

nificamus, solemus, uti substantivè. ut dāti opropitného/přivozného/včedného/postelného, apisného/wegnošného ic. vel dāti na opropitné; i. na spropitnati; x. aliás dicitur, dāti od přivozu / od postele ic.

Nota 2. formantur etiam verbalia nomina ost silita, quàm plurima. De quibus infra dicetur.

X X V. dlo/

Nomen instrumenti, quo actio peragitur, desinit Boëmis in dlo/ut zavazowadlo; ligamentum, dezadlo/tenimentum, sic krogíadlo / woradlo; nalýwadlo / vmýwadlo, vtéradlo / pořradlo / mýadlo; bídlo (s. leg/ gimz se bige) černíadlo / sedadlo / i. sedlo; bíáadlo i. zabříwadlo / hladíadlo / nosýadlo / strubadlo / páradlo / posýpadlo / pomeřlo / puřřiadlo / swétíadlo / hswítíadlo / ic.

Et hac nomina benè Observare oportet, nam ab omnibus verbis fieri possunt, Et per hac omnia peregrina vitare potes. v. g. lýčíadlo/significat Boëmicè propriè Instrumentum: proto že ním je pře lýčt. hinc lýčeni a dolýčeni pře/scripturaz probatoriz. lýčtí př/ causam probationibus instruere. Sic prowozowadlo/ prořazowadlo / prořazadlo / vel prořazance / gent neut: significat etiam Instrumentum, vel Allegatum: s. nástrog/ kterým se co prowozuge/ anebo kterým stas na swau při prowozuge.

Nota, antepenultima in omnibus potest corrigi, Et sic benè etiam dices, zabříwadlo / pořradlo / postpadlo / ic.

Nota 2. gíadlo / práadlo / Et si quod aliud, significat rem passivè, apud quam agitur, vel operatur.

labamuter in j. ut Brátýřel :c. A monosyllabis non solent fieri. femininae ex illis fiunt eadem, ut n. 14

III. íc/ finita, mutato í/ prateriti in é/ & penultimá correptá, Trápíř; Cruciator, á trápíř/ Viořyc/ portator, á nořyc/ Heliř Rator, á holiř/ Budiř / excitator, á Budíř. Sic Buriř / Bořiř / Bruřiř, Rogiř / wozyciř. Femininae fiunt addendo ía. Bogiřka/ nořyciřka &c.

IV. ce finita, í/ mutato in ce; & penultimá producta. Rádce/ zrádce/ Šaudce/ strigce / zpráwce/ plátce/ odhránce/ obránce/ ošřídce/ &c. á radíř / zradíř/ šaudíř/ strogíř :c. Tworce/ retinet, o/ breve. His adde Rágce / á řagi / řádce / á řadu / odpúřce / ab odpírám/ gezdce / á gezdím.

Nota talia substantiva, potissimum fiunt á prateritis 2. Conjugationis quae in penultima, a/ o/ u/ habent, Et tunc á/ recipit accentum, o/ mutatur in ú/ & u in au. quia ut dixi penultima debet produci. ut Rádce / consultor, á radíř/ ošřídce/ noxius, á ošřídíř/ nocuit, zšaudce/ destructor, á zšubíř &c.

XXIV. ot.

Fiunt adhuc pulchra Nomina verbalia ot/ finita, & formantur á prateritis, l/ prateriti cum adiuncta sibi vocali mutato in ot. ut Bémot/duřot/Brinřot/ Bletřot/ třeřřot &c. á Bémel/duřal/Brinřal/ Blegiřřal/ třeřřal. Et fiunt haec verba potissimum á verbis aliquem sonorum, vel actuum motum significantibus.

Nota, Adiectivis, quando mercedem pro labore fig-
nt

net in ultima syllaba e/á zlato / aurum, fit adjectivum zlatý/ aureus.

Nota 3. Nomina plurisyllaba exeuntia in consonantem n, & syllabam no, habent in adjectivo duplex nn. ut Bamenny/ Pretenny ic.

XXVII. j/ ecý/

A nominibus animalium, vel animatorum, veniunt Adnomina possessiva, in j vel si consonans illiquida precedat, y, qua, si desinunt in consonantem, additur solùm j si in vocalem, illa mutatur in j servata mutatione (prater o/zi qua hic non liquefcunt, dicimus enim, psý / caninus, á peo/ canis, Husý/ anserinus, á Hus/ anser, kozý / caprinus, á kosa/ capra &c.) & liquefactione literarum, illud j, precedentium, ut wolfj / lupinus, á wolf / lupus, stracij / straka/ pica, zagecij / á zagjc lepus, ubi j/ ante c/ mutatur in e/ quia aliás sonaret dupliciter illud j/ licet etiam dicunt zagicj / kocicj / á kocicka cathus, lysicj / á lyssta/ vulpes, hadj / ab had/ serpens, howečj / humanus, á čloweč / homo, & sic reliqua.

Excipe hinc Nomina Animata generis neutri et finita, qua incrementum habent in Obliquis: nam hac ad Nominativum, addunt cy: ut Bmžecý / Principis, Bražecý/ Coniuris, pacholécý/ Pueri, telecý / vitulinus &c. aliqui adhuc r. apponunt, ut knižecý / knažecý/ telecý ic.

A Nomine Buož: Deus derivatur Božj/ vel Božstý/ Divinus.

Nota derivantur Adnomina etiam á Nominibus Ani-

Bb

man-

Nota 3. Aliqua loco nominis Instrumenti, exprimimus, etiam per adjectivum cy finitum, penultimè correptà, cum substantivo addito. ut hážecý offup/psacý peto; křycy cyhla/ pošyřacy/ přiznawas cy lht: wřacý přesř / žahřřwacý / oděwacý řozich ic.

De Formatione Nominum Adjectivorum.

XXVI. ený /

A nomine materia, ex qua quid fit, fit adnomen, seu adjectivum illius rei, qua inde facta est, in ený / ut řamenný / lapideus, řřenný / virreus &c.

Et formantur addendo ený, ad substantivum, si in Consonantem desinit: Si in vocalem, abijcitur illa vocalis. ut řřenný / cýnný / aliquid ex filio, řanno, (dicitur etiam cýnowý) řřaměř:ý / řřamineus, dřewěsný / ligneus &c. Et tunc antecedentes liquidæ liquefunt.

Nota 1. si abjecta vocali remaneant due consonantes, tunc interponitur, e / secundùm regulam. ut řřenný / à řřeno / asser, cyřěnný / à cyřěla / tegula, řřěnný / à řřěno / tela, řřařenný / à řřařno / pannus, &c. pręter, řřenný / à řřěno / aliqui dicunt etiam řřěnný.

Nota 2. plurisyllaba habentia in ultima syllaba e / apponunt tantùm ný / ut řřamenný / à řřamen / lapis, sic řřěženný / à řřěženo / ferrum, nam abjecta vocali, manet

*Etiva nyl finita, assumpta ad initium prepositione
e/ significantia graviditatem matris ejus animalis.
e g. stelina tráwa/ obřebná plisna/ oprasná swině / á
tele/ hřibě/ prase ic.*

XXX. atý.

*A quorundam membrorum nominibus, fiunt adno-
mina, in atý/ significantia rem tali membro pra-
ditam. ut Blawaty/ capitatus, nosaty/ nasutus, uřa-
ty/ auritus, wořaty/ oculatus, Břichaty/ ventratus,
Hřebowaty/ gibbosus &c. formantur, addendo atý ad
nominativum: Et si in vocalem desinit, abijcitur voca-
lis, servata literarum mutatione.*

XXXI. itý/ atý.

*A nominibus rerum, quas aliquid substantialiter in
se habet, formantur Adnomina, in itý/ & atý signi-
ficientia earundem copiam. ut lamenitý/ vel lame-
natý/ vel etiam lamenowitý & lamenowaty/ lapido-
sus, Hornaty/ Borowaty/ Hornitý/ Borowitý/ ab Hora/
mons, Blinowaty/ Blinowitý/ Blinitý/ Blinatý/ limo-
sus, á Blina/ lima. Blatnatý/ Blatnitý/ Blatowitý/
Blatowaty/ lutosus, dicimus etiam Blatný/ & cetera.
his adde mařitý/ carnosus, peněžitý/ pecuniosus.*

*Aliqui bis addunt adhuc unam terminationem, in
itwý. ut lamentowý/ Blatnitwý/ Bahnitwý/ sed hæc sunt
magis activa.*

XXXII. itý.

A nominibus locorum, Urbium, statuum, officiorum, geb

mantium Irrationabilium in ovy/ sicut á Nominibus Virorum, ut hadowý/ locò hadj ic. sed tantum ab illis, quæ sunt generis Masculini.

XXVIII. ovy/

I. A nominibus Arborum, sunt Adjectiva in ovy/ addendo ad nomen, ovy/. Et si in vocalem definit, abijcitur: ut duBowý/ quercinus, á duB quercus, gedlowý/ á gedle / abies, lipowý/ á lipa/ tilia, Březowý/ á Břiza/ ubi j/ mutatur in e / quia antepenultima est brevis, á Borowice/ pinus, melius dicitur Borowý/ quàm Borowicowý ic. Et ex his iterum sunt substantiva nomina collectiva, ut gedlowj / lipowj / Březowj / Borowj ic. de quibus supra n. 3.

II. Item sunt talia Adjectiva á nominibus herbarum, & lapidum. ut řižowý / Parafilátowý / Borálowý / rozmarýnowý ic. sic meamorowý / rubinowý / dyamantowý ic. Et ex his etiam sunt Collectiva, ý/ mutato in j / Řižowj / Borálowj ic.

XXIX. ný.

I. Adjectiva frumentorum exeunt in ný/ & formantur addendo ný/ ad substantivum; si finitur in vocalem, abijcitur illa vocalis, ut ovesný/ ab oves avena, žitný/ á žito filigo, pšeničný/ á pšenice triticum, ječmenný / á ječmen / hordeum, dicitur etiam per abbreviationem, gečný/ Brassný / á Brach / pisum, dicunt etiam Brachowý / ic.

II. Ex nominibus Juvenum Animalium, sunt Adjectiva

Etia

XXXIII. u / uwo /

• A nominibus proprijs aut Appellativis, sicut Adjectiva, in u / vel uwo / significantia possessionem, ut Dawidu / dawidum / Davidis. Formantur sicut de Motione Nominum Propriorum dictum est : hoc discrimine, ubi mota ponunt owa / Adjectiva ponunt u / vel uwo.

Nota, Illud uwo / antiquitus est longum, ut dawidúwo / sed moderno tempore frequentius corripitur. Et sic potest esse syllaba communis.

XXXIV. owý /

• Owý / finita sunt possessiva, derivantur ab iisdem similiter nominibus sicut u / uwo / finita. hac tamen loco, u / ponunt owý / ut Dawidowý / Davidis,

Nota à Nominibus animatis e' finitis generis Neutri, non sunt hac adjectiva, u / uwo / & owý / finita, sed in cy. ut Brjžecý / Braběcy / Principis, Comitis, ut supra hoc cap: n. 27. de illis dictum est.

XXXV. ic /

• ic / finita sunt possessiva, derivantur à nominibus proprijs, vel Appellativis Virorum, sicut adjectiva owý / finita. hac tamen loco owý / owic / ponunt, ut Dawidowic / Davidis, Trublářowic pacholc / puer arcularij, Gelinřowic dāweřa / ancilla Gelinkiana &c.

XXXVI. in /

• in / finita, significant possessionem : derivantur solum à nominibus proprijs, vel appellativis Mulierum, addendo ad Nominativum, si in consonantem terminatur, in : ut máteř / mater, mateřin / maternus. Quod si invocalem terminetur, illa abjecta (in) additur, ut Poleřýna / Poleřýnin Poleřina,

Bb3

Nota

riam, sectarum, sunt ad nomina in sty: ut Liebestý / Swětský Coelestis, terrestris, Římský / Romanus, Pražský / Pragensis, Cýsařský / Turccký / Lutheránský / Cæsareus, Turcicus, Lutheranus &c.

Derivatio horum adjectivorum iisdem fit regulis, quibus motio femininorum, á nominibus Gentilibus & Patrijs, item officium & statum significantibus, hoc discrimine, quòd ubi feminina mota, ponunt, &a/ adjectiva ponant sty.

Nota 1. si feminina mota ponant aliquam aliam terminationem, prater &a. Adjectiva sequuntur generalem Regulam, ponendo ad Nominativum sty, ut Poruční / tutor, Poručnícký / tutorius.

Nota 2. Adjectiva admittunt mutationem literarum, ut Praha / Pražský / Boš / Božský / Turck / Turccký / &c. Subnota ch/ hic non in st: sed abijcitur, ut Ezech / Boëmus, Ežestý Boëmicus, Vlady / Italus Wlastý. &c.

Nota 3. finita in plures Consonantes, assumunt inter duas ultimas e. ut Řezno / Ratisbona, Řezenstý / Ratisbonensis, Perno / Percenstý / Lipsto / Lipsckstý / dicitur etiam Lipstý :c.

Excipe ch/ dd/ st/ w3/ zd/ qua non admittunt interpositionem, ut Město / Měststý / Civilis &c.

Nota 4. Nomina animata e finita, generis neutri, in crementum habentia, formant adjectivum in primis, in ecý/ ut Bnjecý / Pacholectý / ut supra n 27. hoc capite dictum.

Ex his autem adjectivis formant postea alia sty/ finita, ut Bnjecstý / Pacholectstý / Principalis, Puerilis &c. alij addunt t. ut Bnjecstý / Pacholectstý &c.

qualiacunq; virorum Nomina, ut *David-uw-owý* / à *David* / *Alexandr-uw-owý* / *Alexander*, *Pán-uw-owý* / à *Pán* Dominus, *Strak-uw-owý* / *Bred-uw-owý* / *Gelink-uw-owý* / à Cognomine *Straka* / *Bred* / *Gelink* / *neš* &c. *Bowár-uw-owý* / *Bernejt-uw-owý* / *tesat-uw-owý* / à *Bowár* faber ferrarius, *Bernejt* / *hgulus*, *tesat* / *lignarius* &c.

*E Contra: Adjectiva in & Iný finita de quibus diximus n. 26. sunt possessiva, & fœminina tantum, formantur etiam ab omnibus nominibus mulierum, qualiacunq; sint; (præter illa, quæ sunt ex Masculinis mota, ut *Strakowá* / *Bredowá* / *Gelinkowá* / &c. hoc est *Strakiana*, *Krediana*, *Gelinkiana*, &c. nam cum sint possessiva nomina Masculina, non possunt ex illis fieri possessiva fœminina) *Barbořin* / vel *Barbořiný* / *Barbaræ*, *Annin* / *Anniný* / *Anuz*, *Mateřin* / *Mateřiný* / *Maternus*, *Pisarčín* / ý / *Scribissæ* &c.*

*Obs: 3. Est frequens Bœmis modus loquendi iste: v *Stromú* / v *Getelú* / od *Stromú* / od *Getelú* / *Stromowum* / *Getelowum* &c. vide horum explanationem supra cap: 6. ad finem.*

XXXVII. nj /

*Ab alijs nominibus, quæ nec sunt Virorum, officiorum, Gentium, sectarum, nec Animantium, nec vegetabilium, sunt adjectiva nj finita addendo ad Nominativum nj / ut *Čjelednj* / à *čeled* / familia, *Stolnj* / mensalis, à *stól* / mensa, *zemnj* / terrenus, à *zem* / terra & quod si Nominativus in vocalem, exeat, abijcitur, ut *Právnj* / Iuridicus, à *Právo* / jus, *vodnj* / aqueus, à *voda* / aqua, &c. fit mutatio literarum, ut *ručnj* / manualis, à *ruka* / manus. Interponitur e / ut *Bredelnj* / ab *brdlo*, collum &c.*

Nota 1. Quod si femininum habeat incrementum, tunc ad Genitivum additur, in, ut Сѣвѣе / puellas, in Gen: Сѣвѣе / puellæ, Adjectivum Сѣвѣетин / puellæ &c.

Nota 2. Admittunt mutationem litterarum, ut Барбо-
ра / Барбоѣин / Лидуѣста / Лидуѣѣин &c.

Nota 3. hæc adjectiva non admittunt derivationem à nominibus femininis, ex Masculinis motis.

Nota 4. Si addas ad illa adjectiva, in finita, ý / tunc idem significabunt, & declinabuntur, sicut Краснý &c.

Observatio.

Observa 1. Adjectiva стý / finita, de quibus n. 32. multum differunt ab illis, de quibus n. 33. 34. 35. 36. dictum est: nam hæc sunt propriè possessiva, & res est semper ejus, à quo adjectivum provenit. Ali-
ter est quoad adjectiva стý finita, nam hæc res non est ejus, à quo adjectivum стý formatur, sed vel erat ipsius antea, vel ab eo provenit, vel res est talis, quam persona illa, à cujus nomine hoc adjectivum стý derivatur, exercere, vel habere so-
let. ut Давидова поле / est ager Davidis, & Дави-
довъ поле / est ager, qui ab eo provenit &c.

2. Adjectiva in оуý / uo de quibus supra n. 33. 34. sunt semper possessiva & virilia; hoc est, de qua-
cunq; re, hoc adjectivum, in quocunq; genere, pre-
dicatur, spectat hæc res ad Masculinum. ut Петров /
vel Петровъ шобайт / Петрова Пани / Петрово шоб-
айт / hoc est, pileus, uxor, verbum Petri. Et derivantur,
ut jam dictum est, ab omnibus nominibus Virorum,
proprie Appellativis, Cognominibus, & in summa, sine
que-

lia adiectiva necessario habere vellet, fortassis propter ritum, vel aliquam necessariam significationem, tunc ea formare debet, a presenti, ut Bogitedlný / a Bogim se/ timeo, & non a Balje/ timuit. sic stogitedlný/ à stogim sto &c.

XXXII. awý/ iwý/

Hac adiectiva sunt illius, qui talem actionem exercere potest, vel libenter exercet. ut zaprawý/ negativus, činliwý/ factivus &c. Et hæc sunt in summa copia, & possunt ab omnibus præteritis formari. Et ideo plus in specie de illis dicendum erit.

Obserua 1. Adiectiva in awý/ sunt à præteritis, alí finitis, illud alí mutato in awý. ut hravý / lufivus, seu recreativus, lřavý mendax, dicimus etiam izlwý/ secundum aliam terminationem, žhravý/ vorax drarý/ rapax, utrřavý detraçtivus, ostegřavý/ timidus ob respectum, zaprawý negativus &c. sic Wolawý/ dáwawý/ psáwawý/ stonawý/ Brawý/ drawý/ dýřavý/ řauřavý/ řlamawý/ žebrawý/ dřimawý/ odkřadawý/ řřilawý/ (ř. řřilawý) plařawý/ (ř. plařtiwý) sic reliqua.

Nota 1. hæc adiectiva habent etiam significationem eorum, quam habent sequentia n. 43.

Nota 2. si sint præterita plurisyllaba, seu composita, possunt adhuc adiectiva in aliam terminationem formari, & mutato in čny/ ut utrřačny / ostegřačny/ zapřačny/ à præteritis utrřař/ ostegřař/ zapřař &c. Et sunt etiam significationis numeri 43.

Nota 3. si præteritum in ultima syllaba habeat wals ut pomřauwal: sæpius utimur altera terminatione in čny. pomřauwačny / vel pomřuwačny / qui de altero malè loquitur ob concurent iam duplicis W.

Nota 3. Ex his Adiectivis awý/ finitis, solet formari

Sub-

De Formatione Adnominum à verbis.

XXXVIII. icý / ný / tý /

Participium, significans eum, qui aliquid agit, aut patitur. ut milugicý / amans, milowaný / amatus, zabigicý / occidens, zabitý / occisus &c.

XXXIX, čný /

Huic simile est in čný / significans eum, qui in tali, actione est. ut pospřihagičný / properabundus, vmiřragičný / moribundus, ofořostogičny / circumstantialis, &c. formatur ex participio activo, cý / mutato in čný ut in exemplis.

Nota sunt adhuc alia nomina adjectiva verbalia, tný / vel řný finita, his ferè similia, quorum derivationem supra p. 19. videre est.

XXXX. cý.

Hac formantur, à Præteritis, s. mutato in cý: penultima, & antepenultima (hac tamen potest etiam produci) est brevis, Et sunt activa, ut Sotwacý / Bazecý / psacý / řycý / oděwacý &c. vide supra n. 25. Not: 3.

XXXXI. tedsný /

Hoc adjectivum tribuitur illi rei, in quam actio exerceri potest. seu apud quem illa operatio fieri potest. Et dicuntur futura Passiva, ut čin. telný / řibilis, spasytelny / salvabilis &c. formantur à præteritis & finali abijciendo, & addendo tedsný. ut cýtitedlný / sensibilis, dicitur etiam cýtedsný.

Excipe Monosyllaba præterita, hæc enim talia adnomina non amant. sed utuntur alijs adjectivis. si quis tamen ta-

lia

**Trhnutlivý / vel trhulivý / lacerativus à trhnul / trbli-
wý a trbt / ꝛc. laceravit.**

*Observ. 13. Adjectiva passiva significationis in, nliwý /
vel tliwý / fiunt à præteritis passivis ny / vel tý / fini-
tis, ý finali mutato : in lliwý. ut*

*A Præteritis ny' finitis, Gmínowanlivý / dáwanlivý /
trwanlivý :c.*

**Čjiněnlivý / včíněnlivý / chycenlivý / přichycenlivý /
repěnlivý / mlčenlivý / vpěnlivý ꝛc.**

**A tý / trhnulivý zagatlivý ꝛc. Et hæc in terminatione
conveniunt, cum adjectivis tliwý activæ significationis.**

*Nota 1. plurima esse alia adjectiva in awý / vel iwý /
vel liwý / exeuntia, quæ non à verbis sed à nomi-
nibus derivantur. ut lastawý charus / à lasta charitas,
seu amor, pamětlivý / recordationis seu memoriæ bo-
næ, à pamět / memoria, smradlawý / fatidus, à smrad
factor, woňawý / odorifer, à wůně / odor &c. Et sunt
ejusdem significationis, sicut verbalia.*

*Nota 2. Esse magnam differentiam inter hæc adjectiva, for-
mata à præteritis perfectis, imperfectis, & frequenta-
tivis : qui retinent significationem verbi, seu præteriti, à
quo formantur. Et sicut verba perfecta, imperfecta,
frequentativa habent inter se differentiam, & unum
pro altero poni non potest, sic & inter hæc adjectiva se-
res habet.*

*Et iterum Nota, ex his adjectivis omnibus formari
etiam Nomina verbalia ; est / finita, ut činliwost /
ꝛc. quibus nominibus verbalibus postea si uti volis, de-
bes xouè attendere & observare, à quibus adjectivis, an
perfectis, vel imperfectis, vel frequentativis, derivata,
vel derivanda sunt, si sensum congruum efficere velis, ut
in exemplo, činlivý / I, činlivý / est imperfectum à
præ: imperf: činil / faciebat, včínlivý / est perfectum,*

ab

substantivum in et. ut Bráwef / Dráwef / dáwá:wef ꝛc.

Observa 2. Adjectiva in tliwý / formantur ab omnibus quibuscung, præteritis mutato finali l / in tli:wý / hoc modo.

A Præteritis al / finitis,

Omenowatlwý / Nominativus, roditlwý / Genitivus, dá:watlwý / Dativus, žalowatlwý / Accusativus, wola:tlwý / Vocativus, &c. trowatlwý / durativus.

Nota si quis velit habere adjectiva frequentativa, & illis opus habeat, potest illa formare ex præteritis frequentivorum, ut trowáwatlwý ꝛc.

A Præteritis, il / finitis.

Cintellwý / učinilwý / factivus, à præ: činil / učinil / pü:soblilwý / activus, dhytilwý / adhesivus &c.

Nota 1. Possunt adjectiva á præteritis il finitis adhuc aliter formari, scilicet abijciendo syllabam finalem il / ex præterito, & addere liwý. Ex hac posterior formatio est pulchrior & usitator. ut činli:wý / učinli:wý / pü:soblilwý / dhytilwý vel pčjchylwý / Borliwý / fervens, Bauřliwý / turbans &c.

Nota 2. si remaneat post abjectionem il / finalis l / ut páll / erit adjectivum palliwý / sed melius solet l / in illa syllaba !iwý / mutari in č / ut palčiwý / accensivus &c.

A Præteritis ěl / finitis.

Trepelwý / passivus, mlčielwý / taciturnus, à repěl / mlčel / sed melius illud t / abijcitur, & manebit, trepčiwý / mlčiel:řwý ꝛc.

A Præteritis ul / vel in duplicem consonantem finitis.

à robotil/ robotował; chłodny/ frigefaciens, à chładić/ fogny/ lactans, à fogił/ bogowny/ pugnans miłowny/ fregowny/ amans, à miłowal/ fregował/ bogował. Sic Branny/ ochranny/ chłubny/ wcinny/ zdiłny/ konny/ płodny/ radny/ płatny / krozny / strasny/ tagny / utratny/ ic. *Et adverte, si ante al/ vel il/ sit n/ tunc adjectivum habet duplex n/ ut in exemplis.*

Nota solent etiam formari Aliqua adjectiva in atyl/ & utyl/ à verbis, Neutris. ut wlsuty/ trestuty/ teluty/ ic. Sic stogaty / lezaty / stogata woda / lezaty piwo ic.

Nota 2. à prateritis monosyllabis, & frequentativis, non sunt yl/ finita. ołostogny/ circumstantialis, fit à presenti ołolo stogim.

Nota 2. In hac significatione solemus uti etiam adjectivis, čny/ finitis, de quibus supra n. 29. diximus. ut ołostogičny / circumstantialis utrbagičny / deductivus, budaucny/ futurus, hinc verbalia nomina, ołostogičnost / utrbagičnost / budaucnost ic. Et habent significationem sui verbi. Sic Wnssugičny/ Optativus, Poraučegičny/ Imperativus, oznamugičny / indicativus, poładagičny/ Positivus, předstawugičny/ vel scownawagičny/ Comparativus, nadnāssugičny / Superlativus, Idem significant, Wnssowatelny/ poraučitelny/ oznamowatelny / Poładatelny / předstawowatelny / nadnāssitelny : Idem Wnssowatılıy / Poraučitılıy / vel Poraučelily / oznamowatılıy / položılıy ic. per regulas supra dictas.

Nota 4. Adjectiva in Bny/ ut Služebny/ raužebny/ druzebny/ vide supra n. 19.

XXXXIV. celny/

ab včiniš/feicit, sic činlly ſłowě/est qui facit, vel fa-
cere solet, vel potest, sed actionem suam ad effectum non
perducit, vel non solet perducere, & ideò manet semper
actus vel in imperfectione, vel duratione, včinlly
ſłowě/ qui facit & factionem suam in effectum pro-
certo perducere solet, & perducit. Et idem intelligen-
dum est de nominibus verbalibus, ut činllyost/ včinli-
wošt. v. g. gá se twé/žstrany powědomé wěcy; včin-
llyostí duwěrugl/ego spero te id facturum. Žičkoly
šnažná/ a mnoho mohaucý w té přičině geho činl-
wošt/mně dobře powědoma gest/ wššal ic. scio qui-
dem illum in hac causa enixè laborare, & plurimum pos-
se, nihilominus &c. sic de alijs. & per hęc, & alia nomi-
na verbalia, potest mutari pulchrè constructio plurimis
& diversis modis &c.

*Nota 3. etiam differentiam inter adjectiva activa, &
passiva llyý/ finita. nam illa ut činllyý/ agunt,
bac patiuntur, činénllyý. sic činllyá wěc / quæ
solet facere, činénllyá wěc / quæ solet fieri včinllyá/
quæ solet efficere, včinénllyá / quæ solet effici. Sic
Přidáwallyý / est adjectivum activæ significationis
Přidáwanllyý/ qui solet addi, est passivæ vocis, à parti-
cipio passivo &c.*

*Et differunt bac adjectiva passiva, multum ab adje-
ctivis passivis tedlný/ finitis. ut činitedlný/ nam
bac potestatem, & quod potest fieri, significant, illa
autem significant, quod solet fieri. Et sic de omni-
bus alijs.*

XXXIII. ný /

*Hac adjectiva sunt ejus, qui tali actione gaudet:
formantur à prateritis al/ vel il/ finitis al/ vel il/
mutato in ný/ & penultima est brevis. ut mlly-
ný loquax, à mllyš/ robotný/ robotowný/ laboriosus,*

Ex hac ergo specie nominum vides, quam Copiosam sit Lingua Boëmica, ita ut nulli Linguae, nequidem Graeca cedat. nam quid quid Graeca vel Latina Lingua scientiarum habet, eas omnes in Lingua Boëmica, per proprios Boëmicos terminos, abstractis nominibus etiam non utendo, aut ea commiscendo, exprimere & efferre possumus.

CAP: XV.

De Nominibus Compositis, & Contractis.

I. **N**omina apud Boëmos Componuntur, vel ex duobus adjectivis: ut Starodáwnij / verus, dobrévolný / voluntarius, &c. vel ex Adjectivo & Substantivo, ut Dobromysl / Dobropřebnost / Prásmělnost / Chudopacholest / &c. unde postea Adjectiva proveniunt, Dobromyslňý / Dobropřebňý / Prásmělný &c. vel ex duobus Nominibus substantivis, ut Zpěvořečník / Poëta, Brásopani Venus, & cetera. vel ex nomine & verbo, sive sit Substantivum, sive adjectivum. ut Masogidel / Lidoged / Sarober / Sarmotlach / Sarobral / S. Sarobrálčč &c. vel ex verbo & nomine, ut Kratřnor / emunctorium, mastřhub, řa / &c.

Et Notabis, quod primum Nomen substantivum, vel adjectivum semper in o / terminari debeat. raro in aliam litteram.

II. Ex prapositionibus Componuntur innumera prorsus nomina. v. g. ex Nominis řamna / fornax : componi-

Hæc sunt significationis ejusdem, ut præcedentia n. 43. formantur à præteritis, & finali abijciedo, & addendo telny. ut Spasytelny salutaris, à spasyt / potestitelny / consolativus &c. vel potes hæc adjectiva aliter formare, ab ipsis Nominibus verbalibus, et finitis, addendo ad illa syllabam ny / ut Spasytel / salvator, Spasytelny. &c.

Nota à monosyllabis non formantur : item multum hæc adjectiva differre ab illis, quæ exeunt in tedny; nam hæc sunt possessiva, & habent potestatem passivam, quod possint fieri. ut Spasytedny / est salvabilis, qui potest salvari, potestytedny / consolabilis &c. at illa sunt activa, ut potestitelny / quod solatium adfert, Spasytelny / quod salvat. Et idem malè dicitur Spasytedné kázanj : nam kázanj / negni spasytedné / ale spasytedny gšau & ide : contio enim non est salvabilis, sed homines sunt salvabiles, & ideo dicendum est spasytelné kázanj / salutaris contio & cætera.

XXXXV. ůy /

Sunt verbalia & formantur, addendo ad præteritis verborum neutrorum. ut padly / lapsus, umrlý / zemrlý / mortuus, zšestlý / qui decessit, bývalý / qui solet esse, štusý / expertus &c. hæc Latini non habent.

Nota ex his omnibus adjectivis, qualiacumq; sint, sunt nomina y finale mutato in ost : ut supra jam insinuavi : etiam à præteritis passivis : ut věiněnost / factura, vymalovanost / pictura &c. v. g. to gest věiněnost rukav tvých / loco gest dílo rukav tvých &c. est factura manuum tuarum. Sic stvořěnost / quod est creatum, creatura &c.

Ex

In Nomine

Domini nostri

JESU CHRISTI

incipit

PARS IV.

Grammaticæ Boëmicæ,

DE PROSODIA,

⁊

Dobrowegšlownosti.

*Linguam Boëmicam in primis tribus Partibus
omisi, ut prolixitatem vitarem; In hac Parte ta-
men apponendam judicavi, propter Boëmos, quæ*

*Latinam non callent, ut & illis Versifica-
tio Boëmica innotescat.*

Cc

cur Substantivum zálamnij/ nadlamnij/ podlamnij/
předlamnij/ quod Latine non possum aliter exprimere,
nisi, post supra - sub - ante fornacem. Sic à no-
mine, Stůl mensa, formabů, zástoli / nadstoli /
podstoli / předstoli. à Město / Předměsti / Podměsti.
suburbium. à pello / infernus. předpell: / zápell. à
krow / sectum, podkrow / nadkrow / přikrow. ab
Bora mons, zábořij / podbořij. Et sic alia formare
potes. Mutando vocalem ultimam in y / Et si no-
men exit in Consonantem, additur v. servata li-
terarum Mutatione Et liquefactione. preposi-
tiones autem in vocalem exeuntes, producuntur,
ut in exemplis.

*III. Solent etiam Nomina apud Boëmos inter Pleba-
nos contrahi, quod etiam pro intelligentia Dis-
sentium, insinuandum duxi. ut Blažeg / contrahi-
tur & aliter dicitur. Blažel / Bláha / Alexius, Lexa.
Štebestyán / Štebesta. Ignatius, Hynel. Bohuslaw /
Bauffa / Duboslaw / Ducheť. Šimon / Šimel / l.
Šjma. Thomáso / Tomeso / l. Tomeť. Kieboř / Kji-
ha. Benedyť / Benda. Frantissel / Frantia. Sanyel /
Danda. Jakub / Buba. Wiktorýn / Wiktor. Waw-
řinec / Wávra. Bartholomég / Karroň / l. Barťa /
Augustýn / Augusta / Mikuláso / Miteso. Maxymi-
lián / Maxa. Seweryn / Sewera. Kliment / Bli-
ma. Ferdynand / Ferda. Wacslaw (à Wáceslaw / id
est Wiceslawy. Antiquitus enim dicebant wáce / & non
wice) Wacel / Wássa / Wasseť. Radslaw / Racel /
Wrathslaw / Wracel. Ladslaw / Lacel. Et alia plura.
Et hoc etiam non parùm Poëtæ scire proderit.*

*Quod hoc Capite dixi, posset per regulas in longum
tractari, sed rem abbreviare cogor, Alijs labo-
randum relinquo.*

FINIS SYNTAXEOS.



Slawa I.

D Dobrowegslownosti.

Dobrowegslownost / rci dobře wyslowowati.
 A te Czástce / gest poddana Slowta / gakožto /
 ktera gegich Přizwuk / a Gakotnost wyssetuge.
 A gest Wegslownost dwogj: giná Blasii / a giná
 Zpěwomluw.

Dobrowegslownost / wyslowuge gat Blasj / tak
 Zpěwomluwy. A w tom smyslu gmenuge se
 wetegně / Dobrowegslownost: ale v wegslow-
 nosti Zpěwomluw / gmenuge se twácně / Zpěwo-
 mluwnost. Aneb gináče / Zpěwořečnost / Zpě-
 woslownost / Zpěwozwučnost.

Slawa II.

D Rozdělení Známeť / z nichžto Slowky se působj.

Slowta / gat; dorčeno / gest poddana Dobro-
 wegslownosti / a člnj se / a nebo z gedně / a nebo
 zwojce Známeť. wetegně se gmenuge / Slowta.
 W Zpěwomluwě pal Zpěwoslowta.

Ze Známeť / giné gsau / Zwučty / aneb Samo-
 zwučty / (gináť Blasjčé) a / e / i / o / u / y /



CAP: I.

De Profodia.

Profodia docet rectè pronuciare. Et huic Parti subijcitur syllaba, utpote, quæ illarum accentum, & quantitatem rimetur. Alia est pronuciatioq̃ vocum, alia carminum.

Profodia, ut complectitur pronuciationem vocum, & carminum, vocatur in genere *Доброуѣрѣностъ*. Ut complectitur pronuciationem carminum, vocatur in specie, *Зрѣвоуѣрѣностъ*. dicitur etiam aliter *Зрѣвоуѣрѣностъ*; *Зрѣвоуѣрѣностъ*; *Зрѣвоуѣрѣностъ*.

CAP: II.

De Divisione literarum, ex quibus fiunt Syllabæ.

Syllaba ut dixi subijcitur Profodia, & fit vel ex una, vel pluribus, literis. In genere vocatur Syllaba, *Слова*; in Carmine *Зрѣвоуѣрѣностъ*.

Ex literis aliæ sunt Vocales, ut *а/ е/ і/ о/ u/ y/* Aliæ

Gliné Spoložwučty / aneb Saužwučty / a ty
 gsau wšsechny ostatnj žnamly.

Dwoghlásta / aneb Dwogzwučta / zedwauch
 hlasyřyž žnamet se sklada / a gest gich sedmá-
 cté. Gedenácte gich otevřených / a šest tag-
 ných. Z těch pať gedenácti gest pět stálých / a šest
 brostlwyř / totiž o předcházegicý Saužwučtau /
 a o nasledugicý hlasyřau brostáwagi.

Swoghlásty staly gsau : ay / au / ey / oy / uy.

Brostlwyř : ia / ie / ě / to / lu / uo.

Tagný : á / é / í / ó / ů / ý.

Onyřž nize wice w Hlawě 4.

Saužwučty se děl / na Přirozené / a Proměnitelne.

Přirozené / gsau wšsechny Spoložwučty / tať
 gať se obyčegným / a přirozeným způsobem / a
 zwukem wypowjdagj. a gsau tuco w Latinstem
 položený.

Proměnitelne / gsau řdyž Spoložwučty buď
 přirozený swág zwuk v wegslownosti potracugj /
 a proměňugj : anebo řdyž dolonke w ginssi Sau-
 žwučty se přeměňugj / a přetwářugj. A tať děl se
 zase Proměnitelný / na Spářený / a neřžměř-
 čený / (genž se bodcem znamenagj) a přeměň-
 lityř a neř přetwářlityř. Gmenugj se pře-
 twářlityř proto / že způsobu / a twárnosti ginssi
 Saužwučty berau. Spářený pať proto / že ty
 Spoložwučty tať se wyslowugj / gaťoby ge w bla-
 su / a zwuku napařil / a rozřřil.

Cc 3

Spářes

Aliz Consonantes : & sunt omnes reliquæ literæ.

Diphthongus est, quæ fit ex duabus vocalibus, & sunt Boëmis numero septemdecim , undecim apertæ (ex quibus quinque sunt firmæ, & sex concretivæ, id est solent cum antecedenti consonante, & sequenti vocali concrefcere) & sex occultæ.

Diphthongi firmæ sunt : ay/ au/ ey/oy/uy/

Concretivæ, ia/ ie/ ij/ io/ iu/ uo.

Occultæ, á/ é/ í/ ó/ ú/ ý/

De quibus plura infra cap. 4.

Consonantes dividuntur in Naturales, & Mutabiles. Naturales sunt omnes consonantes, sicut Ordinario, & naturali modo & tono pronunciantur. ut. B/ c/ d/ ff/ g/ B/ t/ l/ m/ n/ p/ r/ o/ t/ w/ x/ z.

Mutabiles sunt, quando consonantes modò dictæ, vel naturalem suum sonum in pronuntiatione amittunt, & mutant: vel quando absolute in alias consonantes transmutantur, & transformantur. Et sic dividuntur iterum Mutabiles, in Liquidas (quæ puncto notantur,) & Transformativas.

Spařený/ (ginaKapařeně/Měkké/Spařenečty)
a Přetvařlivé Spoložwoučty / gsau na.
 proti w Latinskem položeny.

Sau Spauzwoučty se děli/ na **Žnámky** **Křemé/** **Poso.**
Křásné/ a **dwognásobné.**

Křemé/ a **Posobkřásné** wiz naproti w Latinskem.

Dwognásobné gsau/ c/ č/ ch/ ě/ š/ ř. nebo c. pla-
 ti c3/ • č3/ ch/ gest bez toho z dwogi **Žnámky** slo-
 žená. / ě3/ š/ dwogi **ř/ ř/ řo.** které toliko w Cy-
 zonáro-stých/ a Přigměních místo má.

Glawa III.

O Čzasiu neblížto **Přizwoufu/** a
Čakotnosti Slowek.

Žžyt Čzestý reděli časii/ od Přizwoufu/ tak gačo
 Žzestý/ a Kadnstý. proto že Čzestý **Blábolowe/**
 aneb **Blasow/** wypowidagi se/ a nebo **dlauze/** a
 nebo **krátce /** podle znamýnka **Přizwoufu.** nebo
 kdežkoliw **znamýnko /** neb **čárka /** na **žwoúce** se
wynacházý/ tebd se ta **žwoúka** (krom **i/ ě/**) pro-
dluzuge/ bez **znamýnka** se pač **krátkuge/** z. **krá-**
čka **wyslowuge.** Ž geden **kazdý Čzech /** z samo-
ho **wyřknutí/** a **wypowědění/** snadně čao a pří-
zwouf **rozpoznati** může/ proto že **gednostegněbo**
časii w **žpěwomluvě /** gačo w **rozprávce** se
vžíwá.

Consonantes Liquidæ sunt, b/ ě/ ō/ f/ g/ l/ m/ n/ r/ p/ ř/ š/ t/ w/ z.

Transformativæ sunt, d/ c/ ě/ ſ/ t/ r/ ř/ t/ z. de quibus infra.

Porro Consonantes dividuntur in mutas, semivocales, & Duplices.

Mutæ sunt, b/ c/ d/ g/ ſ/ t/ p/ r/ z/

Semivocales, ff/ ř/ m/ n/ r/ š/ w/ f.

Duplices, c/ ě/ ě/ ě/ š/ ř/ nam c/ valet cz/ ě/ ěz/ ě/ est absq; hoc ex duplici composita ř/ řz/ š/ řř/ ř/ řř/ & apud Latinos cs. quæ litera in peregrinis locum habet.

CAP: III.

De Tempore, seu Tono, & Quantitate Syllabarum.

Lingua Boëmica non distinguit tempus à tono, sicut Græca & Latina; quia voces Boëmicæ pronunciantur vel longè, vel breviter secundum acceptum. Nam ubicunq; est accentus, super vocali (præter l/ & ě/) producuntur, & attoluntur. ubi verò accentus deest, corripuntur, & deprimuntur. Et quivis Boëmus, ex ipsa pronunciatone, vel locutione facillimè tempus, & tonum dignoscere potest, quia idem tempus in carmine, quod in loquela observatur.

Čas / aneb Přizvuk / gest chwilla wyslowene /
aneb propowedene Slowty. A každá Slowka
gest a nebo prwnj / a nebo prostřednj / a nebo
poslednj.

Prwnj Slowka / ginát Předoslowka / gest kře-
ra w Slowcy / wicegi Slowek, předni mjesto drži.
doloženo gest (wice Slowek) pro gednaslowky /
kteréz se mezy poslednj Slowky počítají.

Prostředoslowka / ginát Mezoslowka / gest
která negni / ani prwnj / ani poslednj.

Žadoslowka / gest která Slowce končí / a sto-
nawá.

3 tčy každá gest / a nebo dlouhá / a nebo krátká / a
nebo obecnj. **Dlouhá :** na gegizto wyslow.
nosti dwogihó času se užíwá. **Krátká /** která
toliko gednoho potřebuge času. **Obecnj**
gest / která w zpěwu / a nebo krátká / a nebo dlou-
há býti může.

Slawa IV.

O Prodlažilosti / a Krátkosti Zvuček / a Dwoghláseč.

- W** Rzeči Česté / gsau wsechny Samozwučky
krátký / totiž a / e / i / o / u / y.
- Dwoghláseč /** ay / au / ey / oy / uy / gsau wždydny
'dlouhý.

Znameneg ay / nýněgsšibo času / wýpowídá se strže
ey : gako mjesto day / tiskáme dey / neb deg.

Žna,

Tempus, seu tonus, est syllabæ pronunciationis mora. Et omnis syllaba vel est prima, vel media, vel ultima.

Prima syllaba dicitur, quæ in dictione plurimum syllabarum principem locum obtinet. adjectum est plurimum syllabarum, propter monosyllaba, quæ ultimis syllabis connumerantur. Media omnis dicitur, quæ neq; prima est, neq; ultima.

Ultima est, quæ dictionem terminat.

Harumquævis, aut longa est, aut brevis, aut communis. Longa est, in cuius prolatione duo tempora consumuntur. Brevis, seu correpta, est quæ unum duntaxat tempus continet. Communis, quæ in versu tum brevis, tum longa esse potest.

CAP: IV.

De Longitudine, & Brevitate Vocalium, & Diphthongorum.

1. **I**N Lingua Boëmica omnes Vocales sunt breves. ut a/ e/ i/ o/ u/ y.
2. Diphthongi, ay/ au/ ey/ oy uy/ semper sunt longæ.

Nota, ay/ moderno tempore, apud Boëmos semper pronunciatur per ey. ut lico day / dicimus dey/ s. deg.

Znameneg z. ay / ey / oy / uy / negsau nýni Čzechu
w hrubým zwýku / a magi místo obwzkláštěné w
gednoslowce / a w loncy slow. Gestliže kdy u
prostředku se nacházeji / tehdy negsau dwog-
blásky / ale Slowky. a tehdy y / místo Sauzwu-
čky g / se klade. gako dustoyný / poctoyný / místo
dustogný / potogný zc. Šy wssat / genž se o žwu-
čkau / y / proměňuje / y w prostředku místo mj-
wá. gako wyweyssený / neb wywýssený zc. Ale
může se wssudy / a we wssch těch dwogbláskách
místo y / také g psáti / A zas naproti

3. Dwogblásky oostliwý / ie / io / iu / gsau wzdý-
čny krátký : ač io / iu / gsau welmi řídký / ij / uo /
wzdýčny dlouhý. ia gest obogetná : eo gest někdy
dlauhá / někdy krátká. gako / diábel / wonlawý zc.

Znameneg / tyto dwogblásky wybláskugi se / ga-
ko gedna známka / a (i) o předcházející Sau-
zwučkau oostuge. ie / wyslowuge se krátce skrz
e. io / skrz o krátce. in / skrz u krátce. ij skrz
gedno dlouhé i. uo / skrz dlouhý ú. ia skrz a dlou-
hý / neb krátký. A předcházející Spozwučka
wzdýčny se změníuge / t. napačuge / krom před
dwogbláskau / uo. gako práwie / sediel / zlosto / pro-
měniugi / diňto / Buob / wuol / wonlawý / zc.

Znameneg z. To wědět / k tomu si cýli prospěge /
že někdy z potřeby zpřeměnění / skrz ozdobku /
slowe Rozdělilka / takowan dwogblásku na žwu-
čky rozřešnauti mocy budeso. .ku příkladu z
diábel dwauch Slowel / můžešo učiniti / di : á : bel /
třich slowel zc.

Nota 2. ay/ ey/ oy/ uy/ non sunt adeò frequentes in Lingua Boëmica, & habent locum petissimùm in monosyllabis, & in fine dictionis. s; quando in medio inveniuntur, tunc non sunt diphthongi, sed syllabe. Et tunc y, loco consonantis g; ponitur. ut du. stoyný/ potoyný; locò dustogny/ potogný &c. Ex tamen, quæ cum ý; permutari solet, etiam in medio locum habet. ut wyweyssený/ vel wywýssený/ exaltatus &c. Sed potest loco y/ etiam semper scribi g; in omnibus his diphthongis, et è contr.

3. Diphthongi concretivæ, ie/ io/ iu/ sunt semper breves, licet io/ iu/ rarissimè dentur. ü/ uo/ semper longæ. ia/ anceps, aliquando brevis, aliquando longa. ut *Diábel*/ Diabolus, *wonia*, *wý*/ odorifer.

Nota, hæ Diphthongi pronunciantur sicut una vocalis, & (i) cum consonante antecedenti concrefcit. *ie*/ pronunciat per *e*, breviter *io*/ per *o* breviter, *iu*/ per *u*, breviter, *ü*/ per unum *i* longum. *uo*/ per *u* longum. *ia*/ per *a* longum, vel breve. Et semper antecedens consonans liquefcit, præter ante *uo*. ut *Práwie*/ rectè *sediel*/ sedit, *zlold*/ stipendium, *promeniugi*/ permuto, *dñlo*/ labor, *Buoß*/ Deus, *Wuol*/ bos, *wonia wý*/ &c.

Nota 2. hoc tibi scire ad hunc finem proderit, quòd necessitate Poëtica aliquando poteris, per figuram *Diercsin*, talem diphthongum in ipsas vocales dividere. v. g. ex *diábel*; duarum syllabarum, potes; ficere *di: a: Bel*/ trium syllabarum &c.

Znameneg 3. Tak take y Eyzondrodská gmena budešo mocy rozděliti. galo Jeziso/ nužeso w zpř. womluwě stez tti Slowy wypowiediti. J-é- ziso. Syce tti:áme / a pišeme Heziso. a nápo- dobně dobře. nebo že w glných gazycých ie piše J přičina gest ta/že g/v nich se wypowida. galo Kzcestý Gamma Jesu pat / a glná podobná Ji- dowská gmena/ musý se wypowidati/ stze Kzec- itý Jota. A tak potřebitedlně musý se psáti J. Ale v Czechů ta přičina přestává / proto že v nich; g/ nikdá se newypowida stez Gamma, ale wždy- dny na spůsob jota, jakž nize w Bl. 6. Poz: 9. wi- dėti gest. A tak Czechowe ta gmena dobře stez g/ pišij. galo Heziso/ Beruzalem ic. A poně- wadž pat Snámka/ před Zwučkau položená / mi- sto g/ se wypowida/ pročez obogim spůsobem stez g/ a nebo stez i/ dobře se pišij.

4. Dwogblásty Eagný/ á/ é/ í/ ó/ ú/ ý / wždydny gšau dkaubi/ a wyslowugi se / galo dwogi Sa- mozwučta. A proto se Eagný gmenugi/že kaž- dá má w sobě/ tagné gestté gednu Zwučku / ga- lo a/ má / a tagi w sobě družé a / é / družé e. A tak y glnšij. Jakož pat Statj Czechowe ne- ožjwali žádných znamýnel / neb íarel / ale na místě gích / psáwali / a přidáwali gestté gednu Zwučku. galo Paan/ Leeto/Dišo / Beroodes/ Wuul/Syyla/ ic. galž w Starých Zněbách wi- dėti gest. Ale po Wynalezeni Znamenců aneb Znamýnel / nýněgšišo íasu pišeme / takto: Pán/ Lito/Dišo / Beródes/Wúl/ neb Wúl/Syyla & cetera.

Nota 3. Sic etiam alia peregrina nomina potes dividere. ut *Jizlſo* potes dicere in Carmine per tres syllabas *J. é. zifſo*. aliàs dicimus *Bezſſo* per *G*. & etiam benè. nam quòd in alijs Linguis ſcribatur per *J* & non per *G*. ratio eſt, quia *G*. per Gamma pronunciatur, *J*eſus autem & ſimilia Hebraica nomina debent pronunciari per *Jota*: Et ſic neceſſariò per *J*. ſcribenda ſunt. In Boëmiciſ autem ceſſat illa ratio, quia illud *G* nunquam pronunciatur per Gamma, ſed ſemper per modum *Jota*, ut infra c. 6. obſ: 9. videre eſt. Et ſic Boëmi benè ſcribunt illa nomina per *G* ut *Bezſſo*. *Bezuzalem* / *ic*. Et cum litera *y* ante vocalem poſita ſoleat loco *G* pronunciari, ut infra c. 1. ideò utroq; modo, ſive per *G*: ſive per *J*. bene ſcribuntur.

4. Diphthongi occultæ *á* / *é* / *í* / *ó* / *û* / *ý* ſemper ſunt longæ. Et pronunciantur tanquam eſſet duplex vocalis. nam *á* / habet occultum *a*. *é* / alterum *e*. Et ſic reliquæ. Et Veteres non utebantur accentibus, ſed ſemper duplicem vocalem ponebant. ut *Paan* / Dominus. *Leeto* / ætas, l. annus. *dülo* / opus, *Berodes*. *Wuul* / bos. *Syſſa* / fortitudo, & cætera, ut in Libris antiquis videre eſt. ſed inventis accentibus, moderno tempore ſcribimus, hoc modo: *Pán* / *Leeto* / *dülo* / *Beródes* / *wúl* / vel *wül* / *Syſſa* / & cætera.

Nota

Žnameneg/ Bylalyby kdy toho nužná potřeba/ a příčina/ neb otrasa žptwomkwy to by rlasowala/ teby w te případnosti y talowá ragná Swoghlásta mohla by rozdělena býti. Tu příkladu. z Pánadwau Slowel/ možloby se učiniti/ třich Slowel. Da.á.na. Prwnj žwučku žkrátic. Wináče bez dostatečné příčiny/ a musytedníe potreby/ nemá se te swobody požiwati. A toť gest ó starožitnosti powédjino. A se

Pozorug I. ty ragný dwoghlásty á/é/í/ó/ú/y/ gmenugi dlawby/ nebolizto žnámkowitý/ ginát čárkowitý žwučky. Protože ty starý dwoghlásty / aa/ ee/ ä / oo/ uu/ yy/ glž se wjice nežiwagi/ a ty žwučky/ bez ginssi / samy od sebe / (dlawbým wššat žwučkem) se wšlowugi. A protož tdežto. llo co / ó dlawbých/ aneb žnámkowitých žwučků psati budu/ to ó tčto Swoghlástkých ragných rozuměti se má.

Pozorug II. i/ nýnéžššibo času se nečártuge/ ani se nežiwá dwogibo ä: ale piššeme i/ genž dlawbý ž wyžnamenáwá.

Pozorug III. o/ o Ezechů wždydny gest krátké/ kromé gmen Cyzonárodských/ kceré dlawbé o žadzugi. gačoberódeo/ Ewropa. Wššat žptwotečnij to o/ y w Cyzonárodských gménijž žkrátiti může.

Pozorug IV. ii scownáwá se/ o dwoghlásta uo. ne: bo se pišše/ buč wúl / būč anebo wúl / būč / mýšto wuol/ buol. c. očemž niže wjcegi.

hla

Nota, Si necessitas, ratio, & pulchritudo carminis exposceret, posset etiam occulta diphthongus dividi. v. g. ex Pána duarum syllabarum, posset esse trium syllabarum, Pa·d·na prima vocali correpta. Aliis absq; ratione, & summa necessitate non est hoc faciendum. Et hac de antiquitate. at

Observa I. Ego has diphthongos occultas, *á/ é/ i/ ó/ ū/ ý/* appello vocales longas, vel vocales accentuatas. Siquidem illarum diphthongi antiquarum, *aa/ ee/ ij/ oo/ uu/ yy/* jam ex usu abierunt, & dicuntur vocales per se absq; ulla alia vocali, longo tamen tono pronunciantur. Itaq; ubi de vocali accentuata, vel longa aliquid dixeró, intelligo has diphthongos occultas.

Observa II. *i* hodie nunquam accentuatur, nec etiam utimur amplius duplici *ij* : sed scribimus *j*. quod significat *j*. longum.

Observa III. *o*/ apud Boëmos semper est breve, præter nomina peregrina, quæ *o*/ longum retinent, & tunc accentuatur. ut *Geródes/ Európa*. Poëta tamen illud *o*/ etiam in peregrinis corripere potest.

Observa IV. *u*/ coincidit cum Diphthongo *uo*/ & idem significant. nam potest scribi *wúl/ Búl/* vel *wül/ Bül/* loco *wuol/ Buol* ic. de quo etiam infra.

Hlava V.

O Znamenechъ Gazyka
Sjestého.

- Znamýnto/ gináč Znamenec neb Znaménce/ gest trogi: čárka / aneb čartowitý. Polokolce / ginák Polokolec/ neb Polokolecíný. a Bodec/ t. punkt.
- Čárkau se znamýntugi žwuěly/ á/ é/ ú/ ý: a ó/ w Cyzonárodských. i nyní se nečártuge / gaž wegije w Hlawě 4. Pozorugičnosti. 2. dotčeno gest.
- Polokolcem znamýntugi se é / ú. A ta Znamýnta to wyznamenáwagi / zě é / ú/ gest tebdáž dwogbláskau brostkau. nebo gináce se wyblássuge é/ a gináce é. Rozdij gich wysloweni / syce z samé žwuěly pochopiti se nemúže / ale ze Slowky/ a ze Slowce. gažo gináce se wyslowuge/ Prawě/ a gináce Prawé. ú / nad kterým Zněhotlačilowé celý kolečko / gažo Búß / stawěgi/ z strany wyslownosti/ žádného rozdijku od ú nemá/ ale tolko w přičlně počátečnosti. nebo ú pocházý od uu. a ú/ od uu. A powědomost tohoto rozdijku z strany žwuěel / a dwogbláset / Brubět slaužiti bude/ k wyrozuměni žpěwočelnjstých Ůzdoß. O kterých gšme w Dobromluwnosti oznámili.

Dd

4. PUM

De Accentibus Linguæ Boëmicæ.

1. **A**ccentus est triplex, lineatus, 1. Circumflexus. Et punctum. 1

2. Accentu lineato, signantur vocales longæ, *á/ é/ ú/ ý/ & ó /* in peregrinis. i hodie non accentuatur, ut dixi proximo Cap: 4. Observatione 2. 2

3. Circumflexo signantur *é/ & ú.* Et tunc significant diphthongum concretivam. nam aliter pronuntiatur *é/ &* aliter *é.* Diversitas quidem pronuntiationis ex sola vocali non potest haberi, sed ex syllaba, & dictione. ut, aliter pronuntiatur, *právě* dicens, & aliter *právě* verum. *ú/* supra quod Impressores etiam integrum circulum ponere solent, ut, *Büß/* quoad pronuntiationem ab *ú/* non distinguitur. sed solúm quoad orginem, nam *ú/* provenit ab *uu/ & uo/* ab *uo.* Et cognitio hujus distinctionis ratione vocalium, & diphthongorum, multúm tibi proderit ad intelligendum figuras Poëticas. de quibus in Syntaxi diximus. 3

4. Pun-

4. Punctem / aneb Bodcem se znamenagi spoznaučty opazené/ nebo lizto proměné. Uad
 o pisse se dwogj Bodec. Ale mýsto o/ w prostřed-
 ku Slowy užíwáme dwogjho ff. Zněboti stowe
 užíwagi Bodce zaostřeného/ galsz z ríštěných Iněb
 widěti. Pisati ē/ a ě/ také položstugi.

Znameneg/ Zvučka i/ a j/ znamenagi se wždydny
 Bodcem/ kterýz negni znamenim niálé wgsflow-
 nosti. protože i wždydny gest krátke: a j wždy
 dny dlouhé. A je gedno krátce/ a druhý dlouze
 se wypořádá / to nečinj Bodec/ nybrz dlé m:ho
 zdánj/ proto se ten Bodec nad čema zvučkama i/
 i klade/ aby se od přestáwet/ a čarek rozeznáwati.

Glawa VI.

D Spoznaučfách Známf- wáných/ aneb Napazřených/ a gich y gínstich Wýstownosti.

Sauzwučet Spazowatedlných gest třenát / a ty
 je známýnstugi / galsz nažoře w Gl: 2. widěti
 gest. A protoz řdykollw se Sauzwučky zna-
 mýnstugi: položde se napazugi: to gest swúg pře-
 rozený zwut / a glas proměňngi. A tak zna-
 menowce Sauzwučet / budaw tožé znamenim
 proměny přerozeného zwutu.

4. Puncto solent notari Consonantes liquidæ. supra & solet etiam scribi duplex punctum. sed loco & in medijs semper utimur duplici ꝑ. Impressores ntuntur puncto accuto, ut ex libris aparet. Scribæ supra é/ & ê/ etiam circumflexum ponere solent.

Nota, Vocalis I/ & i/ semper punctuatur : quod punctum non est signum alicujus pronunciationis, quia i semper breve, i semper longum. Et quòd unum breviter, alterum longè pronuncietur, hoc punctum non facit, sed meo judicio, punctum illud supra I/ & i/ ideò ponitur, ut distinguatur, à commatibus.

CAP: VI.

De Consonantibus Accentuatis, seu Liquidis, & harum, aliarúmque; pronuntiatione.

Consonantes, quæ liquefcunt, sunt quatuordecim, & notantur accentu, ut supra cap: 2. videre est. Quandocúmque; itaque; accentuantur consonantes, semper liquefcunt, id est, amittunt suum Naturalem sonum. Et sic accentus consonantium, erunt tibi signa mutati & mutandi naturalis soni.

ia/ ie/ io/ nam hæc antecedentes consonantes liquefaciunt) sequuntur, tunc habent sonum naturalem, Latini in suis Dictionibus, pronunciationem hujus vocalis y/ non habent, quia illas consonantes, post quas sequitur i/ semper tantum liquidè pronunciant.

Obserua 4. Consonantium d/ ñ/ t/ Latini liquidam pronunciationem, qualem Boëmi habent, in odpowéd:ti/nyni, t:ti & in alijs innumeris dictionibus, non habent. Sed Naturalem pronunciationem, quando y/ sequitur, pronunciamus, sicut Latini pronunciant in suis dictionibus, in quibus post d, n, t, vocalis i sequitur

Hoc tamen depronunciatione Consonantium liquefactarum, pro directione, & faciliori addiscentia suggero: quod Consonantes liquide, serè apud Boëmos ita pronunciantur, ac si inter consonantem liquidam, & sequentem vocalem (g) pronunciantes, at non pleno & integro, sed quasi medio, & curto sono. Et si sequitur diphterongus, ia ieio, tunc illud i pronunciat, quasi g' ut niel, pronunciat quasi ingel, wouitawoy, quasi wongawoy, wiedzeti, quasi diceret wgedgeti ic. Et per hunc modum potest quis facile assequi, & paulatim genuinam addiscere pronunciationem.

Dd 3

Ob

Observabis 1. Pronunciatio harum consonantium liquidarum, non potest per calamum, vel scripturam, quæ nullum sonum habet, demonstrari, sed viva voce discenda, et monstranda est. nam distincta est Liquidæ, & Illiquidæ pronunciatio. *ut celo/ integram. Si c accentuetur, erit .el· frons, & est diversa pronunciationis. Sic gád libenter, & iád, ordo, wi·o/ pagus, & web/ pediculus, te, serpas, & rez mendatium &c. Et has pronunciationses Lingua Latina non habet. Germani nostrum c/ possunt pronunciare per dφ: o, per |φ.*

Observabis 2. Consonantes aliæ mutatæ, seu liquidæ, b / f/ m̄p/ w/ pronunciantur à Boëmis, sicut pronunciantur à Latinis in dictionibus, ubi i dictas consonantes sequitur. v. g.

B/ in bil. Bubil' &c. pronunciatur sicut in Latinis dictionibus: tibi, habito.

S/ : siēm/ ut Latinè infilius, sictus, &c. m/ miji/ pominuſ, &c. ut in Latinis, mibi, Dominus.

P/ : paupiti/pil/pila' ut in Latinis, pilous, pila.

W/ : widéti/powjm, &c. sicut in Latinis, video, providus.

Observa 3. Quando autem post B/ ff/ m/ p/ w/ aliæ vocales (præter l/ |/ item diphthongum
la:

Znameneg 5. (nebo co se w Latinštem obf: 1. 2. 3. 4. psalo/ to t samým Latinšlum patrij) Spolo-
zwoičty napačené/ punktem se znamenagi. gafo
wederi/ práwie/ dábel/ nárty/ zemie ic. Klad B/ff/ t/se
nepřáwá Bodec/ ale když se proměnuji/ aneb spa-
řugi/ pišši se ořewčené takto b/ f/ l. Načez Bněbo-
řlačikům dobrý pozor dáti slušši/ tak aby těch šau-
řwučet / gedné za družau/ totiž zawřené za ořewře-
řau nemátli. gaž se od některých posawád dálo.

Znameneg 6. Mýsto toho Bodec / Spoloznámeř
zněčiených / může se také po týchž Spolozwo-
čích mále i klásti. gafo wiewietí/ práwie/ dábel/
nárty/ zemie/ ic. což obwzřáštne pišáři činiwagi.

Wyměnic čtyry / i / ě / b / ž / které swiig Bodec
wzdychny zachowáwagi. ž wšsal nápodobně mi-
sto Bodec/ někdý i kládáwá. jako žiádný/ žiádati/
žienit.se ic. Než posšetři y toho : je to i/ mý-
sto punktu/ totiž w těch Slowkách klásti se mů-
že/ w kerých nasleduge a/ e/ o/ u/ a tebdáz to
mýsto punktu položene i/ o nasledugicý žwuč-
řau přišeb, dwogblářtu. Tak

Podobným působem / w ia / ie / io / iu / ěa / ěe / ěo /
ěu / da / de / do / du / za / ze / zo / zu / rozumij se / a
gřau tam ugně dwogblářty / ia / ie / io / iu / gafo-
by gřy psal / ia / cie / cio / ciu / ěia / ěie / ěio / ěiu ic.
nebo ten Bodec na Spolozwoičce/ má moc o weg-
řlownosti žwučty i. To wšsal i někda se nepřáwá.

Obſerva 5. Conſonantes liquefactæ , notantur puncto. ut *wēdētī* / ſcire, *práwē* / rectè , *ſábel* / diabolus, *náſtý* / aliquis, *zēme* / terra &c. *B* / *ff* / *l* non ſolet notari puncto, ſed quando liqueſcit, ſcribitur hoc modo , *b* / *ff* / *l*. quod Impreſſores benè notent, ne has conſonantes apertas , cum clauſis confundant. uti à non nullis hætenus fiebat.

Obſerva 6. loco illius puncti liquidarum Conſonantium, poteſt poſt ipſam conſonantem *l* poni, & erit eadem pronuntiatio. ut *wlédletī* / *práwē* / *diáſbel* / *náſtý* / *zēme*. Quod maximè ſcribæ faciunt.

Excipiuntur quatuor, *č* / *č̇* / *š* / *ž* / *que ſemper punctum, ſeu accentum retinent. ž* tamen, ſolet etiam loco puncti *l* ponere. ut *žádny* / nullus, *žádati* / poſtulare, *ženiti ſe* / ducere uxorem &c. loco *žádny* / *žádati* / *ženiti ſe*. Sed Nota, loco puncti poteſt *l* poſtponi, ſolum in illis ſyllabis, ubi ſequitur *a* / *e* / *o* / *u* & tunc illud loco puncti poſitum *l* cum ſequentē vocali, *a* / *e* / *o* conſtituit diphthongum. ut in exemplis.

Eodem modo in *čá* / *čē* / *čó* / *čú* / *čá* / *čē* / *čó* / *čú* / *šá* / *šē* / *šo* / *šu* / *žá* / *žē* / *žo* / *žu*. intelliguntur, & ſunt occultè diphthongi, *ia* / *ie* / *io* / *iua* acſi ſcriberes, *cia* / *cie* / *cio* / *ciu* / *ria* / *rie* &c. quia illud punctum in Conſonante uſq; vocalis *l* in pronuntiando habet. ſed illud *l* nunquam ſolet ſcribi.

Znameneg 7. Když nasleduge Zwučka i/ po Spozwučných znamkách proměnitelných / pořáde / a vzdydný ta předcházející spozwučná se napačuje. t. w swém přirozenem Zwuku proměňuje. Však ale ta Spozwučka spárená (inymu čtyř, ě/ě/š/ž/) punktem se neznamyňtuge. Příčina gest ta / je punkt Spozwuček gest Znamení proměnitelnosti / a proto se klade / abychom wěděli / že ta Spozwučka gest proměnitelná / a spárená / a že proměnila / a napačeně wyslowiti se má / kterážto příčina tuto / když i/ i/ nasleduge / přestává. Nebo poněwadž před i/ i/ vzdydný Spozwučka se spáruje / tehdy tu samo i/ a i/ gest dostatečné znamení proměnění a spárenečné Spozwučky. A není tu potřebi punktu / proto že by zbytečný byl. Ežež při ginšich Zwučkách / a / e / o / u / když nasledugi / není gačo wonawý / weda / a w ginšich podobných Slowcích / gestliže se n / a w / nepunktuge / anež před a / e / nepřidá i / žádný wěděti nebude / zdali předcházející Spozwučka / n / w / gest proměnitelná. A protož když se tak bez i pisse / pořáde má se Znamenec klásti / gestliže předcházející Spozwučka se změníuge. gačo wofawý / weda. Syce weda / nezmění / šli w / bude giněho wyznamenání / od slowa wedu ic.

Znameneg 8. Bněšotlačlowe / dwogblástu le / seřtugi w ě / punktowané. Bdežto Punkt / to i w sobě kryje / a seřstlan Dwogzwučku wyznamenává. jakž gsem již našote oznámil.

Obser-

Observ: 7. Quando sequitur vocalis *i/* vel *j/* consonantem mutabilem, semper illa consonans liquefcit, ut jam antè dixi. Verùm consonans illa liquida (præter illas quatuor *é/è/ø/ÿ.*) non notatur puncto. Ratio est, quia punctum consonantium, est signum mutationis, & ponitur idè, ut sciamus consonantem esse liquefactam, & liquidè pronuntiandam. quæ ratio hic, quando *i/j* sequitur, cessat. nam cum ante *i/* semper consonans liquefcit, illud ipsum *i/j* est sufficiens signum liquefactæ, & liquidè pronuntiandæ consonantis. nec opus est puncto, quia esset superfluum. Quod in alijs vocalibus, *a/ e/ o/ u/* quando sequuntur, non est. ut in *wonawý/ weda*: si *n/* & *w/* non punctuatur, vel ante *a/* & *e* non addatur *i/* nemo poterit scire, utrum antecedens consonans, *n/ w/* liquefcit. atq; adeò dum sic, sine *i/* scribitur, debet semper poni accentus, si antecedens consonans liquefcit. ut *wonawý / weda/* sciens aliàs *weda/* si *w* non liquefcit, est dicens &c.

Observa 8. Impressores diphthongum *ie/* contrahunt in *é* cum puncto, quod punctum illud *i/* subintellectum habet, & diphthongum concretam significat, ut supra dixi.

23
Observa. 9. Omnes consonantes, quando non liquefcunt, pronunciantur, sicut apud Latinos: præter liquidam Latinam pronunciationem, de qua supra hoc cap: obs: 2.

De c/ & g/ hoc est Notandum, quòd Latini sepè c/ pronunciant sicut B/ quòd apud Boëmos non est. v. g. in dictione ecce, primum c/ pronunciatu'r quasi B/ sed Boëmi semper pronunciant c/ sicut Latini alterum c/ in ecce.

Illud etiam Notandum est, quando ad c/ apponitur B/ tunc c/ consonat cum B/ & pronunciatu'r sicut ch, apud Latinos, in dictione charta, chorda &c. ut chytati/ capere, Chůwa/ Nutrix, nech/ relinqua, nechcy/ nolo, &c. Et idè ch/ habetur apud Boëmos pro una litera.

G. Latini dupliciter pronunciant. ut gratias age, dily činjm/ generosus, Starečiny/ sed Boëmi tantum posteriori modo illud g pronunciant, sicut Latini in generosus. ut gá/gestě ic. In peregrinis tamen vocibus, illud g; retinet suum sonum, & pronunciatu'r aqùè sicut, apud Latinos, in gratias ago: ut Gašryel/ MargaretBa/ GottBard ic. Et tunc pro differentia illud g/ solet punctua-

Demutatione Vocalium, & Diphthongorum.

Слова VII.

а Эвогблáf.

I. *a/ e/ i/ o/ u/ y/* vocales breves nunquam mutantur. Præter *i* & *u* quando ante vocalem ponitur, solet transire in Consonantem, & tunc scribitur longum *i* ut *iatos/ vel yatos. Ju vel Ya* etc. quod *i/ & y/* iterum mutari potest in *g/* ut *gatos/ gá* etc.

Nota non habet hoc locum syllud J. vel X. vel li inter duas vocales pro consonante ponere, v. g. wisse. iat / u sse. iat etc. incurreret enim in diphthongum Concrevitam, & faceret sensum dubium, sed scribes wisse. iat etc.

II. Diphthongus occulta, seu longum *i/ & diphthongus ie*, habent affinitatem, & invicem permutantur. Olim indistinctè in omnibus partibus orationis & dictionibus *i/* permurabatur in *le/ & vice versa le/ in i/*: ut libri antiqui attestantur. Et hoc se scire iuvabit, pro intellectu librorum antiquorum, & ad multa alia. Nam de factis hoc Poëta, quibus plura licent, faciunt per Aristarchon. v. g. *Ευσφαι. θέσφα* etc. *Κυρφαρι & Σπιδφαρι. Οράτορες ταραδ*: ut *να mau wjru & na nau wjse. i/ ad eadem fidem & c.*

Ca. VII.

Слова VII.

а Эвогблáf.

I. *a/ e/ i/ o/ u/ y/* Swoiety sedatý nítod se neproměnují. *Бром i/ y/ teci/* *toj se před ginau wu i/ tau stádan/ proměnují se w Sauswoučtu: a i/ pisse se dšaubým. Ru p. iatos/ n. yatos. já/ neb yá* etc. *At o/ i/ neb y/ zase w g. proměného býti může. gatos/ gá/ etc.*

Šnameneg: *Корьро J neb Y. mezy dwé Swoiety ja Sposozwučnan položitel třeč/ ro nemá mšštagato/ wššelliat/ neb wššelliat etc. nebo zase wde soby o dwogbšastu eroššiwau/ a púšobšo postybné čtenj y wyrojuměnj. ale pšatí Budeše/ wššelliat etc.*

II. *Dwogbšastá ragná/ aneb Swoička dšaubá j: a dwogbšastá te/ magi mezy sebau přibuznost/ a gežna w deubau se proměnuje. Předěššle wyždnny/ a bez rozdišštu/ we wššedě čáště teci/ a sšowčp/ i/ stášo se/ y wyššowowášo/ ja te. a zase te/ ja i. gats/ ro šač tnyby pšněgi šwědčj. Čo j tš naužiti bude š wyrojuměni tneš šarodawniš/ y š mnošimu giněmu. Kšebo geššičeás pošawáb/ Špěwoičěničy/ gimj/ něco wjece se dwowššuge/ ro činěgi/ štrj Šnamšoměntš: Ru p. dšna n. θέσφα / Knibát / n. Dněšat/ etc. *At š čášo: tecičy se Proměnitrednoššti žiždla wjwagi. g. na mau wjru/ a na mau wčeu/ & eztera.**

Wššiat

Wšak šetřit : aby taž Proměnitelnoſt nezawa-
dila o wyznamenáwagičnoſt družého gména /
a nečinila pochyblivého / neb nepigemlivého
omyſlu. A dákyj vžitečnoſt tobo / niže w kon-
cy teto ſlawy ſpatříſe.

III. Swogbláſta oſtliwá/ ũ aneb Eagná/ ũ/ nebo-
lito žwučta dſauhá ũ / má pſjbužnoſt o žwu-
čtan o. gačo žuka/ nažuru/ nažoru / důwoditi
dowoditi. A zaſtarodáwna bez rozdiſnoſti
možlo ſe na o/ a to o zaſe na ũ/ proměňowati.
A proto pſáwálo ſe celé o/ nad ũ. gačo Bůž/ lůžet
z. a odrad řjáme / Božpomozj / Boh deg
zdražj z. Což Enežotlačowe až doſawád činij
a ũ celým kolečkem znamýnkugi. Kynéſſjho
časj ſe žwylu / a pſknéſſj wyſlownoſti ſšetřit
má. Wšak žpěwomſwucim/ a neb žpěwořečnj-
lum žſtrany žpěwomſwuy wjcegi ſe dowoluge.

A znameneg: že to ũ/ wgednoſlowkách proměňu-
ge ſe w Očiwencých na o: ale ne nazpět. gačo
Bůž / Boža / Božu z. očemž w družém diſti w
Obywatelkách oznámeno geſt. Muž / wir, žle
někteřj to u dſauhé dſlágj. nebo geſt krátké. což
gežo Očiwencý wlažugi. Neb kdyby muž mělo
ũ/ dſauhé/ teždy Očiwencý gežo / muſelyby ne
ſtez u/ ale ſtez o/ ſe wypowidati. nybez muž/ neb
muže/ počazý dſauhé/ od možu/ mužeſo z.

IV. Swogbláſta eagná / a neb žwučta dſauhá ý /
pſkné ſe proměňuge/ w dſauhá ý / aneb w dwog-
bláſtu cy : a zaſe žpáčkém. Očemž

Cavendum tamen est, ne mutatio illa incurrat in significationem alterius nominis, & ne faciat sensum dabitum vel hiulcum. Et utilitatem magnam hujus etiam infra in fine hujus Capituli videbis.

III. Diphthongus ū concreta, vel ū occulta: sive vocalis longa ū/ habet affinitatem cum o. ut ūira/ ūora/ na ūiru / na ūoru / dūwoditi / dōwoditi ꝛc. Et olim indistinctè poterat in o/ & illud o/ iterum in ū/ permutari, & ided scribebatur o/ super ū/ ut Būß: ūiße/ Deus, lectus, &c. quia potest etiam dici Boß/ ūiße/ hinc dicimus Boßpomozj / Boß deg zdraui ꝛc. Impressores defacto longum ū/ circulo notant. Sed moderno tempore attendenda est pulchrior pronuntiatio. Poëtæ tamen ratione carminis plūs licet.

Et Nota illud ū/ in monosyllabis solet mutari in obliqui in o/ non è contra. ut Būß/ Boßa/ Boßu/ ꝛc. ut P. 2. in Declinationibus dictum est. Muzi/ vir, malè Quidam ū/ longum faciunt, est enim breve, quod ejus obliqui demonstrant. nam si Muzi haberet u/ longum, obliqui ejus non per u/ sed per o/ deberent efferi. & müzi/ vel müze/ potest, venit à moßurc.

IV. Diphthongus occulta, seu vocalis longa ý/ solet pulchrè mutari in é/ longum, vel in ey/ diphthongum, & viceversa. De quo

Znameneq 1. na ey/ a é/ proměnují se / w Gmém-
nich Přidávanlivých / (w Přidávancých /) Au-
častoncých Čerpěnlivých / a Křádenstých / Misto-
gmenich/ n. Mistogmencých / ktereliv se koněj
na ý/ a obýbá/ gafo krásný. W kterých pat Pá-
dich na ey/ a w kterých na é: to z Obýbatelky Pří-
dávancii Pevni viděti gest.

Znameneq 2. ý/ po c / s / z / se neproměňuje. Wy-
mynic ořowa: w nichž se měnj. gafo/ nazývám/
nazeywám/ cýtjm/ cegjm/ Sýgi/ ségi/ zc. tež po
o/ gména: Sýti/ Segti/ Pýčel/ Pseyčel zc.

Znameneq 3. Po ginlich wšech Spozwučákch/
kterěz nasledowati může / se přeměňuje / wšak
rozdišně. W některých Slowcých / na é; a w
některých na ey. gafo dým/ degm / dýle / děle/ a
ne dem / degle. Kžek gsem/ kterěz nasledo-
wati může. nebo Spozwučel Kapařených ni-
kdá nasledowati nemůže.

Před c / s / položeně / proměňuje se w/ é. gafo
týcy/ técy: n. tčsti. Čýboden / Čěboden / zc. a
odtud složená a wedená Slowa. g. přetýlám/
přetělám.

Před l / s / t / r / gednát w é: gednát wey/ přecházý;
častěgi/ wšak w ey. gafo wýti / weyti/ týl / teyl/
sýe / seye / pýe / peye / pýtj / peytj/ pýce / přeo /
pýtj / pětj/ dýle / děle/ zokdnýt/ zokdnět/ sýtám/
šitám/ zýto/ léto zc.

Nota 1. in ey / & ē / mutatur in Adjectivis, Participijs, Passivis & Neutris, Pronominibus, quæcumq; exeunt in y / & declinantur sicut tra, nŷ. In quibus autem casibus in ey & quibus in e, id ex Declinatione Adjectivorum i. videre est.

Nota 2. ŷ / post c / s / z / non solet mutari, Excipiuntur verba, in quibus mutatur, ut, nazy wám / nazey wám, doco, cytjm / cegytjm; sentio, ŷygi / ŷeygi / semino &c. item post s / nomina, Sycj / Segytj / Pŷyctel / Pŷegytel juncus, caniculus.

Nota 3. Post ceteras consonantes omnes, quas sequi potest, mutatur, distinctè tamen. In aliquibus dictionibus in é : in aliquibus in ey. ut dym / degm fumus, dyte / déte, diutiùs, & non dém / degle. dixi quas sequi potest, nam consonantes liquidas, nunquam sequi potest.

Ante, c / s. positum, mutatur in é / ut týcy / i. týctŷi fluere, tēcy / i. tēctŷi. Týhodēn septimana, tēhodēn &c. & hinc composita. & derivata. ut pŷetýlám / pŷetétám.

Ante t / t / t / aliquando in é : aliquando in ey / transit frequentius tamen in ey. ut wýtŷ / woyegŷ ululare, tyl / tegŷ / occipus, ŷyt / ŷege / cascus, pŷt / pegt / pŷtŷi / pegŷi / lanugo, pŷto / pŷto / pluma, calamus, pŷtŷi / pŷtŷi / nomen mult: dýla / déle / diutiùs, Zolŷnyč / Zolnét miles, ŷytám / létám volo, ŷyto / létto / est. uel annus.

427

Před gínssimi Spoločwučkami změníge se na ey.
galo, dým/degm/ našybal/ našegbal/ wýchod/
wegchod / týden / teyden zc.

V. Swogblástý ay / ey / oy / uy / přeměnují se na ag/
eg/og/ug/ Což wšak Biným se nezdá/ Prawi-
ce/ žeby se zle psalo / šag/ šog. Ale gá newidim
příčiny pochybnosti. Anobřz wětšij toho
důwod gest řicy / že zle psáno gest / šay / šoy.
Protože ta Poručelwá Slowa wyrostagi ze
šlow/šágim/ šogim zc.

VI. Au předešle nerozdělitelwé w žwučku u krátka
se proměňowalo / lauze/ n. luze / rozmluwání
místo rozmlauwání. a to wewšech částkách
mluwnosti. galo nemožnu wěc prawišo/ mýsto/
nemožnau. Křez nýněššibo wělu částěglau vjí-
wáme. A musý se dáti pozor na wegslownost/
gať proměněnost žnj/a se k řecí podobj.

Neměné Swogblástá au/gšaucy w začátku slowce/
může odšoditi a. galo Auřad/ Auřoda/ Auřa-
ta / můž se gínáť wypowěditi / Ůřad / Ůřoda/
Ůřata zc. a to ů zůstáwá dšaušé. wšz otom w
djku z. Šl: 13, p. 8. l. 351.

VII. Swogblástý ia / ie / io / s Spoločwučnau / a
šlasytaw rostáwagi / i pryč odšodic : než mýsto
toho i/ klade se na předcházegicý Spoločwučku
še z

Ante relinquantur consonantes, mutatur in ey. ut dým/ degm / naþybał / naþeygbał / inclinabat, wýþod / wegþod ortus, týden / tegden hebdomada, & cetera.

V. Diphthongi ay / ey / oy / uy / mutantur in ag / eg / og / ug / indistinctè. Quod tamen Alijs non videtur, & dicunt quòd malè scribatur, þag / þeg / þog / defende, medere &c. Sed non video rationem negandi. Imò major ratio est dicendi, quòd hæc verba malè scribantur, þay / þoy: quia hæc Imperativa verba proveniunt à verbis, þágytt / defendo, þogym / medeor.

VI. au / olim indistinctè in vocalem u brevem mutabatur, ut sauþe / suþe / lacus, roþmflauwání / loco roþmflauwání / discursus, in omnibus partibus Orationis. ut nemoþnu wíc þrawiþe / impossibilem rem dicis, loco nemoþnau. Sed moderno tempore frequentius au utimur. Et attendenda est pronuntiatio, quo modo mutatio sonet, & quadret. Poëtæ tamen indistinctè mutant.

Idem diphthongus au / quando est in principio, solet abijcere a. ut Auþað / officium, Auþoda annona, austrata / impensa: potes dicere Það / þroða þtrata &c. Et illud v / remanet longum, vide de hoc P. 3. cap: 13. n. 8. f. 351.

VII. Diphthongi ia / ie / io / solent concrefcere cum consonantibus & vocali, abjecto i. Sed loco illius i ponitur in Consonantem immedia-

Bodenec. gačo woňawý/m. woniawý/Práwe/m.
Práwe ic. Wiřak nyněgřřiřo času / když le slo-
stáwá / postavuge se znamenec / ne na Spolo-
zwoúenau / ale na Blasytau é. gačo Práwe ic. ó
čemž také nařore w řl. 6. w pozoruglěnosti 8.
dotčeno gest.

Pozorug bedlivě: Co gsem tuto ó proměnitel-
nosti řwúečel / a řwogblářel powědiel / toi bude
wegborně slaužiti / pro řkládání / a twotění
gmen / a slow. nebo w řúřobenlřwosti / a řtwo-
řenlřwosti řmen / a řlow. začastě se stáwá řro-
měnitědřnost řwúečel dľauřých w řráčké : a
řwogblářel w řwúečy řráčce / a zase zpátek.
A protož řdejřkoliw / w řtwořowání / w řlyřzo-
wání / a řkládání gmen dořoženo / že něřterá
řlowka gest řráčká / tedy budeli w řrořém / aneř
w tom gmenu / z něřoz se giné w řlyřzuge / w řpu-
zuge / a w řrořtá / dľauřá řlowka / musy w řráčřau
řroměněna býti. Naproti tomu gestli dľauřá :
řráčká musy w dľauřau se řroměnití. A tu měni
se řwúečy a řwogblářy / w řwé řřřbuzně. gačž
gsem wegřřezde / a w řřlu 3. řl. 14. oznámil.

řlawa VII.

ř Spolořwúečách řřřřwářen- liwých / aneř ó řroměnitědřnosti řpologwúečel.

ře 3

řpo.

tè præcedentem punctum. ut wońawý / locò
 wontawý / práwe locò práwie ꝛc. At Moderno
 tempore, quando se concrefeit, solet poni ac-
 centus supra vocalem, & non consonantem. ut
 Práwě; de quo etiam supra C. 6. obs: 8. dictum.

*Obserua benè: quod híc de Mutatione voca-
 lium & diphthongorum dixi, maximè tibi prode-
 rit ad formanda & derivanda, nec non compo-
 nenda nomina & verba: nam in formatione no-
 minum & verborum solet sapè fieri mutatio voca-
 lium longarum, in breues, diphthongorum, in vo-
 cales breues, Et vice versa. Et idèò ubicúq; in
 formatione, derivatione, & compositione, dici-
 sur, quòd aliqua syllaba sit brevis; tunc si in sim-
 plici vel in eo nomine, à quo fit derivatio, syllaba
 sit longa, debet mutari in breuem; è contra si sit
 longa: brevis permutatur in longam. Et tunc
 mutantur vocales & diphthongi in suas cognatas,
 ut hoc Capite, & P. 3. cap. 14. dixi.*

CAP: VIII.

De Consonantibus Trans- formativis, seu de Mutatione Con- sonantium.

G Doložoučty se přeměňugi a přetvářugi / nasle-
dugicý.

φ	}	}	ff. Ulaucha / mausse zc.
β			z. Praša / Praze / noha / noze.
ρ			c. Straka / strace zc.
π			ff. Hebestý / Hebestij :c.

c / r / s / z bez punktu / proměňugi se w ě / ě / š / ž / o
pункtem ; Ale tyto čtyry mezy Spatenečty ná-
lezezi. A toť se gmenuge obyčegná / a pořádeč-
ná přeměnitelnost.

Znameteg β / měniwá se také někdy w ž. ρ w ě. d
w ž. t w c. Obwzkláště w Utwořowánj Auča-
stoncý Ěminulého času / a w skládánj Slow opě-
livoých. Ale poněwadž tato přeměnitelnost
gest řidk / a nepřádečná / pročž ó ni pořáde-
na swém místě wárně se oznamuge. Syce kdy-
kolw se žmynka ó přeměnitelnosti děge / rozu-
mí se obyčegná / a pořádečná. gažž gsem ó tom
y ginde powěděš.

A tuto Spolaučel přeměnitelnost dobře w pa-
mět wzyti sussi. Protože gest welmi častá /
wzkláště w Ůhybatelkách / Stonawatelkách / a w
přisobitelnosti Ěmen / a Slow. A pořádež Ůči-
telnicý gi dobře pochopi / a wyrozumí / w tom
se ugistugi / že welké swětlo w Ějessině miji /
a snadno složeia / a wylauzená gména / a Slowa
wystřnauti noci Budau.

Consonantes mutantur & transformantur sequentes.

ϕ in **ff** / ut *Maucha* / *mausse* 2c.

β in **z**. *Praba* / *Praze* / *noβa* / *noze* 2c.

ϑ in **c**. *Strata* / *strace* 2c.

ϑ in **ff**. *Hebesty* / *Hebesti* 2c.

c / **t** / **θ** / **z** / abq; puncto , in **č** / **ř** / **ž** / **š** / cum puncto.
Sed hæc quatuor ad liquidas spectant. Et dicitur mutatio Ordinaria.

Nota, β / solet etiam mutari in z: ϑ / in c: θ / in z: et in c / potissimum in formandis participijs preteriti temporis, & verbis Compositis iterativis: sed cum sit hac mutatio rara, & extraordinaria, semper de illa suo loco in specie dicitur. Aliàs quando sit mentio de Mutatione, intelligitur Ordinaria. Ut etiam alibi dixi.

Et hanc Transmutationem Consonantium benè menti tradere oportet, quia est frequentissima, præsertim in Declinationibus, Conjugationibus, & in formatione Nominum ac verborum. Et si discentes hanc transmutationem benè perceperint, & didicerint, sciant se multum luminis in Lingua Boëmica assecuturos, & facile composita & derivata Nomina ac verba intellecturos.

CAP:

Glava IV.

O Krátkosti a Prodlaužlosti Slovet.

Pozorujičnost I.

O Wěregném Poznání Gačnosti Slovet.

I. Každá Zvučka v Czechů / gest krátká / byt gača-
koliv položena nasledowala / ó níz nje.
galo; děwečka / poduška / podobný :c.

II. Zvučky znamýnkovaný / genž gináče
Swoghlašty Čagný slowau / ó nichž nařoče w
Glawě 4. gsau a sšechny dšaubý.

Znameneg / i dšaubý / nýněgššibo času se nečáku-
ge / ale piše se dšauze o puntikem / takto i : ldyž
gest pat krátký / piše se o puntikem / bez očáku /
takto i. O toliko w cyzondrodštých se prodšu-
žuge / gačž nařoče w Gl. 4. oznámeno.

A poněwadž Swoghlašty Čagný / á / é / š / ó / ú / ý / ný :
něgššibo času / ne šře dwogi / ale gednu toliko
Zvučku / dšaubau wššat / se wyprawdagi a proto
se take / Zvučky čáškovaný / aneb žnamýnkowi-
tý gmenugi / pročž ó gačnosti žwuček ginšš
swárněgšš a patněgšš pravidlo položime.

III,

De Brevitate & Longitudi- ne syllabarum.

Observatio I.

De Generali cognitione Quantitatis Syllabarum.

- I. **O**Mnis vocalis Boëmis est brevis, nulla ob-
stante positione, de qua inferiùs ut *Št.
weĭta/ Poduĭsta/ Podobnyĭc.*
- II. Vocales cum accentu, quæ alias tiphthongi
occultæ nominantur, de quibus supra cap: 4.
omnes sunt longæ.

*Nota í longum moderno tempore non notatur
accentu lineato, sed scribitur j longum, cum pun-
cto. Et quando est breve, scribitur parvum í
cum puncto. Q̄ autem solum in peregrinis solet
produci. ut supra C. 4. dictum est.*

*Et quoniam diphtongi occultæ á) :| ů) ó) ů) ; ý) mo-
derno tempore, non per duplicem, sed per simpli-
cem vocalem, longam tamen, pronunciantur, &
ideò eas vocales accentuatas etiam appellamus.
Itaq, aliam specialiore[m] regum de quantitate
vocalium ponemus.*

III. **Zvůčty / e / í / o / u /** gsau wzdychny krásny.
 j. wzdychny dslaubá. a. y, obogetný: to gest/
 nědy se krátugi / a nědy prodluzugi. Bez
 znamence se krátugi; se znamencem prodlu-
 žug.

Znameneg 1. e často syce seznamýnkuge/a tebdáž
 se prodluzuge. Ale wědětí nálež / že tebdáž
 když se znamýnkuge / aneb částuge vyplgwa
 z Swoghlasty ragný / neboli: to z dslaubýho y /
 kterč; se měníwá / w ragnau Swoghlastue / ne-
 bolito w dslaubýe. Což nerwice w Přidawanli-
 wých a Zúčastnliwých gmenjch / genč; se gako/
 krásny obybugi / místo má. Ó čemž wessse w 6l:
 7. powědino gest. A mohau takowý slowce /
 Bud strze y / a nebo strz é se wypowidati. A pro-
 tož to é gest Swoghlasta ragná / ktera může za se
 proměněna býti w dslaubé y / odludž pocházý.

Znameneg 2. Zpěwořečnicý to é / strz Ozdobilkú /
 nědy krátugi / a to znamence odhazug.

Znamen: 3. ii znamýnkuge posolostowitým y čár-
 towitým znamýnkem / a tebdáž gest Swoghlá-
 sta brostlá / aneb ragná; a proto se prodluzuge.

IV. **Dwoghlasty / ay / au / ey / oy / uy /** gsau dslau-
 bý. ie / io / gsau wzdychny krásný. ia / obogetná /
 nědy krátká / a nědy dslaubá / ale částégi dslau-
 bá / a tebdáž se znamýnkuge.

**Zna: Prawil gsem na Boie w 6l: 4. p. 2. že ty Swog-
 blasty / ay / ey / oy / uy / w prostředlu Slowcý ne-
 mag**

III. Vocales e/i/o/u/ sunt semper breves. j/ semper longa. a/y/ ancipites, id est aliquando corripuntur, aliquando producuntur. Absq; accentu corripuntur, cum accentu producuntur.

Nota 1. e saepe quidem notatur accentu, & tunc producitur, sed scias, quod tunc quando accentuatur, proveniat ex diphthongo occulta, sive ex longo y, quod solet mutari in diphthongum occultam e, seu, in longum e, quod fit maximè in Adjectivis, Participijs, qua declinantur sicut. eajny &c. ut dictum supra cap: 7. Et possunt tales dictiones sive per y sive per e, pronunciari. ut eajnyho/ eajnehozc. atq; adeò illud e, est diphthongus occulta, quæ iterum mutari potest in y, unde provenit.

Nota 2. illud e / Poëta .i. quando per figuram solent corripere, & accentum abicere.

Nota 3. ð solet notari accentu circumflexo, vel lineato, & tunc est diphthongus concreta, vel occulta, & ideò est longa.

IV. Diphthongi, ay/ au/ ey/ oy/ uy/ sunt longæ. te io/ sunt semper breves, ia anceps, aliquando brevis, aliquando longa, sed frequentius longa, & notatur accentu.

Nota dixi supra Cap: 4. n. 2. quod illa diphthongi, ay/ ey/ oy/ uy/ in medio dictionum non habeant locum

mista. A gestli se tde nacházý/tehdy to y/ gest položeno místo g/ a negnj Swoghlásta. A pro tož w slowkách eg'og/ug/teeé ginssi obyčeg psáti mági / stez ey/ oy/uy/žwuěly/ gsauce přicozenosti swau krátký / zkrátiti se musegi. ag/ se znamencem se prodluzuge / bez něho krátkuge.

Wymjnjs wssak ey / teeé pocházý z Swoghlásty tagny/y: ó gehožto Proménitedknosti powědjno w Blawě 7. p. 4. a tehdaž gest Swoghlásta opravdowá/ a wždydy dlawhá.

V. žwuěta před žwuětau/ gest krátká.

Žnameneg wssak / Prostý slowce (krom Swoghláset /) nenacházegi se v Ezechú se žwuětau předžwuětau/ale w složených. gako/neopatrný/ poapozditi se ic. Eyzonárodský tež toho prawidla nasledugi. gako Sanyel; Samuel/Syon ic. gals z naproti položených dwauch žpěwoťádkú widěti se může.

VI. žwuěta krátká / přededwauma Spoložwuěnýma žnámkami/ buďto w gednom/a nebo w rozdišným Slowcy/ může w žpěwomsluwách / prodlawžena/a nebo zkrácena býti/podse wúle/a potřeby žpěwonce.

Což z naproti psaných žpěwomsluw žpatěwá/a znamenati gest.

locum. Et si alieubi inveniuntur, tunc illud y
est positum loco g/ & non est diphthongus. Et
ideo in syllabis, eg/og/ug/ quas alij solent scribe-
re per ey/oy/uy/ vocales, cum sint natura breves,
corripiuntur. ag cum accentu producitur, absq;
eo corripitur.

Excipies tamen ey/ quod provenit ex diphthongo
occulta y/ de cuius mutatione diximus, supra c.
7. n. 4. & tunc est diphthongus vera, & semper
longa.

V. Vocalis ante vocalem est brevis. Sed

Nota simplices dictiones apud Boëmos non inveniuntur, cum vocali, ante vocalem, prater diphthongos. Sed in Compositis. ut neopatrný improvidus, poopožditi sei tardare &c. Peregrina quoq; hanc regulam sequuntur, ut Danyel/ Samuel/ Syon, &c.

Vlás ; Zageťi wydobuď/wydobuď swý wězně Syonstě/
Tim Lidu přewděnau/ způsobě swému radojt.

VI. Vocalis brevis ante duas consonantes sive sit
in una, sive diversis dictionibus, potest in Car-
mine vel corripí, vel produci. v. g.

Město/ který Řijmem gmenugi/ Celowlasto podobný /
Bá měl gsem nassemu Blazen/ Pastýrowe Zwyklost/
Bamzto autlých plemeno gebniátel honjwati máine.
Tak gsem psy osténatum podobný/ tak kozlata kozlum
Znáwal/ tak s welkými mašy orownáwati zwyknuť/
Kézto ginau talnau přemáhu Města wysostj/
Wátnauzto bnjzky přemáhá gedlice rnty.

zdežto o/ w slowcy (Podobný) a u/ w slowcy (na-
šsemu) se prodluzuge strze Polozenku. o/ w
(plemeno) prodlauženo gest/ strz Ozdobistku/ to-
tiž/ strz Polopaternau Pter, nalku. Tak take/w-
rýž/ Wazomsluwách/ psy/ Rozlata/ Rozlum/ gedli-
ce/ totliž/ y/o/ e/ strz polozenku se prodluzugi.

Žnameneg 1. Žwučka/ před Spolozwučkau a Žwu-
čkau dslauhau/ může se tež w Žpřewoncých prodlau-
žiti/ a nebo žkrátiti.

Příklad w naproti psaných řádcých widěti gest.
Zdežto i/ w Slowcy (Labeli) se prodluzuge.

2. Ždyž se Žwučka strz Polozenku prodluzuge/ tehdy
v Wegslownosti musí tež prodlaužena býti.
 3. Žwučka dslauhá / gaťá gest koliw/ nikdy se nemá
žkrátiti : krom é na ý ménitedlného/ které strz Oz-
dobistku může nělady w čas potřeby/ prodlauženo
býti. Wiemž ginde oznámeno gest.
 4. ž/ v Czechů za Spolozwučku se deži/ a proto pů-
sobj Polozenku.
- Což naproti psané řádly wtkážugi. Zdežto e w slow-
cy (gebně) se prodluzuge.
5. Spoloblasta e / aš / gšau mišto Žwučky / a činj
Slowku žrátkau. gaťo Postwana / Wlssiel /
Wiedlniž zc. Žpřeworečniž wšak to/ e/ l / take pro-
dluzuge/ ldyž wjce Spoloblastež nasleduge.

A gest Polozilka / působlivé: t. když se druhá Spozvučka z potřeby Zpěvočejnické přidává. Polozilka pak gest trpělivé. t. když dvě / neb více Spozvuček / Buď strze přirozenost Slovice / nebo strz ozdobilku Polozilky následuje.

VIII. Předstávky w Slovcých Složených gsau krátký / vzlaští / které mají Zvučky od přirozenosti krátký. Patli následuje Polozilka / gsau obojetný / a nebo obecný.

IX. Všechna gednoslovná gména / krátká / nechť gsau gákoliv / mohou se také w Zpěvích prodloužiti. Naproti tomu dlabá / nitdá se nemohau zkrátiti. ku př: gá / nás / wáo / zc. nitdá se nemají zkrátiti.

Pozorugičnost II.

O Zvárném Poznání Zada- slovet Gmen Samostatných.

I. Zvučky na zadnj Slovice / we wšech Zchybatelkách / a we wšech Pádých / gsau krátký.

Wyměňugi se /

I. Pádowe Gmenowatlivý kluistý žiwobytný / mnohopočetný / na j / neb ý / skonany. neb ty mají to j / ý / dlabé. gako / Wládcý (nebo Wládyty / gest Gmenowatlivec Zchybatelky

*Hic ad inuofyme; & Pohannum; addita est altera
consonans, ut fieret positio. Licet in inuofyme;
ui etiam per Regulam 6. Not: 1. produci possit.*

VIII. Præpositiones in Compositis sunt breues,
præfertim quæ habent vocales naturâ breues,
& si sequatur positio hinc communes.

IX. Omnia monosyllaba, sint cuiuscunq; partis
Orationis, brevia, possunt etiam in Carmine
produci: Longa autem nunquam possunt cor-
ripi. *v. g. gá; ná; wá; nunquam debent cor-
ripi.*

Observatio II.

De Speciali cognitione Ul- timarum Syllabarum Nominum Substantivorum.

I. **V**Ocales in ultima Syllaba in omnibus
Declinationibus, & omnibus Casi-
bus, sunt breues.

Excipiuntur.

I. Nominativi Masculini Animati pluralis nume-
ri, in *j/* vel *y/* finiti, nam in his illud *j/* & *y/* est
longum. ut *Wládycý* (*Wládylv* enim. est

Zensté) Řeznicý / Beatři / Towaryssi :c. Což podobně ó Pádu Wolatliwým / genž gest Gmenowatliwému rowný / rozuměti se má.

Znameneg ginssi / Gmenowatliwý mnoho početný Mužstý Pád / gmen žiwogsaucných z. obybatelky / na i / ý / tež na e / kterekoliw Ubybatelky se skonáwagicý / prawí obecnim Býti / gegichž, to zdánj neodpíram. wssak zkrátce ty žwičky / krátce ge / tot: i / y / e / psáti buduše. což tím wjce zpěwočeňskum powoliti se musý.

2. Pádowe Roditliwý / aneb Přiwlasňuagičný mnoho početný / gmen Mužstých / gal duffných / tak bezduffných s kterýžto wzdydny na ů / dkaubě se skonáwagi. g. Wládykú / Pánú / Bráškú / Stromú / Měsýcú :c. Neméně Pádowe Roditliwý : genž se na i / neb ý / konečkugi. g. cnoštj / rúžj / Saudcý / Serdecý :c.

Znameneg / Pád mnohopočetný Roditliwý Mužstý / wzdydny na ů / a ne / na ůw se skonáwá. Několikw nýněgssjho času / ten Pád bez rozdilu / na ů / neb na ůw / pišsi / tak že to giž galo w obyčeg / a zwykwestlo ; nic méně wssak / gá toho obyčege / a zwyku / který z omylu pocházý / nigaž ochwálití nemohu. nebo končtina ůw / gest Mužstého Polokenj / a ginéna Přidáwánliwého Osobowatliwého / nebolizto Přiwlasňowatliwého. Kup: Bylo tam mnoho Pánú : a zase : to gest Pánúw lord / klobauk / plássi. Tak deset řeznikú / a zase řeznikúw pes :c. A protož ty dvě koncowitny / ů / ůw / nemagi gedna za druhau vjzwaný / a míchány býti.

Nominativus Conjugationis fœmininæ) *Къзъ-
ницъ/ Beatěj/ Товарыщъ* ꝛc. Idem de Vocativo,
qui Nominativo est similis.

*Nota , Alij Nominativum Pluralem Animatorum
Nominum , 2. Declinationis , in ij vel ý/ Item in
e finitum cujuscunq; Declinationis , Masculinum,
dicunt communem esse, quibus baud repugno &
tunc has vocales corripiendo, breviter, i/ y/ e/*
scribes.

2. Genitivi pluralis Numeri Nominum Masculi-
norum , tam Animatorum , quàm inanima-
torum , qui in ũ/ longum semper finiuntur. ut
Владыкѹ/ Пánŭ / Браѹ / Стромѹ / Мѣсѹцѹ ꝛc.
Item Genitivi Plurales qui in i/ vel ý / finiun-
tur. ut *чностѹ/ сѹзѹ / Саудцѹ / Седцѹ* ꝛc.

*Nota, Genitivus Pluralis Masculinus, semper in ũ/
& non ũŵ/ finitur. Et licet moderno tempore
indistinctè per ũ/ vel ũŵ/ hunc Genitivum scri-
bant, ita ut res in communem quasi usum deve-
nerit : ego tamen hunc usum qui per errorem ir-
repfit, non approbo. quia terminatio ũŵ / est
Nominis Adjectivi Possessivi, Masculina. v. g.
Bylo tam mnoho Pánŭ / fuerant ibi multi Do-
mini. Et iterum то гест Pánŵ lord / Klobau /
plássi / est Domini gladius, pileus, pallium. sic
deset řeznikŭ / decem laniones, & řeznikŵ pro /
Lanionis Canis &c. non debent ergo hac con-
fandi.*

Nota,

447

Znameneg 2. Sáwattiwec / aneb Pád Sáwattiwý / **Mnohopočetný /** **Mužských a** **Křádených gmen /** **na um se koncugicý /** **nynějšíbo času /** **gest krátký. g. Pánun /** **wšsal Zpěworečnít může gey w Zpěwonce /** **podle Starozachowalosti /** **tež prodlaužít. g. Pánun 1c.**

Znameneg 3. Kástrogowec / nebolito Pád Kástrogowý **Zenstý /** **5. a 6. Ohybatelky /** **má i dlawbč. g. cnoštj /** **eúzi.**

4. Wymjňugi se Gmína Křádenstá / **na i končená. g. znamenj. A toho druhu gsau /** **wšsach na gmína mnohotlawá /** **g. dřiwj /** **stromowj /** **dubowj 1c. a těch gest nesčítelný počet. tež Aučastonlawá /** **a Slowotlawá gmína. g. rehánj /** **stissenj /** **přikázanj 1c. ohybugicý se /** **gato Znamenj /** **5. Ohybatelky. a magj we wšsach Pádich dlawbč i konečlowitý /** **leom Kástrogowce mnohopočetnýho /** **kerýžto gest krátký /** **we wšsach Ohybatečách.**

II. Poslednj Slowky / **na Spozowučku se stonáwagicý** **zřau krátký /** **we wšsach Ohybatečách Gmen.**

Wymjňugi se

1. Pádowe Sáwanlawý / **na ím /** **1. a 2. tež na im /** **nežým /** **5. a 6. Ohybatelky se stonáwagicý /** **na: gi slowka dlawbau. g. branám /** **městečám /** **rúžim /** **Stěcým 1c.**

Sf 4

2. Wšs-

Nota 2. Dativus Pluralis Masculinorum, & neutrorum um finitus, moderno tempore est brevis. ut Dánum. At Poëta illum servata Antiquitate etiam producere potest. ut Pánium.

3. Instrumentalis singularis femininis, 5. & 6. Declinationis habet i longum. ut cnoštj / rúžj / ic.

**4. Excipiuntur Nomina Neutra in i/ finita ut znamenj / & talia sunt omnia nomina collectiva, ut dřivj / stromovj / dubovj ic. Et sunt planè in numerata, item Participialia, & verba-
lia, ut rebánj / slissenj / přikázanj / ic. quæ declinantur ut znamenj 5. Declinationis, & habent in omnibus casibus longum i finale, præter Instrumentalem pluralem, qui est brevis in omnibus Declinationibus.**

II. Ultimæ syllabæ, quæ in consonantem desinunt, in omnibus Declinationibus Nominum, sunt breves.

Excipiuntur.

1. Dativi Plurales in ám / & jm / vel ým / 5. & 6. Declinationis exeuntes, habent Syllabam longam : ut Branám / Městečám / rúžjm / Sedcým & cætera.

2. Om-

2. Wšechny Kastrogowý Pádowe mnohého počtu / na Zadoslowku i. h / neb ý. h / a á. h / wy padagicý / magi tuž slowku dšaubau. g. Branách / potokách / městečkách / stromích / potocých / Páních / Bralích / Hlěšycých / slowích / cnoštích / rúžích / Šrdcých.

3. Zdekolto se Šwoghlasta / au / w poslední slowce wynacházý / tehdy ta slowka gest dšaubá. gaž nahoře powědjno gest. Branau / tušau / tušaum ic.

III. Wšechna gmena Samostatná / w Pádu Gmenowatliwym / gednopočetnym / magi a / e / ě / o / krátké. g: Sláwa / Šrdce / konopě / město ic.

Wymjnjša Gména ženštá na wá se koncuglěý / a od gmen mužských vlastních / a Přigměnných / aneb Kázwanliwých / pocházegicý / genž Manželku / neb Šceru / g: Pani / neb Panna Štrašowá ic. W nichž nahoře na listu 19. a 20. oznámeno / wyznaměnowagi / a dšaubý á magi / obybugice se gažo Přidšwanliwé ženšt: gmeno 1. Obybatelky.

IV. Wšechna gména Zmenšowanliwá na jš / neb ýš skonaná / ó nichžto w Šjlu 2. Šl. 8. l. 30. 31. 37. neměně Gmenotliwá / a Slowotliwá / nebollžto Gmenecštá neb Gmenowita / a Slowecštá na jš / skončená / ó nichž w Šjlu / 3. Šl. 14. p. 9. 10. 21. 23. psáno se nacházý / magi poslední slowku dšaubau. g. Bráliš / Písačjš / obniš / řšýš / wagrějš / swicnějš / vědšnějš / poručnějš / dělnjš ic.

V.

2. Omnes Præpositionales pluralis Numeri, in Syllabam *ich/* vel *ých/* & *áčh* desinentes, habent illam syllabam longam. ut *Branáčh/* *potočáčh/* *městěčáčh/* *Stromich/* *Potocých/* *Pánich/* *Brálich/* *Měsíčých/* *Slowich/* *cnostich/* *růžich/* *Srdcých* &c.
3. Ubicunq; diphthongus *au* in ultima syllaba invenitur, illa syllaba est longa. ut *supra dictum est.* *Branau/* *rukau/* *rukauum* &c.

III. Omnia Substantiva, in Nominativo singulari habent *a/ e/ ě/ o/* breve. ut *Sláwa/* *Srdce/* *konopě/* *město* &c.

Excipe Nomina fœminina, mōta ex Masculinis Nominum Propriorum vel Appellativorum, wá finitorum, significantia uxorem vel filiam, et *Tant/* i. *Panna Strátwá* &c. de quibus *supra* fol: 19. & 20. dixi, quæ longum *i* habent, & declinantur sicut Adjectivum fœmininum i, Decl:

IV. Omnia nomina diminutiva in *jt/* vel *ýt/* finita, de quibus *P. 2. c. 8. f. 30. 31. 37.:* item nominalia & verbalia in *jt/* finita, de quibus *P. 3. c. 14. n. 9. 10. 21. 23. egi,* habent ultimam syllabam longam. ut *Brálijt/* *Pjásajt/* *obnjt/* *psýt/* *Wagečnjt/* *Swjnjt/* *Viedčnjt/* *Poručnjt/* *Šěčnjt* &c.

V. Om-

IX. ái finita á nominibus derivata, sunt Ion-
ga, ut *Ķodinat* / *Ķedlat* / *de quibus P. 3. c.*
14. n. 10. At derivata á verbis, sunt brevia, ut
Ķesat / *Ķelat* / *Ķisat* / *Ķysat* / *Ķistat* sic *BuĶat* / á
verbo *BuĶám* 2c. *ĶnĶbat* l. *ĶnĶbat* / *ultima*
ſyllabam corripit & *producit*.

Nota, *Cetera nomina, que in ultima ſyllaba a/e/i/ſi*
h/ol/u/ habent, ſunt brevia. a. & ei ſolent
etiam longe eſſe, ſed longas agnoſces ex gencivili-
bus Regulis : a ex accenti, ut Dan' ei ſi ex y/
transformatum. ut joſnat' loco joſonſi' 2c.

Obſervatio III.

**De Quantitate Penultima-
rum ſyllabarum Nominum Sub-
ſtantivorum.**

I. **M** *Aſculina 2. & 3. Declinationis, quez ultri-*
mama ſyllabam in Nominativo longam
habent, penultimam Incrementi habent lon-
gam. ut Babát / Fabátu/2c. Wogát / wogá-
tu 2c. Měſyc' / Měſyce 2c. Ķedl / Ķraſe / Ķodi-
nát / Ķodinát 2c. Si autem ultima ſit brevis
penultima erit etiam brevis. ut Ķraſ / Ķeaſu /
Ķoſub / Ķoſuba / Ķuoi' / Ķudſe 2c.

Nota

IX. *ſi á ſonantá ob gmen plinaucý gſau dſau-*
há. g. Ķodnat' / Ķedlat' 2c. ó niĶj w Diſn 3. Ķr-
14. p. 10. 2ſe poĶágegicý 3e Ķow / gſau Ķraſ-
ſá. g. reſat' / pelat' / piſat' ; Ķysat' / tſiſat' / taſ tu-
Ķat' / ob Ķowa tuĶám / 2c. ĶnĶbat' / n. ĶnĶ-
bat' / poſſedni ſowſu Ķraſtuge / y predſuſuge.

ſnameneg : *Ķiniſi ĶmĶna / Ķera w poſſedni*
Ķowce magi / a / e / é / i / o / u / gſau Ķrátá. a / e /
Bywagi rate dſaubý. aſe dſaubý poſnáſe 3 pra-
widel weregnyĶ. a / ſtes ſnamymſo / g. Pán /
e / geſliſe 3 tagny' ĶowgĶráſty ý w yſſegwá.
g. joſonát' / m. joſonſi' / 2c.

pozrugicnoſt III.

**o ſafonnoſi přeĶpoſledniĶý
o ſloweſ ſmni ſamofatnyĶ.**

I. **S** *niſtá 2. & 3. Obſbaretſy magicý w Ķmenor-*
wallwym Pádu ſadonſowſu dſaubau / ma-
gi w přeĶoſtu přezaboſowſu reſ dſaubau. g.
ſabát / Fabátu 2c. wogát / wogáſa 2c. měſyc' /
měſyce / Ķrát' / Ķrát'e / Ķodinát' / Ķodinát' 2c. Paſ-
li geſt poſſedni Ķrátá / reĶoy přezaboſowſe
bude reſ Ķrátá g. praſ' / praſu / Boſub / Boſubat
Budě / Budě 2c.

ſmas

454

Nota, Dán Dominus, quando in omniōne ponitur sine Substantivo, habet penultimam (prater locativum singularem) longam: si autem constructuram Substantivo, ut DAN Dorel, Dana Dor. etc. tunc in obliquis ex a penultima abicit accentum. prater Nominativum, Voc: Et Praefunctionalem Pluralem, quia incurrent hi casus in significationem, Pant/ Domina.

Nota 2. Nomina Monosyllaba si longum habentia, quia illud in Obliquis in o mutant, quod est naturā breve, penultimam habent brevem, Duh/ Boba/ Duh Dofa etc. Quibus adde snh/ snēhu/ ni: Et cetera.

II. Nomina habentia in Nominativo penultimam longam, si sint in obliquis parifyllaba (quibus etiam ea adnumero, quae in obliquis elidunt) habent in obliquis penultimam etiam longam. ut Brána/ Bedny/ Stádet/ Stáda/ Prádo/ Práda/ etc.

Excipit in 1. Declinatione Inf: singularum, Dativum, Inf: Et Praepost: Pluralem. Item utriusque, quod in obliquis mutat i in é/ ut wétu.

III. Nomina Masculina Diminutiva in áet/ íet/ ástet/ et/ snia, de quibus P. 2. c. 6. 7. Et seq: habent

455

znamenneg: Dán/ Poyá se w íetl ojwá bez giné, ho samofatného gména / má Přečabošow fu (trom Dofatliwoho gedno poetnýho Dádu) Staubau/ patli se snému giné Samofatné gméno přidáwá / g. Pant Dorel / Dana Dofa/ etc. reby w Ofiwencých má káštlan. t. občasuge znamýnto z roho á Přečabošowly. trom Dádu (Bmenow: Dof. a Káste: mnohopočetnýho: neb syce by zawadly / ó Dyznamendawagítnof gména/ Pant.

Znamenneg 2. Gména Bednošowšowitá / magicy ú/ Daubé: pontwadž to ú/ w Ofiwencých/ na o proměnuigi/ Peté ob přerozenofli/ gest káštlan/ magi přečabošowfu káštlan. g. Duh/ Boba/ wíř/ wofa etc. Znīmáto přibeg/ snh/ snēhu / etc.

II. Gména / magicy w Bmenow: Dádu Přečabošowfu Staubau / geššije glau w Ofiwencých/ zownošowšowitá / (mezj něj také pošítám/ Petrá w Ofiwencých e wrbazugi) magi w Ofiwencých Přečabošowfu rež Staubau. g. Bedna/ Brány/ Stádet/ Stáda / prádo/ práda etc. Diminjise w 1. Wbybarelece Dádu Káštrog: gednopočetný: Dáwár: Káštrog: a Přečabšowly. rež wjre / genž w Ofiwencých. rež wjre / genž w Ofiwencých. g. wjre / wétu.

III. Gména Stujřá / Zmenšennitwá / neb Zmenšenná/ ná áet/ íet/ ástet / et / stončnā / ó Přečých w 2. 2. 2. 6. 7. a našewugicých etc. wšefnā magi

magi Předzadoslowku dšaubau g. miláčet / Ze-
njet / obnjet / Comáffet / milauffet / wafáffet /
míštránet / Bošaubet / kaujet / faucet / žlábet /
Kobaučet zc.

IV. ač / ač / jč / neb ýč / magi Předzadoslowku křá-
tkau. g. rozsewač / n rozjwač / zatylač / stru-
bat / pasýč / konjč zc.

V. Gmēna ze Slowa / a Předstáwky složena dwau-
slowkowitzá; ó nichž w Šif: 3. Hl: 14. p. 22. ma-
gi Předzadoslowku dšaubau. g. východ / Zá-
pad / Zápio / zc.

Sem také přináležej Gmēna / která w předoslowce /
dwoghlásku au magi / a z ní a / odhazují. g. Au-
čad / vřad / Autol / vřol zc. nebo to v / zůstává
dšaubý. Anoběž to samo v / gest Předstáwka /
ku'žeré se a přidává / a zase dle libosti / odkládá.

VI. Gmēna ženská / na slowku ice / ičta / lyně / se
sklonáwagický / magi Předzadoslowku křátkau. g.
Babice / Babičta / Paničta / krewičta / Bočyně zc.

VII. Gmēna ženská / ta / zlončená / a ze gmen ač /
sklonaných / wyrostagický / gestli ač bylo křátké
Předzadoslowku magi křátkau: g. pečatka / od
pečate zc. Pakli dšaubau: tehdy předzado-
slowku magi také dšaubau. g. Bodináčta / od
Bodináře zc.

Žnameneg: Gmēna Zmenšowacitwá bezdus-
ná / na slowku ta přestáwagický / onichž na listu
38. magi předzadoslowku dšaubau. g. hůlka /
smýtká / wida zc.

Gg

Žna

bent omnia penultimam longam ut *Miláčel / Jeničel / Obnīčel / Comássel / Milikauassel / Walaassel / Gaučel / žlábel / Klobaučel* &c.

IV. *ač / ač / jč / vel ýč* finita, habent penultimam brevem, ut *Kozsewač / l. rozsywač / Žatykač / Struhač / Pasýč / Bonjč* &c.

V. Nomina ex verbo, & præpositione composita dissyllaba, de quibus P. 3. c. 14. n. 22. habent, penultimam longam: ut *Wyhod / Žápad / Žápio / & cetera.*

Huc spectant Nomina, que ab Initio diphthongum au habent, ex qua solent abijcere a. ut aučad / ičad / autot / ičot, nam illud v / remanet longum. Imò illud ipsum v / est præpositio, ad quam per figuram solet addi a / & iterum pro lubitu abijci.

VI. Nomina fœminina in syllabam *ice / ičta / kynč* finita, habent penultimam brevem. ut *Babič / Babičta / Paničta / Burčičta / Bočynč* &c.

VII. Fœminina *ta /* finita, à nominibus ač finitis provenientia, si ač fuit breve, penultimam habent brevem: ut *Petačta* à *Petač*. si longam: penultimam habent longam. ut *Ĥodinačta / ab Ĥodinač* &c.

Nota Nomina Inanimata Diminutiva in ta finita, de quibus fol: 38. habent penultimam longam. ut Ĥištta / Smýtta / Wida &c.

**Znamenej Gmína Ženštá Zmenššowatliwá Ži-
wogsaučná na ka/olonaná/ plinaucy od gmen
Mužských/ která Předzadoslowku magi dšauhau/
krátkugi Předzadoslowku. g. Běřopasta / od
Běřopáset ic..**

**VIII. Gmína Ženštá olonáwagicý se na árna/jená/
o kterých w S. 3. Bl: 14. p. 11. gsau wššechna
na Předzadoslowce dšauhá g. kowárna / špi-
žjena / nožjena/ ic.**

**IX. Ina/ magi Předzadoslowku krátkau. nagdeša
ge w Šilu 3. Bl: 14. p 13.**

**X. Gmína Žiwodušná Zmenššowatliwá/ položenj
nižádenšého na e se olonáwagicý/a w vřtiwen-
cých přjrosteš magicý/ o kterých na listu 34. ma-
gi Předzadoslowku dšauhau. g. Bádé. W Vřti-
wencých pař / Předzadoslowta Přjrosteš / geřš
krátká. g. Bádéte ic.**

**XI. Gmína Bezdušná Zmenššowatliwá na řo žkon-
čená/ Předzadoslowku magi dšauhau / a třetj
slowku krátkau. g. auřšo/gadýřšo ic. ó řech na ř.
40. 41. pořéđjno geřš.**

**XII. Gmína Břuřotliwá/ (n. žbřubněřá/žbřuřen-
liwá) a (Dřošředliwá / Obbřubná) na iřšo/
olonaná / ó niřž ř. 47. magi přjzadoslowku
krátkau. g. Babiřšo ic.**

**XIII. Gmína iřřě/ ó kterých w S. 3. Bl. 14. p. 5.
a 25. magi přjzadoslowku obogetnau. g. bliňj-
řřě / bliňjřřě/ ic.**

Nota 2. *Nomina animata Diminutiva, Pa finita, provenientia à nominibus Masculinis, quae penultimam habent longam, corripunt penultimam. ut Břichopasta ꝛc.*

VIII. *Fœminina Nomina, finita in árna/ jerna/ de quibus P. 3. c. 14. n. 11. sunt omnia longa in penultima. ut Bowařna/ Špiřjerna/ Hojřna ꝛc.*

IX. *ina finita, penultimam habent brevem. vide illa P. 3. c. 14. n. 13.*

X. *Nomina Animata Diminutiva generis neutri, e finita, habentia incrementum, de quibus fol. 34. dictum, habent penultimam longam: ut Bádě ꝛc. In obliquis autem penultima Incrementi est brevis, ut Báděte ꝛc.*

XI. *Nomina Inanimata ſo finita penultimam habent longam, & ante penultimam brevem. ut auřřto/ gadýřto ꝛc. de his fol. 40. 41. dictum est.*

XII. *Nomina exaggerativa, & mediocria iřto finita, de quibus fol: 12. habent penultimam brevem. ut Babiřto ꝛc.*

XIII. *Nomina in iřřtě/ ěnita, de quibus P. 3. c. 14. n. 5. & 25. penultimam habent communem. ut Bliniřřtě/ Bliniřřtě ꝛc.*

XIV. Gmána dlo / tež gmána mnohotlívá / (Bog-
notlívá ió kterých w S. 3. Bl. 14. p. 5. 25. ma-
gi předzadoslowku krátkau. g. Bladidlo / para-
dlo / diibi / brudi zc.

A znameneg tato gmána dlo / dotčeného počtu 25.
třetí posledoslowku mohou také zdlauziti.

XV. Gmána slowotlívá anj / magi předzadoslow-
ku krátkau. g. hranj / lázanj / psanj / příkázanj zc.
Zúčastnitelwá pať magi dlaubau. g. hranj / lá-
zánj / psánj / příkázánj zc.

Ostatní Gmána / gať w Předzadoslowkách tať pro-
středoslowkách / zvěřejných pravidel poznati se
mohau.

Pozorugičnost IV.

O Poznání Posledních / a Před- posledních Slowek / Přidávan- ců t. Gmén Přidávanlivých.

I. Wšechna gmána Přidávanlivá / a Zúč-
astonce 1. a 2. Obyvatelky / magi poslední
žwučky / a Slowky / dlauby we wšech Pádích :
krom Pádu Gmen : žalowatlivého žwoduff-
ného / gednotlivého počtu / kdežto o / swau pří-
rozenosti kráté gest. Též kástro : mnoho poč. /
genz we wšech Obywatelkách wzdydny krátly
gest.

II. Wšechna Zúčastonce a Přidávance / když
se o Slowem / gsem / wázi / magi žwučky / a Slow-

G g 3

ly

XIV. Nomina finita in dſo/ Item Nomina Collectiva, de quibus P. 3. c. 14. n. 5. & 25. habent penultimam brevem. ut Hladidoſo/ paradſo/ dubj/ Brudj ꝛc.

Et Nota, hec nomina in dſo/ antepenultimam possunt etiam producere.

XV. Nomina Verbalia anj finita, penultimam habent brevem. ut Branj/ řázanj/ přánj/ Přítázanj ꝛc. Participialia autem longam, ut Brásnj/ řázánj/ přánj/ Přítázánj ꝛc.

Reliqua Nomina tam in Penultimis quàm antepenultimis ex generalibus Regulis scire poteris.

Observatio IV.

De cognitione syllabarum Ultimarum, & Penultimarum, Nominum Adjectivorum.

I. **A**djectiva & Participia omnia 1. & 3. Declinationis, ultimas vocales & syllabas in omnibus casibus habent longas. *Præter Gen: & Accusativum Animatum singularem, ubi o, naturâ breve est, & Dativum sing: ubi i, brevè est. Item Instrumentalem Pluralem, qui in omnibus Declinationibus est semper brevis.*

II. Omnia Participia & Adjectiva, dum constructè cum verbo posita ponuntur, habent vocales & syl.

krátký / w počtu gednom y mnohým. Očemj
na listu 109. a 170.

**Znameneg Slovy má tolko Pád Gmen: Ge-
dnopčetny Mužský: kterýto máli končnuán/
je / neb ýn / gest dlabhý. g. dán / widjn / zc.**

**III. Wšech Zúčastonců / a Přidávanců / Přirostet /
který se galo 1. a 3. Ohybatekta / rč: xugi / ma-
gi Předzadoslowku dlabhau. g. krásného ;
krásnému zc. prwniho / rchagickýho / zc.**

**Znameneg Pádowe Rownoslowkowitzý / nasledu-
gi předposlednj Zwičty / Pádu Gmen : nebo
gestliže předposlednj Pádu Gmen : gest dlabhá /
zinssi Pádowe Rownoslowkowitzý budau miji
Předposlednj dlabhau. g. krásných / krásným zc.
sall gest krátká / Pádowe rownoslowkowitzý
budau miji krátkau. g. milý / milých / milým zc.**

**Znameneg 2. Zúčastonce na ný / tý / řý / okonáné /
magi předposlednj Gmenowatlivého wždydny
látkau / we wšsem trogjm Pololenj.**

**Znameneg 3. Zúčastonce wázaná Mužská / na
árjn / neb ýn okonaná / ó nichž tuto wegffe w p.
2. owédjino / magi Předzadoslowku / w Polo-
kom Žensném a Křizádenstém / Počtu Samot-
koho / Počtu pal mnohotlivého / we wšsem
Poslenj dlabhau. g. dána / dáno / dáni / dány /
dát / od Muž: dán. tať widjna / widjno / od
wida zc. gal na listu 170. oznámeno.**

**Znameneg 4. Zúčastonce ný / máže Předzado-
doslowku prodlaužiti / y zkrátiti.**

& syllabas breves, tam in singulari quàm plurali. de quibus dixi P. 2. f. 109. & 170.

Nota syllabas habet, tantùm Nominativus singularis Masculinus: qui si desinat in an/in/ vel yn/ est longus. ut dán/ wídjn/ 2c.

III. Incrementum Participiorum, & Adjectivorum omnium, quæ sicut 1. & 3. Declinatio inflectuntur, habet penultimam longam. ut trásnébo: trásnénu 2c. prwónibol: ~~trásnébo~~ 2c.

Nota Casus Parisyllabi sequuntur penultimam casus Nominativi. si enim penultima Nominativi est longa, casus alij parisyllabi habebunt penultimam longam, ut trásnych/ trásnym/ 2c. si sit brevis, casus Parisyllabi habebunt brevem, ut milý/ milych/ milym 2c.

Nota 2. Participia ný/ tý/ lý/ finita, penultimam in Nominativo, semper habent brevem, in omni genere.

Nota 3. Participia constructa an/ in/ vel yn/ finita Masculina, de quibus supra n. 2. dixi, habent penultimam in genere feminino & Neutro, singularis numeri, In plurali autem, in omni genere, longam. ut dána/ dáno/ dání/ dáný/ dána/ á Mascul: dán sic wídjn/ wídjna/ wídjno/ á wídjn/ 2c. ut fol: 170. dictum est.

Nota 4. Participium icý finitum, potest penultimam producere vel corripere.

IV. Adjectiva 2. Declinationis habent ultimas vocales & syllabas breves. Excipies *Ingenere Masculino & Neutro tantum Genitivum pluralem, ut Dawidowü* ic. *In Genere feminino Gen: D, & Prepositionalem, ubi syllaba longa est.*

Nota in hac Declinatione 2. f. III. factus est error quem corripit, ut P. 3. c. 6. fol. 396. arcastrum corripit.

Nota Nominativus singularis in uwo / & Dat: pluralis in um / potest etiam produci, ut Dawidowü / Dawidum ic.

V. Penultima hujus Declinationis 2. est brevis; Excipe in genere feminino *Instrumentalem pluralem.*

VI. Adjectivum geden / wseschen / anomala *clinationis, habent vocales & syllabas ultim. breves.* Excipies *Genitivum, Dat: & Prepositionalem singularem in genere feminino Item Instrumentalem singularem in omni genere Penultima ex generalibus Regulis patet.*

VII. Declinatio 4. habet vocales breves, & qualis est ultima Nominativi, talis est penultima in obliquis. ut deset / deseti / pedesat / padjati ic.

Anomala 4. Declinationis, dwa bat ultimas syllabas breves 2. excepto diphtongo au. Et;

IV. Pridawancy 2. Obybately magi posledni žwu. ity / a Słowty / kraty. Wymini toliko Pád Kod: Mnobopčetnj / w pokolenj Mni: a žij: g. Daw: widowü ic. A w Pokolenj Žen: Kod: Daw: a Predit: tdežto slowla dšaubá gest.

Žnameneg w teto drubý Obybatelyce nazisnu III. stas se omys / kteržyto napravawšo / galž gsem / w D. 3. Bf. 6. listu 256. napravawš.

Žnameneg 2. Pád Wm: Wdnopčetnj na uwo / Dawat. Mnobopčetnj na um / padagicy / miže se take prodšawiti, g. Dawiduw / Dawidum ic.

V. Předzadoslowla teto 2. Obybately gest kratá. Wymini Pád žaste: Mnobop: žensy.

VI. Pridawance / geden / wseschen / Samowlastné Obybately magi posledni žwuity a Słowty kraty. Wyminic Pád Kod: Daw: a Predit: Wdnopčetnj w pokolenj ženskem. Těž žástrogowy Wdnopčetnj wsescho Pokolenj. Předzadoslowla 3 wčrežných prawidel se opatruje.

VII. Obybately 4. má žwuity kraty / a galá gest posledni Pádu Daw: talowá gest předposledni w Dřtimwencych. g. deset / deseti ic. padesat / padjati ic.

Samowlastná Wmína 4. Obybately; dwa / poslednj Słowty magi kraty / wyminic Dawog: au. Et;

Čtj a Čtyři / magi poslední slovy než krátký :
 Wyminic Pád Saw: Muz: žiwobytný : čtyři a
 tři : Neméně Rod: tři/ třich. Saw: třim/ Předst:
 třich.

Pozorugičnost V.

O Poznání Sloveš Posled- nich/ a Předposledních/ Místo- gmen.

- I. **R**do: co: magi wšechny žwičky a Slovy
 poslední/krátký. Zrom Pádu Kástro: lym.
- II. **g**á / ty / sebe / magi wšechny poslední Slovy krá-
 tky w Vlčiwencých. Zrom Swoghlasty au.
 Slowa pak slonawagly se na známku spo-
 lozwučnau / gest dšaubá. g. nás / wás / nám /
 wám. W námi 'a wámi / Předposlední gest
 dšaubá / w ginšich krátká.
- III. **J**ámence / c. Místogménó / (on) má poslední
 žwičky / a Slovy / w celé své trognasobno-
 sti / krátký. Wymínugi se Pád Žal: Muz: bez-
 dušný / gey / n. geg : než R. S. Z. P. gednopo-
 četni w Pol: Žen: neméně / Kastr: gednopoče-
 tni / a Předst: Mnohop: w každem Polosenj.
 Předzadoslowa gest krátká. Zrom Kastr: Mno-
 hopočetního.
- IV. **T**en má wšechny poslední / a Předposled-
 ní Slovy / krátký / Zrom Swoghlasty au.

Etj/ & itytj/ habent ultimas syllabas etiam breves. Excipies Nominativum Masculinum animatum itytj: Et etj: Item G. etj, etjφ/ D. etjmi/ P. etjφ.

Observatio V.

De cognitione syllabarum Ultimarum, & Penultimarum, Pronominum.

- I. **Ðo: co:** habent omnes vocales & syllabas finales breves. excepto Inst: lým.
- II. **gá/ ty/ sebe/** habent in obliquis omnes finales breves. Excipe diphthongum au. syllaba autem in consonantem finita est longa. ut **náo/ wáo/ nám/ wám/ Ia námi/ & wámi/** penultima est longa, in alijs brevis.
- III. **Pronomen on** habet vocales & syllabas finales, in omnia tribus columnis breves. Excipitur *Accusativ: Inanimatus Masculin: gey l. geg. Item G. D. A. P. singularis in genere feminino: Porro Inst: singularis, & Prep: pluralis in omni genere. Penultima brevis, prater Inst: Pluralem.*
- IV. **Pronomen, ten/** habet omnes ultimas & penultimas syllabas breves, prater dipht: au

Quando autem *tý* / sicut Adiectivum, *Práshy*
 1. Decl: declinantur, ut *téboj/ témujs* etc. habet
 obfervationes Illius Declinationis.

V. *Grápe* / habet vocales ultimas breves :

Excipe *G. D. A. I. P. singularis numeri, in ge-
 nerfamimino. Et Nominativum Masculinum
 Animatum pluralis numeri. Syllabas autem
 ultimas in consonantem desinentes longas.
 Excipe P. singularem in genere Mascul. Et Neutro.
 VI. *Am/ ana/ oncl/ anl/ any/ ana/ brevia* &c.*

Nota *Cetera pronomina, de quibus hic nil dixi,
 sequuntur alias Declinationes, vel Pronomi-
 num vel Adiectivorum, Et sic secundum illam de-
 clinationem, qua declinantur, regulabuntur.
 vide de Pronominibus P. 2. c. 20. f. 118.*

Obfervatio VI.

De cognitione syllabarum Ultimarum, & Penultimarum, Verborum.

1. **Vocales & syllabæ ultimæ omnium Conju-
 gationum sunt breves.** Excipe 1. *Diph-
 thongum* aut. 2. *Personam primam, secundam
 Et tertiam singularis numeri 1. Et 2. Conjugatio-
 nis.* Item *personam tertiam pluralis numeri
 omnium Conjugationum. Modi Indicativi, tem-
 poris*

ty pat/ tory se obrybuge/ gako *Pribáwance teaj-
 ny* 1. obrybarefſy gako *teboj/ témujs* etc. *njzová
 pravida* *téj obrybarefſy.*

V. *Grápe* / má *žwucſty* poſledni *Prášké. Wymřn, R.
 S. 3. Vt. P. Dáw* gedo početni *ženyfſy. 21 por-
 tom Pádáwaniſy Muijſty žiwobryny/ Počtu
 mnohotičtýo. Sloſty pat aſonáwagicv se
 na Šaužwucſtu/ dlanby. Wymřnic Pád Pribřf:
 Šednoročetni/ wPofořenj Muiž: aKližádenřem.*

VI. *Am/ ana/ ono/ ani/ any/ ana/ gſau Prášký.*

*Žnaneneg/ řinſſi Mřyřogmána ó niřšj tuto nic
 se neřſſe/ nařledugi obrybarefſet/ řuđro Mřy-
 řogmen/anebo Pribáwancu. 21 tař wede se
 obrybarefſy/ teau se dřiwugji/ řiditi se muřy.
 Wuiž ó žámenčýř/ S. 2. Řř. 20. 2. 118.*

Porozumění VI.

Възнáни Поſledních/ aPřeb- poſledních Slowet/ w Šiafořto wordſy.

1. *Wucſty a Sloſty* poſledni / *gſau Prášký/ w
 řwſſeř Šronowateřšář / Wymřniřš 1.
 Šwogřářſu au. 2. ořobn řwoni/ dzubau/ a
 řteřj/ počtu ſatmoličtýo 1. a 2. Šronowateř-
 řy. Kemetě/ Šobu řteř počtu Mnohotičtýo/
 wewſſeř Šronowateřšář žriřſobu Wznato-
 wariř-*

471

watliwého/ n. Oznamugicného Času přítomného : tež Budaucýho Slow dočonalých/ galz w Obywateckách widěti gest. 3. Osobu Mnohopočetnj Přestupliwau na je zkonasau : kdyz se od řeschnj posledčnosti e odhazuje. Tež čas Pom: Brát/ Brít/ s swými oloženými / od břegi.

Znameneg Zúčastonce/ cý/ný/ tý/ lý/ a Zúčastniliwá/ ný/ tí/ zkonaná / magi poslednj wzd, dny dlawau. Ale otě:ž gest gíz nařore w Pozor : 4. w rpsáno/ a protož ge tuto mezy Slowa mřařti nebudu.

II. Předposlednj Přirostku w řesch Sklonowatelek (krom prwnj a druhé osoby počtu zmnoženého Sklonowatekly 1. Způsobu oznamugicýho / času přítomného / a Budaucýho Slow dočonalých/) gest krátká/ galz w Sklonowateckách widěti gest. A z strany prwnj Sklonowatekly/ můžeš gestě twárně toto znamenati / že to a/ w Zadoslowce (ám)/ osoby prwnj/ gest wzd, dny dlawy w/ 1. 2. a 3. osobě gednopočetnj ; a w 1. 2. Mnohopočetnj/ času přítomného/ a Budaucýho dočonalého. W ginsřich časech/ řde řoliw se to (a) nacházý/ Buď w Zado. neb Předzadoslowce/ gest krátký.

III. Prawil gsem nýnj/ ó předzadoslowce Přirostku. Bndawti ale časoflowa e řeschnj osobau/ to gest/ e osobau prwnj přítomného / neb Budaucýho dočonalého času/ Způsobu oznamugicýho/ Rownoslowowitá/ řebdy galá gest w prwnj osobě Předzadoslowla/ řakowá bude/ w ginsřich osobách rownoslowowitých/ galébořoliw času/ neb Způsobu.

Znac

poris Præsentis , item Futuri Verborum Perfecto-
rum, ut in Conjugationibus videre est. 3. Per-
sonam pluralem Transgressivam ꝛ finitam : dum
e abijcitur à terminatione ordinaria. Et præ:
Btál/ Btýl/ cum compositis , à Btegi calefacio.

**Nota Participium cý/ ný/ tý/ sý/ ꝛ Partici-
piale ný/ tí/ finitum , habet ultimam semper lon-
gam, sed de his supra jam actum est, ꝛ ideò ea
inter Verba amplius non miscebo.**

**II. Penultima Incrementi omnium conjugatio-
num (præter 1. ꝛ 2. personam pluralis numeri
Conjugationis 1. Indicativi modi præsentis tempo-
ris ꝛ futuri Perfectorum) est brevis, ut in Con-
jugationibus videre est. Et de 1. Conjugatione
poteris adhuc hoc specialiter observare, quòd
illud á/ in ultima syllaba ám/ personæ 1. sit
semper longum , & manet longum in 1. 2. 3.
persona singulari , & in 1. 2. plurali temporis
præsentis & futuri Perfecti. In alijs tempori-
bus ubicunq; illud a invenitur, sive in ultima,
sive penultima est breve.**

**III. Dixi jam de penultima Incrementi. si autem
verba cum themate, hoc est cum 1. persona
Præsentis vel Futuri perfecti Indicativi modi
sint Parisyllaba, tunc qualis est in dicta perso-
na 1. penultima, talis erit in alijs personis Pari-
syllabis cujuscunq; temporis, vel Modi.**

Znameneg 1. Osoba ženstvá způsobu Přestupltwého / na icy / a aucy ; tež Mnohopočetni / poč: níz: na ice / zposledněná / wzdydny gest dlabhá w Předzadoslowce / a to podle wetečného prawí-
dla / zstrany i / au / nahoře oznámeného.

Znamen: 2. Wsfehny časowe nelonečný dwauslowkowitzý / Předzadoslowku magi dlabháu / až zachowáwagi tu dlabhost také w složených Slo-
wích. Wminic Slowa ze dwauslowkowitzých složená / která čas kzezkonienliwý do-
konáwagi na ráti / wáti / pocházegicý od Slow
na eru / wu / zposledněných : Tež na áti / pocházegicý od Slow / 1. a 2. Sklonowatelky: neméně
na iti / pocházegicý od Slow igi : kterážto Před-
zadoslowku krátugi. g. pobrati / wyžbrati / pro-
žwati / probrati / prospati / propiti / obiti zc. Zpé-
wořečník wšak může ge také y zdlauziti. Wlez
pať složenými slowy / ze Slowa (státi) wyrostlý-
mi / gest welký rozdiel. který naproti w Latinštem
gazyku položen / a tam widěti gest. ● Ezechum
přirozeným negni ho potřeba wypisowati.

IV. Wsfehna Časoslowa Častostlwá / magi Před-
zadoslowku dlabháu / krom kdeby se / o / ě / r / wy-
nacházelo. Tež se wymiňugi / kwetám / letám se /
metám / padám / sabám / telám / pelám / o nichž w
H h D. 2.

Nota 1. *Persona fœminina Modi Transgressivi in icy/ & aicy/ Et pluralis Numeri gen: omnia in ice finita, semper est longa in penultima, propter generalem regulam ratione/ & au, supra dictam.*

Nota 2. *Omnes infinitivi duarum syllabarum penultimam habent longam, & servant eam longitudinem etiam in compositis. Excipies composita, ex Dissyllabis, quæ infinitum tempus terminant in tãti/ wãti/ proveniens à verbis in etu/ wou/ desinentibus: item in ãti/ proveniens à verbis 1. vel 2. Conjugationis: deniq; in itti/ proveniens à verbis in lgi: quæ penultimam Corripiunt. ut pobeati. wyzbeati/ prozwati/ prozba. si/ prospati/ propiti/ oblti &c. Poëta autem ea etiam producere potest. Inter Composita autem ex verbo stãti/ hac est differentia specialiter observanda: v. g. dostãti constanter stare, wy. stãti subsistere vel pati, tolerare, aũßstehen/ postãti parùm stare, & alia stationem significantia, habent semper penultimam longam, At dostati/ acquirere, pteštati/ cessare, zupštatì manere, pti. štati/ wywštati assurgere, & alia stationem, seu quietem non significantia, habent semper brevem.*

IV. *Omnia frequentativa, habent penultimam syllabam longam, præter ubi oi é/ & consingeret. Item Excipiuntur kwetãm/ kelãm se; metãm / padãm/ sabãm/ telãm/ pelãm/ de quibus*

P. 2. c. 25. obf: 2. in Coniug: 4. Not: 1. Et Simi frequenativa tãpãm/ supãm. Sed hæc posset alia ordinaria frequenativa ex se gignunt, quæ regulam sequuntur, ut padãwãm / sabãwãm ic.

V. Verba Inchoativa atq; finita, ut zubatim/ wfa, fatim/ ic. & Derominativa, ut Bodinatim ic. Item verba Perfecta, præter paupim/ estipim/ penultimam habent brevem.

VI. Verba ugi finita omnia, penultimam & antepenultimam habent brevem. ut panugi/ Praefugi/ wryfubugi/ wrytabugi ic.

Nota Poëta talia simplicia Verba, provenientia à longis, potest aliquando in necessitate producere. ut panuge/ Prafuge ic.

VII. Verbum gsem iisdem regitur Regulis: solum de 3. perf. sing: negativa Notabis: quòd t/ & i/ potest vel produci, vel corripi.

Observatio VII.

De quantitate syllabarum Præpositionis, Adverbij, Interjectionis, & Conjunctionis.

I. Præpositionum ultimæ syllabæ (inter quas semper omnia Mowfyllaba numero, ut jam alibi dixi) sunt omnes breves: unica Vocalis vim præpositionis habens, num sit brevis vel longa, cognoscetur ex positione

P. 2. Qf: 25. Pozor: 2. wStonow: 4. Znam: I. A Polôcaflotiwã / sapãm / supãm. Alie stêdy potom ginã potãdna tãaffotiwã Stowa wrypfguaxgi / a wryofuugi / Prãkãsto prawofa naftdugi. g. padãwãm / sabãwãm ic.

V. Stowa Poëmatiwã n. Poãkretiwã na arim/ 3pofteñinã / g. zubatim / wfafatim ic. A 3gmenocfliwã / g. Bodinatim ic. Et Stowa Solonafã / krom flaupim / oflipim / Priedyãdoflowfir magi Prãtãu.

VI. Stowa ugi 3lonenã wffefhna / magi Priedpofteñij / tãetopriedyãdñi Prãtãu. g. panugi/ Praefugi/ wryfubugi / wrytabugic.

Znamenegi 3proweñinã ratowã proflã Stowa / odo blaubydy wryoflã / muije wãã potieby nêdy proflaujiti. g. pãnuge / Prãfuge ic.

VII. Stowo (gsem) gednoftegnym fetjdi prawofdem: tolfoto toto znameneg/ 3e tteri ofoba (nêmy) muije to / t/ i / rãkã 3Prãtãti.

Pozorugitnoft VII.

W Zãfotnofti Stowef / Priedfãwãny/ Prieflowce/ Prowããny/ 3pogfny.

I. P Kieftãwef pofteñny Stowfy (mezy pofteñny / potããbe wffefhna Gednoftowofowãrã gminã / a Stowce potããtm / galã gsem glã gminã de poweõf) gfauf wffefhny Prãtãfy: gedinã 3wãtã mœnoft Priedfãwãny maglcy / 3walã gflã Prãtãã nêb blaubyã / poznã fe 3 Pofojentfy.

w3/ 3f/ gfaudlaubé / řečby krátká žvučka nasle-
dowała. Předposlednj w Swauslowkowitzých
zweřegných prawidel se widj.

II. Wšechna Příslowce / a / e / i / é / o / mo / u / sty / na-
zad magicý / y také Příslowce Srownawagičná /
a řadnassegičná / gfau krátká. g. žbusta / sladce /
pělné / sladko ; bodmo / poznenáhlú / zc. dráže /
drážegi / negdrážegi.

Znameneg Příslowce od Přidáwancú Swauslow-
kowitzých / w Předzadoslowce i krátké magicých /
pocházegicý / to i prodsluzugi. g. mjslo / n. mile /
od milý. Tak tisse / ticho / žticha / od tichý. libé /
od libý. (a) také se pčodsluzuge w málo / od ma-
lý. (u) w tíže / od tuhý.

Znameneg 2. Srownáwateľná / a / řadwegssowa-
ateľná Příslowce / nědy w glistých gmenjch / to egi
řonečkowitý odhazugi / a tehďáz poslednj Slow-
ku / po odhození / toho egi / magj dlaubau. nebo

Znameneg 3. Srownáwateľná Příslowce Swog-
slowkowitzá / magicy před egi (nebo egi / gest
obogi / wždydny krátká) gednu Spozwučku /
řlásta gi předcházegicý se prodsluzowáw. g.
drážegi zc. A tak odhodé egi / žustane Slow-
ka dlaubá. Sřáz.

III. Příslowce Mjsta / Času / Počtu / Potwřuzugično-
sti / Žapiragičnosti / Pochybugičnosti / zc. niagi
žadoslowky wšechny krátký : některých málo
wyminič. - ž. Byn (řerky slowce) wnitř / a odtud
složená. tehďáz / nildá / nildý / ginác / negi-

. I h 3

nač /

ω3/ & 3f/ verbales sunt longæ, nisi sequeretur vocalis brevis. Penultima in Disyllabis ex generalibus patet.

I I. Omnia adverbia a/ e/ i/ é/ o/ mo/ u/ sty/ finita, etiam Adverbia Comparativa & Superlativa in vocales exeuntia, sunt brevia. ut 3Busta/ sladce/ pěkně/ sladko/ Bodmo/ poznenařlu/ Dansty 1c. dráže/ drážegi/ negdrážegi 1c.

Nota Adverbia ab Adjectivis disyllabis in penultima i breve habentibus, provenientia, illud i producunt. ut mřlo/ vel mřle/ á mřlý/ charus. sic třsse/ třřo/ 3třřa/ paccatě á třřý. libě grate á libý. producitur a/ in málo parúm, á mařý. u in tůze intensě á tubý 1c.

Nota 2. Comparativa & Superlativa solent aliquando, in quibusdam nominibus, illud egi' finale abijcere, & tunc ultimam syllabam abjecto egi' habent longam. nam

Nota 3. Comparativa Adverbia disyllaba, habentia ante egi (egi enim est semper utraq, brevis) unam Consonantem, vocalis eam antecedens solet produci. ut drážegi 1c. Et sic abjecto egi' manet syllaba longa, dráž.

III. Adverbia loci, temporis, numeri, affirmationis, negationis, dubitationis &c. finales syllabas habent omnes breves, paucis exceptis. ut Byn rusticanum, ωnřtě/ & inde composita. tēhdáz nřřdá/ nřřdý/ gřnác/ negřnác/ ω3řářři/ posawád/ & in-

náč/ wylássi' posawád/ a odtud složená/ ať tyto
ginssi, také krátkugi. Složená početnj z krát/
galo gedenkrat/ dwakrát zc. Bednau/tuffim/
ey / hey. Wedle/ podle/ magj e obecnj / může se
prodlaužiti / yzkrátiti.

Znameneg/ Gsau některá Příslowce složená ze
gména/ a Předstawky: a ta musý podle pravidel
des Gmen se řiditi. g. pozegti/ po Poslednj zc.
Předposlednj z weřegných se spatřige.

IV. Prohásky Litugičnosti/ a Wybrozugičnosti/ gsau
krátký w poslednjch Slowkách. Tež Wyřiklu-
gičnosti/ krom ó/ hey! A potom Opowřenosti/
a Žičivosti/ krom pffug pffý. Slaubý gsau Po-
diwnosti/ Wsmjwačnosti/ Smjchu/ Radosti.

V. Spogly magj poslednj Slowky wšechny krátký/
krom ginát / ginái. Tež Početnjch / gestto w
Předstawkau (za) se skladaği. Za drubé/ za třeti/
za čtorté zc. natowýs/ m. natowýsse zc.

Či to předposlednj Slowky z weřegných pravidel
lečce se poznáği.

Pozorugičnost VIII.

o Slowce Dbogetné.

I. G Ednoslowlowitá krátká slowce/ způsobem
Řičiú/ a Latinjkiú/ mohau časem se prodlau-
žiti. gaž gsem nahore powéděl.

II. Slowka krátká/ po třech prwnjch Gbách / w
Sřestorádku zanečaná/ může způsobem Latin-

& inde composita. licet alij etiam hæc corripiant. Composita, Numeri, ex krát/ ut geden-krát/ dwaťkrát ic. gednau/ tuffim/ ey/ Bey. We-
dfe/ & podfe / habent e commune, potest produci vel corripri.

Nota sunt aliqua adverbia composita ex nomine & præpositione, illa debent secundum nominum regulas regulari. ut po zęgtij, po poľednij Penultima ex generalibus patet.

IV. Interjectiones Dolendi, & Com: in finali syllaba, sunt breves. Item Exclamandi, præter ó/ Bey! Et abominandi, Indignandi, præter pffüg/ pffý. Longæ sunt Admirandi, Irridendi, Ridendi, Gaudendi.

V. Conjunctionum finales Syllabæ, sunt omnes breves, præter adversativas, ginát/ gtnác. Item numeralia, quæ cum præpositione za/ construuntur, za drube / za třetij / za čtoreť ic. nadto wýta / locò nadto wýťse.

Ante Penultima syllaba ex generalibus regulis, faciltè cognoscuntur.

Observatio VIII.

De Syllaba Communi.

- I. **M**onosyllaba brevia, more Græcorum, & Latinorum, possunt à Poëtis interdum produci, ut supra etiam dixi.
- II. Syllaba brevis, post tres primos pedes in Carmine Hexametro relicta, nonnunquam more

stým / časem od Zpěwořečnicků / prodlaužena býti.
Wšak toto swobody zřídka se užíwati má.

- III. Slova krátká w Pětřádku / po dvou prvních nobách zanechaná / od Zpěwořečnicků nikdy se prodlužuje.
- IV. Poslední Slova Zpěwořádku gest obogetná. neb krátká místo dlouhý může státi.
- V. Zvučka krátká / před dwauma Spozzvučkami / aneb před gednou toliko / a nasledugicy Samozvučian dlouhau / může prodlaužena býti. gaž giž wegš oznámeno. Syc obogetný Slovy w předcházegicých Pozorugičnostech / naleznješ.
- VI. Práwo a potřeba Zwěwonce / nutí Zpěwořečnický někdy krátký zdlažiti. gať když gjan tři krátký posobě / tehdy první někdy se prodlužuje: Ale to welmi řídko se činiti má.

Glawa X. O Nobách.

Ž potud ó Slovách krátkých / dlouhých / a obogetných gme mluwili / nyní ó Nobách / genž ze Slowet / a ó Zpěwomluwách / kteréz nob se skládají / powíme. Co gest tehdy Noba:

Noba / gest částka Zpěwomluwy / gistým Slowet počtem / a pořádkem obmezená. Aneb gest gista Slowet / a gich času mjra. Wšau pať noby trognásobný: Swogslowowitý / Trogslowowitý / Čtweroslow: Noby proto gmenowány / že nimi Zpěwoslowa / gať nobami / gistým počtem běží. Slovy dlouhý Znamenj gest — krátké u.

Latinorum à Poëtis producitur. hac tamen licentia rarò utendum.

III. Syllaba brevis in Carmine Pentametro, post primos duos pedes relicta, à Poëtis non nunquam producitur.

IV. Ultima syllaba versus, communis est, nam brevis pro longa ponitur.

V. Vocalis brevis ante duas Consonantes, vel unam & sequentem vocalem longam, potest produci. ut etiam supra dixi. Aliàs communes syllabas suis locis in superioribus observationibus invenies.

VI. Lex & necessitas metri cogit Poëtas aliquando breves producere. vèlut dum sunt tres breves continuæ: tunc prima aliquando producitur. sed perquàm rarò id faciendum.

C A P: X.

De Pedibus.

Huc usq; de Syllabis brevibus, longis, & Communibus diximus; jam de Pedibus, qui ex Syllabis, & de versu, qui ex Pedibus constat, dicemus. Quid ergo est Pes?

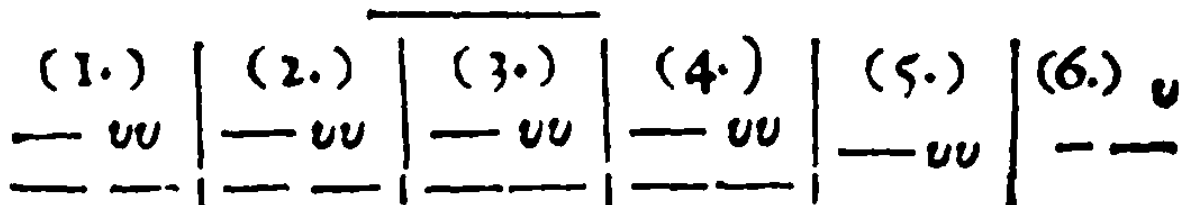
Pes est, pars versûs, certo syllabarum numero & ordine definita. Et sunt Pedes triplices, Dissyllabi; trisyllabi, & tetrasyllabi, pedes Metaphoricè dicti, quòd ijs carmen certo numero currat.

Syllabæ character est longæ — brevis v.

rohlásek / Zpěvona / Zpěvonce) gest řeč / neboliž-
to Promluwa / glisých nob počtem / a pořádkem
obmezená / aneb / swázaná.

Hexameter, Wazomluwa Šestořadná / Šesto-
noba / aneb Šrdinstá. (ginát Šestořádek Še-
storiadec) gest 3 šesti nob / z nichž páta noba gest
Šlaubokraticiwogla / a šestá Šlaubodwogla /
aneb Šlaubokraticka. ginši noby gsau / anebo
Šlaubokraticiwogly / a nebo Šwogdluzky. ge-
gij to podoba gest tato :

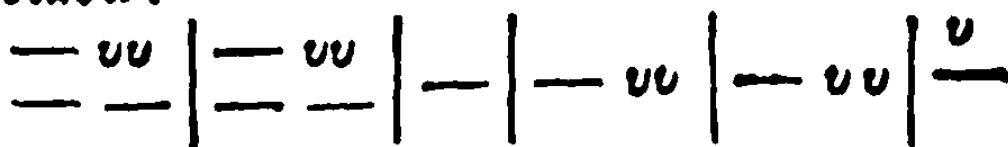
Noba.



Příklad toho ex Virgilio.

**Gle Bůh nám takowau ráčil Telowlasto Za-
hálku.**

Pentameter : Wazomluwa Děti-noba / (Pětřádek
Pětřadec) má pět nob / první dvě gsau / anebo
Šlaubokraticiwogla anebo Šwogdluzka / we-
dle libeznosti / a připogenjm Polonoby dšaubé :
druhý dvě noby / gsau wzdydny / Šlaubokrati-
dwogla / gimž se druhé půlnoby připoguge / tak
že 3 těch polonob / činí se gedna noba. tu pří-
kladu :



Cožkoli dnes wdělášo / netřeba zejtra dělat.

Pro

Antipastus, Swogmezobluža u – – u Swédlaubý/ mezy dvěma krátkýma. g. vpadnutí zc.

Jonicus Major, Služko-kraťodwogla. – – u u, gest noha ze Swaudlaubých / a Swaukrátkých. g. rozházení/ roznášeti zc

Jonicus Minor, Brato. dloužkodwogla u u – – ze Swaukrátkých / a Slaubých. g. mlouwám.

Pzon, Slaubokrátitrogla / gest noha ze čtyř Slo-
wel gedné dlouhý / a třech krátkých / a gest
čtveřá.

Pzon 1. první: – u u u rozmluwiti / zc.

Pzon 2. druhá: u – u u wyhlizeti zc.

Pzon 3. třetí : u u – u wyprahnauti zc.

Pzon 4. čtvrtý u u u – pomlúgi zc.

Epitritus, Bratidlaubotrogla gest tež čtveřná-
sobní.

Epitritus 1. první : u – – – vtrácýwám zc.

Epitritus 2. druhá : – u – – Bratomocný zc.

Epitritus 3. třetí : – – u – rozbusstění zc.

Epitritus 4. čtvrtá : – – – u rozhodnutí zc.

Šau gestře tate gínssi noby/pét/šest Slowel/galo
v Latinskú / ale nemagi obwziáššního gmena /
otladagi se zwegjo rozepsaných.

CAP: XI.

De Versibus, seu Carmine.

O Wazomluwách/ a Mluwozpěwých.

Wazomluwa (gínál tml.wozpěwa / špěwomlu-
wa, špěwočadel, Wazozpěw, špěwobias / špě-
wo:

Směna Zpěvořečnická ic.

Peron/ Jupiter : Astronomis , Zralomoc.
 Chason/ Sol, Phabus, Astron : Slunce.
 Kadon/ Mars, Astr: Smrtonos.
 Zefon/ Mercurius, Astron : Dobropán.
 Kadofet/ Saturnus, Chwoř/ Typhon.
 Zylifa/ Venus, Astron : Wemisse/ vel Bráfopani.
 Kocena/ vel Kocifa/ Luna, Astr: Měsíc.
 Mařena/ Diana, Zewěna/ Ceres.
 Pohoda/ Serenitas, Astr: Basno.
 Mofofla, Pluvia, Astr: Dešť.
 Pochwist/ vel Kiehoda/ mala aura, tempestas, Astr:
 Mlha/ vel Powětrj.
 Zel/ Polel / Castor & Pollux.
 Sfetel/ vel Skéitel/ Lar, Genius Domesticus.
 Merot/ Pluto, Radamas / Radamas.
 Casanj/ aliter Graice/ Eumenides.
 Kintwa/ Proserpia :, Sudice/ s. Sudičty/ Parca.
 Wyla/ vel Wyu/ Hecatas, Trjbet/ Lues.

Sequentia Moralia disticha 144. (Maudropisy/ n. Mra-
 wopisy (Comenius in carmen Boëmicum transtulit,
 & Amsterdami Typis mandari curavit. quæ Anno
 1670. Pragæ recusa erant. Cùm autem illa Carmina
 Boëmica à me immutata, & potiori ex parte aliter com-
 posita sint, ideò illa, & etiam adhuc quædam alia, huic
 Grammaticæ meæ, pro Boëmis, adnectenda
 judicavi. judicet ea, quis quis
 potest.



Pro sepsi Ezechum wyrozuměni; dať jsem tuto ně-
která Sfestero. y Pěto. Křhá Zpěwonce přiloži-
ti/ zničto spůsob a obwešelugičnost Ežesté Zpě-
womliwy poznati/ a wysseriti se může.

*Nota Alia omnia genera Carminum, quaecunq;
Lingua Graca, & Latina habet, Lingua Boëmicã
praesertim Jambica, efferi possunt. Exempla de-
didsem omnium, sed prolixitas Grammatica huius,
finem operi imponere cogit.*

*Nota 2. De figuris Poëticis dixi breviter P. 3. c.
13. illuc itaq; Poëtam remitto. Restat solum ali-
quid de Casura dicere, qua cum sit Latinis nota,
Boëmis illam explicabo.*

Casura, Pterijnalka/ gest/ ktera od Slowce Slo-
tu odřinã/ a pořazde Křoze gi zanechãwã. Gest
Polotrognã/ Polopateenã/ Polosedmernã/ Po-
lodewaternã.

Křapostedy wědětì náležì / že Zwučka před Zwučkau
y nědy před H, může se wywehnauti neb newy-
wehnauti/ spůsobem Křecstým.

*Vocalis ante vocalem, aliquando etiam ante H/ potest
apud Boëmos, sicut apud Gracos elidi, vel non
elidi, sed pulchrius non eliditur.*

Sequuntur Nomina Boëmica Poëtica
& ut ab initio promissum, quædam
carmina, & his DEO sint laudes,
clauditur mea Grammatica.



Maudrého Katóna mravná povírování.

Rozkoli svůj bezpečně život zde ztrávit žádáš /
W zlych a nemísti věcech vážnaučy škodlivě myslí :
Často co tě zde všim sobě bedlivě vážiti pomni !
Něco tyž nagedes / že budeš sám svým sobě Nistrem.

Kapitola I. Povinnost Člověka k Bohu.

- 1 **G**estli Duchem Bůh gest / galž námo Pismo přinássi :
Nás tedy vzdych pravauBoho ctiti / a chváliti myslí.
- 2 **V**lech Bohu tagnosti / w Nebi co skryto / blaubati nechťeg :
Gsa Smrtedný zdeššim raděgli sám Braň se nečestem.
- 3 **B**ůh co činit minj předzvidati losně nežádeg :
Vlech sobě bez tebe Bůh gal má tebe věsti pořáda.
- 4 **T**wé věci gal osudem minj tobě giti budaucně /
Čim se nečap / ničebž zde nemáš očekawati / než Smrt.
- 5 **B**roť Boha modlitbau / wola nech / nechť roste lu práci :
Bůh tudy se nečrotj / tomu wěr / řdyž krew se wyléwa.
- 6 **P**roč k smrti / sám gsa winen / dáwáš ty howádko newinné ?
Bláznowstwj z smrti gesti cyžý spašeni se naditi.

Kapitola II. Povinnost Člověka k sobě samému.

- 7 **W**žce budeš bdicým / gest šparná rozloffe spicým :
Kozmařkost břichům bugná gen podněty dáwá.
- 8 **Z**a cmoť mēg prwnj uměnjm drzet rsta na vzdě.
Čen Boha negbližšji / mluwenjm řdož wládne rozumně :



C A T O N I S

M O R A L I A.

Securam quicumque cupis traducere vitam,
 Nec vitijs hæere animum, quæ moribus obsunt,
 Hæc præcepta tibi semper relegenda memento.
 Invenies aliquid in quo te utare magistro.

C A P U T I.

Officia hominis erga DEUM.

- 1 **S**I DEUS est animus, nobis ut carmina dicunt,
 Hic tibi præcipue sit purâ mente colendus.
- 2 Mitte arcana DEI, Cælumque inquirere quid sit:
 Cùm sis mortalis, quæ sunt mortalia cura.
- 3 Quid DEUS intendat, noli perquirere sorte.
 Quid statuat de te, sine te deliberet ipse.
- 4 Multùm ne cures venturi tempora fati:
 Non timet is mortem, qui scit contemnere vitam.
- 5 Thure DEUM placæ vitulum sine crescat aratro,
 Ne credas placare DEUM, dum cœde litatur.
- 6 Cùm sis ipse nocens moritur cur victima pro te?
 Stultitia est morte alterius sperare salutem.

C A P U T II.

Officia hominis erga se ipsum.

- 7 **P**lùs vigilia semper nec somno deditus esto,
 Nam diuturna quies vitijs alimenta ministrat.
- 8 Virtutem primam esse puta compescere linguam:
 Proximus ille DEO, qui scit ratione tacere.

- 9 Wtřlosti své myslí nedey sobě býti na odpor :
 Věstovná o žádným nevmilii sám sebe sněsti.
- 10 Cožkoli znáš štodně / By milé bylo / dey w stranu / dey přeč :
 Wždydy vzitku raděg maudrý sobě nez durti štěti.
- 11 Bdyžkoli štích zpácháš / pokutug hned sám sebe : wždydy
 Ránu wyoxi sobě sám : ra bolest bude štaste bolesti.
- 12 Štále tubý neb ošebný buď / gať příčina příjde : (dry.
 Můž se měnit w powahách / y bez aubony zůstana / Mau.
- 13 Šie wšše co wšše wygwěš / kšewetám se pilně wybegbeg.
 Šned mlčenau lam dceš / mlčeneni nese často pylánj /
- 14 Bdyž tebe kdo chwálj / ty se sam rozšauditi pomní :
 Wíce newěť ginišim o sobě / než sám sobě / nišdy.
- 15 Bdyž štěstj blyššj se newěť / zlé příběhy bog se :
 Zadnj tauž neběžj kolegi šolo wždydy za přednjm.
- 16 Šab poněwadž gšy wyššel na šwět / nab tež z šwěta pigdeš.
 Buď ošudobau trpěšiw : šebe tež proto emautiti nechtěg.
- 17 Šbceššit nauze nemj / toho což máš štrowně požiwěg :
 A což dcešo přichowat / toho še gašo myššl nemjti.
- 18 Šoi šacyné / šobě waž : co drabé / o šim dwoorně še nedraž :
 Šať nebudeš / mřbačem nebudeš šake šlauri šalomcem.
- 19 Bdyž se hněwáš / o wěcech negištých še šádari nechtěg :
 Šněw Mysl težce šalj / By špatřiti prawdy nemobla :
- 20 Šáškadu težce newaž / šama šdyž toho potřeba šáže :
 Šdoi dce štrati / mušy šážet : wššudy něco za něco.
- 21 Šla štrowném wššudy rád přěštan / co ge přijšš utiřeg :
 Šezpečněg wždydnyti na mašy wodě / šodla še wzněššj.
- 22 Šěžce wěcy nabytých / pamatug šys mjrné požiwal :
 Můž w dšaubém nabytá časni wěc šezo odbyta býti.
- 23 Štratných še warug štrownosti : tež y šalomštwi :
 Ššauce / powěššl dobcé / štodný obě wždydny necnoššl.
- 24 Šoi zawišš opišy / toho wjnu šy / wynnny nedaweg :
 Šegnit wjno něčimž winno : ale šdož piže wjno.
- 25 Šštěššim nič še nepať štřššým : neo wššabno položně.
 Šěmi šabodj Šštěšš / gimž šy / aby zwázš / napjna.
- 26 Ššled / a pozor dáweg / By gať gšau příběhy špatřil :
 Ššebi šo šať neboli : šdyž wžišš / šasně co předwšš.

- 9 Sperne repugnando tibi tu contrarius esse,
Conveniet nulli qui secum dissidet ipse.
- 10 Quæ nocitura tenes, quamvis sint chara, relinque :
Utilitas opibus præponi tempore debet.
- 11 Cùm quid peccaris, castiga te ipse subinde :
Vulnera dum sanas, dolor est medicina doloris.
- 12 Constans & lenis, ut res exoptulat, esto :
Temporibus mores sapiens sine crimine mutat.
- 13 Rumores fuge, ne incipias novus author haberi :
Nam nulli tacuisse nocet, nocet esse locutum.
- 14 Cùm te quis laudat, iudex tuus esse memento :
Plus alijs de te, quam tu tibi, credere noli.
- 15 Cùm fueris felix, quæ sunt adversa, caveto :
Non eodem cursu respondent ultima primis.
- 16 Infantem nudum cùm te natura crederit,
Paupertatis onus patienter ferre memento.
- 17 Ne tibi quid desit, quæsitis utere parcè,
Utque quod est ferves, semper tibi deesse putato.
- 18 Quod vile est charum: quod charum est, vile putato :
Sic tibi nec parcus, nec avarus habebis ulli.
- 19 Iratus de re incerta, contendere noli :
Impedit ira animum, ne possit cernere verum.
- 20 Fac sumptum properè, cùm res desiderat ipsa :
Dandum etenim est aliquid, cùm tempus postulat aut res,
- 21 Quod nimium est fugito, parvò gaudere memento :
Tuta magè est puppis, modicò quæ flumine fertur.
- 22 Utere quæsitis modicè, cùm sumptus abundat :
Labitur exiguo, quod partum est tempore longo.
- 23 Luxuriam fugito, simul & vitare memento
Crimen avaritiæ: nam sunt contraria famæ.
- 24 Quod potu peccas, ignoscere tu tibi noli :
Nam nullum crimen vini est, sed culpa bibentis.
- 25 Successus noli indignos tu ferre molestè :
Indulget fortuna malis, ut lædere possit.
- 26 Prospice, qui veniunt, hos casus esse serendos
Nam levis lædit quicquid prævideris antè.

- 27 Čwé wěcy / gdauli nazpět : proto ty hled w myslí nezau-
 Kláděgi mēg dobruu/ nezmešli nādēge niřdā. (řat :
 28 Znášli co býti sobě přigemné : toho drž se/nepausstěg :
 Šā; předu přiležitost se wgit/ než gaři mine/ tam ta.
 29 Patří na zad/ y na před/ zdali co štodného nastawa.
 Potreba gest šdicy oči mjt / z zadu y předu wzdrydy.
 30 Čbcessli zdrawi zachowat dobrý / hled trawiti štrowně :
 Wřat gsy zdrawi wice powinen šnad : nežli šahudce.
 31 Wlég o zdrawi předni peřtřwost : čehož potreba předni :
 Křetěg lát na boleřt / puřwod sobě šam gsa boleřti.
 32 Křasny nedbeg žádné : lidřtā myřt řdyž čeho žadá /
 Čjim se řogi wědne/ toř wěřnāřy řādo připadne.
 33 Wzdrydny se řād přiwěug : nelitug w tom práce niřádné :
 Bez uměni nic negni žiwot než řijn řmrti marný.
 34 Dobře gsa žiw : nechtěg nic dšati na pomřitwy řidřtē :
 Žabradit wřta řidem aby moh/ na to myřki darmo.
 35 Wřpalřtwi se warug: řentwosti se wzdrydny wybegbeg :
 Křeb myřt gřaic řentwā : řěřo muřz tale žpuřčeti řnadno.
 36 Wddechū něřdy popřeg řtarostem : přeg myřli pohodli.
 Čat aby gěřtē mohř dālři wřlonāwari práce.
 37 Čoi tobe řiřh dāwā/ toho hled sobě eřetřiti žpřřna :
 Šřz to co máře : řidřtāu by nebyř řnad něřdy powěřti.
 38 Bdyž máře řtatku dořti : přičāzege ř cýli řeřřlosti :
 Ži negř řřrbny : žanečeg řřředřosti pamāřty.
 39 Šeř řečřgēř to dēřeg/ nedēřeg řeř býři nemūžeb :
 Čat aby žāčna nečat nemuřel : řudy řanby nežýřkař.
 40 Čožkoli řodně řpřjē řpřēřtw būř / mēg se pořorné :
 Gěřti se žnāř winným ředy wřařtnim būř sobě řaudcým.
 41 Čžri mnoho řād : a co čřeře wwažug sobě wřředno řozum.
 Křebi se/ne wřředō práwē/ což gěř řde přřno nāčāžy.(ně :
 42 Žiw z toho būř což mář/čat wřřat aby marné nepřegtwāř ;
 Šwē řdo mřbā/ přomřbā/ a muřy žiw býři mřřošti /
 43 Štatku řāřimē neřřteg : žādāřli řy myřli pořogné :
 Křeb řdož řtatku řāčēn niřdāř řen dořti nemjwā.
 44 Mjřti būdēře/ co žiwot řāčē/ řwých wzdrydy pohodli :
 Čbcessli na tom přēřtat / co domācý potreba žāđā.

- 27 Rebus in adversis animum submittere noli :
Spem retine , spes una hominem nec morte relinquit.
- 28 Rem tibi quam noscīs aptam dimittere noli :
Fronte capillata est, post hęc occasio calva.
- 29 Quod sequitur spectā , quodque imminet ante videto ;
Illum immitare DEUM, qui partem spectat utramque.
- 30 Fortior ut valeas interdum partior esto :
Pauca voluptati, debentur plura saluti.
- 31 Sit tibi pręcipuè, quod primum est , cura salutis ,
Tempora nè culpes, cùm sis tibi causa doloris.
- 32 Somnia ne cures : nam mens humana quod optat
Cùm vigillat sperans, per somnum cernit id ipsum.
- 33 Instrue pręceptis animum, nec discere cesses :
Nam sine doctrina vita est quasi mortis imago.
- 34 Cùm rectè vivas ne cures verba malorum :
Arbitrij nostri non est quid quisque loquatur :
- 35 Segnitiam fugito, quę vitę ignavia fertur ,
Nam cùm animus languet, consumit inertia corpus.
- 36 Interpone tuis interdum gaudia curis :
Ut possis animo quemvis sufferre laborem.
- 37 Quę tibi fors dederit, tabulis suprema notato :
Augendo serva, ne sis quem fama loquatur.
- 38 Cùm tibi divitię superant in fine senectę ,
Munificus facito vivas, non parcus amicis.
- 39 Quod potes, id tentes, operis ne pondere pressus ,
Succumbat labor, & frustra tentata relinuas.
- 40 Quod meritò pateris patienter ferre memento ,
Cùmque reus tibi sis, ipsum te iudice damna.
- 41 Multa legas facito, perlectis perlege multa :
Nam miranda canunt, sed non credenda, Poëtę.
- 42 Utere quę sitis, sed ne videaris abuti ,
Qui sua consumunt, cùm deest aliena sequuntur.
- 43 Despice divitias si vis animo esse beatus :
Quas qui suspiciunt, mendicant semper avari.
- 44 Commoda naturę nullo tibi tempore dęerunt ,
Si contentus eò fueris quod postulat usus ,

- 45 Swě wěcy klawpě weda / a sluffným rozumem se nechdē/
 Hled newini štěstí / ze slepým ono též slepě tráčí.
- 46 Drob ti milý byweg / ne pro blesk / ale z potřeby gej mēg :
 Neb se w něm nelodá klawdrý / ani wěkdo rozumný.
- 47 Hsawc Bohatý : pro zdrawj / hled wjwari maudrie Bobat-
 Sostkatomec mjwá / ale sám sobě dosti nedává. (itwj :
- 48 Ejin co ze prospěge wjś / co newjś aby prospělo nech tať :
 Klawc na zdař se dělá / maudrý wssudy gistoty štětj
- 49 Bdyz w podezřele máš / co to gest hned rozwrba rozsud :
 Ša štodu často potom / co se časně wynjti zanedbá.
- 50 Podnětý ldyz w sobě sám cýtjś Bugnosti nechistě /
 Obroku wgmí Břichu : neb ohen bez podpalu tuchne.
- 51 Bdoz w úlu swém audj mcných zdaru Páně dosahl.
 Hled maudrosti přitom : a budeš Keť negudatněš.
- 52 Poctiwě maffli statek nabytý / sobě poctiwě žiw buď.
 Struhlj geť nemilý / ldyz sám sobě štebně počíná.
- 53 Chcessli powěst zachowat dobru mezy lidmi polnd žiw :
 Wslech cnotj ostřibeg / wsseho nesluffného wjśleg.
- 54 Dě se / radjmi / vě rád / neb štěstj snadně pomjgi :
 Věz vmění toi stále trwá / toi wěcně nemjgi.
- 55 Coškoli gjz w vmění pochopil / toho esetř sobě pišně :
 Wrip se ostrym pozorem Brausý / tuhá často děláním.
- 56 Dě se / než od umělých : nevmjli ldo sám porčit hled :
 Walezitá Vmění / dobrá wssudy štěiti wěc gest.
- 57 Coškoli ldy chwálil / a za dobre zgewně wznáwal /
 Hled aby zas nehaněl : Ži neměl tudy lechlosti žádně.
- 58 Štěstj ldyz chřestj / negatehoi Bog se nestřestj.
 Tať zase w nestřestj dauffeg / očekawage štěstj.
- 59 Hled by se wzdryclny věil : pilnosti roste rozumnost.
 Neb se zwykem dlawbým / dospěly maudrosti nabýwá.
- 60 Pročby se ldyz čeho gestě newjś / proč naučiti hanbíl :
 Čjest gest něteo vmět : nechřiti se naučiti hanba.
- 61 Mlaj pitelnost / a milost / společnj wadu stále / a wádu :
 Ty hledě cnoti : necheg talowý wady / tať tať wády.
- 62 Bdyzi se wěcy zpjśsof odporných / někdy neljbj
 Hled na ty / gjnjž hūt gest : wtrorjś tudy myšle Bolesti :

- 45 Cùm sis incautus , nec rem ratione gubernes,
Noli fortunam, quæ non est , dicere cæcam
- 46 Dilige denari, sed parcè dilige, formam ;
Quem nemo sanctus, nec honestus, captat ab ære.
- 47 Cùm fueris locuples corpus curare memento ;
Æger dives habet nummos, sed non se habet ipsum.
- 48 Res age quæ profunt : rursus vitare memento
In quibus error inest, nec spes est certa laboris
- 49 Quod tibi suspectum est, confestim discute quid sit :
Namque solent primò quæ sunt neglecta nocere.
- 50 Si te detineat Veneris damnosa voluptas,
Indulgere gulæ noli , quæ ventris amica est.
- 51 Cùm tibi prævalidæ fuerint in corpore vires ,
Fac sapias : sic tu poteris vir fortis haberi.
- 52 Utere quæ sis opibus, fuge nomen avari !
Quid tibi divitiæ profunt , si pauper abundas ?
- 53 Si famam servare cupis dum vivis honestam,
Fac fugias animo , quæ sunt mala gaudia vitæ ,
- 54 Disce aliquid, nam cùm subito fortuna recedit,
Ars remanet, vitamque hominis non deserit unquam.
- 55 Exerce studium quamvis perceperis artem :
Ut cura ingenium , sic & manus adjuvat usum.
- 56 Disce, sed à doctis , indoctos ipse doceto ;
Propagandæ etenim est rerum doctrina bonarum.
- 57 Laudaris quocunque palàm, quocunque proclâris ,
Hoc vide ne rursus levitatis crimine damnes.
- 58 Tranquillis rebus quæ sunt adversa caveto ;
Rursus in adversis melius sperare memento.
- 59 Discere ne cesses, curâ sapientia crescit :
Veri datur longò prudentia temporis usu.
- 60 Ne pudeat quæ nescieris , te velle doceri :
Scire aliquid laus est, pudor est nil discere velle.
- 61 Cùm Venere & Bacho lis est, & junctæ voluptas ,
Quod lautum est animo complectere , sed fuge lites.
- 62 Cùm tibi displiceat rerum fortuna tuarum ,
Alterius specta , quò sis discrimine peior.

- 63 Seč sebe znáš to děleg : wladnaut Bezpečněgi weskem
U břehu; nezli se na hlubinách w moc dawati wětrům.
64 Nechtěg býti smuten : mage přibodu někdy na statku :
Bubí zase dá : a Boží potěšug se wzdyečny mišostj.
65 Hest syce těžko wěcy potřebných snášseti strátu:
Příteli wšak co činíš / netratiš tobo : odpřati wztíš.
66 Příhodnost prwnj k činění čebo zmeštati strěz se :
Neb na drubau čelati / ztratě prwnj / wzdyečny negišo.
67 Příležitost k věni tebe potkawali mnohému
Uč se radim / a nedey se přemocť testnosti nižádně.
68 Mášli co giž nabytého choweg / na gině se nebezpeč /
Kauze časem Cžlowěku wjceg než zyltu přibegwá.

Kapitola III.

Powinnost Cžlowěka k Bljžnjmu.

- 69 Mšli pozor na žiwot lidstý / wšech způsobu štetě :
Šaudě giněho giny žádný sám bez wady není
70 Od napominání (Byt pať napominati nechtěl.
Šati se) Šdoť ge miť / niťdý přestáwati nechtěg.
71 Přísně warug se řečj proti řečným dáwati w pětku.
Křeč mjwá lečdos / maudrost gest ozdoba řjdkých.
72 Aulšných se řečj wždy warug pochlebně lahodných :
Vpřimně znamenjm řeči Buď tobě prostota myšle.
73 Přátelšwj prokazug : sobě wšak šwým přitelem znšat :
Buď dobrým dobrý ; By nebyl wšak sám sobě štodný.
74 Š připowědit se netěš / leč máš co šlibeno w hřsti :
Čim hýne wšta nynj / je mnozý gšau na šlowa ššědřj.
75 Šobrodinj přigmeššli gať / gest blášati wděčnost.
Paťli co sám ty giným věniš / mlč : blášati chlauša.
76 Běšli šdy ššitky giných šaudit tobě Štarcy přicházj /
Šud y ty sám cos mlad gša činiš / aby přjkte nešaudiš.
77 Šdyž spolu šdo ššepcy / tobo ty nastěgchati nedbeg :
Šle šwědomý gša ; myšli / je ončim se wzdyečny rozpráwji.
78 Šáli ti dar šdy gať / šdo š přátel vpřimně čudičkých /
Přigmi mišau twářj / podělug / aš y pochwal obočně.

- 63 Quod potes, id tenta : nam littus carpere remis
Tucius est multò , quàm velum tendere in altum.
- 64 Breptis opibus noli mœrere querendo ;
Sed gaude potiùs tibi si contingat habere.
- 65 Est jactura gravis, quæ sunt , omittere : damna
Sunt quædam, quæ ferre decet patienter amicum.
- 66 Quàm primum rapienda tibi est occasio prima :
Nè rursus quæras quæ jam neglexeris antè.
- 67 Cùm tibi contingat studiò cognoscere multa ,
Fac dicas multa , & vides nescire doceri
- 68 Conserva potiùs quæ sunt jam parta labore ,
Cùm labor in damno est, crescit mortalis egestas.

CAPUT III.

Officiæ hominis erga proximos.

- 69 **S**I vitam inspicias hominum, si denique mores :
Cùm culpent alios, nemo sine crimine vivit.
- 70 Cùmque mones aliquem, nec se velit ipse moneri
Si tibi sit charus, noli desistere cœptis
- 71 Contra verbosos noli contendere verbis :
Sermo datur cunctis, animi sapientia paucis.
- 72 Sermones blandos, blâsôsque cavere memento :
Simplicitas veri sana est, fraus ficta loquendi ,
- 73 Dilige sic alios ut sis tibi charus amicus :
Sic bonus esto bonis, ne te mala damna sequantur.
- 74 Rem tibi promissam certò promittere noli :
Rara fides idèd, quia multi multa loquuntur.
- 75 Officium alterius multis narrare memento :
At alijs cùm tu benefeceris, ipse sileto
- 76 Multorum cùm facta senex & dicta recenset ,
Fac tibi succurrant, juvenis quæ feceris ipse.
- 77 Ne cures si quis tacito sermone loquatur :
Conscius ipse sibi , de se putat omnia dici.
- 78 Exiguum munus cùm dat tibi pauper amicus,
Accipito placidè, & laudare memento,

- 79 Gestli je máš od swých někdy zla odměnu přátel:
 Tim se netrap/ nezlořeč; dobrý sobě myse přidáweg.
- 80 Coš gednau slibil: neslibug dwa kráte druhému /
 By chřege byt zdwotilým/ neukázal byt se ledkým.
- 81 Bdoi jlowy gest w lidný/ nebudeš tobě srdcem vpráimný:
 Tak ty podobně mu čin: tak lešť šh odměnu myra.
- 82 Stricy se wzdycky lidi pamatug přislissně labodných:
 Pissiala sladce zwučj / když práčnjt práčata wábj.
- 83 Co kdy hanjš při giném/ toho sám hleď wstřati wzdycky:
 Hanba/ giné kdo wěj/ když wšak toho sám se depaušstj.
- 84 Žádey což slussně/ neb což by se z dálo počestně:
 Blázniwě ten žádá/ kdy se muž odepřiti/ co žádá.
- 85 Wice wěřit wzdyckny hleď známým / nežli neznámým.
 W známých saud a wzjam/ w neznámých náhoda býwa.
- 86 Wyheatnědy by moh/ nedbeg/ pušř přiteli místo:
 Hleď sy dobrý wjdnau zachowáwari přatele služkau.
- 87 Wážití něco newáž / když chceš kdo wywáziti něco:
 Hleď je milost láškau wábj / ctných štédrota službau.
- 88 Ruznic s tim se warng/ sobě s tým ruky lasty podawáš.
 Lášku twrdj swornost/ hnew trausý w sedce nenawjš.
- 89 Žawistnjša přemoct žádáš: gen snáššeg/ a ney ho:
 Wzdycky ge neygistjši witezštwj snáššeltwostj.
- 90 Štédře činjšli giným/ sobě žádage přatele zylat /
 Sám na se též pamatug! neybljššj sám sobě přitel.
- 91 Májšli možnost: dobře čin/ gaš známým/ taš neznámým.
 Brašowššá cnost gest dobročinstwjm přjžně dobywat.
- 92 Nic takowého nemluw / coi se lowaryšštwu neljbj:
 Ži nežebřj wšlicknj: a gim negsy wššechněm obyždný.
- 93 Šřichu za zylt nikdy žádnému pokládáti, nechřeg:
 Že poněkud se tagj/ paš s hanbaucyle docházý.
- 94 Hleď netupit žádného: byi on byš postawy ospatné:
 Hleď y w mašým/ wellá dost maudrost/ často wězýwá.
- 95 Spor mage snad s nerowným/ gemu někdy wštaupti ne.
 Často se to stawá/ že Malý Wellšého přemáhá. (dbeg:
- 96 Slowmi se se známým/ newy dáweg sešce do šadly /
 Šadka malá / wellau dost někdy wadu tropjwá.

- 79 Si tibi pro meritis nemo responder, amicus,
Incusare DFUM noli, sed te ipse coërce.
- 80 Quod præstare potes, ne bis promiseris ulli:
Ne sis ventosus, dum vis urbanus haberi.
- 81 Qui simulat verbis, nec corde est fidus amicus:
Tu quoque fac simile, sic ars deluditur arte.
- 82 Noli homines blandos, nimium sermone probare:
Fistula dulce canit volucrum dum decipit aucepæ.
- 83 Quæ culpæ soles, ea tu ne feceris ipse,
Turpe est doctori cum culpa redarguit ipsum.
- 84 Quod justum est petito, vel quod videatur honestum:
Nam stultum est petere id, quod possit jure negari.
- 85 Ignotum tibi tu noli præponere notis:
Cognita iudicio constant incognita casu.
- 86 Vincere quum possis, interdum cede sodali:
Obsequio quoniam dulcis retinentur amici.
- 87 Ne dubites, cum magna petas, impendere parva:
His etenim rebus conjungit gratia charos.
- 88 Litem inferre cave, cum quo tibi gratia juncta est:
Ira odium generat, concordia nutrit amorem.
- 89 Quem superare potes interdum vince ferendo:
Maxima enim morum semper Patientia virtus.
- 90 Dapilis interdum notis, charis, & amicis,
Cum fueris dando: semper tibi proximus esto
- 91 Si potes, ignotis etiam prodesse memento:
Utilius regno est meritis acquirere amicos.
- 92 Quod pudeat, socios prudens celare memento:
Ne plures culpent id, quod tibi displicet uni.
- 93 Nolo putes pravos homines peccata lucrari:
Temporibus peccata latent, & tempore patent.
- 94 Corporis exigui vires contemnere noli:
Consilio pollet cui vim natura negavit.
- 95 Quem scieris non esse parem tibi, tempore cede:
Victorem à victo superari sæpè videmus.
- 96 Adversus notum noli contendere verbis:
Lis minimis verbis interdum maxima crescit.

- 97 Viádbernost a hrdoſt/ záwístem ceſtu činíwá :
 Néč neran; záwíſt/ geſt wſſať přece ſnáſſetí těžká.
- 98 Gſa křiwé odsanzen : proto ſwan myſl trapiti nechťég :
 Křegni radost dſaubá : kde ſe ſſaſſí ſtatku nabýwá.
- 99 Swád minulých/ gako ran zceſelých/ znowu gířiti nechťég
 Geſt powaha zloſiných/ nevinét nic zlého zapomnét.
- 100 Sám ſe nechwať niľdy/ nebanég taľe sám ſebe niľdy :
 Křeb ſe chľubí chľubní : banégí ſami pať ſe nemaudíř.
- 101 Proſtáľem ſe děſeg/ ľdyž čas neb potreba ľáže :
 Geſt nemaľá wřipnoſť / tařiti w čas potreby maudroſt.
- 102 Wždycky newět ľaždému/ proſým / ľdoť nětco powíďá :
 Wžľáſſí mnoho ľdo ſſweholí : w mnohých / mnoho ſlow
 (mnoho wětřiu.
- 103 Swět radu wěrnému/ ľdyž potreba příteli tagnaui/
 Křeaři ſwět zľuſſenému zdrawi/ ľdyž potreba ľáže.
- 104 Coť wſſichnjehwaľugí toho sám gedem ľechčítí nechťég :
 Křeb wſſechněm omřzy ľdo ſobě žadnýho newáží.
- 105 Máſſí ſtaťeľ ſſeřſtí / toho žičď w niřnoſti vříwat.
 Křez Bohatſtwí ſe powěſť dobrá/ ale z cnoſtí nabýwá.
- 106 Bdož co mľuwi/ a činí/ žadného wſſiníwati nechťég :
 Přikľadě ſnad aby twým ſe druhý tobě rowně newřſmáľ.
- 107 Ž přikľadu wě ſe gíných / co činiť neb wřkaſi ľep geſt :
 Křľeď na druhého žiwot/ a cýžy ſobě přířhody rozwaž.
- 108 Cožkoli zlého wíďiſ / mľčením toho miřeti nechťég /
 Křaſľedowat těch zľých ſľepěgi/ aby cýřiti ſe nezdáľ.
- 109 Práwa od oſtreho/ gdi ľ náprawě Šaudu Wřchního :
 Šaudně ai obměľeť oſtroſť/ gať miřti chce práwo.
- 110 Gſa při řoděch : niľdá wřbyťečně mľuwení ſe nedčaweg :
 By chťege býť ždwořilým : nemuſel ſnat ſlauti wſſeřečným.
- 111 Což komu dát můžeſb / dáweg třeba darmo proſýcým :
 Sobře činit dobrým nemáľy to za žyť ſe počítá.
- 112 Chceſo diwoľých ſe řowad/ žiwotčíchů Bati potworných :
 Bog diwoľých ſe ľidi : Křta geſt oſelma čłowěť zľý.
- 113 Potrebu máſſí gaľau / dobreho wřom přítelě žáďeg :
 Křeſſí býti nemůž Křeař gako přítel w přímny.
- 114 Buď ľ rowařyřſtwí/ buď ľ přátelſtwí/ ľdyž ľoho žáďáſ/
 Štatku nebľeď, než řiřtku poſſeřeť / gať počtíwě ľřáďí.

- 97 Invidiam nimio cultu vitare memento ,
Quæ si non lædit, tamen hanc sufferre molestum est.
- 98 Esto animo forti, cum sis damnatus iniquè ,
Nemo diu gaudet, qui iudice vincit iniquo.
- 99 Litis præteritæ noli maledicta referre :
Post inimicitias iram meminisse : malorum est.
- 100 Nec te collaudes, nec te culpaveris ipse :
Hoc faciunt stulti, quos gloria vexat inanis.
- 101 Inspiciens esto, cum tempus postulat aut res :
Stultitiam simulare loco prudentia summa est.
- 102 Noli tu quædam referenti credere semper ,
Exigua est tribuenda fides, qui multa loquuntur.
- 103 Consilium arcanum tacito committe sodali :
Corporis auxilium medico committe fideli.
- 104 Judicium populi nunquam contempseris unus :
Ne nulli placeas dum vis contemnere multos.
- 105 Fortunæ donis parçè parère memento :
Non opibus bona fama datur , sed moribus ipsi.
- 106 Alterius dictum, aut factum, ne carpsferis unquam :
Exemplo simili ne te derideat alter.
- 107 Multorum disce exemplo , quæ facta sequaris.
Quæ fugias : Vita est nobis aliena magistra.
- 108 Quod nosti haud rectè factum , nolito tacere :
Ne videre malos imitari velle tacendo.
- 109 Judicis auxilium sub iniqua lege rogato :
Ipsæ etiam leges cupiunt , ut jure regantur.
- 110 Inter convivas fac sis sermone modestus :
Ne dicare loquax. dum vis urbanus haberi.
- 111 Quod donare potes, gratis concede roganti :
Nam rectè fecisse bonis, in parte lucrorum est.
- 112 Cum tibi proponas animalia cuncta timere :
Unum hominem tibi præcipio plus esse timendum.
- 113 Auxilium à notis petito si forte laboras :
Non quisquam melior medicus , quàm fidus amicus.
- 114 Cum tibi vel focium vel fidum quæris amicum ,
Non tibi fortuna est hominis, sed vita petenda.

- 115 Sám gšyll muž maudrý/ starců wysmjwati nechtěg :
 Neb dětinj obyčegně stařj/šnes mdlěho ty sylny
- 116 Co kdo mluwj hleď dáti pozor/šternosti nabýweg :
 Neb slowa mysl lidstau malugi / řeč srdce wynássi.
- 117 Bdyž chwáljše toho/chwal mjrně : nebo často geden den
 tmuže omyl wygemit/ že nebyl/gať o mněť/cele přítel.
- 118 Zasmušilých/ přílišně tichých/hleď střicy se/twářj :
 Podmýlá břehy ráda tichá woda/ ráda se wjřj.
- 119 Čji při prawau být znáš / proti té co začinati Bog se :
 Bůh neprawost takowau má zwyl swým stibati saudem.
- 120 Vstupug obrazený/ sýlnému z cesty gdi mdlejšj
 Bdoť štoditi dnes moh/zegtrat zase prospěti muže.
- 121 Klidý žiw žle nebnd o dáwnjm swým přítelem : ačby
 Snad promeniť se w giné / pamatug wšsal přízně pr-
- 122 Wiz komu dobře činjš/wiz a opatrnosti wžjweg : (wotn)
 Sarmotratem tebe šodnějšj by nenazwali šodně.

Kapitola IV. Powinnost k Čjeleďi.

- 113 Snadně newěť ženě šdyž o dobrém čjeleďnu nedobře.
 Ššepce : ne wzdycky milý ženě gi ten kdož muži býwa
- 124 Máššli děti/a k nim šatku nemáš / wmenjm ge čemes-
 Ůi/ aby poctiwě gdauc tať mohli se brániti nauzy. (ným
- 125 Hestliže hnew prudký proti twým tě napadne domácí:n/
 Hleď sebe sám pologit/aby moh odpustiti ginššim.
- 126 Waž sobě raddy dobré byť gi třeba šlauba podáwal :
 Bdyž k wěcy gest/zdánjm nezšedeg žádného oprimným.
- 127 Suchody šdyž zšcházj / a není gaťž býwalo někdy :
 Hleď na tom přestáwat/což dáwa chwile nynějšj.
- 128 Čbceš se ženit pro wěnoi se nežen : ani krásu nižadwau :
 Bráša mylná : ženapať Bohatá se ráda wypjná.
- 129 Rozhněwané ženy slow se nebog/ nech gať chce nařjťá/
 Pláčem a j. : : : : : /šrogitiť ony žaloby zwylky.

- 115 Cùm sapias animo, noli irridere senectam,
 Nam quicunque senex sensus puerilis in illo est.
- 116 Perfpicito tecum tacitus, quid quisque loquatur
 Sermo hominum mores & celat, & indicat idem.
- 117 Parcè laudato, nam quem tu sæpe probâris,
 Una dies qualis fuerit, monstrabit, amicus.
- 118 Demissos animò, tacitos vitare memento:
 Quà flumen placidum est, forsan latet altiùs unda.
- 119 Contra hominem justum pravè contendere noli:
 Semper enim DEUS injustas ulciscitur iras.
- 120 Cede locum læsus fortunæ, cede potenti!
 Lædere qui potuit prodesse aliquando valebit.
- 121 Damna ris nunquam post longum tempus amicum
 Mutavit mores? sed pignora prima memento:
- 122 Gratiors officijs quò sis magè charior, esto.
 Ne nomen subeas, quod dicitur *Officia perda.*

CAPUT IV.

Officia erga familiam.

- 123 **N**il temerè Uxori, de servo crede querenti:
 Sæpe etenim mulier, quem Conjunx diligit, odit.
- 124 Si tibi sint nati, nec opes, tunc artibus illos
 Instrue, quò possint inopem defendere vitam.
- 125 Servorum ob culpam cùm te dolor urget in iram,
 Ipse tibi moderare, tuis ut parcere possis.
- 126 Utile consilium Dominus ne despice servi:
 Nullius sensum, si prodest, templeris unquam.
- 127 Rebus & in Censu si non est quod fuit antè:
 Fac vivas contentus eo, quod tempora præbent.
- 128 Uxorem fuge ne ducas sub nomine dotis.
 Nec retinere velis si cœperit esse molesta.
- 129 Conjugis iratæ noli tu verba timere;
 Nam lachrymis struit insidias, dum fœmina plorat.

- 130 Snes manžetky gazyl/řdyž tě l doBrému nabizý :
 Snést nevinět/ni mlčet/ špatně MUži gesti Hrdinstwj.
 131 Cos Rodičím powinen zarowen oddawat štetě :
 Matky neruít : chtěge býti dobrým/a poslauchtati otce.
 132 Snáštěs káranj nědy školsnjho Magistra :
 Pročby nesnes tolikž káranj Otce milého ?
 133 Bdyž sobě swé za peníze toho/Býi poddaně slaužil
 Baupis/šlauhu nazow : Cžlowětem wšak býti ho pomnt.
 134 Bdyž ženu máš ctnostnau, stud y diim na stráži magicy :
 Njst nechtěg takowýho za přítele : řdož té wadj o nj.

Kapitola V. O Smrtednosti.

- 135 Quž myslnic se neBog/nečtege/nestrachug/smrti žádně:
 Několi gest smrt zlá : wšemu wšak konec zlému dělá.
 136 Proč smrti tak se hrozýš : musýi běš cýle dogit ; (wá :
 Cžim řdo se wice hrozý/žiwobyt gemu wíce ucházý : (káč
 137 Bdyž tedy wždydy Cžlowět w smrtedným tom spůsobu
 Kech sy za žyt řždý položi den/ genžto přicházý. (ně :
 138 Kech smrti Bázně radjmí/ poněwadž žniknauti nemož.
 Bdyž se Bogjš co minauti nemúž/ tím wíce se trápjš.
 139 A poněwadž řidstý žiwobyt tak welmí neglstý :
 Káděge/ ty na cžy sobě smrti zakládati nechtěg :
 140 Kic ž smrti žých se lidj neradug/ řdyž náhle připadne:
 Bdož bez řřichu stoná : takowý swětu štiastně umirá.
 141 Kic se neřog dšaubým žiwotem : smrt wždyctny za dweč.
 Bamloli sám káčjš galo šjní wšudy tak w řolu káčj(.na
 142 Býti podezřete žlw nechtěg ! nebo wěc to mizerná
 Býti co pod pastj / a musý řtomu Bati se wždyctny.
 143 Kápoge tak/ a polúd / gař potreba řáže/ vžiweg :
 Za žbytlem gde nemoc/ y smrt sama ž žbytlu pocházý.
 144 Kie se nedřw prostým co žpřwem řde psáno naleznese :
 Tak to pogie párem řádečkú řázala řrátřost.

Řrátřké mravně naučenf.

Bdyž před lidmi řtogiš/ na to řšesteru piřně pozor deg.

- 130 Uxor^{is} linguam, si frugi est ferre memento :
 Namque malum est, nil velle pati, nec posse tacere.
- 131 Equam diligito charos pierate parentes ,
 Nec matrem offendas , dum vis bonus esse parenti.
- 132 Verbera cum tuleris discens aliquando Magistri ,
 Fer Patris imperium , cum verbis exit in iram.
- 133 Cum fueris servos proprios mercatus in usus,
 Er famulos dicas, homines tamen esse memento,
- 134 Cum tibi fit conjux , nec res & fama labore ,
 Vitandum ducas inimicum nomen amici.

CAPUT V. *De mortalitate.*

- 135 **F**Ac tibi proponas mortem non esse timendam ,
 Quae bona si non est, finis tamen illa malorum est.
- 136 Ne timeas illam quae vitae est ultima finis !
 Qui mortem metuit, quod vivit, perdit & ipsum.
- 137 Cum dubia incertis versetur vita periculis :
 Pro lucro tibi pone diem, quicumque sequetur.
- 138 Linque metum lethi : nam stultum est (tempore in omni
 Dum mortem metuis) amittere gaudia vitae.
- 139 Cum dubia & fragilis sit nobis vita tributa ,
 In morte alterius, spem tu tibi ponere noli.
- 140 Morte repentina noli gaudere malorum :
 Felices obeunt, quorum sine crimine vita est.
- 141 Tempora longa tibi noli promittere vitae :
 Quocumque ingrederis, sequitur mors corporis umbram.
- 142 Suspectus caveas, ne sis miser omnibus horis :
 Nam timidus & suspectus aptissima mors est.
- 143 Hoc bibe, quod possis, si tu vis vivere sanus :
 Morbi causa mali est homini quandoque voluptas.
- 144 Miraris verbis nudis me scribere versus?
 Hæc brevitatis sensus fecit conjungere binos.

Breve præceptum morale.

Cum steteris coram Dominis hæc quinque tenebis,

*Super D. Augustini mensam adscriptum
fuit.*

Absentis famam quisquis traducere gaudet ,

Hanc veritam mensam noverit esse sibi.

**Bdò: nepřítomného dýce dobrě slovy láseti gméno/
Těbdy při mým žádneg ten stole místa neměg.**

Cuncta DEUS numero , mensurá , pondere, facit.

**W Doctu/Měrách/a Wabády/maudry Bůh wsecko pořáda :
Mudr by sám y ty byl/měť/a wáz/a pořádně počíteg.**

Ad Luca 14. v. 18.

Villa, Boves, Uxor, Cœlum, clausère vocatis.

Wes/ Žena/ Wůl pozwaným nedali na swadbu přigiti.

Ovidius.

Tollere nodosam nescit medicina Podagram.

Wslowatá dña nedá žádnými se kily zabánět.

A cane non magno sepe tenetur aper.

Wepře časem vdržj pes welikého malý.

Non minor est virtus quam quærere parva tueri.

Statku nabylo : drž geg. Y chowat cnost gest y nabywat.

Tempore Paschali.

Victori Christo, qui lztus morte refurgit,

Dulce canit dulcis nunc Philomela melos.

K času Welitonočnjmu.

Witže slawného / z mrtvých genž wesefe powstal

Brysta zpěw sladký / sladce Slawička slawj.

W Den Narozenj.

Swět se točj wíkol / wíkol w swětě wsecko se wálj

Žbůru dslu/sem lam/ w něm wssudr wsecko chodj.

506 .

Junge pedes : compone manns : caput erige : vultu

Ne dispergaris, nisi jussus pauca loquaris.

Spog noby / tež ruce sloz / Blawu přímo drz / rsta zawjreg ;
Wjsech zanecheg lektu / a tedaz mluw / kdyz te otazi.

Vlastedugi rozdijlný zpěwomluwy Czeský.

Omnibus in rebus feliciter omnia cedent ,

Si statuas finem principiūmque D E U M.

Wěe tomu / zeť wewsem tobě wsecko zde poplyne sřiaštěně /

Bestli počátek y cěl Bůh tobě wzdyckny bude.

Omnia sunt hominum tenui pendencia filio ,

Et subito casu quz valere ruunt.

Bleď w owěte nác gen chced / wiořy niti wsecko na tenké :

Dřiboda podwratj wěc welikau y malá.

Omnia si perdas famam servare memento :

Qua semel amissa postea nullus eris.

Byť pať y wsecko ztratil / zachowat bleď gměno počáštěně /

To ztratě gen gednan nic z tebe negni potom.

O formose puer nimium ne crede colori,

Alba ligustra cadunt, vaccinia nigra leguntur.

● krásně pacholátko newěe nic twári barwné /

Bjly kwět opadá / pozdnj pať owotce dozráwá.

Žneb :

● Pacholátko nedeg se libě swě māmiti kráse !

Kuže přsi krásná / stále což drsnato býwá.

Noče pluit totá, redeunt spectacula manē.

Divisum Imperium cum Jove Caesar habet.

Děšť w noci stále přsi ! wracugi se diwadla tánoř

Rozděleny Cysar / o Peronem / práwo magi.

Saper

Fronte capillata est, posthæc occasio calva.

Čest w čele přikřizitost wlasatá / ale od zadu lysá.

Deus omnia.

Bdyž Boha mám / tohotoi na nepřizeti nic světa nedbám /
Čeni je nic nebogi / kdož w Boha stínu stogi.

Impossibilia ne appetas.

Čoi nemožeš mjeti / ó toi hlavy darmo nelámeg /
Či kde nerádi widj tebe / tamj ne často přicházeg.

Nebo :

Či kdež pať tě nerádi widj tamj často nebýweg.

Labitur exiguo, quod partum est tempore longo.

Wěc dlabo nabyta / zase miš brzjo odbyta býti.

Citò & sapienter.

Čcessli mudr býti / a ostěsti na swětě mjetl :

Čjin / a ne odkládeg / wšechno rozumně děleg.

Pastýřské Rozmlauwání o Na- rozenj Páně.

Karduba.

G 3 denice Brunatna / noěnj z nebesplássa Blesky /
Slunce Boraucými / na klebj wystaupilo konmi /
Či na horách černých / w rowinách / dolinách wšsudy gasným
Swětlo činj Bleskem / wlnatá pastýřowe stáda
Wyšnali / a w čerstwých křowinách weseli se procházj.
Y welicý / y malj / gsau wšsydñi wzhřiku pastýřj /
Bednomysnými hlasy / každý wesebněmu křičje

K k 3

Ač nechodí/léta/lácý / přewracý se kotrkem :

Málo co swým rádem kráčege/ wšsecko manj.

**Sám gediny Swěta Pán (nadewššim/podewššim/ štrže
Bda) Swětu sám wěčná podpora pewně stoji. (wšsecka**

o Blaze kdož w střednosti wěčné vsadj se | na wěčnost

W srdcy Božim swému srdcy nalezne potog !

Job 1. W. 21.

z Matky na swět swé wygda nabý/ naš zas z swěta piugdú :
Nic sem gsem nepřines / piugdú neodnesa nic !

aliter.

**z Matky wyšsedši nabý na swět/zase naš z swěta piugdú/
Nepřinesogsem nic/ piugdú neodnesa nic.**

Fac ea quæ moriens facta fuisset uoles.

Čjň cobý rád činěně při smrti w prawdě widěl.

Agnus DEI.

Bryste Beránku Boží genž zsnjmáš břichy kagicých :

Zásluha twá/ nasse zšlad břichy/zšlad Byste Beránku.

Gutta cavat lapidem, non vi sed sæpè cadendo.

Brůpě činj w kamenj dišet swým často padánjm /

Né proto že mocná/ nežli že často padá.

Fortuna fragilis, & volubilis.

Štěstj když chřestj/tehdáz ono wěe tomu třestj.

A gafo led puřne/tať y to praňna mine.

Sínáče :

Štěstj když chřestj/ tuť třestj/ Bog se nestřestj /

Wedno drubé wždy Bonj/ noclehy často měnj.

Fortunæ faber est, quilibet ipse suæ.

A každy štěstj / sám sobě gať chce kuge.

Fron-

SU

Neb když chvály Bohu vzdávám / a jméno Nebesté
 Wzywám, hned weseleg sy wedau / gať starcowe welcý /
 Tak : gehnátkamaly / stačí sobě Bugně kozlátka /
 Wl pal zpátky Běží / Modříj toho gmýna mřzácý
 Se strassegi ; tak buď moze straž moze láska Gezišset.
 Tuť gsem gá to widěl Pachole / newěřil by / k němužto.
 3 Wyzhodnich Bohatj / přigeli třj Brálowé lončin /
 Welik nesauce dary / a tomu Pacholátku malému
 Esau ge dali : gemu se klaněgice Bráli k Mocnému.

Bartoň.

O šťastný starčeku ! šťastný dím w prawdě pastýři /
 Trs to štátko widěl ? ty na to žrozenátko milostný
 Partil ! He šťastněgšj wúl a ošet / nežli ga gsem.
 O když by dno bylo takowěho malěho Pastuštju.
 Mám widěti zanechám w chalupi wšeho / hnedky pospěš-
 Půgdu Běhim / a darem gemu neglepšjho Beránka (ným
 Ebcy dát / a by na mých se mohł naleznauti owějných.
 Mám holuběku doma krásnau / wrlawýho holaubka /
 Bůl přemilau strakatau / čemesnýho kustu a dila
 Za nž mně omšdá / dwy tučných wěr mi stopitü
 Sawall / tai sehodj dobře pro malěho Pastuštju.
 A k tomu gšau nělterý w kábeli mé kassany dobrý /
 Mám přaných gableť klacenyho w hognosti segra !
 Wezma tobo / co možu / a dámi malíčěmu Gezištu /
 Ben kde to Páni malý / dex Bardubo medle nassincy ?

Barduba.

Město Bectm gmenugi / slameným to šolátko malický
 Chlywě ležj / a tupý Bežožto ošlátko / wolátko
 Zabřiwá / a dčrání / w těch gšau take Brálowe gestich /
 To Pacholátko čili páwái každému se rádo
 Paupě žlatý widět / milugeť obzwláštne pastuštju /
 Neb z našeho nemolau gebo dosti wychwaliti řádu.

K k 4

510

Chwála Bohu / a nowý weseľý rádowanťy woľaním
Prozpěwugi / křičegí / welikau pšesagice radoſti.
Tento sobě zpíwá / ginſſi sobě legdy nadegmá /
W piſſtalu ten deſchá / a onenno na ſſalmagi wegítá /
Trauby zněgi robowý / a hučj nadmegchane dudly /
Šauſle zwučj tanečny / břiněj koľowratky / modlány /
Tak že běži po horách / dolinách / a leſydy wſſudy křozny
Kláňol : a černá w ſſirokým břimot mračna powětrj
Kozrážj / a modrá zwučnau břimj obloha budbau.
Gaľby Peron hřiměgicý / na nebeſtém tlauff okreſtu /
Křeb žlobiwý Ládou ſtraſſnau moħl břimati ſtrěľbau.
Wſſedyno radoſti plně / welikau plno wſſedyno radoſti
Chwály Bohu wzďawá / y ſama take Bártu geňiáľka /
Gſan weseľi / a ſtáčj / na nebi take gaſněgi olunce
Křezli prwe ja nj : wſſydnj maličtému Šeňátku
Se radugi / genužto křebesſij dali gměno Bezisſet
Angele : a prawli / křyž gſme naſſe blyďali nočnjm
Stáda čaſem : že ſe nám narodil Špaſytel ſwěta mocný /
A Paſtyř dobrý : křaſyřym woľagice pšesánim :
Gláwa Bohu na wyſoſti / poľeg na zemiť Lidu božny
Wille dobre : a ſewiſš ſyneg ty tu Bártou ſmutně :

Bárta / aneb Bártou.

Což to mluwiš ? co to diš ? rozprávíš Korduba medle ?
Býž to Bůh takowau ráčil wám dáti weseľku ?

Korduba.

Křegni gináč / tomu wěť / gá ſám to Šeňátko / křerému
Wul a oſet ſlaužj / opatřil gſem w dyliwě ležicý.
Teni geſt Bůh / genž nám ráčil tuto dáti zaňáľku.
Křeb nám on bude wždydy božem / gebo čaſto zapáľj /
Čaſto měľé oláľj woľtář z meg owčiny geňně.
On može / gſem tomu giſt / bude wždydny chrániti owce.
Křeb

Zamžto autých plemeno geňriatel Bonjwari máme.
 Tak gsem psy štěnatům podobný/ tak rozlata rozlům
 Znáwal/ tak s velikými malý srownáwati zwylnul.
 Těz to giný talnau přemáhá města wysofi/
 Galnaužto hnižky přemáhá gedlice trily /
 Y galwá talowý byla přčina spatřiti město :
 Swoboda genžto na mne pozdny se ohlydla ležat. /
 An giž bijegši padaly helicýmu řňauř/
 Wiřat se ohlydla na mne / a po dlabem dost času přišla.

Hic illum vidi juvenem, &c.

Tuť gsem gá to widěl Pachole / Čelowlasto kerýmu
 Bajdoměšně gednau krawý ořtárowe kaurj /
 Onno mi gest prwnj prosýcýmu oznamělo wili/
 Paste wy (pry) pacholarka autý / wařte paste geňriatka/
 A sylný do rolj k plaubům zapřabegte howadla.
 O šťastný starečku/tedy twá tobě žstane worba :

Impius hæc tam culta , &c.

Bezbožný tal pěfne rolj/ bude miji wogáčet :
 Tak Bogné ošeni : k čemu šle nenadále mizerný
 tieswornost/ a zlá záwist nepřiwedla měřiaty !
 Co platno štěpowat/ rořowat co platno železným (čy !
 Strimky nožem/ gest w dhwilce po wšem Čelowlasto mali-

Ex Psalmo 3.

Gá lehl/ gá spal gsem/ mage až nepřáteřy wúřol /
 Bezpečnosti Boží ochrana dost mi dala.
 Proč tedy bych na potom / proč zlych chřel báti se ořtúdců ?
 Křechy : Boží mocnost k ochraně při mně bude.
 Byť zlych wogřta lidí/ byť zlych na tisíc nepřáteř
 Bladlo se wúřol opět/ gá w Bohu mém se těřim.
eodem.

Twá bude čest/ samo twé spaseňi/ tobě přičteme wředto /
 Twé y pojeňnanj blářiti wěčně budem.

Já sam pŭgdu s tebau/ a chcyi take gedno rozlátko
 Wzŷti febau/ a maľau pro maľeho Synačka kolybku.
 Hle wssudy giž sedŷtŷ kaurŷ l' nebi wzbiuru komŷny /
 A černŷ padagi z wysoľých bor na stŷechy stŷny/
 Snes giž pozdĕ bude/wzegtrať sobĕ přiwstana rāne/
 Pŭgdeme : mĕg se za tlm/ vprŷimnŷ Bartonĭ dobre.

Báĕka o Wlku a Gehňátku.

Rdyž nědy wšť w studenŷm/studenau pil wlašwopotučeku/
 Tam nenadāse maľy přišlo gehňátko taky
 A zdĕsyľy w bĕžicŷm pod nim wodu zjžněge praidu
 Před stogicŷm wlkem/ trāsto se wšŷedno stradem.

Wšť.

Což ty mi leškomysná/ káľis wodu potworo špatná/
 Kľaučim tĕ cnoštem potworo ošesmo špatne!

Gehňátko.

Wšŷat Pane nic (wzáctnŷ) nečinŷm/ aniž wám co vblŷim/
 Kľeklo pokornŷmi hnedty gehňátko šlow/
 Wzbiuru l' wassŷ zpātlem ten toľ wody negde Mllošti/
 Račte mi odpuštĕ/ račte pokornĕ prošŷm

Wšť.

Gešŷtĕ Bubleša mrzutá (čĕľ wšť) mecho/ šŷkmo pokorná/
 A s tim vkrucnŷmi laus do gehňátka, ušy.

Nasledugjcy Špĕwomšwŷy gšau

ex prima Ecloga Virgilij

wytaženŷ.

Mžsto / ktery kŷimem gmenugi čĕlowkašto podobnŷ
 Já mĕľ gšem našsemu blāžen / pašŷŷŷowe z wylkošŷt /
 Bamiž

Oni zklussuge ctnýho/ když naň něco trpce dopaustri:

Heit w Jeho pať nectný oštliwě wsseden odyh.

Ad hroznět e nimi zagde! wicher na ně když hñewu pustij/

El o vhljn řezawým/ gich ořci za mzdu bude.

Tento podil (hrozný hle podil') gest od Boha mého;

Tem kdo gině tať chut trápiti chutně maq.

Wie Bůh náš: / Bůh gest milugicy wěcně Sprawednost;

Hospodin w přimých zaslona wěcně bude.

(Gá tedy když tu stojim/ a konám Božsté powołanij/

Což naí welj: nic zlych/ nic/ nebogim se lidj. ')

Psal: 20.

Šťastně se beť/ náša Bráti milý / kam Bráti se muišo!

Šťastně za náš lid swug gdi k Bogi štastně Bogug!

Psal: 23.

Gá tolikějš sluba tw::g w domu twém zustrawage wěcně /

Kád tobě swému Bohu slauziti wěcně budu.

Psal: 27.

Wim co mluwim! zklussenj nebo mám/ gať často nedobří

zlostně lidé zlostnj braufyli na mne zuby;

Zfejzati nýbrž chyc kolikráte doráželi sykně/

Swými wssat ay tolikrát autoťy padli sami.

Nic tedy bázně nemám; gich hruz/ ani myti nemijnim;

A obleženj wúkol byi stany mýmu bíli.

Eodem.

Po mně pasau/ toť wim: wssat Bůh mug dáti mi ráci/

Bych rozšaffně uměl stezlamí ctným chodit.

Psal: 34.

Zwjčata ať sybná/ bladu wssat se ne wzdpycty obránij;

Pán ale swým wěrným/ w nauzy zbynauti nedá.

Eodem.

Čjii toto: dey na wssecto pozor/ w sobě sám se porádeg/

Bled wlastnj. Hecně miji na vzdě gazýt.

Škutem pať nic zlého nečin žadněmu z blížnjch swých/

Kadši polog stjbeg/ se wssemi miru bledg.

Pfal: 5. Sapphicum.

W gich slowich nirdez neni prawdy zádne /
 Z hrdla gich nic / nez sama wraždy pachne :
 Spůsobem nám gim dowěřit se wěčně
 Ktež nízádným.

Pfal: 6.

Ó Bože hrůzy plný / přestaň tak zúřiwě přestáň
 Trestati / a dlouhých bítí Bolestini časů !
 Takliž pak mne pořád chceš zstírati ? takli do lonco
 Až me w hřněwu swem wěčném stihati přísně budeš ?
 Odhliz / ó odhliz se Pane ! wšz mé mdloby těžkost /
 Wšsedo gať / ať w těle mém chřadne / a wadne celém.
 Syš mi mé zas něco nawrať / wrať miúg Bože syš /
 Gšz hle mi mé hrůzau w mém těle kosti tenau.
 Má Suste tě : hroznaú swjána se tak (awwé !) Bolesti /
 Tak je sobě smutná gšz co počti newj.

Eodem.

Styďte se zlosti wassi ! ó styďte a hanbete wěčně t
 Gšz mi z očí wšsedny prec gđete ffakšje lide.

Psalms 17.

W swém Bohu gá daušam : mne wy proč trápište dakemné
 Kžlauce / někam do hor ptáče / radime žaleť.
 Proč : želi bezbožni / bezbožne na mne natahli
 Swé suly : a k tětiwim pišně že ššpy lepi t
 Proč : želi gšz zdelali zlostné sobě žaloby tagně /
 Z nichžby napřimě střšleli prudce lidi :
 Nic toho nic nedbám : to samým gún t žláze poslanžj /
 My má (ldyž sebe wim / bez winy) srdce polog !
 Ktež w třebi Hospodiniw wěčný gest dosti wpenněn /
 Črím vročišře chudých / obrana mocně chudých.
 Wšsedo wědět / y widět / co Swět dēge / gest genu wlastni :
 Wšsedky také wlastni řidieí maudře wěcy.

O Boháči.

Negni Boháč Bobatý/ nuzněgijj negni žebráček :
 Lřeb oba potřebujj : tať oba gšau sy rovnij.

Hospodář k Škoděgům w Domě času
 nočnjho postizeným.

Co ste wy za blázny : času co zde nočnjho hledáte :
 An gá sám nemožu/ } nic naleznauti we dne.
 An mně negni možně }

O Maudrofti Cizowěta.

Proč ženštá menšij/ než mužštá gestí rozumnost ?
 Lřeb prwnj ze žebra (ne z blawy) posla žena.

O Přednosti Muže.

Proč z Adama wšemocný učinil Bůh Ewu ze žebra/
 Tať aby snad rovnau nechtěla býti gemu :
 Lřeb kdyby z Bliny byla/ sestrau gebo snadby se řella/
 Myslila by bratru/ sestra se býti rovnou.

O Stuffenj Swěta.

Tento se kořmi wozý/ nadherně po městě procházý /
 Hestco widěl kragný/ sotwa kde město giný.
 Města (giný) slawný spatřil w swětě/ zátoky mořský /
 A wšak tu stržaný/w swém doma městě chodj.

Nasledujj některý Mrawopisy/ aneb
 Mrawořádky.

Quod facere potes hodie, in crastinum ne
 differ.

Psal: 37.

Ve zlosti Deputných štěstím ty se pálení nechťeg
 Serdce dobré: Břifsným záwidě/ nic se netrap.
 Neb gafo tráwa wadnau/a tať nenadále se podnau:
 Gať zelena Bylina/ když se na sauce seče.

Psal: 42.

Gať gelen od lowců Honěný se obcerstwiti žádá
 Wod selutých pramenem/ tať k Bohu má rwe Susse.

Psal: 54.

Saudce prawý/ deg zlým tu/ kterau zaslaužili pomstu /
 Plnili w prawdě dobrí/ w prawdě ge zasofe vypleni.

Následugi některá Epigrammata, neboli to Sprymopisowe/ aneb Sprymorádky.

K Vpřijmnému.

Čim tomu wic dáwášo / tim wic sobě přitele zegstáš /
 Čim tomu wic pučugeš / wic hñěwu mjei budešo.

K Wlastomilowi.

Miso uměje pro wlast/ každemu wlasti milimu /
 Best pro wlast mjleg/mám za to býti žiwu.

K Sausedu.

Sauseda swěho milug/ gafo sám milugeš se samého/
 Wšak to činim: ale sám/ gsem sobě předně milý..

K Cizlowětu.

Když sy přišel na swět; tuí welmi plalal sy/ křičel sy/
 Miso na swět nebylo: něgělo ti lito zněho.

O Darowánj.

Tento dar ať špatný/ we:n wděčné přiteli dobrý:
 Neb ne na dar: ale mau patří na myslí dobrau.

Smrt zlym zla bywa : ale dobrým vzdycny ge dobra :
 Tlic se dobrý nehrozý ; wice se Smrti téssi.

Omnia pereunt sola virtus perennis.

Čia swěte wšsecko mizý : ale cnost tai wěčné nemigi :
 Tai sama sláwu wěčnau / gať w nebi / tal zde činj.

Non est divitijs fidendum.

Čic sobě na wellém / nezakřádeg (wěčmi) Bobarstwj :
 Může nešťastný den pobrat wšsecko geden.

o schowánj pořádu.

Chcessi zBoží zachowat / to chudým gest bezpečně rozdat :
 Teni gistotně celý / zas w křebi nagde pořádu.

Ex Euripide.

Močnárům nešluffi / nic nešluffnébo poraučet :
 Gimžto Bůš štěstj dal štěstjné přemáhati ginšsi.
 Čeb kdy se dobře dařj : newěrit žej wšseckny budaucý
 Tak wěcy štěstjné pudau : není štěstj vzdycny po wůlt.
 Byl gsem / wic negsem : hle neiněl gsem dosti na štěstj :
 Wšsecko geden štěstj wzał den / wzał y wšsecko Bobarstwj.

Fabricando fabri fimus.

Čeb se rozum cwičeným beausý / ruľa často dělánjm.

Ad DEUM.

o Bože miig gediný / tyo miig wššudy Strážce přemocny :
 Bud že chodim cestau / bud že na místě sedim.
 Čai Pane tě milugi : nemá ale láska ta mjrj :
 Že wššak tě milugi / čjcy to gisté možu.

o Čtenáti.

Wdožkoli čisti budeso / zpěwný tyo přomňwý : pomni
 Byo nešaněl / ale sám / ty zpěwý lype dělál.

O neodkládání s věcí dobrými.

Slyš radu toho moudrého! Kdo chce vžiti v světě šťastně:
 Cožkoli před se bereš/ odkladu vzdycky se střež.
 Bdoť moha dnes vykonat/ odkládá práce do zítřka/
 (An nic v cestě není.) věc mi nenaudře čini.
 Věb co se dlí/ to se mdlí: co nepustíš napna/ oslabne/
 Rozběhnauc se skočíš: zastavě pak je/ staneš.
 Dnes ge tu: zětra není: dáwáš gisté/ za negisté?
 Práka moha w klecy mít/ radšši ho w hagi necháš?
 Zdaž ti ryba w řece gistéšši/ než w řádce? neřádam:
 Coikoli dnes vlowíš/ netřeba zětra lowit.
 Brod w tobole/ stodole chléb/giššši: než w poli kdes tam:
 W hřsti co máš/že to máš/wjš: ale ginde newjš.
 Prawo šedíc/ věc má držitel/ Bohatj oba: ten wššal
 Poklady w své naděgi, ten zase w truhle/ chowá.
 Přišel potřeba pak šahnat k hotowěmi/ tu snadno:
 Kádby onen též šah/ an k čemu gěště není.
 Ty gš mudr/ k hotowěmu šaheg: aby pak mohl; wššedě
 Dnes dohotow: možné cožkoli gen kdy bude.

Mutatio consilij, optimus portus.

G'Est chyblí věc lidská, twrdostigným byti/ nelidšá:
 Wššal tomu/ snadno pomoci: zas gen se nawrátiti
 (k prawdě.

Aliena magis, quam nostra cernimus vitia.

Proč wady vzdyclny cizý/ kšpeg znáše/ nežli domácý?
 Zdaž negšau domownj bljšeg/ nežli cizý?

Qui benè vixit non timet mortem.

Bdož sobě gest šwědomý/ a žiwot bez hřichu wedaucý:
 Wěst wěšel/ a židně od smrti hřizy nemá.

Mors boni non est flenda.

Wššiliti smrti nechťeg toho/ genž bez hřichu vmjrá:
 Šobře gš žiw na zemi: žiw bude věčně w šiebi.

Mors malis mala, bonis bona.

LAUS DEO.

Buď na věčnosť žítí / Buď ctěn / a chválen / Amen.

NB.

Inveniuntur quædam contra Orthographiam (ex inadvertentia) Errata, quæ benevolus Lector, per generales regulas facilè ipsemet corrigere potest.

Imprimatur.

Dr. Jacobus Dobrzensky
de Nigro Ponte, Universi:
p. t. Rector.